

Acc. No. 3601

జ గ జ్యోతి

ప్రథమ సంపుటము

గ్రంథకర్త:

హరికథాపితామహ:

శ్రీమదజ్ఞానాదిభట్ల నారాయణదాసు గారు

ప్రకాశకులు:

శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస అముద్రితగ్రంథముల

ప్రచురణ సంఘము

ప్రథమముద్రణము
1000 ప్రతులు

Acc- No. 3601

194

NAR

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాల,
రాజమండ్రి.

(శ్రీ) ఆదిత్య నారాయణ దాసు గారు

పథమము
1000 ప్రశ్న

విజ్ఞాపన

బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు హరికథాపితామహుఁడని అందఱకును విదితమే. వారికి సంగీతముతో నెట్టి ప్రావీణ్యము కలదో, సాహిత్యములోఁ గూడ, అట్టి ప్రావీణ్యమే కలదని చాలమందికి తెలియదు. కవి హృదయము కవియే యెఱుఁగునన్నట్లు, తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు నారాయణదాసుగారిని గురించి యీ తీరుగా వర్ణించినారు.

మ.అల నారాయణుఁ డప్పు కృష్ణుఁ డయి గే యమ్మందు సంతోషముం
గొలిపెం గాని కవిత్వమందుఁ గొలుపన్ గొం తేనియు న్నోచుకోఁ
డల లోపమ్మును దీర్చుకోఁ దలఁచి కా యిట్టి రూపమ్ముతో
నిల నారాయణదాస నామమున ని ధీ పారె నాఁ జెల్లదే.

నారాయణదాసుగారికి సంగీత సాహిత్యములలో గొప్ప ప్రావీణ్యము ఉండుట వలననే వారు స్వయముగా యక్షగానముల రచించి, యే యే రసమును వ్యక్తమొనర్చుటకే యే కృతు లుండవలెనో ఏయే రసానుభూతి కే యే రాగతాళము లనుకూలముగ నుండునో, ఆరీతిని హరి కథలను చెప్పుటవలననే-నారాయణదాసుగారికి సరియగు వ్యక్తి 'నభూతో నభవిష్యతి' అని శతావధానులు చెప్పినారు. వారు రచించిన యక్షగానములలో ననన్యభక్తి అంతర్లీనమై యున్నది.

అవధాన శిరోమణి, మహామహాసాధ్యాయ, మధ్య శ్రీ కాశీకృష్ణాచారిగారు నారాయణదాసుగారిని గురించి యిట్లుచెప్పినారు.

ఉ. హా యనిపించునాట, యహాహా యనిపించును బాట, తేనె సో

నాయనిపించుమాట, వహావాయనిపించును దేటకై త వ

హ్యాయనిపించు, నో హరి కథామృతసాగర ! యాదిభట్ల నా

రాయణదాస ! నీకడ సమస్తము నన్వయమయ్యె నద్దిరా.

నారాయణదాసుగారు రచించిన యక్ష గానములు ఇతర

.....

కును వ్రాయఁబడినవే కావు. నారాయణదాసుగారు బాహ్యముగా భోగిగను, సుఖలాలసుఁడుగను కాన్పించినను మానసికముగా జనకుఁడు త్యాగరాజువలెనే జీవన్ముక్తుఁ డనుటకు సందేహము లేదు. త్యాగరాజు కృతులలో భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములు లీనమై యుండునట్లు నారాయణదాసుగారి రచనలన్నియు గంభీరమైన వేదాంతభావములతో నిండియున్నవి. విజయనగర సంస్థానాస్థాన కవీశ్వరులు శ్రీ భోగరాజు నారాయణమూర్తిగారు నారాయణదాసుగారి నీరీతిగా స్తుతించినారు.

గీ. నీవు సూతమహర్షివై ♦ నిఖిల హరి క
థా విశేషంబులను జెప్పి ♦ తనరు కతన
నైమిశారణ్యమయ్యె నం ♦ ద్ర ప్రదేశ
మాంద్ర దేశీయులును ♦ శౌనకాదులైరి

దాస కవిచంద్ర ! కడు ధన్య ♦ తముఁడ వీవు.

నారాయణదాసుగారికి చిన్ననాఁటనుండియు వేదాంతములో నెట్టి యభిరుచి కలదో, వారు రచించిన ‘బాటసారి’ వలన గ్రహింపవచ్చును. వారు ‘బాటసారి’ యను నీ గ్రంథమును యిరువదినాలు గేండ్ల వయసున రచించినారు. తరువాత వారికి హరి కథలయందు అభిరుచి కలిగి, అందు కనుకూలమయిన యక్షగానములు రచించుట యందే చాలకాలము నిమగ్నులైయుండిరి. కాని, వారికి చతుష్షష్టికశల యందును పరిపూర్ణత్వమును సంపాదింపవలెనని దీక్షయుండుటవలన సకలవేదములు, సకల పురాణములు పఠించి సర్వపురాణ సారమును ఒక మహాగ్రంథమును రచించుటకు ప్రారంభించిరి. ఆయుర్వేదములోఁ గూడ అసమానమగు ప్రజ్ఞను సంపాదించి ఒక గ్రంథము రచించిరి. వీటితోఁ దనివి తీరక, వారికి వేదాంతములోఁ గల అసమాన ప్రజ్ఞను వ్యక్తమొనర్చుటకు “జగజ్జ్యోతి” అను పేరుతో నొక ప్రకరణ గ్రంథము వ్రాయుటకు 1922 సంవత్సరమున ప్రారంభించిరి. అప్పటిప్పటి,

HARIKADHA PITAMAH
**ADIBHATLA NARAYANADAS'S UNPRINTED
WORKS PUBLICATION COMMITTEE.**

PRESIDENT :

Sri Poosapati Lakshmi Narasimha Raju.
President, Co-operative Central Bank, Vizianagaram.

SECRETARY :

Sri Vasantarao Brahmaji Rao
Advocate, Vizianagaram.

JOINT SECRETARY :

Sri Kandregula Suryanarayanamurty,
Advocate, Vizianagaram.

MEMBERS :

Sri Pemmaraju Venkatarao, M.L.C.
Secretary, Andhra Pradesh Congress Committee.

Sri Vasantarao, Venkata Rao, M.Sc.,
Principal, M. R. College, Vizianagaram.

Sri Kandala Subrahmanyam, B.A., LL.B., Ex M.P.

Dr. Sri B. V. Sanjeeva Rao, M.B., B.S.

Sahitya Kala Prapurna, Ubhayabhasha Praveena.

Sri Pantula Lakshminarayana Sastry.

Sri Bhattam Sreeramamurty, M.L.A.

Sri K. V. S. Padmanabha Raju, M.L.A.

Sangeeta Sahitya Vidwan.

Sri Peri Narasimham.

Sri Neti Lakshminarayana Bhagavatulu, Vijayawada.

CONVENER :

Sri Upadhyayula Appalanarasaiah.

The District Educational Officer, Visakhapatnam.

Nominated by the Government.

విషయాను క్రమణిక

మొదటి ప్రకాశము

పేజీ నం.

1	పౌరుష దైవవిచారము	1
2	కృతాది యుగలక్షణనిరూపణము	3
3	కాలకర్మములు	4
4	జాగ్రదాద్యవస్థల నిరూపణము	6
5	సృష్టిక్రమము	6
6	ప్రకృతి-ఆత్మ	7
7	ఆత్మశక్తి	9
8	వర్ణాశ్రమధర్మములు	12
9	విద్యలు-కర్మలు	15
10	చార్వాకమతము	25
11	బృహస్పతి మతమునకు తప్పువ్యాఖ్యానములు	40
12	దైవపౌరుష నిర్ణయము	46

రెండవ ప్రకాశము

13	దైవపౌరుష నిర్ణయము	55
14	వర్ణాశ్రమవ్యవస్థ-గోత్రావళి	102
15	తత్త్వనిర్ణయము	110
16	వేదార్థము	117
17	స్మృత్యర్థము	118

పేజీ నం.

18	అహం మమప్రత్యయము	119
19	మానవోన్నతి	123
20	దర్శనపరామర్శ	125
21	యజ్ఞము-పశుహింస	153
22	మానవధర్మములు	160
23	మతసమ్మికరణము	165
24	జగన్నిర్ణయము	168
25	జనతాక్షతి	174
26	ప్రగతి	177
27	వైద్యజ్యోతిషావశ్యకత	189
28	శతందీర్ఘమాయుః	191

మూడవ ప్రకాశము

29	నికృష్టప్రత్యభిజ్ఞానము	193
30	సంస్కార సంగ్రహదశ	197
31	బ్రతుకుఁ దెరువు	209
32	విశ్వహితకాంక్ష	213
33	మానవజీవనరహస్యములు	216
34	యజ్ఞకర్మము	236
35	జగద్గురుప్రశంస	251
36	మిశ్రవాదనిరాదరణ	257
37	శాబ్దికక్రియాతత్త్వము	271
38	విశ్వమూలగళ్యబోధ	280

నాలుగవ ప్రకాశము

పేజీ సం.

39	కాలగతి	284
40	ఉపనిషద్భాష	291
41	ఆరణ్యకములు	297
42	యజుర్దీక్ష	304
43	యుగస్వరూపము	317
44	యజుర్పశువిచారణ	325
45	నూతనదృశ్యార్థము	328
46	వేదవిజ్ఞానము	336
47	దీక్షావివరణము	348
48	ప్రకృతిలీల	350
49	పరమభాగవతులు	357
50	ఋత్విగచారము	359
51	వర్ణవ్యవస్థ	363
52	ప్రకృతి పరిణామము	364
53	శిక్ష	366
54	యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ	370
55	లోకవ్యవహారము	374
56	నాదబ్రహ్మము	377
57	తరుణోపాయము	379
58	కాల్పమిక జగత్తు	381
59	ఆప్తవాక్య ప్రమాణస్థితి	386
60	వ్యక్తావ్యక్త జగత్సృష్టి	388
61	సత్యవాక్సంయమము	395

62 స్వరవల్లరి	400
63 వాసుదేవ పరబ్రహ్మము	406
64 రసపిపాస	413
65 నాదబిందుకళ	420
66 కాలగణన	425
67 అక్షరమహాత్మ్యము	429
68 ధ్వని విశేషము	435
69 వ్యాసపద నిర్వచనములు	443
70 అనిత్యకార్యరూపశబ్దబ్రహ్మము	444
71 భాషోత్పత్తి రహస్యము	445
72 వాగర్థవైఖరి	449
73 గీర్వాణ వాగ్గీల	451
74 కర్తవ్య జిజ్ఞాస	455
75 ధ్వనివర్ణ విభేదము	460
76 నాదబ్రహ్మోపాసనము	463
77 మంచి చెడ్డలు	472
78 సృతితత్వ నిరూపణము	475
79 చరణసేవ	480
80 జగద్ధితము	485

వంశావళి

కం. మునులం దెల్లవిధంబుల

మొనగాడు గడింపరాని మూకలతో న

చ్చిన శ్రీరామునివిందునఁ

దనుపు భరద్వాజఋషికి దండం బిడెదన్.

సీ. మూడువేలేండ్లకు మున్ను సౌరాష్ట్ర వి

పులు మ్లేచ్ఛసంపర్కమునకు గోసి

సాగిరి చోళదేశమున కవ్వారిలోఁ

బదుమూడుగోత్రము ల్బయలుదేటి

వేయివత్సరములవెన్క గోదావరీ

తీరముఁ జేరె సత్తెగలయందు

పేదూరునుండి పిల్పించె నెన్నికఁజేసి

జయపురేశుండు కృష్ణప్రభుండు

రెండువందల యేబదియేండ్లక్రింద

బహు తపఃప్రభావున్ భరద్వాజగోత్రు

సత్కుటుంబి నఖిలవేదశాస్త్రనిపుణు

నాదిభట్టనాము మదన్వయాద్యపురుషు.

గీ. అఘము తెగఁగొట్టు దపమున కాటవట్టు

నీతిఁ గనిపెట్టుఁ బులికై న మూఁటిఁగట్టు

ప్రేమమిన్నుట్టు నీవికివేల్పు జెట్టు

వైదికుల తుదిమెట్టు మా యాదిభట్టు.

మ. గురుఁడు శుక్రుఁడు దారగేహములలోఁ గొల్కుండ నుద్దీప్తుఁడై

ఘరిణాంకాత్మజుఁ డాడుచు న్మళికి స్వాయత్తస్థినిబ్బందఁగా

నరవిందాప్తుఁడు హర్షమంద శని భాగ్యంబేలుచున్ సౌమ్యునిన్
శరణొందన్ జనియించె మంగళవిరాజన్తోవి లగ్నంబునన్.

కం. దేవతల శంకరుండున్

త్మావల్లభులందు రామచంద్రుఁడు పేరూర్

ద్రావిడుల నాదిభట్టు స్ర

భావంబున నెదురులేనివారలు జగతిన్.

శా. మారాకారుఁడు వేదశాస్త్రనిధి బ్రహ్మజ్ఞాని మాయాదిభ
ట్టారాజేంద్రుఁడు సత్కరింపఁగ మహాయజ్ఞంబులన్ జేయుచున్
దారాపత్య సమన్వితుండయి జగత్సన్మానితాచార్యుఁడై
పేరెక్కె న్గడుభక్తిమై నతనితోఁ బృథ్వీశ్వరుం డిట్లనెన్.

శా. దేవా నీవు సమస్తమంత్రముల సిద్ధింబొందినావంచు నీ
సేవన్ జేయ నభీష్టమబ్బుననుచు నైప్పెన్ మహాత్ముం డొకం
డే వేఁటాడు వనాంతరంబున భవద్వృత్తాంత మెర్పించి నిన్
న్నేవిల్పించితఁ గోరి కావున దయస్వీక్షించి రక్షింపుమా.

కం. పెతల ఋణముఁ దీర్పఁగ సం

తతికల్గెడి వెరవుఁ జూపు దయతో భూదే

వతల కసాధ్యం బెయ్యది

వెతఁ దొలగించుము మహాత్మ వేడెద నిన్నున్.

ఉ. కాలము మళ్లుచుండె ననఘా కులదీపకుండౌ తనూభవున్
మాలిమితోడ ముద్దిడుట మాత్రమ నా కింక నున్నకోర్కె యీ
లాలస మీవు తీర్చునెడ రాజ్యములో సగ బాలాసంగి భూ
పాలు నొనర్తు నీ సుతునిఁ దావక గోత్రమె నే వహించెదన్.

గీ. అనఁగఁ జిటునవ్వునం బల్కె నాదిభట్టు

ధృతి యెసఁగ రఘునాథ కృష్ణదేవుతోడఁ

దపముగావించి యొక్కవత్సరములోనఁ

బుత్తు నీ కలరింతు గాయత్రి సౌక్షి.

చ. అని తన యెన్నిదేండ్ల సుతు నా ధరణీశున కప్పగించి భా
ర్యను దన నెంటవేసికొని యర్ధం దసంబున కాదిభట్టు; నం
దన దశకార్థముగ గను ముదంబునఁ గాంచి చిరంబు రాజ్యమున్
బొనరిచి కాన కేగె నబుణుండయి రాజును లోకుతానన్.

తరువోజ

ఆదిభట్టాత్మజుఁ డా హయగ్రీవుఁ డర్థ రాజ్యంబున కధిపతియగుచు
వైదిక తాకిక వైభవంబలరఁ బ్రధితనందాపురిం బాలించు చఖిల
వేదవేత్తలను రప్పించి గ్రామముల నెలయించి శాస్త్రవభీకరుం డగుచు
భూదేవతలె మానవుల మిన్నలంచు భువనంబులన్ని యుంబొగడరాజ్యలై.
సీ. పెడఁద ఫాలంబునఁ దడియారెడు విభూతి

నెలవంకలోన గందలరురీతి

కంతమం దొంటి మొగంబు రుద్రదాక్షము

హరు గళమున హలాహలము మాస్కి

ధనుస్రాని రణరంగమున శత్రులం బాఱఁ

దోలుచు నభినవ ద్రోణు నీవి

వేదవేదాంగము ల్వివరించు తఱి సర

స్వతి మగరూపునం బరఁగు చెల్వు

భూసుర క్షత్ర తేజము ల్మూర్తిఁగొన్న

పొలుపు వెలయించి జనము లబ్బురము వడఁగ

క్షీ తిని బాలించి రఘునాథ కృష్ణదేవు

దొడ్లకొడుకగు రామచంద్రున కనె నిటు.

ఉ. ఏలుము నీవె రాజ్యమిది మెల్ల మహాత్ముఁడ రామచంద్ర! యా
యేలిక మాటఁ బట్టి యిటు లీకొనినాఁడను, బ్రహ్మిగాఁడ నా
కేల నృపాల ధర్మ మిఁక నేగెద నందపురాగహార వి
ప్రళిగతిం బిశ్మాణ మెడయన్నమకట్టి గృహస్థు నయ్యెదన్.

చ. అన విని రామచంద్రుఁ డనఘా ! పితృతుల్యుఁడ విచ్చనచ్చు న
 త్తొనరుచు మీవు నీకరుణ యుంచుము నాపయి రాజ చిహ్నము
 ల్దనర యథేచ్ఛనుండు మన దబ్బున నంద పురాగ్రహార పం
 క్తిని వసియింప నేగె హయగ్రీవుఁడు బ్రాహ్మణచక్రవర్తియై.

సీ. బంగరుచాయ మాన్వల్లకి స్థూర్చుండి

తూర్యధ్వనులు మీఱఁ దూర్పుదెనకు
 నందపురమునుండి నలువట్లఁ గొంజదొ

రల్ బ్రాహ్మణులు గొల్వరయముతోడ
 వెడలి పొట్టంగిలో విడిసి యాపయిఁ దాడి

వలసను మక్కువనడచి నీత
 నగరముఁదాటి స్వర్ణముభీనదీతటి
 నజ్ఞాడ యనునూర నధినసించి

ద్రావిడాష్టాదశాగ్రహార ప్రభువయి
 యజ్ఞముల్ గృహమేధియై యాచరించె
 యబ్బయను పుత్రుఁగని నాకమరిగెఁ బత్ని
 ప్రేమననుగమింపఁగ హయగ్రీవచయని.

ఉ. అబ్బయసోమయాజి సుతుతారసు లిద్దఱు వేంకటేశ వీ
 రబ్బలు, వేంకటేశ్వరుఁడు యజ్ఞయు తాకికుండన్న దాత, వీ
 రబ్బఁడు పండితాగ్రణి యుదారుఁడు సత్వగుణప్రధానుఁడున్
 బెబ్బలి నై నఁ బట్టుకొను విక్రమశాలి మదన్వయాద్యుఁడున్.

సీ. అన్నదాతలని దిగంతవిఖ్యాతులై

పరఁగి రజ్జాడాదిభట్లవారు

బ్రాహ్మణప్రభువులై బహుయజ్ఞశాలలం

బన్ని రజ్జాడాదిభట్లవారు

కటవునవచ్చిన ఘనకుటుంబములఁ గా
 పాడి రజ్జాడాదిభట్లవారు
 విజయరామగజేంద్రు విందొనర్పిరి తమ
 పట్ల నజ్జాడాదిభట్లవారు

శ్రీగలిసియింటిపేర్ ఖకారించి చేతి
 వ్రాలుపచరించి లక్ష్మీసరస్వతులకుఁ
 బొందుగావించి యేలిన ప్రోడలెదిరి
 పల్కనోప రజ్జాడాదిభట్లవారు.

సీ. తొంబదియేండ్లముందు విజయనగర నా
 రాయణగజపతి సాయమంది
 అజ్జాడఁ గొప్పాడె యజ్ఞేశచయని వే
 సారి మరాటీసితూరినుండి

నడుగేయి నన్నయ్య నదియీఁది యిడువన్న
 ఫలమున రక్కసి న్వదలఁగొట్టె
 గుండ్రాయిచేఁ బట్టిక్రోల్పులి నెదిరించి
 శక్తిమె వేంకటభుక్త కూల్చె

త్యాగులున్ భోగులు న్దప్రోధనులు పూర్వు
 లందఱు న్మత్కులంబున నలరినారు
 సుతుఁడు వేంకటభోక్తకు సోమభోక్త
 మామకీన పితామహుఁ డామహాన్సి.

కం. నాజనకుఁ డాడితప్పని

యాజానుభుజుండు భాస్కరారాధకుఁడు
 తేజోనిధి వేంకటకవి

రాజిల్లెడు జగతి నతనివ్రాతయుఁ జదువున్.

సీ. బహుదేశభాషలఁ బ్రభులమెప్పించిన
 మరువాడ వెంకన్న మనుమరాలు
 పార్వతీశివులని ప్రఖ్యాతిఁగొన్న జ
 గ్గయ్య-సీతమల నాల్గనకుమార్తె
 గున్న పేర్లులవలె నున్న తిగన్న యై
 దుగురన్న దమ్ముల తోడఁబుట్టు
 ప్పసితనంబున భాగవతపురాణము నాటఁ
 గఱపి న న్బెంచు నాకన్న నల్లి
 కడుపు చల్లఁగ నేవురు కొడుకుల మఱి
 కూతుల న్నల్వర న్నాంచి కులము పొదల
 నైదువతనంబు మోయు నిల్లాలు చదువు
 లవ్వయను బిరుదందు నాయమ్మ నరస.

క. ఘనశంఖమువలెఁ గంఠ
 ధ్వని యలర సమస్త కావ్యతతి విన్పించున్
 జనులకుఁ బ్రత్యహము న్నా
 జనకుఁడు గీర్వాణ వాగ్వి శారదుఁ డగుచున్.

క. అభినవ మదనాకాదుం
 డిభవైరి పరాక్రముఁడు మహేంద్రవిభవుఁడున్
 సభలఁ జిరంజీవి మహా
 ప్రభువనఁ దగి త్యాగభోగరాయండయ్యున్.

సీ. అస్మజ్జనక శిష్యులై కావ్యపఠనము
 చేసి లోకమునఁ బ్రసిద్ధిగాంచి
 రల గంటి నీలకంఠావధానియు నా స
 హాధ్యాయుఁడున్ జ్ఞాతి న్యాయతీర్థ

బిరుదముగొన్న కోవిదశిరోమణి యనే

కులఁ దర్కవేదాంతముల విబుధుల

సలిపిన యాచార్య సార్వభౌముఁ డఖండ

కీర్తి నొందిన రామమూర్తి శాస్త్రి

అగ్రజులు నాకు నల్వరు ముగ్రతోడఁ

ఋట్టు మాకెల్ల సంతానము విలసిల్లు

వంశపావనచారిత్ర స్వర్ణగాత్ర

నా పెదప్ప పాపమ సుగుణముల కుప్ప.

సీ. అస్మదీయ భ్రాతలం దేను గడసార

మగ్రజోత్తముఁడు జగ్గావధాని

స్వాధ్యాయపరుఁ డనుపమ బలాధ్యుండు మై

బంగారు మదపుటేనుంగుగున్న

విజయనగరమున విభవము సమకూర్చి

మమ్మిటకుం దెచ్చి మాకుటుంబ

ముద్ధరించిన మహాబుద్ధిమంతుఁడు సీ

తారాముఁ డిహపరతంత్రవేత్త

గోత్రపావనుఁ డౌ సగ్నిహోత్రశాస్త్రి .

చలువ పన్నీరు చల్లిన చందమనుచు

రాజు లందఱు మెచ్చ సల్గోజవలెను

జోడుగూడి పేరన్న నాతోడఁబాడు.

గీ. కావ్యరచనకు వాల్మీకి కావలయును

తగును వ్యాసుఁ డొకండె శాస్త్రంబుఁ దెలుపఁ

శక్తి లేమి నెఱిగియు లజ్జ నొఱంగి

వేత్తవలె నరియించెద విధివశమున.

గీ. తెలుఁగువారలకు నేట తెల్లముగను
 దెనుఁగుతో నెల్ల విద్వేలఁ దెలుపనెంత
 అన్నివిధముల నను గాచు నాంధ్రదేశ
 మునకు నాయచ్చియున్నయప్పనము నీర్ము.

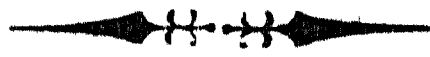
కం. నీమూలము నా గోత్రము
 నా మంచియుఁ జెడ్డ నీదె నడిపించుము న
 న్నీమది కొలఁది న్మాదృశ
 పామరజనకల్పభూజ భారద్వాజా.

ప్రార్థనము

సకలాంతర్యామీ ! సర్వేశ్వరా ! నారాయణా ! దీనబంధూ !
 కృష్ణా ! గోవిందా ! శంభూ ! శంకరా ! సదాశివా ! రామచంద్రా !
 జననీదుర్గా ! వీరాంజనేయూ ! గణపతీ ! ద్వాదశాత్మా ! జగజ్జ్యోతీ !
 ప్రభాకరా ! సకలజగత్సృష్టిసంహారలీలావైభవలారా ! తలదండ్రు
 లారా ! పార్వతీపరమేశ్వరులారా ! నాసాటివారలలో నాకు మంచి
 పేరు రానిండు. కన్నతల్లీ ! యాదిశక్తి ! బాలాత్రిపుర సుందరీ ! నీకన్న
 నాకు వేతేదిక్కుకలదా? అభీష్టము లిచ్చి రక్షింతుము రక్షింతుము.
 తెలిసీ తెలియని నరపశువను నేను. సర్వజగదుపకారముగా హాయిగా
 నూతేండ్లు నన్నుఁ బెంచుము. ధర్మమార్గమునుండి నను జాతిపోనీకు మో
 జగన్మాతా ! నిన్నుఁ దెలిసి వర్ణింపనేరను.

జ గ జ్యో తి

మొ ద టి ప్ర కా శ ము

పౌరుషదైవ విచారము

భరద్వాజ, తపస్విరాజ, రవినిభతేజా !

అపధరింపుము—కోర్కెలు తీర్చుకొనుటకై చేయు ప్రయత్నము పౌరుషము. మఱియుఁ గోర్కెలు సిద్ధింపఁజేయు కారణము దైవము. పౌరుష మైహతాకికము - దైవము పారతాకికము. పౌరుష కర్మము కృత్రిమము-దైవకర్మము సహజము. పురుషప్రయత్నమున కంతకును దైవమే కారణము. దైవానుగ్రహమునఁ దప్పఁ బౌరుషము చెల్ల నేరదు. దైవకృతమునకుఁ దాఁ గర్త యని యహంకార విమూఢాత్ముఁడు తలంచును. అష్టాదశవిద్యలును ధర్మార్థకామమోక్షములను సాధించు నుపాయములను జెప్పిచెప్పి తుదకున్నదే దైవము మఱి పౌరుషము లేనేలేదు. పురుషప్రయత్నమంతకు నవివేకమే కారణమని సిద్ధాంతమొనర్చుచున్నవి. అష్టాదశ విద్యారహస్యముల నారి తేఱినవారికిఁ దప్ప సర్వమును దైవమేయను వివేకము కలుగనేరదు. జన్మమెత్తిన ఫలము సత్యాసత్య వస్తువివేకమును సంపాదించుకొనుట గదా ! విద్వాంసులకుఁ దప్ప నితరులకు నిత్యానిత్య వస్తువివేకము కలుగనేరదు. వివేకమున్న ఫలము నిత్యసంతుష్టి పొందుటయే. శాశ్వత సంతుష్టినందుటయే కైవల్యపదవి ననుభవించుట. సంతుష్టి లేకుండుటయే సరకము. సంతుష్టియే స్వర్గము. నిత్యానిత్యవస్తు వివేకమునఁగాని నిత్యసంతుష్టి కలుగనేరదు. విద్యలన్నియును వివేకమును

బుట్టించుటకే ప్రవర్తిల్లుచున్నవి. మునులందఱును లోకానుగ్రహ పరులై వివేకము కలిగించు వివిధవిద్యల నుపదేశించిరి. “ఈశ్వరానుగ్రహదేవ పుంసామద్వైతవాసనా-హరిణాపి హరేణాపి బ్రహ్మణాపి సురైరపి లలాటలిఖితారేఖా పరిమాంధుం నశక్యతే, వినాదిత్యం గ్రహః సర్వేదివసం కర్తుమశక్యాః, నఫలంతి ముహూర్తాని తథే శానుగ్రహం వినా” దైవానుగ్రహము చేతనే యథార్థజ్ఞానము కలుగును. విధివ్రాలుతప్పింప బ్రహ్మకుఁగూడఁ దరముకాదు. సూర్యుఁడు లే కెట్లు సకలగ్రహములు పగటిం జేయఁజాలవో యట్లే దైవానుగ్రహములే కెట్టి ముహూర్తములును ఫలింపనేరవు. అను పదనముల ప్రకారము మర్త్యులయూహల కందని దైవ మెద్దియో పురుషప్రయత్నములకెల్ల హేతువై మఱి యాప్రత్నములను ఫలింపఁజేయుచున్నది. లోకోపకారములగు పురుషప్రయత్నము లొక పుడు దైవము ప్రతికూలించినప్పటికి మేలుచేయకున్నను విషవైద్యమువలెఁ గీడును మాత్రము చేయనేరవు. లోకోపకారము చేయఁగల యుపాయ మష్టాదశ విద్యారూపముగా ననాదికాలము నుండియు లోకోపకార పరాయణులగు మహాత్ము లుపదేశింపుచువచ్చిరి.

“దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతమ్, తస్మాత్త్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా” సర్వజగము దైవాధీనమును మఱి యా దైవము లోకోపకారకమగుబుద్ధినశము. మఱి యా బుద్ధి లోకోపకారకులవశము, కాబట్టి యా వేదవేత్తయే నావేలుపు. వేదవేత్త యనఁగా సకలవిద్యల నెఱిగిన మనుష్యుఁడు కాబట్టి యట్టి వేదవేత్తయగు పండితుఁడు ప్రత్యుపకార మాసింపక లోకోపకారకములగు సత్కర్మముల నాచరించుటచేత మాత్రమే సంతృప్తుఁడగుచుండును. స్వలాభమాసింపక లోకోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకు మనుష్యుల మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును విద్యలే. లోకోప

కారకమగు వర్ణనము నలనిఫల మెప్పటికిని జెడని మనస్సంతుష్టి, నిత్యసంతోషము పరమపురుషార్థము. బ్రతుకుయొక్క ప్రయోజనము పరమపురుషార్థ సంపాదనమే. స్వసుఖ మాసింపక లోకోపకారము నకై పాటుపడు మంచివారలకుఁ దప్పక దైవము తోడుపడి యట్టి సజ్జనుల కభీష్టసిద్ధి కావింపక మానఁడు. పథ్యాశన మాఁకలి తీర్చకుండునా? దైవమే పౌరుషము. అగ్నియే వేడి, వేడియే యగ్ని “హరిరేవ జగజ్జగదేవహర్హి రితో జగతోనహిభిన్నతనుః” దేవుడే యీజగము. మఱి యీజగమే దేవుడు. దేవునకును జగత్తునకును భేదమేమియును లేదు. అనువచనాను సారముగా దైవపౌరుషములకు భేదమెయ్యది యనులేదు.

కృతాదియుగ లక్షణ నిరూపణము

అహంకార మమకారములఁ దొఱఁగి లోకోపకారమునకు మాత్రమే వ్యవహరించు నిత్యసంతుష్టమనస్కులకు సచ్చిదానంద లక్షణ పరమాత్మస్వరూపము తప్ప నితరనస్తువెయ్యదియు న్నోపకుండును. అట్టి సజ్జనులకు సమస్తకాలమును గృతయుగమే యగును. “తపఃఫలం కృతయుగే త్రేతాయాం జ్ఞానము త్తమమ్, ద్వాపరే యజ్ఞమేవాహుః, కలః కేశవ కీర్తనమ్” అనఁగా తలంపేదియునైనఁ బుట్టని విధముగా నేకాగ్రతగాఁ జిత్తవృత్తి నిరోధముకావించినవేళ కృతయుగము. సకలపదార్థముల తత్వ మెఱిఁగి యుక్తాయుక్త జ్ఞానముతో సకలలోకహితముగాఁ బ్రవర్తించిన సమయము త్రేత-తనసర్వస్వము భగవదర్పణ మొనర్చి మనోవాక్కాయకర్మముల భగవదర్చనము ధూప దీప నైవేద్యములతోఁ గావించినతఱి ద్వాపరము. భగవంతునిఁ బ్రతిక్షణము జ్ఞప్తిగొని కొనియాడినయపుడు కలియుగము. కాలమివిధముగాఁ గృత త్రేత ద్వాపర కలి నామభేదంబులఁ గన్పట్టుచున్నది.

కా ల క ర్మ ము లు

కాలమే దైవము. కాలముకన్న భగవంతుఁడు వేతే లేఁడు. మఱియును గర్మముచేతఁ గాలము గణనకెక్కుచున్నది. కాఁబట్టి పురుషుఁడు కాలము ప్రకృతికర్మమునై సకలజగత్స్వరూపముగాఁ గాలకర్మము లున్నవి. కాలకర్మము పాంచభౌతికమున నిత్యము ననంత ప్రకృతికమును జిత్తచాంచల్యజన్యమును చిత్తవృత్తి నిరోధరూపకమగు సమాధియందు ప్రకృతిపురుషు లొక్కటియై నిర్గుణ కేవలాద్వైత పరబ్రహ్మ మనిపించుకొనుచున్నారు. కాలకర్మములనాదిగా స్వప్నజాగ్రత్సుషు త్త్వవస్థల మాఱుచుండును. కాలకర్మముల కాధారమై మఱి యా రెంటి కతీతమైన సమాధ్యాత్మకమగు పరబ్రహ్మము నిత్య నిర్గుణతత్త్వము. కాలకర్మస్వరూపుఁడై సగుణుఁడై భగవంతుఁడు నానాజీవుల రుచులఁ బోలు ధూపదీపనై వేద్యముల యాచరించు నానావిధ యజ్ఞవిధానములను వేదమునందలి కర్మకాండ స్వరూపమును బోధించుచున్నాఁడు. జనులు తమతమ రుచులంబట్టి యాయా యుగానుసారముగా వేదశబ్దార్థము కావించుకొని-మానసికముగాను వాగ్రూపముగాను శరీరస్వరూపముగాను స్మరించుచు సంకీర్తించుచు భగవంతు నారాధించుచున్నారు. యోగులు భగవంతునకు చిత్తమును, జ్ఞానులు భగవంతునకు వాక్కును, మూఢులు భగవంతునకు శరీరావయవములను సమర్పించుచున్నారు.

మ్రొక్కుకొని సంపదలుగోరి కామ్యకర్మముల గ్రామదేవతలకై కోళ్లు గొట్టెలు నెనుము లెడ్లు మఱియుఁ గ్రతువులం దింద్రాదిదేవతలకు మేఁకలు మొదలగు జంతువులు సమర్పించు మనుష్యులం దధములు. పాలు నేయి పూలు కాయలు పండ్లు భగవంతునకు సమర్పించువారు మధ్యములు. మఱి యేజీవనమునకై న హింసచేయక సకల భూత దయాపరులై యేకోరికలు లేక తమ మనోవాక్కాయకర్మములను

భగవదధీనము చేయువారలు తత్తుములు. లెక్కింపఁదరముకాని దేవతాప్రీతికై లెక్కింపఁదరముగాని యజ్ఞవిధానములు మంత్ర తంత్రములు లెక్కింపఁదరముగాని కామ్యకర్మములు వివిధాగమములు వివిధార్థ బోధనములవలన వివిధసమయములనాదిగఁ గడచుచున్నవి. జగమునం దెందఱు ప్రాణులొ యెన్నిజంతువులొ యెంతకాలము బ్రతికెదరో యేమో మనోవాక్కాయకర్మము లాచరించుచుందురో యా కర్మము లన్నియును భగవదర్పితములే-అనంతకోట్ల జీవరాసు లనంతకోట్ల కర్మముల కనంతవిధఫలము లనంతకోట్ల దేవతల కనంత విధ పూజావిధానములు నిష్ఠలు నియమములు భూపదీపనై వేద్యములు బలులు హోమద్రవ్యములు మఱియు వెఱ్ఱికివేదిధములు కామ్య కర్మములు స్వర్గాది భోగవాంఛచే నింద్రియసుఖ మభిలషించి చేయు నియమములు నిష్ఠలు వ్రతములు యజ్ఞములు మొదలగు సకలవిధ కామ్యకర్మములు సంసార దుఃఖ హేతువులుగాని యెంతమాత్రమును శాశ్వతానంద కారణములు కానేరవు. ప్రతిక్షణమం దేకకాలము నందే సకల భూతోత్పత్తి స్థితి నాశములు జరుగుచుంటచే నేపదార్థ మునకైన నాదిమధ్యాంతములు కనిపెట్టుటకు వీలుకాదు. పరమాణువులకుఁ బరిమాణము గణింపరాదుకదా? ద్రవ్యగుణకర్మ సామాన్య విశేష సమవాయాభావములను పదార్థము వేడని ముని వక్కాణించెను. ద్రవ్య మను పదార్థ మున్నపుడుకదా యద్దాని గూర్చిన గుణము కర్మము సామాన్యము విశేషము సమవాయమున భావము వివరింపఁబడవలసి వచ్చును. పృథివ్యాస్త్రీ జోవా య్వాకాశ కాలదిగాత్మ మనసులను తొమ్మిది ద్రవ్యములలో మనస్సునుబట్టికదా భూమి-నీరు-అగ్ని-గాలి-ఆకాశము-కాలము-దిక్కు-ఆత్మలు వివరింపఁ బడవలసి యుండును. “ప్రమితివిషయాః పదార్థాః” ప్రమితియనఁగా యథార్థజ్ఞానము. యథార్థజ్ఞానగోచరములగు వస్తువులు పదార్థము లనఁబడును. యథార్థాయథార్థజ్ఞానములు మనఃప్రపత్తి మూలములు.

జాగ్రదాద్యవస్థల నిరూపణము

గాఢసుషుప్తియందును మూర్ఛయందును మనస్సు వృత్తి శూన్యమగుటచేత నెట్టిజ్ఞానమైన లేకుంట స్వప్న జాగ్రద్దశలు మనః ప్రవృత్తి మూలములుగనుక జాగ్రద్దశయందు ప్రమాదయనఁగా యథార్థ జ్ఞానమును స్వప్నమందు భ్రమ యనఁగా నయథార్థ జ్ఞానము కల్గి యుంటయు-సుషుప్తియందు గాఢమూర్ఛయందు జ్ఞప్తి యెద్దియును లేకుంటయు నెల్లరి కనుభవములేకదా? కాబట్టి మనఃప్రవృత్తి మూలములు ప్రమాదభ్రమములు. మఱియును జ్ఞప్తి లేమికిఁ బ్రవృత్తి లేని మనస్సు కారణము. కాబట్టి స్వప్నజాగర సుషుప్తిదశలు సర్వజనానుభూతములేకదా? “గగనం శూన్యం” ఆకాశ మనఁగా సున్న యనఁగా నెద్దియుఁగానిది యనఁగా నిట్టిదని నిర్ణయింప శక్యము కాని స్థితి. కాబట్టి సుషుప్తియే శూన్యరూపమగు నాకాశ మనఁ దగినది. వృత్తిశూన్యమగు మనోదశయే సుషుప్తి. సుషుప్తియే శూన్యమగు నాకాశము.

సృష్టి క్రమము

“ఆత్మన ఆకాశ స్సంభూతః” ఆత్మనుండి యాకాశము పుట్టుచున్నది. “ఆకాశాద్వాయుః వాయోరగ్నిః అగ్నేరాపః అద్భ్యః పృథివీ పృథివ్యా ఓషధయః ఓషధీభ్యో అన్నమ్ అన్నాత్పురుషః.” ఆత్మనుండి యాకాశ మాకాశమునుండి వాయువు వాయువునుండి అగ్ని యగ్నినుండి నీరు నీటినుండి భూమి భూమినుండి దోషధులు నోషధులనుండి యన్నము నన్నమునుండి పురుషుఁడును బుట్టుచున్నారను వచనానుసారముగా శూన్యాకాశాత్మకమగు సుషుప్తినుండి స్వప్న జాగరములు మఱి యీ సమస్తజగమును పుట్టి పోదలి లయమగుచుంట యందఱు న్దనిపెట్టఁగలుగుట యెంతయునిశ్చయము. అతీంద

ద్రీయ వస్తు వొకటి యిట్టిదని పోల్చి చెప్పుటకు వీలులేక సుషుప్త్యా
కాశముల కాధారమై యాత్మయనుస్వతఃసిద్ధపదార్థ మొకటి నిత్యమై
నిర్గుణమై శాశ్వతమై కేవలమై యున్నదని సుషుప్తిస్థితి నెఱిగిన
వారికందఱికి ననుభవమేకదా? సుషుప్తియే ప్రకృతి. సత్వరజస్త
మోగుణములు సమభాగములుగానున్నస్థితి ప్రకృతి. మఱియు నా
మూఁడు గుణములు హెచ్చు తగ్గు పాళ్లుగా నొండొంటితోఁ గూడిన
స్థితి వికృతి. ఈసమస్తజగత్తును వికృతిస్వరూపమే. సుషుప్తి మనః
ప్రకృతి. స్వప్న జాగరములు మనోవికృతి. ప్రకృతి వికృతులప్రవృత్తి
కాధార మాత్మ. ఆత్మ నిర్గుణము. సత్వరజస్తమోగుణములు సమభాగ
ములుగానున్నస్థితియే నిర్విషయమైన మనస్సనఁబడును. మహాసము
ద్రమునందు నీటిబుగ్గవలెఁ బ్రకృతియందీ బ్రహ్మాండ ముత్పత్తిస్థితి
నాశము లందుచున్నది. “పాదోస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం
దవి” ఆ కాశమునందొక భాగ మీ సర్వజగమై యున్నది. తక్కిన
మూఁడుభాగములు నిత్యనిర్వికారామృత స్వరూపమై యున్నది. ప్రకృ
తియో నొక లేశము మాత్రము వికారముచెంది యీజగ మగుచున్నది.
తక్కినదంతయు త్రిగుణసామ్యమై వికారముచెందక నిత్యమై గాలి
కూడ లాగఁబడిన యుత్తగాఙ్గకుప్పెలోని యాకాశమువలెనున్నది.
వేదమందలి కర్మకాండము శబ్దమువంటిది. జ్ఞానకాండ మర్థమువంటిది.
ఈశబ్దమున కిద్దియే యర్థమని నిర్ణయింపరాదు. ప్రసంగావసరవశము
చేత శబ్దసంజ్ఞల కర్థ ముండును.

ప్రకృతి - ఆత్మ

ప్రకృతి శబ్దసంజ్ఞ వంటిది. మఱి యాత్మ యర్థమువంటిది. ప్రకృతి
యనిత్యము. మఱి ప్రకృతి కాధారమును గారణమునునగు నాత్మ
నిత్యము. ఉదయము తొమ్మిదిగంటలపు డాదివారమునాఁడొక మేడలో

నొకమిత్రునితో హాయిగా మాటలాడుచుంట జ్ఞప్తియున్నది.
 మఱునాఁటి సూర్యోదయ సమయమున మహాసముద్రమధ్యమం దున్న
 యొకపర్వతగుహలో నిదురించిమేలుకొన్నట్లు కన్దెఱచి యత్యాశ్చర్య
 మున వింతవింతఫలవృక్షములతోడను నడుగడుగునకు మెట్లుకట్టినట్లున్న
 నున్న టిసుకపరపులయొడ్డులతో నొప్పారు దీయని నెలయేళ్ల
 తోడను మిక్కిలిహాయిగావీచు చల్లగాలితోడను గసంతయుం బెదరక
 మచ్చికపడినట్లు మధురధ్వనులొనర్చుచు సమీపమున సంచరించు
 వింతవింతరంగుల పక్షులతోడను రవంతయు స్థిరములు గాక
 మైత్రి పుట్టించు నానావిధా పూర్వ రూపంబులఁ జరలాడు చతు
 స్పాదజంతువులతోడను నొప్పారు కొండశిఖరమునుండి యూ
 పర్వతనితంబమునకు నలువైపుల నెలనవ్వు నురుగులతోడి యలల
 సయ్యాటలాడు పాలసముద్రమును భయవిస్మయామోదంబులఁ
 గనుఁగొనుచు నెద్దియు న్దోచ కిది నిక్కమా లేక స్వప్నమా
 యెద్దియును నిశ్చయింపరాదని తలపోయుచుండు నంతలో
 జ్ఞప్తిదొఱఁగి సోమవారమురాత్రి తొమ్మిదిగంటల కామిత్రుఁ డయ్యా!
 తమ కొకవిధమగు మూర్ఛగ్రమ్ముట నిదివఱ కీవైద్యశాలలోఁ దమకుఁ
 జకిత్సచేయింపఁగా నిప్పటికి దైవకృపచే లభించిన మృతసంజీవిని ప్రభా
 వంబుచేఁ దమరు పునర్జీవితులై హాయిగా నున్నారు. మన మాదివార
 ముదయము తొమ్మిదిగంటలపుడు మాటలాడుచుండిన సౌధ మిచ
 టికి నూతామడల నున్నది ఆకాశయానమున. నూఱువరాలిచ్చి మిమ్మి
 చటికిఁ దోడ్కొనివచ్చి చికిత్సచేయించినాఁడను దయచేయుఁడు. నేఁడు
 సోమవారము మనయూరికిఁ బోవుద మని నా నివాసమునకు నన్నుఁ
 దోడి తెచ్చినపిమ్మట నాకు స్వప్నజాగరసుషుప్తుల యనుభవము కలిగి
 నప్పటికి సుషుప్తియనఁ దెలివితేకుంట స్వప్నజాగరములన నహంకార
 మమకారముల ననంతవికారములైన సచేతనాచేతన పదార్థములఁ

గనిపెట్టుచుంటయని నిశ్చయింపక తీరదు. నా మనస్సు మునిగి
యున్నపుడు నా కేజ్జి ప్రియును లేదు. నా మనస్సు పసిగొన్నపుడు
నా కహంకార మహంకారములు నాదేహము నాకు వేరగు నానావిధ
పాంచభౌతికవికారములను బరికింపఁగల్గితిని. కాబట్టి జ్ఞప్తియే
యొకప్పు డొకపిధమైన తన శక్తిచే ననంతవిధ నస్తుమయమగు జగ
మును గనుఁగొనుచున్నది. సరే, యీస్మృతియే వికృతియగు జగత్తు
మఱి విస్మృతియే ప్రకృతియగు త్రిగుణసామ్యము. ఈప్రకృతివికృ
తుల కాకాశ మితర భూతములకువలె నాత్మ యాధార మని పరమ
సిద్ధాంతము.

ఆత్మ శక్తి

“శివశక్త్యాత్మకం జగత్ నానదాసీన్నోఽనదాసీ త్తమ ఆసీదితి
శ్రుతిః—అజామేకాం లోహితకృష్ణ శుక్లాంబహ్విఃప్రజాః సృజమానామ్
ద్వేతయోరేకః స్వావపిష్పలమత్తి అన్యోఽనశ్నన్నభిచాకసీతి—అసం
గోహ్యాయంపురుషః—నాద్వేతవతః కర్మాణీవిధీయంతే—నేహనానాస్తి
కించన—సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ తజ్జలానితిశాంత ఉపాసీత—సదేవేదమగ్ర
ఆసీత్—తద్దైత్యత బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి—బ్రహ్మవిద్ బ్రహ్మైవ
భవతి—యదయం సర్వమాత్మైవఖిలు కంకేనపశ్యేత్—ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ—
అయమాత్మాబ్రహ్మ—అహంబ్రహ్మాస్మి” సమ స్తజగము శివునియొక్క—
యును శక్తియొక్క—యును స్వరూపమే. ఇచట విస్మృతిదశ శివుఁడు.
స్మృతిదశ శక్తి. నామరూపాత్మకమైనది లేదు. నామరూపశూన్య
మైనదియును లేదు. తమస్సన మోహము భ్రాంతి యజ్ఞానము శూన్యము
మాత్రమే కలదు. పుట్టుక లేనిది యెఱుపు నలుపు తెలుపురంగులు కలది
యనేకజనుల సృజించు ప్రకృతి కలదు. రెండు పక్షులున్న వారెండిం
టిలో నొకటి తినుచున్నది. మఱొకటి తినకయే విలసిల్లుచున్నది.

ఈపురుషుఁ డెద్దియు నంటఁడు. బ్రహ్మజ్ఞానము కలవానికిఁ జేయఁదగిన కర్మ మెద్దియును లేదు. ఇట నేనస్తువును లే దిదంతయు నుత్తుత్తి- ఇదంతయును బ్రహ్మమే. యది తనంతఁ బుట్టుచుఁ బెరుఁగుచు లయ మగుచున్నదని తెలిసియే వికారమును బొందకుండునది- నామరూప భేదములేని సత్యపదార్థమై యీజగమంతయును గొల్లి యున్నది- నామరూపాత్మకమై యీజగముగాఁ దానగుట కాపరమవస్తువు సంకల్పించెను. బ్రహ్మము నెఱిఁగినవాఁడు బ్రహ్మమే యగుచున్నాఁడు- ఈకనఁబడునదంతయు నాత్మయే కనుక చూచువాఁడెవఁడు? చూడఁ బడునదెద్ది? చూచునది చూడఁబడునది యీరెఁడు నొక్కటియే. గొప్పయెఱుకబ్రహ్మము- ఈయాత్మయేబ్రహ్మము- నేనేబ్రహ్మమను' అను వచనములనుబట్టి అద్వైతమతమును ద్వైతమతములును కలిగినవి. “ద్వైతాద్వైతసమంబ్రహ్మ” ద్వైతమతమునకు నద్వైతమతమునకుఁగూడ బ్రహ్మము సరిపడినదనుటచే దైవపౌరుషములను సమబలములుగా నొప్పుకొనక తీరదు. స్వస్వమునుగూర్చిన దైవమును స్వర్గ నరకముల గూర్చి యతీంద్రియ పదార్థముల గూర్చి యాకాశ పంచాంగములుచెప్పుట నిగ్రాహక విహారసౌఖ్యములను దనతోడిపాటివారికిఁ గలిగించుటకొఱకును మఱియుఁ దా సనుభవించుట కొఱకును సరిగాఁ బొటుపడలేక సోమరులై కాలక్షేపము చేయు. తెలిసీతెలియనివారి వ్యర్థ వాద మనవచ్చును. నాస్తికుఁడు చార్వాకుఁడు బౌద్ధుఁడు చండాలుఁడని తిట్టినఁ దిట్టినీ గాని అప్రత్యక్షమగు స్వర్గ నరక చింతచే వ్యర్థ కాలక్షేపము చేయుటకన్న తనతోడిపాటివారిని సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటకొఱకు శక్తికొలఁది ప్రయత్నముచేయువారే నిక్కపుమనుష్యులని సిద్ధాంతపర్చక తీరదు.

పుట్టిన వారందఱు సుఖముగాఁ గోరినన్నాళ్ళు బ్రతుకుచుంటుకై స్వభావముగాఁ బ్రయత్నించుచున్నారు. స్వలాభము గోరి పాప

రుల మోసపుచ్చుచు నిద్రాహారవిహారములు యధేష్టముగా నొనర్చు
టకు శక్తిలేని కాలమందుగాని సుఖముగాఁ దిని పరులకొఱకై
పాటుపడుట కొప్పుక సోమరితనమున స్వర్గ నరకములని తిన్నతిండి
యరుగుటకై వ్యర్థ ప్రలాపములఁ గాలక్షేపము చేయవారు పిశాచ
ములుగాని మనుష్యు లెంతమాత్రమును గారు.

తనతోడి జీవులకు స్థనకును సుఖకరములగు నిద్రాహారవిహార
ములకుఁ దగిన సాధన మాలోచింపక హిమాలయ మెప్పుడుపుట్టెనో
చెట్టుముందో విత్తుముందో స్త్రీ పురుష లొక్కసారి పుట్టివో లే
కెవరుముందో మఱెవరు వెనుకనో చుక్కలెన్నో యాకాశమున కెంత
పరిమాణము స్వర్గములో రంభ పొట్టియో లేక పొడువో పాతా
శము నందలి భూమినిమోయుచున్న యనంత సన్న మెన్నిచుట్టలఁ
జుట్టుకొన్నదో భూతభవిష్యజన్మములెట్టివో నూవుగింజ- బ్రాహ్మణుని
సామెతగా నీసోమరితలంపు లెందుకు? భూమి సరిగా దున్నుకొని నీటి
వాగు చూచుకొని సరిగాఁ బండించుకొని సౌఖ్యకరముగా నిండ్లుకట్టు
కొని గాలియెండ వానల బాధను తప్పించుకొను నుపాయములు పన్ను
కొని శరీరసౌఖ్యకరములగు నన్న పానములును దొడవును సంపా
దించుకొనియెరుల సుఖపెట్టి తా సుఖముగా బ్రతుకు తెఱచున పడుచు
టయే జీవిత కాలమున ముఖ్యము. కారణములేక కార్యము కలుగ
నేరదు గనుక నీజగము సకారణమయ్యును జగత్కర్తయగు విధి
నెఱుఁగు సామర్థ్యము మర్త్యుల కెంతమాత్రమును లేదు. అతీంద్రియ
ద్రష్టలగు మునులు లోకోపకారకముగా రచించిన శాస్త్రములు
“విజ్ఞాతారమరేకో విజానీయాత్” ఔరా యన్నిటిని దెలిసికొను
పరమాత్మ నెవఁడు తెలియఁదరము? అనునట్లు తెలియఁదరముకాదు.
నక్షత్రము లగపడుచున్నవి. మునికృతములగు శాస్త్రము లున్నవికాని
ప్రాకృతుల కాచుక్కలును శాస్త్రములును యథార్థతత్వమునఁ దెలియఁ

బడుటెట్లు? పెద్దల మాటలు విశ్వసించి బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వాన
స్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమముల యథావిధిగా ననుసరించిన ధర్మాత్ములకు
పరమార్థము తనంత నెఱుంగఁబడుట నిస్సందేహము. నేల విడిచిన
సాము కలదా?

వర్ణాశ్రమధర్మములు.

వర్ణాశ్రమధర్మముల నవలంబోసి మెట్టవేదాంతములు పల్కు-
వారు నిక్కముగఁ జెడుగొట్టులు. వర్ణాశ్రమధర్మములు లోకోపకా-
రము కొఱకే మునులచే నియమింపఁబడినవి. “భ క్తి ర్ఘానాయకల్పతే”
భక్తి జ్ఞానమునకు సాధనమనునట్లు లోకోపకారపదులగు పెద్దలవాక్కులను
నమ్మిన ధర్మాత్ముల కాత్మజ్ఞానము కలుగును. ఆత్మజ్ఞానమునకు ఫలము
శాశ్వతానందస్వరూపమగు కైవల్యము. జాతులు సీతులు కొద్ది
గొప్పలు మొదలగు తక్కినస్థితు లెవ్వి యెట్లున్నను ముఖ్యముగా
నొరుల కెవ్విధమైన బాధయు న్దనవలన రానీక జీవించినవాఁడే మను
ష్యుఁడును మఱియు జగమున కాభరణమును, ఏమిషచేత్త నైన నొరు
లను బాధించువాఁడు రక్కసుఁడును. మఱియు లోకమునకు రోగ
మును. భూతదయ కల్గియుంటయు సత్యముపల్కుటకన్న స్వర్ణాపవర్ణ
సాధనములు మఱికర్మములును గావు. సకలధర్మములును—సత్యదయ
లలోనే నిమిడియున్నవి.

“నాద్వైతవతఃకర్మాణి విధీయన్తే” అహంకారమమకార
ములు లేనివానికిఁ గర్మములు విధింపఁబడవ నెడి శ్రుతిప్రకారము సర్వ
జగమును విష్ణుస్వరూపముగాఁ జూచుయతులకుఁ దప్పఁ దక్కిన మను
ష్యులందఱికినిఁ బౌరుషముతప్పఁ దైవము లేనేలేదు. యతులకు దైవము
తప్పఁ బౌరుషము లేనేలేదు. ఇంద్రియదృష్టమగు సచరాచరజగ
మంతయును పౌరుషమే. కాబట్టి అహంకారమమకారము
లున్నంతవఱకు లోకోపకారక మగు పురుష ప్రయత్నమునఁ బాటు

వడ కాకాశపంచాంగములఁ జెప్పుకొను మతాధికారుల మనియును మతాధిపతులమనియును సన్న్యాసులమనియును యోగుల మనియును దైవభక్తులమనియును మతగురువులమనియును శ్రోత్రియుల మనియును యాజ్ఞాకులమనియును మంత్రవేత్తలమనియును ద్విజుల మనియును గుడిపూజార్ల మనియును దీర్ఘంకరులమనియును నిద్రాహార విహారసౌఖ్యముల నొరుల సుఖపెట్టి తాము సుఖపడుతీరులఁ బాటుపడక కృషి వాణిజ్య శిల్పకృత్యముల నారితేటి లోకోపకారమున జీననముఁ గడపుకొనక స్వార్థపరులై వంచకులై సోమరులై దేవానాంప్రియులై శశవిషాణనంధ్యా పుత్రప్రాయములగు స్వర్గనరకముల గూర్చి లోకోపకారకముగా నుభయతారకముగా ధర్మార్థ కామమోక్షములఁ దెల్పు శ్రుతిస్మృతిపురాణముల కపార్థముచేయుచు లోకోపకారకములగు సత్యదయల ననలఁద్రోసి యాస్తికులమని దంభవేషములతోఁ బామరజనులను బెదరించుచు తమ సుఖముకొఱకై యితరులకు వృథా వ్యయప్రయాసములఁ గలిగించు నైష్ఠిక దౌర్జన్యము దానుపశమిల్లినప్పుడుగదా మనుష్యులు మనుష్యులనిపించుకొందురు.

లోకులు మిక్కిలి సౌఖ్యముగా బ్రతుకుటకొఱకై మనోవాక్కాయ కర్మములఁ బాటుపడక దైవమును గూర్చియు స్వర్గనరకములఁ గూర్చి సోదెలు పల్కుచుఁ దేరగా నుబ్బరసొమ్ము తిననెంచు సోమరిపోతు రక్కసియో దయ్యమో యగునుగాని నిక్కముగ మనుష్యుఁ డెంతమాత్రమును గాఁడు. అహంకార మమకారములున్నంతవఱకును దైవమును గుఱించి సొరకాయలు నఱకువారు లోకద్రోహులు మనోవాక్కాయకర్మములకుఁ బౌరుషముతప్ప దైవమెంతమాత్రమును జిక్కదు. కాఁబట్టి యీలోకములోఁ బౌరుషము మాత్రమే యున్నది. దైవమెంతమాత్రమును లేదు. దైవశబ్దము వాస్తవముగాఁ గుండేటికొమ్మువంటిది. “లోకమే వేదము, వేదమే

లోకము” అను శ్రుతిచొప్పున శ్రుతిస్మృతి పురాణోపాసములు మొదలగు ప్రాచీనవాక్కులన్నియును బురుషప్రయత్నము లోకోపకారముగు నడువడిని బోధించుచున్నవి గాని పురుషమునకు వేఱగు దైవ మనుషదార్థము నెంతమాత్రమును బోధించలేదు. వంచకులు తమజీవనసౌఖ్యముకై శ్రుతి స్మృత్యాదుల కపార్థములు పన్ని లేని దైవమును గల్పించి వృథా ప్రయప్రయాసములకు లోనగునట్లు లోకులం బీడించుచున్నారు. స్వర్గ సరకములు దేవుఁడు కై పల్యమును చంచలమనః కల్పితములుగాని వాస్తవములు కావు. నిత్యసంతోష మనఃస్థితి నొందుటకన్న మర్త్యులు పొందఁదగిన సదవి మఱి లేదు. అట్టి నిత్యసంతోషియను కై పల్యపదవి లోకోపకారపరాయణులై భూతదయయును నిష్కపటహృదయమునుగల ధర్మాత్ములకు మాత్రమే లభించును.

ఆత్మకు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు క్రీడావిశేషములుగాని నిత్యములును వాస్తవములు నెంతమాత్రమును గానేరవు. “సాక్షీచేతః” కేవలం నిర్గుణశ్చ” తామరాకు నంటని జలబిందువువలెఁ దటస్థుఁడును సచ్చిదానందమయుఁడును సర్వరజస్తమోగుణము లెవ్వియును లేని వాఁడును నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్త స్వరూపుఁడు నయిన యసంగుఁడు పురుషుఁ డనియుఁ బరమాత్ముఁడునాఁ బరఁగును. కలలో ననుభవించిన సుఖదుఃఖములు జాగ్రద్దశలో నబద్ధము లనుకొని యాస్వప్న వికారములను బ్రయత్నపూర్వకముగా మరపుతెచ్చుకొని సుఖించు నట్లు లోకోపకారకమగు నడువడియను జాగ్రద్దశలో నహంకార మమకారములను స్వప్నవికారములుగా నిశ్చయించి తన కష్టసుఖము లను బ్రయత్నపూర్వకముగా మఱపుచెంది సుఖించు మనుష్యులు మిక్కిలి కృతార్థులు. లోకోపకారపరాయణులు మాత్రమే స్వప్న వికారములగు నహంకార మమకారములను మఱచి సుఖించువారు.

స్వలాభ మాసింపక పరులకొఱకై పాటుపడెడు భూతదయాపరులు నిత్యసంతోషిస్తూపనుగొనైకుంతపదవిం జూఱకొనెదరు.

విద్యలు - కర్మలు

పరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే నిజముగ విద్యయొక్క లక్షణము. అష్టాదశవిద్య లన్నియును బరులను దరింపజేసి తా దరించు మార్గమునే బోధించుచున్నవి. లోకోపకారముగాఁ బాటుపడు సజ్జనులను మాత్రమే లేవు, డనంతావతారములై త్తి కాపాడుచుండును. మఱి యట్టి లోకోపకారపరాయణులగు మహాత్ములు మాత్రమే యష్టాదశ మహావిద్యలకును సప్తకోటి మహామంత్రములకును స్వర్గాది పుణ్యలోకములకును దగిన యధికారులు-యజ్ఞాది పుణ్యకర్మములు- గర్భాధానాది షోడశకర్మములు- జపతపములు- తీర్థస్నానోపవాసాదివ్రతములు-వర్ణాశ్రమధర్మములును-బరలోకమును ధర్మార్థ కామ మోక్ష సాధములును- సకలప్రాయశ్చిత్తములును గేపలమును స్వార్థత్యాగపరులయి లోకోపకారముగా జీవించు పుణ్యత్ములకొఱకే ప్రాచీన మహర్షులచే విధింపబడెను. జనవంచకులై భూతద్రోహ మాచరించు కుక్షింభరుల నిమిత్త మెంతమాత్రమును గాదు. బ్రాహ్మణధర్మము జ్ఞానము-క్షత్రియధర్మము ప్రజారక్షణము-వైశ్యధర్మము కృషి వాణిజ్యాదివ్యాపారము- శూద్రధర్మము సకల సజ్జనపరిచర్య- ఈనాలుగు ధర్మములు కలిగి లోకోపకార మొనర్చు వారే కులముఁ గలవారు. భూతద్రోహులై వంచకులై కుక్షింభరులైన దుర్జనులెల్ల జాతిభ్రష్టులే-ప్రత్యేకము వీరు బ్రాహ్మణులు-వీరు క్షత్రియులు-వీరు వైశ్యులు-వీరు శూద్రులు నని జనులకు జాతులు లేవు. లోకోపకారపరాయణుఁడగు నొక్క సజ్జనుఁడే నిత్యానిత్య వస్తు వివేకదశలో బ్రాహ్మణుఁడై-ధర్మాచరణదశయందు క్షత్రియుఁడై-

కృష్యాదిక్రియా సర్వర్తనదశయందు వైశ్యుడై - బాలవృద్ధ దీనార్త సాధు సేవాదశయందు శూద్రుడై సార్థకజీవనమున చాతుర్వర్ణ్య ధర్మములఁ గడపుచుండును.

స్త్రీజాతి పురుషజాతి యని దేహధారులకు రెండేజాతులుకలవు. గర్భముధరించి పిల్లలఁ గనుస్త్రీలందఱును కేవలము స్త్రీజాతిలోని వారే. సంతానవత్తులైన స్త్రీ లెట్టివారై నను సర్వలోక నందితలే. మఱియును జగదాభరణములే. పిల్లలఁ గాంచుటయే స్త్రీజాతి లక్షణము. వంచకులై భూతద్రోహులై కేవల కుక్షింభరులై మగవాండ్రును వంధ్యులు నుభయజాతి భ్రష్టులు.

క. ధనమును విద్యయు వంశం

బును దుర్మదులకు మదంబు పొనరించును స

జ్జనులయినవారి కడఁకువ

యును గీర్తియు నవియె తెచ్చు నుర్వీనాథా!

అనునట్లు పేదవారుకానీ భాగ్యవంతులుకానీ సేవకులుకానీ ప్రభువులుకానీ పిన్నులుకానీ పెద్దలుకానీ యేదేశమందు పుట్టినీ యే జాతివారుకానీ వంచకులై భూతద్రోహులైన కేవల కుక్షింభరులు జగమున కంటుతెవుళ్ళవంటివారు. మీరు బ్రాహ్మణులు మిక్కిలి పవిత్రులు మిమ్ము మే మంటరాదు. దయయునోర్పు సత్య శౌచ ములు మీకుఁ బెట్టసినగలు మీపాద సేవకులము మేము. మీ కేమిపరి చర్యలు మావలనఁ గావలెను మీదాసులము మమ్మునుగ్రహించుఁడు మీశరీర పోషణమునకుఁ గావలసిన పదార్థములన్నియును మేమే సమకూర్చెదము మీవంటి సజ్జనులు దేహపోషణముకై శ్రమపడుట చూడ నొల్లమని తమ్ము నితరులు ప్రార్థించునట్లు సంచరించు నుజ నులే నిక్కపు బ్రాహ్మణులుగాని జన్నిదములు పిలుకజాట్టు విభూతి పెండికట్లు ముష్టిముంత మొదలగు దంభ వేషములతో స్వార్థపరులై

వంచకులై భూతనోహ మాచరించుకుక్షింభరులు బ్రాహ్మణులెంత
మాత్రమును గారు. జ్ఞాన శౌర్య కృషి సేవా ధర్మములతో లోకో
పకారపరాయణులై సజ్జనులు పాశ్చభేదము నజ్ఞాన మధికముగాఁ గల
వారు బ్రాహ్మణులు - శౌర్య మధికభాగము కలవారు క్షత్రియులు-
యెక్కువ వాణిజ్యపునేర్పు కలవారు వైశ్యులు - మిక్కిలి పరిచర్య
యందు నైపుణ్యము గలవారు శూద్రులు. లోకోపకారపరాయణు
లగు నీ బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు సమాన గౌరవమర్యా
దలు కలవారేకాని యొకరికంటె నొకరు శ్రేష్ఠులుకాదు, తక్కువును
గారు. నిశ్చయముగా బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర జాతులు-
గౌరవ మర్యాదలకు సమానములే. ఒక్క మనుష్యునియందే జ్ఞాన
శౌర్య కృషి సేవాధర్మములఁబట్టి ప్రతిక్షణముం దతఁడే బ్రాహ్మ
ణుడై క్షత్రియుడై వైశ్యుడై శూద్రుడై యొప్పుచుండును.
“సూచయంతి ఫలం మనీషిణః । కోవక్తా తారతమ్యస్య తమేకం
వేధసంవినా॥ విద్వాంసులై న వారే కాలమెట్లుండునో మొత్తము ఫల
మును సూచించెదరుకాని యీసంగతి యీక్షణమున జరుగును మఱి
యీవస్తుతత్వ మిద్ది యని నిశ్చయించి చెప్పుటకు బ్రహ్మకుఁ దప్ప
నితరుల తరముకాదనునట్లు వేదశాస్త్రప్రవర్తకులు సతీంద్రియద్రష్టలు
నగుమునులమతము నిశ్చయముగా దెలిసికొనుటకుఁ బ్రాకృతజనులకు
శక్య మెంతమాత్రమును గాదు.

“గతాను గతికో లోకః” లోకు లొకరినిఁ జూచి యొకరు
నడుచుచున్నారన్నట్లు సత్యమును స్వతంత్రముగాఁ దెలిసికొనుట
మునులకుఁ జెల్లునుగాని పామరులు సావాసముచేవస్తుతత్వము నెఱిగి
నడువక తీరుదు. అతీంద్రియద్రష్టలగు మునులకుఁ దప్పఁ దక్కిన
వారికిఁ దెల్పితేటలు సహజసిద్ధములు కావు. సూర్యబింబమునకుఁ
బ్రకాశము సహజముగాని తక్కినపదార్థములయందలి ప్రకాశ

మెరువుగొన్న దేకదా? పాంచభౌతికమగు నిజగమున ఖగోళతత్వమును భూగర్భాంతరతత్వము మునివాక్కులంబట్టి యూహింపవలయునుగాని నిశ్చయించి ప్రత్యక్షముగాఁ సమగ్రముగాఁ దెలియరాదుగా? వేద శాస్త్రాధ్యయనముచేతను గురుబోధచేతను స్వానుభవముచేతను పదార్థతత్వమును నిర్ణయించి నమ్మక మూతచేసికొని నేఁటివలె సూర్యుఁడు పన్నెండు గంటలకాలములో నుదయించి యస్తమించ వచ్చునని జ్ఞానవంతుఁడు పల్కుచున్నాఁడు. కాని యిది యిట్లు జరుగును నే నీపని చేసి చూపించెదను నాయుష్టానుసార మిక్కా ర్యము జరిపెద నని వివేకియైనవాఁ డెన్నఁడును ధైర్యముగా నిశ్చయించి చెప్ప సాహసింపనేరఁడు. స్వప్న జాగ్ర త్సుషుప్త్యవస్థలకు లోనైన ప్రాకృతజనులకు సంపూర్ణజ్ఞానము స్వభానము కాదు. వేద శాస్త్రప్రవక్తలు నతీంద్రియద్రష్టలగు గౌతమవ్యాసాదిమునులు విజ్ఞాన మూర్తులు. ప్రాకృతజనులవలెఁ జర్మచక్షువులుం బాంచభౌతికశరీరు లెంతమాత్రము న్నానేరరు. “అశరీరమాత్మా” పాంచభౌతికశరీరము కాని పదార్థ మాత్మయనుటచే యథార్థజ్ఞానము పాంచభౌతికశరీర మున నెంతమాత్రమును బొడమదు. పాంచభౌతికశరీరములతోనున్న పాకృతుల తెలివి ప్రతిబింబమువలె సత్యాసత్యము మఱియును నిజ మునుగా దబద్ధము న్నాదు. చీకటినీడలవలె నగపడి యగపడదు తోఁచి తోఁచ దుండీ లేదు. కలవలె భ్రాంతిమాడ్కిదిగంతరేఖకరణి మోస మునకు మూలము. తెలివికి లక్షణము చెడని సంతుష్టి మఱి యట్టి సంతుష్టి సంపూర్ణవిశ్వాసముచేఁ గలుగును. సంపూర్ణవిశ్వాసము మంచినహవాసమునఁ గొనసాగును. భూతదయగలవానికి మంచినహ వాస మబ్బును. పరోపకారమునకై ప్రయత్నించువానికి భూతదయ రాజిల్లును. స్వార్థత్యాగపరులు మాత్రము లోకోపకారపరాయణు లయ్యెదరు. జ్ఞానవంతులు స్వార్థత్యాగపరు లగుదురు. జ్ఞానము గురు

కటాక్షముచేతను మఱి యీశ్వరకృపచేతను గలుగును. గురు వనఁగా మఱియు నీశ్వరుఁ డనఁగా లోకోపకారపరాయణులై ధర్మాత్ములై పరమపవిత్రచరిత్రులయిన తలిదండ్రులు.

“నమాతుః పరదైవతమ్” తల్లికన్న వేఱే వేల్పు లేదు. “నగురుః పితరం వినా” తండ్రికన్న గురువు మఱెవఁడు న్లేడు. “జననీ పరమో గురుః” తల్లియే శ్రేష్ఠగురువు “మాతృదేవోభవ, పితృదేవో భవ, ఆచార్యదేవో భవ” అనుటచేఁ గని పెంచిన తల్లి దండ్రులు, విద్యచెప్పిన గురువును ప్రత్యక్షదేవతలు. “ఆగమాః ఖలు దుర్లభాః” శాస్త్రములు సంపూర్ణముగాఁ దెలిసికొన నెవ్వరికిని శక్యముకాదనునట్లు శ్రుతిస్మృత్యాదులు తెలియ శక్యముకాదు. కాఁబట్టి ఆస్తులు గురువులు ప్రాణబంధువులు మిత్రులు పెద్దలుతనఁగఁ జేసిన యుపదేశమును దృఢముగా విశ్వసించి ప్రాణిహింస నేమిషచే నైనను సలుపక లోకోపకారపరాయణుడై స్వలాభ మాసింపక నడుచు మానవుని వర్తనము నిశ్చయముగా మనుష్య ధర్మమునకు నిదర్శనము. జగమునందు నిష్ప్రయోజనముగా మనోవాక్కాయ కర్మము లెవ్వియును జరుగవు. సకలజగత్సృష్టిలయములు సర్వజ్ఞుఁ డగు భగవంతునిచేఁ గసంతయు నిష్ప్రయోజనముగా నడిపింపఁ బడ వనియే నిరూఢిగా విద్వాంసులు సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు. “ప్రయోజన మనుద్దిశ్య నమందోఽపి ప్రవర్తతే” ప్రయోజనములేక వెట్టివాఁడును బ్రవర్తింపఁ డనఁగా సర్వశక్తియు సర్వజ్ఞుఁడు సకల భూతదయా స్వరూపుఁడు సకల జగత్సృష్టిస్థితిలయకారణమగు దేవుఁడు ప్రవర్తించునా? మర్త్య లూహింపనేరరు. కాని భగవంతునిచేఁ బ్రతి కార్యము నెద్దియో ప్రయోజనాపేక్షచేతనే నివర్తింపఁబడుచున్నది. ఈపని పొరపాటుచేఁ గావింపఁబడుచున్నదనికాని యిది నిష్ప్రయోజన మనికాని యిద్ది కొఱంతయనికాని యిద్ది యనవసరమనికాని దైవ

సృష్టిలో నెట్టి విద్వాంసులైనను దస్పవట్టుట కవకాశ మొకింతయు
 న్లేదు. నిక్కముగా జరుగవలసినట్లే సమస్తమును జరుగుచునే
 యున్నది. మంచిచెడ్డలు హెచ్చుతగ్గులు వశ్యావశ్యములు భగవ
 త్సృష్టిలో లోపములెచు మనుష్యులు నిశ్చయముగా బుద్ధిహీనులు.
 “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలా నితిశాంత ఉపాసీత” ఈదగమంత
 యును బ్రహ్మమే. ఆబ్రహ్మమే పుట్టుచున్నది. లయమగుచున్నది.
 బ్రతుకుచున్నది. “హరిమయముకాని వస్తువు పరమాణువు లేదు.
 వంశపావన వింటే” ఓ కులపవిత్రుడా వింటివా? బ్రహ్మముకాని
 పదార్థ మెద్దియును లేదనునట్లు సమస్తమును దైవకృతమేకాని
 నిక్కముగాఁ జారుషమే లేదని సిద్ధాంతీకరింపకతీటదు. “జానామి
 ధర్మం నచమేప్రవృత్తి ర్జానామ్యధర్మం నచమే నివృత్తిః కేనాపి
 దేవే నహృదిస్థితే నయథా నియుక్తోఽస్మి తథాకరోమి” ధర్మము
 నే నెఱుఁగుదునుగాని ధర్మమార్గమున నడువఁజాలను. అధర్మమని
 యెఱిగియును మానలేను. నాహృదయమం దున్నదేవుఁ డెట్లు వన్ను
 నియమించుచున్నాఁడో యటులు చేయుచున్నానన్నట్లు సకలజంతు
 వుల వశములై దైవనియుక్తములై సకలక్రియ లాచరించుచున్నవి.
 పౌరుషము కుండేటికొమ్మువలె నసంభవము- సమస్తమును దైవమే-
 పురుషప్రయత్న మనునదికూడ దైవకృతమే. “యత్రనాన్యత్పశ్యతి
 నాన్యచ్ఛృణోతి నాన్యద్విజానాతి సభూమా” ఏపదార్థమున తన
 కన్న నితరమును జూడఁడో వినఁడో యెఱుఁగఁడో యదియే వాస్తవ
 మగు బ్రహ్మ మన్నట్లు దైవముకన్న మఱి వేఱు వేతేదీ? తత్వ
 మిట్లుండనీ- “నాద్వైతవతః కర్మాణి విధీయన్తే” అద్వైతీకిఁ జేయఁ
 దగు కార్య మెద్దియు లేదు. ఏకోక్త్యులేక నిత్యసంతృప్తుఁడై
 నిర్లిప్తుఁడైన బ్రహ్మజ్ఞానికిఁ గల మనోవాక్కాయకర్మములు పురిటి
 పిల్ల చేష్టవలె బంధకములును పాపకృత్యములు ఎంతమాత్రమును

గావు- మనోవాక్కాయకర్మములచేఁ దెలుప నశక్యమై యాత్మైక వేద్యమై సత్యజ్ఞానానంతలక్షణమగు పరమహంసస్థితి యటుండనీ ప్రస్తుతము సకలానుభవసిద్ధమై వ్యావహారికసత్యమగు ద్వైతప్రపంచమును గూర్చి చర్చించి చెప్పుట కర్తవ్యముగనుక దైవపౌరుషములు భయములు సమానముగా వ్యవహారప్రవర్తకము లనకతీరుదు.

పౌరుషము గుఱ్ఱము దైవమురౌతు - పౌరుషము శరీరము దైవము తెలివి - దైవపౌరుషములు రెండును జేర కేకార్యమును జరుగదు- తాను తన కితరమను ద్వైతబుద్ధి యున్నంతవఱకు దైవపౌరుషములు రెండును కావలసినవే-కేవల ద్వైతజ్ఞానికి దైవపౌరుషములు రెండును లేవు - దైవపౌరుషములు రెండును వ్యావహారికసత్యములు గాని పారమార్థికసత్యము లెంతమాత్రమును గావు “బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా” బ్రహ్మము వాస్తవము జగత్తు కలవలె భ్రాంతికృతము గాని సత్యము కాదనునట్లు దైవపౌరుషముల నడుచువ్యవహారము ప్రాణధారణ మదకారణముగాని వాస్తవ మేమాత్రమును గాదు. ఇంతకును “గజమ్మిథ్యా పలాయనమ్మిథ్యా” ఏనుఁగు వాస్తవము కాదు. మఱిది పరిగిడుటయును వాస్తవము కాదనుటచే నిద్ది సత్యము, మఱిద్ది మిథ్య యనుటకూడ భ్రాంతికృత మనకతీరునా? ఈపిచ్చితలంపులకేమి తనయనుభవమునకు విరుద్ధముగాఁ బలుకుట లోకద్రోహమాచరించుటకదా? కావున లోకోపకారకమగు ధర్మ మాచరింపక మెట్టవేదాంతములు పల్కుట వ్యర్థమగుటయేగాక లోకమునకుఁ గీడు చేయుటకూడ తప్ప కగును. “పురిశేరత ఇతి పురుషః” పురియందు శయనించువాఁడు గనుక పురుషుఁడు గనుకఁ బంచభూతాత్మకమగు శరీరము నడుపు జీవుఁడు పురుషుఁ డనిపించుకొనుచున్నాఁడు. మఱి యట్టిపురుషుఁడు చేయుపని పౌరుషము - పంచభూతములను నడిపించు వాఁడు దేవుఁడు మఱి యట్టిదేవుఁ డొనర్చుపని దైవము. శరీరబద్ధుఁడు

భోగము లనుభవించెదరు. లోకులఁ బీడించుచు భూతహింస గావించుచు సుఖపడ నెంచు పామరులు నోమలు నల్లులవలెఁ బుట్టుచు గిట్టుచు తాపత్రయములఁ జిక్కి యపారసంసారసముద్రమున మునిగి తేలుచు క్షణికసుఖము లనుభవించుచుందురు. అద్వైతజ్ఞానవంతులగు మహాత్ములకు దైవపౌరుషములు (చంటిపిల్లలకుఁ బుణ్యపాపములవలె) రెండును లేవు. లోకోపకారపరాయణులగు పుణ్యాత్ములు తమపౌరుషము ఫలించుటకై దైవసాహాయ్యమును గోరుచుందురు. లోకద్రోహులగు పాపాత్ములు తమదుష్టప్రయత్నములు నెఱవేఱనపుడు దైవమును దూఱుచుందురు. మఱియును దమపౌరుషము చెల్లినప్పుడు దైవము నొకింతయును స్మరింపక తమప్రజ్ఞ చాటుకొనుచుందురు. అహంకారమమకారమగ్నులగు స్వార్థపరులు లోకులను వంచించుటకై దైవముయొక్కయున్నిని వణించుచుఁ గొంఁటెనక్కలవలె మోసముగా సంచరించుచు రుద్రాక్షపిల్లులవలె వాలకములు వేయుచుఁ దొంగజపములుచేయుచుఁ బైకిఁ బుణ్యాత్ములవలె నగపడుచు లోకద్రోహ మాచరించుచుఁ దాము చెడి యెరులఁ జెఱచుచుందురు. జ్ఞానమున్నగుఱుతు వైరాగ్యము, తనతోటిపాటివారిని బీడించి తా సుఖపడఁగోరుట పరమపాతకలక్షణము.

పౌరుష మనఁగాఁ బురుషునితో సంబంధించిన గుణము. పురుషుఁడనఁ బురియందున్నవాఁడు. పురము శబ్దస్పర్శరూపరసగంధబుద్ధి మనోఅహంకారముల నెన్నిది విధములుగా నున్నది. ఈ యెన్నిది పురములకుఁ బరమైనది దైవము. దైవవశమున నీయెన్నిదిపురములకుఁ బ్రవృత్తినివృత్తులు కలుగుచున్నవి. దైవపౌరుషములకుఁ బురుషుఁడు సాక్షిమాత్రుఁడు. మఱి యారెండింతితో నెంతమాత్రమును సంబంధములేనివాఁడు. దైవము ననాది పాంచభౌతికకర్మము, పౌరుషమన ననాది జీవకర్మము. పురుషుఁడు పద్మపత్రాంబువ న్నిర్లిప్తుఁడు. సకల

కర్మములును సమస్తజగమును సత్వరజస్తమోగుణాత్మకమగు ప్రకృతి స్వరూపము. అనంతసంఖ్యాక కిరణములప్రోవగు సూర్యబింబ మొక్కటియై తోచునట్లు నిక్కముగా ననంతవిధ పరమాణుధర్మములన్నియును గలసి యొక్క తెలివియై కన్పట్టుచున్నది. ఒకసూర్య కిరణమే నానావిధవర్ణముల నున్నట్లు తెలిసియు ననంతవిధములై పొడగట్టుచున్నది. తెలివికిఁ బ్రకృతియును బ్రకృతికి జీవుఁడును జీవునికిఁ బురుషుఁడును బ్రవృత్తినివృత్తి సేతువులై యున్నారు.

పురుషుఁడు పరమాత్మ-జీవుఁ డాత్మ ప్రకృతి చైతన్యజడముల రెండింటియొక్క కలగల్పు. ప్రకృతికిని జీవాత్మపరమాత్మలకును నీడ వంటిదై కలవలె మఱి యాకసపునల్పువలె భ్రాంతిగాని వాస్తవ మెంతమాత్రమును గాకున్నను శూన్యమగు నాకాశము జగముల కాధారమైనట్లు ప్రకృతిని మఱియును జీవాత్మపరమాత్మలను నిరూపించుటకు మూలమగుచున్నది. భూతార్ద్రమువలె గారడిదివ్వెవలె కలగనుమనస్సువలె మనోస్మృత్తస్థితివలె నిక్కముగాఁ దెలివి భ్రాంతి సంశయములను గలిగించనేరదు. తత్వము ననంతవిధములు నిశ్చయించి మును అనంతవిధములుగా లోకోపకారమునకై మతము లేర్పర్చిరి. వాస్తవముగా నెందఱుజీవులొ యన్నివిధముల కర్మములు ధర్మములు మతములును గలవు. నిక్కముగా స్వప్నమువలెఁ దెలివి కొక ముక్కు మొనయును లేదుగాని సర్వావస్థలను గనిపెట్టి సాక్షి యొక్కఁడే కేవలఁడు నిర్గుణుఁడు చేతస్వరూపుఁ డగునాత్ముఁ డొక్కఁడే యని సర్వవేదాంతసిద్ధాంతమనకతీతము. మొత్తముపై ననంతమతములసారము పదేనుగా విభజింపఁబడినది.

చార్వాకమతము

చార్వాకమతము “యావజ్జీవం సుఖం జీవే న్నాస్తి మృత్యో రగోచరః, భస్మీభూతస్య పురాగమనం కుతః” “బ్రతికినంతవఱకును

హాయిగా బ్రతుకవలయును. మృత్యువునకు లోబడని దెద్దియును లేదు. బుగ్గియైన దేహము తిరిగి రానేరదు'' అని పలుకుచున్నది. సుఖముగా బ్రతుకుటకై కదా జీవులందఱును బ్రయత్నపడుచున్నారు? కోరినట్లుజరుగుటయే ప్రతిజీవునకు సుఖము నిద్రాహారవిహారములు కోరినట్లు లభించినపుడు జనుఁడు సుఖించుచుంట యనుభవసిద్ధమేకదా? ఎందరుజీవులో యన్నిరకముల కోర్కెలు మఱి యన్నివిధముల నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములును లోకమునఁ గనుపట్టుచున్నవి. ఒకరిసుఖమింకొకరి సుఖము కాదు. మఱి యొకరికోర్కె యింకొకరికోర్కె కాదు. అనంతవిధజీవుల కనంతవిధసౌఖ్యములు అనంతవిధదేశస్థితులనుబట్టి సుఖాభిలాష అనంతవిధములు. దేహధారులందఱును నానాదేశములలో నానావిధ సంఘముల నుండుటచేత నాయాజను లాయా సంఘములకు సమ్మతములయినఁ దమకోర్కెలను మాత్రమే తీర్చుకొని సుఖపవీలగునుగాని తనతోటిపాటిజనులకు వ్యతిరేకముగా నడచి తమకోరికలచొప్పున సుఖించుట కెంతమాత్రమును సాధ్యపడదు. ప్రతికూలించిన స్త్రీతో సంభోగసౌఖ్యము చేకూరదుగదా! తనయభీష్టమునకుఁ దనతోటిపాటిజనులు సమ్మతించునట్లు సమయము జతగూర్చువస్తువు దేవుఁడో దయ్యమో యెద్దియో లోకాతీతపదార్థములేనిచో సుఖాభిలాషముతోఁ బ్రయత్నపడుజనులు మొత్తముపైఁ దమబ్రతుకున నూటికిఁ దొంబది తొమ్మిదిపాళ్ళు దుఃఖమే యనుభవించుచుంట ప్రత్యక్షసిద్ధమేకదా? కాబట్టి పురుషప్రయత్నమున కడ్డుదగులు సమయ ముండుట యంద తెఱిగినసంగతియే మఱియును జార్వాకులు చావుపుట్టువులసమయములు యథార్థములని యొప్పుకొనుచున్నారకదా "మరణం ప్రకృతిశ్శరీరిణాం వికృతిర్జీవనముచ్యతే బుధై" మరణదశయే వాస్తవము మఱి బ్రతుకు నీడవలెఁ గల్గయనున ట్లాచార్వాకులు సత్యముగా దేహములు నశించెడి యేసమ

యము యథార్థ మని యొప్పుకొనుచున్నారో యాసమయమే దైవ
మనియును మఱి బుట్టికాలస్వరూపమగు దైవము పౌరుషరూపమగు
జీవితకాలమునకు భిన్నమై సత్యమై యున్నదని జెప్పకతీరుదు. కాబట్టి
చార్వాకులుగూడఁ బౌరుషమునేగాక దైవము నొప్పుకొనుచుంట
రూఢి. ఇ త్తలపందు మ త్తల పంచుము మోయఁగలనుగాని పుట్టెడు
మోయలేనను మూఢునిచందమున మృత్యువునొప్పుకొనుచు దైవ
మును చార్వాకుఁ డొప్పుకున్నాడు మఱియును గాలి యగ్ని నీరు
మన్నుల కలయిక యెడయి కలచేఁ గలిగినదేహములందుఁ జైత
న్యము మదవికారమువలెఁ బుట్టి గిట్టుచున్నదిగాని సత్యము కాదను
చార్వాకున కానాల్గుభూతములపరమాణువు లొకదానికొకటి వేరగు
టకుఁగాని యొకదానితోనొకటి చేరుకొని యెడఁబడుటకుఁగాని యవ
కాశము గాలి యగ్ని నీరు మన్నులకు వేఱయి యంతరాళ
ముగా నాకాశ మున్నదని యొప్పుకొనకుంట తాను లేనని
నోటను జాటు పిచ్చివాని పల్కు కాదా? అంతరాళము లేనపుడు
భిన్నవస్తువులకు సంయోగము లసాధ్యములుకదా? గాలి యగ్ని
నీరు మన్నుల నిద్ది కేవలము గాలి యిద్ది కేవల మగ్ని యిద్ది కేవలము
నీరు మఱి యిది కేవల మన్నని విభజించి యా కుతార్థిక శిరో
మణియగు చార్వాకుఁడు నిశ్చయింపఁగలఁడా? లేక ఇతరుల దేహ
ములు భస్మమగుట తాఁ జూడఁబట్టి యనుమానప్రమాణముచేతఁ
గదా తన దేహముగూడ నట్లే యగునని నిశ్చయపర్చుచున్నాఁడు.
తనకుఁ బ్రత్యక్షముకాని తన మృత్యువు ననుమానప్రమాణముచేత
యథార్థము నమ్ముకొని స్థిరపర్చునట్లామృత్యుస్వరూపమునే దైవ
మనియును సకలలోకసంహారకమనియును నాశరహిత మనియును,
సకల పౌరుషశాసక మనియును మఱి యచింత్య మహిమాన్విత
మనియు నొప్పుకొనకుంటచేఁ దన కప్రత్యక్ష మగుటచే దా నెవరికిఁ

బుట్టెనో తలదండ్రు లెవరో త న్నెవ్వరు పెంచిరో తనకు లోకజ్ఞాన మెవరు మప్పిరో తనకు నితరులకును సంబంధ మెట్టిదో యితరుల యెడఁ దా నెట్లు నడిచినయెడలఁ దన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము లభించునో తెలియక సకలజనసంఘమునకు వేటునిత్తయి దుఃఖము నకును గష్టములకును బాలయి మృతికి లోనగుచున్నాఁడు. గనుక స్వసుఖాభిలాషియగు చార్వాకునిమతము సకలలోక విరుద్ధమగుటయే గాక, దుర్బుద్ధిమూలక మని నిర్వచింపకతీతదు. సంఘములోఁ దా నున్నంతవఱకు సంఘమును తన సుఖదుఃఖము లేర్పడును. సంఘము నకు విషము తనకు విషము సంఘమున కమృతము తన కమృతము— తన మంచిచెడ్డలు తన సుఖదుఃఖములు తనకు లోకము మప్పిన యవిగాని తనంతటఁ దా నెఱిగినవి కావుగనుక జనసంఘమునకు విరుద్ధముగా సుఖింపఁదలఁచిన చార్వాకుఁడు మదమత్తునివలె నహంకారవిమూఢాత్ముఁడై కోరి సంసారాంధకారమున సకలజనసంఘాచారవిగర్హితుఁడై చిక్కి దరిఁగానని దుఃఖమునకుఁ బాలై యాభాస సుఖమునకుఁ బిల్లకాయవలె నుబ్బుచు ద్రుళ్ళుచుంట మిక్కిలి శోచనీయము.

లోకాయతికులను వేటొకపేరు చార్వాకులకుఁ గలదు. చార్వాకు లనఁగా హితవుగా మాట్లాడువారు. లోకాయతికు లనఁగా ధర్మమోక్షముల విడిచి యధర్మకామములమాత్రము సంపాదించు కొనువారు “విజ్ఞానఘన ఏవే తేభ్యో భూతేభ్యః సముద్దాయతాస్తే వాను వినశ్యతి” గాలి నీరు నిప్పు మన్నులనుండి తెలివియే మూర్తి గాఁగల జీవుఁడు పొడమి మఱి యాభూతములకూడిక చెడినతోడనే నశించుచున్నాఁడు. మృతుఁడైన జీవునకు మఱి జ్ఞప్తి కలుగనేరదు” అను వచనానుసారముగా చైతన్యముతోఁ గూడిన దేహమే యాత్మ. దేహమునకు మించి యాత్మయనునది వేటుగాలేదు. పంచేంద్రియ

గోచరమే వాస్తవముగాని యనుమానోపమాన శబ్దములను తక్కిన ప్రమాణములచే సాధింపఁబడిన వస్తువు సత్యముకాదు. ఈసంసారములో సుఖములు దుఃఖముశ్రితములు గనుక ననుభవింపరాదనువారు దంచి యూఁక తొలఁగించ దుఃఖమున్నదిగనుక బియ్య మనుభవించు సుఖ మక్కర లేదనువారినలెను పెచ్చు బంక కుబుసములు తొలఁగించు శ్రమకోర్వక పనసపండుతొనలు తిననొల్లని వారిపలె మూర్ఖులు. అగ్నిహోత్రము- మాండువేదములఁ బఠించుట- సన్యసింపుట- బూడిద బూసికొనుటయును బౌరుషమును బుద్ధియును లేనివారి జీవనవృత్తులు. కాఁబట్టి ముండ్లు గ్రుచ్చుకొనుట మొదలగు వేదనములనలనఁ గలిగిన దుఃఖమే సరకము ప్రజలనేలు రాజే జగమున నీశ్వరుఁడు చావే మోక్షము ఆత్మకు శరీరమునకును భేద మెద్దియును లేదు. నేను నాశరీరమనుకొనుట రాహువునకు రాహు శరస్సునకు సూర్యునకు సూర్యబింబమునకు బంగరు బంగరుకడెము నకువలెఁ గల్పింపఁబడిన భేదము వాస్తవముకాదు. గాలి యగ్ని నీరు మన్ను లీనాలుగే భూతము లాకాశ మనున దింకొక భూత మైదవది లేనేలే దీనాల్గుభూతములనుండి చైతన్యము మద్యపానమునఁ గల్గు వికారమువలెఁ బొడముచున్నది. “అగ్ని రుష్ణో జలం శీతం శీతస్పర్శ స్తథానిలః, కేనేదంచిత్రితం తస్మాత్ స్వభావాత్త ద్యవస్థితిః” అగ్నికి వేడి. నీటికి చల్లదనము, గాలితాఁకునకు చల్లదనము స్వభావజన్యములు గాని యెవనిచేతను గల్పింపఁబడలేదు.”

మఱి యీచార్వాకమంతయును బృహస్పతియను పండితుని మతము మఱి యామతములోని సారము స్వర్గము లేదు మోక్షమును లేదు వర్ణాశ్రమాదుల క్రియలన్నియును సఫలములు కావు. జ్యోతిష్ఠోమమందు చంపఁబడినపశువు స్వర్గ మేగినచో యజమానుని తండ్రి యట్లు చంపఁబడి స్వర్గమున కేలఁ బోరాడు? శ్రాద్ధముచేత

మృతులకుఁ దృష్టియైనయెడల వంటింట భోజనపదార్థములు సిద్ధమై
యున్నవని వినినమాత్రమున నాఁకలిదప్పులు తీఱునా? మృతుఁడు
పరలోకమం దున్నచో ప్రాణబంధువులను జూచుట కాసతోఁ దిరిగి
యేల రాఁడో? బ్రాహ్మణులు తమజీవనోపాయముగా శ్రార్థకర్మము
లను బన్ని రింతియేకాని వేఱుకారణ మెద్దియు న్లేదు- సిగ్గులేని
మొండిబండలు మోసకాండ్రును దయాదాక్షిణ్యములేని రాకాసు
లును జర్ఘరీతుర్ఘరీ యను సర్థములేనివాక్కులతోను మఱి యశ్వ
మేధమందలి బండబూతులతోను బశుహింస చేసి యామాంసముఁ
దినుటచేతను బ్రవర్తించుచుంట కనిపెట్టి దయానిధియగు బృహస్పతి
సర్వభూతానుగ్రహముగా నొరుల సుఖపెట్టి జనులు తాము సుఖపడు
టకై యీచార్వాకమతమును బోధించెను. సర్వజనులును దమబ్రతు
కున సుఖము సహజముగాఁ గోరుచుంటచేతను మఱి యాసుఖము తన
తోడిపాటివారికి సుఖమగునట్లు తాము నడిచినప్పుడే చేకూరుచుండుట
చేతను మోసగాండ్రై సోమరులై కాయకష్టమున కొప్పక తనతోడి
పాటివారు హాయిగానుంట కోర్వక పురాణవచనములకుఁ బండి
తమ్మన్యులై బూకరితనమున నపార్థములు చెప్పి నిర్దయులై వేద
చోదితమనియును విద్యుక్తమనియును చెప్పేది యొకటి తాము చేసేది
మఱొకటిగా నటించు దుర్మార్గులు చార్వాకమతము నాస్తికమత
మనియును మిక్కిలి హేయ మనియును జాటుచుంట మిగుల శోచ
నీయము- స్వర్గనరకములు గగనారవిందముల మాటలు మీ కేల?
మీతోడిప్రాణులను సుఖపెట్టి మీరు సుఖపడుఁ డనుచార్వాకమత
మెంతయును శ్లాఘనీయము. లోకములోని జనులందఱును దమతమ
బ్రతుకు సుఖము స్వభావముగాఁగోరుచుంటచేత చార్వాకమతావలం
బులే- అంతఃకరణమునఁ జార్వాకమతమే యనుసరించి తమతమ సుఖ
ములఁ జేకూర్చుకొనుచుఁ బైకిమాత్రము కూటికై కోటిరకముల

యాస్తిక వేషములతో స్వర్గనరకముల వర్ణించుచు దంభాచారముల నున్న జనులలో నిశ్చయముగా మూఁడుపాళ్లు వెట్టివారు మఱొకవంతు వంచకులును - బృహస్పతి మునికదా యన్యాయమును బోధించు నాశ్రుతిస్మృత్యుక్తములని దంభ వేషములతో జీవించు తమజీవనవృత్తిని దూషించినమాత్రమున సకల జనసంఘసుఖమార్గమును బోధించు సహజసిద్ధమగు చార్వాకమతము హేయ మనువంచకుల నేమన వచ్చును? “సర్వతాత్మాస్తి” అంతట నాత్మ నిండియున్నదను వేదాంత ముపేక్షించి తాను బదులను భేదమెంచి యజ్ఞానులను వంచించి తా మాస్తికుల మనియు నాద్యుల మనియు నితరులు పాపండులనియు మ్లేచ్ఛులనియును నిందించు భూతద్రోహులమత మంతసార వంతమా? చార్వాకులపై లేనిపోని జారత్వాదిదోషములు పన్ని దుర్మార్గులు నిందించుచున్నారు. ఈర్ష్యాసూయలచేత యథార్థమగు చార్వాకమతమును దార్మాఱుకావించి దూషించు దుష్టు నేమనవలయును? చార్వాకమతమున్దూలనాడు జనులప్రవర్తనమంతయును స్వసుఖ మాసించియే కదా జరుగుచున్నది? లోపల నాస్తికమతము వెలుపల మిక్కిలి యాస్తికమత మోహో దంభమతముల దుశ్చేష్ట?

చార్వాకమతము పుట్టిన కారణము - వైదికమత మని ధూర్తులు ఋషిదృష్టప్రోక్తములగు శ్రుతిస్మృతులందలి యాథార్థమును మరుగుపర్చి పామరులను మోసపుచ్చి సోమరిమాటలతో సులభజీవనమశ్రమముగా సంపాదించఁగోరి మునులయభిప్రాయమునకు వ్యతిరేకముగా వ్యాఖ్యానము లొనర్చి సత్యమును సకలభూతదయను సకల జనసాధారణసౌఖ్యమును బుద్ధిపూర్వకముగా నుపేక్షించి యజనయాజనాధ్యాపన దానప్రతిగ్రహణ షట్కర్మములు బ్రాహ్మణులకనియు నాకర్మములందుఁ గొన్ని తగ్గించి క్షత్రియవైశ్యుల కనియుఁ దక్కిన జనులందఱును గర్మబాహ్యులనియును సర్వజన

సాధారణధర్మములగు సత్యదయ లవలఁబెట్టి నామములు జన్నిద
ములు మడిమైలలు తడిపొడి బట్టలు మొదలగు డాంచికాచారము
లతోఁ దమవలె సంచరించువార లాద్యులనియును మఱి యాస్తికు
లనియు స్త్రీలు శూద్రులును గర్మముల కనర్హులనియును దక్కిన
లోకులందఱు నాస్తికులనియు స్నేచ్ఛులనియును హిమవద్వింధ్యల
మధ్యదేశముమాత్రము కర్మభూమియును దక్కినదేశముల వారంద
ఱును గర్మబాహ్యులు నధము లనియును దెలిసీతెలియక చాటుచు
నోటిబూకరితనమున జనులనువంచిచి యధేష్టదుష్టభోగంబు లన్యాయ
ముగా నుబ్బరగుడుపుల విఱ్ఱవీగుచు భూతద్రోహులౌట కోర్వక
బృహస్పతి యను మునిశేఖరుఁడు కాలోచితముగను సకల లోకోప
కారముగను జార్వాకమతము కల్పించెను. చార్వాకశబ్దమునకుఁ
బ్రియమైన వాక్కని యర్థము. ఏజంతువునకైన హింస యొనర్ప
కొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖముగ బ్రతుకుట చార్వాకమతముయొక్క
ముఖ్యతాత్పర్యము. ఈచార్వాకమతమే యన్ని మతములలో
శ్రేష్ఠము సహజలోకప్రసిద్ధమును భూతదయ నవలఁద్రోసిన వర్ణాశ్రమ
ధర్మముల నిరసించి తనవాదమును బలపెట్టుకొనుటకై సకల భూత
దయాపరుఁడును “హరిరేవజగజ్జగదేవ హర్హిర్హరితో జగతో నహి
భిన్నతనుః” అని తెలిసిన సర్వజ్ఞుఁడును దేవగురువు నగు బృహస్పతి
ముని వైదికమర్యాద లతిక్రమించి కుక్షింభరులైన దంభాచార
పరాయణులగు లోకవంచకుల నడంచుట కీచార్వాకమత ముప
దేశించెను. బృహస్పతి క్రొత్తగాఁ జార్వాకమత ముపదేశింప
నక్కర లేదు. సహజముగాఁ దనతోటిపాటివారలకు హితముగా
సంచరించుటచేఁ దనసౌఖ్యము జరుగుచుంట ప్రతిజంతువునకు సహ
జానుభవసిద్ధమేగాన సకలజంతువులం దనాదిగా స్వభావముగాఁ
జార్వాకమతమే ప్రవర్తిల్లుచున్నది. నిద్రాహారవిహారముల కుప

యుక్తములై తనతోడిపాటివారి యనుమతమునఁ దనకు లభించు భోగము లనుభవించుచు సుఖముగ బ్రతుకు పొడిగించుకొన నాసించుట ప్రతిజనునకు సహజాభిప్రాయము. తక్కినజంతువుల కన్న మనుష్యులు చేయవలసినవంతపని తనసుఖముకై పరులను హింసింపకుండుట తనసుఖముకై పరుల హింసించువాఁ డన్నిజంతువులలో నధముఁడు. బృహస్పతి యెనర్చిన చార్వాకమతమునకుఁ దప్పవ్యాఖ్యానములొనర్చి మహాత్మునియుపదేశముచొప్పున నక్కరమాలిన యతివ్యయభోగములు తగ్గించుకొని మితాహారవిహారములతో లోకుల కేవిధము బాధకావింపక బ్రతుకుటకుబదులుగాఁ బరపాలనాధికారులపైఁ దిరుగుబాటుచేసి ముప్పుదెచ్చుకొన్నయనివేకులవలెఁ జార్వాకమతావలంబులు దేవుఁడు లేడనియు స్వర్గనరకములు కల్ల లనియును వర్ణాశ్రమధర్మము లనవసరములనియును వైదికకర్మములు ధూర్తకల్పితములనియును బ్రచురింపఁదగదు.

వైదికమతమునకును చార్వాకమతమునకు రవ్వంతయును భేదము లేనేలేదు. అహంకారమమకారములతో భూతదయలేని ప్రాకృతులు దేవునివలె నెల్లెంచినవారి కటులఁ దోచు మునిప్రోక్త దేవభాషకు దమకును దమబంధుజాతులకును దమతమజన్మదేశముల వారికిని రుచించునట్లు సమయోచితముగా నర్థములు చెప్పి స్వార్థపరులై యితరజనవిరుద్ధముగా నభిమానముతో ప్రాణిహింసకుఁ గ్రతుమిష పన్ని చాతుర్వర్ణేతరజనుల కెల్లవిధముల లోబడియు నవ్వారల నధమజాతులని గర్హించుచుంట మిక్కిలి శోచనీయము. తననీఁపుతాఁ జూడఁజాలనివాఁ డాకాశపంచాంగములుచెప్పుట యెంతధూర్తులక్షణము? మునులమతములన్నియును మిక్కిలిసరియైనవే కాని యామతములను వివరించుప్రాకృతజనుల యభిప్రాయములన్నియును సరికావు. మునిమతమును మునిదృష్టప్రోక్త శ్రుతిస్మృతులను యధార్థముగాఁ

దెలిసికొనుటకుఁ బ్రాకృతులు నిక్క-ముగా సమర్థులు కారు. ముని మతము మునికే యెఱుక “జ్ఞాని యెఱుఁగు సుజ్ఞానుల మఱుఁగు అ జ్ఞాని యేమెఱుఁగు హరిదాసు తెఱుఁగు” అన్నట్లు స్వార్థపరులు కుక్షింభరు లహంకార మమకారాభిమానాంధకార నిర్మలగులగు సంసారులు శ్రుతిస్మృతుల యభిప్రాయము సరిగాఁ గనిపెట్టలేరు. మఱొక మునుల మతమును దమకుఁ దెలిసినట్లు స్వయమాచరించి యొరులకు బోధింపనేరరు. కాఁబట్టి సకల మునిమతసారమగు సూన్యత దయాతత్వ మెఱిఁగి సర్వజన సమ్మతముగా నేమిషచేతనైన ప్రాణి హింసచేయక జీవించుట కలవడిన మనుష్యుని బోధ చొప్పున నడుచుట మిక్కిలి శ్రేయము. ఊపిరితీసికొనుటవలె నిద్రాహారములు సకలజంతు సామాన్యస్వభావములు. విహారము సహవాసమునుబట్టి జరుగును గాని సహజము కాకున్నను నిద్రాహారముల సాహాయ్య కరము కావున దేహపరిశ్రమమాత్ర రూపకమై లోకసమ్మతమై యేజంతువులనైన బాధింపని విహారము చిర సుజీవనోపయోగకర మగుట మిక్కిలి నిశ్చయము-వావినరుసలు వర్ణాశ్రమధర్మములు జాతి నీతులు స్వర్గనరక విశేషములు మొదలగు నిద్రాహారేతర కర్మము లన్నియును విహారాంతర్యూతములే- సకలజంతు జీవనోపకారముగ నడుచు నానావిధ విహారోపాయములు నానాదేశజనుల నానాభీష్ట రుచులం బట్టి మునులు నానావిధముల నుపదేశించి యున్నారు.

నిద్రాహారములకు మిగిలినకాలము గడపు విధము విహార మనఁబడును. నానావిధ విహారములలోఁ దపస్సు శ్రేష్ఠము- నానావిధ తపస్సులలో సకలలోకోపకారము కావించు తపము మిక్కిలి ప్రశస్తము. పురుష ప్రయత్నమున జరుగు క్రియలలో నొకప్పుడును దైవమునకు లొంగని దొక్కసత్యమే. ఆసత్య మనుభవైకవేద్యము గాని వివరింప నశక్యము- నే నను జ్ఞానము నాకు సత్యమైనప్పటికి

నన్ను వివరింప నాతరమా ? నా యవయవములుగాని నా మనస్సు
గాని నా తెలివిగాని నాతో సంబంధించిన దేవస్తువైనాగాని నే నవు
దునా ? నే నను తత్వము నాకే యెఱుక నితరులకు నన్ను నే యథా
ర్థముగ నగపర్చు తెట్లు ? నా దేహసంబంధములగు కష్టసుఖము
లిట్టివని యథార్థముగా నేఁ దెలుపఁజాలనపుడు పైవారలకు నన్ను
నేఁ దెలుపఁ గలనా ? నే నను జ్ఞప్తియే యాత్మపదార్థము
మఱియొక సత్యమును దేవుఁడును మఱి యీ సర్వజగమును. నే నన
నేమో నాకుఁ దెలియదుగాని నాకు మూఁడవస్థలు కలవని నా కెఱుక
మఱి యా యవస్థలు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తు లని మువ్విధములు—
సుషుప్తి యన మఱపు జాగ్రత్స్వప్నములు స్మృతి-స్మృతికాలమున
నాతోఁ గలిపియీలోకమంతయును నాకుఁ దోఁచుచున్నది. సుషుప్తి
యను విస్మృతివేళ నాతోఁగలిపి జగము నాకుఁ దోఁపకున్నది. మఱి
పౌరుషకారమగు సత్యమునే దైనమును మాన్చజాలకుంట నిస్సందే
హము— కాబట్టి నా జ్ఞప్తికి మించిన యెఱుక దప్ప మఱెద్దియు
న్వాస్తవముకాదు. విస్మృతి సమయమున సుఖదుఃఖములు రెండును
లేవుగనుక విస్మృతి ముక్తి మఱి స్మృతిబంధము. సర్వరజస్తమో
గుణాత్మకములగు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులకు సాక్షియై నిర్వికారుఁడై
మేలుకొనియు నిదురించునట్లు సర్వజ్ఞఁడయ్యు భేదమోదములంటక
త్రిగుణాత్మక మగు జగమంతయును దన శక్తిస్వరూపమనియును
సూర్యబింబమునకు సూర్యకాంతికిని భేద మెద్దియును లేనిచందమునఁ
దనకును దన శక్తిస్వరూపమగు జగమునకు భేద మెంచక గుణమయుఁ
డయ్యు గుణములంటక సర్వజగద్రూపుఁ డయ్యు జగమునకు వేతై
యచింత్య వైభవుఁడై సహజలీలచేఁ దనకుఁ దా సృష్టిస్థితి లయము
లందుచు నిత్యానందమున సేవ్యసేవక భావముల సుఖదుఃఖానుభవ
ములఁ గ్రీడించువస్తువు పరమపురుషుఁడని సర్వమతప్రవర్తకులగు

మునుల ముఖ్యాభిప్రాయ మెఱిగి యెఱుంగక మునుల మతము
కూలంకషముగాఁ దమకుఁ దెలిసినట్లు మునివాక్కుల కపార్థము
కానించి జీవహింసను భూతద్రోహమును స్వార్థపరులై బోధించుచు
వేదబాహ్యులు నాస్తికులు మ్లేచ్ఛులు సంచము లంటరానివారు
నిషిద్ధాచారపరు లని ధర్మస్యమున మిక్కిలి భూతదయాపరులు సకల
జన మిత్రులు సర్వసములు సకలలోకోపకారపరాయణులగు సజ్జను
లను దూషించు వైదికస్మన్యుల ధూర్త్వప్రలాపము గణుతికెక్కుచుం
టకుఁ గారణము కాలవైపరీత్యముగాని వేఱొండుకాదు.

లోకములో యెపుడు జనులందఱు నివేకవంతులై సమాన
స్వాతంత్ర్యము సమానభోగభాగ్యానుభవము కలిగి జంతుహింస
కొప్పకుందుఁతో యట్టికాలము కృతయుగము మనుష్యులు ప్రాణిహింస
నొనర్చుచు గొప్ప కొద్దు లెంచుకొనుచుఁ బరస్పర వైషమ్యమున
మిక్కిలి యన్యోన్యము నిర్వోధించి దేశ కుల మతాభిమానముచే
నొండొరులకు హాని కావించుకొను చుందుఁడో యట్టికాలము కలియు
గము- ద్వైతబుద్ధిచే స్వపరభేద మెంచి జీవుఁడు సుఖదుఃఖాత్మక
సంసారబద్ధుఁ డగుచున్నాఁడు మఱియు నద్వైతబుద్ధిచేత సర్వభూత
సముఁడై సుఖదుఃఖము లంటక ముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు.

హింస ద్వైతమునకు మఱి యహింస యద్వైతమునకునులక్షణ
ములు- ద్వైతు లెల్లరు శ్రౌతస్మార్త విధులచే లోకులం బీడించుచు
భూతహింస కావించుచు స్వార్థపరులై లోనికొకటి పైకొకటి యుద్దే
శముగలిగి నటించు ధూర్తజనులే యథాలాభ సంతృప్తులై సర్వజన
సములై సకల లోకోపకారపరాయణులై స్వార్థత్యాగులై సర్వభూత
దయాపరులై యేమిషచేనైనఁ బ్రాణిహింస గావింపక సర్వము
నిష్కలుమయ మని యెవ్వరికై న నెట్టిబాధయు నిడక చిఱునగుమొగం
బుల బ్రతుకు మహానుభావులే యద్వైతులు- సహజముగాఁ బ్రతి

క్షణము కనుఁజెప్పలు మాసికొనుట తెఱచుట లను నున్నేష నిమేష
ములు రేబవల్లు దుఃఖసుఖములు నిద్దురమేల్కొనుటలు మోహవివేక
ములు మొదలగు స్రవ్యతి పురుషస్థితులను వెల్లడించు చుండును.
ద్వైతమతముచేతఁ బదార్థ నానాత్వమును మఱి యద్వైతముచేత
కేవల మొక్కనస్తువు మాత్రమే తోచుచుండును. ఉన్నేషములు
ప్రతిక్షణము జరుగు చున్నప్పటికి బంతి నెగిర్చి యెగిరిన బంతి క్రిందఁ
బడనీ కెగుర్చుచున్న చందాస నెడలేక చక్రాకారముగాఁ గొఱవి
ద్రిప్పునట్లు లా యద్వైతి తన వివేక ప్రభావముచేత జాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్తులను మూఁడవస్థలయందు నొక్కనస్తువునే గనుచు నిత్య
తృప్తుడై నిర్వికారుడై సకలజన సముదై సర్వభూత దయాపరుడై
సకల లోకోపకార పరాయణుడై సకల జనసమ్మతుడై మునియై
ముక్తుడగును.

అవివేకియగు ద్వైతి యున్నేష నిమేషములఁ గట్టువడి జ్ఞానా
జ్ఞానములఁ జిక్కి తెలిసీ తెలియని వాడై యహంకార మమకార
ములతో స్వపరభేదమెంచి యభిమాన భూతహింస కావించుచు నరి
షడ్వర్గములకు లోనై సుఖదుఃఖానుభవములఁ బొంగుచుఁ గ్రుంగుచు
సాంసారియై బద్ధుడగును. వేయేల నిత్యానంద మనుభవించుటకు
సాధనము సకలభూతదయ కలిగియుంటకన్న మఱెద్దియును లేదు.
వివిధసుఖదుఃఖములకుఁ బాలగుచు పుట్టుచు గిట్టుచుంటకుఁ గారణము
మిక్కిలి ద్వైతబుద్ధి పదార్థ నానాత్వ మెంచుకొనుచు సహంకార
మమకారములచే తన మతానుసారము సంచరించని జనుల ససహ్యం
చుకొనుచు నెద్దియో మిషవెట్టి లోకులకు బాధ కావించుటయే.
ద్వైతబుద్ధి యజ్ఞానముచేతను మఱి యద్వైతము మిక్కిలి వివేక
ముచేఁ బొడమును. జనులకు సుఖదుఃఖముల కావించుచుంటచే ద్వైతి
సుఖ దుఃఖములు రెండు ననుభవించుచున్నాఁడు. సర్వభూత దయా

పరుఁడై కేవలమును లోకోపకారమునకై మాత్రమే ప్రవర్తిల్లు
నద్వైతి నిత్యసంతుష్టఁడై సుఖదుఃఖములు రెండును లేని శ్వాశత
కైవల్య మనుభవించును.

చార్వాకమతమువలన గ్రహింపఁదగిన సారము ప్రత్యక్షమైన
లోకమునుండి కేవల పురుషప్రయత్నమును మాత్రమునే నమ్మి
తనతోడిపాటి జీవులయెడల మైత్రితో సంచరించి తా సుఖముగా
బ్రతుకఁదలంచుట- గాలి యగ్ని నీరు మన్ను లను నాల్గుభూతముల
యుపద్రవములనుండి తప్పించుకొను నుపాయము లరయుచు యుక్తా
హారవిహారనిద్రల కలవడి రోగములకుఁ దగిన చికిత్సల నాచరించు
కొనుచు నప్రత్యక్షములగు స్వర్గనరక దైవచింతలచే వృథాకాల
క్షేపము చేయక మిట్టవేదాంతములు నాకాశపంచాంగములతో
కాలము రిత్తపుచ్చక మనోవాక్కాయ కర్మములతోఁ దనతోడి
పాటివారి సౌఖ్యమును దన బ్రతుకు సుఖమును బొడిగించుకొనుచు
అక్కఱమాలిన యప్రత్యక్ష దేవతల స్వర్ణించు స్వార్థపరులగు ధూర్త
దేవానాంప్రియల దాంభికాచారముల ననుసరింపఁగోరి దేవాలయ
ములు క్షేత్రములు వైదికస్మార్తకర్మములు మొదలగు భ్రాంతనంచక
జనకల్పితవిధులు నడుపు వృథావ్రయవ్యయాసము లందక పిన్న పెద్ద
శక్తికొలంది తెలిసికొని యేయెండ కాగొడుగుఁ బట్టుచు జతుర్విధో
పాయములచే దుర్జనుల బారిఁ బడక తప్పించుకొను నేర్పున నడచు
వతో లోకోపకారముగా నడిచి హాయిగ బ్రతుకుచార్వాకమతము
మిక్కిలి గణనీయమును సకలజనులకు సహజమని చెప్పకతీరుదు.
చార్వాకమతమే సకలమనుష్యులకును సహజమును సామాన్యమును-
కాలఋతువిశేషములచే శీతోష్ణస్థితుల మాటుచున్నట్లు “ఆత్మనః
కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి” జనుఁడు తన సౌఖ్యముకోరి
మాత్రమే యితరజనులను బ్రేమించుచున్నాఁడను వచనానుసార

ముగా సహజసిద్ధముగాఁ దన సౌఖ్యముకోరినవాఁ డితరులను స్వాధీన పర్చుకొనుటకై యుపయోగించు సామదానభేదదండములను చతుర్విధోపాయ విశేషములచేత సకలాస్తికమతములును జార్వాక మతాంతర్భూతములై చార్వాకమతమునకుఁ బిదపఁ బొడచూపెనని తలంపక తీరదు.

ఆకాశమనఁగా నవకాశమనఁగా భిన్నవస్తువులన్యోన్యముకలిసి యెడయ వీలగుటకుఁ దగిన ప్రదేశము. ఆప్రదేశ మాభిన్నవస్తువుల యొక్క మొత్తపు పరిమాణముకన్న మిక్కిలి యధికపరిమాణము కలదై యుండవలసియుండును. నేనున్నగది నాకన్నఁ బరిమాణమున కెక్కువుగా నుండకతీరదు. గదికన్న గృహముకన్న గృహమునకుఁ జుట్టునుగల చోటును మిక్కిలి విస్తారముగ నుండవలయును. భిన్న వస్తువుల కన్యోన్య సంయోగ వియోగములకుఁ దగిన యవకాశమిచ్చు చోటు కావలెనుగదా? సున్నము పసుపుకలిసినపు డెఱుపురంగు వలెనే గాలి యగ్ని నీరు మన్ను లనునాలుగు భిన్నపదార్థముల యొక విధమయిన సంయోగవిశేషముచేతఁ జైతన్యము కలుగుచున్నది. మఱి యాపదార్థముల యెడయికచే న్నాచైతన్యము నశించుచున్న దను చార్వాకుల యుక్తి సరియైనదికాదు. కారణమేమనఁగా భిన్న వస్తువుల యన్యోన్య సంయోగవియోగములకై యుండకతీరని యాకాశమను పదార్థమే నిత్యశుద్ధ చైతన్యము స్వరూపముగాని నిక్కముగాఁ జార్వాకు లెంచుకొన్న దేహోనయవసంచలన విశేషము చైతన్యముకాదు. మఱేమనఁగా నీదేహోనయవసంచలన విశేష మాకాశాత్మకమగు శుద్ధ చైతన్యమునకు గాలి యగ్ని నీరు మన్ను లనునాల్గుభూతములయొక్క సంయోగవియోగవిశేషములు బ్రతుకు చావు లనుగుణములను గల్పించుచున్నవి. ఆకాశాత్మకమగు శుద్ధ చైతన్యము నిర్గుణము. గాలికి స్పర్శము-అగ్నికి రూపము- నీటికిం బవి-

మంటికివాసనయును గుణము లుపాధివిశేషసంయోగవియోగభేదము
 లాకాశావకాశ సంపర్కమునఁ గలుగుచున్నవి. మఱియును జీవ
 చ్చరీర మిద్ది మఱిద్ది మృతకళేబర మిది తెలివికలది మఱిది తెలివి
 లేని దిద్ది సచేతన మిది యచేతనమని త్రిగుణ బద్ధుడై జాగ్రత్స్వప్న
 సుషుప్తులకు లోబడి భూతవశుడై తన యభీష్టములు నెఱవేర్చు
 కొనుట కశక్తుడై కించిజ్ఞుడై పరిమితాయువై లోకులచేత హిత
 హిత వస్తుజ్ఞానముఁ దా మప్పబడుట ప్రత్యక్షముగాఁ దెలిసికొన్న
 చార్వాకుఁడు పంచేంద్రియదృష్టాత్మక మగు ప్రత్యక్షమును
 దప్ప నితరప్రమాణ మంగీకరింపరాదనుట మిక్కిలి మార్ఖ్యము
 బృహస్పతి దైవమును నిరసించి ప్రత్యక్షము మాత్రము ప్రమాణ
 మని పౌరుషమును స్థిరపర్చి నిత్యాత్మక స్వరూపకమగు నాకాశ
 భూతము లేదన్న యభిప్రాయము సర్వభూతహితము సంచరించు
 పరస్పరద్వేషమును మానుకొని యన్యోన్యమైత్రితో నేకీభవించిన
 దప్ప మనుష్యులకు సకల జనాభీష్టమగు సుఖజీవనము కలుగ నేరదని
 కాని యితరము కాదు.

బృహస్పతి మతమునకు తప్పు వ్యాఖ్యానములు :

బృహస్పతి మతావలంబులమని తెలిసి తెలియని ప్రాకృత
 జనులు బృహస్పతి యేర్పర్చిన నిర్దుష్ట చార్వాక మతాభిప్రాయము
 నకు వ్యతిరేకముగా తప్పు వ్యాఖ్యానము లొనర్చి యింద్రియములకు
 గోచరముకాని యతీంద్రియ పదార్థము లేదనియును బ్రత్యక్షము
 తప్పుఁ దక్కినవి ప్రమాణములు కావనియు సహంకార విమూఢా
 త్ములై వేదశాస్త్రాత్మక శబ్ద బ్రహ్మమును సర్వజగత్కారణమగు
 నాకాశాత్మక దైవమును భూత భవిష్య జన్మములను స్వర్గనరక
 ములను మఱి తద్దేతుక శ్రౌత స్మార్త కర్మములను నిందించుట
 మిక్కిలి యసంభావ్యము. ప్రత్యక్షేతర ప్రమాణము లన్నియును

బ్రత్యక్షాంతర్భూతము లయినప్పటికిని చార్వాకుఁడు తన తెలివి యొక్క ప్రవృత్తి నివృత్తులకుఁ దనకు మిక్కిలి పరోక్షముగా నొక శక్తి యున్నటు లొప్పుకొనకుంట మిక్కిలి దౌర్జన్యము. తన సుఖప్తి దశయందుఁ దనకుఁ జైతన్యమున్నదా లేదా? తన దేహ మపుడు సజీవమా? నిర్జీవమా? మఱి యా సుఖప్తినుండి తా నెట్లు మేలుకొన్నాఁడో యట్లు మేలుకొనుటకు తన పౌరుషము కారణమా లేక పురుషప్రయత్నమునకు భిన్నమగు దైవమును నొక యతీంద్రియ శక్తి కారణమా? సుఖప్తినుండి తన్ను మేలుకొలిపిన శక్తి యెద్దియో యొకటి యుండకతీటదు. మఱి యాశక్తికిఁ బ్రవృత్తి నివృత్తులు సహజములు నిక్కముగాఁ దనయూహ కందని యెద్దియో శక్తివశమున దన జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు గనుపట్టుచున్నవని చార్వాకుఁ డొప్పుకొనకతీటదు. ఆశక్తియే దైవ మద్ది యతీంద్రియము మఱి యచింత్యవైభవమని యున్నదన్నట్లు తన యనుభవము సత్యముగాఁ జెప్పక మొండిగొని తాఁబట్టిన కుండేటికి మూఁడేకాళ్లని దైవమును నిందించు చార్వాకమృన్మయఁడు లోకులమైత్రి సంపాదించు కొని సుఖముగా బ్రతుకవలయునని యుపదేశించిన బృహస్పతి మతమునకు విపరీతముగా సకలజనవిరోధియై చెడుచున్నాఁడు. కాఁబట్టి పృథివ్యప్రేజోవాయువులను మాత్రము భూతముల నాల్గింటిని మాత్రము సత్యములుగా వెల్లడించి యాకాశము లేదను చార్వాక మతము పిల్లకాయమతమువలెఁ గ్రమక్రమముగాఁ దిన్నఁబడినకొలఁది బెక్కుసార్లు డొడపోసిన నీటివలె నుత్తమోపనిషత్మత మగుచున్నది.

చార్వాకమతము మొదటిమెట్టు. ఈ దేహయాత్రకు వేదాంతము తుదిమెట్టు. చార్వాకమతమునకు వేదాంతసారమగు జగద్గురు శంకరాచార్యమతమునకు నడుమ ననంతసంఖ్యాకములగు మతములు నడుమమెట్లు. చార్వాకమునుండి శ్రీ జగద్గురు శంకరాచార్య స్థాపితా

ద్వైతసిద్ధాంతమున కెక్కుటకు నడుమనున్న మెట్లు మొత్తముపైఁ బదుమూఁడు. చార్వాకము భూమివంటిది. తక్కినవి నీరు కిత్తు గాలి మిన్నుల నొక్కొక్కయొడపోతచే నొక్కొక్క గుణకలుషము తగ్గుచుఁ దుదకు సచ్చిదానందలక్షణముగు నిర్గుణబ్రహ్మత్మక జగద్గురూప దిష్టాద్వైతమతమై నిత్యశుద్ధముక్తాస్వరూపకమై చిట్టచివరమెట్టుగాఁ గైవల్యమున కాటపట్టయి “నహింస్యాత్సర్వభూతాని, నాద్వైతవతః కర్మాణి విధీయన్తే” అనియును బ్రహ్మవిద్ బ్రహ్మేవభవతి” బ్రహ్మ మెఱిగినవాఁడు బ్రహ్మయగుచున్నాఁడని బోధించుచున్నది.

విదుల్ అను ప్రాతిపదికనుండి విద్య- వేదము- వైద్యము- విదురుఁడు- వేద్యము-విత్తము మొదలగు శబ్దములు పుట్టినవి. ఈశబ్దములకన్నిటికిని దెలివి ముఖ్యాధారము-విద్వాంసుఁడనఁగాఁ దెలివి కలవాఁడు-సంపూర్ణముగు తెలివి సకలవిద్యల నభ్యసించుటవలనఁ గలుగును. ఈ జగమంతయును విద్యలస్వరూపమే “వేదవేదాంగ వేత్తాపి లోకాచారం నలంఘయేత్” వేదములను వేదాంగములను దెలిసినవాఁడైనప్పటికిని లోకాచారమును మీఱఁదగదనునట్లు సమస్త విద్యలలో శ్రేష్ఠముగు బ్రహ్మవిద్య నెఱిగియును జగద్గురువగు నాది శంకరాచార్యుఁడు షణ్మతస్థాపకుఁడై ధర్మముగా నడిచి జనవిహిత ధర్మముల నుపదేశించెను. బ్రహ్మార్థ లందఱును దత్తదేశవర్ణాచార విహితవిధుల నుపదేశించిరి. వాచికాంగికాంగహార్య సాత్వికాభినయ రూపముల సకలవిద్యలు వెలువడుచున్నవి. సరిగాఁ బ్రతియామమును గోడికూత తెలుపునట్లే మనుష్యకృతములగు గడియారములు మొదలగు యంత్రము తెవ్వియును గాలమును దెల్పుజాలకున్నవి. అంత రాశమున వ్రేలాడు నుట్టిలోనున్న బెల్లముకుండలోఁ జీమలు గుమి గూడినవి. గోడచాటున నేపదార్థమున్నదో మనుష్యు లెట్లయినఁ దెలియఁగల్గిరే? సహజముగాఁ గొన్ని జంతువులకుఁ గొన్నివిద్యలు నేర్పు

లునుదమంతటఁ దాములభిం చెడునుగానిమనుష్యుఁ డెంత తెలివి లేని మొద్దు
జంతువోగాని సహవాసమును మప్పుబడియుఁ బరిచయమును లేకేవస్తు
తత్వమెట్టివో సహజముగాఁ దెలియ నేరఁడు. మనుష్యులకంటె నితర
జంతువులకుఁ బదార్థజ్ఞానము స్వభావసిద్ధము. మనుష్యునకుఁ బ్రత్య
క్షాదిప్రమాణములసాయము లేనిది పదార్థవిజ్ఞానము కలుగ నేరదు.
ఒకనీటిబిందువున కింకొకనీటిబిందువుచేరి కాలక్రమమున నెంతకాలము
నకో మహాసముద్రముగాఁ బరిణమించినట్లు లనాదిగా న నేకవిద్వాంసు
లచే మొత్తముగాఁ గూర్చఁబడిన పదార్థవిజ్ఞానమునందుటకుఁ దగిన
సర్వజ్ఞబుద్ధివై భవము సహజముగాఁగల యతీంద్రియద్రవ్యలు లోకో
త్తరదివ్యోపాధిమంతులై గౌతమవ్యాసాదిమునిరూపముల విలసిల్లి
వేదశాస్త్రప్రవక్తలైరి. ఆమును లెట్టిదేహధారులో నిర్ణయింపఁ
బ్రాకృతజనుల తరము కాదు. సముద్రఘోషవలెనున్న వేదసమూహ
మునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లింద్రుఁడేర్పరించెను. వేదాంగములగు
శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తజ్యోతిషకల్పములను స్మృతిపురాణేతిహాస
విశేషములను లోకోపకారమునకై యతీంద్రియద్రవ్యలగు మును
లొనర్చిరి. వేదములను వేదాంగములను స్మృతిపురాణేతిహాసవిశేష
ములను శంకర రామానుజ పూర్ణప్రజ్ఞ విద్యారణ్యాదిమునితుల్యు
లగు నాచార్యులు జనులకు సులభమగుభాషలతో వివరించిరి. అన్ని
యభినయములలో వాచికాభినయ మెక్కువుగా విద్యులను బోధింపఁ
గలుగును. వాక్కునుబట్టి యభిప్రాయమును గ్రహింపఁగల్గినట్లు
మఱియు వినికివలన నర్థముబోధపడునట్లు మఱేయవయవము
వల్లనైన నంతగా బోధపడనేరదు. కారణ మేమనఁగా సన్నిభూత
ముల కాధారమగు నాకాశభూతగుణశబ్దముగనుక నాదము బ్రహ్మ
మనియును నాదవివృతస్వరూపమే యఖిలజగమనియుం బతంజలిముని
వ్యాకరణమహాభాష్యమునఁ బ్రతిపాదించెను. మఱియును వేదములు

శబ్దమయములు కాఁబట్టి శబ్దము సకలవిద్యలను బోధించునట్లు రూప స్పర్శరసగంధములు బోధింపనేరవు. పుస్తకమందలి యక్షరరూపములఁ గాంచి సకలవిద్యల నెఱుంగరాదాయనినయెడల నిర్జీవదేహమందలి యవయవములఁ బరికించి సజీవశరీరముల యధార్థతత్వ మిట్టిదని చికిత్సచేయ నెంచు శస్త్రవైద్యులవలెఁ బొరపడకతీరుదు. సరస్వతీదేవి వాగ్రూపిణిగాఁ భావింపఁబడెను. “యన్మనసాధ్యాయతి తద్వాచావ దతి” మనసులో నెద్దితలంచునో యది నోటఁ బలుకునన్నట్లు మనసు లోనితలంపు దెల్పఁగలసాధనములన్నిటిలో మాట శ్రేష్ఠసాధనము. కావుననే పూర్వకాలమందు సకలవిద్యలు కంఠస్వరముననుపదేశింపఁ బడెనుగాని వ్రాతమూలముగా నుపదేశింపఁబడలేదు. కంఠపాఠము గానున్న విద్య వ్రాతమూలముగా గ్రహించినవిద్యకన్న వేయిరెట్లు దృఢముగా నుండును. మఱి యనసరమునకుఁ జప్పున స్ఫురించును. అర్థస్ఫూర్తిగా రసానుకూలస్వరమున నోట బయలుపెడలినవాక్యములు తనయభిప్రాయమును బైకిఁ దెల్పఁగలిగినట్లు వ్రాతమొదలగు మూఁగసంజ్ఞలు తెలుపఁజాలవు. అన్నివిద్యలప్రయోజనము సర్వలోక హితమగువిధమున నడుచుట సకలపదార్థతత్వము దెలుపఁగలిగినబుద్ధి ప్రకారముగా నొనర్చు మనోవాక్కాయకర్మముల కన్నింటికిని విద్యలని పేరు. వస్తుతత్వము న్దలిసికొనుట బుద్ధిలక్షణము బుద్ధికొలంది నడుచుట విద్యాలక్షణము.

విద్యాబుద్ధులు రెండును మతమనిపించుకొనును. మతములు నాస్తికమత మనియును మఱి యాస్తికమత మనియు నిరు తెఱఁగులు. సంపూర్ణనాస్తికమతము చార్వాకము సంపూర్ణాస్తిక మత మద్వైతము. నాస్తికమతమనునది వాస్తవముగా లేనేలేదు. చార్వాకుఁడు కూడ పృథివ్యప్రేక్షో వాయుపులయన్ని నొప్పు కొనుచున్నాఁడుగదా? జాగ్రత్స్వప్నదశల రెంటియందును దన

యున్నిని మఱియును దనకంటె వేలువస్తువులయున్నియును గోచరములు కాకమానవు. అహంకార మున్నంతవఱకు జగముతోఁచకతప్పదు. అహంకారములేని సుషుప్తిదశయందే వస్తుజ్ఞునియును లేకుండును. సచ్చిదానందలక్షణమగు నాత్మపదార్థము నిత్యము. జగమంతయును స్వప్నప్రపంచమువలె సనిత్యమును వికారమును అను నద్వైతమతము మాత్రమేయుక్తియుక్తముగాఁ దోచుచున్నది. ఇంత కేమతమునకైనను నమ్మకమే ముఖ్యకారణము. సకలమతములును విశ్వాసమూలములే. జనులందఱికిని ప్రత్యేకము వారివారినమ్మకములఁబట్టియు వారివాడిరుచులఁబట్టి పదార్థతత్వము వారివారిశక్తికొలంది యుక్తులంబన్ని స్థిరపర్చుచుందురు. ఎవరిమతము వారికి సత్యము మఱి యెవరిపిచ్చి వారి కానందము. సర్వలోకోపకారకమై సర్వభూతదయాభివర్ధకమగు మతముగలవాఁడు పరులసుఖపెట్టి తాము సుఖపడి యుభయతారకులగుచున్నారు. నిజముగా నట్టి లోకోపకారపరాయణులగు మంచివారు బాల్యమునుండియును స్వపరకష్టదాయకమగు తెన్నున నడుగిడక స్వపరసుఖకరమగుతోవఁదప్పక యావజ్జీవమును దేహయాత్ర నడిపెదరు. “ప్రమాదో ధీమతామపి” లోకోపకారపరాయణులగు బుద్ధిమంతులకుఁగూడ తప్పుండుననఁగా లోకద్రోహుల బ్రతుకంతయును దప్పేయని వేఱే చెప్పనేల? బుద్ధిమంతులమంచి పురుషప్రయత్నమున కొకవేళ మంచికిబదులు కొడుగల్గుటకుఁ గారణముండకతీఱ దట్టికారణమునకే దైవమనియును బూర్వజన్మకృతకర్మమనియును విధియనియును జెప్పఁబడుచున్నది. ఏకారణముచేఁ దనయున్నిని దా నొప్పుకొనుచున్నాఁడో మఱి యాకారణమే తనపొరుషమునకు మూలమగుదైవము. పొరుషము దైవము కాదు కానేరదుగాని దైవమే పొరుషముగాఁ బొడచూపుచున్నది.

దై వ పౌ రు ష ని ర్ణ య ము

వృక్షము వీజముకానేరదుగాని వీజము వృక్షముగాఁ బరిణమించుచుంటు యంద తెలిసినసంగతియే. ఎద్దియో నిరూపించి చెప్పఁ దరముకాని లోకాతీతపదార్థపురాకృతధర్మమో దైవమో నిక్కముగా నొకటి పురుషప్రయత్నమున కొకప్పు డ్దైవనిష్ఠజనకమగుచుంట ప్రత్యక్షానుభవసిద్ధము— పురుషుఁడు జాగ్రద్దశలోఁ జేయు ప్రయత్నము పౌరుషము— పౌరుషమునకు దైవమనుకూలించినపుడు పౌరుషమేగాని దైవముయొక్కయున్ని— జ్ఞప్తికిరానేరదు. దైవము ప్రతికూలించినపుడు సంపూర్ణపురుషప్రయత్న మాకాశమునకుఁ గన్నములుపొడవనుంకించినట్లు వృథాప్రయాసకరమగును. భవిష్యత్తునుగూర్చియును జేయఁగామిగిలిపనిగూర్చియును నిశ్చయము నిదిట్టిట్టిసమయమునఁ జరిపెదనని తనపౌరుషము సఫలముకావించు కొనువారు లోకమంతలో కాలమున కొకరిద్ద టుంట మిక్కిలి యరుదనక తీఱదు— ఇంతకాలము బ్రతికెద నీయీపను లిట్టిట్టిక్షణములందు నిక్కముగాఁ జేయఁగలనని చాటిచెప్పి తనపల్కు యథార్థము కావించుకొను పౌరుషవంతుఁడు జగమున మిక్కిలి యరుదు.

కాలమునుగాని పంచభూతములనుగాని తనపురుషప్రయత్నానుసారముగా నడుపుట యసాధ్యమని వివేకవంతుఁ డెఱుఁగఁడా? “దైవాధీనం జగత్సర్వమ్” అను వచనానుసారముగా సకలజంగమ స్థావరాత్మకమగు జగమంతయును జగముకన్న వేతె దైవ మనునొక యతీంద్రియపదార్థముచే నడుపఁబడుచుంట మాధి— ఆపదార్థము కర్మ మని కొందఱు “ఇచ్ఛామాత్రం ప్రభోః సృష్టిః” యన్నట్లు లీశ్వరసంకల్ప మని కొందఱు గ్రహచారవిధి యని కొందఱును బలువురు పలురకములు నిర్దేశించుచున్నారు— ఎవరెవరివిశ్వాసముఁ

బట్టియు రుచిఁబట్టియు నాయావిధముగా నాదైవమును భావించు చున్నార- అతీంద్రియద్రష్టలగు మునుల నాదికాలమునుండియును సకలజగత్సృష్టిసంహారములఁ గూర్చియు లోకాతీతమగుదైవమును గూర్చియు నానాదేశజనుల నానావిధరుచుల కనుకూలముగా నానా విధము నిర్దేశించియున్నారు- జగమందలి నిఖిలమగు వేడికిమూలము సూర్యుఁడువలెను మఱిశై త్యమూలము చంద్రునివలె సకలవస్తుయభార్థ తత్వబోధ కంతకు మూలము మునివాక్యము- ఆయావిదేశజనుల కాయామునులవాక్యములునుసూర్యచంద్రులువివిధ దేశములకువివిధ కాలముల వివిధశీతోష్ణస్థితులవలె వివిధబోధల కాటపట్టగుచున్నవి. సకల ప్రమాణములలో శ్రేష్ఠమగునాప్తవాక్యముఁబట్టి శ్రేయస్కాముఁడు నడుచుకొని యిహపరసౌఖ్యములఁ జూఱకొనుచున్నాఁడు.

“గురువులేని విద్య కూడదు కూడదు” అన్నట్లు సంపూర్ణ లోకానుభవముగల పెద్దలమాట విననివారెల్లరును జెసుగొట్టుకాక తీరదు. పెద్దలుబోధించిన వర్ణాశ్రమాచారనిర్ణయములతోఁ దనశక్తి కొలఁది పురుషప్రయత్నము లోపము రవ్వంతరానీక తనమంచిప్రయత్నము కొనసాగించుటకై దైవమును సంతతమును బ్రార్థించువాఁడు నిక్కము సజ్జనుఁడు. పౌరుష మొకింతయునుజూపక గాలిలో దివ్వెపెట్టి దేవుఁడా నీదే భార మనుబుద్ధిహీనుఁడు స్వప్నదశయందు కలుగు తలంపులు ననుభవింపఁబడుక్రియలు నిక్కముగ నెట్లవశములు దైవ వశములో మఱియును స్వప్నావస్థయందలి యహంకారమమకారములకు జాగ్రదవస్థయందలి యహంకారమమకారములకు నిసుమంతయును భేదములేక యహంకారమమకారమూలమగుపురుషప్రయత్నమునకుఁ గూడ నొక్కొంతయు మార్పులేకున్నప్పటికిని జాగ్రదవస్థయందు దెట్లు- మాత్రము కేవలదైవాత్మమని నిశ్చయింపఁబడుచున్నదో యట్లే జాగ్రదవస్థయందలి పురుషప్రయత్నమునకుఁగూడ దైవమే మూల

మనుట నిక్కముగ యధార్థమనకతీతదు. కాబట్టి అంతయును దైవమే- దైవమునకు వాస్తవముగాఁ బొరుషము వేరుకాదు గాని పౌరుషముమాత్రము దైవము కానేరదు. ఈశ్వరాంశము జీవుఁడుగాని జీవునియంశ మీశ్వరుఁ డెంతమాత్రము న్నానేరదు- ఆకాశము తక్కినభూతములకెల్ల యాధారమై యాభూతములకు లోపల న్నెలుపల నున్నట్లు దైవము పౌరుషమున కాధారమై పౌరుషమందంతటను వ్యాపించియే యున్నదనుట నిస్సందేహము. పంచభూతములును తత్క్రియలన్నియు దైవికములే- పంచభూతములయొక్క యొకవిధమగుసమ్మేళన విశేషోపాధియందుఁ బొడచూపునహంకార మమకారాత్మకమగు పురుషప్రయత్నముగూడ దైవమూలమేగాని దైవస్వరూపమగు పాంచభౌతికవికారమున కన్య మెట్లగును ? బీజమునకును వృక్షమునకును వస్తుభేదమెట్లులేదో మట్టికి న్నడవ కెట్లు వస్తుభేదములేదో దైవస్వరూపములగు పంచభూతములకును మఱియును బాంచభౌతికోపాధి వికృతివిశేషమగు నహంకార మమకారాత్మకమగు పౌరుషమునకును వస్తుభేద మొకింతయును లేదు. “వికారో నామధేయ మితి శ్రుతిః” నామరూపములు కుండ మూఁకుడులవలె వికారములుంబొరుషకృతములగు నసత్కార్యములు. మన్ను నిక్కముగ నవ్యాకృతదైవసత్కార్యము- పురుషకారముత్పత్తిస్థితి నాశములందును గాని దైవ మాకసమువలె నుత్పత్తిస్థితి నాశవిరహితము- అహంకారమమకారప్రవర్తకపౌరుషాత్మకస్మృతియే స్వప్నజాగ్రద్వ్యవహారమునకు మూలము. మఱి యాస్మృతియే పౌరుషము మఱి యట్టి పౌరుషమునకు నిమిత్త కారణమగు సుషుప్త్యాత్మకవిస్మృతియే యాటపట్టు. తక్కినభూతముల ప్రవృత్తి నివృత్తుల కాకాశము మూలమగునట్లు పౌరుషాత్మక జాగ్రత్స్వప్నదశ నాస్మృతి ప్రవృత్తి నివృత్తులకు సుషుప్తి దశాత్మకవిస్మృతియే యాటపట్టు. స్మృతి

సంసారము- విస్మృతి మోక్షము- స్మృతి వికృతి- విస్మృతి ప్రకృతి-
 స్మృతి జీవనము- విస్మృతి మరణము- స్మృతి పౌరుషము - విస్మృతి
 దైవము- పౌరుషము మిథ్య- దైవము సత్యము ద్వైతము పౌరుషము
 అద్వైతము దైవము, దృశ్యము పౌరుషము- దృక్కు- దైవము-
 జ్ఞేయము పౌరుషము- జ్ఞాత దైవము- పౌరుషము భ్రమ- దైవము
 యథార్థజ్ఞానము- ఇంద్రియగ్రాహ్యము పౌరుషము- దైవ మతీంద్రి
 యము- పౌరుషము రథము- దైవము సారథి- నామరూపములు
 పౌరుషము- నామరూపములము దైవము- అనిత్యము పౌరుషము-
 నిత్యము దైవము- కార్యము పౌరుషము- కారణము దైవము-
 సూది పౌరుషము- సూదంటురాయి దైవము- ప్రకృతి పౌరుషము-
 పురుషుడు దైవము- పౌరుషము మాయ- దైవ మీశ్వరుడు-నరక
 దుఃఖకారణము పౌరుషము- స్వర్గసౌఖ్యకారణము దైవము- చెడ్డకెల్ల
 పౌరుషమే కారణము- మంచికెల్ల దైవమే కారణము- బంధకార
 ణము పౌరుషము- మోక్షకారణము దైవము, వికృతి పౌరుషము-
 ప్రకృతి దైవము- సంసారము పౌరుషము- సమాధి దైవము-
 దోషము పౌరుషము- గుణము దైవము- కోపము పౌరుషము- శాంతి
 దైవము- పౌరుషము పరాధీనము- దైవము స్వతంత్రము-జన్యము
 పౌరుషము- జనకము దైవము-

దైవలబ్ధములగు గాలి వాన మొదలగు భూతప్రకోపములచేతఁ
 బురుషప్రయత్నము లడ్డఁబడును. కాని రవంతయును పౌరుషమున
 దైవము శాసింపఁబడనేరదు. అహంకార మమకారము లుడిగి
 కష్టములు సహించి సకలలోకోపకారమునకై మాత్రమే పౌరుషము
 చూపు సజ్జనులగుమాత్రమే దైవము తోడుపడి కైవల్యానంద
 మిచ్చును. స్వార్థపరులై భూతద్రోహమాచరించుదుర్జనులు తమ

పౌరుషమునఁ దామే వంచింపఁబడి యపారసంసారఘోరదుఃఖములఁ బాలగుచుందురు. సకలభూతదయాపరులగు సజ్జనులుమాత్రమే దైవ తత్వ మెఱుంగఁజాలుదురు. మఱి యట్టిలోకోపకారపరాయణులు మాత్రమే దైవభక్తులనఁదగి తాము తరించి యొరులఁ దరింపించు చుందురు. స్వార్థపరులై భూతద్రోహమాచరించు దుర్జనులు తాము చెడి యొరుల చెఱచుచున్నారు. స్వలాభమాసింపక పరోపకారము నకు మాత్రమే జీవించు సజ్జనులపౌరుషమే ప్రత్యక్షస్వార్థము. లోక ద్రోహమాచరించు దుర్జనులపౌరుషమే ప్రత్యక్షనరకము. దైవా ధీనము పౌరుషముగాని పౌరుషాధీనము దైవము కాదు. పౌరుషము జడము. దైవము- జ్ఞానము- దేహము తెలివినిబట్టి నడుచునుగాని దేహమునుబట్టి తెలివి ప్రవర్తిల్లదు.

“పిట్ట దొరకినపుడు పిల్లికి శీలమా” అనునట్లు ప్రతిజీవునకు నిద్రాహారవిహారసుఖాభిలాష స్వభావముకదా? నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యమునిచ్చుపదార్థము లభించునపు డాపదార్థము సంపాదించు కొనుటలో నితరులకు బాధయయినప్పటికి నట్టిపదార్థమును విడుచు కొని తననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును వదలుకొని పరులసుఖము కొఱకై తాను గవ్వపడుట దేహధారికి స్వభావ మంతమాత్రమును గానేరదు. పౌరుష మనఁగా నిజనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకొఱకై దేహధారిచేయుప్రయత్నము. దైవమనఁగానహంకారమమకారములు లేని యతీంద్రియపదార్థము. ఇండ్లుకట్టుకొనుట మొదలగుపనులు పౌరుషశక్తిప్రయుక్తపాంచభౌతికకృత్యములు- యెండ వాన ఋతు పులమార్పు మొదలగు కార్యములు పరోక్షదైవముయొక్క కృత్యములు. పురుషేచ్ఛాను సారముగాఁ బౌరుషకృత్యములు

తఱుచుగా సిద్ధించునుగాని దైవకృత్యములు మాత్రము పురుషుల
యభీష్టము చొప్పున నెంతమాత్రమును జరుగఁబోవు. పౌరుషము
పురుషాధీనముగాని దైవమేమాత్రమును గాఁబోదు. నక్షత్రముల
నంటుకొనుటకై చేయు పురుషప్రయత్నము వ్యర్థము - దైవ
మున కసాధ్యములేదు - విధి చేయరానికార్యమే లేదు - మర్త్యుల
శక్తికొలఁది పౌరుషము చెల్లును- పురుషులశక్తి మిక్కిలికొంచెము-
దైవశక్తి యపరిమితము- దైవముతోడుపడినఁగాని పౌరుషము
వృథాయగును- పౌరుషము దైవాయత్తము- దైవమున కిసుమంతయుం
జౌరుషసాహాయ్య మక్కరలేదు- దైవము మిక్కిలి స్వతంత్రము-
పౌరుషమెంతయున్ దైవాయత్తమే- కావున పౌరుషమునకు దైవ
మెల్లవిధముల బీజమని చెప్పకతీరుదు- పౌరుషమును దైవమే ప్రేరే
పించును- అహంకారమమకార ప్రయుక్తకార్యము పౌరుషము-
అతీంద్రియపదార్థశక్తి జనితకార్యమంతయును దైవకృత్యము- లోకోప
కారపరాయణులగు సజ్జనులబ్రతుకంతయును స్వర్గహేతువగు దైవ
సంకల్పమే- జీవహింసకులబ్రతుకంతయును నరకహేతువగు పౌరుష
కృత్యమే. కాఁబట్టి దైవానుగ్రహమునకుఁ బాత్రులయినసజ్జనులు
జననమరణప్రవాహరూపకసంసారకష్టములకు లక్ష్యపెట్టక స్వార్థ
త్యాగులై విరాగులై లోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతసములై
దైవముతో నేకీభవించి శాశ్వతానందపదవిని జూఱకొనుచున్నారు-
సకలజగత్సృష్టిస్థితి సంహారకారణమగుదైవము నిజభక్తసంరక్షకమై
సచ్చిదానందస్వరూపము కలదని దృఢముగ విశ్వసించి లోకోప
కారముకై తాఁజేయుపురుషప్రయత్నమును సఫలముకావించుటకై
యాదైవమును సర్వకాలము వేఁడుకొనుచు “సర్వేజనాః సుఖినో
భవన్తు” అని జపించుచుంటున్న మనుషు లాచరింపఁగగిషకాగఁ

మెద్దియును గాదని ప్రాజ్ఞులు సదాచారసంపన్నులై తాము తరించి
తమతోడిపాటివారలఁ దరింపఁ జేయుటయే యవశ్యక ర్తవ్యము. ధర్మము
నుండి తా జాతి దుష్కార్య మాచరించి పరుల కపకారమొనర్చి
నపుడు తనబుద్ధి తక్కువయనియును తనపౌరుషతోపమనియును
బాహుటముగా నొప్పుకొనుచు తనప్రవర్తన మితరులకు మిక్కిలి
సేమము చేసినపు డందుకు దైవసంకల్పము కారణముగాని నిక్కముగఁ
దనపౌరుషశక్తి కాదనియును సజ్జనులు వెల్లడించుచుందురు— మాయా
మాత్ర మిదం ద్వైత మద్వైతం పరమార్థతః” పౌరుషస్వరూపక
పంచేద్రియదృష్టమైన జగమంతయును మాయామాత్ర మనఁగా యథా
ర్థముకాదు. ఇంద్రియాతీతమగు దైవ మొక్కటియే వాస్తవము అను
నాప్తవాక్యమునుబట్టి దైవమే పౌరుషము. పురుషప్రయత్నమునకు
మూలము దైవమే. దైవముకాని పౌరుషమే లేదు. మఱియును పురుష
ప్రయత్నమునకుమూలముమాయాస్వరూపకమగుమనోవిభ్రాంతి. సర్వ
మును దైవమే యనునిశ్చయజ్ఞానముఁగలవా రొక్కొంతయును ఫలాపే
క్షతోఁబురుషప్రయత్నము చేయఁబోరు. మఱియును దనకులభించినకష్ట
సుఖముల నొక్కతీరుగా నుపేక్షించి యేకాగ్రచిత్తముతో సమస్త
జగత్కార్యములు కల్లలనిగాని కేవలదైవకృతములనిగాని నిరూఢ
ముగా భావించుచు మంటి నంటియునంటని కుమ్మరిపురువు చందమున
నిర్లిప్తుడై నిత్యానందమున నుండును. అహంకారమమకారములఁ
ద్యజించుటచే “యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగ
విహీనః, యస్మిన్ బ్రహ్మణి రమతే చిత్తం నందతి నందతి నంద
త్యేవ” అనునట్లు పాపకార్యములందును బుణ్యకార్యములందును
కష్టములందును సుఖములందునుగూడ నొక్కపోల్కిగా నాకాశము
వలె నంటియంటక భూతభావికాల్గుముల స్పృహ యొకింతయు లేక

కేవలవర్తమానకార్యజ్ఞానమాత్రానుభవరూపకమగు శాశ్వతస్వరూపానందసౌఖ్యమున నోలలాడుచుందురు. అట్టి శాశ్వతస్వరూపానందపదవి స్వార్థత్యాగియై సర్వభూతదయాపరుడై లోకోపకారపరాయణుడైన వానికిఁ గ్రమక్రమముగా నహంకారమమకారములు చొలంగుటచేత మాత్రము లభించును. దైవముపై భారమువేసి స్వకులవిహితాచారము ననుసరించి సర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించు పురుషప్రయత్నము మనుష్యులకందఱి కవశ్యకర్తవ్యము. పురుషప్రయత్నమంతయు సర్వలోకోపకారములగు నిద్యులను లెస్సగ నేర్చి యొనర్పవలయును. చతుర్విధాభినయాత్మకములయి సర్వజగదుపకారములగు పకలవిద్యలు పదునెన్నిదిమహావిద్యలు మఱి యఱువదినాల్గు కళలమందు నంతర్భూతములై యున్నవి.

ఇది శ్రీమదజ్ఞానాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు
జగజ్జ్యోతియందు దైవపూరుష నిర్వచనము.

జ గ జ్యో తి

రెండు ప్రకాశము

దైవ పౌరుషనిర్ణయము

గీ॥ సకలఋణములఁ దీర్చిన సంయమింద్ర
జగతిఁ బుంభావవాణివై తగు యతీంద్ర
ఎవ్వఁడైనను నీ కీడ యీడనాడ
వరనభోధామ యోభరద్వాజనామ॥

అహంకారము మకారాత్మక పౌరుషము చేత మనుష్యులు పంచే
ద్రీయసహాయముచే సహజముగ ద్వైతజ్ఞానముచేత నతీంద్రియదైవ
మును సకల జగత్కార్యప్రవర్తక మూలకారణముగా భావించు
చున్నారు. చతుర్విధాభినయములకును జగత్సృష్టిస్థితిలయతత్వము
నిర్దేశించుటకు మఱియు నతీంద్రియమగు దైవముయొక్కయున్ని
స్థిరపర్చుటకును బురుషప్రయత్నరూపకమగు పౌరుషమే కారణము
పంచేద్రీయ వ్యాపారమును మఱి యట్టివ్యాపారముచే సాధింపఁబడిన
సమస్తవిద్యలును బౌరుషస్వరూపములే. అతీంద్రియపదార్థమగు
దైవముకూడఁ బౌరుషముచేతనే యెఱుంగఁబడుటచేతను “పురుష
ఏవేదగ్ం సర్వమ్ యద్యాతం యచ్ఛభవ్యమ్ అసంగోహ్యాయం
పురుషః” భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములయందలి వస్తువులన్ని
యును బురుషుడే- పురుషుడు తప్ప జగమునం దితరపదార్థమే
లేదు. పురుషుడు కేవలఁ డెద్దానినంటకుండును అనుటచేత పంచే
ద్రీయజన్యమగు పౌరుషమునకు మఱియు నాపౌరుషముచేత నిర్దేశింపఁ
బడిన యతీంద్రియదైవమునకును భేద మొక్కింతయును లేదు. పౌరు

షమే దైవము మఱియును దైవమే పౌరుషము. పౌరుషము శరీరము వంటిది. దైవ మాత్మవంటిది. పౌరుషము దైవము లొకదానివిడిచి యొకటి ప్రకృతిపురుషులవలె నుండనేరవు. స్మృతిచే దైవ మెఱుంగఁ బడును. దైవముచే స్మృతికిఁ బ్రవృత్తి కలుగును. కాఁబట్టి స్మృతిరూపక మగు తెలివియే పౌరుషమును దైవమును మఱియుఁ బ్రకృతిపురుషులనుకనిపెట్టుటచేత నిక్కముగా జ్ఞానముకన్న వేఱే మఱి యేవస్తువైనను లేదు. సుషుప్తిరూపకమగు విస్మృతియందు శూన్యముతప్ప మఱెద్దియు ననుభూతముకాకుంటచేతను మనఃప్రవృత్తిరూపకమగు స్మృతిచే జాగ్రత్స్వప్నదశాభేదముచే జగత్కార్యములన్నియు నెఱుంగఁబడుటచేతను వస్తువులయున్ని లేములు స్మృతిచేమాత్రమే తెలియఁబడుటచేతను స్మృతిరూపకజ్ఞానముతప్ప మఱియేపగార్థమును లేదని యును “ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ” జ్ఞానముమాత్రమే సత్యపదార్థము. తక్కిన వస్తువులన్నియు నున్నట్టు తోఁచుచున్నవి కాని వాస్తవముగా లేవు. “బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా” ప్రజ్ఞానమే వాస్తవము మఱి జగ మంతయును స్వప్నమువలె మనోభ్రాంతికృతముగాని వాస్తవము కాదను నాప్తవాక్యానుసారముగా నిశ్చయముగాఁ జిత్తవికారముచే జాగ్రత్స్వప్నములును ప్రశాంతచిత్తముచే సుషుప్తియును స్మృతిచే నెఱుంగఁబడుచున్నవి. సుషుప్తియందలి విస్మృతి ప్రకృతి మఱి స్వప్నజాగరములయందలి స్మృతి వికృతి- తాకికసుఖదుఃఖములు రెండును లేకున్న సుషుప్తిరూపక విస్మృతి ప్రకృతియును ముక్తియును బరమార్థమును మఱియు సుఖదుఃఖోభయాత్మకజాగ్రత్స్వప్నరూపకస్మృతివికృతియును బంధమును మిథ్యయును. “పీత్వా పీత్వా పునః పీత్వా జీవన్ముక్తో న సంశయః” ఎడతేగని యాత్మధ్యానము చేత సకలజగత్కార్యములయెడఁ గలుగుసుఖదుఃఖములు రెండింటిని బొత్తుగా మఱచి పంచేంద్రియవ్యాపారజ్ఞప్తి యొక్కింతయులేక

విస్మృతిచెందినజనుఁడు మనోవాక్కాయకర్మము లాచరించుచున్నట్లు
 పైవారలకుమాత్రమే తోచునుగాని వాస్తవముగా సుఖదుఃఖములు
 రవంతయు నంటక జీవన్ముక్తుఁడై బ్రహ్మీభూతుఁడగుచున్నాఁడు.
 భూతభవిష్యద్వర్తమానకార్యము మఱిచిపోవుటయే నిశ్చయముగాఁ
 బరమపురుషార్థము. గాఢవిస్మృతిరూపకమగు సమాధిని గొనుటకై
 చేయుపౌరుషమునకును దైవమునకును రవంతయును భేదము లేదు.
 అట్టి కై వల్యానందకరమగు గాఢవిస్మృతిరూపకబ్రహ్మసమాధియను
 తుదిమెట్టెక్కించుటకు సర్మలోకోపకారకప్రవర్తనముకన్న నితర
 సాధనము లేదు. లోకోపకారకప్రవర్తనసాధనము నిక్కముగా
 సకలవిద్యలను దెలిసికొనుటతప్ప నితరము కానేరదు. కాఁబట్టి
 స్మృతిరూపకపౌరుషము విస్మృతిరూపకకై వల్యానందపదవి చేకూరును.
 సకలజగమును సమస్తవస్తువివేకమును సర్వవిద్యలును పౌరుషాత్మక
 స్మృతిమూలకములే- అగ్ని కఱ్ఱలచేఁ బ్రజ్వలించి యాకఱ్ఱలతోపాటు
 బుగ్గియై నశించినతీరుగా నీపౌరుషాత్మకస్మృతి సకలజగత్కార్యజ్ఞాన
 ముచే విస్తరించి జగముతోపాటు విస్మృతిరూపముగా రూపు
 మాయును. సకలలోకోపకారక చతుర్విధాభినయాత్మకవిద్య లెవ్వి
 యనఁగా ఆవేదములను వివరించు నానాశాస్త్రములును గలిపి ఋ
 గ్యజుస్సామాధర్వములను నాల్గువేదములు ఆయుర్వేద ధనుర్వేద
 గాంధర్వవేదార్థశాస్త్రములను నాల్గుపవేదములు- శిక్షావ్యాకరణ
 చ్ఛందోజ్యోతిషనిరుక్తకల్పము లాఱు వేదాంగములు- పురాణ
 న్యాయమిమాంసాధర్మశాస్త్రములుకలిసి యష్టాదశ విద్యలు.
 ఇందు వేదములుమాత్రము పౌరుషేయములు కావు. అనఁగా
 మనుష్యకల్పితములు కావు. వేదములు స్వయంవ్యక్తము లనఁగా
 వాని కొక కర్త యెవ్వఁడును ఘటమునకుఁ గుమ్మరివలె లేడు-
 వేదములు వ్యక్తసముద్రఘోషవలె ననాదిగా నున్నదనియును

మఱి యట్టిశబ్దబ్రహ్మమునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి వర్ణపద
వాక్యరూపముఁ గావించి యింద్రుఁడు వివిధార్థబోధకములుగా నొనర్చె
నని వేదభాష్యము చెప్పుచున్నది. శబ్దము వర్ణాత్మకముగాను మఱి
యుచ్చసీచాత్మక కేవలస్వరరూపకముగాను గన్పట్టుచున్నది- కృత
కత్వసేతువుచేత శబ్ద మనిత్యముగాన వేదములు నిత్యములును
స్వతసిద్ధములు నపౌరుషేయములును గావని తార్కికు లనుచున్నారు.
కృతక మనఁగా ఘటమువలె నింద్రియదృష్ట్యమును జౌరుషేయమును
ఇంద్రియగోచరమైనదెల్ల కృతకము పౌరుషేయ మన నిత్యము
నుత్పత్తిస్థితి నాశముగల కార్యమనియును శబ్దముఁ గూడఁ గరణవ్యాపార
విషయత్వముచేత ననిత్యమని యనుమానించు తార్కికులు ద్రవ్య
గుణకర్మ సామాన్యవిశేషసమవాయా భావాత్మక సప్తపదార్థములుఁ
గూడ నింద్రియవిషయము లగుటచేఁ కృతకము లని యేల చెప్ప
కున్నారు ? ఇంద్రియాతీతములగు పరమాణ్వకాశాత్మలయొక్క
యున్ని నెట్లీంద్రియవ్యాపారముచే నంగీకరించుచున్నారో చెప్పఁ
గలరా ? వేయేల “అహమస్మి” నేనున్నాను అని తమ కరణ
వ్యాపారముచేఁగదా తెలిసికొనుచున్నారు ? కనుక నింద్రియగ్రాహ్య
ములగు తమయాత్మలుకూడఁ గృతకములని యొప్పుకొనెదరా ?
ప్రత్యక్షప్రమాణాంతర్భూతములే తక్కిన యుపమాదిప్రమాణము
లన్నియును గనుకను గరణవ్యాపారవిషయముకాని తమయాత్మస్థితి
తమ కప్రత్యక్షముగనుక తమయున్ని నిజమా లే కబద్ధమా ? ద్రవ్య
మింద్రియదృష్ట్యమగుటచేతఁ గుమ్మరిచే నిర్మింపఁబడినకుండవలెఁ బృథి
వ్యప్తేజోవాయురాకాశకాలదిగాత్మమనస్సులను నవద్రవ్యములు కృత
కములేయని చెప్పెదరా ? ప్రత్యక్షానుమానోపమానశబ్దప్రమాణము
లలో వేదము లాప్తవాక్యాత్మక శబ్దప్రమాణ మొక్కటియే యుక్తి
కగోచరమై నిల్చును. అన్నిటికిని నమ్మకమే ముఖ్యము. స్వప్నము

నలెను బిచ్చివలెను మదవికారమువలెను తర్కమున కొక ముక్క
మొన గాని యాధారము గాని యంతము గాని నిర్ణయింప శక్యము
కాదు. తార్కికునకును బిచ్చినానికి నొకింతయును భేదము లేదు.
ఎన్నటికిని తార్కికుఁడు సంతృప్తుఁడు కానేరఁడు. తనయుక్తిచేత
నిదమిద్దమని నిర్ణయించిన తార్కికునకుఁగూడఁ దుద కాప్తవాక్యా
త్మకవిశ్వాసమే శరణము. పుణ్యవశమున మొదటనుండియు నాప్త
వాక్యాత్మకవేదనిత్యత్వమును విశ్వసించి సంతృప్తుఁడగు శ్రద్ధావ
దాస్తికవైదికుఁడు ద్రావిడప్రాణాయామమువలె డొంకతిరుగుడువ్యర్థ
తర్కశ్రమచేఁ బదార్థతత్వజ్ఞాని ననుకొన్న పాపండు తార్కికునివలె
నుభయభ్రష్టు కాఁబోఁడు- నమ్మకముచేఁగాని సంతృప్తికలుగనేరదు.
తర్కము నమ్మకమును బాడుచేయును. కాఁబట్టి ఆప్తవాక్యప్రమా
ణైకశరణ్యులుగాక ప్రత్యక్షానుమానోపమానములచేతమాత్రమే
పదార్థనిరూపణముచేయు పాపండులమత మెంతమాత్రమును సమం
జసముకాదు. శబ్దాత్మకమగు వేదము నిశ్చయముగా సత్యము
నిత్యము నని శ్రద్ధావంతుఁడయి యాప్తవాక్యైకప్రమాణముచే
నిక్కమగు విద్వాంసుఁడు తెలిసికొని తా సుఖించి పరోపకారము
చేయఁగలిగి యుభయలోకములం దరించుచున్నాఁడు. ఎన్నితొట్టులో
యన్ని మట్టులన్న ట్టితర్కవాదముల కంతమున్నదా? తర్కము
చిత్తతోభహేతువుగాని సంతృప్తికారణ మొక్కింతయు న్నానేరదు.
యుక్తి కేయుక్తి లేదుగనుక యుక్తియనునది శశవిషాణమువలె
కృత్రిమము. కాఁబట్టి యాపులగు పెద్దలమాట నమ్మకొని తమ
యుక్తికిఁగిట్టనిదంతయు న్సరికాదని యేవగించక సకలలోకోపకారక
మును సకలజనసమ్మతమగు శ్రద్ధనువహించి వైదికమతమును విశ్వ
సించి నమ్మకముచేతమాత్రమే తరించవలెను. కృతక మనఁగాఁ గరణ
వ్యాపారవిషయత్వముకదా? అనఁగా నింద్రియగోచరము నింద్రియ

కల్పితము నిద్రియవ్యాపారసాధ్యము నగుకార్యము కృత మని తార్కికు లర్థము చెప్పుచు శబ్దము కృతకమగుటచే నిత్యముకాదనుచున్నారు. వేదములు శబ్దాత్మకములు గనుక వేదము లనిత్యము లనియుం బొరుషేయములనియుం దలంచుచున్నారు. కంతతాల్వాది జనితములగు నాద్యచ్ఛల కాదిహల్లులును మఱి యావర్ణసందర్భములగు పదములు వాక్యములును నిత్యములు కావు. ముఖనాసికాదీం ద్రియవ్యాపారవిషయములగు వర్ణములును పదములును మాత్రమే శబ్ద మనుకొని యట్టి శబ్దమయములు వేదములని భ్రమపడి శబ్ద మనిత్యమనియును గృతకమనియును వేదములు పొరుషేయములు ననిత్యము లనియు ననివేకముగఁ దలంచుచున్నారు. శ్రవణేంద్రియ మాత్రగ్రాహ్యము శబ్దమనియును శబ్దగుణక మాకాశమనియును సర్వసమ్మతమేకదా? శబ్ద మనఁగాఁ జెనిచేతమాత్రమే గ్రహింపఁ దగినపదార్థము. ఆశబ్దము మంద్రమధ్యతారస్థాయిభేదములచేఁ ద్రివిధము లయి మఱి యవాంతరస్థాయిభేదములచే ననంతవిధములయి వినఁబడుచున్నది. శబ్దము ధ్వని మ్రోత చప్పుడుఇవన్నియును సమానార్థకములు. శ్రవణేంద్రియ మాత్రగ్రాహ్యమగు నాకాశగుణము శబ్దము సముద్రజలమునకు మఱి యాసముద్రతరంగజలమునకు వస్తు భేదములేనట్లు ముద్దబంగారమునకు కడియముచేయఁబడిన బంగారునకును వస్తుభేదము రవంతయునులేనివిధమున శబ్దవిశేషములన్నియును గేవల శ్రవణేంద్రియమాత్రగ్రాహ్యములగుట యందు వస్తుభేదము పొందనేరవు. కాలమునకు క్షణము గడియ జాము పగలు రాత్రి దినము వారము పక్షము నెల యేడు మొదలగువిభాగములు మన స్సుచేఁ గల్పించుకొన్నట్లు శబ్దమున కచ్చులు హల్లులు పదములు వాక్యము లుదాత్తానుదాత్తములు మనఃకల్పితములు కాని వాస్తవములు కావు. ఆకాశమునకు ఘటాకాశపటాకాశభేదములు మనఃకల్పితములయినట్లు శబ్దమునకు వర్ణములుకూడ మనఃకల్పితములే.

కరణవ్యాపారవిషయము కృతక మనిత్య మపౌధషము నైనయెడల
 గరణములుఁ గూడ ననిత్యముఁ గుటచేఁ గృతకములనకతీతమకదా?
 “ప్రమితివిషయాః పదార్థాః” అనుటచే బుద్ధిచే గ్రహింపఁబడిన
 వన్నియుఁ బదార్థములనియు నవి ద్రవ్యాదినస్తవపదార్థములనియుఁ
 బ్రమాణాదిగోడశపదార్థములనియును విభజించుచున్నారు. బుద్ధికి
 నాధనము లింద్రియములు మఱి యింద్రియవ్యాపారవిషయములు
 శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములనుపృథివ్యప్తేజోవాాయురాకాశగుణములు.
 కరణవ్యాపారవిషయత్వమున ముఖనాసికాది కరణవ్యాపారవిషయ
 ములగు వర్ణములు కృతకము లనిత్యములుం బౌరుషేయము లయిన
 తీరున ఘటాకాశ పటాకాశాక్షర విశేష నీలపీతాదివర్ణవిశేషమధు
 రాహూదిరసవిశేషగంధవిశేషములన్నియును గరణవ్యాపారవిషయత్వ
 హేతువుచేతఁ గృతకములు ననిత్యములుం బౌరుషేయములును
 గాకతీరవుకదా? ఫలితార్థము బుద్ధి యింద్రియములద్వారమున
 కనిపెట్టినపదార్థములన్నియును గృతకములు ననిత్యములుం బౌరుషే
 యము లని చెప్పకతీతదు. ఈశ్వరబుద్ధి నిత్యమనియును మర్త్యబుద్ధి
 యనిత్యమనియును నిర్ణయించిన యుక్తివాదులు నిత్యానిత్యపదార్థ
 ములు రెండింటికిని నిత్యానిత్యత్వములయందుమాత్రము తేజస్తిమిర
 ములవలెఁ బరస్పరభేద మొప్పుకొనుచున్నారుగదా? తేజస్తిమిరము
 లన్యోన్యగ్రాహకములుకానట్లు నిత్యానిత్యవస్తువు లన్యోన్యగ్రాహ
 కము కానేరవుగదా? అనిత్యమర్త్యబుద్ధి నిత్యేశ్వరబుద్ధి నెట్లు
 గ్రహింపఁగలదో తార్కికులు చెప్పఁగలరా? కంటిచే వినరానిపోల్కి
 మఱి చెవిచేఁ గనరానివిధమున సజీవునిమృతస్థితియును మృతునిచే
 జీవితమును దెలియఁబడనితీటున నింద్రియములచే నతీంద్రియము
 గ్రహింపఁబడునా? పదార్థము లేడింటిలో గుణ మొక పదార్థమని
 యును మఱి యాత్మయొక్కగుణము బుద్ధియనియు నిత్యజీవాత్మపర

మాత్మభేదముచే నాత్మ రెండుతెఱఁగులనియును జీవాత్మపరమాత్మలు రెండును నిత్యము లేగాని తద్గుణమగుబుద్ధిజీవాత్మయెడల సనిత్యము పరమాత్మయెడల నిత్యముగానున్న వనియును జీవాత్మలగు తార్కికులు నిశ్చయించి తాఁబట్టినకుం దేటికి మూఁడేకా శ్లనుచున్నారు. మనుష్యప్రాణము పశుప్రాణము శిశుప్రాణము పక్షిప్రాణము కీట ప్రాణము ఆర్యప్రాణము మేచ్చప్రాణ మని ప్రాణభేదము గణించు బుద్ధిహీనులవలె నాత్మభేదమును మరి యాత్మగుణవిభేదమును సిద్ధి శించు తార్కికబకవాదమునకు నున్నతప్రలాపమునకును భేదము కాన్పించదు. మొట్టమొదట బాలదశయం దీతార్కికునకు హితా హితవస్తుయధార్థజ్ఞానము కేవలము తలిదండ్రులు మొదలగు నాప్తులచేఁ గదా కలిగెను? కాఁబట్టి యాప్తవాక్యమే తక్కినప్రమాణము లన్నిటికి నాటపట్టు. అట్టి యాప్తవాక్యరూపకమగు వేద మిదమిద్ధమ్మని తనయూహకు వచ్చినట్లు తార్కికుఁడు నిశ్చయింపఁబూనినచో గ్రుడ్డు పిల్లను వెక్కిరించుటేకదా? పురుషునిచేఁ దెలియఁబడినదెల్ల పౌరుషమే. అపౌరుషేయమగు పదార్థమే లేదు. పురుషుఁ డనఁగా స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థలను గనిపెట్టి సాక్షితత్వము. ఆత్మకుం బురుషునకుఁ భేద మొక్కింతయునులేదు. పురుషాత్మశబ్దములు గగనాకాశశబ్దములవలెఁ బర్యాయపదములు. ఆత్మకు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థలను గనిపెట్టుట సహజగుణము. సత్వరజస్తమోగుణత్రితయాత్మకజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థలను గనిపెట్టుతేలివియే పురుషుఁ డనియు నాత్మయనియును గణింపఁబడును. “సాక్షీచేతాః కేవలః నిర్గుణశ్చ” అను నాప్తవాక్యప్రమాణము సవలఁద్రోసి యెందెముకను గొలుకుచుఁ దననోట గారెడు నెత్తు రాయెముక దని పీచ్చుకుక్కవలెఁ బ్రాంతుఁడై తనసహజగుణకల్పితమగు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థాత్మకమాయాప్రపంచమును నెండమావు లను జల

భ్రాంతిచే న్యవహరించుమృగమువలె నవరా తార్కికుఁ డెంత
వృథాశ్రమమునకుఁబోలె సంతృప్తిఁగనని విచ్చివాఁడు- ప్రమితి-
ప్రమాణము- ప్రమేయము నను మూఁడు నన్యోన్యశ్రయములును
బరస్పరజనకములును గాకబీటవు.

ప్రమాణముచేఁగాని యథార్థజ్ఞానరూపకమగు ప్రమితి కలుగ
నేరదు. బ్రమేయమున్నఁగాని ప్రమాణమునకుఁ బ్రవృత్తి కలుగ
నేరదు. తార్కికయుక్తులన్నియుం బీరకాయపీచువలె నొకదాని
కొకటి పొందక తలపులిమినట్లు తనకే తానరిపడక పాత్రాధీనం
ఘృతంవా ఘృతాధీనం పాత్రంవా యని తర్కించి నేయిపోఁగొట్టు
కొన్న యవివేకించందమున దార్కికుఁడు తనతర్కపరంపర కంతము
గానక యెప్పటికెట్లైన నసమాధానపడనేరక మిక్కిలి యసంతుష్టుడై
వెలితిచూపున దేవులాడుచుండును. “సంశయాత్మా వినశ్యతి”యను
నట్లు గ్రాహకమును గ్రహించుటకు జ్ఞాత నెఱుఁగుటకు తనతలమీఁద
దాఁగూర్చుండుటకు ఆకాశమును బ్రద్ధరచేయుటకుఁ బూనుకొని
యాప్తవాక్యైకప్రమాణశరణుడై యాస్తికుడై శ్రద్ధాభక్తులనొనక
జగదుపకారమగు వైరాగ్యమవలంబించని కుక్షింభదులకుమాత్రము
తర్కములు మెండు. భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములచే సర్వలోకహితముగా
వైదికులుమాత్రమే సంచరింపఁగలరు. వైదికులన వేదము ననుసరించు
వారు. వేద మాప్తవాక్యము. ఆపులు సర్వలోకోపకారపరాయణులు.
సర్వలోకోపకారకమగు సభినయవిశేషము వేదము. ఆప్తవాక్యమే
వేదము. వేదమే యాప్తవాక్యము. చతుర్విధాభినయవిశేషములచే
సర్వలోకోపకారముగాఁ జేసినయుపదేశమే యాప్తవాక్యము. శబ్ద
ప్రమాణ మనఁగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములచే జేయఁబడిన
హితోపదేశము. కాబట్టి శబ్దప్రమాణాత్మకాప్తవాక్యము సకలేంద్రి
యవ్యాపారవిషయముగాని కేవలశ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమే కాదు,

శబ్దప్రమాణము కాగాద్యక్షరాత్మకమనియును ముఖనాసికాద్యవయవ సంజనితాక్షరస్వరూపమనియును దార్కికులు విపరీతముగా భావించుచు శబ్దము కృతకముగనుకఁ బౌరుషేయమనియు ననిత్యమనియును తప్పనాడుచు వేదశబ్దార్థమెఱుంగక వేదములు పౌరుషేయములనియఁ గృతకములగుటచే ననిత్యమనియును బల్కుచున్నారు. నీటిలోఁ దిన్నగానున్నకఱ్ఱ వంకగానగపడునట్లు ప్రతికృతధ్వని సహజశబ్దముకన్న విపరీతస్థాయితో వెలువడుతీరున దూరపుకొండ నున్నగానున్నతీరునఁ బంచేంద్రియస్థితివిశేషములచేతను మానసికావస్థావిశేషముచేతను సహజములగు శబ్దాదిపంచగుణావిశేషములు సత్వరజస్తమోగుణస్థితివిశేషములంబట్టి విపరీతముగాఁ దెలియఁబడునుగాని యున్నదున్నట్లు యథార్థస్థితుల న్దోషనేరవు. జీవులయింద్రియములకుఁ బాంచభౌతికగుణము లెంతమాత్రమును యథార్థసహజస్థితి నొడగట్టవు. నిత్యములగు భౌతికగుణము లనిత్యములును విభ్రాంతి హతులము నగుదేహధారుల యింద్రియములచే నెట్లు యథార్థస్థితి న్రూపించును ?

పరాపశ్యంతీ మధ్యమావైఖరీరూపములతోఁ బరమాత్మ జీవాత్మలన్నిండుకొనియున్నట్లు నాదబ్రహ్మము చతుర్విధాభినయ విశేషస్వరూపమై సకలజగన్నిదానమై నిత్యమై యున్నది. నాదము యొక్కవివర్తరూపమే యీశమస్తజగము. “అతో నాదాత్మకం జగత్” అని శాబ్దికులు వక్కాణించుచున్నారు. శబ్దతత్వము శాబ్దికులెఱుఁగుదురుగాని తార్కికుల కేమెఱుక ? “నాగస్వరముపాట నాగుపా మెఱుఁగుఁగాని తుంగదుబ్బులోఁ దిరుగుతుట్టే మెఱుఁగుజాని యెఱుఁగు సుజ్ఞాని మెఱుఁగు అజ్ఞాని యేమెఱుఁగు హరిదాసు తెఱుఁగు” “నహి వంధ్యా విజానాతి గుర్వీం ప్రసవవేదనామ్” అన్నట్లు లేనిపోనితర్కములతోఁ దంటాలుసడుచు మనస్సునఁ బాలు

ద్రాగునవయవహీనులగు తార్కికులకు ఇంద్రియవ్యాపారవిషయ
బ్రహ్మనందకరమగు శబ్దతత్వ మెట్లెఱుంగఁబడును ? “నాదబ్రహ్మ
ముపాస్మహే” అనునట్లు నాదోపాసనపరులగు వైయాకరుణులు
శబ్దికులుమాత్రమే శబ్దబ్రహ్మస్వరూపమగు వేదముల నిత్యా
నిత్యములు నిరూపించుట కర్హులు. కావున తార్కికులకు శబ్దబ్రహ్మ
స్వరూపములగు వేదములు చెవిటివానిచెంగటి శంఖధ్వని- తన
యుక్తిచే నింకొకనియుక్తిని ఖండింపవచ్చునుగాని తననమ్మకముచే
నింకొకనినమ్మకమును జెఱపలేకుంట యెల్లరికి విశదమేకదా ! ప్రత్య
క్షానుమానోపమాన ప్రమాణములు బాల్యదశయం దెవ్వరికైన
నక్కరకావు. ఆప్తవాక్య మన్నిదశలంగును బనికివచ్చును.

ఉభయతారకముగా సకలలోకోపకారమగు తెన్నునఁ దన
కాపులగు తల్లిదండ్రులు మొదలగు పెద్దలు తనకొనర్చునుపదేశ
మాప్తవాక్యము- శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసముల ననుసరించి లోకా
చారమున కలుకూలముగాఁ దనహితముఁ గోరి లోకోపకారపరా
యణులగు సజ్జనులు తన కుపదేశించినఁ ద మాప్తవాక్యము- ప్రత్య
క్షానుమానోపమానప్రమాణము లొకప్పుడుపనికిరాకపోవచ్చునుగాని
యాప్తవాక్యమును నమ్ముకొన్నవారి కెన్నఁడును గీడు వాటిల్లదు.
“నమ్మి చెడినవారు లేరు నమ్మక చెడిపోతే పోయేరు” అన్నట్లు
ఆప్తవాక్యముపై భక్తివిశ్వాసములుకలవారు సకలలోకోపకార
పరాయణులై యుభయలోకములఁ దరించి నిత్యసంతుష్టిస్వరూపమగు
కైవల్యానంద మందెదరు. గౌతమవ్యాసులు పరమాపులు “పదార్థ
తత్వజ్ఞానాన్నిశ్చేయసావాప్తిః” యని యాదినై యాయుకుఁడు సర్వ
లోకమునకుం బరమాపుఁడును గౌతమమహర్షి మతమగు తర్క
మతము. “జ్ఞానేనై వమోక్షావాప్తిః” యను రెండవయాపుఁడైన
వ్యాసమతము “భక్తిజ్ఞానాయకల్పతే” యను భగవద్వాక్యము

“త్యాగేనై కేనామృతత్వమేతి” యను వచనము నిక్కముగా సమానార్థకములేయని తెలిసికొని యాప్తవాక్య స్వరూపములగు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసయధార్థతత్వమును సకలభూతదయాపరులు సర్వభూతసములు సర్వలోకోపకారపరాయణులు సకలశాస్త్రవేత్తలగు సత్పురుషులయుపదేశమున గ్రహించి యెల్లరును దరింపవలయును.

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకములగు వేదము లనాదులు. అపౌరుషేయ మనగా నాకాశవాణి యని యర్థము- మేఘగర్జిత మపౌరుషేయము. అవ్యక్తానాదిశబ్దమున కింద్రుఁడను నాదిపురుషుఁడు ప్రకృతిపత్ర్యయము లేర్పరచి లోకోపకారముగా నాదాభివ్యక్తి నొనర్చెనని చెప్పుటచే పర్ణములు పదములు వాక్యములు తదర్థములు మాత్రము పౌరుషేయము లనకతీరుదు. నానావిధములుగా నవ్యక్త శబ్దబ్రహ్మమును వెల్లడించిరి. కాఁబట్టి శబ్దబ్రహ్మముమాత్ర మపౌరుషేయము నిత్యమునుగాని యక్షరసమామ్నాయ మనిత్యముం బౌరుషేయ మని గౌతమమహర్షి యభిప్రాయమని తెలియవలయును. పురుషులచే నుచ్చరింపఁబడుశబ్దము పౌరుషేయము ననిత్యమును కాఁబట్టియే వేదములు వ్యావహారికసత్యములుగాని పారమార్థిక సత్యములుకావని లోకులకు మంచినమ్మక మభివృద్ధిచేయుటకై వేదములు అణాదివ్యాకరణసూత్రములు దేవాలయములు తీర్థములును బ్రహ్మాదిదైవనిర్మితములుగాని పౌరుషేయములు కావని మునులు మొదలగుపెద్దలు లోకోపకారార్థమై యర్థవాద మొనర్చిరి. పురుషకృతముపురుషదృష్టమునగుపురుషేంద్రియగ్రాహ్యమగునదెల్లపౌరుషేయమే. శబ్దాదిగుణముల పౌరుషేయములు నిత్యములును గాని యాశబ్దాదిగుణముల వివిధవిశేషకథనముమాత్రము పౌరుషేయము ననిత్యము. శ్రవణేంద్రియమున కవ్యక్తముగా వినఁబడు నాకాశగుణ మగుశబ్దము పౌరుషేయము నిత్యముగాని యాధ్వనియొక్క యుదా

తానుదాత్త వర్ణపదవాక్యార్థములు కృతకములు పౌరుషేయము
 లనిత్యము లనకతీరదు. కాఁబట్టి “అగ్నిమితే” యను మొదలు వేదా
 తరసమామ్నాయమును వేదాంగములును మానవులు వెల్లడించు
 నఖిల విద్యలును గర్మములును బోధలునుపదేశములును సకలేంద్రియ
 దృష్టములై సకలవిధముల వెల్లడింపఁబడిన మనో వాక్కాయ
 కర్మములన్నియును వ్యావహారిక సత్యములుగాని పరమార్థసత్యము
 లెంతమాత్రమును గావు. సత్య మపౌరుషేయ మవ్యక్త మాత్మైక
 వేద్యము గాని యింద్రియములచే నెఱుఁగఁబడ నసాధ్యము. మఱియు
 వెల్లడింపఁబడ నసాధ్యము. “యత్ర నాన్య తృత్యతీ నాన్యచ్ఛ్రుణోతి
 నాన్యద్విజానాతి సభూమా” యనుటచే నింద్రియదృష్టము నింద్రియ
 కృతము నగుజగమంతయు సవిషయకమగు మనఃకల్పితముగాని నిత్య
 పౌరుషేయము న్వాస్తవ మెంతమాత్రము న్నాదను జగద్గురుబోధను
 విశ్వసించినవారు కై వల్యానందమును జూఱకొనుచున్నారు. వ్యావ
 హారికసత్యముననుసరించి ప్రవర్తించినఁగాని పరమార్థము న్ననరాదు
 గనుక వ్యావహారికసత్యములగు దేహేంద్రియదృష్టి వేదవిద్యల
 నెఱుంగవలయును.

ధర్మమును బ్రహ్మమును గూర్చి వెల్లడించు నపౌరుషేయ
 ప్రమాణవాక్యము వేద మనఁబడును. మంత్రరూపముగాను బ్రాహ్మణ
 రూపముగాను వేదము ద్వివిధము- మంత్ర బ్రాహ్మణములకు రెండింటి
 కిని వేద మని పేరు అనుష్ఠానమును జేయించు భూతద్రవ్యదేవతల
 న్వేల్లడించునవి మంత్రములు- ఋగ్యజుఃసామము లని మంత్రములు
 మూఁడువిధములు. “అగ్నిమితే” ఇత్యాది గణపాదచ్ఛందోబద్ధ
 ములు ఋక్కులు. అవియే సప్తస్వరాత్మకముగాఁ బాడఁబడునవి
 సామములు- ఋక్సామవిలక్షణములగునవి యజుస్సులు “అగ్ని దగ్ని
 నిహార” యను సంబోధనరూపములగుమంత్రములు నిగదములనం

బడి యజుస్సులలోఁ జేరినవి. బ్రాహ్మణముగూడ విధిరూప మర్థవాద రూపమును విధ్యర్థవాదరూప విలక్షణరూప మనియును మూఁడు విధములు. అందు శబ్దభావనవిధియని భాట్టులు- నియోగము విధియని ప్రాభాకరులు- దృష్టాసాధనత విధియని తార్కికులును దలంచు చున్నారు. విధులన్నియు నుత్పత్త్యధికారవినియోగప్రయోగభేదముల నాల్గువిధములు. అందు “అగ్నయాష్టాకపాలోభవతి” దేవతాకర్మ స్వరూపమాత్రబోధకము నది యుత్పత్తివిధి- “దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం స్వర్గకామోయజేత” యని యిట్లు చేయవలసిన యజ్ఞ ఫలమును బోధించిన దధికారవిధి. “ప్రీహిభియర్ణజేత” అని మొదలంగసంబంధ మునుజెప్పునది వినియోగవిధి- సాంగప్రధాదికర్మప్రయోగైక్యమును బోధించుచు మొదటిమూఁడువిధులు కలిసియున్నది ప్రయోగవిధి- ఆప్రయోగవిధి శ్రౌత మని కొందఱు కల్ప మని మఱి కొందఱును బల్కుచున్నారు. కర్మస్వరూపము గుణకర్మ మర్థకర్మ మని ద్వివిధము. అందు క్రతుకారకముల నాశ్రయించి చెప్పఁబడినది గుణ కర్మము- ఈగుణకర్మ ముత్పత్త్యత్యాప్తి వికృతिसంస్కృతిభేదముల నాల్గువిధములు- అందు “వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నినాదధీత- యూపం తక్షతి” ఈరీతిగా నాదాంసతక్షణాదులచే సంస్కారవిశిష్టాగ్ని యూపాదులచే నగునది యుత్పత్తి- “స్వాధ్యాయోఽధ్యైతవ్యః-గాఃపయో దోగ్ధి” అని యధ్యయనదోహనములఁజెప్పునది ప్రాప్తి- “సోమమభి షణోతి-ప్రీహేనవహంతి-ఆజ్యంవిలాపయతి” అని సోమప్రీహ్యజ్యములయభిషవాభిఘాతవిలాపములఁజెప్పునదివికారము. “ప్రీహీన్రోక్షతి ప్రత్న్యవేక్షతే” అని ప్రీహ్యదిద్రవ్యప్రోక్షణవేక్షణములెఱింగించునది సంస్కారము- ఈనాల్గు సంగమే- మఱియును క్రతుకారకముల నాశ్రయించి చేయఁబడునర్థకర్మముఁగూడ సంగ మనియు బ్రధాన మనియును రెండువిధములు- అన్యార్థమైన దంగము నన్యార్థము

ప్రధానము- సన్ని పత్యోపకారకర్మరామపకారకమనియు నంగముఁ
గూడ రెండువిధములు. ఆపహసనప్రోక్షణ ఫలోపకారియగుచు
ప్రధానస్వరూపనిర్వాహకము మొదటిది- ప్రయూహాది రెండవది-
ఇట్లు సంపూర్ణాంగసంయుక్తవిధిప్రకృతి యనంబడును. వికలాంగ
ప్రయుక్తవిధివికృతి యనంబడును. ఈప్రకృతివికృతులకు విలక్షణమైనది
దర్శిహోమము తక్కు-నదికూడ నిట్లే యూహింపవలయును.

విధి శేషభూతమై ప్రాశస్త్యనిందలం జెప్పవాక్య మర్థము-ఈ
యర్థవాదము మూఁడువిధములు- గుణవాద మనువాదము భూతార్థ
వాదమునై- ఈమూఁడింటిలో “ఆదిత్యోయాపః” అను మొదలుగ
బ్రహ్మాణాంతరవిరుద్ధార్థబోధకము గుణవాదము- “అగ్నిర్హిమస్య
భేషజమ్” అను మొదలుగఁ బ్రహ్మాణాంతరప్రాప్త్యర్థబోధకమును
వాదము- “ఇంద్రోవృత్రాయవబ్రుముదయచ్ఛత్” అను మొదలుగఁ
బ్రహ్మాణాంతరవిరోధితప్రాప్తిరహితార్థబోధకము భూతార్థవాదము-
విరోధమందు గుణవాదము- అవధారణమం దనువాదము- ఆరెంటి
హానియందు భూతార్థవాదమనియు నర్థవాదములు మూఁడువిధములని
వార్తిక కారుఁడు నిర్దేశించెను. అందు విధిస్తుతులవిషయమై మూఁ
డర్థవాదములు సరిగాఁ జెల్లినప్పటికిని భూతార్థవాదములకు స్వార్థము
నందుఁ బ్రామాణ్యము కలదు- దేవతాధికరణన్యాయమునుండి
యబాధితాజ్ఞాతార్థజాపకత్వము ప్రామాణ్య మనఁబడును. గుణ
వాదానువాదముల కట్టిప్రామాణ్యము లేదు. భూతార్థవాదమునకు
మాత్రము విశేషముగాఁ బ్రామాణ్య మున్నది. విధ్యర్థవాదోభయ
విలక్షణమగునది వేదాంతవాక్యము. అజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమున్నప్పటి కను
ష్ఠానమును జెప్పకుంటచే నది విధి కాదు- స్వతఃపురుషార్థ పర
మానందజ్ఞానాత్మకబ్రహ్మమందు స్వార్థమున నుపక్రమోపసంహారాది
షడ్విధతాత్పర్యలింగము కలిగియుంటచే స్వతఃప్రమాణభూతములైన

సర్వవిధుల సంతఃకరణశుద్ధిద్వారా స్వశేషత నాపాదించుచు నశేష త్వాభావముచేత సర్థవాదమును కాకున్నది. కాబట్టి విధ్యర్థవాదము లకు రెండింటికిని వేదాంతవాక్యము విలక్షణమైనదే కాని యద్ది యజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమాత్రము నొక్కడ విధి యని చెప్పబడుచున్నది. మఱియును విధిపదరహితప్రమాణ వాక్యత్వముచేత నొక్కడ భూతార్థవాదమనియుం బల్కబడుచున్నది. కాబట్టి వేదాంత వాక్యమువిధియన్నను లే కర్థవాదమన్నను దోషములేదు. ఈరీతిగా బ్రాహ్మణము మూడువిధములుగా నిరూపింపబడెను. కాబట్టి కర్మ కాండ బ్రహ్మకాండాత్మవేదము ధర్మార్థకామమోక్ష హేతువై వెలయుచున్నది.

యజ్ఞనిర్వాహార్థమై ప్రయోగత్రయముచేత నీవేదము ఋగ్య జుఃసామభేదములచే వేఱువేఱుగ నున్నది. ఋగ్వేదముచే హత్ర ప్రయోగము యజుర్వేదముచే నాధ్వర్యప్రయోగము సామవేదము సౌధ్ధాత్రప్రయోగము నగుచున్నవి. ఈమూడుప్రయోగములందే బ్రాహ్మయాజమానప్రయోగము లంతర్భూతములు. యజ్ఞానుప యుక్తశాన్తికపౌష్టికాభిచారికాదికర్మప్రతిపాదకత్వముచేత సధర్వ వేదము ఋగ్యజుస్సామవేదములకత్యంతవిలక్షణమైనదే. ఇట్లుప్రవచన భేదముచేబ్రతివేదమునుదేనికది వేతే-వేదశాఖలు పెక్కులు, మఱియుం గర్మకాండమునందు వ్యాపారభేదమున్నప్పటికిని వేదశాఖలయన్నింటికిని బ్రహ్మకాండమందొక్కటియే రూపము. తమస్వయత్నము కొనసాగనపుడు సమస్తకార్యములను నడుపు దేవుడో దయ్యమో యొక్క-వస్తువుకలదనుకొనుటయు నాదయ్యమో దేవుడో యీయీ విధములనుండుననియు మఱి యాదయ్యమునో దేవునినో యీయీ విధముల వశపర్చుకొనవచ్చుననియును మఱి యట్టియతీంద్రియపదార్థ మగుదేవతయొక్క యనుగ్రహముచే తమకసాధ్యములగు పదవులు

ప్రధానము- సన్నిపత్యోపకారకర్మరామపకారకమనియు నంగము
గూడ రెండువిధములు. ఆసహననప్రోక్షణ ఫలోపకారియగుచు
ప్రధానస్వరూపనిర్వాహకము మొదటిది- ప్రమాణాది రెండవది-
ఇట్లు సంపూర్ణాంగసంయుక్తవిధిప్రకృతి యనంబడును. వికలాంగ
ప్రయుక్తవిధివికృతి యనంబడును. ఈప్రకృతివికృతులకు విలక్షణమైనది
దర్శిహోమము తక్కు-నదికూడ నిట్లే యూహింపవలయును.

విధిశేషభూతమై ప్రాశస్త్యనిందలం జెప్పువాక్య మర్థము-ఈ
యర్థవాదము మూఁడువిధములు- గుణవాద మనువాదము భూతార్థ
వాదమునై- ఈమూఁడింటిలో “ఆదిత్యోయాపః” అను మొదలుగ
బ్రహ్మాణాంతరవిరుద్ధార్థబోధకము గుణవాదము- “అగ్నిర్హిమస్య
భేషజమ్” అను మొదలుగఁ బ్రమాణాంతరప్రాస్త్యర్థబోధకమును
వాదము- “ఇంద్రోవృత్రాయవబ్రుముదయచ్ఛత్” అను మొదలుగఁ
బ్రమాణాంతరవిరోధితప్రాప్తిరహితార్థబోధకము భూతార్థవాదము-
విరోధమందు గుణవాదము- అవధారణమం దనువాదము- ఆరెంటి
హానియందు భూతార్థవాదమనియు నర్థవాదములు మూఁడువిధములని
వార్తికకారుఁడు నిర్దేశించెను. అందు విధిస్తుతులవిషయమై మూఁ
డర్థవాదములు సరిగాఁ జెల్లినప్పటికిని భూతార్థవాదములకు స్వార్థము
నందుఁ బ్రామాణ్యము కలదు- దేవతాధికరణన్యాయమునుండి
యబాధితజ్ఞాతార్థజ్ఞాపకత్వము ప్రామాణ్య మనంబడును. గుణ
వాదానువాదముల కట్టిప్రామాణ్యము లేదు. భూతార్థవాదమునకు
మాత్రము విశేషముగాఁ బ్రామాణ్య మున్నది. విధ్యర్థవాదోభయ
విలక్షణమగునది వేదాంతవాక్యము. అజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమున్నప్పటి కను
ష్ఠానమును జెప్పకుంటచే నది విధి కాదు- స్వతఃపురుషార్థ పర
మానందజ్ఞానాత్మకబ్రహ్మమందు స్వార్థమున నుపక్రమోపసంహారాది
షడ్విధతాత్పర్యలింగము కలిగియుంటచే స్వతఃప్రమాణభూతము లెన

సర్వవిధుల సంతఃకరణశుద్ధిద్వారా స్వశేషత నాపాదించుచు నశేష
త్వాభావముచేత సర్థవాదమును కాకున్నది. కాబట్టి విధ్యర్థవాదము
లకు రెండింటికిని వేదాంతవాక్యము విలక్షణమైనదే కాని యద్ది
యజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమాత్రము నొక్కేడ విధి యని చెప్పబడుచున్నది.
మఱియును విధిపదరహితప్రమాణ వాక్యత్వముచేత నొక్కేడ
భూతార్థవాదమనియుం బల్కబడుచున్నది. కాబట్టి వేదాంత
వాక్యమువిధియన్నను లే కర్థవాదమన్నను దోషములేదు. ఈరీతిగా
బ్రాహ్మణము మూడువిధములుగా నిరూపింపబడెను. కాబట్టి కర్మ
కాండ బ్రహ్మకాండాత్మవేదము ధర్మార్థకామమోక్ష హేతువై
వెలయుచున్నది.

యజ్ఞనిర్వాహార్థమై ప్రయోగత్రయముచేత నీవేదము ఋగ్వ
జఃసామభేదములచే వేఱువేఱుగ నున్నది. ఋగ్వేదముచే హోత్ర
ప్రయోగము యజుర్వేదముచే నాధ్వర్యప్రయోగము సామవేదము
సోదాత్రప్రయోగము నగుచున్నవి. ఈమూడుప్రయోగములందే
బ్రాహ్మయాజమానప్రయోగము లంతర్భూతములు. యజ్ఞానుప
యుక్తశాస్త్రీకపౌష్టికాభిచారికాదికర్మప్రతిపాదకత్వముచేత నధర్వ
వేదము ఋగ్వజుస్సామవేదములకత్యంతవిలక్షణమైనదే. ఇట్లుప్రవచన
భేదముచేబ్రతివేదమునుదేనికది వేఱే-వేదశాఖలు పెక్కులు. మఱియుం
గర్మకాండమునందు వ్యాపారభేదమున్నప్పటికిని వేదశాఖలయన్నిం
టికిని బ్రహ్మకాండమందొక్కటియే రూపము. తమప్రయత్నము
కొనసాగనపుడు సమస్తకార్యములను నడుపు దేవుడో దయ్యమో
యొక్కవస్తువుకలదనుకొనుటయు నాదయ్యమో దేవుడో యీయీ
విధములనుండుననియు మఱి యాదయ్యమునో దేవునినో యీయీ
విధముల వశపర్చుకొనవచ్చుననియును మఱి యట్టియతీంద్రియపదార్థ
మగుదేవతయొక్క యనుగ్రహముచే తమకసాధ్యములగు పదవులు

నందఁగలమనియును మనుష్యబూహించి మనోవాక్కాయకర్మములఁ
 బ్రవర్తిల్లుట యనాదికాలమునుండి పక్షులకెగురుటవలెఁ జేపలు జల
 మందు సంచరించుటవలె స్వభావముకనుక మనుష్యసృష్టికలిగిననాట
 నుండియు నతీంద్రియపదార్థములభావించి సంస్కృతభాష మొదలగు
 నానావిధభాషలతో నానావిధదేశములందు దేవతల స్థల్పించుకొని
 నానావిధకర్మములు దేవతాప్రీతికై యొనర్చుచు మనుష్యులందఱు
 నసాధ్యకార్యములు సాధింప నుద్యమించుచున్నారు. తమ కలవికాని
 యీతిబాధలను యజ్ఞయాగాదిక్రియలచేతఁ దప్పించుకొనుటకును
 వేయేల తమకోరినయెల్లసౌఖ్యములును వివిధమంత్రతంత్రయంత్రపు
 యోగములచే నతీంద్రియ దైవమునుభావించియు వేశమెత్తినట్లొడలు
 మఱచి పిచ్చిపిచ్చిచేష్ట లొకరింజూచి యొకరు దైవముప్రత్యక్షముగాఁ
 దమకుఁ జెప్పినాడనియును మునిమతమనియు ననాదివేదవోదిత
 మనియును యజ్ఞములను యాగములను బలిప్రదానములను నానా
 విధపూజలను నానాభాషాప్రకల్పితమంత్రజపములను నానాతీర్థక్షేత్ర
 వ్రతవిధానములను నానాదేవాలయ నిరాకారసాకార దైవివిగ్రహ
 భావనాసేవనస్తోత్రపరిచర్యలను సకలసౌఖ్యముల నాసించిబ్రతుకునందు
 వలె నాత్మమరణముపిదపఁ గూడ నుండునని దృఢముగ నమ్ముకొని
 లోకమర్యాద నతిక్రమింపనేరక మూఢనిశ్వాసముతోఁ గొందఱును
 వివేకులమని కొందఱు యోగులమని కొందఱు శిష్టాచారపరులమని
 కొందఱు చెంగటి మంచినీళ్ళకుండను బోగొట్టుకొన్న నూపుగింజ
 బ్రాహ్మణునిసామెతగా లేనిపోనియాహలతోఁ దమతోడిపాటి జంతు
 వుల యాహారాదిసౌఖ్యములకుఁ దోడై సకలభూతదయతో సర్వ
 లోకోపకారముగఁ బాటుపడుటమాని యాకసమునకుఁ గన్నము
 చేయఁబూనిన యవివేకులవలె భ్రాంతులై మనోవాక్కాయకర్మ
 ములం దమబ్రతుకున లోకోపకార మొనర్చుచు నొరుల సుఖపెట్టి

తాము సుఖపడక గేవానాంప్రియులయి గతించుట మనుష్యుల సహజ
గుణము- తనయెదుట నన్నమో వస్త్రమో దాహమో రోగమో
దుష్టులు బాధించుచున్నార రక్షించుఁడో కనికరించుఁడో కాపా
డుఁడో యను తమతోడిపాటిజీవులమొఱ్ఱను రవంతయు స్వక్ష్యపెట్టక
త్రాగినవారివలె నున్నత్తులవలె భ్రాంతులవలె నవివేకులు నీటిలోను
నిప్పులోను బుగ్గిలోను వ్యర్థముగా నాహారపదార్థములఁ బాడు
చేయుచు రాతిబొమ్మపైఁ బాలు దిమ్మరించుచు కాళ్ళువిఱుచుకొని
కొందఱు చెట్లకుఁ దలక్రిందుగ వ్రేలాడుచు నుపవాసములనెండుచుఁ
గొందఱు నీళ్ళలో మునిగి కొందఱు నగ్గిలోమాడి కొందఱు దేశదేశ
ములం బిశాచములమాడ్కి దిమ్మదిరుగుచుం గొందఱు అయ్యో మాన
వులవెట్టి మతభ్రాంతచేష్ట లేమనవచ్చును? “పరోపకారః పుణ్యాయ
పాపాయ పరపీడనమ్- అహింసా పరమోధర్మః- అవశ్య మను
భోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభాశుభ”మను అనుభవవాక్యము లనుస
రింపక లోకోపకారకవ్రతమును దృఢముగా మనస్సున ధారణము
చేయక పిచ్చిపిచ్చిచేష్టలతోఁ గర్మపరులమని పశులం జంపి
యగ్గిలో మంచి తినుబడిపదార్థములను వ్యర్థపుచ్చుచున్నారను
బౌద్ధ చార్వాకమతములు ప్రౌఢమనుష్యస్వభావము కొంతయును
గలిసి మూఢప్రౌఢమతస్వభావములతో మనుష్యు లనాదిగాఁ గర్మ
జ్ఞానకాండలనొప్పు వేదము ననుసరించియున్నారు. పుట్టినతోనే
యేడ్చుపిల్లలుఁ బాల్గుడిపినంత సుఖముండుట పొడగాంచి నిద్రాహార
ములకు వలయు సదుపాయములు తల్లులుచేయుచుంట సకలజంతువుల
కును స్వభావము. దేహధారణమునకుఁ గావలసిన యన్నపానము
సుఖనిద్రకై తగినసదుపాయములు గాలి యెండ వానల బాఁకినుండి
తప్పుకొనుటకై యిండ్లు వాకిళ్లు కావలసినయాహారపదార్థములు సమ
కూర్చుకొనుటకై పొలములు పాడికై పసులు- వ్యవసాయమునకై
తగినపనిముట్లు- సంభోగ సౌఖ్యమునకై తమతమయెన్నుకొనిన స్త్రీ

పురుషావయవవిశేషములు- ఆరోగ్యముతో శాశ్వతముగా తానును
దనకిష్టమైనవారును బ్రతుకునుపాయములు విదేశీయులకన్నను దమ
ప్రతికక్షులకన్ననుదమయిరుగుపొరుగులకన్ననుసకలవిధముల తానుం
దనవారు నధికభోగభాగ్యములఁ దులఁదూఁగు కోరికలును- మనుష్య
జాతికి స్వభావముగనుక జగమునందలి సమస్త పదార్థతత్వజ్ఞానము
సంపాదించుకొనుటకును సకలభూతములను వశపర్చుకొనుటకు యథే
ష్టము సంచరించుటకును ముల్లోకముల నడ్డులేక కామగమనము
సల్పుటకును పంచభూతములను మఱి సమస్తజగమును యథేష్టముగా
సృష్టిస్థితిలయములుచేయుటకు నణిమాద్యష్టైశ్వర్యములతో విష్ణువీగు
టకును సహజముగా వయసుముదిరినకొలఁది లోకానుభవముకలిగిన
కొలఁది పంచభూతవిశేషస్థితులు కనిపెట్టినకొలఁది మనుష్యులతలంపులు
కొనసాగుచుంట సహజము కనుకను అనాదిగాఁ బారంపర్యముగా
వచ్చుచున్న శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసాదిసకలవిద్య లతీంద్రియములగు
స్మర్దనరకములును భూతభవిష్యజ్ఞన్మములను సుఖదుఃఖహేతుకర్మము
లను బోధించుచు మనుష్యులందు చతుర్విధాభినయ రూపముల
వెలయుచుంటచేతను నిద్రాహారసంభోగములం గడువఁగా మిగిలిన
కాలమును నిద్రాహారసంభోగసౌఖ్యమును సమకూర్చుకొనుటకై
ప్రయత్నముచేయఁగా ఆమూఁడింటియందు తృప్తివడి మఱి యా
మూఁడింట ననుభవించుటకు శక్తి లేనికాలమును మనుష్యులుశాశ్వతా
భీష్టసంపదలుఁ బొందునాశతో యజ్ఞయాగజపతపోధ్యానాద్యాస్తిక
కర్మపరాయణులుగ తాను గతికులై శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరిం
చుట నవ్వు. సకలపదార్థములం దెలిసికొనుకోర్కెవలెనే బాల్యము
గడచినమానవులకు సహవాసలభ్యమగు గుణము- వెట్టికి వేవిధా
లన్నట్లు నానావిధకార్యములు నడిపించుటకు నానావిధదేవతలును
నానావిధదేవతలను వశపర్చుకొని సుఖించుటకై నానాశ్రౌతస్మార్త

కర్మములును తినుటకును నిద్రించుటకు భోగించుటకు శక్తిచాలని
కాలమంతయును విధివిహితములనియును శాశ్వతజీవనసౌఖ్యదాయ
కములనియును స్వార్థపరులగు వంచకు లొసర్చినయపార్థములను
నమ్ముకొని యేమో యెందుకై నను మంచిదే యుత్తరజన్మము లొక
వేళ నున్నయెడల స్వర్గనరకములు నిక్కములగునెడల నతీంద్రియ
లగు దేవతలయున్ని నిజమగునెడల వేత్తలమని కర్మబ్రహ్మల
నోబ్ధించుచుఁ దమకెంతమాత్రము ధనభోగేచ్ఛలేదని రుద్రాక్షపిల్లల
వలె దంభాచారములతోఁ దామందు నిద్రాహారవిహారభోగములు
మాత్రమే శాస్త్రవిహితములని కొంగజపములుచేయుచు సక్కవినయ
ములతో దొంగనిష్ఠలతో మెట్టవేదాంతములతో శిష్టాచారపరులమని
యోగులమని సన్న్యాసులమని యాహితాగ్నులమని బ్రాహ్మణులమని
దైవభక్తులమనియుం జాటుకొనుచు వేషమాత్రముచే మూఢులను
వంచించుచు నిగూఢముగా సకలభోగము లనుభవించుచుండియుం
బైకిమాత్రము మడికట్టుకొన్నట్టు లగపడుచు నెంతవృద్ధులయినప్పటికి
నిద్రాహారసంభోగసౌఖ్యము లితరులకన్న సధికముగాఁ దాము
మాత్రమే పొందుకోరిక మఱుఁగుపట్టి పరులకుమాత్రము వైరాగ్య
మును నీతులును ధర్మములును వేదాంతమును బోధించుచు కాయ
కష్టమందక సోమరులై మతములు సత్రములు దేవాలయములు
క్రతువులమిషచేతఁ గొందఱు ఉపనయనములు వివాహములు బ్రహ్మ
ప్రతిష్ఠలు వైదికములు మతాభివృద్ధిసంఘసంరక్షణములని కొందఱును
మొత్తము నందఱును స్వార్థపరులే యందఱును గుక్షింభరులే
యందఱును మోసగాండ్రు కూటికొఱకుఁ గోటివేషములతో వైదికుల
మని యాస్తికులమని యాచకులై పరువుమాలి పిశాచములవలె
సజ్జనుల న్బాధించుచు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాససమ్మతాస్తికశిరో
మణులమని చెప్పుకొనుచుఁ బుచ్చినగొట్టె మందనంతయుం జెడుపు

నట్లు తాము చెడి యెరులఁ జెఱుచుచున్నాడు. శాస్త్రము లబద్ధములుకావుగాని యాశాస్త్రములు సరిగాఁ దెలిసికొని తాము శాస్త్రానుసారముగా నడిచి యెరులను నడిపించఁగల మనుష్యు లొకరిద్దఱైనఁ గలరో లేరో- అన్నిరోగముల నుపశాంతిచేయుమందులను శాస్త్ర మెఱిగి సంపాదించుకొని తనబ్రతుకును యథేష్టముగాఁ బొడిగించుకొని యిదిగో యిదే శాస్త్రానుసారమైనమందు చూడుఁ డీరోగ మింతలోఁగుదిరైద నని తనరోగముఁగాని తనవారిరోగములుగాని కుదుర్చుకొని యిదీ రోగము దీని కీమందు శాస్త్రమునఁ జెప్పిన యోషధియిదేయిరోగి యిన్నాళ్ళు జీవించునీరోగ మిన్నాళ్ళకు కుదురు ననివెల్లడిగాఁజాటిచెప్పి తనయిచ్చవచ్చినన్నాళ్ళు తాబ్రతికి యితరుల బ్రతికించినవైద్యులులోకములోనిక్కముగనున్నారా? వైద్యముజ్యోతిషము- పౌరోహిత్య మాధ్వర్యమాభిచారికకర్మ మాస్తిక్యమతధర్మ బోధలు మంత్రోపదేశములు వేద్యుల సకలజ్ఞాతవస్తుజ్ఞాపకకర్మగురు పాదతీర్థ సేవావిధు లివన్నియును స్వార్థపరులగు కుక్షింభరులు వంచకులు నగుసంసారుల కెంతమాత్రముం బనికిరావు. అహంకారమమకారదూషితులగువారికి శాస్త్రము లర్థముకావు మఱియు మునుల ముఖ్యాభిప్రాయము బొత్తిగాఁ దెలియదు. స్వార్థత్యాగులై సకల భూతదయాపరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై నసజ్జనులకెల్ల శ్రుతి స్మృతులు యథార్థముగాబోధపడునుగాని యట్టివిద్వాంసులబోధసతీవర్తనము కులటకు దుచించనట్టు అహంకారమమకారాభిమానదూషితులగు సంసారులకురవంతయునంటదు. సకలజగత్కార్యముల నడిపించునధిదేవతలు సకలదేవతల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొనఁగల మంత్రకర్మములు నతీంద్రియస్వర్గనరకములు నానావిధదేవతలు వివిధౌషధములు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసకథితములైన యిహపరసంతరణోపాయములు వాస్తవములుగానున్నప్పటికిం గేవలలోకోపకారపరాయణులు సంసారు

లలో మెలఁగుట మిక్కిలి యరుదుగాన సకలశాస్త్రము లపార్థముగా స్వార్థపరులగువంచకులచేఁ బ్రకటింపఁబడుటచే నద్దములోని ధనము మూటవలెనే శ్రుతిస్మృతిప్రయోజనము వృథాప్రయాసకరమును నిష్ఫలమునై కేవలముదరపోషణార్థమై సంసారకోగాభివర్ధకమై యనర్థమగుట మనుష్యులకు సహజమగు దురదృష్టము. తనతోడిపాటి జీవులుహాయిగానుంటకై తనకష్టములు మఱచియైన సంతోషించుచు “సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” లోకులందఱు హాయిగానుంటకై కోరుటయే మనుష్యుఁ డాచరింపవలసినవిధి యని సర్వశ్రుతిస్మృతి పురాణేతిహాసములతాత్పర్యమని స్వార్థత్యాగియైనలోకోపకారపరాయణుఁడగు సజ్జనుసకుబోధపడకమానదు. అట్టిసర్వభూతదయాపరుఁడై లోకోపకారపరాయణుఁడైన సజ్జనుఁడుమాత్రమే యజమానుఁ డాస్తి కుఁడు వైదికుఁ డనూచానుఁడును బారమార్థికుఁ డనఁదగును.

“యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసాసహ” చతుర్విధాభినయవివేషములు మనస్సుతోఁ గూడ నేతత్వము నెఱుఁగఁజాలక యాసత్యపదార్థము నెప్పటికైనఁ దెలిసికొనఁజాలమని బొత్తిగా నాస నదలుకొని మళ్ళుచున్నవో యనుశ్రుత్యనుసారముగా రెక్కపట్టుకొని బలిమింబట్టినఁ బగలురానిదానికిఁ దనవెంటరమ్మని కారు మబ్బుగ్రమ్మిన యామాసనడిరేయి న్గనుసన్న చేసినచందమునఁ బ్రత్యక్షముగా గురువు లాపులు బోధించినను దెలియనితత్వము మూఁగ సంజ్ఞలగు నక్షరముచేతను మఱి యనాదిగాఁ బరంపరాగతము లగుటచే సామర్థ్యము జీర్ణించి యుచ్చారణసౌష్ఠవము బొత్తిగా నశించి సంసారపాపపంకిలహృదయులగు సొట్టమూఁతిపండితమ్మన్యులచే నపస్వరముగా కూటియాసతో మొఱఁగావింపఁబడిన తార్కాణ భృగులచేతను వెండియు నహంకారవిమూఢులగు కుక్షింభరులచేతఁ బక్షపాతముగా నపార్థముగా వ్యాఖ్యాన మొనర్పఁబడుటచేతను వ్యవస్థ

లేని నానార్థములతోఁ బ్రతిశబ్దమును సంస్కృతభాష నానావర్ణములఁ దోఁచు స్ఫటికమువలె విభ్రాంతిజనకమగుటచేతను వేదశాస్త్రముల యందలి మునిప్రోక్తభాష యెంతో మఱి యావేదశాస్త్రములయందు స్వమతాభిమానులగు వంచకులు మార్చి దూర్చినమాటలెన్నో యల్పజీవులకు మర్త్యులు కనిపెట్టఁ దరముకాదు.

“ముద్గో-ల్పచలః” ముద్గశబ్దమునకు నల్పచలశబ్దమునకు వైద్యశాస్త్రమున నర్థమేమి? ముద్గ మనఁ బెస లనియు నల్పచల మనఁగా విశేషవాతమునుబుట్టింపక త్వరగా జీర్ణమగుననియు నర్థములు చెప్పుచున్నారు. ముద్గ యనుశబ్ద మనాదియగు సంస్కృత భాషకదా? ముద్గ మనుశబ్దమున కనాదిగ నాంధ్రుల కర్థముచెప్పుటకుఁ బెస లనుశబ్దముఁగూడ సంస్కృతముతోపాటున్నదనవీలా? ఒడలుగాఁ బరిణమించినబీజమం దొడ లెదుగుచున్నకొలఁది బయలుగు రోమరాజివలె ననాదిగా మాతృభాష ప్రవర్తించినకొలఁది నాంధ్రము మొదలగు దేశభాషలుకూడఁ బ్రవర్తిలుచుంట కేసందియము? మాతృభాషయన నొడలికి బీజము చెట్టునకు విత్తువలె నఖిలభాషలకు మూలమగుధ్వనివిశేషము. సంస్కృతప్రాకృతాద్యఖిలభాషలకు నానావర్ణములు పెక్కురకముల కొలతలు పలువిధముల యందములు గల శరీరస్థితుల కాదికారణము మనుష్యులకు జరాశయమగు విధమున నవ్యాకృతాకాశ గుణమగు నిత్యావృత్తశబ్దమే మూలమనకతీతదు. ముద్గల మనఁగాఁ బెస లనియుఁ బెసరగింజ- పెసర మొక్క-పెస రాకు-పెసరపిందె-పెసర కాయ- ముదిరిపండిన పెసర చేను- పెసలలో నెన్నిరకములున్నవో- పచ్చ పెసర- నల్ల పెసర- పిల్లి పెసర మొదలుగా పెసరచే లెన్నివిధములో- యేపెస లేగుణమునిచ్చునో- యేరోగము శాంతించుట కేపెస లెట్లు వాడవలయునో- పచ్చిదా లే కుడికించినదా? పప్ప లేక పిండియా? యేవయసువారి కెట్టి

రోగమున కెంతమాత్ర మేవేళలం దెట్లు సేవించవలయునో ప్రాజ్ఞులగు
గురువులు బుద్ధిమంతులగు శిష్యులకుఁ బ్రత్యక్షముగా బోధించి
నప్పటికిఁ బ్రమాదముచే నప్పుడప్పు డప్రప్రయోగములమున నొషధ
సేన నిష్ఫలమగుచుండఁగా నేనాఁడో పుట్టిన సర్వప యనుసంస్కృత
మునకు మొన్న మొన్నఁ బుట్టిన కొండభాషవంటి తెలుఁగులో నావా
లని యర్థ మెవరో యెన్నఁడో చింకితాటాకులలోఁ బక్కిరినారని
డబ్బాసతోఁ జిన్నావాలో పెద్దావాలో వర్ణావాలో సరసావాలో
నేదేశపావాలో యెట్టియావాలో నిజమైనయావాలో లే కావాలవంటి
యింకొకగింజలో యెవ్వయో నూతి కంటికిఁ బెట్టి నది తుంటి
కంటించి రొక్కమును భేషజమున లంకించుకొనుచు దుంటరులు
తామే శాస్త్రపండితులమనియును దమవైద్యమే శాస్త్రీయమని
యును గుదిరినప్పుడు తమప్రయోజకత్వమనియు లేనిచో దైవ
మనియును స్వలాభముకై తోఁచినట్లెల్ల మందులు చేయుచు తనది
కానిచో గోదావరినీటికు దేకరమన్నట్లు పైవారికి మాత్రాప్రయో
గముకావించి ముందుగా మందుకొఱకని డబ్బులంకించుకొని తమ
యప్రప్రయోగముచేఁ గొత్త రోగములంబుట్టించు నపమృత్యువులకుఁ
గారణమయి లోకద్రోహమాచరించువిధమున యాజకులమనియు
ననుచానులమనియు శ్రోత్రియులమనియును దంభ వేషములతో
మూఢులను వంచించి యకార్యకరణములు నశ్శీలములు జుగుప్సిత
ములు బీభత్సములునగు మంత్రతంత్రప్రయోగము వ్యర్థము. మంచి
మంచియాహారపదార్థము లగ్నిపాలుగావించియనాధజంతులగు మేఁకలం
బెక్కు నిక్కిలి కూళతనమున మెడలంబిసికించి వేదార్థములు తాము
స్వయముగాఁ జూచినచ్చిన ట్లభినయించుచు యజ్ఞదేవతలు తమ
కగపడుచున్నట్లు కన్నులు మిటకరించుచు బొంతకాకులవలె శ్రుతి
మతియును లేక యపస్వరముగ నాద్భుత నుద్దాతలు హోత లాగ్ని

ధ్రులమని పొట్టలుబ్బు తెగతిని క్రొవ్వి క్రతుశాలలం బర్విడుచుఁ
బాండరీకము బహిరంగపుపందిలికూటము సోమాసితలవిప్పించు నెగ
తాళినవ్వులు దక్షిణలు కాక కట్నములు కానుక లందుట్టకై చేయు
టక్కులు తామే ద్విజులమనియు బ్రాహ్మణులనియు శ్రోత్రియుల
మనియుం దమకు స్వర్గము బెత్తెడెడముగాఁ జేతులకందివచ్చుచున్న
దనియు, పావనులమనియు నితరులందఱును గర్మబాహ్యులు మేచ్చులు
నస్పృశ్యులనియును స్వార్థసరాయణులై పండితమ్మన్యులై యహం
కారమున మతిమాలి యున్నతులవలె దొంగలవలె దుర్మార్గులు
పెక్కండ్రు కుట్రగా గుమికూడి ప్రాణిహింసకావించుచు లోకద్రోహ
మాచరించు చున్నారని కరుణాసముద్రుఁ డగు గౌతమబుద్ధుఁడు
చేసినబోధ యెంతయు న్నహేతుకమనకతీతము.

ఏదీ జపహోమమంత్రములచే దేవతల న్స్వాధీనముచేసి
కొన్నట్టు దంభముజూపు నిక్కటికయాజకులు తమరోగముల మాన్పు
కొనఁగలిగిరా? యథేష్టముగా బ్రతుకఁగలిగిరా? తమవారిం బాగు
పర్చగలిగిరా? వేదము లేవియో పురాణమునులు శ్రుతు లెట్లు
పలికిరో యావేదవాక్యములకు మును లొనర్చిన వ్యాఖ్యానముల
తాత్పర్యమేమో కల్ప మెట్లుండవలయునో కూటికై వృత్తికల్పించు
కొని సోమరులై కర్మచెడిపోవునని శతవృద్ధులయ్యుఁ బెక్కుసారులు
కనికర మెలజవ్వనుల కేవగాఁ బెండ్లాడు బ్రహ్మలోకమునుండి తాము
మాత్రమే యూడిపడ్డట్లు పిచ్చిపిచ్చివేషములతో నగ్గి మైల బుగ్గి
మైల నీరు మైల నింగి మైల యని యసందర్భప్రలాపము లొన
ర్చుచు లోకోపకారముగా మనోవాక్కాయకర్మములఁ గష్ట
పడి నిష్కాపట్యముగా సత్యముగా న్యాయముగా సర్వప్రాణుల
కుపకారముగా సదంగుశసములై గగనో సునగింపక “సమ

మేకలం బల్కిం జంపి యావప నగ్గిలో వేల్చువలయు వేదవ్యాఖ్యాతల
తాత్పర్యమని గతానుగతికముగా శిష్టసంప్రదాయము ముసలమ్మ
దయ్యపుముచ్చటలనమ్ముమూఢులచందమున భూతద్రోహులు, లోక
వంచకులు, కేవలస్వార్థపరులు, దయావిహీనులు, ప్రాణిహింసకులు వైదికు
లఁట. పాడుజన్నెగట్టులకు తెలివా-తేటా? శబ్దజ్ఞానమా? స్వరజ్ఞా
నమా? సకలజగద్రంజక సహజపాండిత్యమా? సర్వతంత్ర స్వతంత్ర
శక్తియా? దయయా? దాక్షిణ్యమా? సిగ్గా? లజ్జా? ధైర్యమా?
పౌరుషమా? పరశ్రేయస్సహనమా? పోనీ కూటికై యెన్ని పోకిళ్ళు
పోనీ మతెన్ని వేషములువేయనీ వీరి కేమి చేటుగాల మన్యాయముగా
వ్యర్థముగా బ్రాణిహింస క్రతుమిష న్నావించుచున్నారే? ఈశబ్దమున
కీయర్థమనియు నీధ్వని కిద్దిమూలమనియును నిర్దేశింప నెవ్వరిశక్యము?

వివిధదేశములందు వివిధజాతులలో వివిధసంఘములయందలి
వివిధకుటుంబములలో వివిధవయస్సులు సహవాసములంబట్టి వివిధసమ
యంబుల వివిధప్రసంగములకతమున నొక్కశబ్దమే యొక్కధ్వనియే
వివిధతాత్పర్యంబులుగఁ బరిగణింపఁబడునని తెలియక “పశుమాల
భేత”యను విధికిదేవతాప్రీతికై కొన్ని రకములజంతువులఁ జంపవలయు
నని మాంసాశనులై కూశలై హింసాపరులై తమప్రాణంబులు
తమ కెంతతీపియో యితరుల కట్లుండునని యెంచక తమయాస్తి
భద్రముగాఁ దాఁచుకొని యితరులద్రవ్యము వెచ్చబెట్టించు ధూర్తుల
వలె తా ముప్రొద్దుల మెక్కి యితరుల కేకాదశిం జాటు తుంటరి
వలె తనయాలికి ముసుఁగిడి యొరునాలి నెగాదిగఁజూచుపోకిరివలె
వ్యవహరించువైదికమ్మన్యుల నేమనవలయు? జీవత్పశువునకుఁ బ్రతిని
ధిగాఁ బిష్టపశువునువేయి వైష్ణవమతమును జగద్గురు వంగీకరించిన
తాత్పర్య మెఱిఁగియు నెఱుఁగ కింకను జీవత్పశుహింసనొనర్చు
మూర్ఖుల నేమనవచ్చును? “నహింస్యాత్సర్వభూతాని” అను శ్రుత్యర్థ

మెఱుంగఁజాలని మూర్ఖులు పిల్లకాయ లీగల జంపునట్లు వైదికమ్మ
న్యులు క్రతువుం బశువులఁ జంపుచున్నారు.

సంస్కృతము ఛందస్సనియును భాషయనియును రెండువిధ
ములు. ఛంద స్సనఁగా పౌరుషేయవాక్కుగువేదము. భాష యనఁగాఁ
బ్రాకృతులగు లోకు లన్యోన్యముం దమయభిప్రాయములు తెల్పు
కొనుటకై యుపయోగించుకొను సంజ్ఞానివేషమగు ధ్వని. నిత్యా
పౌరుషేయావ్యాకృతావ్యక్తా పరిచ్ఛేద్యాఖండశబ్దము వేదము. అది
సముద్రఘోషవలె యనాదిగా సహజమై యనిర్వచనీయమై నిత్యమై
యమానుషవేద్యమైన యాకాశగుణము- ఆశబ్దమును లోకోపకార
పరాయణు లతీంద్రియద్రష్టలగుమును బాలబోధకై దేవతలకుఁ
గనుముక్కులతో శిలాదారుమయములుగా విగ్రహములఁగల్పించినట్లు
దైవధ్యానముకల్గి జనులు తరించుటకొఱకును సకలపదార్థజ్ఞానము
కలుగుటకొఱకును బ్రకృతిప్రత్యయములేర్పర్చి దైవస్తుతికై ఋగ్వేదము
గాను దైవధ్యానపుపనియందలి యాయాసము తెలియనీకుండు
టకై ధాన్యపుమఱలం బనిచేయువారలకుఁ బడవలన్నాగువారికిన్
రంజనముపుట్టించుటకుఁ బాటవంటి సామవేదము న్నూటికై యజుర్వేద
కల్పవిధానము న్బిన్నిరి. శిలాదారువిగ్రహమున యవయవములకు
మ్రొక్కుట యావిగ్రహములం బూజించుట సాలగ్రామములఁ గడు
గుట- దేవతార్చనమొనర్చుట యను సకలయజ్ఞముల దేవతాప్రీతికై
ధ్వనిగ్రాహియంత్రములవలె నొకరినొక రనాదికాలమునుండి జగ
దనుగ్రహబుద్ధిచే పురుహూతుఁడు మొదలువేదవ్యాఖ్యాతలు యుగాను
సారముగా ననేకవిధములుగా వివిధలోకాభిరుచికిఁదగునట్లు మొత్తము
పైని చిత్తము ధ్యానాయత్తముకావించి జనులను దరింపఁజేయుట
కనేకమార్గములుగా “అధశబ్దానుశాసనమ్” అని పతంజలిమున్యాది
మహాభాష్యకారులు శబ్దార్థముల నుపన్యసించి “ద్వేషీరే” అను

మంత్రమునకు శబ్దపరముగా వైయాకరణులు నగ్నిపరముగాఁ
 బూర్వమిమాంసకులు సర్థముచేయుటచే “పశుమాలభేత” పశు
 వనఁగాఁ జిత్తము- అలభేత యనఁగా దైవాయత్తముచేయుట
 యనఁగా మొత్తముపై “పశుమాలభేత” యను వాక్యమునకు
 మనుష్యులు తమచిత్తమును దైవాయత్తము కావింపవలయునని
 మంత్రార్థము మఱి యందుఁ గల్పము సర్వలోకోపకారమగునడువడి-
 యానడువడి తీరున్యాయముగాఁ గష్టపడి వ్యవసాయముచేయుట
 పండించుట తనతోడిపాటిజంతువుల కాపాడిపంటలు కుడిపి సుఖపెట్టి
 తాఁ గుడిచి సుఖించుట- సర్వభూతదయాపరుడగుటచే జనుఁడు
 చిత్తైకాగ్రతనుబొంది సంతోషముతో హాయిగా బ్రతికి యేకోర్కీయు
 లేక దేహయాత్రనడుపుట- ఇది సర్వవేదముల ఫలితార్థము “ప్రజా
 పతిరాత్మనోవపాముదఙ్కుదత్” బ్రహ్మ యగ్నిలో హోమము
 చేయుటకై తనకడుపులోని వప యనెడిప్రేగు పెఱికివైచె ననఁగాఁ
 బ్రజాపతియొక్క శరీరము రక్తాస్థిచర్మమయ మనియు నిక్కముగాఁ
 దనప్రేగు తనకడుపుచించుకొని హోమమునకై పెఱుకుకొన్నాడని
 చెప్పవచ్చునా? ప్రజాపతి దేహముఁగూడ మనుష్యదేహమువలెఁ
 బాంచభౌతికమని చెప్పవచ్చునా? యజ్ఞమహిమను గొనియాడుటకై
 యర్థవాదముగా నాశ్రుతి ప్రవర్తించుచున్నదిగాని యాశ్రుతులకు
 శబ్దార్థముమార్చి చెప్పవలసియున్నట్లు “పశుమాలభేత” యను
 వాక్యమునకు మేఁకలంజంపి బలియిచ్చుటయని యర్థము చెప్పరాదు.
 మాంసాశనులగు క్రూరమనుష్యులు యజ్ఞముమిషవెట్టి వేదచోదిత
 మని యనేకార్థములిచ్చు శబ్దమునకుఁ దమయిష్టానుసారముగా
 సర్థముచెప్పి వేదాంగమని శ్రౌతవిధులను దమయిష్టానుసారముగా
 శిష్టసంప్రదాయమనిప్రకటించుచు గ్రామదేవతజాతరకుమ్రొక్కుకొన్న
 మాంసభక్షకులవలె (వైదికులమనియు బ్రాహ్మణులమనియు) సంధ

పరంపరానుశ్రుతముగానున్న శబ్దవిశేషములను వేత్తలమనుకొని
 విట్టవీగి యుద్ధోషించుచు పామరరంజకముగా బొమ్మలాటలు నాటక
 ప్రదర్శనములవిధమున వివిధక్రతుక్రియాకలాపములను విధిచోదితము
 లని మూఢులం బెదరించుచు దంభవేషములు దొంగనిష్ఠలు కొంటె
 చేష్టలతోఁ బాపమెఱుంగని సాధుజంతువుల నుదరపోషణవృత్తిగా
 యాజకులమనియు షట్కర్మనిరతులమనియు దంభముగాఁ జాటు
 కొనుచుఁ గేవలపరమార్థమునకుమాత్రమే యత్నించుచున్నట్లగ
 పడుచుఁ గడువృద్ధులయ్యుఁ గర్మచెడిపోవునని మిషవెట్టి నూనూఁగు
 ప్రాయపుచేడియల కేవలాఁ బలుమరుం బెండ్లాడి యైహికభోగంబుల
 సంతృప్తిఁగొనక సోమరులైన ముష్టిబాపండ్లు “పశుమాలభేత”యను
 శబ్దమునకు దేవతలపేరుచెప్పి మేఁకలంజంపి తినవచ్చుననుచున్నారు.
 “నహింస్యా త్సర్వభూతాని” యజ్ఞార్థముతప్ప భూతహింసచేయఁ
 గూడదని ప్రక్షిప్తార్థము చెప్పినారు. ఏజంతువునైనను జంసఁగూడదని
 విధించుచున్న శ్రుతికి “వై ధేయహింసా వినా” క్రతువునందు తప్ప
 ననుప్రక్షిప్తార్థ మేలచెప్పవలెను? జగద్గురువు లీమాత్రమైనఁ బూర్వా
 చారకల్పమున కనుజ్ఞయిచ్చినఁగాని యజ్ఞవిధానములు నిస్సారములై
 పామరులకు రుచింపక మొదలై దేవతాచింతనముమానుకొని యథేష్ట
 ముగా జంతుల నిమిత్తమిఁచింపెదరని యర్థాంగీకారముగాఁ దలలోని
 పేలు మంచమందలినల్లులును జంపఁబడుట కొప్పుకొన్నట్లు యజ్ఞదీక్ష
 నెందఱువహింపఁగలరు? మనుష్యులలో లక్ష కొకఁడుగదా యట్లు
 కేవల శ్రోత్రియుఁడైనవాఁడు తిండికైకాక కేవలహోమార్థమై
 మిక్కిలిదుర్లభమగు లక్షణములుగలపశువును హింసింపవచ్చునని
 శ్రౌతమతస్థాపనమున కొడఁబడిరి. శాస్త్రముకంటె నాచారము
 బలీయము పారంపర్యముగావచ్చునాచారము మంచిదైనను జెడ్డ
 దైనను మానుకొననేరదు, మఱియును మానుకొనుటకుఁ జేసినయుపదేశ

ముచే మంచికిబదులు కీడగును. పూర్వాచార మెందుకుఁబుట్టెనో యాయాచార మెంతవఱకవలంబింపవలయునో యెంతవఱకుఁ బ్రకృత కాలానుసారముగా మార్పుకొనవలెనో యెప్పు డెట్టి నడత ప్రజోపకారమగునో బాగుగ నాలోచింపక “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” యనునట్లొకపుస్తకమునకుఁ బ్రతివ్రాయుచు నాపుస్తకపత్రమునఁ జచ్చినయీఁగయుంటఁ జూచి తా వ్రాయుబ్రతిలో నీఁగను జంపి తెచ్చి యంటించినమూర్ఖునివలెఁ గాలవశముచేత శిష్టాచారముల ధూర్తులు గాని యవివేకులుగాని యొనర్చినమార్పులుగూడ నాశిష్టాచారము లోనివేయని గతానుగతికులై యుక్తాయుక్తవివేకహీనులై వేదవేత్తలయ్యును మిగులఁబండితులయ్యును స్వార్థపరులై కొందఱును మంచికిఁబోయినఁ జెడ్డవచ్చునేమోయనికొందఱును సర్వము విష్ణుమయ మనియు వైరాగ్యమున నుపేక్షించి కొందఱును శిష్టాచారముగా నవలంబింపఁబడినదురాచారము లడంపనేరకున్నారు. అన్ని దురాచారములలోను మఱి యన్ని పాపములలోను మిక్కిలిఘోరమైనది చంపుటకన్న మఱెద్దియునుగాదని స్వభావముగాఁ దమబ్రతుకు నందలి దీపిఁగలజనుల కందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవమేకదా? మనుష్యబలియిచ్చునాచార మేలమాన్పించిరో యాహేతువునే బాగుగఁ దలపోసి మనుష్యేతరపశుబలికూడ మాన్పింపరేల? మనుష్యులకు దమబ్రతుకువలె జంతువులకుఁ దమబ్రతుకుఁ దీపియని తలంపనికూళల తగవు నీర్ప యముఁడు లేఁడా? యశాలమృత్యువు న్యాయస్థానము కాదా?

యెందు కట్లు ఘోషించెను- ప్రాణిహింసచేయఁగూడదు కూడదని భూతహింసవలనఁగాని భూతములు బ్రతుకనేరవు “అహమన్న మహమన్న మహమన్న మహమన్నాదోఁన్నాదోఁన్నాదః”యన్నమును నేనే యన్నమును భక్షించువాఁడును నేనే యని శ్రుతి

యుద్ధోషించుచుంట కనిపెట్టవా ? అనేకకోట్ల కీటములతో జీవాణు
 వులతోనిండినగాలి నీ నిశ్వాసవాయువుతోదిగపీల్చక జీవింపఁగలవా?
 లెక్క లేక మిలమిలలాడుచు బ్రతుకుచున్న పురువులతోనిండినజలమును
 ద్రాగక జీవింపఁగలవా ? వేయేల నీబ్రతుకంతయు నితరజీవహింస
 వల్లనేకదా కొనసాగుచున్నది ? జీవికి జీవియే యాధారము-మాంస
 భక్షణమే తప్పనెదవు. వేదనిందయును వైదికనిందయును గావించి
 క్రతువులం బశుహింస నేలకూడదనెదవని యడిగిన నిదిగో సమా
 ధానము- ధర్మార్థకామమోక్షములను నాల్గు పురుషార్థములను
 సంపాదించుకొనుట మనుష్యజీవితమునకుఁ బ్రయోజనముకదా ?
 “పరోపకారార్థ మిదం శరీరమ్” కనుక బ్రతికినసార్థక్యము లోకోప
 కారముగానడుచుట- లోక మనఁగా నహంకారమమకారములతో
 స్వదేహభిమానమున జీవితేచ్ఛతో సుఖింపఁగోరి కరచరణాద్యవయ
 వములతో మనోవాక్కాయకర్మములచే ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్య
 విశేషసమవాయాభావాత్మకసప్తపదార్థతత్వముం బ్రకటించుచు వీరు
 మనుష్యు లివి పశువు లివ్వి జడములు మహదమహద్వివేకముతోఁ
 గష్టము న్దప్పించుకొనుటకును సుఖమును బొందుటకును యత్నించు
 నేజంతువులు తనకుఁ గాన్పించునో యట్టిజంతుసమూహము జంగమ
 జీవలోకము- తక్కినది స్థావరజీవలోకము- తనకుఁ దెలియఁబడిన
 దెల్ల లోకమే- లోకముకాని దెద్దియును లేదు. మఱియుం జైతన్యము
 కాని పదార్థ మెద్దియును లే దంతయుం బ్రాణమయమే-జీవమయమే
 “హరిమయముకానివస్తువు పరమాణువు లేదు” అన్నట్లు జీవికాని
 లోకమే లేదు. అయినను దనవలె భేదమోదములగపర్చుజంతువులు
 తనజాతివారు తనబంధువులు తనహితులం దాఁ బ్రేమించునట్లు
 ప్రేమించువాఁడు భూతదయాపరుడై లోకోపకారియనఁబడి బ్రతుకు
 సార్థకముగా నొరులసుఖపెట్టుటచే దా సుఖముగ బ్రతుకఁగలఁడని

యెల్ల రెఱిగినసంగతియే- చావునకుఁ దెగింపక లంకణముచేయరా
దన్నట్లు సచ్చిదానందలక్షణుడగు పరమాత్మలో లయమంది కైవల్య
మందుటయే పరమపురుషార్థమగు “అస్తిభాతిప్రియమ్” కైవల్య
మనఁగా శాశ్వతముగా సకలభూతదయతోనొప్పుటకనుకను బాహ్య
శుచినందినందప్ప సంతశ్శుచికలుగదుగనుకను మనోవాక్కాయ
కర్మములతో సకలప్రాణులం బ్రేమించుటచే సంపూర్ణతృప్తిరూపక
మగు కైవల్య మబ్బునుగనుకను ద్వేషముచేత మనస్సంతుష్టి బొత్తిగా
చెడిపోవునుగనుక తిండికై నను జంతలం జంపుట కలవడనొల్లని
మనుష్యుఁడు తనతోడిపాటిమనుష్యులను జంపజాలకుంటచేతను
జంతుహింసకుం దగిననరక పతన హేతుక కార్యముగాని క్రూరసాధన
ములుగాని బొత్తిగా విసర్జించుట కలవాటుపడినవాఁడు పొరపాటున
నైన తనసంఘములోనివారికెవ్వరికై న నెన్నఁడునుప్రాణిహింస చేయఁ
గలశక్తి బొత్తుగా నుండదుగనుకనుజంతువుల నొట్టుటకుఁగాని చంపు
టకుఁగాని బొత్తుగా నలవాటుపడినివారు తమతోడిపాటిమనుష్యులం
బ్రమాదముననైన హింసించుసాధనములుదాల్చుకుంటచేతను సకల
భూతదయఁగలమనుష్యులు మాంసాశనముమాని యొరులప్రాణములు
గాచి సుఖముగా తాము బ్రతికెదరుగనుకనే “అహింసా పరమో
ధర్మః” అను వచనము “నహింస్యా త్సర్వభూతాని” యను గ్రుతి
శిరోవిధివాక్యము ననాదిగా నప్రతిహతములుగా నఖిలలోకసమ్మతము
లుగా యుక్తియుక్తములై తనరారుచుంటచే నహింసావ్రత మిట్లు
తోడిపాటిజనులకు మాటిమాటికీ స్వభావముగా బోధింపవలసివచ్చెను.
భావనావశమున మనస్సు రాగద్వేషములంది కృత్రిమముగా నాటకము
నందువలె వికారపడునుగాని శరీరమున కితరులచేఁ గలిగిననొప్పివలన
నిక్కముగా తోఁభించును. దూషణభూషణతిరస్కారములు పిల్లకాయ
తిట్టినతిట్టు మనస్సును నొగిలింపలేదు. పిల్లకాయ నటికిననటకు శరీర

మును గాయపర్చి బాధింపకమానదు. శరీర వేదనము నిక్క-ము-
మనోవేదనము కృత్రిమమును సంకల్పవశమును గలవలె మృషయును.
తిట్టుట- వెక్కిరించుట- యెగతాళిచేయుట తెలిసీ తెలియనివారి
నొకప్పుడు దుఃఖపెట్టునేమోగాని కొట్టుట దేహధారులనందఱిని తప్పక
దుఃఖపెట్టకమానదు. తిట్లకుం గొట్లకై న నొప్పుకొనునుగాని చంపఁ
బడుట కొప్పుకొనుట ప్రాణస్వభావముకాదు- కాఁబట్టి చంపఁబూనుట
కన్నఁ గ్రౌర్యమును జంపుటకన్నఁ బాపమును మఱి యితరమెద్దియు
న్గాదు- తమకుఁగాని యితరజంతువులకుఁగాని నిద్రాహారవిహార
సౌఖ్యముల న్భంగముకలుగఁజేయఁబోని నెనరుగలమనుష్యులు
నాస్తికులుగానీ యాస్తికులుగానీ యేజాతివారుగానీ స్త్రీలుగానీ
పురుషులుగానీ మఱి యేనడువడినుండనీ నజ్ఞులై యవుదురు- కాని
దుర్జను లెంతమాత్రము న్నానేరరు- భార్యలు భర్తలు ఆద్యుల నాద్యులు
నాస్తికులూస్తికులు సగోత్రుల సమానగోత్రులు పాత్రు లపాత్రులనికొని
మిథ్యాచారములను దాంభికులు వంచకులు స్వార్థపరాయణులు
కల్పించినపన్నికలు వైపరీత్యములు. లేనిపోనివన్నెలు వేషములు
రచనావిశేషములు వ్యావహారికములుగాని యథార్థముగా బ్రతుకున
కవశ్యకరవ్యములుం బారమార్థికము లెంతమాత్రము న్నావు.

“మరణం ప్రకృతి శ్చరీరిణాం వికృతి ర్జీవనముచ్యతే బుద్ధైః,
క్షణ మన్యవతిష్ఠతే శ్వసన్యదిజంతుర్ననులాభవానసా” మరణము
ప్రకృతి-జీవనము వికృతి- శరీరము బోడగాఁబుట్టుట ప్రకృతి- వస్త్రా-
ద్యులంకారములతోఁ బిదపఁగన్నట్టుట వికృతి- ప్రకృతియగు మరణా-
వస్థయందు జీవనలాభనష్టములు రెండును లేవు- వికృతియగు దేహ-
ధారణావస్థయెడ జీవనలాభముకలదు. కాఁబట్టి యొక్కక్షణమాత్ర-
మూపిరితీయుచున్నప్పటికి జంతువు జీవనలాభముకలదే యగును.
కాఁబట్టి ప్రతిజంతువును ప్రాణలాభకరమగుబ్రతుకునే కోరఁదగినది.

“బ్రతికియుండిన సుఖములు పడయవచ్చు” అనునట్లు స్వభావముగా నెన్నికష్టములుసహించియైనను సకలజంతువులు బ్రతుకుటకై గోరుచుంట యెల్లర కనుభవమయినసంగతియేకదా? కాబట్టి యట్టి యుసు రూడ్చి జంతువుల నేమిషచేతనైనఁ జంపుటకై దయయే మూర్తిగాఁగల సర్వేశ్వరుఁడు వేదశాస్త్రముఖముల నెప్పటికిని శాసింపఁడని భగవంతుని దయాతత్వ మెఱిగినవేత్తలు “పశుమాల భేత” యను శ్రుతికి జంతువులను దేవతాప్రీతికై చంపవలసినదను నర్థము రవంతయైనను జెప్పనొల్లరు.

ప్రత్యేక మనేకార్థములతో వ్యవహరింపఁబడు సంజ్ఞారూపము లగు నకారాదివర్ణము లుదాత్తాదిస్వరములు మొదలగునానారూపక చతుర్విధాభినయవిశేషములన్నియును సర్వలోకోపకారముగా విని యోంపవలసినదనియే సకలవేదశాస్త్రముల ముఖ్యాభిప్రాయమని నిఖిలాదిమునులు వెల్లడించుచు నానావిధజనాభిరుచుల ననుసరించి నానావిధసంజ్ఞార్థబోధకశబ్దజాలమున సమస్తవేదశాస్త్రముల నిర్వచించుట తెలియక మాంసాశనవ్యసనాధీనులగు క్రూరమనుష్యులు వేద శాస్త్రముల కపార్థములు శ్రౌతస్మార్తతంత్రములు నడిపించుట మిక్కిలి హేయమును శోచనీయమును. “అగ్నిమిశే పురోహితమ్” శరీరమును బోషించుజఠరాగ్నినిఁ గోరుచున్నాను అసినేను హాయిగాఁ దిన్నయన్నమును జీర్ణముచేయఁగల జఠరాగ్నిశక్తి నాసించుచున్నా ననునర్థమునఁ దనయాఁకలిఁదా నెఱిగినతోడనే ప్రప్రథమమునఁ గోరుట యన్ని వేదములకు మొదటిదగు ఋగ్వేదముయొక్క మొట్ట మొదటిమంత్రము తెలుపుచున్నది. పద్యరూపకమైన ఋగ్వేదమే సప్తస్వరాత్మకముగాను లయవిశేషముగా శ్రావ్యముగాఁ బాడఁబడి కేవలవాచికాభినయస్వరూపమై సామవేద మనఁబడుచున్నది. “ఇషే త్వోరేత్వా” యని మొదలిడిన యజుర్వేదమునకు “ఇషమేవోర్జం

యజమానాయదధాతి” అన్న మే బ్రతుకఁ గోరినజంతువునకుఁ బుష్టి నిచ్చుచున్నదని బ్రాహ్మణ మర్థమును నిర్దేశించు కేవలవాచికాభినయ విశేషమైయున్నది. “ఇషేత్వోజ్జ్వలేత్వాతి పలాశశాఖాంఛినత్తి” అని యజమానుఁడు మోదుగుచెట్టుకొమ్మను నటకుచున్నాఁడని చతుర్విధాభినయవిశేషములచేఁ దనదేహముతో సంబంధింపక వేటుగా నున్న జంగమస్థావరపదార్థముల నుపయోగించుకొనువిధమును శిక్షా వ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్పము లెఱిగించుచున్నవి. మొత్తముపై సనుస్త వేదశాస్త్రములవలనమనుజుఁడు పొందఁగలఫలము నిత్యసంతుష్ట జీవనము. షడంగములప్రయోజనము వేదములననుసరించి శాశ్వత సుఖజీవనమును సంపాదించుకొనఁగలనడువడి. ఉసులులకు శరీరము నకుఁ గలసంబంధమువంటిది వేదములకును వేదాంగములకును-మానసికములు వేదములు వేదాంగములు దైహికములు. అతీంద్రియంబులు ద్విస్వరూపవిశేషములు వేదములు. బుద్ధిప్రవర్తకేంద్రియాభినయ విశేషబోధకములు వేదాంగములు. వాస్తవముగా వేదము లనంత విధములు- వేదములను వెల్లడించు వేదాంగములుకూడ ననంతవిధములు “ఫలాశ శాఖాంఛినత్తి” అను కల్పవాక్యమునందలి పలాశ యనుపదమునకును శాఖాయనుపదమునకును ఛినత్తి యనుపదమునకు నర్థము లనంతవిధములు- ఎందఱుజీవులో అన్నిరకములబుద్ధు లన్నిరకముల చతుర్విధాభినయవిశేషాత్మకేంద్రియవ్యాపారములును. ఏ జాతిజంతువుల కాజాతిగుణములు చేష్టలు మిక్కిలియింపుగా? “విద్య తేనేన విత్తమితి వేదః” విత్తమనఁ గోరినవస్తువు- తాఁ గోరిన కోర్కె యేసాధనముచే లభ్యమగునో యదంతయును వేదమే- ధర్మార్థకామమోక్షసాధకోపాయమంతయును వేదమే. హరిహరీ యే మిఘోరము- శిష్టాచార మని యుభయలోకభ్రష్టులు గతానుగతికులయి సిగ్గులేనిమొండిబండలై వినుటకుం జూచుటకు మిక్కిలియసహ్య

కరములగుపలుకులతో బీభత్సములగు పనులుచేయుచు నెనరుమాలి
 నోరులేనిసాధు జంతువులను ఘోరముగా ముక్కు చెవు లోడ్చి
 మాసి చంపి కడుపుజీల్చి ప్రేవులు లాగి యోహూ సోమాసుల
 సొంపు లధ్వర్యులు కూటివేసము లక్కటా పిల్లికిఁ జెలగాట మెలు
 కకుఁ బ్రాణముపోవుట “పశుమాలభేత” అనుమంత్రమునకుఁ దన
 వారు పశువులుకారాదా? యామంత్ర మట్లు విధించదన్నిచచ్చిన
 యీఁగ నంటించు సీరి పూర్వాచారమే తార్కాణమా? పూర్వుల
 యాచారానుసారముగా నొక్కపశుహింసఁదప్ప మఱెద్దియైన సద్వి
 ధానముఁ దాఁ జేయఁగలిగెనా? “పశుమాలభేత” యని కామ్య
 కర్మము నుద్దేశించిన విధి శ్రుతికిఁ బిష్టపశువును దేవతాప్రీతి వేయు
 బ్రాహ్మణులు కర్మబాహ్యులు పాపండు అని యనఁదగునా? పామర
 బోధకై - వివాహమునఁ బుస్తెముడి - గోత్రస్మరణమునఁ బిండవిధి -
 నీతిబోధయే నాట్యము బొమ్మలాట - పూర్వవృత్తాంతసూత్రమునఁ
 గావ్యములు పదములుం బాటలును వీరవిఖ్యాతికి గుర్తుగా దేవాల
 లయము మఠము సత్రము దివ్యక్షేత్రము - జాతరసంబరము సందడి
 చూపులు - అహింసావ్రతదీక్షకై శయనైకాదశీనిష్ఠ మొదలుగా
 జగదుపకారములగు నడత లాచారములు వ్రతములు నీతులు నిష్ఠలు
 ముద్దులు ముచ్చటలు విలాసములు వేడుకలు విహారములు గోటులు
 నీటు లొయ్యారములు డాబుదర్పములు సమయోచితములుగా సాధు
 జనోపకారములుగా సకలభూతదయాపరములుగాఁగానిచో కేవల
 పూర్వాచారములైన హేతువుచే సజ్జనాదరణీయము లెంతమాత్రము
 న్నానేరవు.

ప్రస్తుతకాలానుసారముగా సర్వజనులకును బ్రతుకును బాడి
 గించి సుఖమునుగలిగింపఁదగిననడువడి ననుసరించుట మేలు - పూర్వా
 చారము ననుసరించవలసినదే - శిష్టులయినపూర్వుల యాచారమున

కర్థమేమి? శిష్టాచార మనఁగా సర్వలోకోపకారకమైన యహింసా వ్రతముకన్న నితరమెద్దియు న్నాదని మనుష్యుడైనవానికెల్లఁ దెలియక తీరదు. భూతదయ లేనివాఁడు రాక్షసుఁడుగాని మానిసి యనిపించు కొననేరఁడు. ఏనుఁగుపాదములో నితరజంతుపాదములన్నియు నిముడు నట్లు ధర్మములన్నియు నహింసావ్రతములో నిమిడియున్నవి. మిగిలిన బుద్ధిమంతుఁడు నోటినిండ దీసిపాటువైచి చెఱువులోని చేపలు చెల్లెగఁబ్రాకిపోయినవన్నట్లు మనుష్యులకుఁదప్ప నితరజంతువుల కాత్మలేదనియు సమస్తలోకమును మనుష్యజీవనోపయోగమునకై యుద్దిష్టమై దేవునిచే సృజింపఁబడె ననుపామరుల మూఢవిశ్వాస మేమనవలయును? పోనిం డంతయును దైవవశమే సుషుప్తియందలి యూర్పువలెఁ బురుషప్రయత్నములేని దేహమునందలిధాతువులు నానావిధములుగా స్వభావముగా నుత్పత్తిస్థితిలయవిధానము లందు చున్నట్లు దేహమునకువెలుపల పంచభూతసంయోగవియోగవిశేషము లచే నానావిధజంగమస్థావరసృష్టిస్థితిలయక్రియలు జరుగునట్లు కేవల దైవవశముచేతమాత్రమే మనస్సంకల్పవికల్పమూలములగు ప్రాణి సంరక్షణమును ప్రాణిహింసయును గామక్రోధలోభమోహ మద మత్సరములతోఁగూడి సకలజంతువు లన్యోన్యహింస కాపించుకొను టయు నహంకారమమకారములతో వ్యవహరించుటయును గలుగనీ, కాని సుఖముగా బ్రతుకఁగోరుటయును యథేష్టముగాఁ దిరుగ నెంచుట యును సర్వజంతువులకు నెన్నటికిని మాటని సహజప్రయత్నముకదా? స్థావరప్రాణులసుఖదుఃఖవిధానములు మనుష్యులు రవంతయును గని పెట్టలేరుగనుక స్థావరప్రాణులను భక్షించి తమయాఁకలి తీర్చుకొనక తీరదు కాని కొంతవఱకైనఁ దమవలెఁ గష్టసుఖములను వెల్లడించు జంతువులను దమశరీరాలోగ్యముచెడుటెఱుంగక వృథావ్యసనపరులై దేవతలకర్పించుమిషమీదఁ గొందఱు జిహ్వాచాపల్యమునఁ గొందఱు

చంపి యజ్ఞేర్ణాపథ్యమాంసములఁ దిని కోచి యకాలమృత్యుముఖమునఁ జొఱఁబడుచున్నారు. మాంసాశనులు-త్రాగుబోతులు-వ్యభిచారులు-దొంగలు-జీవహింసకులు-కూటసాక్షులు-కల్లబోతులు-లోకద్రోహులు-మోసగాండ్లు-ఆతతాయులు మొదలగుదుర్జనులు మొత్తముపై మనుష్యులలో జగమందుఁ గొందఱు సన్న్యాసులు-తపోధనులు-దృఢవ్రతులు కోటి కొకరిద్దఱు తప్పఁ దక్కి-నవారందఱును తెలిసీ తెలియని స్వార్థపరులు సజ్జనులనలె దంభవేషములతో ప్రాణి హింసనుగావించుచు తమయిష్టానుసారముగాఁ జరిగినదంతయును దమ పౌరుషకృత్యమనియును దమకుఁ బ్రతికూలమయిన దైవవశమనియును జాటుచుఁ దాము చెడి యెరులఁ జెఱచుచుంటుఁగూడ దైవమే హేతువుగునా? ఏమో యేసంగతియు నిశ్చయించి చెప్పవశము కాదు.

ప్రతిక్షణము నానావస్తుజ్ఞానముచే సంకల్పవికల్పములనూలుచు గతించినసంగతి పరాకుపడు చుత్తరక్షణ మేమగునో నిశ్చయపర్చ నేరక యభీష్టలాభముకై దేవులాడుచు దిగంతరేఖహద్దు తోఁచి తోఁచనిచందమున వస్తుతత్వజ్ఞాన మందీయందక సిద్ధాంతములు చేసికొను జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులే-పోనీ తమప్రేమకుదూరమైన మేఁకలు మొదలగుజీవుల నేమిషచేతనో చంపినఁ జంపనీగాని యన్ని జంతువుల కన్న జ్ఞానవంతుల మనుకొన్నమనుష్యులు తమలోఁ దా మెందు కూఱక కూటికిలే దనియా గుడ్డకు లేదనియా కాట్లాడి తన్నుకొని యొండొరులను వ్యర్థముగాఁ జంపుకొనుచున్నారు? చెట్లుచేమలు దుంపలు కాయలు పండ్లు నానావిధసస్యములు తమంతఁదాము సహజముగపుట్టి పెరుగుచున్నవి. మఱి పైరుపెట్టి పండించుకొన్న నవవిధ ధాన్యములు చేపలుజెల్ల లడ్డమైనగడ్డి యన్నివిధములయినమృగ మాంసములు యథేష్టముగాఁ దమపొట్టనింపుకొనుటకు నేళ్లు చెరువులు

నూతులు పలురకములపాసకము లాసవములు మద్యములు దప్పి
 తీర్చుకొనుటకై కొంతగుహపొదరిండ్లు చెట్లతోట్టలు నానావిధగృహ
 ములు మిద్దెలు మేడలు కావలసినన్ని కష్టపడి నిర్మించుకొన్నచోఁ
 జెట్టులపట్టలు నారచీరలు ప్రత్తిపట్టు రోమములతోనేసికొన్న ముతక
 సన్న బట్ట కప్పుకొనుట సకలయంత్రములు యానములు బండ్లు వివిధ
 జంతువాహనము లోడలు భూమియందు జలమందును సంచరించి
 యథేష్ట దేశంబుల సంచరించుటకైయంతకుఁదగినబొంతలై తనిని దీఱఁ
 గామోప భోగంబుల నోలలాడించు నీడుజోడుకుదిరిన దినదినము
 క్రొత్తక్రొత్త చవులెఱిగించు కాఁమిసీకాముకులు- ఈతిబాధలనుండి
 తప్పించుకొని బ్రతుకఁగల నానావిధజీవనోపాయములు సకలసామర్థ్య
 ములుకలిగించు పలురకముల మందులు మ్రాకులు కావలసిన సుఖ
 జీవనసాధనములతో నెవరిమట్టుకువారికే యేదేశమున కాదేశమండే
 మొత్తముపై “కోతి భారః సమర్థానాం కిం ద- రం వ్యవసాయినామ్
 కోవిదేశః సవిద్యానాం కశ్యత్రుః ప్రియవాదినామ్” అన్నట్లు తెలివి
 తేటలతో సంచరించినచో ననంతసంఖ్యాకముల జీవనోపాయములతో
 నిండి యనంతయనఁదగు పృథివిపై నన్యోఽన్యస్నేహబాంధవప్రేమ
 లతోఁ బరస్పరసాహాయ్యమొనరించుకొనుచు మనుష్యులందఱు న్దమ
 జీవితమును సుఖముగాఁ గడపుకొనక- వేదములఁట- శాస్త్రములఁట-
 పురాణేతిహాసములఁట- పూర్వాచారములఁట- శిష్టులఁట భ్రష్టులఁట-
 యాద్యులఁట- మేచ్చులఁట- వైదికులఁట- పాషండులఁట- నాస్తికు
 లఁట- యాస్తికులఁట శ్రీమంతులఁట- పేదలఁట బ్రాహ్మణులఁట-
 యంటరానివారఁటమడివారఁట మైలవారఁట- వెండ్లఁట- పేరంటమఁట-
 సంసారులఁట- సానులఁట- వావులఁట- వరుసలఁట- పుణ్యమఁట-
 పాపమఁట- స్వర్గమఁట- నరకమఁట- క్రిందిజన్మమఁట- మీఁదిజన్మ
 మఁట- శ్రౌతకర్మలఁట- స్మార్తకర్మలఁట- వైదికమఁట- లౌకిక

మఁట- భార్యలఁట- భర్తలఁట- తల్లిదండ్రులఁట- పిల్లలఁట-
 చెల్లెలు తమ్ముఁ డన్న యప్ప యమ్మ పిన్నమ్మ పెద్దమ్మ
 కొడుకు కూతురు వదినె మఱుదలు తోటికోడలు ప్రభువు సేవ
 కుఁడు గురువు శిష్యుఁడు దేవుడు దయ్యము న్యాయ మన్యాయము
 సదాచారము దురాచారము తనుఁగట్టుత్రాళ్లు తాఁ దెచ్చు
 కొన్నచందమున మనుష్యులకుఁ బండితమ్మనృత చదువు వ్రాతలు
 స్వర్గనరకములు పూర్వోత్తరజన్మములు లేనిపోనియక్కరమాలిన
 కట్టుబాట్లు జరగనిమాట యరగనితిండివలెఁ దక్కినజంతువులన్నియును
 జ్ఞానహీనములనియు తా మొక్క-రే యాకసమునుజించి సూర్యునిలో
 నున్న లేశమునుగూడ లెక్కింపఁగల తెల్విగలవారమనియు నోటికి
 వచ్చినట్లు ప్రేలుచుఁ జేతికివచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచుఁ దమచెడ్డ రాణి
 వాసముగాఁ దనమంచి వెలయులీన్ గావించుచు నహంకారమమ
 కారముల విట్టవీఁగుచు మాదేశము మామతము మాజాతి మాబంధు
 వులు మావారు మాయిల్లు మావాఁకిలి మాపరువు మాయాస్తి
 మాప్రయోజకత్వము మాపిల్ల మాపాపము మాకును మీకును
 తేజ స్తిమిరములకున్నంత భేదము మాకును మీకును సరిపడదు తుణ
 మైనఁ గిట్టదు మాదేశమున మీ రడుగిడరాదు. మమ్ములను మీరు
 ముట్టుకొనరాదు మీగాలి మాకు సోకరాదు మీయున్ని మాకుఁ
 గిట్టదు మాకారోగ్యము మాకుధనము మీకుఋణము “అస్తిభాతి
 ప్రియమ్” ఉన్నట ప్రకాశించుచున్నది ప్రేమించుచున్నది యని
 సచ్చిదానందమూర్తియగు దేవుని ప్రతినిధుల మని చాటుకొనుచు
 నొకరితో నొకరికి సరిపడక రాజధర్మమఁట ధర్మయుద్ధమఁట వీరస్వర్గ
 మఁట ఈతిభాధలతో విధిలేకచచ్చుటయేగాక కోరి తమంత యెదిరి
 నానావధోపాయములు కల్పించుకొని నానావిధాయుధము లేర్పర్చు
 కొని రాచవీరుఁగు తోఁడులేక పోవ దనుసామితగాఁ తమతోడు

గుఱ్ఱము లేన్లులు మొదలగుమృగములస్సాడ బలాత్కారముగాఁ
 గూలించుచు నొకరినొక రెదుర్కొని కోట్లకొలఁది హాయిగాఁ దిని
 కుసుచుకాలములో క్రొవ్వి యొండొరుంబొడుచుకొని చచ్చుచున్నారే
 మనుష్యులు- కటకటా యితరజంతువులకన్న నెంత తెలివిమాలిన
 వారు? సకలజగత్సృష్టిలో నిక్కముగ మనుష్యసృష్టి యొకకుళ్లు-
 సొగసగు తక్కినజంతువుల సుఖజీవనసంపత్సస్యమునకు మానవుఁ
 డొక వెఱబొమ్మ- నిర్మలబ్రహ్మసృష్టిలో మనుష్యుఁ డొకమసిబొట్టు-
 తెలిసినవారు దేవతలు- తెలివితేని జంతువులు పశువులు- మునివలెఁ
 దెలిసినను బాధలేదు- పశువువలెఁ దెలియకున్నను బాధలేదు.

తెలిసీతెలియక జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులౌటచేత మనుష్యులు కోరి
 క్రొవ్వి తమలోఁదాము కొట్లాడుకొని వేదశాస్త్రములు చదువు
 వ్రాతలు తెలిసికొనుటకై పడుచున్నశ్రమకుఁ బైపెచ్చు కోట్ల
 కొలఁది మూఁకమూఁకలై పండువంటిజన్మనమున హాయిగా నన్యో
 న్యానురాగముగ సుఖింపనేరక పోరాడి చచ్చు టెంత యాశ్చర్య
 మేమీ దైవసంకల్పము? ఆహా యేమి పౌరుష మేమి వివేక మెఱిగి
 యెఱిగియెఱుంగని పశువులకన్న హీనముగఁ బోరుచున్నారే
 మనుష్యులు? మనుజులకన్న మఱేప్రాణియైన నయము రాలు
 నయము అప్పలు నయము- ఒకరినొకరు చంపుకొననేల? గాలి
 నీరు నిప్పు మన్న నాకసమును దేవుఁడు మనుష్యులందఱు సమముగా
 ననుభవించి బ్రతుకుటకై యందఱికిని సమానాస్తిగ సర్వభోగములను
 సృజించెను- ఎందుకు మీలోమీరు భేదమెంచుకొని యన్యాయముగాఁ
 దక్కినజంతువులకన్న లేనిపోనికష్టములు కోరిక్రొవ్వి తెచ్చుకొని
 పరస్పరవైరములను బెంచుకొని యకాలమృత్యువును జేతులారఁ
 దెచ్చుకొనుచున్నారు? లేనిపోనికష్టము లున్నట్లులవలెఁ గల్పించు
 కొని వృధాభ్రమచెంది యెలదుఃఖించెదరు? మీసృష్టి మీరు మాను

కొనుడు- దైవస్పృష్టి తక్కిన జంతువులకువలె మీ కెంతమాత్రమును
 బంధింపబోదు- అహా కారమమకారములు స్వార్థపరత మాను
 కొనుడు- అందును సమానభోగరాగములతోఁ దక్కిన జంతువుల
 వలె హాయిగా స్వతంత్రముగా బ్రతికి దేవునిలోఁ జేరుడు- చదువు
 కొన్నను జదువకున్నను గాళికిఁ బోయినను బోకున్నను ఏదేశమందు
 జన్మించినను మఱెట్లున్నను మనుష్యుడు మనుష్యుడే. మనుష్యు
 లందఱును సమానులే యొకరికన్న నొకరు గొప్పకారు కొద్దికారు-
 జల్తారుతోపిపెట్టుకొన్నకోఁతి కోఁతులరా జగునా? సింహాసనమున
 వ్రాలినయీఁగ యీఁగలదొర యగునా? చావుపుట్టు లాఁకలిదప్పికలు
 మనోవాక్కాయభోగవాంఛలాధివ్యాధులుతాపత్రయములు మొదలగు
 నెల్లతీరులసుఖదుఃఖములు వేయేల మనుష్యధర్మము మగుష్యులకంకటి
 కొక్కపోల్కియేకదా? ఇతరజంతువులను మీశక్తి కొలది మీయిచ్చకు
 వచ్చినట్లు చంపుడు పెంచుడు కాని మీతోమీ కన్యోన్యద్వేష
 మేలా? మొందుకుపరస్పరవైరము నవివేకముగఁ బొందుకొని యకాల
 మృత్యువుపాలగుచున్నారు? తిన్నగ బ్రతుకలేరా? యేమీయన్యాయము?
 మనుష్యులకెట్లునచ్చె నీ తెలిసినవెట్టి? కోఁతికన్నఁ జాపల్యము-
 పాముకన్నఁ గ్రౌర్యము- చీమకన్న ససామర్థ్యము- నల్లికన్న
 దొంగతనము- దోమకన్న సాకుమార్యము- నక్కకన్న గొంతు
 తనము- కాకికన్నఁ జెడ్డతనము- గాడిదకన్నఁ దెలివిలేమి- మఱే
 జంతువుకన్న నోర్వలేమి- మనుష్యుల కేమివైపరీత్యము? మెట్ట
 వేదాంతము- మార్జాలచాంద్రాయణము- దంభవేషము- బక
 ధ్యానము- ఏమీస్వార్థపరత? ఏమీనీతులు బోధించుట? న్యాయము-
 పద్ధతి- కట్టబాటు- పుణ్యము- పాపము- మడిపోత్తిపంచ- జపమాల-
 నామములు- చదువులుసందెలు వ్రతములునిష్ఠలు- పరులకొంపకూల
 వలెఁ దనయిల్లునిండవలె- ఒకరికిలేకపోవలెను- దనకుండవలెను- దాఁ

దినవలె నొరుఁడు మాఁడవలెను- తనకు సుఖ మొరునకుఁ గష్టము
తా బ్రతుకవలె నొరుఁడు చావవలెను- ఒకలు చెడవలెను దా బాగ
పడవలెను- దా సుఖముగనున్నఁజాలు నితడు లెట్టైనఁ దనకేమి
తాను దనయాలుబిడ్డలు తా మున్నినది గంగ తా వలచినది రంభ
యోహో యెన్ని పంచాగము లెన్ని పురాణములు? పదులకుబోధించి
నపుడా కన్నులు తేల వైచుటమునిలాగుకొన్నించుట చిత్తముశివుని
బత్తిచెప్పలపై- ఏవస్తువైన నాఁడెముకట్టవచ్చునుగాని మానిసి
నాఁడెముకట్ట బ్రహ్మకై నఁ దరమగునా? . సృష్టిలో మనుష్యుఁ డెంత
యున్న తస్థితిలోనుండెనో తిన్న గనుండకున్న సంత పాటుపడకమానఁడు.

పామరులగు ప్రాకృతజనుల కుపాసనాసౌలభ్యముకొఱకును
మఱియును మిక్కిలిసులభ బోధకొఱకు నింద్రియ గ్రాహ్యముగా
నవ్య క్తమమూర్తియు నపౌరుషేయము నతీంద్రియ మాత్మైక వేద్యము
దివ్యమునగు వేదమునకు యుగానుసారముగా భాషార్థములను దదను
సారముగాఁ గర్మకలాపమును మునులు పన్నిరిగాని వాస్తవముగా
యోగులకుమాత్రమే యద్య క్తమైన నాదబ్రహ్మత్మకమగు వేదము
నకు సుంతయు నింద్రియగ్రాహ్యమగు శబ్దస్వరూపముగాని యర్థము
గాని తదనుసారముగాఁ జేయవలసినయజ్ఞక్రియాకలాపముగాని లేదు.
నిర్గుణబ్రహ్మమే వేదము- దేవునినుపాసించుసాధనములుగా విగ్రహ
ములను దేవాలయములను బూజావిధానములను బామరరంజనము
కొఱకును మఱి యాస్తిక్యబుద్ధి హెచ్చరించుటకు నేర్పర్చినట్లు
శ్రౌతస్మార్తకర్మములను తాకికదుఃఖములనుండి పామరులమనస్సు
లాస్తిక్యబుద్ధికి మఱిల్చుటకుఁ గారుణికులైనమును లేర్పర్చినసాధన
ములు సకలయజ్ఞక్రియాకలాపములు- వేదములు కేవలము మూర్తము
సచ్చిదానందాత్మకమగునొంర్థవైహికస్వర్గాపవర్గములబోధించుచున్న
విగాని యైహిక తాకికకర్మములనుగాని యైహిక వస్తువులనుపయోగించు

క్రతుఃసాధనములనుగాని యెంతమాత్రమును బోధింపవు. యుగాను సారముగా నాచారములు నిద్రాహారవిహారములవిధానములు మాటుచున్నట్లు వేదములశబ్దార్థములు వానిననుసరించినకర్మములు మాటకతీతము.

వేద మాత్రమే యాత్మకు మాయాశరీర ముపాధియైనట్లు వేదమున కింద్రియగ్రాహ్యములగు శబ్దార్థవిశేషములుపాధులు- గాఢలు- నారాశంసులు- ఇతిహాసములు- ఆఖ్యానములు- పురాణములు- కల్పములు- విద్యలు- ఉపనిషత్తులు- శ్లోకములు- సూత్రములు- వ్యాఖ్యానములు- అనువ్యాఖ్యానములు- అను సంజ్ఞలతో వేదభాషయొప్పుచున్నది- వేదద్రష్టలగు ఋషులు గోత్రకారులు పెక్కండ్రు “గోత్రాణాంతు సహస్రాణి ప్రయుతాన్యర్జదానిచ, ఊనపంచాశదై తేషాం సప్తరాజుషిదర్శనాత్” లెక్కింపశక్యముకాక గోత్రముల సంఖ్య యెంతయోకలదుకాని ఋషిదర్శనమువలన నలుబదితొమ్మిది మాత్రమే లెక్కింపఁబడినవి- “కన్తై దేవాయ హవిషావిధేమ” ఏవేల్పునుగూర్చి వేలుదుమని ఋగ్వేదమునందలిప్రశ్నముచే వేదమనేకదేవతలను గూర్చియు ననేకవిధయజ్ఞముల గూర్చియుఁ బల్కుచున్నది- వేదమూర్తికి యజుర్వేదము తల- ఋగ్వేదము కుడిప్రక్క- సామవేద మెడమప్రక్క- ఉపనిషత్తు లూపిరి-అధర్వవేదము తోకయని చెప్పఁబడుటచే లోకోపకారపరాయణు లతీంద్రియద్రష్టలగు స్వయంభువు మొదలగునేబదిమువ్వురుఋషులు నిర్గుణపరబ్రహ్మాత్మకమగు వేదము నింద్రియగ్రాహ్యముగా నొనర్చిరి- పంచభూతమయమగు నిజగ ముత్పత్తిస్థితిసాశములందు నానావిధదివ్యభౌమవస్తువులతో ననాదిగా నెట్లువెలసినదో యాకారణము వేదమే చెప్పలేకుండెను. చైతన్యము- జడము నగు నాత్మయును దేహమును ఈశ్వరుఁడు- జగము- దృక్కును దృశ్యము - జ్ఞాతయు జ్ఞేయము సర్వరజస్తమో

గుణాత్మకమయినప్రకృతియు సచ్చిదానందలక్షణుడగు భగవంతుఁ
డును వేదములచే విశదీకరింపఁబడుచున్నాడు- పరలోకమునుబోధించు
చతుర్విధాభినయములు జగమునం దాయాయి దేశములవారి
కాయాయి వేదరూపములుగా ననాదిగా వెలయుచున్నవి-స్వర్గాపవర్గము
లను సంస్కృతము మొదలగునానావిధభాషలు- దేవాలయములు-
మఠములు- దివ్యకీర్తనములు- సజ్జనసంఘములు- నానాదేశజనులకు
నానావిధములయి కాలానుసారముగా సమయోచితసాండిత్యము ననుస
రించి ప్రాచీననవీనాచారములతోఁ బ్రవాహోదకమురీతిని దేశకాల
పాత్రానుసారముగా మాటుచుండియును మాటకున్నవి- వేదశబ్దము
నకు మంత్రబ్రాహ్మణములను జౌరుదుబ్బును మొదలగునానార్థముల
యెడఁ బ్రయోగింపఁబడుటచేతను వర్ణాత్మకముగా కేవల ధ్వన్యాత్మక
ముగా నీశబ్దము ప్రసంగవశమున సమయోచితార్థముల నైలుపఁ
బడుటచేత నర్థానుసారముగా నాచరింపఁబడు శ్రౌతకర్మము సమ
యోచితముగా యథేష్టముగాఁ బ్రయోగింపఁబడుచున్నవి గనుక
బ్రాహ్మయజ్ఞకర్మములన్నియును మానసికములుగా మార్పుకొన్న
ప్పుడు కేవలపరమార్థదాయకములు వివేకాభివర్ధకములు భూతదయా
మయపరులు స్వలోకోపకారములగుటకు సందేహములేదు.

“చోదనా లక్షణో వేదః” ధర్మమును చెప్పనది వేదము-
ధర్మము స్థూలమనియును సూక్ష్మమనియు రెండువిధములు- ఒక
పురుషునకు బెక్కండ్రుభార్య లుండవచ్చునుగాని పెక్కండ్రుపురుషుల
కొక్కతె భార్యగానుండరాదని వేదము నుడువుచున్నది- ద్రౌపది
కేవురు భర్త లనుటచేఁ బలువురుపురుషులొకభార్యతోఁ గాఁపురము
చేయవచ్చునని పంచమవేదమగు భారతము నుడువుచున్నది- వేదము-
పంచమవేదము- వేమన్న చెప్పినది వేదము- సమయోచితముగా ప్రజల
సౌఖ్యమును లోకోపకారమును చేయఁదగుకర్మమును బోధించుచున్న

శబ్దార్థములన్నియును వేదములే- ఋగ్వేదము- యజుర్వేదము-
అధర్వవేదము- ఆంగిరసవేదము- సర్పవిద్యావేదము- రక్షోవిద్యా
వేదము- అసురవిద్యావేదము- ఇతిహాసవేదము- పురాణవేదము-
సామవేదము- కాబట్టి విద్యమొదలుకొని సకలవిద్యలును వేదములే
యనిపించుకొనుచున్నట్లశ్వమేధమునఁ జెప్పఁబడుచున్నది- ఈదిక్కు
మాలినవేదములు తఱుంగనితంపి యిసుకపాఠము మాద్యంతములుగాన
కొక ముక్కు మొనయును లేక లెక్కకమిక్కిలియై సకలలోకచర్యల
నెఱిగించుచు నతీంద్రియపదార్థముల బోధించు జగములోజరుగుచున్న
సంగతులనెల్ల పేర్కొనుచుఁ జతుర్విధాభినయాత్మకములై సకలజగ
త్స్వరూపములై భూతవర్తమానభవ్యతాత్మిక సకలపదార్థతత్వ
బోధకములై సర్వజగద్వ్యాపకములై వెలయుచున్నవి- వేదమే
లోకము మఱియును లోకమే వేదము- లోకములోజరుగుచున్న
సంగతులన్నియు వేదములందును వేదములోఁ జెప్పఁబడినవన్నియును
లోకములోను గాన్పించుచున్నవి- ఏ కార్యమైనను జేయవచ్చుననియును
జేయఁదలంచినతలంపంతయును వేదమే- వినఁబడినశబ్దమంతయును
వేదమే- జరిగినపనియంతయును వేదమే- సమస్తజగమును వేదమే-
దేవుఁడుకానిపదార్థము దైవసంకల్పితముకాని పనియును లేదు.
దేవుఁడు- వేదము- జగత్తు నిక్కముగా నీమూఁడింటికి శబ్దభేదమేగాని
రవంతయును వస్తుభేదములేదు.

జడచైతన్యములకువలెలోకవేదములకుభేద మెన్నఁబడుచున్నది.
స్మృతినిఁబట్టి లోకముస్ఫురించుచుంట యెల్లరికనుభవమేకదా? స్మృతిసా
హిత్యలోకము-సంగీతము సాహిత్య-మనఁగా జ్ఞానము సంగీత-మనఁగా
నామరూపాత్మకమగుజగము- సుషుప్త్యవస్థయందువలెనే స్మృతిప్రకృతి
స్థీనముకాఁగానామరూపాత్మకమగుజగముకూడఁబ్రకృతియందులీనమై
యవ్యాకృతమై సచ్చిదానంద లక్షణమైన బ్రహ్మస్వరూపముగా

మిగులుచుండును. ఇహపరక్రియలు నెఱవేఱుటకు పురుషప్రయత్నమా దైవయత్నమా ముఖ్యకారణమని చర్చింపఁగా బాలబోధకై యేర్పర్చినదేవాలయములు దేవతావిగ్రహములవిధమున సామరులను బోధించుటకై పురుషప్రయత్నము సకలరూపకమగు పౌరుషము కార్యసిద్ధికై దైవమువలె బలమైనకారణమని శాస్త్రములు పల్కుచున్నవని మునులు నిర్ణయించినారు. కానినిశ్చయముగా మునులముఖ్యాభిప్రాయము సకలజగత్కార్యములకును సకలపురుషప్రయత్నములకు నిశ్చయముగా దైవమే కారణముగాని పౌరుషమెంతమాత్రమును గాదని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు.

జీవుఁడు మిక్కిలియజ్ఞానలబ్ధుఁడుమాయకు నశుఁడు భ్రమోపహతుఁడు మిక్కిలి యన్ని కార్యములయెడల నస్వతంత్రుఁడు కావున సకలజగత్కార్యములకును దైవమదృష్టమే కారణము- నేను నానియను నహంకారమమకారబద్ధుడై నజీవుఁడు మాయావశుడై స్వప్నమువలె మిథ్యయగు జగమును జూచుచు సుఖదుఃఖము లందుచున్నాఁడు. “అసంగోహ్యాయంపురుషః” అనుశ్రుతి బోధచే నిత్యసంతోషుడై సర్వమునువిష్ణుమయముగా ధ్యానించుచు నిర్వికారుడై కైవల్యమందుచున్నాఁడు. పౌరుషమన్నశబ్దము కుందేటికొమ్మనలె అసంభవార్థము నెఱిగించునామమాత్రము నిశ్చయముగా ఆత్మపురుషుఁడు- బ్రహ్మము- దైవము- అదృష్టము మొదలగుపర్యాయశబ్దములుగల యెద్దియోయది యతీంద్రియము మఱి యతాకీకము నగుపదార్థమెద్దియో యీపౌరుషమునకుఁ బ్రేరేపకమై సత్యమై నిర్వికారమై శాంతమై యద్వయమైన దైవస్వరూపము కలదు. కాఁబట్టి యంతయును దైవమేగాని పౌరుషమన్నది గగనారవిందమువలె శబ్దమాత్రముగాని యెంతమాత్రమును దైవముకన్న వేఱేపదార్థము లేనేలేదు.

మనుష్యుల కవశ్యక ర్తవ్యము మును లేర్పర్చిన బ్రహ్మచర్య
 గార్హస్థ్యవాసప్రస్థసన్న్యాసాశ్రమములను సరిగా నడిపించఁదగిన సత్స
 హవాసము నహర్దివమును విడువక సకలాంతర్యామియును సకల
 జగత్సృష్టిసంహారములమును సకలకర్మసాక్షియును సకలకర్మఫల
 దాయకుఁడును సర్వశక్తియు నచింత్యమహిమాన్వితఁడును సంశిత
 రక్షాదీక్షాబద్ధకంకణుఁడును సూర్యమండలమధ్యవర్తియును స్వయం
 ప్రకాశుఁడును సకలతేజోకారణమును సకలభూతప్రవృత్తినివృత్తి
 శాసకుఁడును జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాత్రయసాక్షియును సచ్చిదా
 నందమూర్తియును సత్వరజస్తమోగుణాలీలన గ్రీడించుదేవుఁడు
 నారాయణుఁడు ప్రత్యక్షముగా సకలగ్రహతేజఃప్రవర్తకుఁడై త్రిమూ
 ర్తిస్వరూపుఁడై ద్వాదశాత్ముఁడై కాలస్వరూపుఁడై యహర్దివ
 ప్రవర్తకుఁడై మింట వెలుగుచున్న భాస్కరుఁ డని దృఢముగా
 నమ్ముకొని రాజభటునియెదుట నేరముచేయుటకు భయపడుదొంగ
 వలె యమశిక్షకువెఱచి రేబనళ్లు దిక్కులు భూమ్యంతరిక్షములు
 సూర్యచంద్రులు వేయేల సకలభూతములు తమతలంపులకును మఱి
 తాముచేయుసకలకార్యములకును వెల్లడిగాఁ గనిపెట్టు నిష్పక్షపాత
 సాక్షులని నమ్ముకొని యేపనిచేసినపుడు జనులు తమ్మును దూషించి
 శిక్షించెదరో యేపనులను జేయనీక తమ్మును పెద్దలు నివారించెదరో
 మఱెట్టిపనులు చేయుటకు సంకల్పించినపుడు చేయుచున్నపుడుగాని
 చేసినపిమ్మటనుగాని తమగుండెలకు దడపుట్టుట యితరులు తమ
 సంగతిచూచినారేమో యని భయముకల్గుట యేమో వెల్లియును
 సిగ్గుపాటును వ్యధయు నిట్లెందుకుచేసినా మని నొచ్చుకొనుటయుఁ
 దప్పుచేసినా రని తమ్ము నితరులు తర్జనభర్జనాదిశిక్షల శాసించుట
 యును మఱి యెవ్వరికంటఁబడకున్నను దమకృత్యములకుఁ దామే
 యెద్దియుఁదోచక మతిపోయినట్లు తమనీడకుఁ దామే వెఱచుట

తటస్థించునో యట్టి కార్యములుచేయుట తమకు తటస్థించ నీని
 సత్సహవాసమున మెలఁగుట పెద్ద లేర్పర్చిన కట్టుబాటులలో
 మెలంగలేక మర్యాద నతిక్రమించినపుడు మఱి జీవించి నలుగురిలో
 నగుబాటుగానుంటకన్నఁ జూపు వేయిరెట్లు మే లని స్ఫుటముగాఁ
 దెలిసికొనుట యీతిబాధలనుండియు సకలప్రమాదములనుండియును
 గాపాడుటకు దయానిధీ! భక్తపరాధీనా! సర్వేశ్వరా! భగవంతుఁడా!
 దేవదేవ! నీకన్న మఱి వేరేశరణు లే దని ప్రతిక్షణమును రేబవళ్ళు
 దైవముపై భారమువేసి ముంచియైనపు డది దైవకటాక్షమున జరిగె
 ననియు చెడ్డయైనపుడు తమయః పేకమును మఱి తమత్రయత్నలోప
 మనియును నిశ్చయించుకొనుచు సన్మార్గమున ప్రవర్తించుమానవు
 లిహపరలోకసుఖముల ననుభవించుటయేగాక తోడివారినిగూడ తమ
 తోపాటు సన్మార్గమునకుఁ దీసికొనిపోవుననుట కావంతయు సందే
 హము లేదు.

వర్ణాశ్రమవ్యవస్థ - గోత్రావళి

శ్రుతివలన వస్తువివేకముకలవాఁడు బ్రాహ్మణుఁడు. భుజ
 పరాక్రమముకలవాఁడు క్షత్రియుఁడు. ప్రజోత్పాదనసామగ్రికలవాఁడు
 వైశ్యుఁడు. బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యు లనుమువ్వరను వారివారివృత్తుల
 యందుఁ బ్రవర్తింపఁజేయువాఁడు శూద్రుఁ డని తాత్పర్యము. జడ
 చైతన్యాత్మకమై జంగమస్థావరాత్మకమగు పాంచభౌతికప్రపంచము
 నందలి వివిధవస్తుసమూహమంతయును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర
 జాతులచే నుత్పత్తిస్థితినాశము లందుచున్నది. అచేతనమగు రత్న
 ములు నదులు రంగులు మొదలగు నానావిధజడములందును జరాయు
 జాండజోద్భిజ్జస్వేదజములందును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర జాతు
 లారోపింపఁబడియున్నవి. రాగద్వేషములందక యథాలాభసంతుష్టి

కలిగి సకలలోకోపకారముగా నున్నప్రాణులకు బ్రహ్మజాతి చెల్లును, అట్టిబ్రహ్మజాతి సంరక్షణముకై దుష్టసంహారమొనర్చు జీవులకు పత్రజాతి యొప్పును. బ్రహ్మక్షత్రియులకెల్ల జీవనసామగ్రికూర్చు జీవులకు వైశ్యజాతి తనరును. బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యుల సౌకర్యము నకై ప్రవర్తిలు దేహధారులకు శూద్రజాతి పరగును. ఎప్పటికైన న్దమతమజాతినియమము మాటకున్నప్పుడు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్య శూద్రజాతులన్నియును సమానగౌరవమర్యాదలుకలవే. కలగల్గు నూలువలె నీనాల్గుజాతిధర్మములును నొక్కదేహధారియందే కాల వశమునఁ బొడచూపుచుంటచే మునులయందుఁదప్ప బ్రాకృతులగు సంసారులలోఁ బ్రత్యేకజాతి యేదేహధారికైన నిర్ణయింప వీలు పడదు. కామక్రోధలోభమోహమదమత్సరాత్మకారిషడ్వర్గ వీడితు లగు సంసారు లోద్భవమొక్కతారతమ్యముఁబట్టి క్రమముగా బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రజాతు లొకదానికన్న నొక్కటి గౌరవమునఁ దగ్గుచున్నవి. ఓర్పుతగ్గుచున్నకొలంది బ్రహ్మజాతి క్షత్రియజాతిగాను క్షత్రియజాతి వైశ్యజాతిగాను వైశ్యజాతి శూద్రజాతిగాను గౌరవ మునఁ గొఱతపడుచున్నది. మునులందుఁ దప్పఁ బ్రాకృతదేహ ధారులందు జాతిశుద్ధి నిర్ణయింప వీలుకాదు. సర్వగుణాధిక్యముచే స్వార్థపరుఁడుగాక కేవలము పరోపకారముగాఁ జరించినపుడు బ్రాహ్మణుఁడు రజఃప్రవృత్తిచే స్వపరసౌఖ్యముగా నడిచినపుడు క్షత్రియ వైశ్య శూద్రజాతులు కలవాఁడును, కేవల తమోగుణ ప్రధానుడై స్వార్థపరుడై భూతద్రోహమాచరించువాఁడు జాతి బాహ్యుఁడనఁబడును. బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రజాతులును జాతి భ్రష్టులును ముఖ్యముగా దేహధారులందు మనుష్యులలో నలువది తొమ్మండ్రు మునుఁగోత్రములవారు ప్రవర్తిల్లుచున్నారు. ఒక్కఁ డిద్దఱు ముగ్గురైదుగురేడ్డురు ఋషులు మూలముగాఁగలగోత్రములు

మొత్తముపై నలువదితోమ్మిదిగోత్రములలోఁ జేరినవారే జగము నందలి మనుష్యులందఱును. మనువనుబ్రహ్మవలనఁ గలిగినవారుగనుక మానవులు మనుజులు మనుష్యులనియును సంకేతము జగమునందలి జనులకు విలసిల్లుచున్నది. మన్ అను ధాతువునకుఁ “చలంచుట” యని యర్థము. భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలముల తలంపులుగల జంతువులకు మానవు లని పేరుకలిగెను. సర్వగోత్రములు ప్రవరగణాయ త్రములు. గోత్రము లనంతసంఖ్యాకము లందులో ఋషిదర్శనమువలన నల వదితోమ్మిదిమాత్రమే ముఖ్యములయినవి. ఈనలువదితోమ్మిది గోత్రములఁ జేరి కర్మభూమియగు భరతవర్షమందు బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రజా త్యభిమానముకలవా రనాది కాలము నుండియు నున్నారు. తక్కిన దేశములలోనివారు తమతమకులములకు మూల పురుషులను వివిధమతములం బరిగణించుచున్నారు. భృగ్వంగిరోత్రి విశ్వామిత్రకశ్యపవశిష్ఠాగస్త్యు లనుసప్తకులమూలమున నీనలువది తోమ్మిదిగోత్రములు ప్రవర్తిల్లుచున్నవి.

1. భృగుఋషిమూలమున (1) భార్గవచ్ఛాపనాష్టవ నౌర్వ జామదగ్ని పంచాక్షరేయప్రవరాన్విత జామదగ్నివత్సగోత్రము (2) భార్గవచ్ఛాపనాష్టవ నాపేణానూపేత పంచాక్షరేయ ప్రవరాన్విత జామదగ్న్యము లేక జామదగ్న్యగోత్రము (3) భార్గవచ్ఛాపనాష్టవ నౌర్వబైదపంచాక్షరేయప్రవరాన్వితబిదగోత్రము (4) భార్గవవైత హవ్యసావేతసత్రయాక్షరేయప్రవరాన్వితమగు యాస్క- బాధౌల- మాన- మాక- శార్కరాక్షి- సార్ష్వి- సావర్ణి- శాలంకాయన- జైమిని- దేవంత్యాయనాదిగోత్రదశకమును (5) భార్గవవైనపార్ధత్ర యాక్షరేయ ప్రవరాన్వితశైత్యగోత్రమును (6) బాద్ర్యశ్వేకాక్షరేయ ప్రవరాన్వితముగాని లేక భార్గవదైవోదాసబాద్ర్యశ్వత్రయాక్షరేయ ప్రవరాన్వితముగాని యగుమిత్రాయువగోత్రము (7) గారామ

దై కాశ్చేయప్రవరాన్వితముగాని భార్గవశౌన మోతగా ర్త సమదత్ర
యాశ్చేయప్రవరాన్వితముగాని యగు శునక గోత్రము.

II అంగీరసముని మూలము గౌతమసగోత్రాంతర్భూతములు
(8) అంగీరసాయాస్యశౌతమత్రయాశ్చేయప్రవరాన్వితమగు గౌతమ
గోత్రము (9) అంగీరసౌతచాధ్యశౌతమత్రయాశ్చేయప్రవరాన్వితమగు
నుతచాధ్యగోత్రము (10) అంగీరసరాహూగణ్యశౌతమత్రయాశ్చేయ
రాహూగణగోత్రము (11) అంగీరససౌమ్యరాజశౌతమత్రయాశ్చేయ
సోమరాజకగోత్రము (12) అంగీరసవామదేవ్యశౌతమత్రయాశ్చేయ
వామదేవగోత్రము (13) అంగీరసబార్హదుక్తగౌతమత్రయాశ్చేయ
బృహదుక్తగోత్రము (14) అంగీరసపార్షిదశ్వవైరుపత్రయాశ్చేయ
ప్రవరాన్వితముగాని లేక అష్టాదంష్ట్రపార్షిదశ్వవైరుపత్రయాశ్చేయ
ప్రవరాన్వితముగాని యగుపార్షిదశ్వగోత్రము (15) అంగీరసబార్హ
స్పత్యభారద్వాజవాంధనమాతపచన పంచాశ్చేయ ప్రవరాన్వితము
గోత్రము (16) అంగీరసౌతచాధ్యచత్యశౌతమశాశిజకాక్షివత్ పంచాశ్చేయ
ప్రవరాన్వితకాక్షివంతగోత్రము (17) అంగీరసౌతచాధ్యదీర్ఘతమత్రయా
శ్చేయప్రవరాన్వితదీర్ఘతమసగోత్రమును మఱియు అంగీరసమూలమున
భారద్వాజర్షి నుండి (18) అంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజత్రయాశ్చేయ
ప్రవరాన్వితభారద్వాజర్షి వేశ్యగోత్రము (19) అంగీరస భర్మ్యశ్వ
మశాద్గలత్రయాశ్చేయ ప్రవరాన్వితముగాని లేక తార్మ్యభర్మ్యశ్వ
మశాద్గలత్రయాశ్చేయ ప్రవరాన్వితముగాని యగుముద్గలగోత్రము
(20) అంగీరసపౌరుకుత్సత్రాసదశ్వవత్రయాశ్చేయప్రవరాన్వితవిష్ణువృద్ధ
గోత్రము (21) అంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజగార్గ్యశైన్యపంచాశ్చేయ
ప్రవరాన్వితముగాని లేక అంగీరసశైన్యగార్గ్యత్రయాశ్చేయప్రవరాన్వి
తముగాని యగు గర్గగోత్రము (22) అంగీరసాంబరీషయావనాశ్వ
త్రయాశ్చేయప్రవరాన్వితములుగాని యయిన హరిత- కుత్స- పింగ-

శంఖ-దర్భ- బైదుగవము లనునాఱుగోత్రములు (23) ఆంగీరస గారి వీతసాంకృత్యత్రయాక్షేయప్రవరాన్వితములుగాని లేక శాక్త్యగౌరవీత సాంకృత్యత్రయాక్షేయప్రవరాన్వితములుగాని యగు సంకృతి- పూతి మాష- తండి- శంభు- శైవగములను నైదుగోత్రములును (24) ఆంగీరసాజామీహృకాణ్యత్రయాక్షేయప్రవరాన్వితముగాని యగు కణ్యగోత్రము (25) ఆంగీరసామహేమనోరుక్షవస త్రయాక్షేయప్రవరాన్వితకబగోత్రము (26) ఆంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజశౌంగతీల సంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత శౌంగశైశిరగోత్రము.

III అత్రిఋషిమూలమున (27) ఆత్రేయార్చనానశ్యావాస్య త్రయాక్షేయప్రవరాన్వితమగు ఆత్రేయగోత్రము (28) ఆత్రేయగౌవిష్ఠర పౌర్వాతిథ త్రయాక్షేయప్రవరాన్వితమగు గవిష్ఠిరగోత్రము.

IV విశ్వామిత్రర్షి మూలమున (27) విశామిత్రదేవరాతౌరల త్రయాక్షేయప్రవరాన్వితములగు చికిత- గాలవ- కాల- బవ- మను తంతు- కుశికము లనునైదుగోత్రములు (30) విశ్వామిత్రదేవశ్రవస దైవతరస త్రయాక్షేయ ప్రవరాన్వితమగు శ్రౌమత కామకాయన గోత్రము (31) వైశ్వామిత్రమాధుచ్ఛందసధానంజయ్యత్రయాక్షేయప్రవరాన్వితమగుధనంజయగోత్రము (32) వైశ్వామిత్రమాధుచ్ఛందసాజ్య త్రయాక్షేయప్రవరాన్విత మగు అజగోత్రము (33) వైశ్వామిత్రమాధుచ్ఛందసరౌహిణత్రయాక్షేయప్రవరాన్వితరౌహిణగోత్రము (34) వైశ్వామిత్రమాధుచ్ఛందసాష్టక త్రయాక్షేయప్రవరాన్వితమగు అష్టకగోత్రము (35) వైశ్వామిత్రదేవరాతపౌరణత్రయాక్షేయప్రవరాన్వితపౌరణవారిధాపయంతాగోత్రము (36) వైశ్వామిత్రకాత్యాక్షీల త్రయాక్షేయప్రవరాన్వితకగోత్రము (37) వైశ్వామిత్రాఘమర్షణకౌశిక త్రయాక్షేయప్రవరాన్వితమగు అఘమర్షణగోత్రము (38) వైశ్వామిత్ర గౌధినరైణవ త్రయాక్షేయప్రవరాన్విత రేణవగోత్రము (39) వైశ్వా

మిత్రగాభిన్నవైణనత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితవేణనగోత్రము(40)వైశ్వా
మిత్రశాలంకాయనకౌశికత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితములగు శాలంకా
యన- శాలాక్ష- లోహితాక్ష- లోహితజహ్నువము లను నాల్గు
గోత్రములు.

V కాశ్యపర్షిమూలమున (41) కాశ్యపావత్సరాసితత్ర
యాన్వేయప్రవరాన్విత కాశ్యపసగోత్రము (42) కాశ్యపావత్సరనై
ధ్రువత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితనిధ్రువగోత్రము (43) కాశ్యపావత్సర
రైభ్యత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితరేభ్యగోత్రము (44) శాండిలాసిత
దైవలత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితముగాని లేక కాశ్యపాసితదైవల
త్రయాన్వేయప్రవరాన్వితముగాని యగుశాండిల్యగోత్రము.

VI వశిష్ఠర్షిమూలమున (45) వశిష్ఠకాన్వేయప్రవరాన్విత
వశిష్ఠగోత్రము (46) వశిష్ఠాభరద్వస్వింద్రప్రమదత్రయాన్వేయప్రవరా
న్విత మగు ఉపమన్యవగోత్రము (47) వశిష్ఠశాక్త్యపారాశర్య
త్రయాన్వేయప్రవరాన్విత పరాశరగోత్రము (48) వశిష్ఠమైత్రావరుణ
కాండిన్యత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితకుండినగోత్రము.

VII అగస్త్యిమూలమున (49) అగస్త్యదాఝ్యచ్యుతేధ్మ
వాహత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితముగాని లేక అగస్త్యదాఝ్యత
సోమవాహత్రయాన్వేయప్రవరాన్వితముగాని యగు అగస్త్యగోత్రమును.
ఇంతేగాక తెక్కమిక్కిలియగు గోత్రసంఖ్య కలదు. అందు భృగు
వత్సగోత్రములం బ్రత్యేకము డెబ్బదిమూడుపేర్లుకలవి- అందులో
శౌనకగోత్రము తెనిమిది పైలగోత్రములు పదమూడు- పింగళాయన
గోత్రములు పదునాల్గు పాణిగోత్రము లిరువదితొమ్మిది- వాల్మీకీయ
ములు ముప్పది విదగోత్రములు పదమూడు- ఆప్టిషేణము తెన్నిది-
యాస్కము లిరువది- మైత్రేయులు పదునొకండు- వైన్యములు

మూఁడు- శౌనకములు తొమ్మిది. ఈతీరున గోత్రములపిశేషముల గణితములు శిష్టాచారసంప్రదాయానుసారముగా నాచరింపఁబడు యజ్ఞవిధానములఁబట్టియు వివాహవిధానములఁబట్టియును ప్రాచీన బ్రాహ్మణగోత్రవిశేషభేదము లూహ్యాలు.

దేవతలకు హవ్యమునం దిచ్చు సగ్నిహోత్రుని ప్రార్థించు విధానము ప్రవర యనఁబడును- అగ్ని క్షార్వేయ మని పేరు- ఆక్షేయ మనఁగా ఋషిసంతానము. ఋషులు మొట్టమొదట యజ్ఞమునకై యగ్నిని బుట్టించినారుగనుక- దేవతలకు సగ్నిహోత్రీయు సధ్వర్యుఁ డునుగా నున్నాఁడు- హోత్ర్యధ్వర్యులవలె దేవతల కగ్ని యపచ రించుచున్నాఁడు- బ్రాహ్మణుఁ డగ్నిహోత్రముచేయునపుడు తనవంశ మూలపురుషులను స్మరించవలసినది- అగ్నిహోత్ర ప్రార్థనమందు తనవంశకర్త పేరు ప్రవర యనఁబడును. ఇందు కుదాహరణముగా మాండుకేయగోత్రమునఁ జేరిన బ్రాహ్మణుఁడు మాండుకేయులు వత్సగోత్రములోనివారనియు నావత్సలు భృగుసంతతివారనియును దెలిసికొని యా బ్రాహ్మణుఁడు తక్కినవత్సగోత్రమువారివలెనే భార్గవ చ్యవనాప్స నసౌర్యజామదగ్న పంచాక్షేయ ప్రవరాన్వితవత్ససగోత్రుఁడ నని యగ్నిహోత్రముచేయవలయును. మానవశ్రౌతసూత్రములందు యజ్ఞదీక్షితుఁడు తనపేరు తనగోత్రము పేరు తనతండ్రిపేరు తనపితా మహునిపేరును తనప్రపితామహునిపేరును జెప్పవలసినది. ఈతీరుగా బ్రాహ్మణుఁ డనాదికాలముగాఁ బ్రవర్తిల్లుచున్న తనగోత్రమును దనవంశమూలపురుషులను మూఁడుతరముల తాతతండ్రులఁ దెలిసి కొనుటచే శ్రౌతస్మార్త కర్మములందుఁ దనకులగోత్రములను వెల్లడించు కొని తనవంశావళిచరిత్రను బ్రచురించుకొని ధర్మశాస్త్రానుసారముగా వివాహాదిసంస్కారములచే గృహస్థయి వర్ణాశ్రమధర్మములఁ గాపాడు కొనుచు నిహపరములఁ దరించుచున్నాఁడు. బ్రాహ్మణులందఱును

భృగు- అంగిరసుడు- విశ్వామిత్రుడు- వశిష్ఠుడు- కశ్యపుడు-
అత్రి- అగస్త్యుడు- ఈ యేడుగురు ఋషులను బట్టి కలిగిరి- జనుదగ్గి-
గౌతమ- భరద్వాజ- విశ్వామిత్ర- వశిష్ఠ- కాశ్యప- అత్రి- అగస్త్యు-
లను- నీ యెనమండ్రు నిక్కముగా నందఱు బ్రాహ్మణులకు వంశ-
కర్తలు- ఈయెనిమిదిగోత్రములనుండి పైవివరించిన నలునదితోమ్మిది
గోత్రములును గలిగెను.

మొదట గర్భమునుండి జాతువు మొక్క- శిరస్సు పిదప
బాహువులు తరువాతఁ దొడలు తుట్టతునకుఁ బాదములు వెలు
వడుట తఱచుకదా? కాబట్టి విరాట్పురుషుని శిరఃప్రదేశమగు
ముఖము బ్రాహ్మణరూపమనియు బాహువులు క్షత్రియవర్ణమనియు
చూరువులు వైశ్యజాతియనియు పాదములు శూద్రవర్ణమనియుం
జెప్పఁబడెను. మొత్తముపై నీజగమంతయును విరాట్పురుషుని
శరీరముగనుక సంతరిక్షము బ్రాహ్మణస్వరూపము నాయంతరిక్షము
నడుమ సగపడుగ్రహములు సక్షత్రములు మేఘములు మెఱుపులు
మొదలగునవి క్షత్రియరూపము- భూమి వైశ్యరూపము- పాతాళము
శూద్రరూపము. భూగర్భములోని పదార్థములు తెలియఁబడవుగాన
ద్విజసంస్కారములేక శూద్రజాతివలె నసంస్కృతమై యున్నది.
భూమిపై భాగము గ్రహసక్షత్రగతులు సంతరిక్షము కొంతవఱ
కింద్రియగోచరము గనుక తత్తత్కార్యములయెడఁ బ్రవృత్తినివృత్తుల
నుదహరించుటచేత నవి సంస్కృతములై బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్యులవలె
ద్విజత్వము గాంచిన ట్లూహింపఁబడు చున్నవి. వాస్తవముగా
మొత్తముపై నాల్గుజాతులం బరఁగు ముఖబాహుచూరపాదావయవ
విశిష్టమగు మూర్త్యంతకును దేహ మనియే పేరుగదా? కాబట్టి
భూమియందు ద్విజులు ద్విజేతరులు ననిపించుకొన్న బ్రహ్మక్షత్రియ
వైశ్యశూద్రులందఱును మనుష్యులే- భృగ్వాదిసప్తర్షులు సప్తర్షి

లోకములు- సప్తవాయువులు- సప్తకిరణాత్మకులు- సప్తాగ్నులు-
 సప్తసాగరములు- సప్తపాతాళములు నేడేళ్లుకలుపఁగా నలువది
 తొమ్మిదిగోత్రములుగాని కులములుగాని జాతులుగాని భిన్నవస్తు
 సమూహములుగాని తేలుచున్నవి- కాఁబట్టి యేద్రవ్యగుణకర్మ
 సామాన్యవిశేషసమవాయా భావములు సప్తపదార్థములని లెక్కింపఁ
 బడెను. బ్రతుకున ముఖ్యముగాఁ బెండ్లి సఖ్యము సప్తపదులు
 త్రొక్కుట సాప్తపదీనము సఖ్యము- మృతక శేబరమునకు సప్తకట్లు-
 సప్తదశాక్షరము యజ్ఞము- సభాసప్తాంగలక్షణము- అనాదిగా వేద
 ప్రమాణముచేత న్నదనియోగమాః ఖలు దుర్లభా యను పల్కు
 పాటించక వేదభాషకు యథేష్టార్థములు పన్ని గొప్పకొద్దులు
 తమతోఁదాము మనుష్యు లహంకారమమకారములతో స్వార్థపరులై
 మునులయభిప్రాయ మెఱుఁగ నేరక సర్వభూతదయయును సర్వలోకోప
 కారవర్తనమును యథాలాభసంతుష్టియును సకలవేదములు బోధించు
 చున్నవని సర్వజనసమ్మతముగా నొరులసుఖపెట్టి తాము సుఖపడ
 నేరక తెలిసీ తెలియని జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులగు మనుష్యులు తనుగట్టు
 త్రాళ్ళు తాఁదెచ్చుకొన్నట్లు కోరి తిర్యగ్జంతువులకన్నఁ గష్టములఁ
 బడుచుంటకుఁగారణము నిక్కముగా స్వాభిమానమే.

త త్వ ని ర్ణ య ము

నానావిధ పాంచభౌతికోపాధుల నాశ్రయించి స్వకర్మఫల
 మనుభవించు వివిధజీవులు ననాదిగా నహంకారమమకారములతోఁ
 బ్రవర్తిల్లుట స్వభావము- దహనశక్తి యగ్నికి నిత్యమును సహజ
 మునుగాని యాయగ్నియొక్క జ్వాలాకారములు మఱి యది వెల్ల
 డించు నానావిధములగురంగులు నితరభూతసంయోగోపాధివిశేషజన్య
 ములు నిత్యము లాగంతకుములుగాని సహజము లెట్లుకావో యటు

లనే పృథివ్యాది నవ ద్రవ్య పదార్థములకు గుణకర్మ సామాన్యవిశేష సమవాయాభావములను నితరపదార్థవిశేషవ్యక్తికరణ మనిత్యము నాగంతుకము గాని వాస్తవముగా స్వతస్సిద్ధము కాదు. పాంచభౌతిక స్థూలోపాధియత్పత్తిస్థితినాశములందుటచేత నిత్యమును స్వప్నము వలె గల్పితమును మిథ్యయును గాని నిర్విషయమగు మనోద్రవ్యము వలె నిత్యమును సత్యమును గాదు- ఘటకపాలాదినామరూపము లుత్పత్తిస్థితినాశవంతములగుటచేత మృత్తునకు స్వప్నజగమువలెను మదనకారములవలెను గల్పితములుగాని వాస్తవము లెట్లుకావో యటులనే పంచభూతాత్మకస్థూలేంద్రియదృష్టములగు సహంకార మమకారప్రవృత్తి శబ్దస్పర్శరూపరసగంధాదిగుణవిశేషములన్నియును మిథ్యలుగాని పరమార్థము లెంతమాత్రమును గావు- సత్త్వరజస్తమో గుణసామ్యమగు ప్రకృతియే యీ సర్వజగద్వికారములకు మూలము. నిర్లిప్తుఁడగు నగుఁడు నగు పరమపురుషుని సంపర్కమహిమముచేత సూదంటురాతినంపర్కమున నినుము భ్రమించునట్టిప్రకృతి సర్వ జగద్వికారము లందుచుంట కాత్మవశమున జాగ్రత్స్వప్ననిద్రలం బరఁగు మనస్సే తార్కాణము.

పురుషసంపర్కమహిమముచేత నీతిగుణసామ్యమగు ప్రకృతి ప్రవృత్తి నివృత్తులందుచున్నదికాని నిర్గుణుఁడగు నప్పరమపురుషున కీప్రకృతిన్సూర్చి తలంపేలేనికారణముచేతను ద్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతి పురుషునివలె నిర్వికారమగుటచేతనుపురుషునకును మఱియుం బ్రకృతికిని స్వభావముగాలేనిజగద్వికారములన్నియును సున్నమునకుఁ గాని పసుపునకుఁగాని సహజముగాలేని యెఱు పా రెంగింటి సంపర్క విశేషమున నాగంతుకముగా నుద్భవస్థితినాశము లందుచున్నట్లు కన్పట్టుచున్నది. ప్రకృతికిఁ బురుషుఁడుగాని పురుషునకుఁ బ్రకృతిగాని మనోన్యాయమున్నట్లెంతమాత్రము నైలియదు. నిర్విషయమగు మన

స్సువలెఁ ద్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతియును దామరాకునంటని నీటి బిందువవలెఁ బ్రకృతినంటని పురుషుఁడు నన్యోన్యాభావనిశేషముచే నుభయు లెవరిమట్టుకువారే నిత్యులును సత్యులు నిర్వికారులును మఱియుం గేవలులును. బ్రహ్మ త్కృతియ వైశ్య శూద్రాదిజాతులు నానావిధదేహాద్యపాధివిశేషములు నున్న తిస్థితినాశవంతములగు సకల జగద్వికారములును స్వప్నవికారములవలె మిథ్యలుగాని వాస్తవములు కావు.

కమున కెందు కి ట్లన్యాయముగా గ్రుద్దులాడెదరు? రెండును మట్టిబొమ్మలే. మొక్కుట మొక్కించుకొనుటయు నొక్కయవివేకమునఁ గలిగినచేష్టలే- వెనుకటిమొట్ట యెందుకు? వేదములు శాస్త్రములు గతించినవారిసంగతి నీకేల? ప్రస్తుతము నీయెదుటనున్న నీతోడిపాటివారి నెమ్మి సంపాదించుకొని వారినిసుఖపెట్టి నీవుసుఖపడుము- నీవు బ్రాహ్మణుఁడవు కావు మఱి యబ్రాహ్మణుఁడవును గావు శుఖముగాబ్రతుకుటకై దేవులాడుజంతువులలో నొకజంతునవు. నీతోడిపాటిజంతువులకష్టములు కనిపెట్టి యెరులసుఖపెట్టి నీయూ పిరియున్నంతవఱకు నీవు సుఖపడుము. ఈ సంగతి యేవేదములు శాస్త్రములు మునులు పెద్దలు ప్రాచీనులు నవీను లాపులు పిన్న పెద్దలందఱును బోధించుసహజధర్మము. నీతల్లిదండ్రులు నీయవ్వ తాతలువలె నీ వున్నావా? వారిశరీరము వారిమనస్సులు వారిచేష్టలు వారికష్టసుఖములు వారిమతములు వారికర్మములువాగతులు వేఱు. నీస్థితి వేఱు- కాలమునుబట్టి జగమునందలివస్తువులు ప్రతిక్షణ మొక్కొక్కవిధముగా వికారములందుచుండును. నీబ్రతుకు సుఖ మెట్లు సమకూరునో యటులు నీతోడిపాటివారలతో నీవు వర్తించు నేర్పు నీలో నున్నది మఱి యట్టినేర్పు నీకొదవుట కాలరూపియైన దైవముచేతిలో నున్నది. హాయిగాబ్రతుకు- నీకోర్కె నీపొరుషము

మఱి యాసుఖము నీకుఁజేకూరుట నీయదృష్టమగుదైవము— నీబ్రతుకు సుఖము కోరెదవేని “సర్వేజనాః సుఖినో భవన్తు” అని యహర్నిశ మును జపించుచుండుము— వేదములు శాస్త్రములు పురాణములు ముసలమ్మపిట్టకథలు వెనుకటిముచ్చటలు గతజలసేతుబంధములు నీకేల? జగదుపకారముగానడిచి యొరులసుఖపెట్టి తాసుఖపడువాఁడు గొప్పజాతివాఁడు. పరులనుబాధించి తాబాధపడువాఁడు తుద్ర జాతివాఁడు. దేశ మెవరేలిననేమి యెవడుప్రభువు లైననేమి వారివారి చిత్తానుసారముగానడిచి వారిపారియనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడవై వారి కుపచరించి సుఖముగా బ్రతుకు మయ్యో! యవివేకీ! యీదేశ మీభూమి యీయి స్త్రీస్త్రీ యీధన మీదేహ మీయాపి రీబ్రతుకు నీయధీన మనుకొనకు. నీ వెంతమాత్రమును స్వతంత్రుఁడవు కావు. కాలవశమున మఱియు నదృష్టవశమున నీ కీబ్రతుకునందలిస్థితిగతులు తటస్థించుచున్నవి. వాస్తవము నీయహంకారమమకారములు నీచిత్తవికారములు నీస్థితిగతులు స్వప్నవికారములవలె మదవికారములమాడ్కి భ్రాంతిజన్యములుగాని వాస్తవములు కావు— నీ కీబోధ దురవగాహమయ్యెనేని చూడు మాఁకలి కేయన్నమైనఁ దినకున్నావా? డప్పి కేనీరైనఁద్రాగకున్నావా? కాఁబట్టి సుఖముగాఁ బ్రతుకఁ గోరితివేని నిన్నునీవు ప్రేమించునట్లు నీతోడి పాటివారలం ప్రేమించి వారియశాన్నత్యసంపద నీకున్నట్లు మనస్సమాధానముచేసికొని యేయెండ కాగొడుగు పట్టి సుఖించుము— నాది భారతవర్షము. నేను బ్రాహ్మణుఁడను నాయిల్లు నావాకిలి నాధనము నాజాతి నాపెద్దలంతంతవారు వారలకువలె నాకు జరుగవలయును. జాతితక్కువవారికి నేను లోఁబడను నాకుఁగాని నాజాతివారికిఁగాని దేశవాసులకుఁగాని నన్నుండి యెట్టికష్టములు వచ్చినను రానీ జాతిపోఁగొట్టుకొనెదనా? వేదములు శాస్త్ర

ములు పురాణములు ప్రాచీనులు పెద్దలు బోధించిన నాజాతి
 నామర్యాద నాకులము పోగొట్టుకొందునా? యని తాఁబుచ్చిన
 గొట్టెమందనంతను జెఱచిన స్త్రీల నీవు చెడుటయేగాక నీతోడిపాటి
 వారిని జెఱచెదవు? ఆఁడుజాతి పోతుజాతి యీరెండు జాతులుతప్ప
 మఱి జాతి లేదు- అన్యాయముగాఁ జెడిపోకు- మనుష్యులందఱి
 దొక్కటే జాతి- జాతిధర్మము కాపాడఁదలంచుకొందువేని నీతోడి
 మనుష్యులందఱితోఁ బొత్తుకొని వారియిష్టానుసారముగా నడుచుకొని
 సుఖించు- ఆయాకాలములకుఁ దగునట్లు వేదములు శాస్త్రములు
 పురాణములు మునివచనము లర్థముచేసికొని కాలోచితవర్తనము
 సమయోచితవాక్యముఁ బ్రకటించుచు సుఖముగా బ్రతుకుఁడనియే
 వేదశాస్త్రములన్నింటి తాత్పర్యము కాకతీఱదు- పుస్తకట్టినమాత్ర
 మున వీనిపెండ్లా మగునా? కవగూడినమాత్రమున వీనిసంతాన
 మగునా? యేమీనెఱ్ఱి? బడరీగాదరాయణసంబంధ మీసంతసంసా
 రము చుట్టరికము. వానివరుసలు కులములు జాతులును అనువస్తువు
 లకుఁబెట్టె నీబ్రతుకు. నీబ్రతుకుపెట్టె తాళముమాత్రము దైవముచేత
 నున్నదికాని నీచేతిలో లే నందుకు జాతి హెచ్చుతగ్గులెంచుకొని
 కులమునకై గ్రుద్దులాడెదవు. నీది మనుష్యజాతి నీవెంతపోగొట్టు
 కొన్నను మఱి యితరు లెంత జెఱచినను మనుష్యజాతికిఁ బశుజాతికి
 వలెఁ దోఁకలు వచ్చునా? అక్క లబ్బునా? వెనుకటిపంచాంగములు
 నీకేల? నీతాత యెంతవాఁడైన నేమి యెట్లున్న నేమి? మునులసంగతి
 ప్రాచీనవర్ణవిశేషవిభేదము నీకేల? అప్పటి కావేదములు మఱి
 యాకాలమున కాజాతిమర్యాదలు చెల్లినవి- “ఎప్పటి కెయ్యది
 ప్రస్తుత మప్పటి కామాట లాడి” అను న్యాయ మనుసరించి సుఖం
 చుము- నీ కేజాతియును లేదు- నిక్కముగాఁ దక్కినజంతువులవలె
 నీ వొకజంతువవు- కాఁబట్టి దుష్టజంతువులను నేర్పునఁ దప్పకొని

నిన్ను సుఖపెట్టుసాధుజంతువులఁ గనిపెట్టుకొని యుండు- ప్రస్తుతము వేదము శాస్త్రముల కిద్దియే తాత్పర్యమని ముమ్మాటికి నమ్ముకొనుము.

వేయేల త్రిగుణసామ్యమయిన ప్రకృతికే నిర్విషయిక మనస్సని రెండవ పేరు. సత్వరజస్తమోగుణత్రితయ ప్రకోపమువలన వాతపైత్యశ్లేష్మత్రిదోషసామ్య మారోగ్యము మఱి యారోగ్యలక్షణము కోర్కెలేమి. త్రిగుణసామ్యము ప్రకృతి. ప్రకృతిలక్షణము జగముతోఁజని ప్రళయాత్మకమగు సమాధ్యవస్థ- ఈజగమంతయును స్వప్నజగమువలె మనోభ్రాంతిమూలముగాని వాస్తవము కాదు. వాస్తవమైనచో నుత్పత్తిస్థితినిశవత్తుకనుక నే యనిత్యమును గార్యము నగునీజగ మాకారణము కానేరదుకదా? కారణములేనికార్యమెట్లు కలుగును? మఱియు జగత్సృష్టిస్థితిలయములకుఁ ద్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతియొక్క గుణప్రకోపమే కారణమనకతీతదు- మఱి యాగుణప్రకోపమునకు పేతువు ప్రకృతిపురుషసంపర్కమై యుండును- సూదంటురాయి సూదులసంపర్కముచే ననుమాన ప్రమాణమునఁ బ్రకృతిపురుషసంపర్కమును సాధించి సూచీపరిభ్రమణకార్యసదృశముగా జగత్కార్యమును సాధింపవచ్చును- ప్రకృతి పురుషపరస్పరసంపర్కవశమునఁ బ్రకృతిపురుషతత్వ మెద్దియై న్నాని జగమనుమిథ్యాకార్యము విచిత్రమగునీడవలెఁ బొడముచున్నదనకతీతదు- నిర్గుణుడగు పురుషునకుఁ బ్రతిబింబముపొడమనేరదుకదా? త్రిగుణాత్మకమగు ప్రకృతిప్రతిబింబ మీజగత్తు. జాగ్రదవస్థావస్తుప్రతిబింబము స్వప్నవస్తువై నట్లు కలుగుచున్నదని యనుమానించవచ్చును. స్వప్నజగము నిక్కముగాఁ బుట్టలేదు. పెరుఁగలేదు మఱియు నశింపలేదుకదా? పుట్టినట్లు నిలిచినట్లు నశించినట్లున్ననీడవంటి మిథ్యాస్వప్నభ్రాంతి సదృశకార్య మీజగము కానిచో

నిత్యచస్తువులగు ప్రకృతిపురుషు లీయనిత్యమిథ్యాజగత్కార్యమున
 కేధిధమైనకారణము న్నానేరదు. మఱియు నిజగము త్రిగుణసామ్యమగు
 ప్రకృతియొక్క ప్రతిబింబముగాఁగాని నిర్గుణుడగు పురుషునిప్రతి
 బింబముగాఁగాని యుండనేరదు- ప్రకృతిపురుషసంపర్కభ్రాంతికారణ
 ముచే స్వప్నానస్థచే మిథ్యాప్రపంచముతోఁచునట్టిమిథ్యాజగము
 తోఁచుచున్నది- త్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతికి స్సంకల్పములేదు.
 నిర్గుణుడగు పురుషునకు స్సంకల్పమున్నదనరాదు. కాబట్టి ప్రకృతి
 పురుషసంపర్కజన్యమగు నెద్దియో యనిర్వచనీయపదార్థ మీజగ
 త్కారణమని నిర్ణయింపకతీతము. సుషుప్త్యవస్థావిశేషము నివరించి
 చెప్పనలవికానిచందమున నీజగదుద్భవస్థితినినాశకారణము నిర్ణ
 యింప నలవికాదు- తెలియశక్యముకాని కారణమే దైవము-
 మఱి యాదైవమే ప్రకృతి పురుషసంపర్క మహిమాత్మకమై
 యహంకారముకారజనకమగు స్మృతిరూపమై యున్నది. మఱి
 యీస్మృతియే సకలసంసార హేతువు- సుషుప్త్యవస్థాత్మకమగు
 విస్మృతియే త్రిగుణసామ్యమగుప్రకృతి- స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థా
 సాక్షియై నిర్లిప్తుడై నిర్గుణుడయిన పరమాత్ముడు పురుషుడు.
 వేదములు పరమార్థమును జెప్పుచున్నవిగాని యొక్కింతయును లోక
 వ్యవహారమునుగూర్చి చెప్పవు. జగదుపకారపరులయిన యతీంద్రియ
 ద్రష్టలగు మునులు పామరబోధకొఱకు మఱి యుపాసనకొఱకు
 నతాకికపదార్థములగు వేదములచే తాకికపదార్థభినయమొనర్చిరిగాని
 నిక్కముగా నిష్టుడనుకొన్న బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాది
 తాకికజాతుల న్నేవల పరమార్థబోధకములగు వేదము లెట్లు
 వాకొనును? అగ్ని తన్నుఁ దా దహించుకొనఁజాలనట్లు ప్రజ్ఞాన
 పురుషాత్మకమగు వేదము తనుఁ దాఁ దెలిసికొనఁజాలదు. గుణాత్మక
 మగుతెలివి నిర్గుణుడగు వేదపురుషు నెట్లు తెలియఁగలదు? వాస్తవ

ముగా వేదపురుషుఁ డీతాకికాకారాద్యక్షరమూర్తి యని చెప్పట సాహసము. శాఖాగ్రచంద్రవత్తుగాఁ బామరబోధకై మునులు వేదముల నక్షరమయముగా నౌపచారికముగాఁ జెప్పి శ్రద్ధ నుద్బోధించుటకై “అగ్నిమిత్రే పురోహితమ్” అను మొదలగు వాఙ్మయము నుచ్చరించిరి. “పృథోవరా దీని యథోపదిష్టమ్” అను వ్యాకరణ సూత్రానుసారముగాఁ గేవలజగదుపకారకులయిన శిష్టులుచ్చరించిన వినిధవేదములు తాకికములయినప్పటికిం బ్రమాణములుగా నంగీకరించుటయే మిక్కిలి శ్రేయము.

వేదార్థము

వేదములయర్థమును వేదములభాషయును బ్రతియుగమున మాటుచుండును. పురాణవచనానుసారముగా “ఇషేత్వోర్జేత్వా” అని ప్రారంభించు యజుర్వేదభాషయును మఱి తదర్థమును దదీయ కల్పవిధానములును బ్రతియుగమును మాటుటచే వేదభాషయు న్నదర్థమును మఱియుఁదత్కల్పవిధానములు నైహతాకికములేయనియు ననిత్యకార్యములనియుం జెప్పన్వాయవై శేషి కాది పాపండమతములు సహేతుకములని యంగీకరింపకతీటదు. మఱియును వేదములన్నియును వైఖరీరూపకమనుష్యకంఠోద్భవములు గనుక మానుషాదిదేహముల వలె ననిత్యములని నిర్ణయింపకతీటదు. వేదములందు నమ్మకమధికముగాఁ బామరులకుఁ గలిగించి తరింపఁజేయుటకై కాశీవిశ్వనాథుని లింగమును గాశియును బ్రశయాంతమందుఁ గూడ నశింపక శాశ్వతములుగానుండునను వ్యాసవచనములవలెనే జైమినివ్యాసమహర్షులు వేదములు నిత్యములు మఱి యపౌరుషేయములని వేదములను స్తుతించుచుఁ దన్నిత్యత్వము నౌపచారికముగాను గౌణముగాను సిద్ధాంతీకరించి రని ప్రాజ్ఞు లెఱుఁగవలయును “యద్దృశ్యం తస్మశ్యమ్” అను

నట్లు మానుషేంద్రియములును మఱి తద్దృష్టపాంచభౌతికగుణ విశేషములన్నియు ననిత్యములును స్వప్నజగమువలె మిథ్యలనియును బ్రకటించు నుపనిషత్సతమే మిక్కిలి యుక్తియుక్తమునుఁ గడు సమంజసమును. స్త్రీ ముందా పురుషుఁడు ముందా? స్త్రీపురుష సంయోగము సంతానమునకుఁ గారణ మని చెప్పకతీరుదుగదా? స్త్రీపురుషమిధునమున కాదికారణము స్త్రీపురుషమిధునమే యని చెప్పనపు డనవస్థాచక్రకదోషము లనివార్యములు. చెట్టుముందా విత్తుముందా యనునపుడు చెట్టే విత్తు విత్తే చెట్టు. స్థూలసూక్ష్మా కారభేదమున్నప్పటికి నస్తుభేదములేదనియును “వాచారంభణం వికారోనామధేయమ్” అను శ్రుతిప్రకారము మృద్ధుటముల కభేదము “మృదేవసత్యమ్” అనునట్లు నామరూపములు స్వప్ననస్తువులవలె మిథ్యలుం భ్రాంతిభాసికములని యంగీకరించినయెడల నిజగమంతయును వ్యావహారికసత్యముగాని నిక్కముగాఁ బారమార్థికసత్యముకాదని నిశ్చయింపకతీరుదు.

స్మృత్యర్థము

స్మృతియే యహంకారమమకారాత్మకమై సకలజంగమస్థావరాత్మక జగత్సృష్టిస్థితిలయములకుఁ గారణ మగుచున్నది. విస్మృతి దశయెడల నీసకలజగమును లయమగుచున్నది. కాబట్టి సగుణమగు స్మృతియే ప్రకృతి ప్రధానమాయావిద్యా నిర్వచనీయనామమని మఱి విస్మృతియే సమాధిప్రళయబ్రహ్మతరీయసచ్చిదానందలక్షణ కైవల్య మని సిద్ధాంతీకరింపకతీరుదు. “తేనుఁ గెఱుఁగని సంస్కృతంబు తె న్నే మెఱుఁగున్” అనున టైహలౌకికధర్మమునే తిన్నగాఁ దెలిసికొని నడువశక్తులుకాని మనుష్యులకుఁ బారలౌకికప్రతిబోధనైక ప్రయోజనములగు వేదచింతలు వీసెడుబరు వెత్తఁజాలక గిజగిజ గింజుకొనువాఁడు హిమవత్పర్వత మెత్తనుంకించిన ట్లుండును. అతీం

దిగ్విద్యలు గాఢము లగుపెద్దలు జగదుపకారధర్మకార్యము
లందుఁ బామరులకు విశ్వాసము బలపర్చుటకై పరలోకమునల్పించి
శాశ్వతస్వర్గసౌఖ్యము కలుగునని యాసపెట్టి బెల్ల మగపర్చి చేదు
మేపి పిల్లలం బాగుచేయుతల్లివలె స్వార్థపరతమాని “శరీరమాద్యం
ఖలుధర్మసాధనమ్- అహింసా పరమోధర్మః- పరోపకారార్థ మిదం
శరీరమ్” అని చేదువలె నారోగ్యకరమును కష్టానుభవకరమగు
పరోపకారధర్మమును వేదవేదాంగములంబన్ని నాట్యముచేఁ బామ
రులధనమును హరించునట్లు పామరులస్వలాభసౌఖ్యధనమును హరించి
“యస్యానుగ్రహ మిచ్ఛామి తస్య విత్తం హరామ్యహమ్” అను
న్యాయముగా సంసారభోగసౌఖ్యమును దొలంగించి జగదుపకారక
ధర్మాచరణక్షేత్రమునఁ బ్రవర్తింపఁజేసిరి. బ్రతుకునకు సంతృప్తి
మానసమే ఫలముగనుకను స్వాలాభప్రవృత్తియెడఁ గోర్కెతీటక
వెల్లిమనస్సున కధికమగుచుండుటచేతను పరోపకారప్రవర్తనము
చేత స్వసౌఖ్యవిముఖతకలుగుకారణముచేత సంతృప్తిమయిన మనస్సు
నిర్విషయమాటచే మనుష్యుఁడు సంసారదుఃఖ విముక్తుఁడగునని
మునులు కేవలజగదుపకారకధర్మమును ముఖ్యగోణవిధులచే వేద
శాస్త్రకావ్యరచనానిశేషములచే తాకికవ్యవహారధర్మముల ననాది
కాలమునుండియును బోధింపఁదలకొనిరి.

అహం మమ ప్రత్యయము

అహంకార మమకార జాత్యభిమాన స్వపరవిభేద జన్యరాగ
ద్వేషములచే నన్యోన్యముఁ దన్నుకొని వీరస్వర్గలాభ మనియును
ధర్మ మనియును యుద్ధములాడి తెలిసీతెలియని జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులు
“క్షణమప్యవత్తిష్ఠ తేశ్వరన్ యది జంతుర్ననులాభవానసా” బ్రతికి
యుండిన సుఖములు పడయవచ్చు ననునీతి నవలద్రోసి తిని క్రొవ్వి

యోగులఁ జంపి తాము జావనేల “శతం దీర్ఘనూయుః” అను
 శ్రుతిం బాటింపక నశ్యక ర్తవ్యములగు సామదానము లవలంబ్రోసి
 స్వపరహానికరములగు భేదదంఱోపాయము లనుసరించుకూరులు
 బ్రతుకు తెరువెఱుఁగని వెఱ్ఱులుకారే? దేహముమొదలుకొని యేవస్తు
 వును నిక్క-ముగాఁ దనదికా దని ప్రతిక్షణానుభవమునఁ దెలిసి
 కొనుచుండియు నాయాలు నాబిడ్డలు నాయిల్లు నాశరీరము నాధనము
 నాభూమి నాదేశము- నాజాతి- నానీతి యని దురభిమానము నహం
 కారమమకారములమగు సంసారమందు మమత విడఁజాలక కేవల
 పరోపకారమునకే తనబ్రతుకు ప్రయోజన మని పల్కు వేదశాస్త్ర
 పురాణర్షి వాక్యతాత్పర్యము గణింప కూర కొరుల హింసించి తాము
 హింసపడుచు బ్రాహ్మణులమనియు క్షత్రియులమనియుం బ్రభువుల
 మనియుం బరిపాలకులమనియు దేశజాత్యభిమానములతో నహంకార
 మమకారముచే నొండొరుం బొడుచుకొని చచ్చువారు మానుషా
 కారములనున్న రాక్షసులుం బశువులుగాని నిక్క-ముగా సకలప్రాణ్యు
 పకారై కధర్మస్వభావలక్షణులగు మానవు లెట్లాదురు? పెక్కుమాట
 లేల మనుష్యులందఱు నొకరినొకరునొప్పించక హింసించక సుఖముగా
 బ్రతుకుమార్గమంతయును సకలవేదశాస్త్రసమ్మతమే. రాచటికము-
 జాతి- జాతినీతులు- వివాహవిధానములును- సంఘశాసనములు- పరి
 పాలనపద్ధతులు- లోకములోని మనుజు లొండొరులను బాధించ
 కన్యోన్యాయుర్రాగమున నందఱును బ్రతుకుటకై దారు లేర్పఱచిన
 మునియభిప్రాయము సర్వలోకరక్షణముకదా? నేను నాది యనునహం
 కారమమకారములఁ దొఱఁగి మనుష్యులందఱు న్గలసిమెలసి సమాన
 నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములతోబ్రతుకుటయే సమస్త వేదశాస్త్రములు
 ఘంటాపథముగాబోధించుచున్నవి. అఁడుదేముందుపుట్టెనో మగవాఁడే
 ముందు పుట్టెనో లే కుభయు లొక్కసారియే పుట్టిరో “ఇచ్ఛామాత్రం

ప్రభోః సృష్టిః” అనునట్లు దైవసంకల్ప మాత్రముచేతనే కొందఱు
 వృద్ధులు కొందఱుపడుచువారు కొందఱుపసివారు మొదలుగా నానా
 వర్ణములతో నానాదేశములందు నానాచారవ్యవహారములతో నానా
 జాతివయోరూపముల సమాన సంఖ్యాకులగు మానవులు కలి
 గిరో స్వర్గమర్త్యపాతాళములు తత్తద్వస్తువులతో నానా వస
 తులతోడి జడచైతన్యాత్మకజంగమస్థావరవస్తువు లెప్పటినుండి
 మొదలుకొని యెట్టిప్పటివఱకు మాటుచున్నవో యింక
 ముం దీసృష్టి యేమగునో నానావేదశాస్త్రమతానుసారము
 నానాప్రకారములుగా నూహింపఁబడుచున్నవిగా? నానార్హిమతము
 లన్యోన్యముక్తి ఖండితములౌటచేతను వేదశాస్త్రములు బహుముఖ
 ములై బహుమతములం బోధించుచుంటచేతను నిశ్చయము నిదమిద్ధ
 మ్మని నిర్ణయించుట కేప్రమాణము న్నిల్వకుంటచేతను మఱి
 యీలోకమందలి పదార్థతత్వమెద్దియైన నిది యిట్లని వాస్తవముగా
 నెఱుఁగ వీలుపడకుంటచేతను బ్రతిక్షణము వృద్ధిక్షీణతల మాటు
 చున్న క్షణికేంద్రియములచేత క్షణికములగు ప్రత్యక్షవస్తుతత్వమును
 నిర్ణయించుటలో ననాదిచరిత్రానుసారముగా నిప్పటివఱకు న్నంశ
 యమే మిగిలియుంటచేతను “పదార్థతత్వజ్ఞానాన్నిశ్చేయసావాప్తిః”
 యను న్యాయము పెండ్లియయినఁగాని వెఱ్ఱికుదురదు వెఱ్ఱికుదిరినఁ
 గాని పెండ్లికాదన్నట్లున్నది- కాఁబట్టి స్వర్గనరకములజోలి మనకేల?
 మన కవశములగు పాంచభౌతికకార్యచింత మనకేల? మనయిష్టాను
 సారము సూర్యుఁ డుదయించునా? ఋతువులు మాటునా? కాఁబట్టి
 “అశ్వప్లుతం వాసవగర్జితంచ స్త్రీణాంచ చిత్తం పురుషస్య భాగ్యమ్
 అవర్షణం చాప్యతి వర్షణంచ దేవో నజానాతి కుతోమనుష్యః”
 అనుటచేతఁ బదార్థతత్వ మెఱిగినామనుకొనుట కుండేటికొమ్ము
 చూచినామనుకొనుటకదా? నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమాసించు నీబ్రతు

కునఁ గొంతవఱకుఁ దోడిపాటిజనుల యనుగ్రహము సంపాదించు కొన్నప్పుడు లభించుచుంట ప్రత్యక్షధర్మార్థకామమోక్షముల నొల్పి టికిఁ బాదు ధర్మము కనుకనే చాతుర్వర్ణమునకు ధర్మమే మొదటఁ జెప్పఁబడెను.

ధర్మ మనఁగా లోకోపకారకమగు వర్తనము. లోకోపకారక చింతగలవాని కిల్లు నిల్లాలు మొదలగు నర్థసుఖము కలుగును. ధర్మముగా సంపాదించఁబడిన యర్థమున నాహారసౌఖ్యము నాయాహార సౌఖ్యముంబట్టి లోకసమ్మతవిహారరూపమగు కామసౌఖ్యమును మఱి యట్టి జనరంజకవిహారమున నొదవు సుఖనిద్రావిశ్రాంతిరూపకమగు మోక్షానందమును లభించును. అభిలషితాహారవిహారనిద్రాత్మకము లగు నర్థకామమోక్షముల కాలవాలము సర్వలోకోపకారకచింతా స్వరూపమగు ధర్మమేకదా? కాఁబట్టి నేను నాది యను జ్ఞప్తి యున్నంతవఱకు దేహధారి సంసరించకతీఱదుగనుక గగనారవింద సదృశమగు పరలోకప్రసంగముతో కాలము లేనిపోని యజ్ఞములు యాగములు క్రతువులు మడి-తడులు స్నాన-సంధ్యలు జప-తపములు జాతి-భేదములు శ్రౌత-స్మార్తకర్మములు మిట్టవేదాంతములు సన్న్యాసములు ఘోరస్మృతములు వివాహపద్ధతులు స్వపరమతభేదములు మతములు పీఠములు పూజలు సమాధులు భజనమందిరములు దైవ ప్రార్థనము లాకాశపంచాంగములు సకలభూతవశ్యమంత్రాభిచార హోమములు వామాచారములు భూతభావిజన్మచింతలతో వృథా కాలయాపనముచేయక తమతోడిపాటిజనులను సుఖపెట్టి తాను సుఖ పడు బ్రతుకుతెరువున నడుచువారే మనుష్యు లనఁదగినవారు. నాయాలు నాపిల్ల నాయిల్లు నాభూమి నాధనము నాసొత్తు ననునవి యహంకారమమకారకల్పితములై మద్యవికారజన్యములగు బొమ్మల వలె మిథ్యలుగాని వాస్తవములు కావు. అహంకారమమకారములను

దగ్గించుకొన్న పరోపకారపారీణులగు ధర్మాత్ములకుమాత్రము లోక
సమ్మతముగా లభించిన నిద్రాహారవిహారాత్మకములగు సర్థకామ
మోక్షములతో హాయియగుబ్రతుకు లభించును.

మానవోన్నతి

ఎవ్వరికైనను బ్రతికియున్నవఱకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య
చింత తప్పదుకదా? తాను శూరుడని- పండితుడని- గొప్పకుల
మునఁ బుట్టితినని యితరులకన్న నెక్కువగాఁ నెవ్వఁడైన నధికముగా
భోగింప నర్హుఁడు కాఁడు- దేహధారులకుఁ గావలసిన తత్తదేశోచిత
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము దైవదత్తమైయున్నది. మనుష్యులలో
నొకఁడొకనికంటె గొప్పయుం గాఁడు కొద్దియుం గాఁడు జ్ఞానియుం
గాఁడు- మఱి యజ్ఞానియుం గాఁడు శుద్ధుఁడు న్నాఁడు డశుద్ధుఁడు న్నాఁడు
పుట్టినవాఱందఱు నూపిరితీసికొనుటకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమనుభ
వించుటకు నసమానస్వాతంత్ర్యముకలవారే యొకనికంటె నొకఁడు
శిష్టుం గాఁడు భ్రష్టు న్నాఁడు ధనికుఁడు న్నాఁడు దరిద్రుఁడు న్నాఁడు.
లోకోపకారకధర్మపరాయణుఁడు యథాలాభసంతుష్టుఁడు గాన
సకలజనులను దనవలెఁ బ్రేమించును “అస్తి-భాతి-ప్రియ సచ్చిదా
నందలక్షణం బ్రహ్మ”యనుటచే జగదుపకారపరాయణుఁడై నిత్య
సంతుష్టుఁడైనధర్మాత్ముఁడు బాహ్యంతశ్చత్రుబాధ నంటక మరణ
చింతలేక నిర్భయుఁడై “అమృతమభయమాత్మ” అనునట్లు లహం
కారమమకారసూన్యుఁ డౌటచే “అశరీరమాత్మా” యనునట్లు
జగదుపకారధర్మస్వరూపుఁడై జీవన్ముక్తుఁడై శాశ్వతబ్రహ్మనందమం
దును. ఊపిరితీసికొనుట నిద్రాహారవిహారసుఖాభిలాషము నల్లవారుకానీ
తెల్లవారుకానీ యేవర్ణమువారుకానీ యేజాతివారుకానీ యేదేశము
వారుకానీ పిన్నకానీ పెద్దకానీ సుఖజీవేచ్ఛ మనుష్యులందఱికిని

సమానమేకదా? దండకారణ్యమునఁ దపోధనులగు మునులు తమ్ము
రాక్షసులు భక్షింపఁగా భయపడరేమి ప్రతిఘటించరేమి? ఆకట
స్వేగుబెబ్బులికిఁ గోరి బుద్ధుఁ డేల తనయొడలి నాహారముగానొసంగెను?
దేవతల కేల దధీచిముని తనయెముకలను సమర్పించెను? శిబిచక్రవర్తి
యేల తనయొడలిమాంసమునడేగ యాకలి తీర్చిగువ్వను గాపాడెను?
“పరోపకారార్థమిదంశరీరమ్”, “అహింసాపర మోధర్మః” అని తెలిసిన
జగదుపకారకధర్మమూర్తులు కాఁజుట్టి యట్లు పరులకై తమప్రాణము
లొసంగిరి. శరీరస్మృతియున్నంతవఱకు మనుష్యుఁడుపరోపకారముగాఁ
బ్రవర్తింపక త్రికరణశుద్ధిగాఁ దనతోడిపాటివారల కుపచరించక
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యదాయకద్రవ్యముల నందఱితో సమానముగా
వంతు పంచుకొనక దంభుఁడై యితరులకన్నఁదన కెద్దియో యాధిక్య
మున్నదనుకొని విఱ్ఱవీఁగుచు ధర్మయుద్ధమని న్యాయదండనమని
యును బరుల నేమిషచేతనైన బాధించిచంపుట రాక్షసకృత్యము
పశుకర్మమునుగాని మనుష్యధర్మ మెంతమాత్రము న్నానేరదు- కుల
గోత్రములు పూర్వాచారములు జాతినీతులు శ్రౌతస్మార్తవిహితపద్ధ
తులు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసవోదితములని వంచకులు స్వార్థప్రు
లును మునులయభిప్రాయ మరయక వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసకావ్య
ముల కపార్థములు ప్రచురించి రాక్షసకృత్యములగు భేదదండోపాయ
ములనుమాత్రమే యవలంబించి కేవలమనుష్యధర్మములగు సామ
దానముల నుపేక్షింపరాదు. ఆహారనిద్రావిహారములాసించి బ్రతుకు
పశుపక్షికిటములవలె మనుష్యులుఁగూడ నొకనిధమైన జంతుసమూ
హములోఁ జేరినప్రాణులే కదా?

బ్రహ్మసృష్టిలో మనుష్యుఁ డెందు కుత్తముఁ డనవలెను?
ఏజంతువులనైన హింసింపక ధాన్యములు కూరగాయలు పాలు మొద
లగు సాత్వికాహారముచే మాత్రముబ్రతుకఁగలిగి జననమరణప్రవాహ

కూపకమగు సంసారతాపత్రయమునుండి తప్పించుకొను మోక్షోపాయము నెఱుఁగు తెల్వి తేటలు సహజముగాఁ గలిగియుండుటచేతఁ గదా? లోకమందలి మనుష్యులు స్త్రీ బాలవృద్ధులందఱును బరస్పరానురాగముతో శక్తికొలఁదిఁ దమ తెల్వి తేటల నుపయోగపర్చి కష్టపడి భూమిని ఫలవంతముగా మువ్వేశలను సేవ్యముచేసికొని కేవల శాకాహారులై తత్తద్దేశఫలితములగు ధాన్యముల స్మారగాయ పండులను బంచుకొని దేశకాలపాత్రోచితపథ్యాశనపానంబుల న్సంతృప్తులై యథేష్ట కేళీవిహారశయనసౌఖ్యంబులం బ్రతుకవలయుననియే వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసకావ్యముల యన్నింటి ముఖ్యాభిప్రాయ మని సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదు— పరోపకారబుద్ధి యొక్కటి దప్ప తక్కినజాతిపద్ధతులు— గోత్రములు— వివాహపద్ధతులు ధనికదరిద్రతారతమ్యములు— స్వర్గనరకమతవిభేదములు శ్రౌతస్మార్తకర్మవిధానములు స్వీయపరకీయద్రవ్యకల్పనములు— వావివరుసలు కులవృద్ధసంప్రదాయములుపుత్రపౌత్రవంశపారం పర్యానుసారంగతస్వాస్థ్యవైభవానుభవన్యాయములు మొదలగునాచారములన్నియును స్వార్థపరతచే ధూర్తమానుషాకారముల నున్న రాక్షసులు పన్నినపన్నుఁ గడగాని సహజసర్వభూతదయామయులగు మానవధర్మము లెంతమాత్రము న్గానేరవు. తాముచెడి యెరులనుజెఱుఁచుదుర్మార్గులు మనుష్యాకారములనున్న రాక్షసులుకారా? సర్వేజనాః సుఖినోభవస్తు” అని యహర్నిశముం జింతించుటకన్న మనుష్యధర్మము వేఱెద్దియు న్నాదు.

ద ర్శ న ప రా మ ర్శ

ఎవఁడో పండితుఁడు నాయెదుటపడి నేఁ జెప్పినది కాదని సహేతుకముగా శాస్త్రార్థముచేసి వాదము నెఱ్ఱఁగలఁడా? కానీ— ఇది నాకు నల్లగా నగపడుచున్నది యథార్థముగానే చెప్పుచున్నాను.

వితండముకాదు నల్పుకాదు తెల్పుని నా కెట్లు బోధించెదవు? మఱియు
 న న్నెట్లుప్పించెదవు? నాదృష్టి వేఱు మఱియు నీదృష్టి వేఱు మఱి
 మనముభయులమతమునకు “తత్తుసమన్వయాత్” సమన్వయ మెట్లు
 కుదురును? మన ముభయుల మొక్కడైనపుడుకనా మొక్క
 తెల్పు లే కొక్క నల్పు తెల్లమగును? మనోవాక్కాయకర్మల
 నీకు నాకును నల్పుతెల్పులకువలె భేదము కలదుకదా? నీసత్యము
 నా కబద్ధము నీతెల్పు నాకు నల్పు నీవు నీవు నేను నేను నీకును
 నాకును సామాన్యాధికరణ మొందైన న్నంభవించినపుడుగదా నీ
 యూహ నాయూహతో సమన్వయించును, నీవు లేనేలేవు- నా
 స్మృతికొలఁదిన్లదా నీసంగతి నా కగపడును? నా వయోవిశేషములఁ
 బట్టి నాస్మృతియొక్కవ్యక్తావ్యక్తదశ లుండును- కాఁబట్టి నాస్మృతి
 శక్తివిశేషమే నీవుగాని నిక్కముగా నీవనేపదార్థమే లేదు. ఇంతేకాక
 స్మృతియొక్క యవస్థావిశేషముచేతనే నే నున్నాను. నాస్మృతి
 సుషుప్తియందువలెఁ బ్రకృతియై త్రిగుణసామ్యమును బొందునపుడు
 నీవును లేవు నేనును లేను- మన ముభయుల మున్నామా లేమా
 కల గాంచుచున్నామా? యిద్ది జాగ్రదవస్థయని మెట్లు నిశ్చయింపఁ
 గల మిట్లనినా పూర్వపక్షమో నాయాయికమృన్మృదా సమా
 ధానముచెప్పు నీప్రమాణాదిసాదుఃకాణాదుఁడా యేదీ నీపదార్థతత్వ
 జ్ఞానవైభవము? ప్రమాణప్రమేయాది షోడశపదార్థములనుగాని
 ద్రవ్యగుణాదిసప్తపదార్థములనుగాని ప్రతిపాదించు నీస్మృతి యాయా
 పదాంతరూపతమా? లేక తత్త్వపదార్థముల నిరూపించు వేఱు
 పదార్థమా? నీస్మృతి నీకంటె భిన్నమా యభిన్నమా? నేను
 నాస్మృతి యనుచున్నావే నీస్మృతి మట్టమైన నీమూర్ఖావస్థయందు
 నీకు స్మృతిలేనట్లు చెప్పుచున్నావే? నీసుషుప్తియెడ నీకు స్మృతి
 లేనిచో నీజాగ్రదవస్థలో నీమూర్ఖావస్థానుభవ మెట్లు వెల్లడింపఁ

గలిగితివి? స్మృత్యవచ్చేదకావచ్చినను నీమర్త్యబుద్ధి యనిత్య
గుణవిశేషముగా నిర్ణయించిన నీవు సర్వగ్రాహకమయినగుణమునే
ముందుంచక ద్రవ్యమును గణింపనే? స్మృతిని గడింపక విస్మృతిని
గడించునట్లు విస్మృతిని మఱియు స్మృతిని భావాభావములను గణించు
టకు స్మృతియే కారణమనునపుడు స్మృతికన్న వేఱుపదార్థమే
లేదని యేల నిర్దేశింపరాదు? ప్రమితి యిట్టిదనికాని ప్రమాణ
మిట్టిదనికాని ప్రమేయ మిట్టిదనికాని నిర్ణయించుటకై “ప్రమితి
విషయాః పదార్థాః” అనుచుంటివికదా? ప్రమితికూడ పదార్థమే
కదా? పదార్థవిషయా? పదార్థా యని యనునపుడు “విషయ
విషయిణోరభేదః” యని నీ వంగీకరింపకతప్పదుకదా? “గుణగుణిణో
రభేదః- విషయవిషయిణోరభేదః” అనునట్లు “గ్రాహ్యగ్రాహకయో
రభేదః, దృగ్దృయోరభేదః జడచైతన్యయోరభేదః” అని నీ
వొప్పుకొనకఁగలనపు డీపిష్టపేషణబహుసంఖ్యాకపదార్థకథన మేల?
వెట్టికి వేవిధాలన్నట్లు నీయిష్టమువచ్చినట్లు నీవు పదార్థతత్వము నిర్దే
శించునపుడు నాయిష్టమువచ్చినట్లు నిన్ను నే నోయీ వేదముల
యపౌరుషేయతను నమ్మని కుతార్తికశిరోమణి నిన్నుఁగూర్చి నీవు
నిర్దేశించి చెప్పఁగలవా? పృథివ్యాది నవద్రవ్యములలో నీ వేద్రవ్య
మునో పృథివ్యప్రేజోవాయుసరమాణువు లెన్నెన్ని యెట్లెట్లు చేరినవో
మఱి యవి యాకాశకాలదిగాత్మమనస్సులతో నెట్లుకూడినవో
యింతేల జననమరణస్థితులయందలి నీయనుభవమేమో యనుమాన
ప్రమాణమున సాధించి నిర్దేశింపఁగలవో-నీవు తల్లిగర్భములో
నున్నపుడు నీవు సస్మృతుఁడవా లేక విస్మృతుఁడవా- సస్మృతుఁడ
వైనచో నీతల్లిగర్భమున బోరిగలనుంటివా లేక వెల్లకిలనుంటివా?
చెప్పుము. చెప్పలేక విస్మృతుఁడవంటివా శరీరము నీతల్లిగర్భమున
మొలచినట్లు నీ వెట్లు చెప్పఁగలవు? యెద్దియో నీకుఁదోచిన

తెల్లఁ బదార్థగణనముచేసి న్యాయవైశేషిక సూత్రభాష్యముల
తాత్పర్య మిద్దయని నీవు గ్రహించినట్లై యాదేవభాష కర్థమను
కొని గౌతమకణాదమునుల తాత్పర్యమిదియేయని పామరుల
యొద్దఁ బండితుఁడ ననిపించుకొని డాబుకొట్టెడు “పశ్యన్నపిచ
నపశ్యతి మూఢః ఉదరనిమిత్తం బహుకృతవేషః” అన్నట్లు కేవల
లోకోపకారకకర్మాచరణమునే బోధించు గౌతమకణాదమునిమతము
లకు బ్రహ్మను బోధించుట వేదభాషవలె శ్రీవేంకటేశుని బోధించుట
రాతిబొమ్మవలెఁ గల్పింపఁబడిన సూత్రములకుం దద్యాష్యములకుం
దెలిసీతెలియని సంసారాంధకార నిమగ్నులై జీవనసుఖేచ్ఛచేతఁ
గూటికి దేవులాడు పండితమ్మన్యు లజ్ఞానలసకపాయితాసందర్భ
ప్రలాపాకర్ణసమున విజ్ఞానులమనుకొని క్రొత్తవింతసాధ్యతావచ్చేదకా
వచ్చిన్న పదార్థతత్వతాత్వతాత్వతత్వతాపార్థకానర్థ వ్యర్థాడంబర
మేల? విభజింపఁబడనిపరమాణు వత్తీంద్రియమని యింద్రియసాహాయ్య
మున వచించునీతెలివితేట లటుండనీ ?

నీవు రావోయీ వైయాకరణసుఖసూచీ- వాక్కుముందా
లే కర్థముముందా? నీలోనితలంపు ననుసరించినపల్కు లనుచున్నావా?
లేక నోటికివచ్చినట్లెల్ల వాగుచున్నావా- ఇద్ది సాధు విద్ది యసాధు
వని శబ్దముయొక్క సాధుత్వాసాధుత్వకల్పనాక్షేపము వ్యర్థముగా
నెందుక ట్లద్దమునఁ దననీడ చూచుకొన్నపిచ్చుకవలెఁ బొందెదవు
“అధశబ్దానుశాసనమ్” అపౌరుషేయ వేదశబ్దములనుగూర్చియా
నీయనుశాసనము లేక తాకికమర్త్యవైఖరిన్గూర్చియా? మనుష్యుల
కంఠములనుండి వెలువడినవైఖరి యనుశబ్దవిశేష మతాకికాపౌరుషేయ
వేదశబ్ద మెంతమాత్రము న్గానేరదుకదా? మఱియును శ్రవణమాత్ర
గ్రాహ్యమగు శబ్దవిశేషమును చక్షుర్గ్రాహ్యమగునా? అ-ఇ-ఉణ్వా
ద్యక్షరసంజ్ఞాహాపమగు వ్రాతంబట్టి యెట్లు నిర్దేశింపఁగలవు?

“ఆత్మావివక్షమాణోయం మనః ప్రేరయతే మనః మనఃకాయాగ్ని
 సంయోగాత్ప్రేరయతి మారుతమ్” చైతన్యం సర్వభూతానాం
 నిర్వృతిర్జగదాత్మనాం నాదబ్రహ్మముపాస్మహే” అని నిర్గుణము
 శబ్ద బ్రహ్మమనుచు మఱి యాత్మకుం బరాపశ్యంతీ మధ్యమావైఖరీ
 రూపములఁ బరమాత్మయొక్క పలుకు నిచ్చు పాంచభౌతికోపాధి
 వలన శ్రవణగ్రాహ్యమయినదని చెప్పెదవే? నిర్గుణమగు ఆత్మ
 కెందు కూరక వివక్షాకల్పనము కుండేటికొమ్మువలెఁ జేసెదవు?
 నాదమే బ్రహ్మమనుచు రజ్జువునందలి సర్పమువలె నాదబ్రహ్మమం
 దీజగమంతయు నధ్యస్థమారోపితవివర్తమని యొప్పుకొను నీమతమున
 నాదవివర్తము వివృతస్వరూపము రజ్జు వివృతసర్పమువలె భ్రాంతి
 కల్పిత మిథ్యాభూతావాస్తవమగు నకాద్యాత్మకవాగర్థసాధుత్వానిరూ
 పణమేల? మనస్సులోఁ బాలుత్రాగినట్లు- అపౌర్వేయవేద మతీంద్రి
 యముకదా? యనిత్యతాకికశ్రవణమున కగ్రాహ్యముకదా? యావేద
 శబ్దము నీ వెట్లు వినఁగల్గితివి? నీకంటికిమాత్రమే గోచరమగు నచ్చుల
 యొక్కయు హల్లులయొక్కయు నాకృతివిశేషములగు ప్రాకృతజన
 కల్పితసంజ్ఞామయాక్షరపద వాక్యసమూహములే యాయతీంద్రియ
 తాకికాపౌరుషేయనిత్యవేదశబ్దములని నీవు చెప్పుట పెట్టనిబచ్చలి
 లేనిగేదె పోట్లాటవలె హాస్యాస్పదముకదా? కాఁబట్టి నీవు వేదశబ్ద
 ముల సాధుతాసాధుతలనుగూర్చి యుద్దేశించిన శబ్దానుశాసనప్రక
 టనము పిచ్చిపని- మనుష్యవాక్కు లెట్లుండవలయునో తెలుప
 నీశబ్దానుశాసనము పనికివచ్చునేమోయని యనుకొంటివేని-నానాల్క
 నాపల్వరున మొదలగు నవయవశక్తి ననుసరించియు నాకంఠనాశ
 పటిమననుసరించియును నాతక్కినశరీరావయవస్థితి విశేషములననుస
 రించియును నాతలంపులను వాచికాద్యభినయవిశేషము లుండును-
 మధ్యనో లక్ష్మీపతియొప్పడన్నట్లు నీశబ్దానుశాసన మెందుకు మొండి

చేతివాని కంగులివిన్యాసవిశేష మెఱిగించినట్లు? తమతమయవయవ శక్తికొలది జంగమస్థావరాత్మకప్రాణివిశేషములన్నియుం దమకష్ట సుఖములఁగూర్చి నామరూపాత్మకముగా సహజము వెల్లడించుకొను చున్నవి- మఱియును గ్రహణసామర్థ్యముననుసరించి యావాచికాంగ హార్యసాత్వికాభినయవిశేషాత్మకనామరూపభేదముల నాయాజంగ మస్థావరజీవులు తెలిసికొనుచున్నవి- నాయూహ యెట్లుభినయించినపు డెట్టిజీవు లెట్లుతెలిసికొనఁగలరో యట్టియభినయప్రయత్నము నా కెఱుకగాని నడుమ నీశబ్దానుశాసనమెందుకు? నాయూపిరిదీసికొనుట నీవు మప్పవలెనా? నీ కూపిరితీసిగొనుట యెవరు మప్పినారోయి మధ్యముఁడా? ఏమి నీయచ్చులు హల్లులు నీసంజ్ఞలు నీగ్రంథములు నీగడబిడలు నీశబ్దానుశాసనము నీయింట్లోనివారికా? నీయిరుగుపొరుగులకా? లేక దేశమందలి జనులకా? ఒక్కసంస్కృతసంజ్ఞిక భాషకా? లేక లోకములోని యన్నిభాషలకా? తలంపులును మఱి యాతలంపులఁ దెలుపనుంకించు చతుర్విధాభినయములును జిహ్వా దొక రుచి పుట్టె దొక గుణ మన్న ట్లెందఱు మనుష్యులున్నారో యన్నివిధములు అభినయవిశేషములు సహజజన్యములు కాని శిక్షా కృతము లెంతమాత్రము స్థానేరవు- మఱియును దత్తత్సమయాను కూలముగాఁ బ్రసంగముననుసరించి యభినయవిశేషము లుపయోగించుచుండును- కాబట్టి నీశబ్దానుశాసనభస్మహోమ మరణ్యరోదన మోయూ శాబ్దికమృన్మృదా-యేదీ నీ తెల్విరమధాతువుకంటె ఘోరతము చేసినప్పుడు రామయని యయినదా దానికి సు చేర్చిన రామసు అని పల్కి పిదప రుత్వము వచ్చి రామరయి యారు విసర్గగా మాఱి “రామః” యని ప్రథమైకవచననరూపమైనదా? సరేకాని రము అను రెండక్షరములుగలశబ్దమే ప్రాతిపదికమా? లేక యా రాకు మాకుఁ గూడఁ బ్రత్యేకప్రాతిపదికము లున్నవా? అర్థపదధాతురప్రత్యయం

ప్రాతిపదికమ్ యథాగ్విశీత్యక్షరరూపమ్” అట్టిప్రాతిపదికప్రకటనము
 వలన వక్తకు శ్రోతకునుఁగూడఁ బొడముప్రయోజన మర్థ మనఁ
 బడును— అట్టిప్రాతిపదికము స్వయంభువు న్గారణముకావలెను గాని
 కార్యరూపముగనుండకుంటయు ధాతువనుటకుఁ బ్రయోజనము
 మఱియు నాప్రాతిపదికము సుప్తిజాన్తప్రత్యయములలోఁ జేరఁగూ
 డదు. కాఁబట్టి యట్టిప్రాతిపదికరూపమే యోఖసూచీ నీవెఱ్ఱియూ
 హచేఁ గల్పింపఁబడవలసినదేకాని యున్మత్తమనోవికారమువలెకాక
 శబ్దమకారణము స్వయంవ్యక్తమని చెప్పనీతెల్వి తేటలు చాలు నీ
 ప్రకృతిప్రత్యయకల్పన మదొక వెఱ్ఱి— లోకములో నానావిధవక్తలు
 తమయొక్క నానావిధోహలను నానాప్రకారాభినయములతోఁ
 దెల్పు నుంకించుచున్నారు. మఱియును శ్రోతలు తమతమ
 శక్తికొఁలది గ్రహించుచున్నారు. “చత్వారి శృంగాస్త్రయో
 అస్యపాఞ్చద్వేశీరే సప్తహస్తాఅస్య త్రిధాబద్ధో వృషభోరో
 రపీతి మహాదేవోమర్త్యా ఆవివేశ” సహజశబ్దబ్రహ్మమునకుగగనసౌధ
 మునకువలె వన్నెలు చిన్నె లేర్పర్చు నీపిచ్చి కట్టిపెట్టుము. ఆర్య
 ప్రాణ మానార్యప్రాణమును భేదముగడించునట్లు శబ్దమునకు
 సాధుత్వాసాధుత్వము లేర్పర్చు నీతెల్వి చాలును— ప్రతిజంతువునకు
 న్దనయూహ లెట్లు వెల్లడించవలెనో యట్టినేర్పు సహజసిద్ధమే? నడుమ
 నీశబ్దానుశాసనమెందుకుఁ బిలువనిపేరంటకము చెప్పబిందువలెను?
 నీకష్టసుఖములు నీవు వెల్లడించుకొనువిధమే శబ్దానుశాసన మెఱిఁగి
 చేయుచున్నావో? అకారాదిస్వరములెవ్వియో కకారాదివ్యంజనము
 లెవ్వియో యేస్వరవ్యంజనములకూడిక న్దొలి సకలజనవిదితముగా
 నీ వేర్పర్చుకొన్న పద్ధతి ననుసరించి నీయాకస్మికకష్టసుఖదశలఁబల్కుఁ
 గలవో యట్టినామరూపము లేర్పర్చఁగలవా? “అథ శబ్దానుశాసనమ్”
 అనుటలో “అథ” యను శబ్దమునకు వేదమునకు శబ్దానుశాసన

మొనర్చెద ననియా ? లేక తాకికభాష కనిమా ? అపౌరుషేయము నిత్యమునై బ్రహ్మమువలె నతీంద్రియపదార్థమగు వేదమునకు నీశబ్దానుశాసనశాస్త్రముప్రవర్తిల్లనేరదుకదా ? మాయవలె జగత్తువలె ననంతవిధమయి ఊణీకమై స్వభావముగాఁ బ్రవర్తిలుచున్న తాకికశబ్దమునకు నీశబ్దానుశాసనము గ్రుడ్డికి కాటుకవలె హాస్యాస్పదమగును. అపశబ్దము సుశబ్దమును సంస్కృత మప్రభంశమనియును నీయూహలో నున్నవిగాని వాస్తవము లోకములో లేనేలేవు-నీయపశబ్దము నాసుశబ్దము- నీసంస్కృతము నాయప్రభంశము- సహజము నవ్యాకృతశబ్ద బ్రహ్మము నానావిధముగా నానావిధ దేశజనులందు వ్యాకృతమై తత్తద్దేశమున గ్రాహ్యమై యనాదిగా నున్నయనియే కాఁబట్టి నీ “అధ” శబ్దమును నీ శబ్దానుశాసనమును స్వప్నపులకితములు భ్రాంతిమూలములు- జనులందఱు తమయూహల నైలుపుకొనునామరూపములన్నియు సంస్కృతములును వ్యాకృతములే- సంస్కృతమును వ్యాకృతమును మొదటఁగాకున్నచో నామరూపప్రకటనమే కానేరదు- ఇంతకును నామరూపములయర్థమును భావమును రసమును జనుల కందఱి కాత్మైకవేద్యముగాని యిదమిద్దమ్మని తెలుప నశక్యము- పంచదార యనువస్తువుయొక్క-గుణ మిట్టిదని యనుభవైకవేద్యమే కాని యథార్థముగాఁ దెల్పు నశక్యము- నీయాకలియెంతో నీడప్పి యెట్టిదో నీకష్టసుఖములెట్టివో నీకే స్ఫుటముగాఁ దెలియనపుడు పదుల కెట్లు తెలుపఁగలవు ? ఆకాశ మిట్టిదని బ్రహ్మ యిట్టిదని గాని నిన్ను నీవు చూపించుట గాని యెట్లసాధ్యమో శబ్దతత్వము తెల్పునీశబ్దానుశాసనప్రయత్న ఫలమట్లసాధ్యమును మఱియు నసంభవమును.

నీవు రావోయీ మీమాంసర్థురూఢుఁడా- కణాదగౌతమ మునులయభిప్రాయము ద్రవ్యప్రమాణాదిపదార్థతత్వమును గ్రహించి

జగదుసకారకమగు ధర్మప్రవర్తనమున బ్రతుకు గడపుకొన్న యెడలఁ
గై వల్యస్వరూపమగు మనస్సంతుష్టి కలుగుననియును “రక్షోహాలఘ్న
సందేహః ప్రయోజనమ్” అని సకలజంతుప్రాణసంరక్షణబుద్ధిప్రయు
క్తమై విస్పష్టమైన మితవాక్కు పలుకవలయునని పతంజలియునియొక్క
ముఖ్యతాత్పర్యమనియును న్యాయవైశేషికమతావలంబులను శాబ్దికు
నొప్పించి పంపినాఁడ నీవు రమ్మ “చోదనాలక్షణధర్మో వేదః” అను
నపుడు ధర్మస్వరూపమగు వేదము చోదనాలక్షణము- చోదన
మనఁగా నపూర్వఫలమునిచ్చు నగ్నిష్టోమాదిక్రతువిధానము పశువపా
హోమాదికమని యర్థము చెప్పెదవా? ప్రాణిహింసను జెప్పున దెంత
మాత్రమును బ్రమాణము న్నానేరదు. మఱి యతాకిక మపౌరుషేయ
మగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేద మెంతమాత్రమును తాకిక
కామ్యకర్మపరముకాదని తలంపవేల? పురుషవేద్యముగాని పురుష
ప్రయత్న సాధ్యముగాని యనిత్యమర్థేహతాకికమగు పౌరుషమే
యగునుగాని యపౌరుషము బారతాకిక మెట్లగును? కాబట్టి వేదము
తప్పక పౌరుషేయమే యని యనకతీటదు- మఱియును దర్శనముల
వలె మునిదృష్టమును గృతమని తప్ప కెఱుంగవలయును- కాబట్టి
సకలభూతదయాపదలును సకలభూతసములు నతీంద్రియద్రష్టలగు
మునులు కేవల పారతాకికపదార్థవిజ్ఞానదాయకమగు శబ్దజాలమునే
చోదనాలక్షణధర్మమగు వేద మని ప్రతిపాదించిరికాని పదార్థములను
నాటకమునందువలె శృంగారవీరకరుణహాస్యభీభత్సభయానక రౌద్రా
ద్భుతము లనునెన్నిదిరసములచే జనులకు వేధపుట్టించుటకుగాదు. కేవ
లాధ్యయమునకుమాత్రమే మంత్రబ్రాహ్మణశబ్దజాలప్రయోజనము-
వేదపఠన మతాకికమగు చిత్తశాంతిని గలిగించి పారతాకికమగు
శాంతరసమునుగలిగించి కైవల్యప్రాయమగు నిత్యమనఃసంతుష్టిం గలి
గించును- అన్నమునకు రుచికలిగించు మధురామృతి క్తలవణకటుక పాయ

రసమువలె శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్పనిరుక్తములు గౌణము
 లుగాఁగల్గింపఁబడెను. కాని యీ నూలువేదాంగములు వేదాధ్యయ
 నమువలె పారలౌకికధర్మమగు చిత్తశాంతికి ముఖ్యములుకావు. షడంగ
 ములచే వేదమున కపార్థములుకల్పించి వేదశబ్దములు క్రతువిధాన
 పరములని లేనిపోనియూహలతోఁ జిత్తశాంతి న్బాడుచేయు పశువపా
 హోమాదిలౌకికక్రియాకలాపములఁ బన్ను నీవైదికమ్మన్యత నేమన
 వలయును? బుద్ధిజాడ్యజనితోన్మామఁడా శ్రోత్రియఁడా- నీముఖ్య
 ప్రమాణము శబ్దమేకదా? శబ్ద మనఁగా నాప్తవాక్యముకదా?
 ముఖ్యాప్తవాక్యాత్మకమగు వేదము సకలప్రాణితోషకముగాని ప్రాణి
 హింసకమగునా? యీరహస్య మేల గుర్తెఱుఁగక వేంకటేశ్వరుఁడు
 మనుష్యరూపముననున్నాడని నమ్ము మనుష్యునిపోల్కి రాతివిగ్రహ
 మునుజేసి యామొగమునకు నామములుపెట్టి మ్రొక్కి దేవునివాస్తవ
 తత్వమెఱుంగని పామరునివలె దేవతలన నెట్టివారో సవిగ్రహులొ
 లేక విగ్రహులొ తర్కింపక నీవలె నాకలినిద్రలును గామక్రోధ
 లోభమోహమదమత్సరములను వారికిఁ గల్పించి గ్రామదేవతపండుగు
 నడుపుజానపదులవలె నేమేమో తెలిసీతెలియని మంత్రము లుచ్చ
 రించు నధ్వర్యసప్తదశకసహాయమునఁ దక్కినమనుష్యులకన్న నీ
 పవిత్రత సగపర్చు దంభకర్మముల విఱ్ఱవీగుచు మేఁకలు మొదలగు
 నిరపరాధజంతువులను గటికవలె నేల చంపెదవు? ఏదీ నీశ్రోత్రియ
 కర్మమహిమము మృతక శేబరము నొకదానినైన సచేతనముగా
 నొనర్చగలవా? క్షణములోఁ బ్రాణముతీయవచ్చునుగాని ప్రాణము
 పోయుట నీయబ్బకైనఁ దరమా? నీషడంగవిధానములన్నియును
 గేవలము స్వలాభపరులచేఁ గల్పింపఁబడిన దంభక్రియలని తెలిసి
 కొమ్ము- సకలజంతుప్రాణసంరక్షకములు కాని కర్మములన్నిటికిని
 స్వార్థపరతయును గేవలస్వోదరపోషణమరాసక్తియు నని తలంపవేల

నోకూశసోమాసీ ? నీబ్రతుకును నీదారపుత్రులబ్రతుకు నీకెంతతీపి యో
కనికర మామేకలబ్రతుకు వాని కంత తీపి యని తలంపవేల నోబుద్ధి
హీనుఁడా చాలుచాలు నోశ్రోత్రీయాతతాయీ ! నిన్ను దన్నిదగిలి
వేయవలయు నిద్దియే నీకుఁ దగినమర్యాద- చీచీ జీవఘాతకుఁడా !
సహనము నూభతదయయును ముఖ్యబ్రాహ్మణధర్మములు నీయధ్వర్య
సప్తదశకథూర్తలక్షణమెఱుఁగ లేని పామరుఁడవు ని న్గరుణింపకతీతదు.
సముద్రఘోషనలె మేఘగర్జితమువలె నన్యోన్యకృష్టఖగోళపరస్పర
సంఘర్షణధ్వని నఁగిరియద్రష్టలగు మునలు లోకోపకారమునకై
సుప్తిగంతములు గావ్యాకృతములు నొనర్చి పఠనమాత్రమునఁ జిత్త
శాంతిన్దలిగించి సంసారక్లేశమును మఱపించు మహిమముఁగల మంత్ర
బ్రాహ్మణరూపముగాఁ గావించిరని తెలియుము. వేదములు పఠన
మాత్రప్రయోజకములు చిత్తశాంతికరమహిమాస్పదములుగాని కర్మ
పరములుకావని తెలిసికొనుము- జైమినియభిప్రాయ మిద్దియేయని
గ్రహించుము. శివనారాయణాది నామోచ్చారణ మెట్లు కైవల్య
దాయకమని పురాణమతమో యట్లే మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక
వేదాధ్యయనము సంసారక్లేశహరకమని జైమిని యభిప్రాయము.

వాదించెదవా చెప్పుము- “ఇషే శ్చోర్వేజ్జేత్వేత్వాహ ఇష
మేవోర్జం యజమానాయ దదాతి” ఇషే త్వేతి పలాశశాఖాంఛిన త్తి”
పలాశశాఖకు మోదుగుకొమ్మ యని యెట్లెఱిగితివి ? గౌతమవ్యాస
మును లిరువురు మాత్రమే యాపు లనఁదగినవారుకదా దక్షిణకై
నీ కుపదేశించు నీప్రాకృతులు చెప్పినయర్థము పలాశ మన మోదుగు
చెట్టని మాత్ర మెట్లు నమ్మెదవు ? “పలాశశాఖాంఛిన త్తి” అనఁగా
నాఁకలిగొన్న తోడిపాటివారియాఁకలిఁ దీర్చుటకై పలాశమన
నన్నముతోనిండినకుండ- శాఖ మనఁగా కుండలోనియన్నమందలి
యొక పెద్దకబళ మని నే నర్థము చెప్పుచున్నాను. “ధాతూనా

మనేకార్థత్వాదవుయానా మనేకార్థత్వాన్ని పాతానామనే కార్థత్వా
దుపసర్గాణా మనేకార్థత్వా త్ప్రసంగవశా త్సర్వశబ్దానామప్యభీష్టార్థ
త్వాత్” అనుటచే శబ్దమున కర్థము సమయోచితముగాఁ దీసికొనుట
సార్వత్రికమేకదా? కేవల ధ్వన్యాత్మకమగు శబ్దమును వర్ణాత్మక
ముగా ప్యవహారమునకై త్షణములు గడియలు మాసములు సంవత్స
రములు శతాబ్దములవలెను దిక్కునుగూర్చి క్రిందుమీఁదు ప్రక్క
తూర్పు పడమర దక్షిణోత్తరములు వంక తిన్నదనముల మూలలు
చేరువు- దూరములు క్రోసులు యోజనములవలెను మఱియొకటిరెండు
మొదలగుసంఖ్యలు కొలతలు తూనికలు పొడువు పొట్టి మొదలగు పరి
మాణవిశేషములు బ్రాహ్మణాదివర్ణములు నామభేదములవలెను
కల్పితములుగాని వాస్తవములు కావు. మఱియును గటకాద్యలంకారా
కృతివిశేషములు కృత్రిమములనిత్యకార్యములుగాని బంగరుమాత్రమే
వాస్తవమైనట్లు స్వరములు వ్యంజనము లచ్చు లల్లులు పదములు
వాక్యములు ఉదాత్తానుదాత్తాద్యాత్మక సప్తస్వరవిశేషము లివన్ని
యును వ్యావహారికసత్యములుగాని నిక్కముగాఁ బారమార్థికసత్య
ములు కావు. ఈశబ్దమున కీయర్థ మని నియమములేదు. యుగాను
సారముగా వేదములు వేదార్థములు మాఱుచున్నవనుపురాణవచ
నము పాటించక తీరదు. అనాదిగా పఠనపాఠనసంప్రదాయక్రమ
మున నిన్నియక్షరము లిన్ని పదము లని ప్రత్యేక వేదమునకు నియమిత
ములైయున్నవికాని- వేదముల కర్థమును వివరించు నిరుక్తమును
వేదాంగనమునకుఁగాని- విద్యారణ్యాభాష్యమునకుఁగాని యాధునికము
లగుటచేత నట్లు గ్రంథసంఖ్య నియమింపఁబడియుండలేదు. మఱియును
దేహములవలెనే వేదాంగములు ప్రాచీనములు కావు. కావుననే
వ్యాకరణమున వేదమునకు చ్ఛందస్సనియును వేదాంగపురాణాదు
లార్హములనియును తక్కినకావ్యములకు భాషయనియును బ్రతిపాదింపఁ

బడెను. మఱియును మతభేదములని “అశ్వాలంభంగవాలభం
 సన్యాసంపలపైతృక దేవ రేణసుతోత్పత్తిః కతాపంచవివర్జయేత్, సన్యసే
 త్సర్వకర్మాణి వేదమేకం ససన్యసేత్” అనియును కొందఱుశ్రౌత
 కర్మములందు పిష్టపశువును మనుధర్మశాస్త్రమున శ్రౌతస్మార్త
 కర్మలం దేవానియందైనను బశుహింస సేయఁగూడవని యుగాను
 సారముగా శ్రౌతస్మార్తకర్మములు మార్పుకొనవలయుననియును
 బశుహింసచేయుకర్మము కామ్యకర్మము సనిత్యమును గౌణముఁగాని
 ముఖ్యముకావనియును వక్కాణింపఁబడెను. కాఁబట్టి యిన్నింటింబట్టి
 చూడఁగా వేదముల కర్థము వేదములకేమి మతేశబద్ధమునకై ననుసమ
 యానుసారముగా యథేష్టముగాఁ జెప్పవచ్చునని తేలినఫలితార్థము—
 “ఏకశబ్దః సుష్టు సంప్రయుక్తః” అనుటచే లౌకికశబ్దము యథేష్ట
 ముగా ప్రయోగింపవచ్చునుగాని వేదశబ్దముమాత్రము తన్నియత
 స్వరముననే యుచ్చరింపవలయునని నియమము. మేఘగర్జితమువలె
 సముద్రఘోషవలె మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేద మొకయను
 కరణశబ్దముగాని యొకయర్థమునుగాని కర్మమునుగాని యుద్దేశింపదు.
 అనాదిగాఁ బఠనపాఠనసంప్రదాయక్రమమున నియతసంఖ్యాకగ్రంథ
 మగుటచే వేదము శివనారాయణాదిశబ్దములవలె నుచ్చరించినమాత్ర
 మున బ్రహ్మానందదాయకమని సిద్ధాంతికరింపఁబడెను. అర్థవివక్షచేసి
 నచో నశ్వమేధమున “నమాంయభతికశ్చన” అను మొదలగు
 మంత్రములకువలె సర్థముచెప్పట మెంతయశ్లీల మెంతజగుప్సాకరము
 వేదములు కేవలముం బఠనపాఠనప్రయోజకములేగాని కర్మపరము?
 లెంతమాత్రమును గావని యెఱుఁగు మోమోటుశ్రోత్రియుఁడా!
 నీవలె గరచరణాద్యవయవముల దేవతలు తిండికై దేవులాడుచు
 దమకు నన్నిముఖమున హవ్యమున లంచమిచ్చువారికి రంభాభోగాది
 స్వర్గసుఖము న్నలిగింతురనుకొంట వట్టిభ్రాంతి— పరోపకారముగా నీవు

ప్రవర్తించినయెడల నీబ్రతుకు హాయిగా జరుగును- లోకులయెడల నీవెట్లు నడిచెదవో తఱచు లోకులుకూడ నీయెడల నట్లే నడిచెదరు. కాబట్టి సకలజనరంజకమయిన నీపలుకే సుశబ్దము జనుల కసహ్యమగు నీపలుకే యపశబ్దము. జనరంజకముగా నీవుచ్చరించినశబ్దమే వేదము- జనరంజకమగు నీప్రపర్తనమే యజ్ఞము- తిలకాష్టమహిషబంధప్రాయమగు వేదముజోలి నీకేల? ప్రతిదినమును నీతో వ్యవహరించు నీతోడిపాటిజనుల యనురాగమును సంపాదించుకొని నీబ్రతుకు సుఖముగాఁ గడముట్టించుకొనుము- సకలభూతదయాపరుడవైన నీకు దైవకృతములన్నియు నుపకారములుగాఁ దోచకమానవు.

ఋగ్వేదమునందలి పదములు ఉదత్తానుదాత్తస్వరితాక్షరములు స్రవ్యేకము “సతోబంధుమసతి నిరవిందన్ హృదిప్రతీష్యకవయోమనీషా” అను ఋగ్వేదశ్రుతికి సత్యమగుబ్రహ్మపదార్థమున కసత్యమగు జగత్తునకును సంబంధమును మునులు తమహృదయమందు తమయోగమహిమముచేఁ గనిపెట్టి రని కదా యర్థము? వేదశబ్దములు లాకికభాషాశబ్దములవలెఁ జూపట్టినట్లు మునులచేఁ బ్రకృతిప్రత్యయ భాగవిశేషములవలనఁ దోచుచున్నవికాని వాస్తవముగా మేఁకకుఁ బొడఁగుననున్న స్తనమునకు మెడనున్న స్తనమునకు వలె లేడిమూతికెగుఁనున్న కందోయికి మఱి యామీఁదనున్న కందోయికిఁ బలె నాకృతిమాత్ర పోలికఁగలదుగాని యర్థమున కెంత మాత్రమును బోల్కి లేదు. మఱియును వేదము జ్ఞానపరముగాని కర్మపర మొకింతయును గాదు. వేదము కేవలమును బఠనపాఠనములఁగూర్చియే యుద్దేశింపఁబడెను. పరమాత్మను మునులు తమ హృదయములందు కనిపెట్టి కైవల్యానందమును బొందిరికాని శ్రౌత స్మార్తదంభక్రియాకలాపము చేతఁ గాదు- గ్రహగతులుమార్పుటకుఁ

గాని ఋతువులనుదాత్తాఁనర్చుటకుగాని పంచభూతములను యథే
ష్టానుసారముగా నడిపించుటకుఁగాని వేయేల కోరినట్లు కలలుగాంచు
టకుఁగాని మఱేతాకికక్రియ లభిష్టానుసారముగాఁ జేయుటకుఁగాని
యీశ్రౌతస్మార్తకర్మములు పనికిరాకున్నవి. సర్వక్రియలు విధివశ
ములుగాని పౌరుషప్రయత్న సాధ్యములు కాకుంట రూఢికదా? భూత
భవిష్యజ్ఞములఁగూర్చియు నవశములగు కాలగతులనుగూర్చియును
నతీంద్రియములగు స్వర్గపాతాళవస్తువులఁగూర్చియును గతజలసేతు
బంధనమువలెఁ జింతింపనేల? “ప్రకృతమానుసరామః పాయసం
భక్షయామః” అన్నట్లు మనతోడిపాటిప్రాణులను మచ్చికచేసికొని
తదనుగ్రహమును సామదానోపాయములచేతనుమాత్రమే సంపాదించు
కొని సర్వజనసమ్మతముగా నడుచుకొని యెరులసుఖపెట్టి తానుసుఖ
పడుచుఁ దనజీవితమును గడపుకొనుటకన్న నవశ్యకర్తవ్యమర్త్య
కర్మ మింకెద్దియుఁగాదని ఘంటాపథముగాఁ జాటెద నోయీ పూర్వ
మీనూంసకమ్మన్యుఁడా!

“అథాతోధర్మజ్ఞానా” అని ప్రారంభించినావుకదా “బోధనా
లక్షణోధర్మః” అనుచున్నావు వేదవోదితకర్మాచరణము ధర్మమను
చున్నావు కాని వేదశబ్దమున కర్థమేమిచెప్పెదవు? “విద్యతేన
ఽత్తమితి వేదః” అని విద్యారణ్యభాష్య మొప్పుకొనెదవా? లేక
వేద మనఁగా నొకవిధమైనయజ్ఞమునకుఁ జేరినపనిముట్టున కర్థము
చెప్పెదవా? లేక “విద్యక్జ్ఞానే” అనుటచేతఁ దెలివి కర్థము
చెప్పెదవా? యెఱైన నిర్వచించుము వేదశబ్దార్థ మెట్లున్నను నిక్క
ముగా ధర్మప్రతిపాదకమగుశబ్దము కాకతీటదుకదా? ధర్మ మైహ
తాకికము పారతాకిక మని రెండువిధములుగా విభజించి యైహితాకిక
ముగాఁ బ్రాకృతులును భారతాకికముగా మునులును ప్రాకృతులగు
మానవులు పరోపకారవర్తనము ధర్మ మనియును మును లాత్మ

జ్ఞానైకప్రయోజనముగ సాధనచతుష్టయ సంపత్తి సంపాదనమే ధర్మమని మునులు సాదిగా న్యవహరించుట తెల్లముగదా? శ్రౌత కర్మమే ధర్మమనియును శ్రౌతకర్మము వేదవోదితమనియును కాబట్టి పశుహింసాకరములగు క్రతువిధానమే ధర్మమనియు నుద్ఘోషించుచుఁ బేదసాద లన్నములేక మలమలమాడుచుండఁగా వారికి సాయపడక నిష్ప్రయోజనభస్మహోమ మేలచేసెదవు? పాలు నేయి ధాన్యములు వ్యర్థముగా నగ్గిపా లేల చేసెదవు? ప్రాణభీతిచే మొఱవెట్టుపనుల నేల చంపెదవు? ఆకాశమునలె శబ్దమాత్రగుణముగల వేదపురుషుడు ప్రత్యక్షముగాఁ గ్రతవులొనర్చు మని నిన్ను బలిమిచేయలేదే? తమ్ము హింసించుమని పనులు నిన్ను బలిమాలినవా? లోకులను బీడించి యర్థములను దండి వారికి లేనిపోనిగగనారపిందోపన్యాసము లిచ్చి దక్షిణ నార్జించి పొట్టపోషించుకొను ధూర్తుల నధ్వర్యులం గావించుకొని పగటివేషగానినలె నేమి నీపాండిత్య మోహో యేమి నీవేషముల మా క్పారా యేమి నీద్యమ్మన్యత? చాలుచాలునీచిందులు నీపరవళ్ళు నీలేడతోళ్ళు నీగడ్డి ములనూళ్ళు నీచప్పిళ్ళు నీపెడబొబ్బలు నీకన్ను మిటకరింపులు బొమ్మలాటవానివలె నటునివిధమునఁ బామరులను మోసపుచ్చెదవా? నటులు నీకంటె మంచివారు. తమవిద్యా వైభవమునుమాత్ర మగపర్చి సకలప్రాణులను రంజింపఁజేసి తమపొట్ట పోషించుకొనుచున్నారు- నీలో నీకే కాదు నీయబ్బకుఁగూడ స్వప్న మందైనఁ బొడగట్టని మిత్రావరుణులనియు సగ్నిష్టోములనియు నేమేమో దిక్కుమాలిన లేనిపోనిపేర్లతోఁ బిశాచగ్రస్తునివలె నున్నతునిమాడ్కిఁ బ్రలపించుచుఁ బైపెచ్చు నిరపరాధిజంతువుల నేల హింసించెదవు? మును లీశ్రౌతస్మార్తకర్మములు విధించిరని నమ్మెదవు కాబోలును కోళ్ళు గొఱ్ఱలు బఱ్ఱలను బసుపుబొట్లతో గుడిలోనున్న గ్రామదేవతకు బలియిచ్చు మాంసాశనులగు క్రూర

పామరజానపదులకంటె నీవు కూరుడవు మఱియు స్మృధుడవును. సర్వలోకోపకారపరులును సకలభూతదయామయులును గేవల సమాధి నిష్ఠులు నతీంద్రియద్రష్టలగు మునుల పేరు పెట్టుకొన్న ధూర్తులు కూరులు కేవలకుక్షింభరులగు జ్ఞానలపదుర్విదగ్గులనాదిగాఁ గ్రతు క్రియాకలాపములను రాక్షసకృత్యములను స్వార్థపరులై పామరుల లోఁగొనుచు నిట్టియనర్థకశౌతస్సార్థక్రియాకలాపములం బ్రకటించు చున్నాడుగాని వాస్తవముగా మనుష్యధర్మము సర్వప్రాణ్యుపకారకము లగు సత్యదయలఁ బ్రవర్తించుటతప్ప నితరకూరకర్మమెద్దియు ముమ్మాటికి న్నాదు.

“కోదదర్శప్రథమం జాయమానమస్థన్వంతంయదనస్థాబిభర్తి- భూమ్యాఅనరస్యగాత్మా క్వస్వితోఽవిద్వాంసముపగాత్ ప్రప్యమే తత్” అను ఋగ్వేదానుసారమునా నాత్మ నెవ్వరికి న్నేద్యముకాదు. పరమార్థసత్య మెవ్వరికి న్దెలియఁబడదు- కాబట్టి శౌతకర్మములచేత నీవు గగనసాధనిర్మాణమొనర్చుట దుర్మార్గమగువెట్టి- అగ్నిసోములు గాని మిత్రావరుణులుగాని నీ కగపడలేదు- నీహన్యము మంటఁగల యుటయు బసులు నీచేఁ జంపఁబడుటయును దప్ప నీకు తాకికపదార్థ మెద్దియును బ్రత్యక్షానుభూతము కాలేదని నీ వొప్పుకొనకతీరదుకదా? పూర్వులీక్రతువు లాచరించిరి కాబట్టి నీవుఁగూడ చేయకతీరదని యందువా? పూర్వులకును నీకును సంబంధ మెద్దియును లేదు. గత వత్సరమున కిప్పటివత్సరమున కెంతభేదమో నిన్నటియెండికు నేటి యెండ కెంతవ్యత్యాసమో నీకును నీపూర్వులకు సంబంధము. వారు క్రతువు లెట్లాచరించిరో యాశౌతకల్పమెట్లుండెనో యావేద మంత్రోచ్చారణ మెట్లుండెనో యప్పటి యుద్దిష్ట మెయ్యదియో నీ వెఱుఁగుటెట్లు? నీకుఁ బ్రత్యక్షముగా సంబంధించి నీకుటుంబములోని జనులకందఱికి న్నామరూపములందు మఱి యన్నివిధములచేతను

బరస్వరభేదమున్నదికదా ? కంఠస్వరము రూపము వ్రాత యుద్దే
 శము నడువడి తలంపు మనోవాక్కాయకర్మముల నొకరింబోలి
 మఱొకరు లే రొకరివలె నొక రాచరింపజాల రొకరు తెలిసికొన్న
 విధము నింకొకరు తెలియనేర రొకరిమత మింకొకరిమతముకా
 దొకరియిష్ట మింకొకరిదికా దొకరిగతి యింకొకరిదికా దొకరికర్మ
 మింకొకరిదికా దొకరియదృష్ట మింకొకరికిరాకుంట నీప్రత్యక్షాను
 భవమేకదా ? వేదము లిట్లు శాసించుచున్నవనియు బూర్వు లిట్లు
 నడిచిరనియు నీకన్నబెద్దలు నీమాపులు చెప్పుచున్నారనికదా నా
 కులమిది నా వర్ణ మిది నా తల్లి యీమె నా తండ్రి యితఁడు నా
 సోదరాదిబంధువులు వీరు మఱి యీశబ్దమున కిది యర్థము నేనొనర్చు
 వలసిన శ్రౌతస్మార్తకర్మము లివ్వి యని కేవల శబ్దప్రమాణమాత్రము
 చేతనేకదా ప్రవర్తిల్లుచున్నావు; నీబ్రతుకుసుఖ మాసిచికదా యిన్ని
 పోకిళ్లు పోవుచున్నావు ? నీవలె గర్హసుఖము లితరుల కుండునని
 తలంచవా ? నీతోడిపాటివారియెడల నీ వెట్లు నడిచెదవో నీయెడల
 వారట్లు చేసెదరని నీప్రత్యక్షానుభవము నో యవివేకివైదికజడుఁడా
 నమ్మవేల ?

“ఆపోసుమ్యక్షవరుణభియ సంమత్సమాల్ప తావోఽనుమా
 గృభాయ దామేనవత్సాద్విముముగ్ద్వంహోనహిత్యదారేనివిషశ్చనేశ”
 మెడకిరికినత్రాడును దప్పించి లేగను గాపాడునట్లు లోవరుణదేవుఁడా
 నాపాపములనుండి నన్ను దప్పించుము- నీవనుగ్రహించిన స్తప్ప
 నీసాయములేక కనురెప్పలాగించుకొనుటకై నను నేను సమర్థుఁడను
 కానను ఋక్కు నుపేక్షించెదవా ? కన్నెపలుపు మెడనిరికికొని
 పోవుటచే గిజగిజగింజుకొని బాధపడుచున్నలేగ నాయరి తప్పించి
 సుఖపెట్టు దయాశాలికదా మానవుఁడని యర్థమిచ్చు శ్రుతి పశు
 హింసను విధించునా ? నీపూర్వులు పశుహింసలొనర్చి క్రతురూప

కామ్యానిత్యకర్మములొనర్చి రని స్వార్థపరులగు ప్రాకృతసంసారుల
 పల్కులు నమ్మకుము- వేదముల కేయర్థము న్నేనేలే దొకవేళ
 వేదము లర్థపరములైనచోఁ గేవల దేవతాప్రార్థనచోదకములుగాని
 క్రత్వాదికామ్యకర్మచోదకములు కానేకావు. “అహారహః సంధ్యా
 ముపాసీత” అను నిత్యకర్మమునకు వేదముచో దకమని చెప్పకతీరుదు.
 సంధ్యోపాసన మనఁగా సర్వజగదుపకారముగాఁ దన్ను నడిపించు
 మనియును మతేప్రాణికై నఁ దననుండి బాధరానీకుమనియును
 “ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” పరమార్థజ్ఞానముం దనకుఁ
 గలిగించుమనియును మనుష్యుఁడు దైవమును వేడుకొనుటయును
 సర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించుటయును- నీపూర్వులవలె నీవు
 నడువనేరవు నీపూర్వు లెట్లునడిచిరో యిప్పటినియుపదేష్టులుగాని
 గురువులుగాని యిప్పటిప్రధములుగాని నీవుగాని నిర్దేశింప నసాధ్యము.
 నీ విష్ణుడొనర్చు క్రతువు క్రూరకర్మమును వ్యర్థము న్నాని నీపూర్వు
 లొనర్చినయజ్ఞమువలెనే సత్కర్మము కాదు- నీపూర్వులు వేఱు
 నీవు వేఱు వారి దొక జాతి నీదొక దిక్కుమాలినజాతి వారి దొక
 కులము నీ దొక కులము వారిపుట్టుక వేఱు నీపుట్టుక వేఱు నీతల్లెవతో
 నీతండ్రియెవఁడో నీవు నిశ్చయముగాఁ జెప్పలేవుకదా నీపూర్వు
 లొనర్చిన శ్రౌతస్మార్తక్రియావిధానము లిట్టివని తెలియ నీకుఁ గాదు
 నీయబ్బకై న శక్యమా? యూరకపశుహింసకావించి నీకంటెఁ
 దక్కినవా రధమజాతివా రని నిరసించి నీవు నిలిచినకొమ్మ నీవే
 నటకుకొని కోరి యేల ముప్పు తెచ్చుకొనెదవో శ్రోత్రియమ్మన్యఁడా!
 యోకటికయాజీ!

“ప్రవృత్తి రేషాభూతానాం నివృత్తిస్తుమహాఫలా” యను
 మనువచననానుసారముగా నితరులసౌఖ్య మరయక తనయిచ్చ
 కొలంది నిద్రాహారవిహారములం బ్రవర్తించుట సకలజీవులకు స్వభావ

మేగాని తప్పుకా దయినప్పటికిం బరోపకారమునకై తనభోగములను మానుకొన్నందువలన నిత్యమనస్సంతోషి తప్పక కలుగును. ఒకవేళ వేదము స్వర్గాద్యపూర్వభోగ ఫలక కామ్యకర్మజోదకములయినప్ప టికిం గేవల స్వార్థపరులకే యావేదచోదన ముపకారమగునుగాన నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణీవిధీయన్తే” అనునట్లు సర్వభూతసములైన కేవలపరోపకారసరాయణుల కట్టికామ్యకర్మము వేదచోదనాలక్షణ మగు ధర్మ మెట్లగును?

“చత్వారిశ్యంగాస్త్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాఅస్య త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవితి మహాదేవో మర్త్యాఆవివేశ” నామా ఖ్యాతోపసర్గనిపాతములను నాల్గువిధముల పదజాతులను కొమ్ములు- భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములను మూడువిధముల పాదములు- నిత్యానిత్యములు వ్యంగవ్యంజకము నిత్యానిత్యము లను రెండు విధముల శిరస్సులు ప్రథమా ద్వితీయా తృతీయా చతుర్థీపంచమీ షష్ఠీ సప్తము లను నేడు విభక్తులు క్రియాకాచారణముచే నభీష్టఫలప్రద మై జగదాత్మకమై జగత్కారణమై నిత్యమై నిరవయవమైస్ఫోటాఖ్యమైన శబ్దబ్రహ్మము మర్త్యుల నావేశించి యత్యంతము న్ధనిచేయుచున్నదని పతంజలిమునియును- శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్ప నిరుక్తములు మంత్రబ్రాహ్మణములవలె వేదములును గావు మఱియు ననాది మునికృతములు గావు గాని మశకబాద్ధాయనాపస్తంబాశ్వ లాయనకాత్యాయనాదినామములుగల ప్రాకృతపండితులచేత గొప్ప గొప్ప “మశకబాధాయ నాపస్తంబాది శబ్దాహ్య దిలకద్రవ్యోప దేశన ఇతి నతేభ్యః ప్రకృతి భూతేభ్యోనాదిగ్రంథవిషయసమాఖ్యా వ్యుత్పాదన సభవః” అని కుమారిలభట్టు వక్కాణించెను. మఱియును “తత్ర యావద్ధర్మమోక్ష సంబంధిత ద్వేదప్రభవమ్- యత్స్వర్థకామ ప్రియంత ల్లోకవ్యవహారపూర్వక మితి వివేక్తవ్యం- ఏతేవేతిహాస

పురాణ వేదములు. బోధించుచున్నవి. ఇతరములగు శ్రౌతస్మార్త
రూపములగు లోకవ్యవహారసంబంధముల కర్మములఁ గూర్చి రవం
తయు నుద్దేశింపవు. ప్రాకృతాధునిక పండితులయిన మశకబోధాయ
నాదిపండితులు లోకవ్యవహారముననుమానుకూలముగా నడుచుటకై
శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్పనిరుక్తములను సకలధర్మశాస్త్రీతి
హాసపురాణ న్యాయవిస్తర మీమాంస లను దమతమ యిష్టాను
సారముగా ధర్మసత్రములు మతములు కోవెలలు మొదలగుప్రజోప
కారకములగు శిల్పములను విరచించిరి. కాఁబట్టి మంత్రబ్రాహ్మ
ణాత్మకమగు వేద మొతమాత్రము నిత్యనిర్గుణాద్వైతస్వరూపమగు
కేవల బ్రహ్మమునుగూర్చి తప్ప నీజగత్సృష్టిస్థితిలయములఁగూర్చి
కాని శ్రౌతస్మార్తక్రియలంగూర్చి కాని బోధింపదు— ప్రాకృతులు
మర్త్యులు నాధునికు లగుమశకాద్యాఖ్యలుగల మనుష్యులచేఁ గల్పిత
ములగు వేదాంగపురాణేతిహాస ధర్మశాస్త్ర న్యాయవిస్తర మీమాం
సాది గ్రంథములన్నియును సమయానుకూలములుగా సకలప్రజోప
కారములుగా మార్చుకొనవచ్చును— వీని కొక నియమము లేదు.
ఏయేదేశమున కెట్లు రంజకములగునో యట్లు చతుర్విధాభినయ
మొనర్చుట దేశీసంగీత మగును. ఏనియమమును లేనప్పటికి నెట్లు
ప్రజారంజకమై చతుర్విధాభినయము సకలజనాదరణీయమో యట్లే
యథేష్టముగాను సకలప్రజోపకారకముగాను సమయానుకూలము
గాను శిక్షాదివేదపడంగములను పురాణేతిహాసధర్మశాస్త్రన్యాయ
విస్తరమీమాంసలను నోచినట్లెల్ల జనరంజకముగా సకలభూతదయ
నొకింతయు ని్విడ కప్పటికప్పుడు కల్పించుకొనవచ్చును.

శబ్దానుశాసనమందు పతంజలిముని “చత్వారిశృంగాః” అను
శ్రుతికి వర్ణాత్మకశబ్దబ్రహ్మపరమున నర్థము చెప్పినాఁడుగదా మఱి
యును హోత యధ్వర్యుఁ డుద్గాత బ్రహ్మ యీనల్గురును నాల్గు

కొమ్ములు ప్రాతఃసవనము మాంధ్యందినసవనము సాయంసవన మను
 మూడుపాదములు పన్నె యజమాను లనురెండు శిరస్సులు- గాయ
 త్ర్యాదిసప్తచ్ఛందస్సులు నేకుచేతులు- ఋగ్యజుస్సామవేదములచే
 మూడువిధములను బంధింపఁబడి యభీష్టార్థములను వర్షించుచు
 స్తోత్రశస్త్రాదిశబ్దములను మాటిమాటికి ఘోషించుచు నిట్లు యజ్ఞ
 రూపమైన మహాతేజస్సు మర్త్యుల నావేశించియున్నదని జైమిని
 మునియును గౌణముగా “చక్రవాకస్తనీ హంసదంతావళీకాశవస్త్రా
 శైవలకేశినీ” అని నదులను వర్షించునట్లు కాత్యాయనజైమినులను
 బండితకవులు వర్ణాత్మకశబ్దబ్రహ్మము నొకఁడు యజ్ఞము నొకఁడు
 వర్షించిరి.

మఱి యిప్పుడు స్వరము పదము లయ చేతోవధానము లను
 నాల్గుకొమ్ములుకలిగి గీత పాద్య నృత్యము లనుమూడుపాదములు
 గలిగి- మార్గదేశి యను రెండుశిరస్సులుకలిగి- మంద్రమధ్యతార
 స్థాయిలను మూడుతెఱంగుల బంధింపఁబడి సరిగమపదని యనుసప్త
 స్వరములచేతఁ గోరినట్లు ధర్మార్థకామమోక్షసంపదలను వర్షించుచు
 రాగరూపకాలపులను మాటిమాటికి మొరయుచు నిట్లు కేవల
 నాదబ్రహ్మముచేతనజంగమస్థావరాత్మ మర్త్యలోకము నావేశించి
 మ్రోఁగుచున్నదనికాని, బ్రహ్మచర్యగార్హస్థ్యవానప్రస్థసన్న్యాసము
 లనునాల్గుకొమ్ములుగలిగి జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తు లనుమూడుపాదము
 లతో స్త్రీపురుషులనురెండుశిరస్సులతో రక్తము మాంసము మజ్జ
 వస శుక్రము మేదస్సు నెమ్ము లనునేడుచేతులతో నభీష్టార్థములు
 వర్షించుచు గాల్య యశావన వార్ధ్యకములచే బంధింపఁబడి బ్రతు
 కనుమహాతేజస్సు మర్త్యజీవుల నావేశించి ఘోషించుచున్నదని
 కాని- సామదానభేదదండోపాయములను నాల్గుకొమ్ములతో-
 యుద్ధము-కృషి-సేవ లనుమూడుపాదములతో చేతనాచేతనరూపము

లను రెండు శిరస్సులతో సప్తవ్యసనము లను నేడు చేతులతో నభీష్టార్థము
లను వర్షించు చుత్తమమధ్యమాధమస్థిత్రయమున బంధింపఁబడి
మర్త్యుల నావేశించి ధనమను మహాదేవుఁడు ధ్వనిచేయుచున్నాఁడని
కాని యర్థము చెప్పవచ్చును

కాఁబట్టి శౌత్మస్మార్తకర్మములన్నియును నిద్రాహారవిహార
మునకై వినియోగింపఁగా మిగిలిన కాలమును లోకోపకారముగాఁ
గడపుటకై కాలక్షేపార్థమై పండితులచేఁ గల్పింపఁబడిన యాటలు
వేడుకలు పాయములు గాని యవస్య కర్తవ్యము లెంతమాత్రమును
గావు, “బోదనాలక్షణోధర్మః” అని వేదవిహితకర్మమగు నగ్నిష్టో
మాదికర్మము ధర్మమను నో మీమాంసకుఁడా! ఋగ్యజుస్సామా
ధర్మములను నాల్గువేదములును బరనపాఠనమాత్రఫలకములై
యధ్యయనమాత్రముచేతనే షఱ్ఱియును వినుటమాత్రముచేతనే
యాప్తవాక్యప్రమాణమునఁ జిత్తశాంతికరమై జననమరణప్రవాహ
రూపమగు సంసారతాపత్రయము సుపశమిల్లజేయునని నమ్ముకొన్న
వారికి జగదుపకారకమగు మనస్సులతుష్టిని సంగీతమువలె నొకప్పుడు
కలిగింపవచ్చును. కేవల ధ్వనాత్మకములగు రాగరూపకాలపులకును
సంహితాపదక్రమజటఘనాదుల నుచ్చరింపఁబడు వేదశబ్దములకును
సముద్రతరంగములవలె మృద్ధాండుములకునువలె స్వర్ణకుండ ములకు
వలె వస్తుభేద మొకింతయును లేదు. వేదముగో వేదవోదితములో యని
యేల పిచ్చివానివలెఁ బ్రలపించెదవు. నీకు లోకులవలనఁ బ్రయోజన
మున్నదికనుక లోకోపకారమునకై నీబ్రతుకును వినియోగించి
యొరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము సముద్రఘోషవంటి వేదధ్వని
వినుటవల్ల స్వప్నవికారములవంటి శౌత్మస్మార్తకర్మములను నాచరిం
చుటచేతను నిక్కముగా నీవు గ్రహింపఁదగిన పరమార్థముగాని
నీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యలాభముగాని జగదుపకారమునకు మఱే

ప్రయోజనముగాని రహతమును లేదు. కేవలవృథాకాలక్షేపమాత్ర
ప్రయోజనముయి పిచ్చివానిపలుకులవలె సందర్భములై సకలజన
మరవగాహములయిన వేదములు వినుచుస్వార్థపరధూర్తపంక్షితకల్పిత
శ్రౌతస్మార్తకర్మములాచరించుచు సోమరివై చెడక నీజీవితముం దవశ్య
కర్తవ్యమగు పరోపకారకకర్మమును ద్రికరణగుద్ధిగా నాచరించి నీవు
తరించి సదులం దరింపఁజేయుము.

“ధృతవ్రతా ఆదిత్యా ఇషిరాఅశేమత్కర్తరహసూరివాగః”
దృఢవ్రతులగు నోయాదిత్యులారా రహస్యముగాఁగన్న బిడ్డను జారిణి
వలెఁ ద్వరగా నాపాపమును బైటఁ బాటవేయుఁడు. ఇద్దియే శ్రుత్యర్థ
మని నెల్లడించువాఁ డెంతబుద్ధిహీనుఁడు? స్త్రీలపరువునీసి బ్రహ్మ
క్షత్రియవైశ్యశూద్రకులగౌరవముం బోనూడ్చి ప్రజలకు దుర్నీతిమప్పి
యశీలముగా వేదము పల్కునా? చాలుచాలు. “అపాణిసీయః
సూత్రేషుపాఠ ఇత్యాహ” పాణిని ప్రోక్షములుకాని సూత్రములు
కొన్ని కౌపింజలహాస్తిపాదాదిత్యస్యాపాణిసీయత్వాత్” మొదలగు
నవి పాణిని పేరుతో నుంటకై యుండు కనిపెట్టినవిధముగా నెన్ని
శ్రుతు లాధునికకల్పితములై శ్రుతులపేరఁ బరఁగుచున్నవో- సకల
జనోపకారమగు కర్మలుతప్ప మనుష్యుల కవశ్యకర్తవ్య మింకెద్దియు
నాదు “వేదప్యేవం శ్రూయతే ఏకస్య బహ్వేజాయాభవంతి నైక
స్యావవబహవః పతయస్సంతి ధర్మా ద్విధః స్థూలః సూక్ష్మశ్చ
మందమతిభిరపి సుఖేన బుధ్యమానః సశౌ చాచమన సంధ్యావంద
నాదిః స్థూలో ధర్మః శాస్త్రపారంగతైః పండితైరేవ బోధ్యం
యోగ్య ఇతరేషామధర్మభ్రాంతివిషయో ద్రౌపదీవివాహాదిఃసూక్ష్మో
ధర్మః” ఒకపురుషునకుఁ బెక్కండ్రుభార్యలు కలరుగాని యొకస్త్రీకిఁ
బలుపురుషర్తులు లేకని వేదమందు నిట్లు చెప్పఁబడియెను. స్థూలము
నియు సూక్ష్మమనియును ధర్మము రెండు విధములు- పామరజనులకు

మిక్కిలి సులభముగాఁ జెలియఁదగిన శౌ చాచమన సంధ్యావందనాది కర్మము స్థూలధర్మము. శాస్త్రపారంగతులయిన పండితులచేత మాత్రమే తెలియఁదగిన బ్రహ్మపదీవివాహాదికర్మము సూక్ష్మధర్మము. అని సాయనాచార్యుఁడు న్దుమారిలభట్టును వక్కాణించుటచేతఁ బామరజనులకు మిక్కిలిసులభముగా బోధపడుటకై యేర్పడిన శ్రౌతస్మార్తకర్మము విగ్రహారాధనమువలె స్థూలధర్మముగాని సర్వ జగదుపకారకమగు నహింసావ్రతము కేవల పండితైకవేద్యమగు సూక్ష్మధర్మము. “నహింస్యా త్సర్వభూతాని, అహింసా పరమోధర్మః” అని సర్వప్రాణ్యుపకారకమగు నహింసావ్రతముకన్న మనుష్యు లాచరింపనలసిన వేదచోదితధర్మ మింకెద్దియు న్లేదు. సర్వభూతదయాపరమును సకలజనసంతోషకరమునుగాని తక్కినకర్మములన్నియు శ్రౌతకర్మములుగానీ లేక స్మార్తకర్మములు మతేకర్మములయిన న్నానీ మిక్కిలి హేయములుగాని యాదేయము లెంతమాత్రము న్నావు. నా పంచేంద్రియచేష్టలతప్పొప్పులు నేనే కనిపెట్టుచు భేదమోదము లందుచు నాలోనిరహస్యమునేనేదాఁచుకొనలేనివిధమునకు నాయంతః సాక్షియెద్దియో నేను వివరింపశక్యముకానికారణ మున్నదని నే నెఱుంగుచుంట యత్యాశ్చర్యకరము “సతాంహి సందేహపదేషు వస్తుషు ప్రమాణ మంతఃకరణప్రవృత్తయః” జీవులు తమయింద్రియ గోచరమగు వస్తుయథార్థతత్వము నిశ్చయింపఁజాలక సంశయపడు నపుడు వారివారియంతఃసాక్షియెద్దియో వారివారికి సంశయముతీర్చి వస్తుయాథార్థమును కాళిదాసన్నట్లు మనుష్యులు స్వలాభమాసించి చేయుకర్మములెవ్వియో మఱియుఁ గేవల లోకోపకారకముగాఁ జేయుకర్మములెవ్వియో వారివారియంతఃసాక్షియో వారికిఁ దెల్పక మానదు. స్వార్థపరులుగాక లోకోపకారమునకై జను లేకర్మములు చేసినప్పటి కవన్నియును వేదచోదితధర్మములే. వేదశాస్త్రములు

జగత్తునకెల్ల మిత్రులవలె సర్వప్రాణ్యుపకారకములై యహితముల నుండి జనులను మల్పించుటకును మఱి హితములందుఁ బ్రవర్తింపఁ జేయఁ తగుమాత్రమే యభిప్రాయపడుచున్నవని పాఞ్జుల తీర్పు.

“అధాసనశాయీ” అధః శబ్దస్య సవర్ణదీఘశ్చాందసోఽప పాఠోవా, అగ్లాస్తు తత్రానుస్వారపాఠశ్చాందసః అపపాఠోవా” అని సూత్రములను భాష్యకారు లనుటచేత సూత్రభాషను సవరించునట్లే సూత్రార్థములుకూడ సవరింపఁబడి జగదుపకారకభూతదయాపరము లుగా నేలసవరింపఁబడరాదో? జాద్ధులు ఋగ్యజుస్సామవేదములు బ్రహ్మముఖమున నకలప్రాణ్యుపకారములుగా వెలువడినసంగతి సత్యమేకాని క్రూరకర్ములగు కొందఱు బ్రాహ్మణజాత్యభిమాన ముతో మఱియు శ్రోత్రియమ్మన్యగర్వముతోను బండితమన్యతతోను మిక్కిలి స్వార్థపరులయి ప్రాణిహింస కర్మపరములుగాఁ గొన్నిశ్రుతు లను దాము పన్ని యావేదశ్రయమున దోషి రనియును గాఁబట్టి పుచ్చినగొఱియమందనెల్లఁ జెడిపెనన్నట్లు వేదములన్నియుం తమకు ప్రమాణములుకావనియును దమ గ్రంథములందు వెల్లడించిరి. విదేహరాజగు జనకుఁడు బ్రాహ్మణాధ్వర్యసాహాయ్య మక్కఱ లేకయే తనయిష్టానుసారముగా నగ్నిష్టోమాది యజ్ఞకర్మములను స్వతంత్రముగా నిర్వర్తించుకొన్నాఁడని ఛాంద్యోగ్యమువల్ల వెల్లడి యగుచున్నది. దర్శపూర్ణమాసాదిశ్రౌతికర్మములు కేవలమును శ్రుతివిహితములనియు కర్మములన్నియును గార్హపత్యాగ్నిస్థాపన మయినపిమ్మటఁ జేయఁబడవలయుననియును స్మార్తకర్మములు ప్రచ్చినవేదశాఖాభేదరహస్యవిమలై న ఋషులచేతఁ బుణ్యాహవాచ నాదికర్మములన్నియును శ్రౌతకర్మములవిధివిధి తములనియును జెప్పఁ బడుచున్నవి.

“శ్రుతిరపి స్మృతినాం వేదమూల త్వమాహాయ ద్వైకించ
మనురభవత్త ద్భేషసమి యథాహితమేవం మనునచనమపి
ప్రమాణ త్వేనహినమిత్యర్థః” మచువు చెప్పినది మం దని శ్రుతికూడఁ
బలికె ననుటచేత శ్రుతి పేర్కొన్న వశిష్టాత్రిపరాశరవ్యాసయాజ్ఞ
వల్క్యదిమహర్షులచేఁ గావింపఁబడిన స్మృతులన్నియును బ్రమా
ణములేయనియును వాజసనేయశాఖలో వేదద్రవ్యులగు పరాశరాది
మునులు వక్కాణింపఁబడుటచేతను గాఁబట్టి శ్రౌతకర్మములవలె
స్మార్తకర్మములుఁ గూడ వేదవిహితములగుట నొక్కింతయైన నుల్లం
ఘింపఁబడరాదనియును వేదద్రవ్యులగు మునులే స్మృతుల నొనర్చిరి.
కావున శ్రౌతమువలె స్మార్తముఁగూడ వేదవోదితమే యనియు
నొప్పుకొనకతీతనపుడును సంగీతవిద్వాంసుఁ డొక్కఁడే మోక్షమందు
నని యాజ్ఞవల్క్యుఁడును “సర్వధర్మా పురిత్యజ్య మామేవ శరణం
ప్రజ” శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును విడిచి నన్నే భజించుమని
భగవద్గీతను జెప్పినవ్యాసుఁడును స్వార్థత్యాగముగాన కేశవనామ
సంకీర్తనముగాని భగవత్సంస్మరణముగాని కలియుగమునఁ దక్కిన
శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నింటికన్న ముఖ్యమని పరాశరుఁడును పాయ
శము పువ్వులచేత మాత్రమే విష్ణువు నారాధింపక కూరులై క్రతువు
లందు పశుహింసకానించువారికి నరకముతప్ప దనుమనువువాక్యమును
నిరసించి యోపూర్వకమృన్మృడా క్రతువులందు పశువుల నేల
హింసించుచున్నావో?

“సూత్రేషు స్మృతిత్వం స్మృత్యధికరణేస్థితం- తత్సూత్ర
కారేణైవోక్తం న్యాయవిత్సమయ ఇతి మిమాంసాసిద్ధాంత స్వీకార
దర్శనేన” హిరణ్య కేశిసూత్రవ్యాఖ్యాతయగు మహాదేవుఁడను
పండితుఁడు సూత్రరూపములగు వేదషడంగాదులెల్ల స్మృతులనియే
పేర్కొనియెనుగాఁబట్టి శిక్ష- వ్యాకరణ- చ్ఛందో- జ్యోతిష-

కల్ప- నిరుక్తములగు వేదాంగము లాఱును న్యాయ- వైశేషిక-
సాంఖ్య- యోగ- పూర్వమిమాంసోత్తరమిమాంస లనుషడ్దర్శ
నములును వెద్యోల సూత్రరూపములతోనున్న గ్రంథములన్నియుం
గొన్ని యనుష్టుచ్ఛందోరూపగ్రంథములును స్మృతులనియే న్యాయ
విత్సమయములని మిమాంసా సిద్ధాంతస్వీకార దర్శనముచే
బరిగణింపఁబడెను. “శ్రుతేరివార్థం స్మృతిరన్వగచ్ఛత్” శ్రుతుల
యుద్దేశమునే స్మృతులు నక్కాణించుచున్నవని కాళిదా సన్నట్లు
శ్రుతులకును స్మృతులకును రచనాభేదముతప్ప సర్థభేద మొకింతయు
లేదని స్వీకరింపకతప్పనపుడు సకల శ్రుతిస్మృతులను సమన్వయము
చేసినప్పుడు సచ్చిదానందలక్షణమగు బ్రహ్మచదార్థమొక్కటియే
సిద్ధించునప్పుడును “అస్తిభాతిప్రియమ్” అనుటచేతఁ బ్రేమయే
స్వప్రకాశుఁడైయున్న దేవుని తత్వ మని చెప్పకనీయనపుడును
ప్రాణిహింసను విధించుకల్పవిధాన మెంతనూత్ర మాదేయముకాదు
గదా !

“తత్ర యాషడ్దర్శమోక్షసంబంధితద్వేష ప్రభవమ్-యత్వర్థ
సుఖవిషయం తెల్లొకవ్యవహారపూర్వకమితి వివేక్తవ్యమ్-ఏషైవేతి
హాస పురాణయోరప్యుపదేశవాక్యానాం గతిః” అని తంత్రవార్తిక
మందు కుమారిలభట్టు వేదషడంగమును ఋరాణేతిహాసములను
సాంఖ్యాది షడ్దర్శనములను ఋగ్యజుస్సామమంత్రములుతప్పఁ దక్కిన
గ్రంథములన్నియుం గృత్రిమములనియును లోకవ్యవహారముం దత్త
త్సమయానుకూలముగ దేశకాలపాత్రానుసారముగ నాయాలోకుల
కలవడిన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యానుకూలముగా మనుష్యులు కల్పిం
చినగ్రంథములే యని స్పష్టపర్చె నోశోత్రియమ్మన్యుఁడా! యీపాటి
నీఘోరపశుమారణకృత్యమునట్టిపెట్టుము, నీశౌతస్మార్తకర్మము వేద
త్రయివలె నిత్యములు కావు. గ్రామదేవతజాతరలవలె బొమ్మలాట

వలె నాటకములతీరున పగటివేషములమాడ్కిఁ బ్రాకృతజనకల్పితములుం బామరోత్సాహజనకములగుట విస్పష్టము- నీపరువు బయలయ్యె నిఁక నోర్చుకొని పొమ్ము- శివనారాయణాదిదేవతల పేర్లం బిలువఁబడు మానవులు శివనారాయణాదిదేవత తాదురా? యట్లే వేదద్రష్టలగు మునుల పేర్లు పెట్టుకొన్న వేదాంగపురాణేతిహాసాది గ్రంథకర్తలగు ప్రాకృతమనుష్యులు మును లవుమరా? స్వార్థపరుఁడుఁగాక ఫలవృక్షమునలెఁ బరోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకుమహాత్ముఁడు- ముని-స్వలాభ మాసించి దక్షిణచేఁ బొట్ట పోషించుకొంచు నహంకారమమకారముల సంసరించు మనుష్యకల్పితములయిన పశుహింసాకర శౌతస్మార్తకర్మములు చోదనాలక్షణములగు ధర్మములని ప్రలపించక పొమ్ము- అగ్నిష్టోమాద్య శ్వమేధాంతమగు శౌతకర్మమును నిషేకాదిశ్మశానాంతస్మార్తకర్మమును దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా నానాజనాభిమతానుకూలముగా నిద్రాహారసంభోగములకు వినియోగింపఁగా మిగిలిన కాలమం దుబుసుపోఁగొట్టుకొనుటకై వ్రాకృతాధునికమర్త్యవిద్వాంసులుపన్ని నపన్నుగడలుగాని సహజసిద్ధములు గావు-తక్కినజంతువులకన్న మనుష్యులు కేవల లోకోపకారమునకై పాటుపడుటమాత్రము స్థావరకమైన పౌరుషకర్మము, లోకోపకారముగా సంచరించుటమాత్రమే మనుష్యులకుఁ దగినమర్యాద. స్వార్థపరతయును లోకోపద్రవముగా బ్రతుకుటయును రాక్షసులకును గ్రూరజంతువులకును సహజధర్మములుగాని నిక్కముగా మానుషధర్మ మెంతమాత్రము న్నాదు.

యజ్ఞము — పశుహింస

హరదత్తుఁ డనుపండితుఁ డాపస్తంబప్రోక్తసామయాచారికసూత్రములకు వ్యాఖ్యానముచేయుచు “అధాతః సామయాచారికా

స్థర్మా న్యాయఖ్యాప్యామః” అను మొదటిసూత్రమునకు శ్రౌతస్మృతి గృహ్యవిధులు చెప్పబడినవి కనుక నావిధులకుముందుగా దంతధావనాది శౌచకర్మములు విధింపబడుచున్నవి- శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చేయఁబూనినవాఁడు మున్నుండు దంతధావనాదిశుద్ధులు కావించుకొని పవిత్రదర్భను ధరించి యజ్ఞోపవీతధారియైనవాఁడెల్ల సామయాచారిక విధుల నాచరింపవలయును- త్రికాల సంధ్యావందన మాచరింపనివాఁడే శ్రౌతస్మార్తకర్మము చేయుటకుం బనికిరాఁడు. విధినియమప్రతి షేధములని సామయాచారికకర్మములు మువ్విధములు- “శాఖానాం విప్రకీర్ణత్వా త్పురుషాణాం ప్రమాదతః, నానాప్రకిరణస్థత్వా త్స్మృతేర్ములం నదృశ్యతే” స్మృతిపుట్టినమూలమగు వేదశాఖ యగపడకుంటచేతను మరి యావేదశాఖలు చెదరియుండుటచేతను అధ్యయనము మఱువబడుటచేతను నానాధికారములుగా నానాంశముల న్నిరూపించుచు నానాస్మృతు లొకదానికొకటి భిన్నముగా నుండుటచేతను స్మృతికి వేదమూలము న్నిరూపింపశక్యముకాదని కుమారిలభట్టు గోడమిఁదిపిల్లివలె స్మృతులు శ్రుతిమూలము లని జౌద్ధుల భయముచే చెప్పలేకున్నాఁడు.

“అనుమాన శ్శిష్టాచారః తేనహిభూతం శ్రుతిస్మృతిలక్షణం ప్రమాణమనుమీయతే” స్మృతి యనఁగా మన్వాదికృతధర్మ శాస్త్రము. ప్రత్యక్ష మనఁగా కుమారిలస్వామి మానవకల్ప సూత్రములఁగూర్చి చేసినభాష్యగ్రంథ సం 2200 లు 32 అక్షరముల సంఖ్యకు గ్రంథ మని పేరు. యజుర్వేదతైత్తిరీయసంహిత ననుసరించి హిమాంసించిన మానవకల్పసూత్రభాష్యము కుమారిలుండొనర్చెను. యాజమానమగ్న్యధాన- మగ్నిష్టోమము- చాతుర్మాస్య మని నాల్గువిధములం బెక్కధ్యాయముల నీసూత్రగ్రంథము వెలయుచున్నది. హోమవిధులు కర్మభేదములు “అంశు అగ్ని

చయన- అగ్ని పరిస్తరణ- అగ్నిప్రస్తరణ- అగ్నిమంథన- అగ్నియజ్ -
 అగ్నిష్టోమ- అగ్ని సంస్కార- అగ్ని హోత్రు (దశహోత్రాగ్ని హోత్రు
 ప్రథమాగ్ని హోత్ర) అగ్ని హోమ- అగ్నిధాన- అగ్నిధేయ
 (అగ్నిధేయిక) అగ్నిధయేష్టి- అగ్రపాక- అతిరాత్ర- అధి
 యజ్ఞ- అధిశ్రవణ- అనుతాపన- అనుమంత్రణ- అనుయాజ-
 అన్వాధాన- అన్వరంభణీయా- అభిఘార- అభిధారణ- అభినిర్వాప-
 అభిమర్శన- అభ్యంజన- అభ్యక్షణ- అభ్యాహన- ఆగ్నేయయాగ-
 ఆగ్నేయీష్టి- ఆగ్నిదేయిక- ఆగ్రాయణ- ఆజ్యహోమ- ఆజ్యా
 హుతి- ఆధాన- ఆమంత్రణ- ఆరంభణీయా- ఆవపన- ఆవసధ్య-
 ఆస్తరణ- ఆహుతి (యాప)- ఆహ్వన- ఇష్టి (విష్టిక)- ఉత్పవన-
 ఉద్ధనన- ఉగ్రావ- ఉద్ధలన- ఉద్వాసన- ఉద్వాహ (జాద్వాహిక)
 ఉన్నయన- ఉపక్లృప్తి- ఉపచారఉపయమన- ఉపయామ- ఉప
 వపన- ఉపవసధ- ఉపసజ్ - విష్టిక- కాకహోమ- కామ్యేష్టి- కృష్ణ
 లిపాక- గోదాహ (గోదాహన) చర్విష్టి- చాతుర్మాస్య- చాంద్రా
 యణ- జప- తుషవిమోక- తుషావాప- దర్శదర్శపౌర్ణమాస- దశ
 హోత్రాగ్ని హోత్ర దీక్షావిదేనయజన (దేనయజనీ)-దోహ(గోదోహ)
 ద్వాదశాహిక- నారాశంసి- నిత్యహోమ- నియతభోజన - నిర్మంథ
 నిర్వపణ (నిర్వాప- నిష్టపన-నిష్వాపన-పత్నీ సంయాజ - పరివర్జన-
 పరివాపణ- పరిషేక- పరిస్తరణ - పరిహరణ- పర్యగ్నికరణ-పర్య
 క్షణ-పశుబంధ-పశుశ్రవణ-పాకప-పాకయజ్ఞ-పాణిగ్రహణపిండనిధాన
 పిండపితృయజ్ఞ-పితృకార్య-పితృమేధ-పితృయజ్ఞ-పిష్టపేషణ-పిష్టలేప-
 పూర్ణాహుతి-పౌర్ణమాస- ప్రణయన- (ప్రణయనాగ్ని)- ప్రథమాగ్ని
 హోత్ర- ప్రాయశ్చిత్త- వైశ- ప్రోక్షణ- ప్రోహణ- ఫలీకరణ-
 బహిఃప్రహరణ - బహిఃస్తరణ - బలిహరణ- బ్రహ్మవరణ-
 భక్తదాన- మస్త్రహోమ- మంత్రావృత్తి- యజ్ఞ (యజ్ఞయ)-

యాగ- యూపవేష్టన- యూపసంమార్జన- యూపాహుతి-
 రాజసూయ- రాష్ట్రభృత్ - వపన-వరణ (బ్రహ్మవరణ) వ్రత
 విమోక- వ్రతోపాయన- శునాసీర్య- శ్మశ్రువపన- శ్రవణ-
 సంస్కార-సంస్కర్ష- సత్ర-సంనహన- సంనివపన- సాకమేధ- (సాక
 మేధిక)- సాంతపన (సాంతపనీయ)-సోమపాన-సోమాధాన-సోమేష్టి-
 స్తరణ-స్వాహాకార-స్విష్టకృత్ -హోమ-'' అనుశబ్దములు హోమ
 మునుగూర్చియును హోమవిధులనుగురించియును మఱియును "అగ్ని
 (ఆహవనీయాగ్ని) ఆహితాగ్ని-ఉద్యతాగ్ని-గార్హపత్యాగ్ని-దక్షి
 ణాగ్ని-శాలాగ్ని-అగ్నిష్ఠాగ్ని హోత్రవణీ-అజలశ్వలశ్వద్ధ-అష్టా-పాల
 ఆజ్వ-ఆహుహ-ఆమితౌఆహవనీయాగ్ని-ఆహితాగ్ని ఇడాఇధ్మ ఇధ్మా
 బర్హస-ఇష్టిసశు-ఉత్తరవేది(జాత్తరవేదిక)-ఉద్యతాగ్ని - ఉపభృత్
 (ఔపభృత్)-ఉపల-ఉలూఖిల-ఉర్ణా-ఏకకపాల-ఓదన-ఓషధి-కపాల
 (అష్టాకపాల-ఏకకపాల-దశకపాల-నవకపాల-పంచకపాల-షట్కపాల
 స్తకపాల)కర్షూ-కాంస్య-కాష్ఠ-కుండల-కుంభీ-కృష్ణాజిన తౌమ-ఖనిత్ర
 ఖాదిర-ఖలేవా-గార్హపత్యాగ్ని-గుగ్గులు-గోక్షీర-గోమయ-గ్రావన్
 ఘృత-చమూ-చరు-చరుస్థానీ-చర్మన్ - చాత్వాల-జపమంత్ర-జరద్గవ
 జుహూ(జౌహవ)తందుల-తిల-తుషి-దక్షిణా-దక్షిణాగార-దక్షిణాగ్ని
 దక్షిణాపాత్ర-దండ-దధి-దర్భ-దర్భపింజూల-దర్భరజ్జ-దర్వి-దశకపాల
 దిత్యవాహ(దిత్యౌహీ)-దృషద్-ద్రప్స-ధాన్య-ధిష్ణ్య-ధ్రువా (ధౌవ)-
 నవకపాల-నవనీతపంచకపాల-పరధి-పర్ణశాఖా- పవిత్ర-పశు-పశుపు
 రోడాశ-పాత్ర(పాత్రీ)-పింజూల-దర్భపింజూల)పిండ-పూతీక-పృథుగ్రా
 వన్-ప్రణీతా-ప్రస్తర-ప్రాచీనావీత - బర్హస్-బలి-బ్రహ్మాదన -
 (బ్రహ్మాదనిక)-భక్త-భద్రద్రుజ్-భస్మన్ - మధుపర్క- మస్త్రమహా
 హవిస్-మాంస-మాష-ముద్గ-ముద్గర-ముసలమూల-మృగ-మృదంగ-
 మేషి-మాంజ-యజ్ఞయజ్ఞయ- యజ్ఞోపవీత (యజ్ఞోపవీతిన్)- యవ-

యవాగూ-యాజ్ఞానువాక్య-యూప-యోక్త-రజ్జు-రథ-లేఖ-లేప-
 లోమన్-వత్స-వస్త్ర-వామదేవ్య-హిరవస్తీయ-వేది (ఉత్తరవేది-
 వేదిశ్రోణి)-వేహత్-ప్రీహి-శకట-శతమాన-శతాయుధ-శమీ
 (శమీశాఖా)-శర-శరావ-శాఖాశాలా-శాలాగ్ని-శుల్క-శూర్ప-
 శ్మశ్రు-శ్యామాక-శ్యేనీ-షట్కపాల-సప్తకపాల-సవిష్టయజుస్-
 సంభార-సాంనాయ్య-సోమ-స్తంబయజుస్-సుప్ (సౌచే)-సువ-స్ఫ్య-
 హవిర్ధాన-హవిస్-హిరణ్య" అనెను హోమద్రవ్యములు పనిముట్లు ప్రార్థ
 నములును దక్కిన హోమసంబంధవస్తువులును మఱియును హోమకర్మ
 కముల గూర్చి సమయప్రదేశములు అనుమతీ అమావాస్యా ఉపసత్కాల-
 కృత్తికా-చైత్రీ-దక్షిణాకాల-ద్యావాపృథివీ-పునర్వసు-ప్రాతర్-
 ఫాల్గునీ-భువనే-భూ-మాస్యందిన-మార్గశీర్ష-మృగశిరసీ-రాత్రి-వర్షాః
 (వార్షిక)-రేవతీ-రోహిణీ-వసంత-వైశాఖీ-వృష్టి-శరద్-శిశిర-శునా
 సీర-సంవత్సర-సధ్యఃకాల-సాయమ్-సూర్యోదయ-స్వర్-స్వర్దహేమం
 తములును మఱియును అధ్వర్యుల స్సూర్జి, అధ్వర్యు (అధ్వర్యవ) ఆగ్నిధ్ర-
 ఆధానర్విజ్-ఉద్గాతృ-ఋత్విజ్-చమసాధ్వర్యు-పత్నీ-పురోహిత-
 ప్రతిప్రస్థాతృ-బ్రహ్మన్ (బ్రహ్మత్వ)-యజమాన (యాజమాన)-యజ్ఞ
 పతి-యష్ట-హోతృ (హోత్ర) శబ్దములును-మఱియు న్దేవతలను దత్త
 కృతులను దెల్పుట కై అగ్ని అగ్ని షోమీయ-ఆగ్నింద్ర (ఇంద్రాగ్ని) ఆదితి
 ఆపాంసప్త-ఆపోసప్త (ఆపోసప్రీయ)-ఆగ్నేంద్ర-ఆగ్నేయ-ఆదిత్య-
 ఆశ్విన-ఇంద్ర-ఇంద్రాణి-ఐంద్ర-ఐంద్రాగ్ని-గంధర్వ-తనూనపాద్-
 త్ర్యంబక-దేవ-దేవతా-పూషన్-బలదేవ-బహుదేవత-బృహస్పతి-
 మరుత్ (మారుత)-మహేంద్ర-మైత్రావరుణ-మైత్రాయణ-రక్షస్-
 రద్ర-వరుణ (వారుణ) వాయు-వైశ్వదేవాః (విశ్వదేవ)-విష్ణు-వైశ్వా
 నర-సూర్య (సౌర్య)-సోమ-సోమపౌష్ణ-సౌర్యవారుణ.

హిరణ్యగర్భశబ్దములును మానవసూత్రములం దున్నవి. పూర్వమిమాంసాశాస్త్రమగు మానవధర్మశూత్రవ్యాఖ్యాత కుమారిలభట్టు- కుమారిలభట్టునకుముందు శబరస్వామి జైమినికృతపూర్వమిమాంససూత్రములకు భాష్య మొనర్చెను. పూర్వమిమాంసాసూత్రములకు భాష్యము చేసినవారిలో మాధవాచార్యుడు కడపటివాడు “లోకవ్యవహార పూర్వకాశ్చ కేచిదృత్విగాది వ్యవహారాః సుఖార్థ హేతు త్వేనాశ్రితాః” అనుటచేత శ్రౌతస్మార్తకర్మవిధానములు కొన్ని నానాజనాభిరుచి ననుసరించి కల్పింపఁబడుట నిక్కమని కుమారిలభట్టు వ్రాసెను. నాలోనూఱు నేనులున్నా ననుసంగతిప్రతిజనుఁడు తెలిసికొనునప్పుడునన్ను గూర్చి నేనువిచారించుకొని తెలిసికొన నెంచుకొనుట నన్ను మెచ్చుకొనుటగాని దూషించుకొనుట నాపాపపుణ్యములు నాగుణదోషములు నామంచిచెడ్డ నా హేయాదేయములు నేను బరికించుచుంట నా మొగము నే జూచుకొనుట నాలో నే నానందించుటయు నొచ్చుకొనుటయు నోహో నే నెన్ని నేనులో యొకప్పుడు జగమంతయును నేనే యింకొకప్పుడు నేను నేనుకాను మఱొక్కడు నేను లేను- నిక్కము నిట్టులాత్మతత్వము నెఱిగి “ఇద మిదమ్” అని నిర్ణయించి యేదోయొకపద్ధతి న్నడువశక్యము కానపుడు శిష్టాచారముచొప్పున నడువఁబూనుకొని ప్రకృతోపయోగకరమగు వర్తమానోచితముఖ్యకర్మాన్నోభయలోకసంతారక పరోపకారకవర్తనము న్నానుకొని ప్రస్తుతమునకుఁ జనికిరానిపూర్వాచారముల నవలంబించి లోకోపద్రవకరములు ప్రాణిహింసకములు నగు పశుబలి హేతువులగు క్రతువులఁ దలపెట్టి జైమిన్యాదిమనుల మత మని నిరీవసంజ్ఞాపకశ్రౌతస్మార్తకల్పగ్రంథములకుఁ దెలిసీ తెలియని ప్రాకృతులొనర్చిన వ్యాఖ్యానముల కివార్థము లొనరించి శ్రోత్రియమ్మన్యులు సకలప్రాణిసంతృప్తిగావింపక వ్యర్థముగా ద్రవ్యము

నగ్గిలోను బుగ్గిలోను నీటిలోను గల్పుచున్నా రనువివేకుల న్బాషండు
లని నిందించుచుం టొక పండితునికదా ?

జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తి దశలయందలిపనులు జాగ్రద్దశ కెట్లు
కొఱగావో యట్లే భూతభవిష్యదాచారములు వర్తమానమున
కాచరణీయములు కానేరవు-తన బాల్య యౌవన వార్ధక దశలలోని
కృత్యము లొకదానికొకటి విరుద్ధములగుట సర్వజనానుభవసిద్ధమే
కదా ? “వేదాదృతేపి కుర్వంతి కల్పైః కర్మాణేయాజ్ఞాకాః నతః
కల్పైర్విना కేచిన్మంత్ర బ్రాహ్మణమాత్రకాత్” అని కుమారిలభట్టు
నిర్దేశించినట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నిదివఱకు “గతాను
గతికో లోకో నశోకః పారమార్థికః” అన్నట్లు వివేకవిహీనులైన
క్రూరమానవు లనంతప్రవచనమూలములగు ననంతసంఖ్యాక వేద
శాఖల స్సమన్వయమొనర్చి “అహింసా పరమోధర్మః” అను
నిత్యశ్రేష్ఠధర్మము ననుసరింపక తాముచెడి యొరులను జెఱచుచుంట
దురైవముపా టిట్టియాభిచారికహింసాకృత్యములు జరుగనికాలమే
కదా సకలజనశ్లాఘనీయమగు కృతయుగ మనిపించుకొనుచున్నది.
ప్రాణిహింస నడ్డఁజాలనుగాని యొకూళ్ యాజకమ్మన్యఁడా ప్రాణి
హింస నేవేదమైనఁ బ్రతిపాదించలేదు. నీవు నీక్రూరస్వభావముచేతను
నీమాంసాశనవ్యసనాతిశయదోషముచేతను మఱి నీజాత్యభిమానము
చేతను నీపండితమ్మన్యతచేతను నీస్వార్థపరతచేతను నీదురహంకార
మమకారములచేతను తనదికానిదో గోదావరివఱకును దేకుమన్నట్లు
నీవు నీయాలు నీపిల్లలు నీబంధువులు నీమిత్రులు సుఖించుటకై స్వర్గము
లభించునని మిషపెట్టి కేవల కుక్షింభరుడవై సాధుల న్మోసపుచి
క్రతునాటకములాడి పశువులంజంపి తిని క్రొవ్వుచున్నావా?

మా న వ ధ ర్మ ము

ఏదీ “పశుమాలభేత” అను వాక్యమునందలి పశుమ్-ఆలభేత
యనుపదముల కర్థమేమో నీవే ప్రమాణముచేఁ దెలిసికొంటివి ?
నీయంతట నీవు తెలిసికొంటివేని నీయజనమున నీవు కూర్చుంటివనుట
నీకు సందర్భముగాఁ దోచునా ? లోకులు చెప్పినారుగనుక నా
రెండుపదముల కర్థ మెఱిగితి ననెదవా ? నీ కాపదార్థతత్వ మెఱి
గించినలోకులు గతానుగతికులుగాని పారమార్థికులు కారను లోకుల
మాట పాటింపవేల ? నీప్రాణము నీకు బెల్లమా ? ఇల్లుకట్టు
కొన్నట్టులమూర్తమగు స్వర్గమును నీతక్కి-చిబిక్కిరిపిచ్చిశౌతకల్ప
ముచే రచించుకొందువా ? చాలుచాలు నీగతజలసేతుబంధన
ప్రయత్నము నీతిలకాష్టమహిషబంధన గ్రంథపాండిత్యదంభము.
పూర్వులయాచారము పూర్వులకుమాత్రమే తగును. నవీనుల కె
ట్లుపచరించునురా దుర్మతీ ! మునులమతము మునుల కెఱుకగాని నీ
కెట్లు తెలియనగురా జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధా ! నీసుఖము నీవుకోరిన ట్లితర
ప్రాణులు తమతమసుఖము లభిలషించుట సహజధర్మమని తెలియని
నిన్నుంచుటగాని నిన్లూర్చి యరణ్యరోదన మిట్లు నాచే చేయించుట
గాని నిక్కముగ దైవముపొరపాటు. “బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణ
మాలభేత” అను శ్రుతి కెట్లర్థముచేసెదవో “ఆలభేత” అనుక్రియ
కొకప్పుడు చంపుటయు మఱొకప్పుడు స్పృశించుటమాత్రమే యని
యర్థముచెప్పుచు నీవాఁడైనచో ముట్టుకొనెదవుగాని యితరజంతు
వైనయెడఁ జంపెదవా ? “ఆత్మవత్సర్వభూతాని యఃపశ్యతి
సపశ్యతి” అనుచందమున నోకామ్యకర్మాచరణమోహంధుఁడా!
నీకుఁ జూడు శబ్దార్థమెఱుంగుట చూడు మోజైమినిమ్మన్యుఁడా !
శబ్దబ్రహ్మతత్వమెఱుంగఁ బ్రాకృతజనుల శక్యమా ? “పశుః” అను
పకార శకారోకార విసర్గములకుఁ బ్రత్యేకము “ప- అ, శ-ఉః”

అనెడు వ్రాతకుఁగాని లేక ధ్వనికిఁగాని కర్ణాకర్ణిగాను మఱియు దృష్టిదృష్టిగా నీవెఱుంగుట తప్ప మతేయాధారము నీ కున్నది ? ప్రత్యక్షానుమానోపమానశాబ్దప్రమాణములు నాల్గును నిక్కముగా నన్యోన్యంతర్భూతములు మఱియుం బరస్పరకారణములని తెలియ నీన్యాయ మొకమూలనుంచువారు చెప్పినారు వీరు చెప్పినారు గనుక నీశబ్దమున కిది యర్థమనుచున్నావుగాని నీవు స్వయముగా “పశు మాలభేత” అను శ్రుతి కర్థముచేసికొనఁగల్గితివా ? పూర్వులు చెప్పినయర్థము నీవు చెప్పనేల ? పూర్వులు వేఱు నీవు వేఱు- నిన్న నేఁ డగునా ? యోపూర్వాచారపరాయణమృన్యఁడా ? పూర్వుల సంగతి నీకెందుకు ? నీజీవితమందలియనుభవమెంచుకొను మప్రస్తుతాధికప్రసంగము నీకేల ? నిన్నటినీసంగతియొక్క యధార్థస్థితి నీకే కూలంకషముగాఁ దెలియ నశక్యమని నీ వొప్పుకొనకతీరదుగదా ? నీపూర్వులు పూర్వాచారములు నీవేదములు నీశిష్టాచారసంప్రదాయములు నీకుఁ దెలియునని దంభుఁడవై చాటుకొను నోకూశఛాందసుఁడా ! చాలుచాలు నికనైన నహింసాకృత్యములను భస్మ హోమములను మాని సకలభూతదయతోఁ బరోపకార మొనర్చి పరుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుము- వేదములశాఖలును సంహితలును బ్రాహ్మణములు నశించిపోయెనుగాని యాధునికముగాఁ దమతమ మతములకుఁ బనికివచ్చినచరణములను శాఖలును బ్రాహ్మణములను మాత్రము కొందఱాచార్యులు సంగ్రహించుకొన్నారు- చరణవ్యాహమనుగ్రంథమునందు ఋగ్వేదమున శాకల-బాష్కల-ఆశ్వలాయన-సాంఖ్యాయన-మాండుక్యాయనము లనునైదుచరణములును యజుర్వేదమున చరకములుమొదలెనుబదిశాఖలు పేర్కొనఁబడినవికాని వానిసగముసంఖ్యయైన గ్రంథమునఁ గానరాకుండెను. సామవేదమునకు వేయిశాఖలు కలవు కాని వానిలో రాణాయనీయ-సాత్యముగ్ర-

కాలాప-మహాకలాప-లాంగలాయన-శార్దూల-కౌధుమశాఖ లేడు
మాత్రమే పేర్కొనబడెను. మఱియును కౌధుమసశాఖ లేడుభేదములు
కలవి. అధర్వవేదమున పైష్పల- దాంత- ప్రదాంత- స్నాత- బ్రహ్మ
దావల- శౌనకీ- దేవదర్శతీనామముల నేడు మాత్రమే లెక్కింపఁ
బడెను. మఱియును పైష్పలాద- శౌనక- దామోద- తొత్తాయన-
జయాల- బ్రహ్మపలాశ- కౌనఖ- దేవదర్శిని- చారణవిద్య లను
తొమ్మిది పేర్కొనబడెను. ఈవేదశాఖలన్నింటిలో ఆశ్వలాయన-
హిరణ్యకేశి- భారద్వాజి- ఆపస్తంబ- బౌధాయన పారాశర్యాది
శాఖలు సూత్రరూపములు కావున నవీనము లనకతీరుదు- ప్రాచీనులు
కొందఱు తమపేర్లు శాశ్వతముగా నిల్పుకొనుటకై కొన్ని శాఖలం
బన్ని యనాదిగ్రంథములందు దోఁపి రనవచ్చును. గణింపనశక్య
మగు పురాతనకాలమందు మంత్రబ్రాహ్మణములును బిమ్మట నాఱు
వేదాంగములును కలిసి సకలాష్టాదశవిద్యలు పౌరుషేయములు
కృత్రిమములుగాని పంచభూతప్రకృతులవలె సహజసిద్ధము లెంత
మాత్రము న్నావు. మనుష్యకల్పితము లీయష్టాదశవిద్యలు కావున
వీనిలోఁ బ్రకృతమున సకలభూతదయాపరములును సకలప్రాణ్యుప
కారములు నగువిద్యలనుమాత్రమే యనుసరించి తత్తద్దేశజను
లన్యోన్యసుఖంకరముగా బ్రతుకుట మిక్కిలి శ్రేష్ఠమానధర్మము.
కాశికయందును సిద్ధాంతకౌముదియందు మాత్రమే వార్తికము
లున్నవికాని భాష్యమునఁ గానరాకుంటచే నావార్తికములు మిక్కిలి
యాధునికకల్పితములైనట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు స్వార్థపరాధునిక
మనుష్యకల్పితములు- సందియ మొకింతయును లేదు- ఏకాలము
నకుఁదగున ట్లాకాలమున నుభయతారకములుగా జీవనోపాయ
కర్మములు బుద్ధిమంతులు కల్పించిరిగాని వానకురిసినట్లు రేఁబవళ్లు
తోఁచిన ట్లీవిద్యాస్థానగ్రంథములు కల్పితములుగాని సహజసిద్ధము

తెంతమాత్రమును గావు- అనాదికాలమునుండియు నొకదానితో నొకటి కలిసి మొత్తమై సముద్రరూపముగా నిల్చినయుదకబిందువుల వలె నగణిత ప్రాచీన కాలమునుండియుం దత్తద్వేశమానవులయూహాలు వివిధభాషల న్మొత్తముగా సంగ్రహింపఁబడి గ్రంథరూపముగా వెలయుచున్నవి కావుననే వ్యావహారికదశయందుమాత్రమే వేదము లున్నవికాని నిక్కముగఁ బారమార్థికదశలో వేదములు లేవని శంకరాచార్యాదిభాష్యకర్తలు సిద్ధాంతీకరించిరి. పరమార్థము వాగ్మనసగోచరము పాంచభౌతికమాయోపాధివిశిష్టమగు జీవులచేఁ బారమార్థికసత్య మెఱుఁగఁబడరాదు- మఱియును దెలుపఁబడ శక్యముకాదు- వ్యవహారదశయందు శాఖాచంద్రన్యాయముగా నవ్యక్తమగు సత్యపదార్థసిద్ధికై స్థూలరూపముగా నష్టాదశవిద్యా విశేషములచే లోకోపకారపరాయణులు పరమకారుణికులు నతీంద్రియ దర్శనప్రతిభాలంకృతులు సహజపాండిత్యవిశారదులగు మునులు పామరులకుఁ బరమార్థప్రాపణమార్గము నగపర్చిరి. కోవెలలందలి పాంచభౌతికవిగ్రహములు దేవతలకుమాఱుగా నెట్లు భావింపఁబడుచు నుపాసనాసౌలభ్యమున కెట్లు సాధనములగుచున్నవో యట్లే యీ శ్రుతిస్మృత్యాదివిద్యాస్థానమాలన్నియు నపౌరుషములనియు దివ్యము లనియుం భావింపఁబడి పరమార్థప్రాపణోపాయము లగుచున్నవి. నడుమ లక్ష్మీపతి యొప్పఁడన్నట్లు నీబోధలు నీవ్రాత లేల?జగమునఁ గాలానుసారముగా జరుగుపనులను నీయిష్టానుసారముగా మార్పుట నీ తరమా? కొన్నిజంతువులు కేవల మాంసాహారముచేతను గొన్ని కేవల శాకాహారముచేతను మఱికొన్ని యుభయాహారములచేతను దత్తత్సమయోచిత దైవనిర్ణీతములై బ్రతుకుచున్నవి- యెవరిజ్ఞానము వారిది మఱి యెవరియిష్టము వారిది- శిష్టాచారసంప్రదాయులు కొందఱు- కొందఱు యధేష్టసంచారులు- మొత్తముపై నూపిరితీసి కొనుమెలపున బ్రతుకుచున్నవారికెల్ల సహజసిద్ధమైన టెల్లప్రాణులకు

వారివారికిఁ గావలసినసుఖములనందు ప్రయత్నమును మఱివారిదుఃఖకర
 కార్యములఁదప్పించుకొను నుపాయమును వెదకుకొనక మానరు.
 తమతమకోరినసుఖముల నందుటకై ప్రయత్నించుటయెల్ల జీవులకు
 సహజముగాని తాము కష్టపడియైన లోకోపకారముచేయయత్నిం
 చుట స్వభావముకాదు. తనదేహమును దాఁ గన్నపిల్లలు యొడ
 శ్చను సహవాసబలమున మచ్చికపడి తనకూర్చి కాలవాలమగు
 ప్రాణులశరీరములను దనకు శరీరస్మృతియున్నంతవఱకుఁ గాపాడు
 చుంటకూడ దేహధారులకు సహజధర్మము- “అహమన్న మహమ
 న్నాదః” అను శ్రుతిచొప్పునఁ బాంచభౌతికోపాధి యన్నస్వరూపము
 కావుననే యన్నము భక్ష్యమగుచున్నది. సమానధర్మములగు పదార్థ
 ములు పరస్పరముఁ గలియుచున్నవి- నీటిలో నీరు- నిప్పులో నిప్పు-
 గాలిలో గాలి - మట్టిలో మట్టి - యాకసమం దాకసము
 మఱి పాంచభౌతికపదార్థము పాంచభౌతికపదార్థమందును గలియుఁ
 దగినరీతి న్గలియుట సహజప్రకృతలక్షణము. వ్యక్తావ్యక్తస్థితులంబట్టి
 పాలు నీరు కలిసిన విధముగా జడచైతన్యములురెండు న్గలిసియే
 యున్నవి- పాంచభౌతికోపాధియును జైతన్యము నొండొంటికి వేతై
 యుండనేరవు-కాబట్టిజీవులుయథేష్టాహారనిద్రావిహారభోగములందత్త
 త్కాలస్వభావచోదితులై యనుభవించుచున్నా రోపాజ్ఞమృన్మయఁడా
 నీతత్వోపదేశములు నీనీతులు నీజ్ఞానబోధలు నీవ్రాతలు నీగొడవ
 లెందుకనెదరా? పశుఘాతుకులగు నోశ్రోత్రియమృన్మయలారా? మీరు
 న న్నొప్పించలేనట్లు మిమ్ము నే నొప్పించఁజాలనుగాని మీరు వ్యర్థ
 ముగాఁ బ్రాణిహింసకావించుచు మీకంటెనితరులు నాస్తికులనియు
 నప్రాణులనియును మ్లేచ్ఛులనియును గర్మబాహ్యులనియు నరక
 గాములనియును బరమపాతకులనియును మీరే యార్యావర్తవాసు
 లనియు నితర దేశవాసులందఱు ననాధ్యులనియునుమీరు చంపితినుపశు

పులుమాత్రమే స్వర్గ మేగుననియు నోబుద్ధిజాడ్యజనితోన్నాదులారా!
 మీరుగాక తక్కినమనుష్యులందఱునప్రబాహ్యులునీతి బాహ్యులుబహి
 స్కృతు లపాజ్ఞేయు లస్పృశ్యులనియును మీరునిరసించుటకుమికెంత
 స్వాతంత్ర్యమోలోకద్రోహులుప్రాణిహింసకులు పశుమారకులుసంగీత
 సాహిత్యకుఠారములు కఠోరహృదయులు పరమమూర్ఖులగు మీకు
 మీఁదిస్థితి బోధించినట్లు గ్రంథమొనర్చుట మాదృశమహాకవికాన్య
 లకు సహజస్వాతంత్ర మేలకాదో? ఏమిషనైనఁ బశుహింసచేయు
 శ్రోత్రియన్మున్ము లెట్లు తమ యాచరణము వేదశాస్త్రసమ్మతము
 నిష్టాచారసంప్రదాయసిద్ధ మని సాధించుచున్నారో యట్లే సర్వప్రా
 ణ్యుపకారకముగా సకలభూతదయాపరముగా నెట్టి నెపముచేనైన
 నేజంతువును జంపరాదని “నహింస్యా త్సర్వభూతాని యను నుపనిష
 త్సంప్రదాయానుసారుల కిట్లేలగ్రంథములు వెల్లడింపరాదో? అష్టా
 దశవిద్య లెంతమాత్రమును బశుహింసం బ్రతిపాదింపలేదు. సకలవిద్య
 లును లోకోపకారకమగు నడువడితోఁ దనతోడిపాటిజీవులను సుఖ
 పెట్టి తా సుఖంపవలయుననియే మర్త్యులకు నిశ్చయముగా బోధించు
 చున్నవి. నీ వితరులదయకుఁబాత్రుఁడ వైనఁగాని నీకోరినసుఖము
 నీకు రాదు.

మ త స మీ క రణ ము

ఓరీ దంభుఁడా! పట్టెడునామములు పైకిఁ బెట్టుచున్నావు
 గాని శివుఁ డెఱుఁగని గొందులా, యందఱును శ్రీవైష్ణవులయినవో
 గంపెడుపరిగె లెట్లు మాయమయ్యె నన్నట్లు నీసుఖముకొఱకుఁగదా
 నీరంభాసంభోగముగూర్చికదా నీయాబుబిడ్డలసేమముకై కదా నానా
 జంతువులను దేవతాసమర్పణమిషను జంపి తినుచున్నావు. మఱియు
 నీవలెఁ గ్రూరకర్మముల కొప్పు కేమిషనైనఁ బశుహింసచేయక

కేవలజంతురక్షణమునకై మాత్రమే సాత్వికాన్న పానములనువినియోగించు భూతదయాపరులం బాషండులు కర్మబాహ్యులని మోసకాడవు స్వార్థపరుడవై నిందించెదవు? స్వార్థపరులుగాక 'కేవల లోకోపకారపరులైన పూర్వులసాటి యోకుక్షింభరుడా యిప్పుడు నీ కెందుకు? పూర్వము క్రతువు లెట్లు జరిగెనో యాక్రతువులందలి పశువు లెట్లుండెనో నీ వెఱుకా? తిరుపతిగుడిలోనిబామ్మశ్రీవేంకటేశుడగునా? నారాయణుడనుపేరు వహించినమర్త్యుడు నారాయణుడగునా? క్రతువులం బశుహింసచేయుకూరు లురిదీయఁబడుదురని ప్రభుశాసనమైనచో నీక్రతునిష్ఠ లేమగునో? నీశిష్టాచారసంప్రదాయానుసరణవ్రత మేగంగలోఁ గలియునో నీ వెఱుఁగవా? ఒకశబ్దమున కొక యర్థమనునియమ మెక్కడిది? ప్రసంగవశమునఁ బ్రతి శబ్దమున కర్థము నూఱుచున్నది. "యయాకయాచవిధయా బహ్వాన్నం ప్రాపుయాత్" అని నీబ్రతుకుసుఖముకొఱకై నీశిష్టాచారము నవలఁద్రోసి రాజ్యపరిపాలకశాసనపద్ధతులకులోబడి పొట్టపోషించుకొనుచున్న యోవైదికమ్మన్యుడా? నిత్యధర్మమగు నహింసావ్రత మవలంబించి నీతోడిపాటిప్రాణులబ్రతుకు పొడిగించు నీబ్రతుకు వృద్ధిచేసికొనుము "అహింసా పరమోధర్మః" అని మాత్రమే వేదశాస్త్రములన్నియు న్దాత్పర్యపడుచున్నవి. మఱియును మునులందఱును సర్వలోకోపకారకమగు నహింసావ్రతమునుమాత్రమే బోధించిరి. 'మూఢః పరప్రత్యయనేయబుద్ధిః' అన్నట్లు నీవుమూఢుడవోకూళసోమాసీ!-నీపూర్వులక్రతువిధాన మెట్లుజరిగెనో నీ వెఱుఁగవు- పశుమారణకర్మమును బోధించి నీచేత శ్రౌతక్రియాదీక్షను జేయించు నాధునాకాధ్వర్యులో "యథాంధైర్నీయమానాఇవాంధాః" అనునట్లు నీవు కేవల స్వార్థపరమూఢుడవుగాని స్వార్థపరులును వంచకులును కూళలును బరమమూర్ఖులనియు నెఱుంగవేల? సర్వ

భూతదయాపరులగు మును లెంతమాత్రమును జీవహింసను బోధించలేదు.

“పశుమాలభేత” అనుచోఁ గప్పయైనఁ బట్టుకొనుట పామైన విడిచిపెట్టుటవలెనే బలిద్రవ్యములగు సింహాదిసత్వములను యజ్ఞశాలయందు బొమ్మలుగా నుంచి సాధుజంతువులగు మేఁకలం జంపు నీక్రూరశౌతకల్పనాచాతురిం గట్టిపెట్టుము. యుగానుసారముగా సకలధర్మములును సకలశౌతస్మార్తకర్మములును మారుచున్నట్లు ప్రమాణమున్నదిగాని నీయొక్కదిక్కుమాలిన క్రతువిధానమున నపార్థముగఁ గ్రూరాధ్వర్యులచేఁ దప్ప నహింసావ్రతధర్మము మఱెందైన నెన్నండైన మాతినట్లు ప్రమాణ మగపర్చుఁగలవా? ఎందు కీడొంక తిరుగుడు మునుల యందఱియొక్క ముఖ్యతాత్పర్య మన్నివిద్యలయందును సర్వజగదుపకారకమగు దయను వహించి తనతోడి ప్రాణుల న్సుఖముగ బ్రతుకనిచ్చి మనుష్యుడైనవాఁడు తా సుఖముగ బ్రతుకవలెననియే— పశుశబ్దమున కర్థము మనుష్యహృదయము ఆలభేత యనుశబ్దమునకు భూతదయాపరముకావించుట యని తాత్పర్యము— మొత్తముపై “పశుమాలభేత” యనుశ్రుతి కితరజీవులు నీయెడల నెట్లు వర్తింపఁగోరుచుందువో నితరజీవులయెడ నీ వట్లు ప్రవర్తించుమని యష్టాదశవిద్యలయొక్క ముఖ్యఫలితార్థము— శిష్టాచారమనియును గులధర్మమనియును విధిచోదితమనియు నోక్రూరుఁడా! యేమిషనైన జంతువులం జంపించుటయును జంపుటయు నీస్వభావమైనచో నీ కిది తగ దని చెప్పుచు లోకములో జరుగుచున్న జంతు హింసకై యిట్లే ప్రతిక్షణ మషీదుఃఖబాష్పరచనావిచిత్రప్రబంధ గ్రంథరచనవ్యసనినొట నాస్వభావము.

బ్రాహ్మణేన షడంగవేదోఽధ్యేతవ్యః” అని శ్రుతిని నిరాకరించి జ్యోతికారులగు మునులలో యవనునిఁగూడఁ జేర్చి యా

యవనుఁ డొనర్చిన పారసీకభాష నెట్లీ బ్రాహ్మణులుచదివికొని తాజిక
శాస్త్రమును వేదాంగముగా గ్రహించిరో! “బాలాదపి సుభాషితమ్”
అనున ట్లాస్తికుఁడనో నాస్తికుఁడనో జీవహింసచేయకుఁ డోమొరటు
కూశమానిసులారా! మీతోడిపాటిజంతువుల సుఖపెట్టి మీరు సుఖ
పడుఁడు. శాఖాహారమునమాత్రమే జీవించుఁడు. మాంసాశనము
మానుకొనుఁడు. యంత్రములచే మీకార్యముల నెఱవేర్చుకొనుఁడు.
మీకార్యములకై జంతువులను బాధించకుఁడు. మీజాతినీత్యభిమాన
ములన్నియుం గట్టిపెట్టి యోమనుష్యులారా! మీఁలోమీరు పొత్తు
గొని హాయిగా నన్యోన్యసహాయమున మనుండుఁ డనియే యష్టా
దశవిద్యారహస్యతాత్పర్యసిద్ధాంతము.

జ గ న్ని ర్ణ య ము

అనాదికాలమునుండియును వివిధదేశములందలి బుద్ధిమంతులు
ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములచేతఁ దమతమయూహలంబట్టి జగత్సృష్టిస్థితి
లయకారణములఁగూర్చి చేసినసిద్ధాంతవాక్యములన్నియును సందర్భా
నుసారముగఁ దత్తద్దేశభాషలందును మఱియు సకలజనసామాన్య
వేద్యములుగాఁ గల్పించిన సంస్కృతాదిగ్రాంథికభాషల న్వెల్లడింపఁ
బడుచు ననాదిసంప్రదాయసిద్ధములై పఠనవాఠనక్రమముగాఁ బ్రచు
రింపఁబడుచు వ్రాతలమూలమునఁ గొన్నియుం గేవల శ్రవణమాత్ర
ములై కొన్నియుం గేవల చక్షుర్గోచరములై కొన్నియు న్మఱియు
నామరూపోభయాత్మకములై కొన్నియుం బ్రచురింపఁబడుచుఁ గొన్ని
వ్యవహారము ల్మఱి కొన్ని పరమార్థమునుబోధించుచుఁ దత్తద్దేశ
ములం దత్తద్భాషల నష్టాదశవిద్యలయి వెలయుచున్నవి.

ఐహతాకికపదార్థములం బోధించువిద్యలలోని గుణదోషము
లనుభవముచే నెఱుంగవచ్చును. కాని పఠలోకముంగూర్చినగ్రంథ

ముల నువల గుణవోషములు కేవలవిశ్వాసమూలములు- వారివారి
యభిరుచులం బురస్కరించుకొని దేవతాప్రతిపాదకములగు ఋగ్వజ్ఞ
స్సామాధర్వాత్మక వేదవోదితకర్మములు దేవతాప్రార్థనము దేవతా
పూజయును దైవసంకీర్తనమును మఱియుఁబాఠికకర్మములుం గామ్య
నిత్యనైమిత్తికరూపముల నానాదేశములం బరగుచున్నవి-ఇంద్రియ
గ్రాహ్యములగు సకలజగత్కార్యముల కీంద్రియకారణస్వరూపు
లగు దేవాసురులంగల్పించుకొని సుఖదాయకులగు దేవతలయనుగ్రహ
కరములగు ప్రార్థనాదికర్మములను దుఃఖదాయకులగురాక్షసులం
బాఱఁదఱుముటకై కొన్నిమంత్రతంత్రవిధానముల స్వరిగించుటయును
బాల్యము గడచి వయసుమించినకొలంది స్మనుష్యులకు మీసములు
మొదలగుకొత్తయవయవవిశేషములనలెఁ బొడచూపుట సహజ
గుణము- మనుష్యులు పెండ్లి- హాస్యము- సిగ్గు- వ్రాత- యలంకార
ధారణము- వంట మొదలగు నాహారనిద్రావిహారోపయోగకరక్రియ
లకు న్నించిన కొన్ని పనులందుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ బెచ్చుగఁ
జేయు స్వభావముకలవారు. లోకమునందు సకలజంతుసామాన్య
మును నశన శయన విహారణ జరా రుజా మరణక్రియలకు మించి
పెచ్చు మనుష్యులం దగపడు హాస్య లజ్జా లేఖన పఠనాలంకరణ
యజన పచనాది క్రియ లన్నియును వారలకు సహజములుగా సుఖా
భాసములు దుఃఖప్రాయము లయి సహవాసబలమున యబ్బిన యంటు
తెవుల్లు. సకలభూతదయయును సర్వలోకోపకారపరాయణతయునుఁ
గల మనుష్యులుమాత్రమే నిగోగు లనదగుదురు. ప్రత్యక్షముగా
నున్న వర్తమానవస్తుతత్వనిర్ధారణమొనర్చుటయే సంపూర్ణముగా
శక్యముకానపుడు భూతభవిష్యజగత్కార్య యథార్థస్థితి న్నడించుట
మిక్కిలి శంకాస్పదము. సృష్టి యెట్లు జరుగుచున్నదో సృష్టికి లోఁబ
డినవారు నిర్ణయింపఁ దరముకాకుంట యొకబ్బరముకాదు. కాని సృష్టి
కథ్యక్షుఁడగు పరమాత్మునకే యీజగత్సృష్టి యెట్లుగుచున్నదో

యాసంగతి యాదేవునకైనఁ దెలియునో లేదో యని సోఁగ
 'వేదయదివానవేద' అని శ్రుతి పల్కుచున్నది- కావున నానా
 వయోగుణ వేషభాషాచారములతో నున్న నానావిధజంగమస్థావర
 ప్రాణుల యుత్పత్తిస్థితిలయములకు నిత్యకారణమై నానావిధసంఖ్యాక
 దేవతలన్భావించి తమతమసుఖజీవనాభివృద్ధికై కొల్చుచుంట మనుష్య
 స్వభావము.

ఆర్యులు ననార్యులు నానాదేశములందు మొట్టమొదట
 స్త్రీపురుషద్వంద్వము లనంతసంఖ్యాకులై పిల్లలను గాంచి యిట్లు
 మానవులను సృజించువా రెట్లున్నారో వలయరేఖాది మధ్యాంత
 ములు లేన ట్లేజగమునకు సృష్టిస్థితిలయకాలమును గణింపశక్యము
 కాదు- ఆదిదంపతుల నిర్ణయింప వీలులేదు- తలిదండ్రులు లేక
 పిల్లలు పుట్టుట యసంభవము- పాంచభౌతికవికారములకుఁ బాంచ
 భౌతికసంయోగవియోగములే కారణములు- వేయేల యీజగము
 నకు దుద మొదళ్ళు లేనేలేవు- మొదట నెట్లనో యీప్రపంచము
 మఱి దీని తుదిమాటరూ పెద్దియో నానావిధపరమాణువుల
 సంయోగవియోగముల కాధారమగు నాకాశ మొకటి యుండక
 తీరుదుగా ? ఆయాకాశమునందే యీజగత్సృష్టి లయములగు
 చున్నవి. మఱియును శరీరస్మృతియున్నంతవఱకుగదా యీజగ
 త్కార్యచింత కలుగుచున్నది- విస్మృతిరూపమగు సుషుప్తి యెట్టిదో
 యట్టిదే యాకాశస్థితి యని స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తుల స్థితిఁ గనిపెట్టిన
 మనుష్యులందఱికి ననుభవసిద్ధమేకదా ? కాఁబట్టి సర్వేంద్రియము
 లుపశమించి యున్నప్పటి సుషుప్తి యందఱియనుభవమందొక్కరూపే
 యైనట్లు లాకాశ మొక్కవిధముగానే నిత్యమై యున్నది- నిర్వికార
 మగు సుషుప్తివలెనే నిరాకారమగు నిర్గుణమగు నాత్మ యీభౌతి
 కాకాశమునకు మఱి యీస్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తుల న్గనిపెట్టు తెల్వి

మూలాధారమై నిత్యమై యుండకతీతదు- మఱి యాయాత్మయే
యాకాశమునకును మఱి తక్కిన భౌతికవికారముల యుద్భవస్థితి నాశ
ములకు న్ములకారణమై విస్మృతిస్మృతిరూపములతో సకల దేహధారుల
యనుభవమునఁ బ్రత్యక్షమయి యున్నది. ఈస్మృతివిస్మృతులనే
తెల్పిచేఁ గనిపెట్టుచున్నామో యాజ్ఞానమే యీసకలజగదుద్భవస్థితి
నాశములే జ్ఞానము కనిపెట్టుచున్నదో యట్టిజ్ఞానమే యాత్మ కావుననే
“ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అనుశ్రుతికలిగెను- సరియే యీజగమున కాది
మధ్యాంతములు నిర్ణయింపఁ దరముకాదు. మఱియును పంచేం
ద్రియములు పనిచేయకున్న సుషుప్త్యవస్థకూడ సర్వజనసామా
న్యనుభవము.

కాఁబట్టి విస్మృతిరూపమగు సుషుప్తి ప్రకృతి యనియును
స్మృతిరూపకములగు స్వప్న జాగరములు వికృతులనియును జెప్పక
తీతదు- బీజము ప్రకృతి- వృక్షము వికృతి- ఆత్మ ప్రకృతి- జగము
వికృతి- విస్మృతి ప్రకృతి- స్మృతి వికృతి- స్మృతి యెట్లు విస్మృతియగు
చున్నదో మఱియు విస్మృతి స్మృతి యెట్లగుచున్నదో స్వప్న జాగర
ములు సుషుప్తిలో నెట్లుపశమిల్లుచున్నదో మఱియును సుషుప్తిస్థితి
నుండి స్వప్న జాగరము లెట్లు పుట్టి పెరుగుచున్నదో చెప్పశక్యము
కాన ట్టీజగమున కాదిమధ్యాంతము లున్నవని మాత్రము నిర్ణయింప
వచ్చునుగాని మొదలెద్దియో నడుమెద్దియో తుదయెద్దియో జగద్బీజ
మెట్లుండునో వృక్షబీజములొకదానికొకటి వస్తుతత్వమునకు వేఱు కాన
ట్టీజగదాత్మలకు వస్తుభేదము నిర్ణయింపరాదు- మూలప్రకృతియగు
నాత్మ సుషుప్తిదశవలె నవ్యక్తము న్మఱియు ననిర్దేశ్యమును గాఁబట్టి
యీజగదుద్భవస్థితులకు నీజాగ్రత్స్వప్నదశలకు న్గారణము న్నిరూ
పింప శక్యముకాదు. వస్తుతత్వము న్నిరూఢిగ నెఱిగికదా యావస్తువు
వైద్యు లుపయోగించవలయును, దనజననమరణస్థితు లననుభ

విచినపిమ్మటఁగదా తనజననమరణస్థితు లిట్టి వని యెవ్వఁడైన
 యథార్థముగా వక్కాణింపఁగలఁడు “నహి వంధ్యా విజానాతి గుర్వీం
 ప్రసవవేదనామ్” అన్నట్టు తినక రుచియుం జొరక లోతు నెఱుఁగ
 రానిచందమున “అవ్యక్తాదీనిభూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత,
 అవ్యక్తనిధనాన్యేవ కాతత్ర పరివేదనా” అను భగవద్వాక్యముంబట్టి
 సృష్టికి మొదలుం దుదయును నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరముకాదుగాని
 స్థూలరూపముగా వ్యక్తమంసు న్యవహారము సాగించుటకై దిగ్దేశ
 కాలవిభాగ మేర్పర్చితీఱనందున నీసకలభూతసృష్టిస్థితిలయములకుఁ
 గారణముగా సృష్టిస్థితులకుం బ్రేమమూలమగు భూతదయాస్వరూపులు
 సర్వజగదుపకారకులగు దేవతలను మఱియును సంహారమునకుఁ
 గ్రౌర్యస్వభావముఁగల ప్రాణిహింసకులగు నసురులను వేదములు
 వర్ణించుచు రాక్షసనిగ్రహమునకును దేవతానుగ్రహమునకుం దగిన
 శ్రౌతస్మార్తకల్పమును విధించుచున్నవి.

సృష్టిస్థితులు సత్త్వరజోగుణమూలములు. నాశము తమో
 గుణమూలము. కాఁబట్టి లోకోపకారకములయిన రజస్సత్త్వగుణముల
 నవలంబించి భూతదయాపరులయిన సజ్జనులు శ్రౌతస్మార్తవిధానము
 లన్నియును సకలజంతుప్రాణసంరక్షణముకై మాత్రమే వినియో
 గించుచుఁ బశుహింసాది క్రూరకర్మములను నిషేధించుచున్నారు.
 నీబ్రతుకు సుఖము నీవు కోరుట సహజము కదా ? పరుల సుఖము
 నీవు కనిపెట్టనియెడల బరులు నిన్ను సుఖపెట్టరు. కాఁబట్టి యెరులను
 సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుమనియే సకలవేదముల యభిప్రాయము.
 సకలభూతదయాపరుడవై ప్రవర్తిల్లుచున్న నీనడతయంత వేదచోదిత
 ధర్మ మని యోమిమాంసకుఁడా నీవు తెలిసికొనుము. జైమిన్యాది
 మిమాంసకులు సకలభూతదయాపరులు కావుననే మునులు నాఁ
 బరగి రోకుక్షింభకుఁడా ! అమ్మని శాస్త్రముల విపరీతార్థము

లొనర్చి యామిషాశనుడవై నీవ్యసనమునకుఁ దగునట్లు జంతుహింస వేదచోదిత మని యపార్థ మొనర్చుకు మోకూశసోమాసీ “పాపాయ పరిపీడనమ్ పరోపకారార్థమిదం శరీరమ్, అహింసా పరమోధర్మః” అను పరమధర్మరహస్యము లెఱిఁగి యితరజంతువుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము— కల్పమునకు నీవు చేసినదే యర్థముగాని నేఁ జెప్పిన దర్థము కాదా ? స్వార్థపరుండవుకానిచో నీయర్థమును గ్రహింప నగును— నీసుఖముకొఱకై యెరుల హింసించి కామ్యకర్మములగు క్రతువులందు నీచేతికిలొంగిన నీపేదజంతువుల న్ముక్కు— నెవులు మూసి చంపుచున్నావు నీ కేమి చేటుకాలము ? నీతప్పు కాదు ని న్నికరూర కర్మమునకుం బ్రేరేపించిన కూశదయ్యము నిస్సూడ నూపిరాడనీక తెగటార్చునప్పుడు నీతప్పు నీకు జ్ఞప్తికిరాకమానదుసుమీ ? పరుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము— పరులఁజెఱచి నీవు చెడకుము— అష్టాదశ విద్యలయభిప్రాయము సకలప్రాణిసంరక్షణ మొనర్చుటకన్న రవంతయు న్నేలుకాదు.

నీకు బుద్ధిలేదో పశుమారణదారుణజైమినికడియరుఁడా ? పదార్థతత్వజ్ఞానము నీకు సున్న “పశుమాలభేత” అను శ్రుతియందుఁ బశుశబ్దమునకు దేహధారియని యర్థము. ఆలభేత యనుపదమునకుఁ బ్రేమించుట యర్థము— కాఁబట్టి స్వార్థపరులగు మాంసాశనక్రూర కర్మలొనర్చిన యపార్థముల ననుసరించక స్వార్థత్యాగులగు సర్వ భూతదయాపరులగు మహాత్ములయుపదేశము నంగీకరించుము— నీజాతి నీనీతి నీవావి నీవర్తనము నీబ్రతుకంతయు నితరప్రాణుల సుఖపెట్టుట కై వినియోగపడినప్పుడు వేదచోదితకర్మానుసారములని ముమ్మా టికి నమ్ముకొను సచ్చిదానందలక్షణుడగు దేవునకు దూరుండవై క్రూరముగాఁ బ్రాణిహింసచేసి నరకమున నేలకూలెదవు ? “ఋషిభి రతేంద్రియప్రకాశకై మంత్రైః” అని ఋషిశబ్ద మతేంద్రియప్రకా

మగు మంత్రపర్యాయమని సాయనాచార్యుఁడు చెప్పుటచేత ముమ్మాటికి నేదమంత్రము లింద్రియద్రవ్యమగు జగము నెంత మాత్రమును జెప్పవు. కాబట్టి శ్రౌతకల్పములం దై హికపదార్థము లగు నగ్ని యజ్ఞాయుధములు అధ్వర్యసప్తదశకము పశువులు మొదలగుయజ్ఞద్రవ్యములు ఆస్తిక్యము న్నలిగించుటకై మఱియును దమజీవనోపాయముగా వంచకులైన ఛాందసులు శీతకర్మవిధానములఁ బన్నిరి. మఱియును ధూర్తు స్వార్థపరులై స్మార్తకర్మముల న్నల్పించిరి కాని వాస్తవముగా వేదము లిహముస్సూర్చి యెంతమాత్రమును బోధించకుంట దూఢి. ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యము న్దనతోడిపాటి జంతువుల కభివృద్ధి కావించుకర్మములు మాత్రమే యవశ్య కర్తవ్యములు.

కర్మమనఁగా శరీరావయవాలన మని “ద్రవ్యగుణకర్మ సామాన్యవిశేష సమవాయాభావాః సప్తపదార్థః” యనునపుడు కర్మమను పదార్థమున కవయవవిశేషణాకుంచనాది సంచలనార్థము చెప్పఁబడెను. శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చెప్పఁబడలేదు. సకలజగ దుపకారక కర్మమే యవశ్యకర్తవ్యముగాని ప్రాణిహింసాకరమగు క్రూరకర్మము ధూర్తులు స్వార్థపరులు నయినశ్రోత్రియమ్మన్యులు చేసిన కుట్ర పన్నికలు కాబట్టి ప్రాణిహింసాకరములు బూటక నాటకములు హోమములు వృథాప్రయత్నములగు శ్రౌతస్మార్త కర్మములు వంచకకల్పితములని ముమ్మాటికి నిర్ణయించి సర్వజను లకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యకరములగు కర్మములుమాత్రమే యవశ్య కర్తవ్యములని తెలిసికొనవలయును.

జ న తా కృ తి

అ ఇ డ ణ్ మొదలగు పదునాల్గువ్యాకరణసూత్రముల నాడు లనియును మహేశ్వరుఁడో లేక వేదపురుషుఁడో యాపదు

నాల్గుసూత్రములకు స్వర్త యనియును దక్కిన వ్యాకరణసూత్రము
 లను పాణిని యను నొక పండితుఁ డొనర్చె నని నాగోజీభట్లు వక్కా-
 ణించెను. అఇడణ్ మొదలగు ననాదివ్యాకరణసూత్రము లెట్టివో
 యనాద్యవ్యక్తధ్వనిని వర్ణాత్మకము కావించి ఋగ్యజుస్సామాధర్వ
 రూపములుగా నిండ్రుఁ డొనర్చినమంత్రబ్రాహ్మణాత్మకవేద మట్టిదే.
 మహేశ్వరసూత్రముల ననుసరించి పాణిని చేసినవ్యాకరణసూత్రముల
 వలె వేదములంబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్పనిరుక్తములనూ
 నానాపండితులు రచించిరి. స్వరములు వ్యంజనములు పదములు
 వ్యాకములుం దదర్థములుం గల్పితవికారములుగాని వాస్తవములు.
 మఱియు నష్టాదశవిద్యలయొక్క ముఖ్యప్రయోజనము మనుష్యుల
 కహంకారమమకారము లుడిగించి స్వార్థపరత మాన్పించి తమతోడి
 పాటిప్రాణుల న్సుఖపెట్టి తన్నులమున సుఖపడి నిత్యసంతోషులై
 తమజీవనము గడపుకొనునట్లొనర్చుట— జగమునందలి దేహధారు
 లలో నొకొక్కని కొకొక్కయూహ కావున నొండొరుల వ్యక్తిభేద
 మున న్నామరూపములం బ్రతిక్షణము మాటుచుందురు. నామరూప
 ములు వ్యావహారికములు కావు. అనిత్యములు మఱి యకాపాధికము
 లాగంతకుకములు నవశములు నగు పాంచభౌతికగుణవికారములగు
 నామరూపములకు నిక్కముగా నొకవ్యవస్థ యెద్దియును లేదుగాని
 లోకోపకారములగు శబ్దాదిగుణములు మాత్రమే సర్వజనాదరణీ
 యములు— తమవర్తమానస్థితి లోకోపకారముగాఁ గావించుకొని
 జనులు నిత్యసంతోషమున బ్రతుకుట యవశ్యకర్తవ్యము— కాని—
 భూతభవిష్యజ్ఞములఁగూర్చిగానిమీనమేషాద్యాకాశపంచాగములఁ
 గూర్చిగాని యతీంద్రియస్వర్గనరకాదికల్పనలఁగూర్చిగాని యసాధ్య
 యోగప్రాప్తిన్గూర్చిగాని యశరీరాణిశ్రవణాసక్తిచేతఁగాని యసంభవ
 బ్రహ్మసాక్షాత్కారజిజ్ఞాసచేఁగాని లోకోపకారకప్రవర్తనము మాన్పు

కొని వ్యర్థముగా ఖరలోమసంఖ్యాగణముమాడ్కి కాలక్షేపముచేయు వార లిహపరదూరులై యుభయభ్రష్టులై యొరులను సుఖపెట్టనేరక తాము సుఖపడఁజాలక రిత్తగా నజాగృతనములవలెఁ గాలక్షేపము చేయుచుందురు.

“పరోపకారాయ సతాంవిభూతయః” తమతోడిపాటివారి న్సంతోషపెట్టుటకుమాత్రమే సత్పురుషుల యాయుస్సంపద వినియోగించును. పరోపకారముగా జనుఁడు పాటుపడి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యములను సంపాదించుకొనుటకై గడువుచిక్కనిపూరుషాయువును జపమువిడిచి లొట్టలకుడిగునట్లు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యముంజెఱచు శ్రౌతస్మార్తకర్మలవెట్టిచే వ్యర్థముగా దుర్విధిహతులై శ్రోత్రియమ్మన్యులు యొరులజెఱచి తాము చెడుచున్నారు. తనతోడిపాటి వారి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకై పాటుపడి తనబ్రతుకు హాయిగా గడపుకొనక దెలిసీతెలియక దంభులై స్వోదరపూరణపరాయణులై యాపాథభూతులై యహంకారమమకారాభిమానదూషితులై కూటి కల్లాడుచు మొండికూటివేషములు వేయుచు ననుభవించక తీరిక కాంతాకనకాశలందేవులాడుచు నాభూమి నాసొత్తు నాయిల్లు నాస్త్రీ నాజాతి నాకులాచారము నానివాసము నాయూరు నాపేరని వ్యర్థాహంభానమున గించుకొనుచుఁ బెక్కండ్రు పెక్కుతెఱఁగుల సోమరులై పిచ్చివారై వృథానటనతత్పరులై లోకోపకారమునకుం బనికిరాకుంట మిక్కిలి కుటిలకాలవై పరీత్యము. మనుష్యులందఱునోయ న్యానుకూలవిహితప్రవర్తనముచేఁ బరస్పరోపకారపరులై సమకూర్చుకొనక విధిలేని నిద్రాహారవిహారములన్ సర్వభూతదయాపరులై కాయకష్టమున సంపాదించుకొని హాయిగా బ్రతుకుటకన్నఁ జేయఁదగిన యనశ్యకర్తవ్య మింకెద్దియును గాదు. శ్రవణసుఖముగాఁ బల్కుట- నయనానందకరముగా నగపడుట మఱియు సర్వలోకోప

కారముగా నడిచి యొరులనుఖపెట్టి తా సుఖపడుట కన్న మర్త్య జీవితమున నాచరింపఁదగినకృత్య మింకెద్దియు న్ముమ్మాటికి న్నాదు. శ్రవణసుఖమగు పలుకే వేదము. పరోపకారప్రవర్తనమే శిష్టాచారము- ఒరులనుసుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే వేదచోదితస్వరేయజ్ఞీయశ్రౌతస్మార్తకర్మధర్మము. “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని సంతతముం గోరుచుంటయే బ్రహ్మానందానుభవము- వాయ్యాది మహాభూతప్రకోపోపద్రవములకు లోఁబడకతీఱదు. మరణమున్దప్పించు కొనఁ దరముకాదు. నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకై దేవులాడక వీలుకాదు. తప్పనిదైవకృత్యములగు మహాభూతప్రకోపోపద్రవ జరామరణవ్యాధు లుపశమిల్లుటకై దైవముమీఁదే భారమువేసి పురుషప్రయత్నముచే జనులందఱునోన్యకాయక్లేశముచే సుఖనిద్రా హారవిహార సాధనసామగ్రి న్నంపాదించుకొని పరస్పరవిహితోపచారంబుల బ్రతుకవలయునని బోధింపని దెద్దియును వేదచోదిత ధర్మము కానేకాదు.

ప్ర గ తి

కృతయుగమున రెండువేల సూర్యగ్రహణములు రెండువేల చంద్రగ్రహణములు-త్రేతాయందు గ్రహణసంఖ్య నాల్గురెట్లు. ద్వాపరమున నేఁబదిరెట్లు కలియుగమున గ్రహచారనియమములేదు. గ్రహణము లమితసంఖ్యాకములు. కాలనియతికానరాదు కావునఁ గలికాలమందు శ్రౌతస్మార్తవిధానములు పనికిరావు-మఱియునుప్రాచీనాచారములు శిష్టసంప్రదాయములుజాతినీతులుచాతుర్వర్ణనియమ వర్ణాశ్రమధర్మములు స్వర్గనరకచింతలు జపతపములు మొదలగువేదశాస్త్రోపదేశములు నిర్ర్థకములు-కాఁబట్టి దేశకాలపాత్రానుసారముగానొరుల సుఖపెట్టితానుసుఖపడఁదగిన నిద్రాహారవిహారమాత్రోపయోగకరము

లగు సాధనసామగ్రి స్సమకూర్చుకొనుటయే పరమపురుషార్థమని ముమ్మాటికి స్థలికాలమానపు లెఱుంగవలయును. వేసవికిఁ బనికి వచ్చిన విననకట్టలు ముదురుశీతకాలమున నమ్మజూపు నవివేకివలెనే కృతత్రేతద్వాపరయుగార్హములగు తపోజ్ఞానయజ్ఞాచరణము స్థలికాలమునుపదేశించు ఛాందసుఁడు మిక్కిలి హేయఁడు కాఁడా? “సేవయా దీయతే కతా” కలికాలమున జనులు పరస్పర సేవచేతఁగాని సుఖముగ బ్రతుకనేరదు. కాఁబట్టి శ్రౌతస్మార్తకర్మములు కలికాలమున కరణ్యరోదనములు. పరస్పరోపచారముల నన్యోన్యవిహితాచరణములం గలిజనులు కలసిమెలసి బ్రతుకుటయే పరమసీతి.

వేదాంగకర్త లనేకులు ప్రాచీనులు పేర్కొనఁబడిరి. వ్యాకరణమునకై పాణినిచేత ఆపిశలి-కాశ్యప-గార్ద్య- గాలవ- చాక్రవర్మణ- భారద్వాజ- శాకటాయన- శాకల్య- సేనక-మరియుం బ్రాచీనోదీచీనాచారులును మఱియు నొకవైయాకరణుఁడు పల్కెను. ఇట్టితరవైయాకరణులు-కొందఱువైయాకరణులు-మఱొక వైయాకరణుఁడని భాష్యకారుఁడునువాకొనుటచేత లెక్కకుమిక్కిలిగాననాది భూతకాలమునందలి వైయాకరణులు పేర్కొనఁబడిరి - కావున వేదములందలి శబ్దములును సంస్కృతభాషయందలి శబ్దములును బలువిధములం బెక్కండ్రు వైయాకరణులచే కాలానుసారముగా వాడుకంబట్టి పరిష్కరింపఁబడుచు వచ్చినవి- ప్రతియుగమునకు వేదములును వేదార్థములు నింద్రులు మనువు లాచారములు వర్ణాశ్రమధర్మములు జంతువులును సకలోపాధులు సకలసృష్టివిధానములు మాఱుచున్న వని పురాణములు పల్కుచున్నవి. కాఁబట్టి ప్రతిక్షణమును బ్రపంచస్థితి మాఱుచుంట సహజము- కాని- సకలజంతువులకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభిలాష మనాదికాలమునుండియు నాకాశమువలె నొకరీతిగా నిత్యమై మాఱుకున్నది- “శ్రుతిశ్చ భిన్నా స్మృత

యశ్చభిన్నా మహాఋషీణాం మతయశ్చ భిన్నాః అనంతావేదాః”
అనుటచేతఁ దత్తద్దేశకాలపాత్రానుసారముగా సర్వలోకోపకారక
ముగా నెపుడైన దేహధారులు తమతమజీవయాత్ర గడపుకొనక
తీరదు.

అ మొదలగుస్వరములతో క మొదలగు వ్యంజనములతోడను
దమతమయుద్దేశములను వెల్లడించుకొనుటకై సకలదేహధారు
లన్యోన్యబోధకై యెలుగెత్తుటయును కరచరణాద్యవయవచాలనీకాభి
నయవిశేషము లగపర్చుటయును జత్సర్వాప్రహ్యముగాను అభీష్టార్థ
బోధకముగా మఱియును సకలేంద్రియగ్రాహ్యవస్తునివేదనము లొస
ర్చుటయు ననాదిగా ననాదికాలమునుండియును సహజముగా నలవాటు
పడియుంటచేత వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయవిశేషములు నానా
జంతుకోటికి స్వభావములు. చతుర్విధానయము లుద్దేశమునుబట్టి
జంతువులలో మనుష్యాదిజంతువులకుఁ గొన్నిటికి త్రికాలజ్ఞప్రియును
వస్తుసంగ్రహమును నూత్నకల్పనాచాతుర్యమును స్వభావములు
కావునఁ దా మొకధ్వనినిగాని మఱేసంజ్ఞనుగాని దమయుద్దేశమెద్ది
యేనిఁ బరులకుఁ దెల్పునూహించిచేసినపు డాయుద్దేశము నట్టిసంజ్ఞచే
నితరులు గ్రహించినతీరు తమకుఁ దిరిగి సంజ్ఞాపూర్వముగా బదులు
సల్పినపు డీయుద్దేశ మీసంజ్ఞఁ దెల్పునను నిశ్చయముతో నట్టిసంజ్ఞ
లను సందర్భానుసారముగా సంగ్రహించి జ్ఞప్తిరూపమునఁగాని గ్రంథ
రూపముగాఁగాని యుంచుకొనుచు సమయోచితముగాఁ దత్తత్సంజ్ఞల
నుపయోగించుచున్నవి. స్వభావముగాఁ గొన్నిక్రియలు సహవాసమునఁ
గొన్నిపనులు నలవాటుపడుచున్నవి. మనుష్యుల చతుర్విధాభినయ
విశేషములు స్వభావముచేతఁగన్న సహవాసబలముచేతనే మూఁడు
పాళ్ళు వెల్లడింపఁబడుచున్నవి. ధ్వనియందు నవయనములందు వణఁ
కుట మొదలగుకొన్నియభినయవిశేష లుద్దేశములేకయే మఱి సహ

వాసమక్కర లేకయే శీతకాలముమొదలు కొన్నిసమయవిశేషములఁ బట్టి స్వభావముగా వెలువడుచున్నవి. తమతమయభిప్రాయమును ఫలింపఁజేసిన తమతమయభినయవిశేషములను జ్ఞప్తియుంచుకొని యింద్రియగ్రాహ్యములగు వ్రాత మొదలగు సంజ్ఞారూపకముగా కొందఱు గ్రంథరూపముగాను గొందఱు విగ్రహరూపముగాఁ గొందఱు మఱియు నానారూపముల న్గొందఱు స్వర్తమానభావిజనోపయోగముగా ననాదికాలమునుండియును లోకోపకారముగా సంగ్రహించుచు వచ్చిరి- దేశకాలపాత్రలంబట్టియుం బ్రసంగానుసారముగా నీచతుర్విధాభినయము లర్థమిచ్చుచున్నవి. చీమలుకూర్చిన యిసుక లేశములు కాలక్రమమున గొప్పపుట్టలై వివిధాకారములతో సృష్టిస్థితి నాశములందునట్లు మఱియును వర్షబిందువు లొకదానికొకటిచేరి పల్లములందు గొప్పగొప్ప జలాశయములై యుద్భవస్థితిలయవిశేషములందున ట్లనాదికాలముకొలంది న్నామరూపాత్మకమగు వస్తువులన్నియుం గొన్ని స్వభావవశతంబట్టియుం గొన్ని కృత్రిమరచనా విశేషముచేతను బ్రతిక్షణము న్నాఱుచు స్థూలసూక్ష్మగతు లందుచున్నవి. కాఁబట్టి యవాజ్ఞనసగోచరమగు నాత్మసదార్థముతప్పఁ బాంచభౌతికాత్మకములగు నామరూపాత్మకసంజ్ఞలుగాని తదర్థములు గాని యనిత్యకార్యములని సిద్ధాంతీకరింపవలయును. అకారాది స్వరాత్మకధ్వనులకుం గకారాదివ్యంజనాత్మకధ్వనులకు మఱియుం దదుభయాత్మకేతరలిఖితాదిసంజ్ఞలకును సమయోచితముగా దేశకాల పాత్రముల ననుసరించి యుచ్ఛారణమందును లేఖనాదీతరసంజ్ఞల యందు మఱి వానివానియర్థములందును మాఱుదల ప్రతిక్షణమును గలుగుచుండుటయే స్వభావము.

“అగ్నిమిశే పురోహితమ్” అను ఋగ్వేదమంత్రాక్షరములు పూర్వయుగమున నెట్లున్నవో మఱి యపు డున్న యక్షర

సమామ్నాయమున కర్థమేమో మఱి యాశ్రుతి కెన్నియంగములో
 యాయంగములకు వినియోగ మెట్లుండెనో పిచ్చినమ్మకముకలవారు
 తప్ప వివేకులు నిర్ధారణము చేయఁగలరా? ఇప్పుడు మాత్ర మకార
 గకా రేకార నకార సమూహముగు నగ్నిశబ్దమందు అకారమున
 కర్థమేమో- ఇకారమునకు గకారమునకు నకారమునకుఁ బ్రత్యే
 కార్థము లెవ్వియో మఱి అ- ఇ యను నచ్చులను నుగ్- న్ అను
 హల్లులను వ్యక్తీకరింపఁజేసిన మూలప్రకృతిధ్వనులెవ్వియో మఱి
 యట్టి ధ్వనులకు జనకములగు నాళాకాశవిశేషమెట్టిదో మఱి
 యానాడి కాకాశమాఘతము నెట్టియతీంద్రియపదార్థము ప్రేరే
 పించెనో సిక్క-ముగా నీపాంచభౌతికసృష్టికి మూలకారణముగు నాత్మ
 పదార్థ మిదమిద్ధ మ్మని కూలంకషముగా మునులుగూడ సహేతుక
 ముగా బోధింపఁజాల కాత్మపదార్థ మెఱుఁగుసాధనములనుమాత్రమే
 లోకానుగ్రహపరులై బోధించిరి. ధ్వనిగ్రాహియంత్రములవలె నాది
 కవులయిన మునులు సహజములగు పాంచభౌతికగుణములగు శబ్ద
 స్పర్శరసగంధములను దత్తదేశకాలపాత్రానుకూలములుగా లోక
 వ్యవహారముసాగుటకై విభజించి వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయ
 మూలముగా సంగ్రహించి పంశపారంపర్యముగా సమయోచిత
 సంస్కారార్థములుగా వెల్లడించిరి. ఇంద్రుఁడను ముని మొట్ట
 మొదట నాదబ్రహ్మమును “అగ్నిమిత్రే పురోహితమ్” ఈమొద
 లగు ఋగ్వేదశబ్దములను “ఇషేత్వోర్వేత్వా” అను యజుశ్శబ్దములు
 గాను మఱి నానావిధానంతసంఖ్యక సామధర్మవేదశబ్దములుగాను
 ‘ఇషమేవోర్జం యజమానాయదధాతి’ అని మంత్రార్థమును వెల్ల
 డించు బ్రాహ్మణవాఙ్మయముగాను బ్రకృతిప్రత్యయనిర్ణయమున
 నవ్యాకృతశబ్దబ్రహ్మమును వ్యాకృత మొనర్చెను. అనఁగా జగమున
 నానాదేశములందు వేదసంజ్ఞల నలదు శబ్దములన్నియు నింద్రునివంటి

యాదికపులు ధ్వనిగ్రాహియంత్రములవలె సంగ్రహించిన శబ్దములే. ఆయింద్రు లాకపులు మఱాధ్వనిగ్రాహియంత్రములనందగు నతీంద్రియ దర్శనసామర్థ్యముగల మహాత్ముల ప్రాచీనార్వాచీనసామర్థ్యవిశేషము లచే “అగ్నిమితే పురోహితమ్” అని యిప్పటికి సంగ్రహింపఁబడి పారంపర్యముగా వచ్చుచున్న వాఙ్మయ మీముం దె టుచ్చారణ మున నక్షరముల మఱియు నర్థములం దెట్లు మాఱునో యెవ్వ రూహింపఁగలరు ? సాంచభౌతికపదార్థ స్థూలసూక్ష్మక్రమము నానా రూపవిశేషము న్నాలవశమున మాఱుచుంట సర్వజనానుభూతమే కదా ? “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అన్న ట్లేశబ్ద మునకీయర్థమనునియమము లే దెట్లెంచినవారి క ట్లర్థము ప్రతిశబ్దాది గుణసంజ్ఞకలిగించును గావున సకలాష్టాదశవిద్యలుం గేవలలోకోప కారకభూతదయనుమాత్రమే బోధించుచు జంతుహింసను నిషేధించు చున్నవను మానవ పరాశరస్మృతులు మాత్రమే ప్రస్తుతగ్రాహ్యము లనుకొన వోయీ పూర్వమిమాంసకదుర్దునూఢుఁడా ! చాలుచాలు నీయకాల క్రూర వైదిక హింసాచరణము.

సమయోచితముగా జగముతో నేవేదములు స్వేదాంగవిధాన ములు సంప్రదాయమూలాచారములు ఋతువులమాడ్కి సకలైహిక గతులుం దాట్మాటు కాకతీఱదు. వేదాధ్యయన మలవాటులేక క్రొత్తగా నధ్యయనవేత్త యనిపించుకొన నాసించిన ద్విజమ్మన్యుఁ డొకఁడు “ఆయతనవాన్ భవతి” అని యుచ్చరించుటకుబదులుగా “ఆయెడదవా బనది” అని యుచ్చరింపఁగా నతనిం బెద్దగా గణించు కొన్న పిన్న లాయుచ్చారణమే సమంజసమనుకొని తమకులక్రమా గతము నాపాఠమే సాధువుగా గ్రహింపకుందురా ? కాఁబట్టి అనాదిగావచ్చుచున్న యాకాశగుణమగుశబ్దము జగమునం దేది మానవులు తమతమ శ్రవణేంద్రియసామర్థ్యానుసారముగాఁ దత్త

తమయోచితార్థానుకూలము విధివశమున నెట్లు గ్రహింపఁగల్గిరో మఱియు ట్లాశబ్దమును బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి యేయే తాత్పర్యముల నిర్దేశించి యెట్లు పల్కి మఱి యేయే గుఱుతులను సంగ్రహించి తమ యర్వాచీనులకు నేర్పిరో మఱి శిష్యులం దా వా గర్థము లెట్లు మాఱుచువచ్చెనో యింకముం దీశబ్దార్థముల కెట్టి మాఱుదల కలుగునో వివరింప నెవరి శక్యము? కావున “పశుమాల భేత” అను వాక్యమునకు క్రూరుఁడవై స్వార్థపరుఁడవైయో తెలిసీ తెలియని యహంకారవిమూఢచ్ఛాందసుఁడా! క్రతుదౌర్జన్యము న్మాను. నీబ్రతుకునందు నీ కెంత తీపియో తక్కినజంతువులకుఁగూడ నట్లే యని విశ్వసించుము. నీ వింక పశుహింస మానుకొనవేని యింతకన్న వేయిరెట్లు నీకు సరిగా బుద్ధిచెప్పి పశువునోరు నీవు మూయించినట్లు నీనోరు మూయించుభూతదయాపరులు వేనవేలు చెలరేగెదరుచుమా? పూర్వులవలె గాక నీవు కేవల స్వార్థ పరుఁడవు పరమార్థ మొక్కి-ంతయు నెఱుఁగఁజాలనివాఁడవు గనుక నిక్కాలము నీకుఁ గ్రతువొనరించుట కెంతమాత్రము న్నగదు తగదు.

మొదటఁ దల్లిగర్భమునుండి శిశువు వెలువడినతోడనే పంచేంద్రియశక్తి సుషుప్తియందువలెనే సూక్ష్మస్థితిఁగలిగియుంటనే యాశిశు వ్రాపిరితీసికొనుట ప్రారంభించుటకు సమకాలికముగా నా శిశువుయొక్క స్పర్శేంద్రియమును స్పర్శేంద్రియముపనిచేయుటకై ప్రారంభించును. స్పర్శేంద్రియము మేలుకొన్నగుర్తుగా నాశిశువు కంఠనాళాకాశగుణమగు ధ్వని వెలువడును. మఱియు నాశిశువునకు గ్రుక్కఁమింగెడుశక్తి సహజముగాఁ గలుగును. పిదప నాశిశువు క్రమక్రమము వినుటకు న్లనుట కాఘాణించుటకుం జవి నెఱుంగుట కలఘాటుపడును. మఱియు నాశిశువునకు దానిచుట్టుపట్లనున్న వస్తు

గుణములను దనపంచేంద్రియపాటవముకొలంది న్గుణుతుపట్టుజ్ఞానము
 కొనసాగినకొలంది న్దనతల్లిదండ్రుల పిలుపు నాకారములు నెఱుంగుచుఁ
 గ్రమక్రమముగాఁ దనకు హేయాదేయవస్తువులను దనతల్లిదండ్రుల
 మప్పుబడిచే నెఱుంగఁజాలును. మొదటఁ దనయుద్దేశము నాంగిక
 సాత్వికాభినయములచేతమాత్రమే వెల్లడింపఁగల్గి బాల్యముగడచిన
 కొలంది న్వాచికాహార్యాభినయములకు మప్పుబడిన లోకకవ్యవ
 హారానుసారముగా దొరఁకొనును. శిశువునందు మొట్టమొదట
 వెలువడినశబ్ద మొకయాక్రందసూచకమగు అ-ఇ-మొదలగు కేవల
 ధ్వనిమాత్ర హేచ్చుతగ్గుస్థాయివిశేషములుమాత్రమే సహజముగాఁ
 దోతెంచును. క్రమక్రమముగా నాశిశు వుచ్చరించు క మొదలగు
 వ్యంజనములన్నియు నాశిశువునకుఁ దలిదండ్రులు మొదలగుజనులు
 నేర్పినయవియే. మఱి యెట్టిభాషయు మఱి యెట్లాభాషనుచ్చరించిన
 నేతీరుగా నాంగికాభినయమొనర్చవలయునో యాపద్ధతులన్నియు నా
 శిశువు లోకకవ్యవహారానుసారముగా నట్టి వాచికాంగికాభినయము
 లనుకరించును. ఆశిశువు తొలుదొల్త నేయభిప్రాయములేకయే
 ధ్వనిచేయును మఱి శరీరావయవచాలనముచేయును. కాని క్రమ
 క్రమముగ ముదిరినకొలంది లోకకవ్యవహారానుసారముగాఁ జతు
 ర్విధాభినయము లొనర్చుటకుఁ దలకొనును. మొదటినుండియును
 దమకు లోకజ్ఞానము ప్రారంభించిననాటనుండియును దమతమ
 నిద్రాహారవిహారమనోరథములు దెల్పుటకై సాజముగాఁ దమ కబ్బిన
 కేవలధ్వనిమాత్ర మొనర్చు శ్రమచేఁ గలిగినయవయవచాలన
 విశేషములుతప్పఁ బదార్థవివేకముగానొనర్చఁదగిన పంచేంద్రియ
 వ్యాపారమంతయును మప్పుబడినవేకాని సహజము లెంతమాత్రము
 న్గావని బాల్యముఁ గడపినజనులందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవసిద్ధమేకదా ?
 కాలోచితములైన వివిధలోకకవ్యవహారసిద్ధములగు వాచికాంగి

కాహార్యసాత్వికాభినయవిశేషములు దేహాధారుల కాగంతుకములు సహవాసజన్యములై పాంచభౌతికోపాధులరీతి నసిత్యకార్యములై వివిధగతుల నుద్భవస్థితినాశము లందుచుండును. కాబట్టి యనాది సంప్రదాయములోకమందలి ముదిరిన మానవులు వాడుచున్న చతుర్విధాభినయవిశేషములన్నియును వ్యావహారికములును గృత్రిమములుఁ గాని స్వభావసిద్ధములు కాకుంటచే నీయష్టాదశవిద్యలన్ని గృత్రిమములు కల్పితము లని సిద్ధాంతీకరింపకతీయదు. శౌతస్మార్తకర్మములన్నియును గృత్రిమములలోఁ గృత్రిమములు- జగదుపకారకమై సర్వభూతదయాపరమైన పుణ్యాచరణకర్మమే స్వర్గము. ప్రాణిహింసా కరముగు శౌద్రబీభత్సభయానకరసము లగపర్చు పాపకృత్యమే సరకము. ఈలోకమునకు మించి వేఱుగా స్వర్గసరకములు లేనేలేవు. ఈలోకమందు మానవులు సకలభూతదయాపరులై పరస్పరానురాగముతో నన్యోన్యదేహసంరక్షణప్రీతితోఁ గలసిమెలసి బ్రతుకుట కొఱకై భూతభవిష్యజ్ఞకర్మఫలములు పుణ్యపాపఫలప్రాపక స్వర్గసరకామ్యార్థ్యలోకములు సకలలోకపాలురు స్వర్గపాతాళా ద్యప్రత్యక్షలోకములు నిఖిలదేవాసురకోట్లు సకలభువనసృష్టిస్థితినాశకర్మలగు బ్రహ్మవిష్ణుశివులు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకవేదములుం బురాణేతిహాసకావ్యాదిగ్రంథములుం దేవతాలయములు యందలిదేవతావిగ్రహములవలెఁ గల్పింపఁబడెను-కాని పాంచభౌతిక పదార్థమయమగు నీలోకమువలె సహజములు వాస్తవములు న్నావు. మఱింతభక్తి శ్రద్ధలు కలుగుటకొఱకై యీ లోక సుఖదుఃఖములం దుపేక్ష న్గలిగించి యీసంసారతాపత్రయము న్మఱపించి పరధ్యానవశమున నిత్యసంతుష్టాతరంగుల న్నావించుటకై పురాతనవిరచితములగు దేవాలయములు దేవతానిర్మాణములనియు దేవతావిగ్రహములు బ్రహ్మప్రతిష్ఠితములనియు న్నాశీపట్టణము బ్రహ్మప్రళయమందుఁగూడ నశింపక

నిత్యమై యుండుననియు నతిశయోక్త్యలంకారవిశేషములం బ్రతిపాదింపఁబడియె న్నాని వాస్తవముగా “సర్వం క్షణికం క్షణికం దుఃఖం దుఃఖం స్వలక్షణం శూన్యమ్” అను శ్రుతిప్రకారము “ఆత్మ సత్యం జగ నిర్మాణ్య” యద్వైత్యం తన్నశ్యమ్” అనురీతిని సకలజగత్కారణమై సచ్చిదానందమూర్తియగు దేవుఁ డొక్కఁడే సత్యము తక్కిన యీజగమంతయు ననిర్వచనీయ మాయాకల్పితమై స్వప్నప్రపంచము వలె మిథ్యయని నిత్యసంతుష్టికారణగాఢవైరాగ్యమున్ స్థిరపర్చుట కొఱకై మనఃసమాధిజనక హేతువుగా నాదియుషులు నానావిధముల లోకోద్ధరణముకై పన్ని నపన్నికలు - మఱియును తమతోడిపాటిదేహ ధారులకు శ్రవణసుఖముగాఁ బలికినపలుకే వేదము - తమయభిప్రాయమున్మూలంకషము దెలుపఁగలభాషయంతయును సంస్కృతమే - పరలోకప్రతిపాదకమగు వాక్కు చ్ఛందస్సు - ఐహికవ్యవహారమునకు పనికివచ్చినశబ్దములన్నియును భాషలు - జనుల కొండొరులయభిప్రాయము సంపూర్ణముగా నెట్లు తెలియునో యట్టి చతుర్విధాభినయ పద్ధతియె వ్యాకరణశాస్త్రము - అన్యోన్యము దేహధారులు తమ యూహా నెట్లు తెలుపుకొన్నం దెల్పుకొననిమ్ము - నడుమ నీవైయాకరణులేల - ఇట్లుపిరితీసికొనవలయునని తెలిసియే దేహధారు లూపిరితీసికొనుచున్నారా? సహజముగాఁ జతుర్విధాభినయముతో జనులు పరస్పరము న్దమశక్తికొలఁదిఁ దమయూహల నెల్పుకొనుచునే యున్నారు. పరస్పరరంజకముగా జగదుపకారపరులైన యుత్తములు చతుర్విధాభినయముల నివినియోగించుచునేయున్నారు. లోకోపకారముగా నాధివ్యాధులనుండి కాపాడుటకై యశాపధవిశేషములెఱిఁగించు నట్లు జగదుపకారకములు సర్వప్రాణిరంజకములగు చతుర్విధాభినయవిశేషములు ధర్మార్థకామమోక్షకారణములుగా సహజప్రతిభా లంకృతులగు నాదికవులు విరచించిన యష్టాదశవిద్యలందు సప్తవ్యసన

దుష్టచిత్తులగు కొందఱు మాంసాశనక్రూరహృదయులు ధూర్తులై
స్వార్థపరులై పశుమారణాదిక్రూరకర్మముల కుపచరించునట్లష్టా
దశవిద్యల న్నేనిపోని తమకల్పనంబుల న్నొనుపుచుఁ దమపక్షము న్నాపా
డుటకై యస్త్రములు శస్త్రములు వధోపాయములు హాననసాధనా
యుధములు- భేదదండోపాయవిశేషములు- జాతులు పరువు లధికార
ములు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు వేయిమాటలేల సకలజనచిత్తరంజ
కములును భూతదయాపరములుగాని దుష్టకృత్యములనెల్ల ననాది
శాసనములుగాఁ బానకములోనిపుడుకలవలెఁ గూహకముతోఁ బన్ని
యున్నార. నీతోడిపాటివారి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యదాయకమగు
పల్కు పల్కుము నీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకుఁ గొరగాని వ్యర్థా
లాపములగు “ఇషేత్వా” యని వెట్టివానివలె నఱచెదవు- నీతోడి
పాటిజనులకుం గూడుగుడ్డలు సమకూర్చి నీకాయకష్టమున ధాన్యాది
సాత్వికాహారద్రవ్యములం బండించి యొరుల న్సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు
నడువడి న్నేర్చుకొనుము. జీనహింస లేని యన్నపానములను సంపా
దించి నీతోడిపాటిజనులకు నీతో సమానవంతు పంచిపెట్టి నీ వనుభ
వించుము- నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సరిగా సకలజను లనుభవించ
వలసినదే మనుష్యులు తమలోఁదా మొకరికంటెనొకరు గొప్పవారుం
గారు-కొద్దివారుం గారు- శ్రీమంతులు న్గారు- పేదలు న్గారు - పండి
తులుం గారు-పామరులు న్గారు- పుణ్యాత్ములుం గారు- పాతకులుం
గారు-స్త్రీలందఱు న్భార్యలే-పురుషులందఱున్ భర్తలే- స్త్రీలందఱు
నల్లులే- పురుషులందఱు న్దండ్రులే- స్త్రీలందఱు టక్క సెల్లెండ్రే- పురు
షులందఱు టన్నదమ్మలే- స్త్రీలందఱు న్నొమార్తేలే- పురుషులందఱు
న్గొడుకులే- జనులకుఁ బరస్పరానురాగము న్దొలఁగించి ద్వేషము
నల్పించి ప్రాణహింసనుగావించి యొండొరులు తన్నుకొని బాధపడి
చచ్చువిధమునకు హేతువులయిన దేశ కుల జాతి మతాభిమానము

లహంకారమమకారములు స్వార్థపరత యొరులసుఖముచూచి
 యోర్వకుండుట లోకులం బీడించు చుల్లాసపడుట- యాత్మస్తుతి- పర
 నింద- కామక్రోధలోభమోహమదమత్సరములు కుట్ర మోసము
 దంభ వేషము- మాంసాశనము న్మోదలగుదు శ్చేష్ట నిక్కముగారాక్షస
 క్రూరకృత్యములుగాని మనుష్యధర్మము తెంతమాత్రము న్నావు-
 ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుట
 మనుష్యులందఱుం బాత్రులు. మనుష్యులు తా మొనర్చుకర్మములకు
 ఫలము తమజీవితకాలమందే “అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మ
 శుభాశుభమ్” అనున ట్లనుభవించకతీరదు. భూతభవిష్యజ్జన్మములు
 ధర్మబోధకములయిన కల్పనములుగాని యథార్థములుకానేకావు. వెను
 కటిజన్మమును లేదు. భవిష్యజ్జన్మమును లేదు. స్వర్గము న్లేదు. నరకము
 న్లేదు. నీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధనము న్సంపాదించుకొనుటకన్న నీ
 జీవితమున మఱి నీకుఁ గర్తవ్య మెద్దియును లేదు. లోకోపకారముగా
 నీనడువడియుండినన్దాని నీతోడిపాటిజనుల యనురాగమును నీవు
 సంపాదించుకొన్నన్దాని నీకు బ్రతుకుసుఖ ముండదు కావున నీతోడి
 పాటిజనులను సుఖపెట్టి హాయిగా నీ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మనుభ
 వించుకొ మ్మోవిద్వస్మన్ముఁడా ! నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసంపాదకము
 కానిదెద్దియు నిద్వ్యకాదని తెలిసికొను మూర కేల పిచ్చివానివలె
 మదమత్తునివలె ప్రస్తుతప్రశంసలగు శ్రౌతస్మార్త షోడశకర్మలం బ్రల
 పించెదవు ? ఒరులసుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు మిద్దియే సకలమునిసమ్మత
 వచనము. నీతోడిపాటిజనుల దేహములన్నియును నీదేహమే
 మఱియు న్వారియందఱిప్రాణము నీప్రాణములే యని త్రికరణశుద్ధిగా
 నీవు సంతతము న్భావించకుంటివేని నీకు నిద్రావిహారసౌఖ్యము చేకూ
 రదు. సుఖానుభవప్రయోజనమగు నీబ్రతు కెందు కన్యాయముగా
 నహంకారమమకారములన్ బశువువలె దుఃఖపెట్టుకొ నెదవు? సుఖ

దుఃఖములకు నీవే కర్తవు. నీవు లోకోపకారపరుడవై సర్వజగము నీశరీరముగాను సర్వభూతజీవనము నీజీవనముగాను సర్వభూతదయా మయుడవై నష్టాడే నీబ్రతుకున నీకు సౌఖ్య ములరును. నీవు నిక్కముగా మానవులలో లెక్కింపఁబడెదవు.

వైద్యజ్యోతిషావశ్యకత

ప్రాచీనగ్రంథములలో వైద్యము జ్యోతిషము తప్పఁ దక్కిన శాస్త్రములెన్నియును వర్తమానకాలమునకు మఱేగ్రంథములు నీవు తెలిసికొనవలసినపనిలేదు. ఆయుర్వేదమును జ్యోతిష మనువేదాంగమును లోకములో నానాభాషలనల వివిధగ్రంథపరిశోధనముచేసికొని ప్రత్యహమును గ్రహగతులం బరిశీలించుచు ఋతువులమాఱుపు కనిపెట్టి జగదుపకారముగాఁ బ్రతిక్రియలొనర్చుచు సరిగా నోషధులను గనిపెట్టి నానావిధచికిత్స లుచితముగాఁ జేయుచు శిల్పశాస్త్రమును భూమినిఁబండించు నేర్పును నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభివృద్ధి కావించుచుం దనతోడిపాటిజనుల కుపకారముచేయువారు నిక్కముగా మనుష్యులనందగుదురు. లోకోపకారముకై తనబ్రతుకు ధారపోయు సజ్జనునకు దైవసాహాయ్యము తప్పక కలుగకమానదు. మఱి యట్టిలోకోపకార పరాయణుని నిత్యసంతుష్టి కొనసాగుచుండును. ఈబ్రతుకున సంపూర్ణ మనస్సంతుష్టిపొందుటకన్నఁ గోరఁదగినసంపద యింకెదియు న్నాదు. నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మన్యోన్యానురాగముకోరి జగమునందలి మనుష్యులందఱు తమ దేహరోగ్యానుకూలముగా సకలభూతదయా పరులై బాలవృద్ధాతురు నెల్లవిధములఁ బోషించు సమానస్వాతంత్ర్యమున నొప్పురుచుండు నప్పటికాలమే కృతయుగముం బుణ్యకాలమనియుం గొనియాడఁబడుచుండును. జాతిమతాచారము లెన్ని యెల్లున్నను బరస్పరమైత్రితో నన్యోన్య నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము

లరయుచు సర్వభూతదమాపహులై మానవులందఱున్ సంతతముం
 బ్రవర్తించుటయే నిశ్చయముగా ముమ్మాటికిన్ సకలవేదశాస్త్ర
 సన్నత మనుష్యధర్మము. అనాదికాలమున నష్టాదశవిద్య లెల్లయుం
 బ్రవర్తిల్లుచుంటచేతఁ బ్రాచీనఋషుల న్మఱి యాచార్యుల నిర్ణయింప
 వీలులేదు. గణించుటకు శక్యముకాని యవ్యక్తకాలముం బరమాణువు
 లను లోకోపకారముకొఱకై స్థూలదశ లాకాలపరమాణువుల
 కేర్పర్చి ప్రాచీనమహర్షులు ప్రాకృతజనులఁగూర్చి లోకవ్యవహార
 ముకై సకలజగదుపకారార్థమై వ్యవస్థగల్పించిరి. కాని దైవవశమున
 నానాఁటి కావిద్యలు దత్తన్నియతాచారములుం సాంచభౌతికపదార్థ
 మును ఋతుధర్మములు మానుషజీవితకర్తవ్యకార్యము లొక నియమ
 మెద్దియు న్లేక యెట్టి నిత్యనియతపద్ధతియు ననుసరింపక మాఱుచు
 వచ్చుచున్నయది- కాని- నిక్కముగా ప్రాణికోట్లయందు సుఖించు
 టకై ప్రవర్తించుటయును కష్టమునుండి తప్పించుకొనుటకై ప్రయ
 త్నించుచుంటయును నిత్యములై మాఱనిగుణము లనకతీఱదు.
 కారణబీజము నిత్య మవ్యక్త మొకప్పుడు కార్యరూపముగా వ్యక్తీక
 రించి యుద్భవస్థితులం బరిణమించి తిరిగి బీజరూపముగా లయము
 చెందును. శిశువునందలి శబ్దస్పర్శరూపరసగంధజ్ఞాన మవ్యక్తకారణ
 బీజరూపముననుండి బాహ్యేంద్రియోపాధిస్థితివిశేషములఁబట్టి పలు
 విధముల ననిత్యకార్యరూపములం బ్రవర్తిల్లి నిత్యావ్యక్తకారణ
 బీజముగా నిర్వర్తించును. త్రిగుణసాయమగు ప్రకృతిపురుషునకుఁ
 గదలిక పుట్టించి స్వభావముగా బుధ్యహంకారాదులం బరిణమించుచుఁ
 దనకుడాఁ భోగ్యభోగభోక్తృరూపములన్ జ్ఞానజ్ఞేయజ్ఞాతృరూపముల
 న్వికారములం బరిభ్రమించుచుం బరమపురుషాచింత్యశక్తిమహి
 మముచే నద్దముచూచుకొనుపిచ్చుకవలె నానావికారములందుచు
 స్పృషిసితినాశాతృకమగు జగద్రూప మగుచున్నది.

శతం దీర్ఘమాయుః

త్రిగుణమయమును సకలజగద్రూపకమగు ప్రకృతియును నిర్గుణుడగు పరమపురుషుడు నీరెండుతత్వములును వాస్తవములే కాని న్యక్తాన్యక్త కార్యకారణ స్థూలసూక్ష్మ పంచభూత తన్మాత్రాత్మక పరిణామసుఖదుఃఖానుభవఫలము లందుచున్న జీవతత్వ మీప్రకృతి. ప్రకృతికి వేఱుపదార్థమే “సాక్షీచేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ” అని వేదాంతములచే బ్రతిపాదింపబడిన యాపరమ పురుషుడు కారణములేక కార్యము కలుగదు గనుక నీప్రకృతి నివృత్తిరూపక జగదుద్భవస్థితి నాశ హేతువుగాఁ బరమపురుషుని శక్తి మహిమ ముపసంపత్తు కల్పించెనేమో—త్రిగుణమయమగు నీప్రకృతియే మొకపుడు జగదుద్భవస్థితి నాశముల న్నార్యరూపమగుచు మఱొకవేళ సుషుప్తియందలి మనస్సువలె త్రిగుణసామ్యమై యన్యక్త కారణ రూపమగుచుంట ప్రతిమనుష్యప్రత్యాక్షానుభవము. కాఁబట్టి యోగ మహిమచే నిద్రాహారవిహారముల స్థితియుగా నియమించుకొని పౌరుషముతప్ప మఱి వేఱేపదార్థమే లేదని నిశ్చయించుకొని వృథా దైవకల్పనమును బిచ్చివానివలెఁ జేసికొనక కామక్రోధలోభమోహ మదమత్సరములకు సందీని కేవల పరోపకాంక్షప్రవర్తనము న్నార్వర్థ పరత మాని యహంకారమమకారములం దొఱంగి సర్వభూతదయా పరుడైన మనుష్యుడు కపిలమహామునివలె తాపత్రయము నొక్కిం తయు నంటక నిత్యసంతుష్టుడై గుణప్రకోపనవికృత్యనిత్య కార్యాత్మక సంసారదుఃఖ మొక్కింతయు న్లేక త్రిగుణసామ్య కారణాత్మకప్రకృతి నిత్యకై వల్యానందపదవి నోలలాడుచుండును. “మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బన్ధమోక్షయో” లోకోపకారక సర్వభూతదయాపరుడై నియమితాహారనిద్రావిహారుడై యున్న మనుష్యునకుఁ దప్పక మనః

సంతుష్టి సమకూరును. యథాలాభసంతుష్టుడై కోర్కె లేకున్న
 యమనస్కుడొగియే జీవన్ముక్తుడై శ్రుతిస్మృతిప్రసిద్ధులగు వామ
 దేవ శుక కపిలాది మహామునులవలెఁ ద్రిగుణసామ్యాత్మకమగు
 చిచ్ఛక్తి ప్రకృతి నిత్యానందమయు లయ్యెదరు. వేయేల సర్వ
 భూతదయాపరుడవై యహింసావ్రతము నవలంబించుకొను మేనుంగు
 పాదమునఁ దక్కినయడుగులన్నియు నిముడునట్లు ఆహింసా పరమో
 ధర్మః” అను నాశ్వాక్తి ననుసరించి నీయొక్క సకలశ్రేయస్సుకును
 మఱియు నీకోరిన నీమనస్సంతుష్టికి నాచరింపవలసిన సర్వవేదశాస్త్ర
 విహితధర్మములన్నియు నాచరించినవాడవే యగుదువు. “సర్వే
 జనా, సుఖినోభవంతు” అను వాక్యముకన్న నీవు జపించవలసినది
 మఱి నీ వితరుల కుపదేశించవలసిన మంత్రముకన్న శ్రేష్ఠమంత్ర
 మింకెద్దియు న్నాదు. లోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించుమనియును
 సర్వభూతదయాపరుడవు కమ్మనియును మాత్రమే యష్టాదశవిద్యలు
 నీ కుపదేశించుచున్న వని సర్వజ్ఞుడగు కవి యిట్లు వ్రాయుచున్నాఁ
 డని ముమ్మాటికి నమ్ముకొను మోక్షాశసోమాసీ ! యింకనైన
 బుద్ధిగొని పశుహింస మాను మోశ్రోత్రియమ్మన్యుడా !
 యోకటికయాజులూ ! స్వార్థపరులగు భూర్తకల్పితకూరకల్పము
 నవలంబించకు. వేదవేదాంగములకు భాషానియమము లేదు.
 ఆత్మకు శరీరములేనట్లు విద్యకు భాషయను నుపాధి కల్పితముగాని
 వాస్తవము కాదు.

ఇది శ్రీమదజ్ఞా డాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు
 జగజ్యోతియందు దైవపౌరుష నిర్ణయ నిర్వచనము.

శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు

శ్రీ విజయరామ గానకళాశాలాధ్యక్షులు

1. 2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15
16
17

18
19

20
21
22

23

24
25

26

జ గ జ్యోతి

మూఁడవ ప్రకాశము

నిష్కృష్ట ప్రత్యభిజ్ఞానము

“ఫలనిర్వృతిశ్చ” అను పూర్వమీమాంసాసూత్రముంబట్టి ఇంద్రశబ్దముయొక్క యర్థమును మహేంద్రశబ్దముయొక్క యర్థమును వేరు కనుక “అధశబ్దానుశాసనమ్” అను పతంజలిభాష్యానుసారముగా సత్యభామా యనుపదమునందు సత్యా యనుపదమును భామా యనుపదమును సమానార్థములనుటచేత మహాత్ - ఇంద్ర-మహేంద్ర యను మూఁడుపదములు సమానార్థము లగును. పతంజలి వైదికశబ్దములకును మఱి తాకికశబ్దములకుఁగూడ ననుశాసన మొనర్చుచున్నది. ఇందుఁబట్టిచూడఁగా శబ్దార్థములకు సంబంధముండీలేనట్లుగపడుచున్నది. ఏశబ్దమున కేది యర్థమో నిర్దేశింపనలవికాదు. తలంపును వెల్లడించుసంజ్ఞ శ్రోత్రగ్రాహ్యమగు శబ్దము. అర్థరూపమగుతలంపు ముందును మఱి యాతలంపు న్వెల్లడించుశ్రోత్రచక్షుర్గ్రాహ్యములగు నామరూపాదిసంజ్ఞలయత్పత్తి వెనుకను గలుగుచున్నవి. ఈతలంపుల నీనామరూపములు వెల్లడించునను నియమ మెద్దియును లేదు. ఒకనామమే మఱియొకరూపమే దేశకాలపాత్రముల ననుసరించి గణింపనలవికాని యర్థములను వెల్లడించుచుంటున్నయెల్లరికిం బ్రత్యక్షానుభవసిద్ధమే. నామరూపములయత్పత్తికారణము తలంపు. మఱి తలంపుపుట్టుటకుఁగారణము శరీరమందలి చైతన్యము. “చైతన్యం సర్వభూతానాం నిర్వృతి ర్జగదాత్మనామ్...నాదబ్రహ్మ

ముపాస్మహే” అనుటచేత చైతన్యమే నాదబ్రహ్మము తనకుఁ దాఁ గారణము. “శాస్త్రాద్రూఢిర్భవీయసీ” అనుటచేతఁ దెలియనశక్యమగు కారణరూపకమగు శాస్త్రము నైలిసికొనుటకై వృథాప్రయత్నమును మానుకొని నిక్కముగా బుద్ధిమంతు లింద్రియదృష్టములగు నామ రూపకార్యములను దమతోడిపాటిజనులసుఖమునకై యుపయోగ పర్చుచుఁ దాముకూడ సుఖపడుచుందురు. వేదశాస్త్రములన్నియు ననంతవిధములుగాఁ గడచినసంగతుల గుఱించిన కవిలకట్టలు. మఱియు న్నతజలసేతుబంధనములు— అందునుగూర్చిన పాతపంచాంగములతోఁ బ్రయోజనమేమి? ప్రతిక్షణము జగత్కార్యములన్నియును మాఱక తీఱదుకదా? భూతకాలమున ననంతవిధములుగా మాఱిన జగత్కార్య ములు వర్తమానభవిష్యత్కాలములందుఁగూడ నెన్నివిధముల మాఱ నున్నవో యెవరు నిర్దేశింపఁగలరు? “సోఽంగ వేదయధివానవేద” అని శ్రుతియే యీజగత్సృష్టిస్థూర్చియెద్దియు నిర్దేశింపలేక సంశయ మునదేవులాడుచున్నది— వాస్తవముగా నత్యాసన్న కాలభూతకార్య ములుమాత్రమే తెలియశక్యమగునుగాని భవిష్యత్కార్యములు రూఢి చేయఁ దరముకాదుకదా? అనుభవములో నందఱకు నత్యాసన్న భూత కాలకార్యములేయుంటచేత వాస్తవముగా వర్తమానభవిష్యత్కాల కార్యము లాహ్యములుగాని ప్రత్యక్ష్యములు కానేకావు. కాఁబట్టి భూతకాలము మాత్రమే వాస్తవముగాని వర్తమానభవిష్యత్కాల ములురెండును మిథ్యలే—కల్లలే— మఱియు లేనేలేవు. గడచిన సంగతి కయ్యో యింత పొట్టిగాఁ బుట్టినానేమి యని వగచెడువెట్టివానివలె నిఁకముందెట్లయ్యెదనో యీలాగై ననాకు మేలనుకోరికలనువ్విఱ్ఱాదు జనుఁడంతకన్న బుద్ధిహీనుఁడుకదా? ‘సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ’ అనుతీరుగా నిద్ది యీలాగున జరిగె నిట్లగుచున్నది మఱియు కాఁగల దింత కేదియెట్లైనఁ గనిపెట్టుటకన్న నీజగత్కార్యములతో నాకేజ్యోక్య

మునులేదు. కేవలము నేను శాక్షీమాత్రుఁ డను దటస్థుఁడ ననుకొను
వాఁడేనిక్కముగా జీవన్ముక్తుఁడును మిక్కిలిస్వతంత్రుఁడును మఱెద్దియు
ననుకొనక మఱే మనోవృత్తియునులేక స్వయంప్రకాశమగు తత్వమే
వాసుదేవుండను శాస్త్రమే మిక్కిలియుక్తియుక్తమని నా నమ్మకము.
ఇంతకును యెద్దిసత్యమో యట్టితత్వము యుక్తిగోచరముకాదు మఱి
యనుభవమునకు రాదు. కాఁబట్టి యనుకొన్న దెద్దియున్నాదుగాని నిక్క-
ముగాఁ దనయున్ని తనకుఁబ్రత్యక్షముకాకమానదుకదా? “సత్యంజ్ఞాన
మనంత్రంబ్రహ్మ” అనుటచేత నాయున్నిమాత్రమే నాకుఁ బ్రత్యక్షము
గాని నాయున్ని గుణ మెట్టిదో యది వాస్తవముగాఁ దెలియఁజాలను
మఱి తెలుపలేనుగనుక “అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా” అనుశాస్త్రము
చేత నేను నాది యనుకొనుటకుఁ గారణ ముండక తీఱదుగాన నట్టికార-
ణము నైలిసికొన్నయెడల నేను నాదియనుకొనుటవలనగలిగినదుఃఖము
శాతించునని పరమకారుణికుఁడైనగురు వుత్తరమిమాంసాశాస్త్ర-
ముపదేశించెను. ఇంతకును బ్రతుకక విధిలేదు. బ్రతికిన సార్థకములేదు-
మఱెద్దియుంబాలుపోదుగాని యీబ్రతుకునందెల్ల యనుభవము “యద్భు-
త్యం తన్నశ్యమ్” అనుతీరుగాఁ బ్రతికార్యమును గడచిపోవుటమాత్రమే
యందుచేత నే ననఁగా నత్యాసన్నభూతకాలజ్ఞానస్వరూపుఁడ నని
తేలినఫలితార్థము “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా- తత్తు సమన్వయాత్”
అను సకలబ్రహ్మసూత్రములసారభూతములగునీరెండుసూత్రములచేత
“సాక్షీచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” శ్రుతి స్ఫూర్తించుటచేత సచ్చిదా-
నందలక్షణమగు బ్రహ్మమే నేను “శివః కేవలోఽహమ్” కేవలము
నేను నిర్గుణుఁడ ననఁగా సత్వరజస్తమోగుణములనుండి విముక్తుఁడ
నైతిని. ఇదివఱకు నన్నంటిన సుఖదుఃఖభోగరూపసంసారమంతయును
గతించిపోయెను. ఇప్పుడు నేను కేవలము ముక్తుఁడను. వెనుకటివి తలంచు
కొని వెక్కి-వెక్కియేడ్చెడు వెట్టివానివలె “తత్వజ్ఞానాదేవనిశ్చేయ

సావాప్తిః” అనున్యాయానుసారముగాఁ గడచిపోయిన యవస్థలఁ దలంచుకొని వృథా కుంద కుబ్బక నన్నంటిన దెల్లగడచియేపోవును మఱి యెద్దియు నంట కెప్పటినేనే మిగిలియున్న వాఁడను. మఱి త్రిగుణాత్మక మయిన సంసారమంతయు నన్నంటియంట కున్నది. కనుక క్షణికమగు సంసారవిషయచింత వృథాగా నేఁ జేయనేల యని ప్రతి క్షణము న్దనకుగలిగినమనోవృత్తి నలక్ష్యముచేయుచు “విస్మృతిః ఖలు ముక్తిః” అను గురూపదేశమునుంబట్టి యేతలంపు లెట్లున్నను భేద మోదములు లేకున్న వాఁడు కపిలమహామునివలె నిత్యశుద్ధబుద్ధము క్త స్వరూపుఁ డగుచున్నాఁడు. ఇమగో లోకులందఱి కభయమిచ్చుచున్న భగవంతుఁడు గోవిందుఁడు “తత్త్వమసి శ్వేత కేతో” ఓయీ నీబ్రతు కంతయున్ గల గాని వాస్తవము కాదు కాదు. “మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః ఆత్మేవేదగ్ం సర్వం యదృభతం యచ్ఛభవ్యమ్” అని శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసాద్యష్టాదశవిద్యాత్మక జగజ్జ్యోతియై ప్రతిజీవునకుఁ బ్రత్యక్షముగా సూర్యభగవానుడై యగ పడుచుండఁగా నొడిలో బిడ్డనిఁ బెట్టుకొని యూరెల్ల వెదకువిభ్రాంతుని వలె నేల దేవులాడెదరు? “ఆత్మావైశ్రోతవ్యో మస్తవ్యోజ్ఞాసితవ్యో నిధిధ్యాసితవ్యః” అనుతీరుగా నేను నాది యనుకొనుటచేఁ గలిగినసుఖ దుఃఖాత్మకజగత్కార్యములన్నియును స్వప్న కార్యములవలె మిథ్యలు ‘ఈశ్వరః సత్యమ్ జగన్నిధ్యా’ యనుకొనుటచేత మాయామాత్రము లయినకార్యములన్నియు నశింపఁగా సత్యమైన కారణమే నారాయణుఁ డొక్కఁడే సచ్చిదానందలక్షణుడై మిగులుమిగులు మిగులును. ఆదేహ ధాదులలోఁ గోర్కె లేకుంట, యేకపిలమునికో చెల్లునుగాని సర్వ సామాన్యమనస్సును నిర్విషయమొనర్చుకొనుట దేవతలకై న నసాధ్య మైనప్పుడు సంసారపాశబద్ధులగు మానవులన నేపాటి? “బ్రహ్మ సత్యమ్ జగన్నిధ్యా” యనుట యుక్తియుక్తమే. మఱియును శాస్త్రీ

యమేకానీగాని యక్కరకురానిచుట్టమునలె తనకెన్నఁడైన నంద
నలవిగాకున్న నవనిధులకన్న చేతఁజిక్కిన దమ్మిడియైన నెంతయో
మేలు కాదా ? మా కెందు కీవెట్టిమొట్టి వేదాంతతత్వము
మాకోర్కెలుతీర్చి మాబ్రతుకు సంతృప్తిగానడుపఁగల యుపాయము
మాచేతనై సది చెప్పుము “బ్రహ్మ సత్యమ్ జగన్నిధ్యాయ” అను
నీగీర్వాణము మాకుఁ దెలియదు. తెలిసికొనుటకు మాతల చాలదు.
మహాప్రభూ కృష్ణా ! నీవు బోధించిన భగవద్గీతలు తెలిసికొనుటకు
నిద్రాశనాదిలోలురము మే మొకింతయు సధికారులము కాము
కాఁబట్టి నీవు దయాసముద్రుడవు కనుక మాకష్టముల బాపిమామంచి
కోర్కెలు కొనసాగనిమ్మని మంచినడువడి నొరులకు మేల్చేయుచుఁ
బొరపాటున దారితప్పినపుడు పెద్దలబోధను విశ్వసించి తెలివితెచ్చు
కొని తప్పులు దిద్దుకొని సకలజనసమ్మతముగా నడుచుకొనుచుండుము
క్రమక్రమముగా నీయంతటనీవే నీకోరినమనస్సంతృప్తి నందగలనను
న్యాయశాస్త్రము, చేతఁజిక్కి యక్కరకువచ్చినపండు భాగవతము.

సంస్కార సంగ్రహదశ

అద్వైతమతము నీటిలోని గేదె బేరమువలెఁ గొనఁగల
గేదెకుఁ బెట్టఁగల బచ్చలివలె నద్దములోనిముళ్ళెవలె సంసారులకు
మొగముదుడుపుమాటవలె నంతగాఁ బనికిరాదు పనికిరాదు. పడుచు
దంపతులకు వైరాగ్యబోధ పనికిరాదు. “అహం బ్రహ్మాస్మి” అను
మహావాక్యమును తెలిసికొనుటకధికారిపదునాల్గుభువనములలోస్థానముఁ
డగు పరమశివుఁడుతక్కనింకొకఁడుమరి లేడు లేడు. ఊసుపోనిమంగలి
పిల్లితల గొఱుగునట్లే తనతోడిపాటివారి కూడుగుడ్డలకై తోడ్పడక
సోమరిపోతులై యొరులకష్టమున బ్రతుకు నాలిముచ్చటక్కరులును
భ్రాంతమనస్కులుతప్పుఁ గాయక్లేశమున న్యాయార్జితమునఁ దాము

సుఖపడి యెరుల సుఖపెట్టు మంచివారికి భగవద్గీతలు నామాలు
 తావళాలు మంత్రాలగొణుగుటలేలా ? త్రికరణశుద్ధిగా నొడలమేలు
 న్నకై పాటుపడి నీతోడిపాటివారి యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడ
 వగుటయే నీవు పుట్టిన సార్థక్యము. బ్రతికున్నంతవఱకు నేను నాది
 యనునభిమాన మేజీవునకై నను దప్పదు తప్పదు. కనుకఁ దననిద్రా
 హారవిహారసుఖము సంపాదించుకొనుటకై ప్రతిజనుఁడును బ్రయ
 త్నముచేయుటలోఁ దనకోరికల కడ్డుఁ దగులునవి జడములుగానీ లేక
 చేతనములుగానీ యట్టివానినన్నింటిని నిర్మూలముచేసికొనక తీఱ
 కుండుటచేత దేహధారు లన్యోన్యకలహమాడుకొని యాకలహమునం
 దోడినవారు కష్టములను, గెల్చినవారు సుఖములను సహజముగా
 జగముపుట్టినది మొదలుకొని యనుభవించుచున్నారు. కాఁబట్టి మను
 ష్యాది సకలదేహధారులలోఁ బరస్పరశత్రుత్వము సహజముగాఁగల
 రెండుతెగ లేర్పడినవి. జంతువులమాట యటుండఁగా మనుష్యులలో
 మనుష్యులు- రాక్షసు లని రెండుతెగ లున్నవి. ఏమిషచేతనై నప్పటికి
 బ్రాణిహింసకొప్పని దయార్ద్రహృదయులు మనుష్యులు-అట్టిదయార్ద్ర
 హృదయులైన మనుష్యులు వాయుభక్షు లబ్బక్షులు పర్ణబక్షులుం
 గేవలశాకాహారులుమాత్రమే. అట్టి మహాత్ములయొద్ద మూఁడు
 పూటలకుమాత్రమే యుపయోగించు శాకాహారముమాత్రమే నిల్వ
 యుండును. వారియునికిపట్లు కొండగుహలు వృక్షమూలములు
 మాత్రమే యైయుండును. వారు కట్టుకొనుటకుం గప్పుకొనుటకుం
 జెట్టుపట్టుమాత్రమే యుపయోగించుకొనెదరు- వారి కిళ్ళుగాని
 నగలుగాని నాణెములుగాని పశువులుగాని వస్త్రములుగాని యాయుధ
 ములుగాని మతేపనిముట్లుగాని మతేవిధమయిన యాస్తిగాని పుస్తక
 ములుగాని తావళములుగాని నామములుగాని జన్నిదములుగాని
 పుస్తైలుగాని పూసలుగాని పెండ్లిండ్లుగాని మతెట్టిగార్హస్థ్యపదార్థములు

గాని షోడశకర్మములుగాని మఱెట్టిసంస్కారములుగాని లేనేలేవు. ఈడు
జోడుకుదిరి యన్యోన్యప్రేమానురాగముగల స్త్రీపురుషులిరువురు
మాత్రమే నిర్జనప్రదేశమున వసింతురు. సంతానముకలిగినయెడల
నాపిల్లలకుఁ బన్నెండేడ్లయీడువచ్చువఱకుఁ బెంచి విడిచిపెట్టి
తామిద్దఱుమాత్రమే యెడతెగక కలిసియాందురు. పురుషుఁడు
మృతిపొందిన భార్య మఱి బ్రతుకదు- భార్యమృతిపొందినఁ బురుషుఁ
డామెకై యేడువక కేవల మేకాకియై యెవ్వరికిం గంటఁబడక
యావజ్జీవ మెచ్చటనో కాలక్షేపముచేసికొనును. అట్టిమనుష్యులకు
యథార్థవస్తుజ్ఞానముకలిగి శాశ్వత కైవల్యానందానుభవ దాయక
మగును. సకలభూతముల కభయమిచ్చువారు కనుక నామనుష్యులు
తమయెముకలున్నంతవఱ కనఁగా స్త్రీపురుషులు సభోగార్హములగు
పైతౌడుగుళరీరములఁ దొఱఁగినప్పటి కెప్పటికి నైడని సూక్ష్మదేహము
లతోఁబరస్పరప్రేమానురాగసౌఖ్యమనుశాశ్వతకై వల్యానంద మనుభ
వించుచుందురు. అట్టి యుత్తమమనుష్యమిధునము లెన్నియుగములకు
ముందో స్థూలదేహములతో నుండెను. అట్టి నిక్కపుమనుష్యు లెన్ని
యుగములక్రిందఱినుండియో మఱి పృథివిలోఁ గలుగ నేకలుగ లేదు-
బంగారునకు ముచ్చిబంగారువలె నాపుణ్యదంపతుల తరువాత
నానిక్కపుమనుష్యుల ప్రతిఫలములయిన కల్లమనుష్యులు కలిగిరి.
ఏడురంగులతో సూర్యకిరణము వ్యక్తీకరించును. గుణముకలది
గుణమునను రెండువస్తువులుచేరి యొక్కటిగాఁ దోచును- గుణి
పురుషుఁడు గుణము స్త్రీయునుఁ గాఁబట్టి ప్రతివ్యక్తియును స్త్రీ పుం
మిధునమే- కనుక సూర్యకిరణము లేడుగుణములతోడను మఱి
యేడుగుణులతోడను గలిసియున్న దాయేడుగుణులను పురుషవ్యక్తు
లేడుగుణములను స్త్రీవ్యక్తులును వశిష్టాదుంధతులు మొదలగుసప్తర్షి
మండలములు మొట్టమొదట వ్యక్తీకరించెను. ఆసప్తర్షిగోత్రము

లొక్కొక్కటి యేడింట రెట్టింపఁబడి నలువదితొమ్మిది మూలగోత్రము
లయ్యెను- మనుష్యులనఁదగినవా రాసప్తర్షి దంపతులు- ఆదంపతు
లొక్కొక్కశిశువు న్గని యాశిశువును బాల్యముగడచువఱకుం బెంచి
పిమ్మట నాపిల్ల యథేష్టముగా బ్రతుకుతెరువుచూపి తాము మఱి
పరస్పరసంభోగమును మానుకొనియును జంటఁబాయ కింద్రియముల
స్వాధీనపర్చుకొని దంపతీధర్మమును శిశురక్షణోపాయమును గూర్చిన
తమయనుభవమును దమయొద్దకువచ్చి తెలిసికొననిచ్చగించిన కన్యక
లకు న్వటులకు నోబ్బింతుచు విజనస్థలుల న్దమబ్రతుకు గడపు
కొందురు.

“ఋషిభ్యశ్చ పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ” అను
తీరుగా జగమునందలి భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములందలిమానవు
లందఱాసప్తర్షి గోత్రముఁ జేరినవారే- మొట్టమొదటిఋషి మిథున
ద్వంద్వము లేడు. మఱి యేడుజంటలసంతానమే తక్కినమనుష్యు
లందఱును. కాఁబట్టి మనుష్యులకు మూలకారణ మిథునములగుటచేతఁ
బితరులనియు నతీంద్రియద్రవ్యలగుటచేత ఋషులనియును స్వాధీనేం
ద్రియులుగనుక మహాయోగులనియు మూలపురుషులై పైతృకము
లందుఁ బేర్కొనఁబడుచున్నారు- సూర్యకిరణము మందమైనపుడు
రాత్రియు తీవ్రమయినపుడు సంధ్యయును దీవ్రతరమైనపుడు పగలును
బొడముచుండును- కాఁబట్టి యీమూఁడుకాలవ్యవస్థలంబట్టి మను
ష్యాదిజంతువులన్నియు పుంస్త్రీనపుంవ్యక్తులఁదాల్చి సత్వరజస్తమో
గుణవిశేషములచేత నుత్తమమధ్యమాధమస్థితుల మనుగడ న్గడపు
కొనుచుండును. రాత్రియందు స్త్రీవ్యక్తి సంధ్యయందు నపుంవ్యక్తి
పగటియందు పుంవ్యక్తియుం బొడమును. గుణోపచయమునఁ బుంలిం
గమును గుణాపచయమున స్త్రీలింగమును గుణాంతరాళావస్థయందు
నపుంలింగమును వ్యక్తీకరించును. మొట్టలోమొట్ట నామొండిచేయి

చూపించురా యన్నట్లు నాతోడివా రేమో వారికిఁ దోచినట్లు పల్కుచున్నాడుగనుక నేఁగూడ నేమోచదువరినలె నిట్లు వ్రాయుచున్నానుగాని నాకు మాత్రము తెలిసియేడుచునా? తొల్లింటి పెద్దల కేమి తెలిసెనో వారొనర్చినసూత్రములనియును వాచుప్రతి పాదించినగ్రంథములనియు నిప్పుడు ప్రచురింపఁబడినపుస్తకములను బట్టి చూడఁగాఁ దొల్లింటిపెద్దలు నిస్సందేహముగా నెఱిగినవారే కావచ్చునుగానివారుచేసినగ్రంథముమాత్రమిప్పటికాలమునఁ బ్రచురింపఁబడిన వేదశాస్త్రములెవ్వియును గావు కావు- కారణ మేమన వ్రాతలు తలంపులఛాయనుమాత్రము తెలుపఁగలవుగాని నిక్కమగు తలంపుల ప్రాణమగురసము న్గసంతయైన నెల్లడింపనేరవు. ఉసురెడలిన బొందియొక్క చిత్రపటము స్వస్థునిదేహసౌష్ఠవముగాని విద్వాంసుని యంతరంగమునుగానిఁ బొత్తిగాఁ దెలుపనేరవు- ధ్వనిగ్రాహి రూప గ్రాహియంత్రములంబట్టి కొంతవఱకు స్వస్థుడైనవిద్వాంసుని వాగ్రూపములు స్థూలదృష్టి కందినప్పటికిని సూర్యుఁ డగ్ని యనియును భూమి కిన్నియోజనములమేఱ నున్నాఁడనియును మింటిపాలదారిలోని ప్రతి నక్షత్రమును సూర్యునికంటెఁ బరిమాణమున లక్షంతలు పెద్ద యను నంచనా టప్పాలుకొట్టవలసినదేగాని ఇదమిత్యమ్మని నిస్సంశయముగా స్థూలసూక్ష్మదశలన్నియుం బరీక్షించి చెప్ప నలవియగునా? మఱియును బెద్దలుపదేశించిన వేదశాస్త్రము లివ్వియని వర్తమానమునఁ బ్రచురింపఁబడినవ్రాతలంబట్టి యమ్మునులయభిప్రాయములను యథార్థముగాఁ దెలియ నెవరితర మగును? నన్ను నేనే తెలుపలేకున్నప్పుడొరులసంగతి తెలిసి తెల్పఁగలపండితుఁడ నని చెప్పుకొనుట దంభము మోసము స్వార్థపరత కూటివేషమగు న్గాని యథార్థమగునా? “విజ్ఞాతారమరేకోవిజానీయాత్” అని డప్పువేసి శ్రుతి చాటుచున్నదికదా? యథార్థవస్తుతత్వ మెవ్వరికి న్దెలియఁబడదు.

మరొకవేళ నతీంద్రియద్రవ్యయగు కపిలునివంటిముని తెలిసికొన్నప్పటికిం బరమార్థ మింద్రియగ్రాహ్యముకాదుగనుక “మానం వాఖ్యానమ్” అనుచందముగా యథార్థవస్తుజ్ఞానలక్షణము కేవలబ్రహ్మసమాధిస్థితి కాకతీఱదు కావున తాకికవ్యవహారమగు నీకలములు సిరాబుడ్లు కాగితములు వ్రాతలు పుస్తకములు లేనిపోనివయ ప్రయాసములన్నియును కేవల ముదరపోషణార్థమైన దంభములుగాని యథార్థజ్ఞానబోధకము లెంతమాత్రము స్థావు కావు కావుగాని యేదోయొకవృత్తి యవలంబించి పొట్టపోషించుకొనకతీఱదుకనుకఁ బలువృత్తులన్నాని నడువని లోకమంద తొకేవృత్తిగొనునపుడు వివిధ గతులఁగడపుకొనకతీఱనిబ్రతుకు జనసమ్మతముగా నడువదుకనుక యజనయాజనాధ్యాయనాధ్యాపనదాన ప్రతిగ్రహణములబ్రతుకువారు బ్రాహ్మణులనియుం బ్రతిగ్రహణము యాజనాధ్యాపనలుమాత్రము విడిచినవారు క్షత్రియులనియు దానప్రతిగ్రహణములకుమాత్రమే యధికారులు వైశ్యులనియును బ్రతిగ్రహణమునకొక్కదానికే యధికారులు శూద్రులనియును నియమ మగపడుచున్నది. “చూలే లేదన్నపుడు కొడుకు సోమలింగ” మన్నప్ప డీలోకవ్యవహారమునఁ బరమార్థమేలేనప్పుడు కేవల పరమార్థప్రయోజకములగు యజనయాజనాధ్యాయనాధ్యాపనములు నాల్గును దంభములుకాని యథార్థములు కానేకావు.

దానప్రతిగ్రహణములు రెండునుమాత్ర మీలోకవ్యవహారమున నుండకతీఱదుకనుక నారెండే సత్యము లని యెల్ల రెఱింగినదేదాన మనఁగా బనికేదగినకూలి- ప్రతిగ్రహణ మనఁగాఁ గష్టజమును గుడుచుట. తనకుఁ గావలసినపని స్పరిగాఁజేసినవారి కేవలసిన ప్రతిఫలము దానము. తనకష్టమునకుఁ దగినద్రవ్యమునుమాత్రము పుచ్చుకొనుట ప్రతిగ్రహణము. ఈదానప్రతిగ్రహణము లనఁగా

నిచ్చిపుచ్చుకొనుటలు, పనిచేయుంచుకొనువారును బనిచేయువారు
 నన్యోన్యైకమత్యము జరుపుకొన్నపు డీలోకవ్యవహారమంతయును
 సరిగానడుచును. కావలసినపని చేయుంచుకొనునేర్పును పనిచేయు
 నేర్పును మఱెంతపని కెంతప్రతిఫల మీవచ్చునో యేపని కెంతప్రతి
 ఫల మడుగఁదగునో యాచొప్పు జగముతోనే పెద్దలు పిన్నలకుఁ
 దాము చేసి చూపించుచున్నారు. పనిచేసి పెద్దలు చూపించినపుడే
 సరిగా గ్రహింపఁగలపిన్నలు కోటికొకరైనలేనపుడు “పట్టపగలు
 చేయిపట్టుకొని లాగినపుడేరాని దమావాస్యనాఁటి చిమ్మచీకటిలో
 నామడడూరమునుండి కన్నుగీటిన వచ్చునా” యన్న ట్లీపుస్తకము
 లక్షరములు వ్యాకరణములు తర్కములు కవితాకట్టలు పంచాంగ
 ములు తిలకాష్టమహిషబంధనములవల్ల యథార్థజ్ఞాన మెన్నియుగము
 లైన నొక్కనికై నను ముమ్మాటికి న్లభించదు లభించదు. ధర్మమున
 న్దా నడిచి పిన్నల కగపర్చినవాఁడే యాచార్యుఁడుం బెద్ద యగుఁగాని
 పుస్తకములు జన్నిదములు నామములు న్ధరించినమాత్రమునఁ దా
 ధర్మవేత్తననుకొనువాఁడు బొత్తిగా వెట్టివాఁడో లేక తెలిసీతెలియని
 దురహంకారవంతుఁడో లేక కేవలము మోసకాఁడో యెయుండక
 తీరుదు. పిల్లికిఁ జాంద్రదాయణవ్రతమునలె నక్క కేకాదశిపాగణము
 నలెఁ గేవల నిద్రాశననిధువనపరులగు సంసారులకు యజనయా
 జనాధ్యయనాధ్యాపనములుగాని మఱి యట్టిపరమార్థజ్ఞాపకచిహ్నము
 లగు జన్నిదములు నామములు జపతావళములు మడిమైలలు జాతి
 పద్ధతులు షోడశసంస్కారము లివన్నియును గేవల దంభకృత్యములే-
 నిక్కముగా సాధనచతుష్టయసంపన్నులగు ముముక్షువులకుమాత్రమే
 యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనము లుద్దేశింపఁబడినవికాని స్వార్థ
 పరులు కుక్షింభరు లగు సంసారుల కెంతమాత్రము న్గానేకాదు.
 ఆకస్మికముగా విజనప్రదేశమున నడవిలో నొండొరున్గలిసికొని

పరస్పరప్రేమానురాగము లగపర్చిన నవవయోవంతులగు స్త్రీపురుషు లొకసంతానము న్నన్నవటకుమాత్రము సంభోగసౌఖ్యమున నోలలాడి తక్కిన తమజీవనము గడపుకొనుటకొఱకై మాత్రమే యీయజన యాజనాధ్యయనాధ్యాపన ముద్దిష్టములైనవిగాని సంఘములుగాఁ జేరి గ్రామములందు నిరంతరవిషయభోగతత్పరులై నివసించుమనుష్యులకుఁ గానేకాదు, గ్రామవాసులగు మనుష్యులందఱికిని గేవలము దానప్రతి గ్రహములురెండుమాత్రమే చెప్పఁబడినవి, దాన మనఁగాఁ దోడి పాటివారి కుపకారమొనర్చుట-ప్రతిగ్రహ మనఁగాఁ బ్రత్యుపకారము నందుట- తోడిపాటివారికొఱకై పండించి యిళ్ళు-వాకిళ్ళు కట్టి వండి వడ్డించి బ్రతుకు హాయిగాఁ గొనసాగించుటకై తగిన యన్నివిధముల పరిచర్యలు చక్కఁగా నెఱవేర్చుట దానము- తా నెల్లవిధముల నొరులమేలునకై త్రికరణశుద్ధిగాఁ గష్టపడుచు నొరులచేతఁ దగిన ప్రత్యుపకారమందుచుంట ప్రతిగ్రహము, ఈదానప్రతిగ్రహమును సరిగా నడుపఁగలవారే సాధనచతుష్టయసంపత్తి బొందఁజాలి ముముక్షువులు కాఁదగి యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనముల న్వాన ప్రస్థాశ్రమమునఁ జరించి “బ్రహ్మవి ద్భిక్షైవ భవతి” అను తీరుగాఁ బరమార్థవేత్తలు కాఁగలరు కావున మునులు గ్రామవాసు లకుఁగూడ క్రమక్రమముగా దానప్రతిగ్రహముల స్తోతకృత్యులైన వారికిమాత్రమే యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనములు, మీరు ముముక్షువులై వానప్రస్థాశ్రమనియమములను వహించి యడవిలో నాచరింపవలసి యుండుననిమాత్ర మాచార్యముఖమున వెల్లడించిరి. కన్నున్నట్లు పై వారనుకొన్నఁజాలునని గ్రుడ్డివాఁడుగాజుకన్నులు పెట్టుకొన్నట్లే గ్రామవాసులయిన సంసారులు యజనయాజధ్యయనాధ్యాపనము వెల్లడించుచున్నారు. పైకిపటారము లోపల లోటార మన్నట్లున్న వీదంభుల షోడశసంస్కారములు వేయేల యీపుస్తకము

లీపంచాంగము లీవేదశాస్త్రము లీచాతుర్వర్ణ్య పద్ధతు లీయజనయా
జనాధ్యయనాధ్యాపనము జోడశసంస్కారము లీసంస్కృతగ్రంథము
లీగడబడలన్నియును కేవలదంభకృత్యములే.

“స్నేహ్య స్నేహ్య నేస్నేహ్యనానిపేమ తేస్నేహ్యన” జహా! యేమిసంస్కృ
తభాష? ముళ్ళకంచెమీఁద నడిచిన క్లెంతసుఖము! నోటికి నిక్కముగా
బ్రతుకంతట నక్కరయగు మెత్తని తీయని యచ్చ తేట తెనుఁగు
నాటుమా టాడ నేర్చినవారు తెలియనివారా? “పేమ తేస్నేహ్యన” అని
యెంతో పిండించుకొన్న సంస్కృతమో “నా తెడ్డా” యనేకదా?
ఈసంస్కృత మీవర్ణ పద్ధతు లీయజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనము
లీజోడశసంస్కారములును బొత్తిగా మచ్చమాసినన్నాని యిచ్చి
పుచ్చుకొనుటలు సరిగా నడువనేరవు. మఱి యిచ్చిపుచ్చుకొనుటలు
తిన్నగాజరుగనంతవఱకు నెవ్వరు న్నడ తేటనేరరు నేరరు- ఏమియును
జదువనిగొల్ల డెప్పుడు వానగురియునో తనగొఱ్ఱలనడువడింబట్టియు,
నెప్పు డెంత ప్రొద్దో పిట్టయాఱుపులంబట్టియు నేతెవుళ్ళ కేమందో
తనతలిదండ్రులమాటలంబట్టియు నున్నదున్న క్లెఱిగి షట్కర్మ
నిరతులకన్న వేయిరెట్లు హాయిగా బ్రతుకుచుంట కనిపెట్టియును
సోమరితనమునకలవడి పనిచేయనోడి పోకిరిమాటలం బనికిమాలిన
వ్రాతలం బ్రొద్దుపుచ్చు టాటోటుచక్కరితంటా మ్రుచ్చులకన్న
పసులు నయము, చెట్లు నయము, రాలు నయ మెంతమోస మెంత
బూటక మెంతనగుబా టీషట్కర్మజోడశసంస్కారవృథాయాసము ?
తమ పిన్ననాటి తీయని తెలుఁగుమాటల యలవాటుతప్పి మంచిసీరు
మాని వెట్టిసీళ్ళకలవడిన చెడుగులవలె తెక్కలెఱుగుగొన్నమాల
కాకులవలె నంటించుకొన్న వేల్పుబాసచదువు బడాయిచూపు తెలిసీ
తెలియనివారికొఱకై తత్సమమువ్రాయక తీటదుగనుక కేవల
లోకోపకారపరాయణు లతీంద్రియద్రష్టలు పరమకారుణికులు సర్వ

లోకాపులగు గౌతమవ్యాసాదిమును లేర్పర్చినధర్మపద్ధతులు స్వార్థైక పరులకుఁ గోఁతి చేత కొబ్బరికాయవంటిదేకదా ?

ఊరికి జోగి వెట్టి, జోగి కూరు వెట్టి అన్నట్లు సంసారికాని జోగి యూరికి రానేరాఁడు మఱియు సంసారములోనున్నవాఁడు జోగి కానేకాఁడు. కాఁబట్టి విరాగులమని జోగులమని సన్న్యాసులమని పరమహంసలమని యవధూతలమని వేదాంతులమని మతగురువుల మని పీఠాధికారులమని గురువులమని యుపదేష్టులమని శ్రోత్రియుల మని యజ్వలమని బ్రాహ్మణులమని మడికట్టుకొన్నవారమని తప శ్శాలురమని యెక్కువజాతివారమని శ్రేష్టులమనియుం బామరుల మోసపుచ్చుచు బూకరిసోమరిపోతునాలిముచ్చులు తప్ప నొరుల కష్టారితమగు సొమ్ము గుడుచుచు నూళ్ళ సంచరించనే సంచరించరు. నిక్కమగువిరాగులు గ్రామములకు రానేరాక విజనప్రదేశములగు కేవలారణ్యములందే యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టు లయ్యెదరు. మోచేతి కంకణమున కద్ద మేలా ? కాషాయవస్త్రములు కౌపీనములు జడలు గడ్డములు వికృతపిశాచరూపములు చేతఁ గుండ చిప్ప కట్టలు పావకోళ్లు దమ్ముపిడతలు వెట్టిమొట్టికేకలతోఁ దా మాత్మజ్ఞాన వంతులమనియుం బరమార్థవేత్తలమనియు ననశనవ్రతులమనియు నూళ్ళం జొరఁబడు పనికిమాలిన సోమరిప్రేలుడుగట్టలం దెవులుల న్దుష్టజంతువులను బాటదరుమున ట్లింట నడుగుపెట్టనీక బుద్ధిమంతు లగు సంసారు లడవికిఁ దన్నితగిలివేయవలెను. ఇల్లువాకిలి భార్యపిల్ల యిరుగుపొరుగు నాజ్ఞయడ్డు మర్యాద పెద్దసిన్న మంచినడువడి పొలమువ్యవసాయము కాయక్లేశము కష్టారితమునబ్రతుకుట తోడి పాటివారికిఁదోడుపడుట యొరులనుసౌఖ్యపెట్టి జనసమ్మతముగా బ్రతుకు సౌఖ్యమునొందుచు సంచరించుట మొదలగుకట్టుబాట్లు గలగృహస్థ ధర్మ మాచరించుటకన్న మనుష్యు లిహపరములందరించుట కింకొక

యుపాయము ముమ్మాటికి న్నేదు లేదు లేదు- ఇంద్రియప్రత్యక్షము
 లయినసంగతులు తోడిపాటిజనులు పెద్దలలో నూటికి డెబ్బదియైదుగు
 రొప్పుకొని యాయాయించోట్ల జగమునఁ దమపిన్నలకు నిక్క-
 ముగాఁ దాము మాఱిగాఁ దెలిసినసంగతులని బోధించిన
 యతీంద్రియ వస్తువులు తప్పఁ దక్కిన యతీంద్రియములను
 గూర్చి యూహించి పెద్దలు చెప్పనిసంగతుల న్గూర్చి తెలిసి
 కొనుటకై స్వస్వవిహిత సంసారకృత్యములు మానుకొని యెవ్వఁడో
 యొక వెఱ్ఱివాఁడుగాని మోసగాఁడుగాని తనకుఁ బ్రత్యక్ష
 మయ్యెనని యొక లేనిపోనిదయ్యమునుగూర్చి చెప్పిన దంతయును నిజ
 మనినమ్మరా దొక వేళ యట్లుండవచ్చునని యుక్తిచేత నమ్ముకొనినను
 దనతోడిపాటివారి కుపకారకమగు సంసారికధర్మమును విడుచుకొనుట
 స్వప్నచింతవలెఁ గావలసినపని చేటునకుఁగాని మఱెందుకుం గొఱ
 కాదు. అతీంద్రియకారణము అతీంద్రియకార్యక్రమము నూహించుట
 కధికారు లడవిలో దపసుచేసికొనుమునులే. ఏది సంసారమున జరుగ
 వలసినదో మఱియును మర్త్యజీవనమున కెంతయవసరమో యీజగ
 మున నెప్పు డెట్లేది జరుగకతీఱదో యట్లే యగుచుండును. మనుష్యులు
 తమలోఁ దామందఱు న్గలసిమెలసి పొందిపోసఁగి యన్యోన్యప్రేమాను
 రాగముల సంచరించుటమాత్రమే సంసారమున నవశ్యకర్తవ్యమగు
 విధి- కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగు మనుష్యులు లేనిపోని గగనారవిందవర్ణ
 నములకుఁబూనుకొనిపనికిమాలినమాటలువ్రాతలుపుస్తకములన్నియు
 నట్టిపెట్టి కూడుగుడ్డలు కష్టాఱితముగా సంపాదించుకొని గృహకృత్యము
 లన్నియును స్త్రీపురుషులందఱును నెఱవేర్చుకొనునేర్పు సంపాదించు
 కొని సకలజనసమ్మతముగా నడుచుకొను నన్యోన్యమైత్రిం బరఁగుచు
 నాకస్మికములు దైవికములగు నీతిబాధలనుండి కాపాడుమని లోక
 బాంధవుఁడును బ్రత్యహప్రత్యక్షుఁడగుసూర్యభగవానులకు నిద్రలేచిన

వెంటనే మ్రొక్కి హాయిగా బ్రతుకుట మిక్కిలి దొడ్డబుద్ధి- జనులందఱి కన్యోన్యమైత్రిం జెఱచి పరస్పరద్వేషమును స్వార్థపరతను హెచ్చించు మతగ్రంథములను బూర్వాచారములను వేషభాషలయందలికట్టుబాట్ల నన్నింటి నాయాయిదేశములనుండి బుద్ధిమంతు లేకీభవించి యహింసా వ్రతానుసారులై బహిష్కరించకతీఱదు. దయామయుడగు భగవంతుడు వేదశాస్త్రములన్నియుం బ్రజల పరస్పరప్రేమానురాగములతో సర్వజనసామాన్యభోగభాగ్యము లనుభవించి యిహపరములం దరించుటకొర కేర్పర్చెనుగాని యెండొరులు కలహించి బ్రతుకు సౌఖ్యము చెఱచుకొని నిరయభాజనులగుట కెంతమాత్రము న్నానే కాదు, తెలిసీ తెలియని మొట్ట నీ కెందు కీయవస్థ దై వసంకల్పముచొప్పు ననే కాలమున కెట్లుండవలయునో యాతీరుగానే జనులవేషభాషలు మఱి సకలాచారపద్ధతు లుండకతీఱదు నీయిష్టానుసారముగా గాలివానలను గ్రహగతులను ఋతువులను దేహధారులయత్పత్తిస్థితినాశములును మొదలగు సహజప్రకృతిపద్ధతుల న్మానుషప్రయత్నము లెట్టి వానిచేతనైన సుంతయు న్మార్చలేవుకదా! ఎప్పు డెట్లు జరుగవలయునో యట్లే జరుగుచున్నది. నడుమ నీతీతువుపిట్టరాయబార మెందుకు! నీమనసు నీయిష్టానుసారము నీవే దిద్దుకొన నొక్కొంతయును సమర్థుడవు కావుకదా! కాలగతులు తప్పింప నీతరమా? యెందుకు నీపిచ్చివ్రాతలు కాగితములు కలము లంజనములు చేటు వ్యర్థవ్యయ ప్రయాసములు నీకేల “సాక్షీచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” అను తీరుగా యెట్లేదిజరుగుచున్నదో కనిపెట్టుటన్ దప్ప నీకర్తృత్వము మఱెందున న్లేదని తెలిసియుండెలియనట్లు వృథాభ్రాంతి నెందు కల్లాడెదవనెదవా యోయిప్రతికక్షి చూడు యీడుముదిరినమనుష్యుడు సహజముగా సత్వగుణప్రధానుడయ్యెనేని వగచినలాభములేదని గూఢిగాఁ దెలిసికొన్నప్పటికిం బ్రాణిహింస కొప్పుడు మఱి తనతోడి పాటివాఱందఱు

గూడఁ దననలె సత్వగుణప్రధానులై పరస్పరప్రేమానురాగముల
హాయిగా బ్రతుకుచుంటకై సంతతము న్నోరుచుండును. మఱియుం
బరస్పరప్రేమానురాగములతో స్వార్థపరతమాని తనతోడిపాటివారం
దఱును సమానభోగభాగ్యముల హాయిగాఁ గలసిమెలసి సుఖముగా
నెట్లు జీవించఁగలరో యట్టియుపదేశము నొరులు వినినను వినకున్నను
పల్కులన్ వ్రాతల నిట్లు వెల్లడించుచుండును. స్వార్థపరుడవై నీవు
నీతోడిపాటివారికన్న ధనము విద్య కులము బలములందు శ్రేష్ఠుడని
పించుకొనుటకు తంటాలుపడుచుంట నీకెట్టిస్వభావమో నీ వంతశ్శత్రు
వుల జయించి సత్వగుణప్రధానుడవై నన్ను నీతో సమానునిగా
ననుగ్రహమునఁ జూచెదవేమో యిట్లు వ్రాతల నీమనసు గరఁగించు
టకై కలమునఁ గన్నీటిసముద్రముల న్నల్పించుట నాస్వభావము-
జనులందఱునోన్యప్రేమానురాగములతోఁ గలసిమెలసి దేశకాల
పాత్రానుసారముగా బ్రతుకుటకై పెద్ద లేనాఁడో పన్నినవాక్యములే
వేదములు కావునఁ జారుషేయములుం గృత్రిమములేగాని పంచభూత
ములవలె సహజములు కావు. కాబట్టి వేదములు వేదాంగములు
మొదలష్టాదశవిద్యలన్నియును ధర్మసంగ్రహార్థమై బుద్ధిమంతులున్
సర్వలోకహితైషణులగు ప్రాచీనులు పన్నినపన్నాగములే- కాబట్టి
దేశకాలపాత్రానుసారముగా వర్తమానకాలమం దష్టాదశవిద్యల
నల్పించుకొనవచ్చును.

బ్రతుకుతెరువు

సకలజనసమ్మతమైన వర్తనకలవారికొఱకుమాత్రమే శ్రౌత
స్మార్తకర్మములు విధింపఁబడెనుగాని ఒరులకష్టమున బ్రతుకు నాలి
ప్పుచ్చుసోమరిపోతు బూకరిగాండ్రొకొక కెంతమాత్రము న్నానేకాదు.
బ్రతుకున కవశ్యములగు కృషి వాణిజ్యము పశుపాలనము- దుష్ట

శత్రుమర్ధనచాతుర్యము-గృహ వస్త్రాద్యవశ్యజీవనసదుపాయవిరచనా
 చాతుర్యము- సకలశిల్పకళాకౌశలముతోఁ దనతోడిపాటివారి నుఖ
 పెట్టి తానుసుఖపడనేరనివానికిఁ గేవలపరమార్థబోధకములగు వేద
 శాస్త్రాభ్యాసమునకును శ్రౌతస్మార్తవిధానములు జరుపుట కెంతయు
 న్బనికిరాఁడు పనికిరాఁడు-తెనుఁగెఱుఁగని సంస్కృతంబు తెన్నేమెఱుఁ
 గున్- నేర్చుకొని నెఱవేర్చుకొనకతీరని సంసారికకృత్యములే చేతఁ
 గానివారికిఁ గేవల పరమార్థసాధకములగు శ్రౌత్మస్మార్తకర్మము
 లాచరించు నేర్పెన్నటికి న్దురురనే కుదురదు- ఉట్టికెగర లేనమ్మ స్వర్గ
 మున కెట్లెగురును? వంచకులుటక్కరులు తుంటరులు దుర్వ్యసనాక్తులు
 కేవలస్వార్థపరులు కర్తవ్యాకర్తవ్యవివేకములేని తెలిసీ తెలియనిజ్ఞానలవ
 దుర్విదగ్ధులుతప్పజపములువిడిచిలొట్టలకుదిగునట్లుతనతోడిపాటివారును
 దానును సుఖముగా పరస్పరప్రేమానురాగములతో బ్రతుకు నెఱ
 వేర్చుకొనఁదగిన సుఖజీవనోపాయములను సంపాంచుకొనుటమాని
 గగనారవిందవర్ణనమగు కేవలపారలౌకికప్రయోజనములగు శ్రౌత
 స్మార్తకర్మాచరణమేలా? తనతోడిపాటివారి న్మోసపుచ్చి కష్టపెట్టక
 తనకష్టార్జితమునఁ దనకుటుంబమును సంతోషపెట్టి తా సుఖించినఁ
 జాలును- కేవల ముముక్షువులకుమాత్రమే యుద్దిష్టమగు పరమార్థ
 విచారణము మాలయూల్లో మంగళాష్టకములవలెఁ గేవలనిద్రాహార
 విహారసౌఖ్యసంపాదనప్రయోజనమగుసంసారముననిష్ఠలములగుటయే
 గాక నగుబాటుకూడఁ గాదా? కాఁబట్టి వేదవేదాంగవేత్తలమనియు
 శ్రౌతస్మార్తకర్మనిష్ఠాపరులమనియు స్వర్గమునకుఁ దమకు న్బెత్తెడే
 యెడమనియు తమభాష సంస్కృత మనియు నితరులభాష యప్రభంశ
 మును మ్లేచ్ఛితమనియు తమ్ము నుత్తపుణ్యమునకే కూడుగుడ్డలిచ్చి
 యందఱికన్న ముందుగా నాదరింపనివారందఱును నాస్తికులుం గుల
 బాహ్యులనియు ఉదరనిమిత్తం బహుకృతవేష మన్నట్లు అవివేకులు

పామరులుం బిచ్చివారును మఱియుం దమ్మును దీముపిట్టగావించుకొని లోకులను బెదరించి బ్రతుకనెంచిన మోసకాండ్రు.

ఓహో సెట్టిగారు ! నే నేమని మనవిచేసెదను. నేను సోమ యాజులనుగదా, యబద్ధమాడను చిత్తగించితిరా నాపిలుక, నానామ ములు, నాచేతితడియంగవస్త్రము, చిన్నరాగిజారీయును ఒక్క పూఁతే నా భోజనము. రాత్రి వాసెనపోతె, దానిలో నంచుకొను టకుఁ బప్పు పచ్చల్లూరుగాయలు. ఫలహారమైనపిమ్మట దొరకినన్ని పాలు. నాసోమిదేనికిఁ బదాతేండ్రవయసు. నా కిపుడు డెబ్బదవపడి. నేను బెండ్లాలపులి నిదివఱ కైదుగురుని మాటదక్కించుకున్నాను. ఇపుడు ముసిలిబోసిపుల్లినై యీపెను మీవంటిధర్మాతులసహాయము చేతఁ బెండ్లాడి పిల్లల న్గనుచున్నాను- కాపురమునకు నే బొత్తిగాఁ బనికిరా నై నప్పటికిఁ గర్మచెడిపోదా ? కాబట్టి మాశ్రోత్రియులలో “నూపిరివిడుచుచున్నప్పటికిఁ బెండ్లాడు” మాదిక్కుమాలినచావక తీరినిగూనివంపు మరియుద సరే యావల నగ్నిహోత్రమువేళ యగు కున్నది చిత్తగించుడి, మహానుభావుని. పురమందలి శ్రోత్రియులు పట్టాస్త్రపండితు లందఱము మీతరుణోపాయమునకై తెచ్చినాము చూడండి యీమహాత్ముఁడు వేదపండు. రాజసూయాంతశ్శౌతకర్మ ములు, పితృమేధాంత స్మార్తకర్మములు చేయించుటలో నింతవాఁ డిదివఱకు లేఁడిఁక ముందు పుట్టఁడు- వ్యాకరణమా పతంజలే- తర్కమా గౌతముఁడే- బుద్ధికి బృహస్పతిం జంపి పుట్టినాఁడు- వేయేల సర్వతస్త్రస్వతంత్రుఁడు దర్శనములన్నియును ముమ్మాటికి సకలవేదశాస్త్రములన్నియు నిమ్మహానీయునిసొమ్ములే- “పుంభావ సరస్వతి ఖఘఛర్షురథఘభప్రాముఖ్యాఖ్యాన ప్రఖ్యాక్షర క్షుభిత క్షుణ్ణావ చ్ఛేద్యావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ఖఫయ్-షససర్-మత్సేన్)న సరి మ్మత ప్రకృతిపురుషచతుర్వింశతి తత్త్వాకాశపంచాంగానాహత

మణిపూర స్వాదిష్ఠాన బ్రహ్మప్రళయ సమాద్యుచ్చిష్టప్రమాణ
ప్రమేయ సంశయ సంశయద్రవ్యగుణ విక్షేపణావక్షిపణాది కర్మాభావ
సమవాయకారణచక్రకదోషా నవస్థావస్థానుస్సర్గదురామాధ దౌష్ట్యే
షే త్వేత్యాహ పలాశఖాంఛినత్వా దర్శ్య హోమ పురోడాశ స్విష్టకృ
ద్భక్షణమదమత్తాంచాంచాలికేన కశ్చిన్నాయభ్యత్యశ్వకంవినాశాలా
ప్రవేశావభృథస్నాన యజ్ఞోపవీతసూత్ర నిష్పీడనోదకంత్రిః పరిషిచ్య
‘భూర్భూవస్వః’ మంత్రప్రాణాంత షోడశ వైదికస్మార్తవధ్యహం
బ్రహ్మస్మి” యేమి చెప్పుదు సెట్టిగారూ! యిమ్మహాత్ముడవతార పురుషుఁ
డాలాగుకాదు సాష్టాంగపడవలసినదే. చూచితీరా యీయూరి వేద
వేదాజ్ఞవేత్తలము మేమందఱము. మాతోనే యిప్పటికిఁ గొంత
బ్రాహ్మణ్యము నిలిచియున్నది. చిత్తగించండి బ్రహ్మరథశ్రోత్రియ
శిరోమణి మహామహామహామహాపాధ్యాయ పండితసార్వభౌముని
గ్రిందడుగు పెట్టనీ మీపొండరీకయాజులుగారి కిప్పుడు డెబ్బదేండ్లు
దాటినవి గాని యింకను చేయవలసిన మహావ్రత మొక్కటియే
తరువాయి. ఇంతలో గ్రహచార మపత్నీకుఁ డయ్యెను- సపత్నీకుఁడు
కాని యజ్ఞము చేయనర్హుఁడు కాఁ డోహో మీతాతతండ్రులు.
కు బేరునకై నఁ గొఱతకలదుగాని మీరు సర్వసంపత్సమ్మద్ధిమంతులు
“అగ్ని మేవవరూధంకృత్వా” అని యన్నాఁడు. మీవంటిధర్మాత్ము
లీమహావ్రతకర్మ సకలజనబాహుటముగా సలిపించకతీఱదు మీభారము
చూచినారా! లక్షరూపాయలు నగదున్న చొకవైదికునకై న
మీపొరు గిచ్చినాఁడా “వేదవిదే ఖలు దత్తం దత్తమ్” అన్నాఁడు
పదునాల్గేండ్లకన్యక మీసాలుకీఁడుచున్నది- పుస్తైముడివేయుట
తరువాయి- రెండువేలరూపాయలునగలకు నాలువేలరూపాయలు తిని
వేయుటకు కావలె నింతపండితుఁ డపత్నీకుఁడై శతవృద్ధైనప్పటి
కుంటకు బ్రాహ్మణ్య మిష్టపడ దీపుణ్యము మీరు దక్కించుకొన

వేమయ్యా కుబేరుఁడవు నీకొకపూఁటతాంబూలముపాటి సెలవు
లే దీయాఱువేలకూపాయలును “మాతంగకన్యాం మనసా స్మరామి”
అని మహాకవిచెప్పినట్టు మాతంగకులమనియుం దొట్టతొలిపెద్ద...
కులమని పేర్వడిన యాచిద్రావిడులనఁబడిన మాదిగలలోనుండి
బ్రాహ్మణక్షత్రియాది చాతుర్వర్ణ్యము బురదనుండి ముత్తైములు
పుట్టిన ట్లగపడుచున్నది- “అన్యోన్యమైత్రితో స్వార్థపరత మాని
యొరులకై తమబ్రతుకు నుపయోగించుమనుష్యుఁ డుత్తముఁడు-
హితముచేసి యూరకుండు, నన్నట్లుత్తమమనుష్యుఁడుకదా చండాలుఁ
డనువాఁడే కృషివాణిజ్యాదిసకలకార్యములందును దమబ్రతుకు సుఖ
మెంచక పశువులవలెఁ దోడ్పడుచుదురు. తక్కి-నచాతుర్వర్ణ్యమునకు
న్మాతంగకులమే యూతగోల.

వి శ్వ హి త కాంక్ష

అఱువదిలక్షలసంవత్సరముల కొకమాఱు క్రమక్రమముగా
సూర్యునకు మర్త్యలోకమంతయును దగ్గఱయై యొక్కక్షణములో
భస్మమై యాకసంబున నంతర్హితమగును. పిదప నాసూర్యగోళము
కూడ వాయుగ్నిజలపృథ్వితత్వము లన్యోన్యము కలిసి ఘనీభవించి
సముద్రములు పర్వతములు నదులు వనము లాకసమునఁ గల
భూమండలముగా నేర్పడుచున్నకొలంది నెనుబడినాల్గుకోట్లజీవరాసుల
నానావిధోద్భిజ్జస్వేదజాండజజరా ముజదేహులు “ధాతా యథా
పూర్వమకల్పయత్” అను శ్రుతిచొప్పునఁ బ్రత్యేకముగా స్త్రీపుం
వ్యక్తులేర్పడి ఋతుధర్మముననుసరించి యుద్భిజ్జములందు స్వేదజము
లందు నండజములందును జరాయుజములందుం బొడము కీటసరీసృప
పక్షిమృగమనుష్యజాతిదేహములందు సమానాకారములనున్న స్త్రీ
పుంవ్యక్తులు ఋతుధర్మానుసారముగా మిథునములు గట్టుకొని తమ

తమపోల్కి స్త్రీపుంరూపసంతానము న్నన మొదలిడును. సహజముగాఁ బుట్టిన కీట సరీసృప పక్షి మృగ నరులు దేవయోను లనంబడిరి. మొట్టమొదట స్త్రీపుంవ్యక్తుల పరస్పరసంభోగమువలనఁ గలిగిన దేహధారులు ద్విజ్జన్మస్వేదజాండజజరాయుజప్రాణులు మర్త్యు లనంబడిరి. యామర్త్యజీవులు సృష్టిమొదలు ముప్పదిరెండులక్షలయేండ్ల వఱకున్న కాలము కృతయుగము- తరువాతకలిగిన దేహధారులు పదాఱులక్షలయేండ్లవఱకు న్వలసిన కాలము త్రేతయుగము. పిదప నెన్నిదిలక్షలవత్సరములవఱకుఁగల సకలజంతుసృష్టికాలము ద్వాపరయుగము. కొట్టకొనకు నాల్గులక్షలవర్షములవఱ కున్న కాలము కలియుగము. పిమ్మట నఱువదిలక్షలవఱ కెట్టిసృష్టియును లేకున్న కాలము ప్రళయకాలము. ఇట్లు తుదమొద ల్లేఱుఁగఁ దరముకాని యఱువదిలక్షలసంవత్సరములగడవు తెన్ని గడచిననో లోకభాంధవుఁ డును కర్మసాక్షియు జగచ్ఛక్తువునగు సూర్యునకే యెఱుక. కృతయుగమున మర్త్యధర్మము మార కొక్కతీరుగా నుండును. త్రేతయుగమున నొకవంతు మాఱజొచ్చును- ద్వాపరము ధర్మమున సగమొడిదొడుకగుచు మాఱుచుండు- కలియుగమున ధర్మమంతయున్న సగము న్నిలుకడ నెట్లుమాఱునో యామాఱుదలఁ గూడఁ బోల్చునలవికాక ప్రతిక్షణము మాఱుచు యొక్కింతయును వ్యవస్థల లేక రానురాను సన్నగిలి తుదకు నిశ్శేషముగా మర్త్యలోకముతోఁ బ్రళయాగ్నిపాలై నశించును- చెట్టుచచ్చెడుకాలమునకుఁ గుక్కముటికిపిందెలన్నట్లు “కతా పంచసహస్రాణి జాయతే వర్ణసంకరః” అను తీరుగా నిపుడు వర్ణసాంకర్యము పొడచూపెను. శిష్టాచారము లడుగంటెను- దుస్వీతంత్ర్యము దురభిమానము కుతర్కము విపరీతభావనయును బెరుఁగఁ దక్కినజంతువుల సంగతియేమోకాని మనుష్యులందు మర్యాద తాఱుమాఱగుచుండెను- ఇపు డాదేయ

మెద్దో హేయమెద్దియో యెవఁడేజాతివాఁడో కర్తవ్యమెద్దియో తెలియరాక గడచినయైదు వేలసంవత్సరములక్రిందటఁగూడ ప్రాచీనుల యందు నిప్పటివారియం దచ్చటచట ముదిరిన యభావచేష్ట లున్నవని నిశ్చయించునంతదుస్థితిలో ధర్మమున్ బరఁగుచున్నది- దగ్ధపట న్యాయముగాఁ జాతుర్వర్ణమును శిష్టాచారమును నామమాత్ర వశేషములయినవి. ఓయీ ! యెప్పటిధర్మ మప్పటి దెప్పటికుల మర్యాద లప్పట్టివి. నీ కెందు కీయరణ్యరోదనమనినచో- 'ఏటికి వంకలున్నవిగాని నీటికి వంకలున్నవా' అనునట్లు కృతత్రేతద్వాపర కలియుగములం దెన్నఁడైన 'సోఽయం దేవదర్తః' అను న్యాయముగా నెచ్చటనున్నప్పటికి దేవదత్తుఁడు మాఱఁడుగా ? జనులందఱు న్గలసి యన్యోన్యప్రేమానురాగముల నున్నపుడు ఆరోగ్యమయినశరీరము నకు మం దవసరములేన ట్లీవ్రాత యవసరమేలేదు- నోర్చుకొని కొనుమోయిప్రతికక్షీ ! యారోగ్యముదప్పినపుడు నీ వెన్నిబింక ములు పెంకితనములు కట్టిపెట్టుకొని మొఱ్ఱో మందోమందో యనవా? ఇప్పటిజనము లేమియుఁ బోల్చువీలుకాని జన్నియ నున్నాడు-నిక్క-మే నారోగమే నే గుదుర్చుకొననేరనుగాని నాయిరుగుపొరుగులు హాయి నుంట నావారుసుఖముంట చూచుట నాస్వభావముగాన నిట్లీవ్రాత యొకమందై యిష్టులు నాతోడిపాటిమంచివారలు సుఖపడుదురు దొడ్డబుద్ధినలరుదురుగాక యని కోరుచుంటిని. ఇంతకును దేహస్మృతి యున్నదనుక నహంకారమమకారయుతుఁడై తన్ను న్దనకంటె వేఱుగా విశ్వము న్బరికించకతీటదుకనుకఁ బరోపకారమున కడ్డుఁ దగులు నాచారమును ద్యజించి పరోపకారకప్రవర్తనముం జేకొని తనపూర్వ నెఱవేర్చుమని సర్వశక్తియు సర్వకర్తయు నిర్మలాంత రంగప్రకాశకుఁడగు వాసుదేవు నహర్నిశము స్వేఁడుచు జీవయాత్రను గడపుచు బుద్ధిమంతుఁడు లోకులందఱిచేత మంచివాఁ డనిపించు

కొనును. యావజ్జీవము “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అను మంత్రముకన్న దగు మనుష్యాఁడు జపించఁదగినమంత్ర మింకెద్దియును లేదు. తాఁబుట్టకముం దున్న తనస్థితివలెఁ దేహత్యాగముపిదపఁ గలుగు తనస్థితి యేమగునో దైవమునకే యెఱుక. కావున ఫలాపేక్ష యెద్దియు న్మాని కేవల లోకోపకారమునకై తనబ్రతుకును వినియోగ పర్చుకొను నుపాయమునే మును లష్టాదశవిద్యల నుపదేశించి రని ముమ్మాటికి నమ్ముకొనవలయును. ఇది నా నమ్మకము మఱి యీనా మతముతో నెవ్వరై న నేకీభవించినయెడ నుపకారముపొందుదురేమో యని యిట్లు నిద్రాహారసౌఖ్యమునై న నుపేక్షించి యీగ్రంథమును రచించుచున్నాఁడను. సర్వాంతర్యామియగు భగవంతుఁ డీకృతి న్నొన సాగించుగాక.

మా న వ జీ వ న ర హ స్య ము

మొట్టమొదట స్వతంత్రముగాఁ బుట్టిన స్త్రీపురుషు లీడునకు వచ్చి యన్యోన్యముం బ్రేమించి కవగూడి తమకుఁ గలిగినశిశువును బన్నెండేడ్లవఱకుఁ బెంచి యింక నీయిచ్చవచ్చినట్లు బ్రతుకు మని విడిచిపెట్టి మఱి తాము కవగూడక తమపుట్టుటకును దమయన్యోన్య ప్రేమానురాగములకును దమకుఁ గలిగినసంతానమునకును మఱియుం దమవలె సృజింపఁబడిన యితరదేహధారులకును దమకుఁ బ్రత్యక్ష ముగాఁ దోచు జగత్కార్యములకన్నింటికినిఁ గారణమెద్దియో కనుఁ గొనుటకై తమ మిగిలినజీవితమును వినియోగించుచు ఋషిదంపతు లుఁనాఁ బరఁగిరి. ఆఋషిదంపతులకుఁ బుట్టిన స్త్రీలు పురుషు లన్యోన్యముం బ్రేమించి యీడునకువచ్చి పూర్వులవలె నొకసంతానము మాత్రమునఁ దృప్తిపడయఁజాలక ఋతువున్నంతవఱకుఁ దా మొదటఁ బ్రేమించిన పురుషునే స్త్రీ సేవించుచు నడవిలో వల్కల

ములుకట్టుకొనుటయును బడిపదేనుగురువఱకుఁ గుఱుంబములుచేరి
యొక్కచోఁ గుటీరములు నిర్మించుకొని కాఁపురములుచేయుచుఁ
గందమూలఫలములచేతమాత్రము జీవించుచు ఋషిసంతతివారమని
తమతమమూలపురుషులను బ్రత్యహము స్మరించుకొని వారియయో
నిజత్వమహత్వమును మఱి యొక్క సంతానముతోమాత్రమే యా
పుణ్యదంపతులు సంభోగవాంఛ న్నట్టిపెట్టుకొని పరమార్థవిచారణచేత
మాత్రమే తమజీవమాత్రఁ గడపుకొనఁగలిగినవ్రతమును గొనియాడు
కొనుచుం బరస్పరోపకార మొనరించుకొనుచు నడవిలోనున్న మేఁకల
నావుల న్మచ్చిక కావించుకొని పాల్బితుకుకొనుటయు దుంపలుడుకఁ
బెట్టుకొనుటయు నివ్వరిదంచుకొటయును గావలసినయాహారపదార్థ
ములను భూమినిబాగుచేసికొని పండించుకొనుటయును దమపాఁడిపంట
లకుఁ దోడుకమ్మని సూర్యచంద్రులను జుక్కలను గాలి వాన యగ్ని
నీరు భూమి చెట్లు పర్వతములు నదులు మొదలగుజగమునందలియన్ని
వస్తువులం దొకశక్తి యెద్దియో యున్నట్లు భావించి యట్టివేల్పును
దమబ్రతుకుసౌఖ్యము నభివృద్ధి కావించ వేఁడుకొనుచుఁ దాము తిను
పదార్థములను నావేల్పునకు మొట్టమొదట నివేదించి పిదపఁ దా
మనుభవించుచుం మదపుట్టుకకుం బెరుఁగుటకును మఱియు మృతికి న్నార
ణముగాఁ నెద్దియో దైవ మున్నదనియుఁ దా మంద అన్యోన్యోపకా
రము గావించుకొను చాదైవమును వేఁడుకొనుచుండినయెడలఁ
దాముకోరినట్లు తమబ్రతుకు హాయిగాఁ గడచునని దృఢముగా
నమ్ముకొనుచుఁ దమతమమూలపురుషుల కత్రిశాతమవశిష్టకశ్యప
భృగ్వంగిరభరద్వాజాది సప్తర్షి నామంబులిడి తద్గోత్రభవులము తా
మని నలువదితోమ్మిదిగోత్రములవారై మఱిలెక్కకుమిక్కిలియైన
యవాంతరగోత్రంబులం దామరతంపర జగమునందుఁ జిన్నచిన్న
కొండపల్లెలందుఁ బెక్కుతావుల నివసింపఁదొడఁగిరి- జనసమూహ

మధికమయినకొలది శాకాహారముదొరకనిచోట్లంగూడ నివసించి
 చేపలు మృగమాంసముకూడఁ దినక విధిలేనిచోట్లంగూడఁ గొందఱు
 నివసింపఁదొడఁగిరి. తామములు మొదలగునీతిబాధలం గాఁకటివెట్టిచే
 జేతఁజిక్కినశాకమునుగాని యేజంతువునైనఁగాని తుదకుఁ దమతోడి
 పాటివారినిగాని భక్షించి బ్రతుకు నిల్పుకొన నాసించిరి. ఈవిధముగా
 మనుష్యసంఘము పెరిగినకొలంది జగమం దన్నిచోట్లకును వ్యాపించి
 కేవలము మంచుదిబ్బలమీఁదను మఱి మండుచున్నయెడారుల
 యందును బర్వతములందును నదులందును నరులచేతను సముద్రము
 చేతను జుట్టఁబడిన చిన్నచిన్నదీప్తములందు ఘోరారణ్యములందును
 నివసించి శాకాహారమునకును మాంసాశనమునకుఁగూడ నలవాటు
 పడిరి. సంభోగవ్యసనము మానుకొనలేక ఋతురజస్సు బొత్తిగాఁ
 గట్టఁబడినవఱకు స్త్రీలు పురుషసంయోగసౌఖ్యమున నోలలాడుచుఁ
 దమబ్రతుకులు బొడిగించుకొనుటకై యాహారపదార్థములను సంపా
 దించుకొనుటకై తమపిల్లలనుగూడ నమ్ముకొనఁజొచ్చిరి. భూమిని
 బండించుకొనుటకై మఱి పాలకొఱకును మాంసముతినుటకొఱకై
 వివిధజంతువులను మనుష్యులనుగూడఁ గ్రయమిచ్చిగాని బలాత్కార
 ముగాఁగాని దొంగతనము మోసములచేతఁగాని స్వాధీనపర్చుకొను
 చుండిరి. శరీరబలము మఱి బుద్ధియుసాయముల సామర్థ్యముగల స్త్రీ
 గాని పురుషుఁడుగాని బలహీనులను జేతకానిమనుష్యులను జంతువు
 లను దనవశములోనుంచుకొని యథేష్టసుఖము లనుభవించుచుండును.
 జగమందుఁబెక్కుచోట్ల లెక్కింపనలవికాని గుంపుగుంపులుగా మను
 ష్యులుగూడి యొండొరులం దమవశముకావించుకొని యథేష్టభోగము
 లనుభవింప నాసించి పరస్పరకలహముంగొని జయాపజయంబులసుఖ
 దుఃఖంబు లనుభవింపఁజొచ్చిరి. కేవలము స్వార్థపరులై కుక్షింభరులై
 భత్యభత్యవివేకములేక తమసౌఖ్యముకై తమకంటెవేఱగునేప్రాణి

నైన హింసించుస్వభావముకలవారు మనుష్యులలో రాక్షసులు
 క్రవ్యాదు లసురులుం బూర్వదేవత లనంబడిరి- దేహముమాత్రము
 భక్షింపఁబడునుగాని స్వప్నజాగ్రత్సుషుల్తులం బరికించుసాక్షియగు
 చైతన్యము దేహాతిరిక్తము నిత్యమసి తెలిసి తమదేహము నుపే
 షించుస్వభావముకల మనుష్యులు సురలు దేవతలు మునులు
 బ్రాహ్మణు లనంబరఁగిరి- తోడిపాటివారికి రాక్షసులుభీకరులు-
 మఱి బ్రాహ్మణు లనుకూలురు- మొత్తముపై మనుష్యులలోఁ గేవల
 శాకాహారులై యేమిషచేతనైన జంతువులను జంపనొల్లక తమ
 తోడిపాటివారికి సంతోషకారులైనవారు దేవతలు. మఱి మాంశాశను
 లైలోకకంటకులై జీవహింసాపరులైనవారు రాక్షసులు-సుఖదుఃఖము
 లను రెండు నుపేక్షించి స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారపరాయణు
 లగువారు మనుష్యులలో దేవతలు భూసురు లనంబడుచు నిత్యమన
 స్సంతుష్టికిఁ బాత్రులై జననమరణప్రవాహరూపకసంసారమునకు
 సాక్షిమాత్రులై యుదాసీనులై యరిషడ్వర్గమునకు లోబడక జీవ
 న్ముక్తులగుచున్నారు- స్వార్థపరులై పరస్పరకలహముల నెడతెగ
 కరిషడ్వర్గమునకుఁ జిక్కి సకలవిషయభోగవ్యసనమగ్నులై తమ
 సౌఖ్యముకై తమతోడిపాటివారి నెల్లవిధముల బాధించుచు బుద్ధి
 మాంద్యమును హెచ్చించు మద్యమాంసాశనములకులోనై స్రక్చందన
 వనితాదిలంపటమును వదలలేనికూళలు రాక్షసులు ఘాతుకు లాత
 తాయులు నృశంసు లనంబడుచు జనభీకరులై యవివేక్కులై తాప
 త్రయాభీలదావాగ్నికి మిడుత లగుచున్నారు. తనతోడిపాటివారి దేహా
 రోగ్యాభివృద్ధికొఱకును మరియును వివేకాభివృద్ధిని గుఱించియును దా
 నెట్టియిక్కట్టులు నైఁచియైనఁ బాటుపడు వారు మనుష్యులలోఁ
 బ్రత్యక్ష దేవతలు భూసురులు మునులు మహాత్ములు బ్రాహ్మణులు
 పండితుల నాదరింపదగువారు. కేవల స్వార్థపరులై కుక్షింభరులై

తమ దేహసౌఖ్యముకొఱకై లోకలం బీడించువారు రాక్షసులు
 క్రూరులు దుర్వ్యసనపరులు తుద్రులు చండాలురు మూర్ఖు లనఁ
 గర్హింపఁదగువారు- అల్పసాత్తుష్టులు శాంతులు స్మనుష్యులలో
 నుత్తములు మఱియాసపోతులు వంచకులు స్మనుష్యులలో నధములు-
 ఉత్తమాధములకు నడిమివారు మధ్యములు- సృష్టిలో మొట్టమొదట
 మనుష్యులందుఁ గేవలముత్తములున్న కాలము కృతయుగము- కృత
 యుగమునందున్న మనుష్యసంఖ్య రెట్టించినకొలందిని త్రేతద్వాప
 రములందు మనుష్యులలో మధ్యము లధములు బొడఁజూపి కలియుగ
 మునం దెక్కడనో కోటి కిద్దఱు ముగ్గుఱు తప్ప నుత్తములు లేనే
 లేరు. కృతయుగమందున్న మనుష్యసంఖ్యకన్న రెండురెట్లు త్రేత
 యందును త్రేతకన్న నాల్గురెట్లు ద్వాపరమందును ద్వాపరయుగము
 కన్న నెన్నిది రెట్లుకలియుగమునందును మనుష్యులసృష్టిస్థితి నాశము లధిక
 మగుచుండును. పెరుఁగుట విఱుగుటకొఱకే ధరతగుట హెచ్చుకొఱకె
 తథ్యము సుమతీ” యనునట్లు కలియుగమునం దెంత విషయభోగ
 సృష్టి సంపాదనోపాయము హెచ్చుచుండునో స్వభావముగా నాశక
 సాధనముకూడ దానితోనే పెరుఁగుచుండును. ఇంతకును జగత్సృష్టి
 మొదలు కాలక్రమమున రానురాను చితపకాలమున స్వార్థపరత
 ముదిరినకొలంది నీకలికాలమున మనుష్యులలో నుత్తములు నామ
 మాత్రావశిష్టులుకాఁగా నధమాధములలో కేవల స్వార్థపరులు
 మాత్రము లోకద్రోహులయి చండాలజాతిగా నేర్పడి యొక్కటియే
 కుక్కముటికిగాఁ బెచ్చుపెరిఁగి యల్పాయువులైపుట్టి పరస్పరకలహ
 మునఁ గిట్టుచుందురు. తప్పనిసరి మిన్ను విఱిగి మీఁదఁబడిన నాఁప
 నెవరితరము? కాలకృత్యమునుమాన్ప నేరిశక్యము? కటకటా!
 జగమం దెక్కడనో యేమూలనో యొకరిద్దఱు నాబోంట్లు “వలదు
 వలదన్నలారా! మనలోమనకుఁ గలహమెందుకు? కోరికోరి యకాల

మృత్యువునా లయ్యెదరేల ? కొంచెమైననుఁ దగఁబంచి కుడువ మేలు
మనుష్యులందఱు స్థలసిమెలసి పరస్పరప్రేమానురాగములతో సమాన
భోగ్యము లనుభవించఁగలిగినపుడు ప్రతిజనున కొకవిధమయిన నిత్య
మనస్సంతోషికలిగి పొవలి యందఱిని జీవను క్తులఁ గావించు”నని
యిట్లెంత కాలమునఁ గన్నీరు సముద్రమై యుప్పొంగ బతిమాలి
వ్రాసినను నోటిమాటలం బోధించినను నిక్కముగా నరణ్యరోదన
ముగా ఘోరకలికాలము కాపింపకమానదని తెలిసియు నిట్లు వాత
వ్రాతలం దెల్పుచుంటున్నాడ సహజకృత్యమే.

సరియే- యెవ్వరిరుచి యెట్లున్నను సుఖజీవితేచ్ఛ యందఱికి
సమానమేకదా ? స్వాభిలషితసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనఁదగిన
యుపాయమునే పరమకారుణికులు స్పర్శజ్వలయిన గౌతమవ్యాసాది
మహర్షులు వేదశాస్త్రముఖములఁ బ్రాకృతులగు మనుష్యులకు
దేశకాలపాత్రోచితముగా నుపదేశించి పద్ధతు లేర్పర్చిరి. ఆ పద్ధతులే
శ్రౌతస్మార్తవిధులుగా లోకమున ననాది కాలమునుండియును మనుష్యు
లందఱును దేశకాలపాత్రానుసారముగా వాడుకొనుచున్నాడుకాని
నిక్కముగా దేశకాలపాత్రానుసారముగా మును లేర్పర్చిన మానవ
పద్ధతు లెపు డెట్లు మార్చుకొని వాడుకొనవలయునో యాసంగతి
స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారపరాయణులగు వేదశాస్త్రవేత్తలు
ప్రకృతానుసారముగాఁ జతుర్విధాభినయమూలముగా నిట్లు దెలుప
వలసివచ్చెను. “తినకరుచి, చొరకలోఁతు తెలియదన్న ట్లూపిరితీయు
చున్నవానికి వానిబ్రతుకు కష్టేష్టములు తెలియవుగా? సర్వజగత్సృష్టి
లయకార్యములకుఁ గారణమగుకాలము నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరము
కాదు. సూర్యాదినవగ్రహగతుల ననుసరించి జగత్కార్యము
లన్నియుం జరుగుచుంట సర్వజనప్రత్యక్షమైనప్పటికిని గ్రహనక్షత్ర
ములకన్నింటికి న్నారణమెద్దియో తెలియఁదరముకాదు. కాఁబట్టి

మనుష్యాదిసర్వజంతువు లనుభవించుకష్టములకు 'ఇదమిద్ధమ్' అని మూలకారణము నిర్ణయింపశక్యముకాదుగనుక నట్టిమూలకారణము నకు దైవమనియు నదృష్టమనియును గర్మమనియును విష్ణుమాయ యనియుం దెలియఁదరముకాని యెద్దియోతత్వమనియును వేదశాస్త్రములు పల్కుచున్నవని పెద్ద లనుచున్నారు. భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలిక కార్యములు కొంతవఱకు శక్తికొలంది కనిపెట్టుటకంటె మనుష్యుఁడు మఱెందుకై నను సమర్థుఁడుకాఁడు. ఏపనినై నను నెఱవేర్చుటకై తలపోసి ప్రయత్నముచేయుట పౌరుషము. మఱియు న్నార్యమును ముగించుట దైవవశము. కాఁబట్టి లోకములో జరుగుచున్నమంచి చెడ్డలకు మనుష్యుఁ డేమాత్రము న్లర్హ కానేకాఁడు “సాక్షీచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” అన్నట్లు మనుష్యుఁడు కేవలము సాక్షిమాత్రుఁడే కనుక నేను నాదను నహంకారమమకారములు వ్యర్థముగాఁ బొంద రాదుకాని యట్లుపొంగుచుంబొంగుచుఁ గ్రుంగుచుంటకుఁగూడ దైవమే కారణమగుట నిస్సందేహముగాన “నానుశోచంతిపండితా” అను భగవద్వాక్యముచొప్పున సంసారముకిటుకు తెలిసికొనునదృష్ట శాలురగు పండితులకు వేదశాస్త్రములతోఁ బనిలేదుగాని యహంకారమమకారదూషితులగు పామరులకుమాత్రమే వేదశాస్త్రము లుద్దిష్టములయినవి.

శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నాయుర్వేదాంతరూఢములై మనుష్యులు నీరోగముగాఁ బిల్లలన్గని సుఖముగా నూఱేండ్లు బ్రతుకు వైద్యసాధనములనే చెప్పుచున్నవి. “దధ్నేంద్రియకామాస్య జుహుయాత్” అనుటచే తదధిభక్షణముచేత వీర్యపుష్టికలుగు “ఘృతేనవర్ధతేబుద్ధిః” ఘృతపానముచేత బుద్ధి యభివృద్ధియగును. కొన్నికొన్నివస్తువు లగ్నిలో వేల్చినపుడు కలిగినపొగ యొడలికిఁ బట్టినపుడు కొన్నికొన్నిరోగము లుపశమించి మనుష్యుల కారోగ్య

మిచ్చుటయేగాక యాపొగ యాకసమున్నగలిసి వర్షముకురియుటకుఁ
గూడఁ గారణమగును. కాఁబట్టి “యజ్ఞాత్పర్జన్యః పర్జన్యాద్వృష్టిః”
అని చెప్పఁబడెను. కాఁబట్టి వర్షమువలన సస్యము సస్యముతినుటచేతఁ
బశువు లభివృద్ధిపొందుచున్నవి. కనుకనే “పశుకామోహ్యేతేనయ
జేత” పురుషప్రయత్న మీవిధముగాఁజేసిన పశువృద్ధి యగునని
చెప్పఁబడెను. “యోవృష్టికామోయో అన్నాద్యకామోయః స్వర్గ
కామః ససౌభ రేణస్తువీత” అనుటచేత మానవులకుఁ దమబ్రతుకు
నందలి యభీష్టసౌఖ్యములు చేకూర్చుకొనఁ దగినసాధనములనే
శ్రౌతస్మార్తవిధులన్నియు నుపదేశించుచున్నవి. ఏదోపరమార్థము
స్వర్గము చేకూరునని యాసపెట్టినట్లాని లోకులు సరిగా నాషధనేన
చేసి చెప్పినట్లు తిరుగరనిమునులు శ్రౌతస్మార్తవిధులందుఁ జెప్పిన
పారలౌకికసౌఖ్యములన్నియు నీసంసారమం దనుభవించఁదగిన సౌఖ్య
ములే- స్వార్థపరు లెంతమాత్రము న్నాక కేవల లోకోపకారపరా
యణులై సర్వజ్ఞ లతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషులు వేదశాస్త్రముల
నోబ్ధించినటులనడుచుకొన్న మనుష్యు లభీష్టసంపదలం దెందఱందెదరు-
అభీష్టసౌఖ్యములనందుటకై యందఱు న్గోరక మానరుకదా? కోర్కె
నెఱవేఱుట దైవాధీనము- “దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు
దైవతమ్, తస్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా”
జగత్తునందు జరిగెడుక్రియలన్నియు నెద్దియో మనుష్యులయూహ
కందని దైవమనుపేరిటికారణముచేత జగత్తునందు నెఱవేఱుచున్నవి.
జగత్తునఁగా జంతుజాలమునకుఁ గావలసినసుఖసంపద- మంత్ర
మనఁగా సుఖమందుటకై చేయుపురుషప్రయత్నము- బ్రాహ్మణుఁ
డనఁగా సుఖసంపద యెట్లులభించునో యాయుసాయము వెల్లడించు
వేదశాస్త్రవేత్త- కాఁబట్టి వేదశాస్త్రరహస్యములెఱిగి లోకోప
కారమున్ఱాగించు పెద్ద తేర్పర్చినపద్ధతులంబట్టి నడుచుకొన్నవా రిహ

పరసౌఖ్యములం దప్పక పొందెదరు. శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు
 నైశికాలపాత్రానుసారముగా జనులందఱు తాచరించుకొనక తీరదు.
 తనతోడిపాటిజనులకందఱికి న్నమ్మతముగ నడుచుకొన్న బుద్ధి
 మంతుఁడు తనబ్రతుకునఁ జేయుపనులన్నియును వేదచోదితకర్మ
 ములు కాకమానవు. సత్యమును భూతదయయు న్గలవానిబ్రతు
 కంతయును సకలవేదశాస్త్రచోదిత ధర్మస్వరూపకమే. “సౌభరే
 పురుషశ్రుతేః నిధనం కామసంయోగః” అను సూత్రముచేత నిహ
 పరసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనుటకై పురుషప్రయత్న మవశ్యక ర్తవ్య
 మని నిర్దేశింపఁబడెను. కాఁబట్టి వెట్టి మొట్టిమెట్టవేదాంతముల న్గట్టి
 పెట్టి సర్వము నైవాధీనమేయని మాటవాసికను సోమరిపోతుమాట
 లను లక్ష్యపెట్టక బాగుపడగోరినవారందఱును సత్యదయాభివర్ధకమగు
 మంచినడవడి న్దప్పక తమతోడిపాటివారిని సుఖపెట్టి తరింపఁజేసి
 తాము సుఖపడి తరించుచున్నారు. “వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నినాద
 ధీత-గ్రీష్మే రాజన్యః శరదివైశ్యః” అను శ్రుతులకు వసంతర్తువు
 నందు సత్కర్మమాచరించినమనుష్యుఁడు బ్రాహ్మణుఁడనియు గ్రీష్మ
 ర్తువునందు లోకోపకారమునకై కష్టపడువాఁడు రాజన్యుఁడనియు
 శరదర్తువునందు సత్కర్మమాచరించువాఁడు వైశ్యుఁడనియు బిరుదు
 లందెదరని యర్థము. మొత్తముపై మనుష్యులలో సత్యభూతదయల
 న్దప్పక లోకోపకారమునకై నాల్గుపాళ్లు పూర్ణముగాఁ ద్రికరణ
 శుద్ధిగా సత్కర్మ మాచరించినవాఁ డుత్తమోత్తముఁడు బ్రాహ్మ
 ణుఁడు- ముప్పాలునడిపినవాఁడు క్షత్రియుఁడు సగబాలునడిపినవాఁడు
 మధ్యముఁడు వైశ్యుఁడొక్కపాటిమాత్రమే మంచిపనికై కష్టపడువాఁ
 డధముఁడు శూద్రుఁడని యర్థము- వేయేల సమస్త వేదశాస్త్రములు
 న్విద్యెలన్నియున్గూడ మనుష్యు లభీష్టాయురారోగ్యైశ్వర్యము లనుభ
 వింపఁదగినయుపాయములనే బోధించుచున్నవి. ఆధివ్యాధులంటక

సుఖముగా మిక్కిలియారోగ్యాభివృద్ధికలుగువిధమున నిద్రాహార విహారములందు మిక్కిలి జాగరూకతతోఁ బ్రవర్తించినమనుష్యులు తప్ప కిహాపరలోకములరెండింటినిం దరించి తమపుట్టుక న్నార్థక్యము చేసికొనఁగలరు. ధర్మార్థకామముల న్సరిగా వ్యవహరింపక దుర్వ్యసన పరులైన సోమరిపోతుల కిహాపరసౌఖ్యమెద్దియుఁగలుగదు- కలుగదు. ఉభయలోకసౌఖ్యముపొందనెంచువారు వేదశాస్త్రములను విశ్వసించి తమతమకులమర్యాదప్రకారమున నడుచుకొనకతీరుదు. “వాయవ్యం శ్వేతమాలభేత భూతికామః” అనఁగా ఆవు సరిగాఁ బాలిచ్చుటకై యద్దానియెదట దానిదూడను లాలించవలయు నట్లు లాలింపఁబడిన దూడగల యావుపాలు త్రాగినవారికి వాతరోగ మంటదని తాత్పర్యముగాని వాయుదేవతాప్రీతికై తెల్లదూడను జంపవలయునని గోమాంసభక్షకులు చెప్పునర్థ మెంతమాత్రము న్సరికాదు- సర్వ భూతదయనుబోధించుశ్రౌతస్మార్త విధు లహింసాపరములుగాని రవంత యున్ బశుహింసను బోధింపవు. మాంసప్రియులు క్రూరకర్ములగు కుక్షింభరులు పామరుల న్వశపర్చుకొని “పశుమాలభేత” అను శ్రుతి పశువునుజంపుట వేదచోదితమని యపార్థమునుజెప్పుచున్నారు “శ్వేత మాలభేత” అను శ్రుతి మొదవు సంతోషించుటకై పాలుబితుకు కొనువాడు మొదట దానిదూడను ముద్దుపెట్టుకొని లాలించవలయు నని ప్రతిపాదించిన యర్థమునే ముమ్మాటికి నోబ్బింపుచున్నది. “అథాతోఽగ్నిమాగ్నిష్టోమేనాను యజతి- అగ్నిం యజతి- సమిధో యజతి” అను శ్రుతులం దగ్నియు సమిత్తును నిక్కముగా నొకవిధ మయిన యజ్ఞవిశేషములపేర్లుగాని యగ్నియుం గట్టియలుం గానేకావు. “భావనాం వినా ద్రవ్యస్వరూపమేవ నాస్తిఖిలు” అనుటచేత సకల భూతదయనుమాత్రమే బోధించుశ్రుతిస్మృతులు జీవహింసను బశు హింసను విధించుచున్నవని కూరులు స్మాంశాశనవ్యసనపరులగు దుర్జ

నులు తప్పనిక్కముగా మనుష్యుడైనవాడెవడు నైపుడుచెప్పడు-
 “ఐంద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్స్వజాకామః” అనుశ్రుతి యైంద్రమను
 నోషధిని బదునొక్కసారి పుటమిపెట్టిసేవించినవారు తప్పక పిల్లలన్గనఁ
 దగినశక్తి న్వహించెదరని యర్థము. శ్రుతిస్మృతులన్నియును సకలా
 భీష్టాదశవిద్యలు నాధివ్యాధులు మాన్చి యాయురారోగ్యసౌఖ్యమిడు
 నుపాయములనే బోధించుచున్నవి. “స్వర్గకామోయజేత” అనుచోట
 మిక్కిలి యారోగ్యముగా హాయిగా బ్రతుక నెంచినవారు వైద్య
 శాస్త్రానుసారముగా నిద్రాహారవిహారముల న్సరిగాఁబ్రవర్తింపవలయు
 ననియే బోధించుచున్నవి. ఇహమందు సరిగాఁబ్రవర్తించి దేహారో
 గ్యము న్సంపాదించుకొననేరనివారికి స్వర్గసౌఖ్యము లేనేలేదు.
 కాఁబట్టి యెవ్వరికైన నిర్దేశింపశక్యముకాని దైవమున్నూర్చించితింపక
 కేవల పౌరుషమునే యాసరాచేసికొని వేదశాస్త్రముఖములం బెద్ద
 లుపదేశించిన తెరువున దేశకాలపాత్రోచితప్రవర్తనమున్గొని బుద్ధి
 మంతుఁ డొరులకుమేల్చేసి యొరులయనుగ్రహమును సంపాదించుకొని
 హాయిగాఁ దనబ్రతుకు గడపుకొనవలయును. పల్లముంబట్టి నీ ర్పాటు
 నట్లు పురుషప్రయత్నము న్దప్పక దైవము వెంబడింపకమానదు.

“యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అనుటచేతఁ
 బురుషప్రయత్నానుసారముగా దైవము ఫలమిచ్చునుగనుకనే దైవ
 పౌరుషములలోఁ బౌరుషమే ముఖ్యముకానిచో వేదశాస్త్రములు
 విధినిషేధములం బ్రతిపాదించనే ప్రతిపాదించవు, దైవమే ముఖ్య
 మగునెడల లోకములో శాస్త్రప్రవృత్తియే పుట్టకుండును. శ్రౌత
 స్మార్తకర్మములయవసరమే లేకుండును. సుఖాభిలాషమున్నంతవఱకుం
 బురుషప్రయత్న మత్యంతావశ్యకము కాకతీయదు. అహంకార
 మమకారములున్నంతవఱకుం బౌరుషమే ముఖ్యము. అహంకార
 మమకారము లుడిగినవాడు దైవస్వరూపుడేకనుక వాని కే వేద

శాస్త్రములతోనైనఁ బని లేనేలేదు. “యావజ్జీవం దర్శపార్ణ
మాసాభ్యాం యజేత” సుఖాభిలాష మమావాస్యతో మొలకెత్తి
వెన్నెలవలెఁ బున్నమతో నిండారఁబండును కనుకఁ బురుష
ప్రయత్నము వ్రనయభీష్టము న్నెఱవేర్చుకొనుటకై ప్రారంభించిన
కాలము దర్శ మనంబడును. మఱి యాకోర్కె సంపూర్ణముగా
ఫలించినకాలము పార్ణమి యనంబడును— కాఁబట్టి ప్రతిమానవుఁడు
తనకోరిన కోర్కె న్నెఱవేర్చుకొనుటకై తాఁ జేయవలసినపురుష
ప్రయత్నము చంద్రకళ శుక్లపక్షమునఁ బ్రతిదినము రెట్టించినట్లు
రెట్టింపఁజేసికొనవలెనని యాశ్రుతియొక్క తాత్పర్యము. బ్రతుకు
నందలి పురుషప్రయత్నము వెన్నెల యమావాస్యనుండి తలచూపి
పున్నమతో సంపూర్ణమగునట్లు దేహావసానముతో సంపూర్ణముగా
ఫలించి స్వర్గమను పండువెన్నెలగాఁ బరిణమింపఁజేసికొను మనుష్యుఁడే
వేదశాస్త్రానుసారముగాఁ బ్రవర్తించిన బుద్ధిమంతుఁడు బుద్ధిమంతుఁడు
మఱియును బ్రతిమనుష్యుఁడు యావజ్జీవము “క్షణశః కణశశ్చైచ
విద్యామర్థంచ సాధయేత్” అనునట్లు విద్య యనఁగాఁ దనతోడిపాటి
వారి యనుగ్రహము సంపాదించుకొనునుపాయము మఱి యర్థ
మనఁగా సుఖజీవనము. విధేయోద్వేషములగు విద్యార్థముల
రెండింటినిం బౌరుషముచేత బుద్ధిమంతుఁడు సాధిండుకొని తన
బ్రతుకు సార్థకమొనరించుకొనును— “యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రం
జుహోతి” బుద్ధిమంతుఁడైనవాఁడు నిద్రాహారవిహారముల న్నియ
మముతో లోకోపకారముగానడుపుకొని యొరులసుఖపెట్టి తా సుఖ
పడునని శ్రుతితాత్పర్యము— అగ్నిహోత్రమనఁ దా లోకోపకారక
పురుషప్రయత్నమని యర్థము. ఇంతకును ఫలితార్థము దైవము—
నీరు పౌరుషము తరంగమునలె నీటియొక్కవికారముకావున దైవ
పౌరుషములకు వస్తుభేదము లేనేలేదు— దైవము సత్యము పౌరుషము

మనఃకల్పితము— కావున సహజపద్ధతియగు దైవమే పౌరుషమునకు మూలకారణమని యొప్పుకొనకతీరదు. మఱియును వేదశాస్త్ర విధ్యుక్తముగాఁ బ్రవర్తించినవానికిఁ దప్పక దైవమే వాస్తవము మఱి పురుషప్రయత్నమంతయును వృథాభ్రాంతికల్పితమని బోధ పడును— శ్రౌతస్మార్తవిధ్యుక్తకర్మముల నాచరించునపుడు పురుష ప్రయత్నమునఁ బ్రమాదమునకు దైవమే కారణము— కాఁబట్టి ప్రాయశ్చిత్తము ప్రమాదమొనర్చిన పురుషకారమున విధింపఁ బడెనుగాని దైవకారమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్త మెంతమాత్రమును విధింపఁబడలేదు— పౌరుషమునకే పొరపాటుగాని నిక్కముగా దైవమునకుఁ బొరపాటు భ్రాంతియుం బ్రమాదముం బశ్చాత్తాపముం బ్రాయశ్చిత్తము నాకసమునకు వికారమువలె లేనేలేదు. ఇంతకు జరిగినమంచిచెడ్డ లనుభవించుటకు మాత్రమేగాని నిక్కముగా మేల్కొడులొనర్చుటకు మనుష్యుఁ డేపాటియు న్నమర్థుఁడుకాఁడు— సూర్యునుదయింపఁజేయుటకుఁగాని యస్తమింపఁ జేయుటకుఁగాని యెట్లు మనుష్యుఁడు శక్తుఁడుకాఁడో యట్లే మంచిపనిగాని చెడ్డపని గాని చేయుటకు నమర్థుఁడుకాఁడు. మనుష్యుఁ డేపనినైనను జరుప లేఁడుగాని జరిగినమంచిచెడ్డ లనుభవించకతీరదు. పౌరుష మేపని నెఱవేర్చ లేదుగాని కడచినకష్టసుఖములను మనుష్యులచేత ననుభవింపఁజేయును. దైవము పనులన్నియు న్నెఱవేర్చునుగాని తా నెఱవేర్చుపనులవల్లఁ గలిగినకష్టసుఖములు రవంతయు ననుభవించదు— పనియొనర్చుటమాత్రమే దైవమువంతు మఱి దైవకృత్యము లనుభవించుట పౌరుష మనఁగా జీవులవంతు చావకతీరని గూనివంపువలె మనుష్యాదిదేహధారులు దైవకృత్యములవలనఁ దమకు వచ్చు కష్టసుఖములు యావజ్జీవ మనుభవించకతీరదు.

“ప్రారబ్ధకర్మణాం భోగాదేవక్షయః” అనుచోట ప్రారబ్ధ కర్మములనఁగా దైవకృత్యములని పండితార్థము. పురుషప్రయత్నము

వ్యర్థము దైవకృత్యమనుభవించక తీరదను నిశ్చయజ్ఞానము వేదశాస్త్ర
పద్ధతులంబట్టి పెద్దల బోధించినట్లు పురుషప్రయత్నము దృఢముగా
నొనర్చు వ్రతపరాయణులగు మనుష్యు లెఱిగి “స్వభావోహి ప్రవ
ర్తతే- కాతత్ర పరివేదనా- నానుశోచంతి పండితాః” అను రీతిగా
దృఢమనస్కులై యోర్మిగొని యుదాసీనులై కైవల్యమందు
చున్నారు- తినకరుచి చొరకలోతు తెలియదుగనుక పెద్దలు వేద
శాస్త్రముఖములం బోధించినచొప్పున సత్కర్మాచరణమునకై దృఢ
పురుషప్రయత్నము చేయఁగలవిద్వాంసులకుఁ దప్ప “ఈశ్వర స్సత్యం
జగన్నిధ్యై” అను సంగతి బోధపడి నిత్యమనస్సంతుష్టి కలుగ నేరదు.
కనుక మునులేర్పఱచిన శిష్టాచారపద్ధతులను శ్రేయస్కాములగు
మనుష్యు లవలంబించుట యవశ్యక ర్తవ్యము కర్తవ్యము. “స్వర్గ
కామోయజేత” స్వర్గ మనఁగా సహంకారమమకారములుడిగి
యథాలాభసంతుష్టి యట్టి నిత్యసంతోష మభిలషించినబుద్ధిమంతుఁడు
స్వర్గకాముఁ డనంబడును- స్వర్గము పొందుటకుఁదగినయుపాయము
యజ్ఞ మనంబడును. యజ్ఞ మనఁగా “యజపూజాయామ్” అనుట
చేత భగవంతునిం బూజించుట యజ్ఞ మనఁబడును. పూజించుట
యనఁగాఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రేమించుట- భగవంతుఁ డనఁగా
నైశ్వర్యవంతుఁడుమఱి యైశ్వర్య మనఁగా సకలలోకరంజకశక్తి. ధర్మ
మనఁగా భూతదయ. కాఁబట్టి సర్వలోకోపకారకమగు నహింసావ్రతము
కలవాఁడే స్వర్గకాముఁడైన సోమయాజి యనఁదగిన పుణ్యాత్ముఁడు-
సరేగాని యింతకును మంచిచెడ్డలు భావనామూలములు- జగము
నందు మంచియంతయును నిక్కమగుదైవము- మఱిచెడ్డయంకయు
స్మనోభాంతికల్పితము కుందేటికొమ్మునలె నామమాత్రమగు
హుళక్కి- లోకములోఁ జెడ్డ లేనేలేదు- “హరిరేవ జగజ్జగదేవ
హరి ర్హరితో జగతో నహి భిన్నతనూః” అనునట్లు “బ్రహ్మసత్యం

జగన్మిథ్యా” అన్న టీదైవమే వాస్తవము మఱి పౌరుషము కల్ల
 యని దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బెద్ద లేర్పర్చిన మరియుదననుస
 రించి పురుషప్రయత్నముమానక తనబ్రతుకునఁ బ్రమాదములు
 తటస్థించినప్పటికిం బట్టినపట్టు విడువక పశ్చాత్తాపముపొంది ప్రాయ
 శ్చిత్తముంగొనుచు సకలలోకోపకారకధర్మమునఁ బ్రవర్తించువానికి
 మాత్రమే నిరూఢిగా సత్యము బోధపడి జీవన్ముక్తియను నిత్యమన
 స్సంతుష్టి లభించి యనర్థకరములగు సహంకారమమకార ముపశ
 మించి దైవములో నైక్యమగుట సంభవించును. “యావజ్జీవ మగ్ని
 హోత్రం జుహోతి - యావజ్జీవం దర్శపూర్ణమాసాభ్యాయజేత”
 అనఁగాఁ బురుషప్రయత్నము దృఢముగాఁ జేసి యాహోగ్యముగా
 శరీరమున్నాచుకొనుటకై “అగ్ని మూలంబలం పుంసాం రేతో మూలంచ
 జీవితమ్-తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వహ్నిం శుక్రంచ రక్షయేత్” అను
 న్యాయముగా జతరాగ్నిం బధ్యాశనముచేత సరిచేసికొని సప్తధాతు
 వులం బలపర్చుకొని పితృదేవతాకమయిన యమావాస్యేష్టిరూపక
 మగు శిష్టాచారపద్ధతి న్నడచి నింజఃపున్నమవెన్నెలవలె బుద్ధిమూల
 మగు శతాయువు న్సంపాదించుకొనవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము.
 సర్వలోకోపకారపరాయణులై చంద్రకళచాటున వసించుపితృదేవతల
 యనుగ్రహమును సంపాదించుకొనుటకై “అన్నస్యక్షుదితం పాత్రమ్”
 అనునట్లు న్యాయార్జితద్రవ్యమును నినియోగించి భూతత్పత్తిచేయు
 వార లిహపరసౌఖ్యముం జూఱుకొందురని మొత్తముపై శ్రౌతస్మార్త
 విధులన్నియు న్వేల్లడించుచున్నవి. పున్నమ యనఁగా సంపూర్ణ
 యశావన మమావాస్య యనఁగా శరీరబలము బొత్తిగా తగ్గిపోయిన
 దేహావసానసమయము- “దర్శపూర్ణమాసాభ్యామ్” అనఁగా పున్నమ
 నంటి సంపదయందు నమావాస్యనంటి యాపత్సమయమందు న్గల్గి
 లేముల రెండింటియందును “యజేత” పురుషప్రయత్నము సరిగాఁ జేసి

లోకోపకారకధర్మమునఁ బ్రవర్తించవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము. ఆహారనిద్రావిహారనియమ మగ్నిపరిచర్య దివ్యాషధముల నగ్ని న్వేల్చిన ధూమసంపర్కము మొదలగుసంపూర్ణాంగములలో విధ్యుక్తముగా భగవదారాధనచేయువారి కైహికాముష్మికసంపద కరతలామలకమని శ్రౌతస్మార్తపద్ధతులం బెద్దలు వెల్లడించినారు- సుఖాభిలాషముగల సంసారులందఱు న్దప్పక పెద్ద లేర్పర్చిన కట్టుపాట్ల ననుసరించి యభీష్టసంపదలు తప్పక పొందెదరు- “ఉదితే జుహోతి- అనుదితే జుహోతి” అనుటచేత ధర్మాచరణ దేశకాలపాత్రానుసారము బలురకములం గన్నట్లుచున్నది. కాఁబట్టి యిద్ది యిట్లే చేయవలయునను నియమ మే ధర్మమునకైన న్లేదు. బ్రతికిన దూరు మానినది మం దన్నట్లు తనతోడిపాటివారి కుపకారముగావించిన నడువడి యంతయును మనుష్యుఁడు యావజ్జీవ మాచరించవలసిన ధర్మమే యగును. లోకోపకారకమగు కర్మమంతయును విధ్యుక్తముకాక మానదు “కర్తా భోక్తా జనార్దనః” అనునట్టిజగమును జగమునడిపించు వాఁడును దేవుఁడే- దేవునికన్న నిక్కముగా వేతే మతేవస్తువును లేనేలేదు. నేను నాది నా కిది కావలె నిద్ది యక్కఱలేదను తెలివి యెండమావులనీటివలె భ్రాంతిమూలముకాని వాస్తవము కానేకాదు.

శోకమోహోజహోతి- భిద్యంతే సర్వసంశయాస్తస్మి స్తోష్టే పరావరే” అను తీరుగా నహంకారమమకారములు వదిలినందప్ప జీవన్ముక్తి కలుగ నేరదు. పెద్దలు వేదశాస్త్రముఖమున బోధించిన యహింసావ్రతపరాయణునకుఁదప్ప నహంకారమమకారములు కేవల స్వార్థపరస్వోదరమాత్రపూరకున కెన్నఁడు న్వదలనే వదలవు. కావున సర్వలోకోపకారకప్రవర్తనమను యజ్ఞదీక్షవహించి పెద్దలు బోధించినధర్మమార్గమున నడిచిన సజ్జనునకుమాత్రమే “త్యాగేనై కే నమృతత్వ మానశుః” అనురీతిగా నహంకార మమకారాత్మక

స్వార్థపరత మానుకొని కేవల లోకరంజనముకై మాత్రమే తన బ్రతుకు వినియోగించుట యనంబడు త్యాగయజ్ఞాచరణముచేతఁ దప్ప నమృతకైవల్య మనంబడు శ్రుతి ప్రతిపాదితాపూర్వస్వార్థఫలము లభించనేరదు. మనోవాక్కాయకములని యజ్ఞములు మున్విధము లవి యథాపూర్వముగా నొకదానికొకటి కారణములు. “పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్” అను పెద్దలవాక్యమునొప్పున నొరులకు మేలుగోరుట స్వార్థదాయకమగు పుణ్యకార్యమనియు నితరుల న్దససౌఖ్యముకై బాధించుట సరకవేదనాకారణమగు పాపకృత్యమనియుం దెలిసికొని స్వార్థసరకస్వరూపకమగు పరలోకమున్నదని నమ్ముకొని “స్వర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” అని నిరంతరమును గోరుచుంట మానసికయజ్ఞము. సర్వజనరంజకముగాఁబల్కుటవాగ్యజ్ఞము-లోకోపకారకముగాఁ బ్రవర్తించుట కాయకయజ్ఞ మిట్లు త్రికరణ శుద్ధిగా పరోపకారమును యావజ్జీవనము న్జేయువాఁడే “యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రం జుహోతి” అనుశీరుగా నగ్నిహోత్రమనుపేరఁ బరఁగు బ్రతుకనుయజ్ఞమును యథావిధిగాఁ జేయఁగలిగిన యజ్ఞ యనిపించుకొని సంసారమను సరకాపదపాల్పడక నిత్యసంతుష్టియను నపూర్వ స్వార్థసంపద న్సంపాదించుకొనఁదగును.

“కర్మాణ్యపి జైమినిః ఫలార్థత్వాత్ - ఫలంచ పురుషార్థత్వాత్ - పురుషశ్చ కర్మార్థత్వాత్” అను సూత్రములంబట్టి వడ్లుదంచుట బియ్యముకొఱకు, బియ్య మన్నముకొఱ, కన్న మాఁకలితీర్చుకొనుటకొఱ, కాఁకలితీర్చుకొనుటకొఱకు బ్రతుకుకోరుట జీవునకు స్వభావము. హాయిగాబ్రతుకుటయే స్వార్థ మనంబడును. స్వార్థకామోయజేత “హాయిగా బ్రతుక నెంచుమానుషదేహధారి యజ్ఞము చేయవలయును. యజ్ఞ మనఁగా హాయిగా బ్రతుకుటకై తగినరీతి నన్నము కూర్చుకొని యాఁకలిస్తీర్చుకొని సంతుష్టిపొందుట. హాయిగా బ్రతు

కుట యనుయజ్ఞముయొక్క సంభారములు ప్రయాజము లనంబడును. దర్శపూర్ణమాసయజ్ఞస్వరూపమగు మానుషజీవితమునకు సకలశ్రౌత స్మార్తవిధులన్నియును సాధనములే. దేహధారి కభీష్టజీవనమను స్వర్గమును సంపాదించుకొనుటకై బియ్యమును వండుకొనుటకై యగ్ని నీచు వంటకట్టెలు పాత్రములు పొయ్యి పొయ్యిపెట్టుకొనుటకై వేది కాస్థలము వడ్లుదంచుకొనుటకై కోళ్లు కోకళ్ళు దంచుకొనుశ్రమను మఱిపించుటకై న దంపుశ్శపాట వడ్లు పండించుకొనుటకై పొలము పొలము దున్నుటకు నాఁగళ్ళు నక్కలు పూజలు పలుపులు సరు గుళ్ళు బండ్లు పసరము లుడుపులు కోతలు గ్రామదేవతలు జాత రలు కోళ్ళు గొట్టెలంగోయు మ్రొక్కు లీవ్యవసాయమంతయున్న డుపఁ దగినపెద్దలు వివిధములగుపనిముట్లు శిష్టాచారపద్ధతులు వేదశాస్త్రములు శ్రౌతస్మార్తవిధానములు దేవత లాదేవతాప్రీతివిధానము లన్నియును హాయిగా మనుష్యుఁడు యావజ్జీవము యజమానుఁడను పేరఁ బరఁగి పశుకామః- పుత్రకామః- స్వర్గకామః అను శ్రుతులం బట్టి యాధివ్యాధు లంటనిరీతి హాయిగాఁ బొట్టపోషించుకొనకతీఱదు- కనుకనే “యజేత” అని సుఖజీవనేచ్ఛగల దేహి యన్నసంపాదకకర్మ స్వరూపమగు యజ్ఞమును జేసికొనకతీఱదని శ్రుతి విధించుచున్నది- స్వభావమగు నాఁకలితీర్చి సంతృప్తిసొందించునన్నమును సంపాదించు కొనుట కేర్పడిన సాధనములే శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞకర్మములన్నియును. ఆఁకలితీఱినపిమ్మట సంతృప్తుఁడై సుఖావేశమున నొడలుమఱచి యానందించుచున్నపుడు శ్రౌతస్మార్తకర్మములతోడిప్రయోజనము కుడిచినపిమ్మట నెంగిలివిస్తళ్ళతో నెంతప్రయోజనమో యంతే “కామోదాతాకామః ప్రతిగ్రహీతా” అన్నట్లు కోర్కె లేకున్న వాసుదేవునకు శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞములతో బనియేలేదు. “ఏకస్వాదు పిప్పలమత్తి - ఏకోఽనశ్చన్నభిచాకశీతి” అన్నట్లు దేహధారి

యగు జీవునకే కామస్వభావముచేత యజ్ఞసాధకమగు జీవనసౌఖ్యానుభవాభిలాషమున్నదిగాని సర్వజగత్సృష్టిస్థితినినాశకారణమైనప్పటికిని దేవుఁ డేకోర్కెయులేనివాఁడు కావున సుఖజీవనానుభవమెద్దియు న్నేకయే నిత్యతృప్తుఁడై ప్రకాశించుచున్నాఁడు- వాసుదేవుఁడు తప్పఁ బ్రతిజీవుఁడు శ్రౌతస్మార్తకర్మస్వరూపకయజ్ఞము నాచరింపకతీఱదు తీఱదు- “దేవాయజ్ఞమతన్వంత- అసురావై యజ్ఞమతన్వంత యజ్ఞో యజ్ఞమతన్వంత- యజ్ఞేనయజ్ఞమయజ్ఞస్తదేవాః” అను శ్రుతులంబట్టి సహజముగా సుఖజీవనేచ్ఛయనుకామముతోదేహధారియగు జీవుఁడు “స్వానుపిష్పలమత్తి” అనుటచేత నెడతెగక తీర్చుకొన్నకొఱఁది మఱింత పుట్టుచున్న యాఁకలి యనుతృష్ణాపాశబద్ధుఁడగుటచేతనే సకాముఁడగుజీవుఁడు “యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రం జుహోతి” అను శ్రుతులంబట్టి యాఁకలిలేని వాసుదేవునిలోఁ జేరునవధియగు యావజ్జీవకాలముం బ్రతిదిము న్సుఖజీవనముకై “యజేత” అన్నము సంపాదించుకొనుటకు పురుషప్రయత్నము చేయక తీఱ దని శ్రుతులు విధించుచున్నవి. అహంకారమమకారము లున్నంతవఱకు సుఖజీవనసంపాదకప్రయత్నముచేయకతీఱదు. అహంకారమమకారము లుడిగినజీవుఁడు నిత్యతృప్తుఁడగు వాసుదేవుఁడే సముద్రమున్జేరిన నది సముద్రమేయగునట్లాచున్నాఁడు. విద్యుక్తయజ్ఞాచరణముచేత స్వర్గరూపుడగు వాసుదేవునిలో లయముచెందిన జీవునకు వేదనోదిత శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞధర్మాచరణముతోడి ప్రయోజనము మఱి యుండనేరదు- మొత్తముపై లోకమున జరుగుచున్న ప్రతికార్యమును యజ్ఞకర్మమనియే చెప్పఁబడినది కానిచో “దేవావై యజ్ఞమతన్వంత- అసురావై యజ్ఞమతన్వంత - యజ్ఞో యజ్ఞమతన్వంత-సశవోవై యజ్ఞమతన్వంత- సమిధోవై యజ్ఞమతన్వంత- (సమిధోవై యజ్ఞమతన్వంత)” అను శ్రుతులంబట్టియు “విష్ణుః యోని

మకల్పయత్ - సర్వంవిష్ణుమయంజగత్” అను రీతిగా జగమంతయును
యజ్ఞకర్మస్వరూపమే- కావున జగత్సృష్టినాశకార్యములన్నియును
యజ్ఞములే యనఁగా దేవునిలోనుండి యీజగ ముత్పత్తియై తిరిగి
దేవునియందే లయమగునపుడు జగత్కార్యప్రవృత్తినివృత్తివిశేషము
లన్నియును యజ్ఞములే యగుచున్నవి. యజ్ఞముకానిపని యేజగమున
లేదు కాఁబట్టి యజ్ఞోవై విష్ణుః” అను శ్రుతి పల్కుచున్న దనఁగా
జగమునకును దేవునకును “సత్యపితేదా పగమేనాథ తవాహం నమా
మకీనన్త్వమ్, సాముద్రోహి తరంగః క్వచనసముద్రో న తారంగః”
“హేతుహేతుమతోరభేదాత్ - గుణగుణినోరభేదాత్” అను న్యాయ
ముంబట్టి దేవునిస్వరూపమే యజ్ఞ మాయజ్ఞమే జగదుత్పత్తిస్థితిలయ
విశేషకార్యాత్మకమని తేలినఫలితము. మఱియును దేహధారు
లందఱును సకలజంగమస్థావరప్రాణికోట్లనవరసాత్మకచతుర్విధాభినయ
విశేషమంతయును యజ్ఞవిశేషమే- యజ్ఞమే దేవుఁడు దేవుఁడే
యజ్ఞము- దేవుఁడే జగము- జగమే దేవుఁడు- నీరే తరంగము
తరంగమే నీరు “అహం బ్రహ్మస్మి” అను మహావాక్యముంబట్టి
“హరిమయముకానివస్తువు, పరమాణువు లేదు వంశపావన వింటే”
అను పురాణోక్తి ననుసరించి పశుభావనము వీరభావనము దిన్యభావ
నము అనుమెట్టెక్కినజీవులు జీవన్ముక్తులై దైవస్వరూపులే యగు
చున్నారు- అన్నియజ్ఞములలో జ్ఞానయజ్ఞము దేవునిలోఁ జేరుటకు
మిక్కిలి చేరువదారి- జ్ఞాన మనఁగా సహంకారమమకారము లుడిగి
సర్వభూతసముఁడై యహింసావ్రతపరాయణుఁడగు దేహధారియొక్క
ప్రవర్తనము- తనసుఖముకై దేవులాడుట సంసారనరకము-
బంధము- లోకోపకారముకై మాత్రమే ప్రవర్తించుట సన్న్యాసము
స్వర్గము మోక్షము- “యద్యత్కర్మకరోమి తత్తదఖిలం శంభో
తవారాధనమ్” అనునట్లు సంసారి చేయుచున్న మనోవాక్కాయ

కర్మములన్నియును భగవత్పూజనమే “యజపూజాయామ్-రాధ పూజాయామ్” అనుటచేత యజనారాధనశబ్దములు రెండు పూజా శబ్దపర్యాయములే కనుక లోకములోని సృష్టిస్థితిలయకార్యము లన్నియును యజ్ఞములే కాకతీత దైనప్పటికి దేహధారులందఱును జంగమస్థావరప్రాణికోట్లయినప్పటికి లోకవ్యవహారము సాగుటకై మనుష్యపశుపక్షికీటస్థావరప్రాణిభేదము లేర్పర్చబడునట్లు యజ్ఞము లందు దేవపితృమనుష్యయజ్ఞాదివిశేషము లేర్పడినవి. కర్మములు విధినిషేధములు రెండుతెఱంగు లీరెండు నవాంతరభేదంబుల యనంత విధముల జగమునఁ జరుపఁబడుచున్నవి. దేశకాలపాత్రవిశేషములఁబట్టి యనాదిగా మనుష్యులం దనంతవిధనామరూపములుగా శ్రుతిస్మృతు లును శ్రౌతస్మార్తకర్మములును వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. జగమున ననాదిగా దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా నెల్లజీవులందును ముఖ్యముగా మనుష్యులందు వ్యవహరింపఁబడుచున్న యాచారములన్నియును శ్రుతిస్మృతిచోదితధర్మములే కావుననే “యథాలోక స్తథావేదః-వేదాన్సంస్మార్యథాతా యథాపూర్వమకల్పయత్” అను వాక్యము లనాదిగాఁ బ్రవర్తించుచున్నవి. “పండితాః సమదర్శనః” అనుటచేత సర్వజనసములై మాతస్సర్వములేని సత్పురుషులులోకములోనిపల్కులన్నియును సర్వజగమును వాసుదేవుఁడే యనియును నిశ్చయించుకొని రాగద్వేషములురెండును లేక నిర్విషయమసస్కులై జీవన్ముక్తులై కైవల్యానందమున నోలలాడుచుందురు.

య జ్ఞ క ర్మ ము

మొత్తముపై మనుష్యుఁ డాచరించవలసినయజ్ఞకర్మము తన తోడివారి కుపకారముగాఁ బ్రవర్తించుట యని సకలవేదశాస్త్ర సమ్మతమయిన సిద్ధాంతము. అశ్వమేధమునందు జంపఁబడినగుఱము నకు గడ్డి మేపఁబోవుట- మహావ్రతమునందు పందిరికూటమి

“నమాంకశ్చనయభతే” అను బండబూతుహాస్యములు— వేయేల
యజ్ఞమిషం బ్రకటించు కామ్యకర్మమంతయును గౌణమాపచారికమే
గాని ముఖ్య మెంతమాత్రము గ్గానేకాదు. కవిత్వమునందు తు, హి,
చ, వై, ల వలె నిష్ప్రయోజకములయ్యు ననాదిగా గతానుగతిక
ములై శిష్టాచారములనియు నలంఘ్యములనియు “శతాంధాః కూపం
ప్రవిశంతి” అను తీరుగా వారుచేసినారని వీరు వీరుచేసినారని వారు
యేనుఁగుంబోల్చుగ్రుడ్డివారినలె నసందర్భపుపనులు చేయుచు నవన్ని
యును వేదచోదితయజ్ఞధర్మములే యనుకొనుచు దంభులై లోకోప
కారమునకుబదులు తమతోడిపాటివారి కసహ్యమును ద్వేషమును
బాధను గలిగించుచున్నారు. తనతోడిపాటిజనులందఱు స్సంతో
షించునట్లు ప్రవర్తించుటతప్ప మఱి మనుష్యుఁ డాచరింపవలసినయజ్ఞ
మింకెద్దియు న్మున్నూటికి న్లేదు లేదు. ఒరులను సుఖపెట్టినందప్పఁ
దనకు నిక్కముగా సుఖము రానేరదు— బ్రతుకు సుఖము కోర్కె
దేహధారికేఁ దప్పని స్వభావము. ముంజేతికంకణమున కద్ద మేల ?
యెవనిమట్టుకువానికే తెలియును— నా సుఖంపఁగోరిన స్త్రీతరులుగూడ
సుఖంప నెంచెదరని తెలిసికొనుట మానసయజ్ఞము. జనరంజకముగాఁ
బల్కుట వాగ్యజ్ఞము తోడిపాటివారుసంతోషించునట్లు సంచరించుట
కాయకయజ్ఞము— లోకోపకారముచేయనికర్మమంతయును నిషిద్ధమే
కాని యంతమాత్రము నిర్విధి కానేకాదు. మునులు ప్రకటించిన వేద
శాస్త్రములకు కేవలకుక్షింభరులగు ధూర్తు లపార్థములుచేసి పామరుల
న్యశపర్చుకొని యెద్దుచాటునుండి కొంగలం జంపు లుబ్ధకునివలె
శ్రౌతస్మార్తవాక్యములఁ బిక్కపెట్టి వల్లించి పశుహింసచేయుచు
లోకద్రోహ మాచరించుచున్నారు. తల్లిదండ్రులు పిల్లలన్నావ నెంచు
నట్లు వేదశాస్త్రములన్నియును సకలప్రాణుల స్రక్షించునుపాయమునే
బోధించుచున్నవి. వేదశాస్త్రప్రవర్తకులగు మునులందఱు స్సర్వజన

సములే కావున నందఱికిని హితమునే యుపదేశించి ప్రాణులందఱికిఁ బరస్పరానురాగమునే బోధించిరి. “యావజ్జీవం దర్శపూర్ణమాసా భ్యాం యజేత” అను శ్రుతియందు దర్శ మనఁగా నాయుర్వేదము విధించినలంఘనము- పూర్ణమాస మనఁగా బృదహణము- కావునఁ బ్రతిజనుఁడును సరియైన యాఁకలిదప్పికలు పుట్టించుకొనుటకై తన కడుపున కిచ్చుకొన్నయవధికాలము దర్శ మనఁబడును. మఱి యాయాఁకలిదప్పికలం దీర్చుకొనుటకై యన్నపానములచేఁ దన కడుపునించుకొన్న కాలము పూర్ణమాస మనఁబడును. శ్రౌతస్మార్త కర్మములన్నియు నాధివ్యాధుల నడ్డుకొని హాయిగా నొరుల సుఖింపఁ జేసి తా సుఖముగా దేహధారి బ్రతుకునుపాయమును మాత్రమే బోధించుచున్నవి. “శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్” అను తీరున ధర్మార్థకామమోక్షముల న్నాధించుకొనుటకు నారోగ్యమైనదేహము నరిషడ్వర్గమునంటనిమనస్సును ముఖ్యసాధనములుకదా ? కాఁబట్టి సకలశ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నాయుర్వేదచోదిత ధర్మములే యని బుద్ధిమంతులు తెలిసికొనుచున్నారు- భవవైద్యుఁడు వాసు దేవుఁడు- మరి సంసారరోగనివారకమగు మందు సర్వలోకోపకారక ప్రవర్తన మని నిక్కపుమనుష్యుఁడు తెలిసికొను తెలిసికొనును- తెడ్డు- మూకుడు- పొయ్యి- చేట- చర్మము- సెమ్మె- రోలు- రోకలి- సన్నె- గొడ్డె యీపది యజ్ఞాయుధము లివన్నియు వంటసాధనములే- యిందులో చర్మముమాత్రము శీతలప్రదేశమందలి మును లేర్పర్చినట్లు పొడఁగట్టుచున్నది. ఆధ్వర్య మనఁగా వంట యనియు నాధ్వర్యుఁ డన వంటవాఁ డను ప్రతీతి యిప్పటికిం గలదు గాన “స్వర్గకామోయజేత” అనఁగా స్వర్గమనఁబడిన బ్రతుకు సౌఖ్యమునకై దేహరోగ్యకరమగు నశనమను సంపాదించుకొన వలసినదనియే శ్రుతి యభిప్రాయము- దేహధారులుకాని యశరీరులు

సర్వవ్యాప్తులు విభులునగు దేవతలకుఁ జేట పీట పొయ్యి తెడ్డులతోఁ బనియేమి ? కనుక యజ్ఞవిధానములన్నియును మనుష్యుల బ్రతుకు కొఱకై వేదశాస్త్రముఖములం బెద్ద లనాదిగా బోధించుచున్నారు.

అనాదిగా జగమునం దాయాయి యభినయవిశేషములతో దత్తదేశకాలపాత్రానుసారము నాయాయి భాషావిశేషములతో మనుష్యులలో ననంతభేదములుగా వేదశాస్త్రములును శ్రౌతస్మార్త కర్మములును వ్యవహృతములగుచున్నవి- స్వర్గముకొఱకై చేయఁ బడుచున్నదిగనుక యజ్ఞము స్వర్గముకంటె ముఖ్యముకాదు. యజమానుఁ డొసర్చినయజ్ఞముంబట్టి స్వర్గము పుట్టుచున్నది కనుక యజమానునికంటె స్వర్గము కాదు, కాఁడుముంబట్టి యజమానుఁడు స్వర్గమపేక్షించెను గనుకఁ గామముకంటె యజమానుఁడు ముఖ్యుఁడు కాఁడు కాఁబట్టి లోకములో నన్నిపదార్థములకంటె “కామో దాతాకామః ప్రతిగ్రహీతా” అనునట్లు సంకల్పమే ముఖ్యము “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధి ర్భవతితాదృశీ, మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః” ఇదివఱ కనుభవించిన సుఖదుఃఖము నందుగాని కోరిక పుట్టనే పుట్టదు. కాఁబట్టి కోరికకంటె ననుభూత సుఖంకరపదార్థము మఱి యాపదార్థముకంటె ముందుగా నద్దానిచవి నెఱింగినకర్త యుండకతీరుదు కాఁబట్టి జీవుఁడే జగత్కార్యముల ముందున్నాఁడు. జీవాత్మయొక్క సంకల్పముచేతనే జగత్సృష్టినాశము లగుచున్నవి. సంకల్పముకలవాఁడు జీవాత్మ నిర్వికల్పుఁడు పరమాత్మ కావునఁ బరమాత్ముఁడు జీవాత్మకంటె ముందున్నవాఁడని యొప్పు కొనకతీరుదు- జగము జీవునియధీనము మఱి జీవుఁడు దేవునియధీనము-అనఁగాఁ జరాచరమంతయును దైవాధీన మని సర్వశ్రుతిస్మృతి పర్యాయోచనముచేతఁ దేలినఫలితము ఫలితము- మఱియును దేవుఁడు కారణ మనియును సకలజంగమస్థావరాత్మాకచరాచరప్రపంచమంత

యును గార్యమనియును సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను. కారణము నిత్యము
 న్నార్య మనిత్య మని యెల్ల రెఱిగినసంగతియేకదా? “దాతృత్వం
 ప్రియవక్తృత్వం ధీరత్వ ముచితజ్ఞతా, అభ్యాసేన నలభ్యంతే
 చత్వారః సహజాగుణాః” అనఁగా నాహార్యాభినయమగు దాతృ
 త్వము నాంగికాభినయమగు ధీరత్వము సాత్వికాభినయమగు నుచిత
 జ్ఞత వాచికాభినయమగు ప్రియవక్తృత్వమును స్వభావముగా
 లభించినపుడే లోకరంజనమగునుగాని “బలాదాకృష్యమాణాచే
 త్సరసా విరశా భవేత్” అను తీరుగా శిక్షవలనఁ దిన్నఁబడనేరవు.
 సత్కర్మచరణగుణము స్వభావముగాఁ బుట్టినపుడే లోకోపకారము
 నుభయతారక మగునుగాని కేవల స్వార్థంపరతగాఁ గామ్య మయి
 నపుడు మంచికిబదులు చెడ్డ కావింపకమానదు.

“తస్మాత్పాప్రపిష్టభాగః అదత్కోహిసః” కాఁబట్టి
 పూషుఁడనఁబడు సూర్యునకుఁ బిండిముద్ద పెట్టవలె కారణ మేమనఁగా
 నాదేవత బొక్కివాఁడుకనుక- ఏమీయన్యాయము దేవతలలోఁ
 గూడ బొక్కి- గ్రుడ్డి- సొట్ట- మూఁగ- చెవిటి మొదలగునంగ వైకల్య
 మున్నదా? నిక్కముగా వెట్టివాండు శ్రోత్రియులు “బుద్ధిజాడ్య
 జనితోన్మాదు ల్కదా శ్రోత్రియుల్” అను కవివాక్య మెంత నిజము?
 శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియును స్వార్థపరులయిన సోమరిపోతు
 ధూర్తులు పామరుల న్మోసపుచ్చి దక్షిణను సంపాదించుకొనుటకై
 పన్ని నపన్ని కలు- కాఁబట్టి లోకోపకారకములుకాని యసంభవ
 కార్యములెల్ల వేదచోదితములను వంచకులసంగతి యిట్లు వెల్లడి
 కాఁబడియెను. బూషుఁ డనుదేవత బొక్కివాఁ డట కాఁబట్టి
 యాదేవతకొఱకుఁబిండినిఁ బాలు చక్కెరలతో సుగంధద్రవ్యములతో
 బాగుగ నుడుకఁబెట్టినఁగాని బొక్కితుంటరియాజకుఁడు తిననేరఁడుగా?
 మేఘగర్జితము సముద్రఘోషవలెఁ గేవలాతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులకు

మాత్రమే యోగదృష్టిచేత గ్రహింపఁదగిన వేదమునకుఁ గేవల కుక్షింభరథూర్తశ్రోత్రియమ్మన్యులు శ్రౌత మనుపేరుపెట్టి స్వార్థ పరులై యింత పనికిమాలిన యపార్థములు వేదమునకుఁ జెప్పి పామరుల న్నోసపుచ్చి సొత్తుకూర్చుకొనుట యెంతఘోరకలికాల చేష్టితమో? “అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్త మధ్యాని భారత అవ్యక్త నిధనాన్యేవ కాతత్ర పరివేదనా” అను రీతిగా నీజగత్కార్యములు భూతకాలమునందు బీజరూపముగా నున్నవి భవిష్యత్తునందును నీజ రూపమున లయమగుచున్నవి. వర్తమానకాలమునందు మాత్ర ముత్పత్తిస్థితివిశేషములం బరిణమించుచున్నవి. భూతభవిష్యత్కాల ములందు లేనికార్యము వర్తమానకాలమందుమాత్ర మెట్లు రూపిం చును? నిద్రకుముందుగాని మెలఁకువవచ్చినతరువాతగాని లేనిస్వప్న జగ మెట్లు వాస్తవముకాదో యట్లే యీజగత్కార్యము సర్వా ద్యంతభూతభవిష్యత్కారణమైన యాత్మమందు రజ్జువునందు సర్పము వలె నధ్యస్తముగాని వాస్తవము కానేకాదు— కాఁబట్టి విధినిషేధము లతో నీకేమియుంబనిలేదని తెలిసియు నెందు కిట్లు వృథాదేయ హేయ కర్మములన్నూర్చి శ్రమపడి వ్రాసెద వని యడిగెదవా యోపూర్వ పక్షీ విను మీవ్రాతకూడఁ దుద మొదళ్ల నవ్యక్త దశలోనుండి యీ నడుమ నిట్లు వ్యక్తమగుచున్న నీతర్కశాస్త్ర మిటుండనీ— తర్కముల కన్నింటి కాద్యంతావ్యక్తాత్మయే మూలము. పూర్వపక్షసిద్ధాంతము లన్నియుం దెలిసీతెలియని మనుష్యకృత్రిమస్వప్న సదృశమిథ్యాకార్య ము లయినప్పటికి “అహ మ్మమ” అను జ్ఞప్తియున్నంతవఱకు నీకుఁ గాని నాకుఁగాని విధినిషేధచింత కలుగకతీటమ, కాఁబట్టియట్టివ్యర్థచింత నుపశమింపఁజేసి మనలనుద్ధరించుటకొఱకే పిన్నలకుఁ బెద్దలు వస్తుజ్ఞానము నోబ్బిధించుతీరున వేదశాస్త్రముఖములచే మనపూర్వులు సంశ్య క్తాహంకారమమకారులయినప్పటికి మఱియు జీవన్ముక్తులయినప్పటికి

సర్వభూతదయా పరిపూర్ణులై ఘోరదుఃఖాత్మకాపారసంసారసంతర
 ణోపాయములగు విధిని షేధకర్మములం బోధించిరి. కాఁబట్టి వేద
 శాస్త్రములన్నిశ్వసించి విధులనాచరించి నిషేధములఁబరిత్యజించుటకై
 యహర్దివములు యావజ్జీవము మనము పాటుపడి “చావని పుట్టని
 త్రోవ వెదకుకొనుట చొడ్డబుద్ధి” అనుతీరునఁ గైవల్యానందమునొప్పిం
 దుటకొఱకే యీబ్రతుకు సాధనముగా నేర్పడినదని మనము తెలిసి
 కొనవలయును- వలయును- “కామి గాక మోక్షగామి కాఁడు”
 అన్నట్లు సత్కర్మాచరణము సద్బ్రహ్మస్థాశ్రమధర్మము నిర్వర్తించిన
 వారుగాని కేవలనిత్యకై వల్యానందపదవిం బొందలేరు పొందలేరు-
 “ఏషవా ప్రథమో యజ్ఞానామ్” ఈజ్యోతిష్టోమ మనుయజ్ఞమే యన్ని
 యజ్ఞములకు న్నొదటిది. అనఁగా నీశరీరజ్ఞప్తియే సర్వవేదవిహిత
 ధర్మాచరణములను నానాఖ్యలం బేర్కొనఁబడిన యజ్ఞములన్నింటి
 కిని మొదటి యజ్ఞము. సోమపౌష్ణంచరునిర్వపేతనేమపిష్టమ్” సోము
 నకు బిరుసుగాను బూషనకు ముద్దగా నొక్కసారే యొక్క-పాత్ర
 లోనే యన్న ముడికించవలెనట. అశరీరులగు దేవతలలో సోము
 నకు దంతము లున్నవట పూషుఁడు బొక్కివాఁడట. ఇందునుబట్టి
 చూడఁగా నెవ్వని యాఁకలిడిప్పిక లెల్లు తీర్చవలయునో యేరోగ
 మున కేయాషధమో యనుపానమో యేదిషధ్యమో యద్ది
 బోధించు నాయుర్వేదాంతరూఢితములే ఋగ్యజుస్సామాదివేదశాస్త్ర
 ములన్నియును మఱియును జంగమస్థావర ప్రాణ్యాంతరూఢితములే
 “అగ్నిముఖావై దేవాః” అనుతీరున బ్రతుకును బెంచుజర రాగ్నిస్వరూ
 పులే దేవతలందఱు నని తెలిసఁఫలితము-జగమునందలి జంగమస్థావర
 జీవులకన్న వేఱేదేవతలు లేనేలేరు. కాఁబట్టి బ్రతుకునభివృద్ధి హాయిగా
 నొనర్చుకొనుటకుఁదగినట్లు విధింపఁబడిన నిద్రాహారవిహారయోగ్య
 ప్రవర్తన విశేషములే వేదవిహితాచరణీయయజ్ఞకర్మములన్నియును.

“యుక్తాపరనిపరశ్చయ క్తచేష్టశ్చ” అను తీరుగాఁ గోరినంత కాలము బ్రతుకు పొడిగించుకొనుటకై పెద్దలు బోధించిన మంచియుపాయములే శ్రౌతస్మార్తవిహితయజ్ఞవిశేషకర్మములన్నియును.

దేవతలకై యుపవీతము పితృదేవతలకై ప్రాచీనావీతము తిథులయెడ నివీతము ధరించవలయు ననఁగా- దేవతాస్వరూపమై దైవికమైన యాయుర్వృద్ధికై యుపవీతముగా నెడమప్రక్కను శయనించవలయును. పితృదేవతాకమై సులభమరణముగోరి ప్రాచీనావీతముగాఁ గుడిప్రక్కగా శయనించవలయును. పనిపాటులుచేయుటకై సన్నద్ధముగా మనుష్యప్రీతిగా నివీతముగా వెలకిలఁ బడుకొనవలయు ననఁగా దేవతాప్రీతికై యుత్తరదిక్కున కేగి లోకోపకారకకర్మమొనఁగించవలయును. పితృసంతృప్తికై దక్షిణదిక్కునందు సత్కర్మమొనఁగించవలయును. తనతోడిపాటివారి కుపకారము తా నున్న దేశమందే సత్కర్మమొనఁగించవలయునని యభిప్రాయము. ఉపవీతమనఁగా నుత్తరదిక్కు సన్న్యాసమున కుత్తరదేశమును వానప్రస్థమునకు దక్షిణదేశమును బ్రహ్మచర్యగార్హస్థ్యములకుఁ దనజన్మభూమియును వాసయోగ్యము లని ‘నివీతమితి మనుష్యధర్మః శబ్దస్యతత్ప్రధానాత్వాత్’ సూత్ర మభిప్రాయపడుచున్నది. “దిగ్విభాగశ్చ తద్వత్సంబంధస్యార్థహేతుత్వాత్” అను సూత్రములంబట్టి ప్రాచీనులు దేవతలు దాక్షిణాత్యులు పితృదేవతలు పాశ్చాత్యులు మనుష్యులు మఱియోత్తరాత్యు లనురు లని తెలుపఁబడెను- అనఁగా సూర్యుఁ డుదయించినపు డెండ న్వెనుకఁబెట్టుకొని పశ్చిమదిక్కుగా నడుచువాఁ డేపనినైనఁ జేయఁగలఁడు. మనుష్యులొక్కరుమాత్రమే లోకోపకారకమగుపని చేయఁదగినవా రని యభిప్రాయము దేవతలు పితృదేవతలు మఱి యనురులు జనసంఘమున కెంతమాత్రము న్భినికిరారు పనికిరారు.

ప్రస్తోత-ఉద్ధాత- ప్రతిహర్త- సుబ్రహ్మణ్యః డనునల్వరుం
సామగాయకులు- పాటకులకుమాత్రమే కడుపునిండఁ దిండిపెట్టవలెను
కాఁబట్టి లోకములోనన్ని పనులకన్నఁ బాడుటయే నిక్కముగా
మిక్కిలి శ్రమకరమగు విద్య- శ్రుతిరంజకమగు గానము గానమువంటి
విద్య మఱి గానము గాన మెయ్యెడను'' అనునట్లు వాచికాంగికాహార్య
సాత్వికాభినయములలో వాచికాభినయములలో వాచికాభినయమగు
స్వరమువలె జనరంజకమయిన దింకొకవిద్య మతెద్దియు న్లేదు. శరీ
రాశోగ్యకరములై ప్రాణిహింసనుచేయక మనోరంజనములైన శౌత
స్మార్తకర్మములుమాత్రమే మున్యపదిష్టములుగాని ప్రాణిహింసా
కరములు విద్వేషకరములు కేవలస్వోదరపూరకములగుకర్మములు
కేవలస్వార్థపరులగుధూర్తజనులుకల్పించినపన్నికలుగాని వేదచోదిత
కర్మము తెంతమాత్రము న్నానేకావు. ఉద్ధాత ప్రస్తోత ప్రతిహర్తలు
మువ్వరుమాత్రము పాటపాడెడువారు. సుబ్రహ్మణ్యఁడు నీవుదంచు
నేనుప్రక్కలెగర వేసెద నన్నట్లున్నవాఁడు. కనుకనే పాటకులలోఁ
జేరినప్పటికి న్దలమాత్ర మూఁచువాఁ డగుటచేత వానికి యజ్ఞవిశేష
భోజనము వంతులేదు. నిజమే సోమరిపోతుకు మేపుట దండుగు.
బ్రాహ్మణులమని డాబులుగొట్టుచు లోకోపకారకమగుపనుల న్లక్ష
పడనివారిని గ్రొన్నుగూర్చుండ మేపువారు మిక్కిలి యవివేకులు
కదా ?

వరికి నివ్వరిసోమలతకుఁ బూతికయు బదులుపెట్టవచ్చును
గదా ? కాఁబట్టి జీవత్పశువులకుమాటు కాయగూర లేలపెట్టరాదో ?
శాస్త్రోక్తలక్షణములుకల జీవవత్పశువులు లోకములో లభించవుకదా ?
కాఁబట్టి మేఁకలు మొదలగుపశువులకుమాటు పిష్టపశువులే వేయక
తీఱదు- కూటికొఱకు కోటివిద్య లన్నట్లు శౌతస్మార్తకర్మము
లన్నియు న్నూటికై ధూర్తులు కల్పించినవిదైలే- గార్హ పత్య మాహవ

నీయ దక్షిణాగ్ను లనుమూడగ్నులు వాస్తవముగా వాతపైత్య శ్లేష్మము లనుత్రిదోషములు త్రిదోషసామ్యమారోగ్యము త్రిదోష ప్రకోపము సన్నిపాతరోగముకాఁబట్టియారోగ్యమున కెత్రిదోషసామ్య మొనర్చు సాధనమయి నిద్రాశనవిహారముల న్యుక్తియుక్తముగా నడుపుసాధనవిశేషమే యజ్ఞ మనంబడును. త్రిదోషమయమగు శరీర మందు గార్హ పత్యము పైత్యకోశ మాహవనీయమామకోశము దక్షిణాగ్ని మూత్రకోశము “సప్తదశకం లింగమ్” పంచభూతములు- పంచతన్మాత్రలు- పంచేంద్రియములు- మనస్సు- మఱి యాత్మయు నీపదేడుపదార్థములబ్రతుకు కల్పించఁబడె నీపదేడింటికే పదేడ్డు రధ్వర్యు లనియు యజమానుఁ డాత్మునివలె నీపదేడుపదార్థములలో ముఖ్యుఁడు కాఁబట్టి వానికే తల గడ్డముల గొఱిగించుట కాటుక పెట్టుట మొదలగుసంస్కారము లాత్మునకు సత్వరజస్తమోగుణ విశేషములవలె నిరూపింపఁబడుచున్నవి. “తపశ్చఫలసిద్ధిత్యాల్లోక వత్” యజమానుఁ డుపవాసము చేయవలయును. లోకములో జ్వరముతగిలినవానికి లంఘనము చేయించెదరు. లంఘనబృంహణము లాయుర్వేదమున సమయానుకూలముగా విధింపఁబడెను కాఁబట్టి యగ్నిష్టోమాదియజ్ఞ కర్మములన్నియు వేయేల శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియుం జకిత్యావిశేషములే యాయుర్వేదతంత్రములే-

అధ్వర్యులు బంగరుకంటెలు పెట్టుకొనవలయు నెట్టతలపాగాలు చుట్టుకొనవలయును. కట్లు బొట్లు జుట్లు నగలు స్నానము లుప వాసములు వేయేల బాహ్యయజ్ఞ కర్మవిశేషములన్నియును “గుణ త్యాచ్చవేదేననవ్యవస్థాస్యాత్” అను సూత్రముంబట్టి గౌణములు గాని ముఖ్యము లెంతమాత్రము న్నావని యధ్వర్యవౌద్దాతాత్మక వాక్కాయకర్మప్రబోధక యజుస్సామవేదోక్తవాచికాంగికాహార్యాభి నయము లన్నియు న్గౌణము వౌపచారికములు న్నాని ముఖ్యము

తెంతమాత్రము న్నావు కావు- మాత్రమగు ఋగ్వేదాత్మక మానసిక
యజ్ఞస్వరూపక సాత్వికాభినయ మొక్కటియే కేవల సత్సంకల్పాత్మక
మగుటచేత నిర్వికారనిర్మలభావనాత్మకమగుటచేత ముఖ్య మనం
బడును. కావున బాహ్యతాకికకర్మములను విధించుయజుస్సామ
వేదములకన్న ఋగ్వేదమొక్కటియే మానసికమైన మాత్ర మనందగి
ప్రధానమగుటచేతనే “అభ్యర్హితంచ” అను సూత్రమునకుఁ
దార్కాణమై త్రయీవిద్యయందు ఋగ్యజుస్సామము లని యజు
స్సామములకంటె ముందు పల్కఁబడెను, సత్సంకల్పమే సత్కర్మము
లకు మూలముకావున సంకల్ప మతాకికాత్మవశముకావున సత్సంక
ల్పాత్మ ఋగ్వేదము, తాకికబాహ్యవాక్కాయకర్మాదోబ్ధికాధ్వర్య
వౌద్దాత్రములకన్న శ్రేష్ఠమని చెప్పఁబడెను. “యేధర్మకర్మ నిరతా
ద్విజదేవభక్తాః- యది మనసా వచసా చ ప్రద్రుహ్యతి న సర్వ
భూతేభ్యః” ధర్మకర్మనిరతులు ద్విజదేవభక్తులుమాత్రమే గ్రహ
దత్తాయ వనుభవించఁగలరని జ్యోతిశ్శాస్త్రమును సర్వభూతదయ
కలిగియుంటమాత్రమే పథ్యాశనవ్యాయామజితేంద్రియత్వములకన్న
మిక్కిలియారోగ్యదాయకమని వైద్యశాస్త్రమును “పారదార్య
మనాయష్యమ్” వ్యభిచార మాయువును హరించునని వేదములును
జాటుచున్నవి, ఇంతకును “సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” అని సంత
తమును నిర్మలాంతఃకరణమునఁ గోరుచు సత్యదయలను తప్ప
కొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే జన్మసాఫల్య మని సర్వ
వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్యాభిప్రాయము.

మఱియును జితైకాగ్రత స్థలిగించుటకై ప్రతిమారాధనము
న్మునులు విధించిరని తెలిసికొనలేక “ప్రతిమామందబుద్ధీనామ్” అను
నట్లు చపలచిత్తులగు మనుష్యులకు మనస్సొకపదార్థమునే ధ్యానించుట
సాధనముగా శ్రౌతస్మార్తకర్మకలాపమును విగ్రహారాధనవిధి న్మును

లేర్పర్చిరి. కాబట్టి బుద్ధిమంతులగుమనుష్యులు శ్రౌతస్మార్త
కర్మాచరణమంతయుం జిత్తుశుద్ధికారణములని తెలిసికొని గౌణము
లగు కామ్యకర్మము లాచరించి ముఖ్యమగు చిత్తుశుద్ధిని సంపాదించు
కొని “చిత్తుశుద్ధిలేని శివపూజ లేలొకో విశ్వదాభిరామ వినరవేమ”
అన్నట్లు నిద్రాశనవిహారవిషయభోగైకతత్పరులైన స్వార్థపరధూర్త
జనులు “యజపూజాయామ్” అను ధాత్వార్థ మెంచి కేవల ధర్మ
స్వరూపుడగు యజ్ఞపురుషుని నిర్మలమనఃపుష్పమునఁ బూజింపక
కేవల కుక్షింభరులై యధ్వర్యదంభ వేషములతో తమమలినాంతః
కరణముల న్బుద్ధిచేసికొనుటకుబదులు “ఏకాదశకపాలం నిర్వపేత్”
అనఁగా మనస్సుతోఁగూడిన దశేంద్రియము లేకాదశకపాలములు
కావించుకొని యేకాదశరుద్రులకు సంప్రీతిగా నేకాదశేంద్రియ
నిర్వర్తిత లోకోపకారకధర్మరూపక హవిర్దాన మిచ్చి నిత్య
సంతోషాత్మక స్వర్గము న్మనుష్యుఁడు పొందవలయు నని శ్రుతి
విధించుచున్నది. “జ్ఞాతేచవాచనం నహ్యవిద్వాన్విహితోఽస్త”
అనఁగా “ఆయుర్యజ్ఞేన కల్పతామ్” అను మొదలగు క్లృప్తిమంత్ర
ములు యజమానుఁడు మాత్రమే చెప్పవలెను. మంత్రము
స్మృతార్థము నెలియనివాఁడు యజ్ఞము చేయరాదు. వేదమంత్రము
లన్నియును వల్లించి చక్కఁగా జ్ఞప్తినుంచుకొనియేమంత్రము న్మఱు
వక సప్తస్వరజ్ఞానముతో నుదాత్తానుదాత్త స్వరితములం బొరపాటు
లేక సుస్వరముగా నుచ్చరింపఁగలిగి సరిగా మంత్రార్థమంతయు
నెఱిగిన విద్వాంసుఁడు తప్ప నితరుఁ డెవ్వఁడును యజ్ఞముచేయుట
కెంతమాత్రముం బనికిరాఁడు “ఏకశబ్దః సమ్యజ్ఞాతః సుష్ఠుసంప్ర
యుక్తః స్వర్గేలోకే కామధుగ్భవతి” అనునట్లు మంత్రోచ్ఛారణము
సరిగాఁ జేయుటకుఁగాని మంత్రార్థమెఱుంగుటకుఁగాని యజ్ఞ మొనర్చు
టకుఁగాని కేవలము ఋషులే తగుదురు. పామరమనుష్యు లైహిక

విషయభోగవ్యసనాతురులు కనుక వేదోక్తకర్మము లాచరించుట కెంతమాత్ర మధికారులు కానేరరు కానేరరు. “పరాపశ్యంతీ మధ్యమావైఖరు” లను చతుర్విధశబ్దములలో మనుష్యుడు వైఖరి స్థప్తః దక్కిన మూడింటి నైలిసికొననేరడు. కనుకనే పతంజలి యనుముని తన శబ్దానుశాసనమున శబ్దచాతుర్విధ మెఱింగి సుస్వర ముగా నుచ్చరించినవాడే “యజ్ఞేన స్వర్గమకురుత” స్వర్గకారణ మగు వాగ్యజ్ఞ మొనరింపఁదగినవాడని నిర్దేశించెను కనుక నతీంద్రియ ద్రవ్యలగు ఋషులకుమాత్రమే శ్రౌతస్మార్తకర్మములు విధింపఁబడు చున్నవి. కాని యింద్రియవివశులు విపరీతదృక్కులు భ్రాంతులుం బామరులగు ప్రాకృతసంసారబద్ధులగు మనుష్యుల కెంతమాత్రము నివిధింపఁబడలేదు విధింపఁబడలేదు. కాబట్టి సర్వజ్ఞులగు మునులు తప్పఁ గించిజ్ఞులగు మనుష్యులు యజ్ఞమాచరించుట కెంతమాత్రముం బనికిరారు పనికిరారు-శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చిత్తశుద్ధితేని ప్రాకృత పామరమనుష్యులకే విధింపఁబడునెడల సెట్టి సేరు, లింగము పదిసే ర్లన్నట్లు విధింపఁబడిన శ్రౌతస్మార్తకర్మములలో నూటవవంతుకన్నం బ్రమాదమురానీ కావంతైన నాచరింపఁజాలని పామరులకు విధింపఁ బడిన ప్రాయశ్చిత్తకర్మము వేయిరె ట్లుండును. ప్రాయశ్చిత్తకర్మమే సరిగా నెఱవేర్చుకొనఁజాలని సంసారులు విధ్యుక్తకర్మ మెట్లు రవం తైన న్గొనసాగింపఁగలరు? ద్విజత్వము మొట్టమొదట సిద్ధించిననాని బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యులు కానేరరుగా? బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యు లగ్ని ష్టోమమాచరింపఁదగరుగా? వెట్టికుదిరనంగాని పెండ్లి కాదు - పెండ్లి యైననాని వెట్టికుదుర దన్నట్లు ద్విజులుతప్ప నగ్నిష్టోమమాచరింప రాదు. మఱి యగ్నిష్టోమమాచరించినందప్ప ద్విజులు కానేరరు. సంస్కరింపఁబడిన మాత్రముచేత మనుష్యులు ద్విజులయినచో శూద్రు లేల ద్విజు లయి యగ్నిష్టోమమాచరింపరాదో? నిక్కముగా

మంత్రము న్యథావిధి నుచ్చరించుటకుఁగాని మంత్రార్థము తెలిసికొను
టకుఁగాని “శ్రుతిస్తానే స్వరాన్వక్తుం నాలంబహ్మపి తత్వతః” అని
నారదముని చెప్పినట్లు మనుష్యు లెంతమాత్రము న్జాలరు చాలరు.
కాఁబట్టి శ్రౌతస్మార్తకర్మాచరణము విద్వాంసు లతీంద్రియద్రష్టలగు
ఋషులకేగాని ప్రాకృతులగు పాశురజనుల కెంతమాత్రము న్నాదు
కాదు- కాఁబట్టి మనుష్యు లుచ్చరించునది త్రయీవిద్యయు న్నాదు
స్విజులమనుకొని వీ రాచరించుకర్మములు విధ్యుక్తశ్రౌతస్మార్తకర్మ
ములు న్నావు. పరమార్థము న్నిత్యమైన వేదమంత్రము నిత్యమర్త్య
వ్యవహారమునకు సాధ్య మెట్లగును? కనుక నిద్రాశనవిహారసౌఖ్య
మునకై సాయపడని యేవో లేనిపోని యాకాశపంచాగములు
చెప్పుచుఁ దాము శ్రోత్రియులమని దంభవేషములతోఁ బశుహింస
కావించుచు వెట్టికల్పములం బన్ని స్వార్థపరులై సోమరులై మంత్రము
మావలె నుచ్చరించవలయుననియును శ్రుతిస్మృతుల కర్థము మేము
చెప్పినదేయనియును మఱి యాధ్వర్యమునకు మేమే తగినవిద్వాంసుల
మనియు ననాదిగా స్వార్థపరభూతుల కృత్రిమకల్పమున న్దమబ్రతుకు
వృత్తిగా నేర్పర్చుకొని వ్యభిచారమును దొంగతనములకు వాత్స్య
యనసూత్రముల న్గౌమారతంత్రము నిద్విధ్యుక్తములను దుర్జనులవలెఁ
దాము చేయుకర్మములు శ్రుతిస్మృతినమ్మతములు న్నేద-చోదితధర్మము
లని చాటుచుం దెలిసీతెలియని భూర్తమానవులు తమతోడిపాటి
వారలం జెఱచి క్రొవ్వనం దాము చెడుచున్నారు. తనతోడిపాటివారి
బ్రతుకు సౌఖ్యమునకుఁ దగునన్న పానవస్త్రముల న్నూర్చుకొనుటకై
చేయుపనికన్న మనుష్యుఁ డాచరింపఁదగిన విధ్యుక్తకర్మ మింకెద్దియు
న్నాదు కాదు- కూడుగుడ్డలకై పనికిరాని శ్రౌతస్మార్త కర్మములన్నియు
నిస్సంశయముగా భూర్తజనకల్పితములే దంభకృత్యములే మోస
ములే మోసములే- వేదము న్మనుష్యులు పఠింపనేరరు. బ్రహ్మకై న

వేదార్థ మెఱుంగరాదన మంత్రార్థము నైలిసికొనుట మనుష్యు లేపాటివారు మంత్రార్థము తెలియఁజాలనిపామరులకు శ్రౌతస్మార్త కర్మాచరణ మెట్లు నిర్వచింపఁగలరు ? ఋషులు ఋషులొనందించుట కొఱకుమాత్రమే వేదపఠన మొనర్చిరి. మంత్రార్థము నెల్లడించిరి. శ్రౌతస్మార్తవిధ్యుక్తకర్మము లాచరించి మనుష్యుఁడు మనుష్యుల కొఱకే వంకాయపచ్చడి చేయునుగాని తేళ్ళకొఱకు కాదుగా ? యతీంద్రియద్రష్టులు కామరూపులు సత్యసంకల్పులగు ఋషుల నడువడి ఋషులు తెలిసికొని యొనందించుటకేగాని సంసారపాశబద్ధు లగు మర్త్యుల కెంతమాత్రము న్నాదు కాదు— “శ్రుతేరివార్థం స్మృతి రన్వగచ్ఛత్” అను విధముగా శ్రుతియొక్క తాత్పర్యము శ్రౌత కర్మముచేతఁ గన్న స్మార్తకర్మముచేతనే సరిగా వెల్లడింపఁబడు చున్నదను మహాకవిపల్కు మిక్కిలి గణనీయము.

అశ్వమేధమునందు చచ్చినగుఱ్ఱమునకు మేతపెట్టు శ్రౌత కర్మముకన్నఁ దప్పుటడుగులిడుచు హాయిగా నాడుకొనుచున్న పిల్లని కన్నప్రాశనము కావించుస్మార్తకర్మము శ్లాఘ్యముం గన్నుపండువు కదా ? “శబ్దగుణక మాకాశమ్” అనుతీరున నావేదపురుషుఁడే శబ్ద బ్రహ్మ మాకాశమునఁ బ్రతిఫలించె నాప్రతిబింబముమాత్రమే శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యముకాని నిక్కమునానాదబ్రహ్మముభౌతికముకాదు. కనుక శ్రవణేంద్రియముచేత యథార్థ్యముగా గ్రహింపఁబడనేరక ప్రతిబింబితమైమాత్రమే గ్రహింపఁబడుచున్నదని బోధించిన మునుల బోధకూడఁ బ్రాకృతులు విపరీతదృష్టులుకావున శబ్దబ్రహ్మమగు మంత్రమునకు విపరీతార్థముచేసి శ్రౌతస్మార్తకర్మకలాపము స్వార్థ పరులై కామ్యకర్మముల న్నావించుకొని తమతమయిష్టానుసారముగా నన్నపానముల న్నల్పించి దేవతలపేరుచెప్పి మద్యమాంసాశనులై వ్యసనపరులై సౌత్రామణన్మద్యపానము మాంసాశనముం గ్రతువుల

విధ్యుక్తమని పామరుల స్వశపర్చుకొని తా మొనర్చుకూరకర్మములు బీభత్సకార్యము లశ్లీలచేష్ట లన్నియును శౌతస్మార్తవిధ్యుక్తములని చెప్పి విట్టవీగుచు భూతద్రోహముకావించుచున్నారు- బ్రతుకున నెద్దియోపని చేయకతీరదుకదా? తనతోడిపాటివారికి సుఖమగు తీరునఁ బ్రవర్తించి యొరులసుఖపెట్టి తానుఖపడునట్లు చేసినపనియంత యును విధ్యుక్తమేయని వేదశాస్త్రోపదేశ మొనర్చిన మనుల ముఖ్య తాత్పర్యము.

“స్వాత్ప్రకృతి లింగాద్వైరాజవత్” అను సూత్రముంబట్టి యజమానుఁడు వేటాడి చంపినమృగమాంసముతో సవనీయమను నప్పము చేయఁబడవలయునని ప్రతిపాదింపఁబడగా సవనీయ మను నప్పము మాంసముతోడనే చేయఁబడనక్కరలేదని సూచింపఁ బడెను కాఁబట్టి మాంసాశనులుమాత్రమే మృగములను వేటాడెదరు కాఁబట్టి కత్తువులు మాంసాశనులకుమాత్రమే విధింపఁబడెనుగాని శాకాహారుల కెంతమాత్రము నివిధింపఁబడలేదు- కాఁబట్టి మృగము లను వేటాడి చంపి యామాంసముం దిని జీవించుకూరకర్ములగు మనుష్యులుతప్ప కేవల భూతదయాపరులై యహింసాపరాయణు లగు సజ్జనులు పశుహింస నివిధించు యజుర్వేదవిధు లెంతమాత్రము జేయఁదగుదు.

జ గ ద్గు రు ప్ర శం స

“పౌరుషేయవచనానితు పురుషబుద్ధి ప్రభవత్వా ద్భౌత్యా విప్రలిప్సయావా ప్రయుక్తాని మూలదోషేణ దుష్టత్వాద యథార్థ నిభవంతి” మనుష్యులందఱును భ్రాంతులు వంచనాపరులగుటచేత వారలాడుపల్కులు యథార్థములుకావనిసర్వత స్తస్వతంత్రుఁడని తెగ బారెడుబిరుదుతోఁకంటించుకొన్న పార్థసారథి మిశ్రునీపల్కులుకూడ

పౌరుషేయములగుటచేత నయథార్థములు కాకమానవుకదా ? తాఁ
 జేసిన శాస్త్రదీపి కపౌరుషేయము భ్రాంతిమూల మయథార్థమని
 తెలిసియుం బూర్వమిమాంసాశాస్త్రము న్యథార్థముగా బోధచేయు
 నని వెఱ్ఱినమ్మక మేలకొనెనో ? నాకెద్దియు ద్దెలియదు నేను బాత్తిగా
 భ్రాంతుఁడ ననమర్థుడనై నప్పటికిని శాస్త్రార్థముం జేయఁగలనని సభ
 లలోఁ బండితునివలె సంభావనముగోరు ధూర్తమానవుల నేమన
 వలయును ? గ్రహచారముచే నోటికివచ్చినట్లాడు పిచ్చివాఁడను
 బొట్టకూటికొఱ కిట్లు పండితునివలె నంటించు న న్దరుణించి నా గోరిన
 యన్నపానముం దాత ప్రిగోరెదనన్న నెంతబాగుగనుండునో యట్లు
 తన యజ్ఞతం బాహుటము నొప్పుకొనక తా నేమో వేత్తననియుఁ
 దాఁ జెప్పినదే శాస్త్రార్థమనియు విభ్రాంతి సమ్మిశ్రు లహంకార
 విమూఢాత్ములై నావలె నెంత చాటభారతము శాస్త్రదీపిక ప్రచు
 రించిరో “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” అను చందమునఁ గురూపీ
 కురూపీ యేలఁ బుట్టితివే యన సురూపుల న్వెక్కిరించుట కన్నట్లు
 సర్వభూతదయాపరు లహింసావ్రతపరాయణులు సకలజగన్నిత్రులు
 సర్వజనసములును “యదేవశ్రేయస్సాధనరూపం యాగహోమాది
 తదేవ ధర్మశ్శత్యుచ్యతే లోకే-నాపూర్వ మంతఃకరణప్రవృత్త్యా దివా
 లోకప్రసిద్ధి విరహాత్” అని మిశ్రులు నీయెడమచేయి తీయుము నా
 పుట్టచేయి పెట్టెదనన్నట్లు వ్రాసిరి. శ్రేయస్సాధనమగు ధర్మము
 పశుహింసాత్మక యాగహోమాది క్రూరకర్మమే యగునని సర్వ
 భూతదయాపరతంత్ర నిర్మలాంతఃకరణాది సాత్వికకర్మము కాదట-
 లోకప్రసిద్ధము క్రూరక్రతుకర్మమేగాని యహింసావ్రతము కాదట-
 యోహో మాంసాశనక్రూరాంతఃకరణులకు సర్వభూతదయావ్రత
 పరాయణ లోక మెట్లు తెలియు న దటుండఁగా పౌరుషేయలోక
 వ్యవహృతములగు శబ్దార్థములు పౌరుషేయములే యగునని

యపౌరుషేయము లెట్లుగును ? నా కెట్టగా నగపడె న్నాని నేఁ
జూడలే దను మోసకానివలె నిని మంత్రము లని పురుషప్రయత్నము
చేతనే వేదము లుచ్చరించు వేదము లపౌరుషేయములను ధూర్త
ప్రలపితము లేమననచ్చును? మిశ్రిగానూ దేవతాప్రీతిగా రాజుగారు
యాగముచేసెద రాక్రతువునందు మనుష్యపశువు కాఁదగినవాడు
మీరుగాని మీపుత్రుఁడుగాని నిశ్చయింపఁబడిరని రాజభటులు
మెడ న్బాళములువేసి లాగునప్పుడు శునస్సేపుఁడు యజ్ఞపశువు
కావింపఁబడిన లోకప్రసిద్ధి నొప్పుకొనెదరో ? తనదికానిచో
గోదావరివఱకు దేకుమన్నట్లున్నది వీరివాఁత- పురుషప్రయత్న
కృతములుకావున మంత్ర మంత్రార్థములు రెండును జౌరుషేయములే.
ఇది పౌరుషేయమనియు నిది యపౌరుషేయమనియును నిర్ణయించు
తెలివికూడఁ జౌరుషేయమే “పురిశేరతఇతి పురుషః” హృదయమం
దవ్యక్తముగానుండి సకలలోకవ్యవహారకారణమగు జ్ఞానము పురుషుఁ
డనఁబడును “పురుషః పద్మప్రతాంబువ నిర్లిప్తః- అసంగోహ్యాయం
పురుషః” అని తెలిసికొన్నవాఁడు “బ్రహ్మవిద్రుప్త్యైవభవతి” అన్నట్లు
“నకర్మణా నప్రజయాత్యాగేనై కే అమృతత్వమానశుః” ననిత్య
సంతుష్టియే స్వరూపముగాఁ గలజ్ఞానమే పురుషుఁ డని తేలినఫలితము
కదా ? “స్వర్గకామోయజేత” అనుటచేత స్వర్గము నాసించువాఁడు
యజ్ఞము చేయవలయునని విధ్యుక్త కర్మాచరణమునఁ జిత్తశుద్ధి
కలుగును; విశుద్ధాంతఃకరణమునందు జ్ఞాన ముదయించును.
“ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అనుటచేత జ్ఞానమే బ్రహ్మస్వరూపము- మఱి
కోర్కెయులేక నిత్యసంతుష్టి నిక్కమగు ధర్మ మగున్నాని వపా
హోమాది క్రూరకామ్యకర్మము ధర్మము కాదను నితనిచెంత నాట
పాటలఁ జాటుచున్న పరమభాగవతలోకమును ఘూకమునకు లోక
బాంధవునివలె నీక్రూరక్రతుకర్మమున కెంత యప్రసిద్ధమయ్యెను ?

(వెలుగునకు) తొండ సాక్షి యన్న ట్టిపశుహింసాపరులకు
మాంసాశనవ్యసననిమగ్న పంజితమ్మన్యలోకమే ప్రసిద్ధసాక్ష్యమా ?
పౌరుషేయవాక్కులు దోషభూయిష్టములు, వేదవాక్కు లపౌరు
షేయములు కనుక నిర్దుష్టములు కావునఁ బ్రమాణములను మనుష్యు
లెంతబుద్ధిహీనులో ? మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదవాక్యములు “ఇషే
త్వోజ్జరేత్వా- ఇషమేవోర్జః యజమానాయ దధాతి” అను వాక్యములు
మనుష్యు లుచ్చరింపఁగా వేదవేత్తలు చిన్నారా ? లే కావాక్యము
లాకాశవాణి పల్కెనా ? “అధ్యేతవ్యో వేదః” అనునప్పు డధ్యాప
కులనోళ్ళు పౌరుషేయములా లేక యపౌరుషేయములా ? యధ్యాపకు
లమ్మకడుపునఁ బుట్టలేదా ? అపౌరుషేయములైన వేదవాక్కులు
దోషభూయిష్టములగు మర్త్యులనోళ్ళ వెలువడుటెట్లు ? “తస్మా
దనాప్తవచసాం సత్యేవా ప్రామాణ్యే వక్తృవోషాధీనత్వా దేవేచ
తదభాషాత్పామాణ్యమేవ వక్తవ్యమ్” అని ప్రతిపాదించిన మిశ్రు
లనాది సంప్రదాయసిద్ధమై పారంపర్యముగా నుపదేశింపఁబడుచుఁ
బరనపారనముల మాటకున్న హేతువుచేత నిషేత్వాదివాక్కు లపౌరు
షేయములుం బ్రామాణ్యములనుచున్నట్లే యనాదిగాఁ బరన
పారముల మాట కార్యావర్తేతరదేశముల న్వేదములని వాడు
కొనఁబడుచున్న వాక్కులప్రమాణములని యెట్లు నిర్దేశింపఁగలరో ?
“అన్నాత్పురుషః” అనుటచేత లోకములో నందఱికన్న మిశ్రుల
తాతలే ముందు పుట్టిరా ? యాగహోమాదికర్మమే ధర్మముగాని
యితరకర్మమెద్దియును శ్రేయస్కరసాధనము ధర్మముకాదని తన
తాతల సమానకాలికులగు సాంఖ్య శాక్యార్హత వైశేషిక మతావ
లంబుల వాక్యము చోదనాలక్షణము కాదా ? శ్రేయస్కరసాధన
చోదనాలక్షణధర్మము కాదా ? “అనంతావై వేదాః” అనియును
బ్రతియుగమును వేదములు మాటుచుండునని మిశ్రు లెఱుఁగరా ?

మాంసాశనవ్యసనపరులు తాము తినుటకై గ్రామదేవతకుఁ గోడిని మ్రొక్కుకొన్నట్లు “అజః ప్రథమః పశూనామ్” అనుతీరుగా నల్లమేఁకమాంసము దేహోగ్యకరమని రుచిమరగి “పశూమాలభేత” అను ననాదివాక్యమున కపార్థకల్పనముం బన్ని యాగహోమాది కర్మమే శ్రేయస్కరసాధనధర్మ మనుచున్నాడు.

“మనస్తు పృథివ్యాదీనామేవాన్యతమాత్మకం తేభ్యోఽన్యద్వాసర్వథా తావదస్తి మనః, తచ్చాత్మతద్గుణేష్వే స్వతంత్రం ప్రవర్తతేన బాహ్యేషు రూపాదిష్విత్యాంతర ముచ్చతే, రూపాది జ్ఞానేష్వపితచ్చరాది సహాయం ప్రవర్తతే, ఏవమనుమానాది ష్వపి లింగాదిసహాయమ్, అన్యమనస్కస్య సంప్రయుక్తేష్వపి రూపాదిషు జ్ఞానానుత్పత్తే, స్మృతావపి సంస్కారపరతంత్రం ప్రవర్తతే నస్వ తంత్రమ్”. వాస్తవముగా శబ్దబ్రహ్మముగు వేదపురుషుని దెలిసి కొనుట కతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులు మాత్రమే యధికారులా ఋషీంద్రుఁడు తాఁ దెలిసికొన్నతీరు తక్కినఋషులకుఁ దెల్పుగోరి యాశబ్దబ్రహ్మమున “ఇషేత్వోర్జ్జేత్వా” అనురీతిగాఁ బ్రకృతి ప్రత్యయములేర్పర్చి యింద్రియగ్రాహ్యము గావించెను. శ్రవణపథ మందు తోఁచిన వేదాత్మకమగు శబ్దబ్రహ్మమును దనసాటిఋషుల మెప్పునుగోరి జైమిని “అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా” అను సూత్రముల ద్వారమున వివరించెను. “ఛన్దోవత్సూత్రాణి” అనుటచేత నిషే త్యాది వేదశబ్దములవలె సూత్రార్థవిచారణమున కతీంద్రియద్రవ్య లగు కపిలపతంజలిగౌతమకణ్వజైమినివ్యాసాదులవంటి మహర్షులు దక్క విపరీతబుద్ధులు ప్రకృతిబుద్ధులు ప్రాకృతులగు పామరజను లొక వేళ మిశ్రులవలెఁ బ్రతిభావిరాజితులయినప్పటికి ఋష్యైకగ్రాహ్య మగు దేవభాష భాషచేత వివరించుట నిష్ప్రయోజనము కావుననే యుత్తమమనుష్యులైన గౌతమబుద్ధమహావీరాదులు తమతమమతము

లను దమతమ దేశభాషలగు పాళీ మొదలగునాటపల్కులతో వెల్లడించిరి. జగద్గురుఁ డతీంద్రియద్రష్టయగు మహర్షి కాపున బ్రహ్మసూత్రముల నేవల సాధనచతుష్టయసంపన్నులయిన ఋషితుల్యులు మాత్రమే యధికాదులని దేవభాష నైలిపెను. వేదములను ఋషి కృతసూత్రముల దేవభాషచే భాష్యమొనరించుట జన్మసిద్ధులగు జగద్గురువుల కొక్కరికే చెల్లును. జగద్గురువులు గీర్వాణభాషచేత భాష్యముచేయుట పులిని జూచి నక్క వాఁతలువేసికొనుటయే. జగద్గురువులవంటి యాజన్మసిద్ధులుం బుట్టునన్న్యసులకుఁ దప్ప నితరులు దేవభాషయొక్క మర్యాద నొకవేళఁ దెలిసికొనుప్రతిభ నొప్పారెయు దేవభాషతో వ్యాఖ్యానమొనరింప సమర్థులగుట శశవిషాణమువలె మిక్కిలియసంభవము. దేవయోనిసంభవులగు కపిలాదిమహర్షులమాట యటుండఁగా నునుష్యులలో నొక్కజగద్గురువులుతప్ప ఛందస్సూత్రార్థములఁ దెలిసి గీర్వాణభాషతో భాష్యమొనరింపఁగలప్రతిభ మతెవ్వనికి న్లేదు లేదని ఘంటాపథముగాఁ జాటకతీఱదు తీఱదు. అమ్మకడుపునపుట్టిన తక్కినవారందఱును స్వోదరపోషణార్థమైతమకుఁ గూడ దేవభాష తెలిసినట్లు దంభముతో వ్రాసినవ్రాతలుగాని యీమిశ్రాదులభాష యాలపెయ్యగాక గేదెపెయ్యయన్గాక దేవభాషయు న్గాదు దేశభాషయు న్గాదు కాదు. “శ్రుతిశ్చభిన్నా స్మృతయశ్చభిన్నా మహఃఋషీణాం మతయశ్చభిన్నాః” వేదార్థము న్గూర్చియు. న్సూత్రార్థమునగూర్చియు నభిప్రాయభేదమందు దేవతలయొక్కయును ఋషులయొక్కయును సందేహము న్దీర్చుటకై సాక్షాత్తుగా శివుఁడే జగద్గురుఁడుగా నుదయించి ప్రస్థానత్రయము కావించెను. కానిచో సూత్రకారులకుఁగూడ శక్యముకాని యట్టి శాస్త్రీయ గభీరవాగ్రచనము జగద్గురున కొక్కనికే చెల్లు టెట్లు?

మిశ్రవాదనిరాదరణ

“బ్రహ్మణీతు సహవస్థానాద విరుద్ధా చిద్యానతేనోచ్ఛేత్తుం
 సాశక్యా - తతశ్చానిర్మోక్షప్రసంగః - తస్మాద్బ్రహ్మణః ప్రశం
 సార్థైరస్థాయిత్యేన ప్రపంశ్యాన్యా సత్యముపచర ద్విరౌపనిషదై
 స్తదనుసారిభిశ్చేతిహాసపురాణైర్భాంతానాం. వాక్య తాత్పర్య
 జానానాంన్యాయాభియోగశూన్యానాం ప్రలాపోయ మద్వైతవాద
 ఇత్యుపేక్షణీయః - తత్సిద్ధమవికల్పస్య ప్రత్యక్షస్య విశేషవిషయి
 త్వమ్” ఇట్లే మీదార్జన్యము జ్ఞానలనదుర్విదగ్ధులు సంకరమిశ్రులు
 పెద్దకుండల కెసళ్లు పెట్టుచున్నారు. వేదాంతేతిహాసపురాణమతాను
 సారులగు మహర్షులు భాంతులై యద్వైతముగాఁ బ్రేతదరని వదరు
 చున్నాఁడు “స్వర్గపుత్రాదిభేదశ్చ కీదృశాత్కర్మభేదతః, ఇతియావన్న
 విజ్ఞాతం తావన్నైవ ప్రవర్తతే” కాఁబట్టి యేకర్మముచేసి నందువల్ల
 యేఫలమువచ్చునో యాకర్మము నడిపించునిధానమును దత్ఫలవిశే
 షమునాకర్మచేయువానికి ముందుగాఁ దెలిసియుండవలెనుగదా.
 సంభోగకర్మమువలన సంతానముకల్గుచుంటప్రత్యక్షముగానియపూర్వ
 మప్రత్యక్షమననుభూత మయినస్వర్గఫలమందు మనుష్యునకుఁ గోర్కె
 పుట్టనేపుట్ట దొకవేళ దయ్యమునుగన్నస్వప్నమువలెఁ బిచ్చివా రాడు
 కొనుకర్మ కాఁబట్టి లేనిస్వర్గఫలానుభవము త్రాగినవానికిఁ బొమ్మ
 లగపడినవిధమునఁ దోచినప్పటికి న్నగనారవిందము న్గోయుటకై వెట్టి
 వాఁడుతప్ప నేమాత్రమైనం బుద్ధియున్నవాఁడు చెయిచాచునా?
 ప్రత్యక్షముగాఁ జిత్తవిశ్రాంతికరములగు నుపనిషద్వాక్యములు
 విభ్రాంతప్రలపితములఁట యీగగనారవిందమువలె శశవిషాణమురీతి
 లసంభవమగు స్వర్గఫలబోధకకామ్యకర్మ విధాయకక్రూరాధ్వర్య
 వాక్కులు సత్యములఁట యోహో యేమీ సంకరమిశ్రుల పొగరు

బోతువాఁత ? తాఁబట్టిన కుందేటికి మూఁడే కాళ్ళని వాదించుచు
 నుపనిషదితిహాసపురాణమతములను దూషించుచున్నాఁ డీమాతరి
 పురుషుఁ డీసంకరమిశ్రి ? యుక్తి చెప్పుచున్నాఁడా వీని తాతయుక్తులు
 చెప్పి వీని వాద మడఁగఁచ్రొక్క కేవలాద్వైతమతవైభవ మొక్కిం
 తయు స్థలపోయనేరఁడా ? వేదములు విభజించి పురాణేతిహాసములను
 సకలలోకోపకారార్థమై యుపదేశించి ముముక్షువులకుఁ గైవల్యపదవి
 కరతలామలకమగునట్లు బ్రహ్మసూత్రములఁ గానించి యద్వైత
 మతముం బ్రవర్తింప జేసిన వేదవ్యాసమహర్షి కూడ వేదవాక్య
 తాత్పర్య మెఱుఁగఁడని తృణీకరించిన క్రూరక్రతుకర్మవ్యసనపర
 ధూర్తమిశ్రుల నేమనవలయును ? “అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాసా” అని
 లౌకికవస్తుధర్మ మెఱిగించి యాయుర్వేదతత్వ మెఱిగి యాధి
 వ్యాధుల నూన్చుకొను నుపాయము న్లోకులందఱు న్దెలిసికొని నిద్రా
 హారవిహారముల న్నియమించుకొని హాయిగాఁ దమబ్రతుకు గడపు
 కొనుటకై శ్రుతిచోదితకర్మమని మిషవెట్టిన న్గాని తిన్నగా నియమ
 ముల ననుసరించి తమబ్రతు కాకోగ్యముగాఁ బొడిగించుకొననేరరని
 జనులకు “పూర్వజన్మకృతంపాపం వ్యాధిరూపేణ బాధతే, తచ్ఛాంతి
 రౌషధై ర్దానై ర్జ్వరహోమాదిభి స్సదా” అనుతీరుగాఁ బూర్వ
 మీమాంసాశాస్త్రమును సర్వజ్ఞుఁడుం బరమకారుణికుఁడైన జైమిని
 యుపదేశించెను. పూర్వమీమాంస యనఁగా సాధనచతుష్టయ
 సంపన్నులగు ముముక్షువు లాచరింపఁదగిన పారలౌకికకృత్యముల
 విధించు శాస్త్రము. వ్యాసముని “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అని
 యుపదేశించె నిట్లు తెలిసికొను ప్రజ్ఞ లేమి న్నిశ్రులు “మూఢః పర
 ప్రత్యయనేయబుద్ధిః” అనుతీరుగాఁ దనుగన్న తల్లిదండ్రు లెవ్వరో
 శ్రుతివాక్యతాత్పర్యముంబట్టి తెలిసికొనెనా మిశ్రులు లేక తన
 యిరుగుపొరుగు పామరవాక్యతాత్పర్యముంబట్టి తెలిసికొన్నాఁడో ?

న్యాయాభియోగశూన్య లద్వైతవాదు లనుచున్నాఁడే? తా నేన్యాయముంబట్టి తనతలిదండ్రుల నైలిసికొనఁగలఁడో? ప్రత్యక్షాది ప్రమాణముల నెట్లు తన తలిదండ్రుల న్నాధింపఁగలఁడో? తనపుట్టుక సంగతియే తాను సప్రమాణముగా నిర్దేశింపఁజాలని గర్వపర్వతా కూఢమిశ్రు లుపనిష్కృతఖండన మొనరింప సాహసించుట కొండ న్దగరు ఢీకొనుట కదా? కోళ్ళు తోలుమన్నఁ గోటలోని సంగతులు చర్చించునట్లు పూర్వమిమాంసాశాస్త్రముం బ్రతిపాదించు జైమిని సూత్రముల నివరించుటమాని తానుగాని తనతాతలుగాని కలయైనఁ గనుఁగొనని యపనిష్కృతము చర్చించుచుండెనా! హా! యీమిశ్రుఁ డెంతధూర్తు? బ్రహ్మముతో నొక్కటి గానవిద్య చేరియున్నదట- కాఁబట్టి బ్రహ్మమునుండి యవిద్యత్రోసివేయఁబడశక్యముకాదట- యేమీ మిశ్రుల విపరీతపు తెల్విపొగరు? తన వీఁపే తా నెఱుఁగని మిశ్రుఁడు కేవల మతాకిక మచుంబిత మతీంద్రియమగు బ్రహ్మము న్నూర్చి తా నెఱిఁగిన యజ్ఞాయథములు చేట రోలు రోకలి తెడ్డుల కంటెఁ జలకనఁ జేయుచున్నాఁడు.

“అల్పవిద్వాంసుఁడే యాక్షేపణకు పెద్ద” అను కవివాక్య మీదేవానాంప్రియునెడ నెంతనిజమయ్యెను? ఋక్కు మానసిక కర్మము యజుస్సు కాయికకర్మము సామము వాక్కర్మము కనుక మనోవాక్కాయములు మూఁడు నింద్రియవికారములు న్నార్యాత్మక ములే- యుత్పత్తిస్థితినాశవత్తులే యనిత్యములే కావున స్వప్న కార్యములవలె మిథ్యలే- మఱియును మనోవాక్కాయకర్మసాక్షి నిత్యసత్యైపవర్గకారణ కేవల నిర్గుణాద్వైతాపరమాత్మయొక్క యునికి నొప్పకతీఱదుగా? “యజ్ఞేన స్వర్గమకుఁత” యజ్ఞకర్మము చేత స్వర్గముం బుట్టించినాఁడని కదా యర్థము- స్వర్గ మతీంద్రి యమా? యింద్రియగోచరమగు పదార్థమా? అవాఙ్మనసగోచరము

స్వర్గమయ్యేనేనిఁ ద్రికరణసామ్య మెట్లగును ? స్వర్గము యజ్ఞముచేతఁ జేయఁబడినపుడు కార్యముగాకతీరదుగదా ? యజ్ఞము సాధనము. స్వర్గము సాధ్యము. యజమానుఁడు సాధకుఁడు. కాఁబట్టి యజమానుఁడు యజ్ఞమును సహజసత్యవస్తువులు రెండున్నపుడు మూడవ వస్తువయిన యపూర్వస్వర్గవస్తువు దంపతులవల్ల సంతానమువలెఁ బుట్టింపఁబడుచున్నది. పాంచభౌతికోపాధితో నుండిననాని మఱియు న్దేహధారియై యజమానుఁ డుండకతీరదు. సచేతనులగు యజమాన దంపతుల చేతనమగు యజ్ఞకర్మముచేత బుట్టించుసంతానరూపమగు స్వర్గముకూడ సచేతనము కాకమానదుగా ? పాంచభౌతిక దేహధారి కాకతీరదు. పాంచభౌతిక జగదతీతాపూర్వఫలము స్వర్గమనెడు ద్వైతు లేమి యిట్లు పప్పులోఁ గాలు వేసిరి ? దేహమువలన దేహము కలుగునుగాని యశరీరముచేత శరీర మెట్లు కల్పించఁ బడును ? కాఁబట్టి యశరీరస్వర్గఫలము న్ననుయజమానుఁడుకూడ నశరీరుఁడు కాకతీరనపుడు ద్వైతవాదమునకు నీశ్వధార విడువ వలయును. “సతోఽసన్నజాయతేఽసతః సన్నజాయతే” (నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః) అను లోకజ్ఞాన మించుకయైన లేక ద్వైతు లాహా యెంత దివాంధులై లోకబాంధవులగు నుపనిషత్తేజము న్గనఁజాలకున్నారు. బ్రహ్మతో నెడతెగ కెప్పుడు నీవిద్య యున్నది కాఁబట్టి బ్రహ్మనుండి యవిద్య వెఱికివేయఁబడదుగావున మోక్షము లభించనేరదట. యేమిద్వైతులభ్రాంతి- పూర్వమిమాంసాసూత్రముల కిట్లు లవకతవక వ్యాఖ్యాన మొనర్చిన మిశ్రులు తనమేన దానినీడతో నెడతెగకుండుటచేత శుద్ధశరీరులు కాకుంటచేతనే సంకరులు మిశ్రియని పిల్వబడుట కొప్పుకున్నారతని శరీరమువలె నద్దానినీడకూడ వాస్తవమేయనుకొని తనశరీరమును గూర్చి చింతించివపుడెల్ల దానినీడనుగూర్చి చింతించుచున్నాఁడు.

మఱి యానీడతోఁ దనశరీరమున కెంతమాత్రము వాస్తవసంబంధము లేదని నిశ్చయింపలే కొకప్పు డానీడ తన శరీరప్రతిబింబమా లేక తనశరీర మానీడయొక్క ప్రతిబింబమా యనికాని మఱతని శరీర ప్రతిబింబ మొకవాస్తవమగు దయ్య మని కాని బ్రమకూడఁ బడుట చేతనే కాఁబోలు నీదేవానాంప్రియుఁడు “ఇంద్రాయానుబ్రూహి, మనఃసంకల్పానుకృత మృషాదేవతలతోఁ బిచ్చివాఁడు దయ్యములతో వలె వ్యవహరించుచుఁ దననీడకుఁ దనశరీరమునకు న్నలసంబంధము కేవలము భ్రాంతికల్పితమని తెలియకున్నాఁడు. వాస్తవజీవాత్మకుఁ డైన తనకుఁ దనదేహ మెట్లు తనశరీరమునకుఁ దచ్చాయ మిథ్యా ప్రతిబింబమో యట్లే వాస్తవమగు బ్రహ్మమునకు మిథ్యయగు జగదాకృతావిద్య ప్రతిబింబమని తెలిసికొనలే కద్దమునఁ దననీడతోఁ బోరాడు పిచ్చుక యగున్నాఁడేమి ద్వైతసంకరమిశ్రి ?

బ్రహ్మవి ద్రుష్టైవ భవతి-అహం బ్రహ్మాస్మి మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః” అను నుపనిషద్వాక్యవిచారణ కధికారి సాధనచతుష్టయసపన్నుఁడగు ముముక్షువుకాని యహంకార మమకారాత్మకసంసారబద్ధుఁడై మిథ్యావిషయ సుఖభోగతత్పరుఁడై యసంభవగగనారవిందసదృశస్వర్గఫలాపేక్షుఁడగు కామ్యకర్మబద్ధుఁ డగు మిశ్రివంటి ద్వైతమతావలంబుఁ డించుకయు న్దగడు తగడు ఆహా ! తననీడ యెట్లు కేవల మిథ్యయో యట్లే తనమనోవాక్కాయ కర్మప్రవృత్తి హేతువగు ప్రత్యక్షభౌతికజగమంతయును మఱియు లేని పోని పిచ్చిపిచ్చి యధ్వరకర్మముల నిర్విధించు ఘుణాక్షరసదృశకర్మ కాండమును మఱియుం బడరానిపాట్లుపడి కేవలస్వార్థపరత నాసించు స్వర్గఫలముగూడ నట్లే శశవిషాణమువలె నెండనూపులతీరున స్వప్న వస్తువులవలె మద్యవికారమువలె వ్యర్థశబ్దస్వరూపములుం గేవలాసం భవములుం గల్గులుగాని వాస్తవము లెంతమాత్రము న్నావని ఘోర

సంసారాంధకారనిర్మగుడగు ద్వైతి పిల్లకాకి కేమితెలియునురా
 యుండవిల్లి దెబ్బయన్నట్లొనమాలవంటి త్రయివిద్య కొంతనేర్చు
 కొని తెలిసీ తెలియక జ్ఞానలవదుర్విదగ్గుడై యుపనిషద్విద్య స్థూల
 నాడుట యొకవింతకాదు - సర్వజనసములు సర్వభూతదయాపరులు
 నిత్యసంతుష్టులగు నుపనిషద్విద్యాపారంగతులగు నద్వైతులు
 న్యాయాభియోగశూన్యులై భ్రాంతులై ప్రేలెవరట యాహాయేమీ
 సంకరబీజ ద్వైతారూఢమిశ్రుల సాహసము ? దివ్వెనంటు
 మిడతవలెభ్రాంతుడైవ్యర్థముగాఁ గామ్యకరాగ్ని నాత్మహింసకావించు
 కొనుచున్నాఁడీ ద్వైతమతావలంబుఁ డీగృహ స్థీయజమానుఁ డీనృథా
 మిథ్యాసంసారమోహపాశబద్ధుఁ డీసంకరమిశ్రిత అన్నిపాములు
 తలలెత్తిన వానపాముకూడఁ దల యెత్తె నన్నట్లు జగద్గురు శంకరా
 చార్యాది పరమహంసలు గ్రంథనిర్మాణము స్థూచి తా చేయఁగా
 శబ్దజ్ఞానమైనదిన్నగాలేని మిశ్రకూడ నొకగ్రంథకర్తయై యుపనిష
 త్పరాణేతిహాసమతములం బ్రున్వతిపెన్నాని యనిపించుకొనుట యత్త
 గారా నీస్వభావమాయన్నట్లు వడ్డితో మాటు కుడువవలసివచ్చు
 నేమో యెఱుఁగలేడయ్యెన్దా? కనికర ముపనిషద్వాదులు న్యాయ
 మరయఁజాలరట ? “నవిద్యత ఇత్యవిద్యా - విదభావే, విద్యత ఇతి
 విద్యా” అనుటంబట్టి వాస్తవమైనది విద్య - వాస్తవముకాని దవిద్య
 యని మిశ్రి తెలియఁడా ? చీకటి నల్లగానున్నదను బాలునివాక్యము
 వంటిదే “బ్రహ్మణితుసహవస్థానాదవిరుద్ధాఽవిద్యాన తేనోచ్ఛేత్తుం
 శక్యా” అని యసందర్భముగా శబ్దజ్ఞానమైన నెఱుఁగఁజాలని మిశ్రుల
 యెడ వైయాకరణఖసూచి శబ్దము సార్థకమయ్యెను. అతీంద్రియ
 ద్రష్టలయిన మహర్షు లేయద్దేశముతో నేవాక్యమును బ్రయోగిం
 చిరో - వ్యాసాదిమహర్షి తాత్పర్య మిట్లుండు నేమోయనిమాత్రము
 ప్రాకృతు లూహింపవచ్చునుగాని “ఇదమిత్థమ్” అని శ్రుతిస్మృత్యర్థ

మును సంసారాంధకారనిర్మగులగు మిశ్రాదిప్రాకృతజనులు నిర్ణయింప నెంతమాత్రమును సమర్థులు కారు కారు- “ఇదం పుష్పమిదం పాప మిత్యే తస్మి న్నదద్వయే, ఆచండాలం మనుష్యాణామల్పం శాస్త్రప్రయోజనమ్” ఇది పువ్వు మఱి యిది పాపము నని గుఱు తెఱుఁగుటకు మనుష్యులందఱికిని సహజజ్ఞానమే చాలును- శాస్త్రముతోఁ బని లేనేలేదు. తనుగొట్టుట తనకుబాధయని తెలిసినవానికిఁ బశువులనఱకుట కాపశువు లొప్పుకొనవని తెలియదా? తెలిసినప్పటికి స్వార్థైకపరత స్థూలైహింసావ్యసనపరులై యొరుల నొప్పించుట కలనడిన మొండిమనుష్యులు విధ్యుక్తమని చేతికిలొంగిన మేఁక మొదలగు పేదజంతువుల న్బలివేసి దేవతానైవేద్యము ప్రసాదమని మాంసాశనమునఁ గ్రొవ్వుచుఁ దా మాచరించు హింస విధిచోదితమని శ్రుతుల కపార్థము చేయరాదు. సర్వప్రాణ్యుపకారపరులగు మునులు “అహింసాపరమోధర్మః” అనియే శ్రుతి తాత్పర్యమును స్మృతిముఖమున వెల్లడించిరి. “అహింసాపరమోధర్మః” అనుట నాస్తికమత మఁట “బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణమాలభతే” అను సున్నాలపన్నములోఁ బ్రతిపాదింపఁబడిన సింహవ్యాఘ్రాదిపశువుల న్నూర్చుకొన వెఱచి పేదమేఁకలమెడలం బిసుకుఘౌర్తయాజుల దౌర్జన్యమిస్సీసీ- ఎండిపోయినయెముక న్దిననుంకించి కుక్క యాయెముక న్గొఱకుచుఁ దనదొడల న్గారుచున్న తననెత్తు తాయెముక నుండి వచ్చుచున్నదని భ్రమించి తననెత్తుతే తాజుట్టు చానందించు తీరున మఱియుం దనబొటమనవ్రేలు చీకుకొనునర్భకులనలెఁ దా నేర్పర్చుకొన్న తనకల్ల తెల్విప్రమాణముచేత సత్యమునైలిసికొనుచున్నాననుకొనుచు పశుహింస విధ్యుక్తమని యుక్తుల న్వెల్లడించు శ్రోత్రియమ్మన్యునిం బశువుగాబంధించి క్రతువాటికకుఁ దెచ్చినప్పుడు గాని “అహింసాపరమోధర్మః” అనుస్మృతి కర్థము బోధపడఁగలదా?

“యన్మనురవద త్త ద్భేషజమ్” అనుశ్రుతియును “వైదికైః స్మర్య
మాణత్వాత్తత్పరిగ్రహదార్ధ్యతః, సంభావ్యవేదమూలత్వాత్ స్మృతీ
నాం వేదమూలతా” అను శిష్టవాక్యముంబట్టియు “అతఃస్మృతయః
ప్రమాణ మితి సిద్ధమ్” అని “వేదాః ప్రమాణమ్” అను విధమున
నంగీకరించి సిద్ధాంతముచేసిన పూర్వమిమాంసాపండితమ్మన్యులు
“పత్నైః పుష్పైః పాయసేన విష్ణుమభ్యర్చయే ద్ద్విజః, యజ్ఞేషుయః
పశూన్ హన్తి సనూనం సరకం వ్రజేత్” అను మనుస్మృతిం బాటిం
చక మాంసాశనవ్యసనధూర్తశ్రోత్రియులు పశుహింస విధిచోదిత
మని క్రూరచండాలకృత్య మాచరించి కోరి తాము చెడి యితరుల
స్మాడఁ జెఱచి నిరయగాము లగుట యెంతఘోర కలికాల దుష్ట
చేష్టితమో ?

“యావ దేకం శ్రుతౌకర్మ శ్రుతౌచాన్య త్ప్రతీయతే, తావత్
యోర్విరుద్ధ త్వే శ్రౌతానుష్ఠాన మిత్యతే- తేన ఫలితోఽప్రమా
ణ్యం శ్రుతివిరుద్ధానాం స్మృతీనామితి సిద్ధమ్” అని యిట్లు తుద కేమీ
వైదికమ్మన్యమిశ్రి తన నైయామికయుక్తి న్దుస్సుమన్నాఁడు ?
వేదాంగములన్నియును స్మృతులేకదా ? స్మృతులచేత న్దప్ప శ్రుతుల
తాత్పర్యము స్నిర్ణయింప శక్యముకాదుగదా ? శ్రుతిస్మృతివాక్య
ములయొక్క విషమవిరుద్ధార్థములస్మాడ సాధించుటకు స్మృతులే
సాధనములుకదా ? ప్రమాణప్రమేయములవంటి శ్రుతిస్మృతులు కారణ
కార్యములతీరున వస్తుభేద మెంతమాత్రము లేకున్నవని యెఱుఁగఁ
డెంతభ్రాంతిఁ తీర్చెద్యోతశ్రోత్రియమ్మన్యుఁడు ? కారణకార్యములు
రెండును భ్రాంతిచిత్తునకు రెండుపదార్థములుగాఁ దోఁచును. దృగ్దృ
శ్యములగు చూపును వెల్లడియును నిక్క-ముగా భిన్నపదార్థ
ములు కానేరవు- నామరూపము లారోపితములుగాని వాస్తవము
లగునా ? సూర్యబింబమునకును మఱి యాసూర్యకిరణములనగపర్చు

సూర్యప్రకాశమునకును మఱి యాసూర్యబింబ సూర్యకిరణములను
 రెండింటిని జూచుదృక్కునకు మఱి చూచుదృక్కునలద్రష్టకు వస్తుభేద
 మున్నదను తార్కికమృన్యః ఊహిమాంసదద్ధమాతః డెంత భ్రాం
 తుఁడో? పరస్పరభిన్నపస్తువులు తేజస్తిమిరములవలె నన్యోన్యగ్రాహ
 కము లగుటెట్లు? శరీరమునకు శరీరావయవములకును వస్తుభేదము
 నిరూపించు తార్కికపశువు ద్వైతశ్రోత్రియమృన్యలు వేదశరీరము
 నకు వేదశరీరావయవములగు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషనిరుక్త
 కల్పము లనుస్మృతులకును వస్తుభేదము గణించి నోటికివచ్చినట్లు
 వాగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు వ్రాసుచుఁ గేవల స్వార్థపరులై కూశలై
 క్రతుమిషం బశుహింసకావించుచు సర్వభూతదయను హెచ్చరించు
 వృద్ధమనుస్మృతిని గ్రుడ్లు పిల్లను వెక్కిరించునట్లు “నహింసా తస్సర్వ
 భూతాని- అహింసా పరమోధర్మః” అను శ్రుతిస్మృతుల నిరసించు
 చున్నారు- సముద్రఘోషవలె నఖండశబ్దమాత్రమగు శ్రుతికిఁ బ్రకృతి
 ప్రత్యయములేర్పర్చి సార్థక మొనర్చిన స్మృతి శ్రుతికిఁ దల్లివంటిది-మఱి
 యను స్మృతి వేదమాత ప్రతిబంబమువంటిది. ప్రతిబింబస్వరూపమగు
 స్మృతి బుద్ధివంటిది- శ్రుతి యాత్మవంటిది- బుద్ధియనుగుణముం
 బట్టియే యాత్మ ప్రతిపాదింపఁబడును. స్మృతి ప్రకృతి- శ్రుతి పురు
 షాఁడు- స్మృతి శక్తి- శ్రుతి శివుఁడు “గుణగుణి నో రభేదః” అని
 నైయామికుఁ డొప్పుకొనకతీటదుకనుకనే “ద్రవ్యగుణాది సప్తపదార్థ
 ములను- ప్రమాణప్రమేయాది షోషశపదార్థములను బామరబోధకై
 మొదట నుపక్రమించి “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అని స్మృతి
 బాలురకై కర్మపరముగా శ్రుతిని వివరించి ప్రౌఢులకుఁ గేవలద్వైత
 బ్రహ్మపరమని నిరూపించి విరమించెను- సాంఖ్యయోగ న్యాయ
 వైశేషిక పూర్వమీమాంసాశాస్త్రము లుపాసనాసౌలభ్యమునకై
 కర్మకాండచే ద్వైతమును బ్రతిపాదించెను. మఱి యుత్తర

మీమాంసాశాస్త్రము నిత్యసంతృప్తిరక్షకైజ్ఞానకాండచే నద్వైతముం బ్రతిపాదించెను.

“నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణి విధీయంతే” అనుటచేత భూత హింసాకరములైన యాధ్వర్యకర్మము మూర్ఖజనులకు మాత్రమే యుద్దిష్టమయ్యెనుగాని ప్రాజ్ఞులకు సర్వభూతదయను బోధించు కేన లోపనిషదద్వైతమునేబోధించుసర్వలోకబాంధవి మానవధర్మశాస్త్ర ప్రకాశము నధ్వర్యవైదికమ్మనృదివాంధ మీమిశ్రి గణింపకున్నం బర మార్థమగు నుపనిషత్సూర్యకాంతి కొకలోపమా? శబ్దమయవేదశరీర మపౌరుషేయమనియునిత్యమనియునొప్పుకొనుచున్నద్వైతివేదశరీరావ యనములగు శిక్షాదిస్మృతులు పౌరుషేయములుకనుక వేదశరీరము వలె ప్రమాణములు కావనుచున్నాఁడే? నామరూపభేదమాత్రమే గాని సముద్రమునకుఁ దరంగములవలె వేదమునకు వేదాంగము లగుస్మృతులకు వస్తుభేదము లేదుగా? శరీరమునకుం ద్వచ్ఛక్తుశ్శోత్ర జిహ్వోఘ్రాణాద్యవయవములకు వస్తుభేదము లేనేలేదు. దేహాంత ర్భూతములే యింద్రియములగునట్లు శ్రుత్యంతర్భూతములే స్మృతులు. గుణము గ్రాహకము ద్రవ్యము గ్రాహ్యము— బుద్ధి గుణము గ్రాహక మాత్మ ద్రవ్యము గ్రాహ్యము “యజ్ఞేన స్వర్గమకురుత” “యజ్ఞోవై విష్ణుః” అను శ్రుతుల కర్థమున వేదాంగ మనఁబడు నిరుక్తి యను స్మృతిచేతనే నిర్ణయింపఁబడెను. దృక్కుంబట్టి దృశ్యము “ప్రమితి విషయాః పదార్థాః” అనుటచేత యథార్థబుద్ధిచేత గ్రహింపఁబడునవి పదార్థములుగను స్వర్గఫలము సాధ్యము యజ్ఞకర్మము సాధనము— యజ్ఞసాధనము తాకికము సాధ్యస్వర్గఫల మపూర్వ మతాకికము— యజ్ఞసాధనము ప్రత్యక్షము— సాధ్యస్వర్గము ప్రత్యక్ష మనుమానైక గమ్యము— చేతివెన్నముద్ద పాటవైచి చేయి నాకుకొను వెంగలివలె కోరి బురదలోఁ బడి యొడలుకడుగుకొను నవివేకివలె స్వయం

ప్రకాశుఁడగు వేదపురుషునకు శిక్షాద్యవయవములు కల్పించి నిత్యా పౌరుషేయశబ్దబ్రహ్మము న్నల్పితాధ్వరక్రియాకలాపముచేత శశవిషా ణమువలె నామమాత్రప్రసిద్ధమగు లేనిసోని స్వర్గ మనుగగనారవింద మాఘాణింపఁదలఁచు భ్రాంతద్వైతమతావలంబనతత్పరశోత్రియ మ్మన్యు లెంత దేవానాంప్రియులో? తమ యాకలిఁ దీర్చుకొను టకై మేఁకలు మొదలగుపసులం జంపి యీవైదికమ్మన్యులు తిన్న న్నొంతనయముగాని యేమో పిచ్చిపిచ్చికూతలు గూయుచు వ్యర్థ ముగా నెలుకలు వస్త్రముల న్నొఱకునట్లు పాములుం దేళ్ళు బాధించు తీరున క్రూరప్రవర్తనముచేత జంతుహింసకావించుచుఁ దమక్రూర వ్యర్థభూర్తచేష్టితములు విధ్యుక్తధర్మము లనుచు సర్వభూతదయా పరులు సర్వప్రాణ్యుపకారపరాయణులు “సర్వం విష్ణుమయం జగత్” అను నిత్యసత్యజ్ఞానానందతన్మయులు నద్వైతమూర్తులగు పరమ భాగవతుల నలంచుచుంట యెంతఘోరకలికాలచేష్టితమో? జంతు వులం బోషింపఁదగిన పాలు నేయి ధాన్యాదులను వ్యర్థముగా నగ్గి బుగ్గి పాల్చేయుచు తెలిసీతెలియ కేమేమో ప్రలపించుచుఁ జేతికి లొంగిన మేఁకలు మొదలగుసాధుజంతువుల నోర్ముక్కుచెవుల న్ముసి చంపి “ఇంద్రాయానుబ్రూహి” యని భీకరధ్వనులొనర్చు క్రూర క్రతుకర్మకుల స్వార్థైకపరత్వముం బ్రోత్సహించు వైదికపిశాచములం బాఱఁదోలఁ దగినసాధన మోర్పు తప్పఁ బరమభాగతుల కింకెద్ది?— స్వభావముగా మాంసాహారమునఁగాని బ్రతుకఁజాలని జంతువులు చేయుహింసనూత్రమే వైధేయహింస యనంబడి హింసగా శ్రుతి స్మృతులచేతఁ బరిగణింపఁబడలేదు. కేవల శాకాహారమున హాయిగా బ్రతుకఁగలమనుష్యు లధ్వరమిషచేఁ జేయుసశుహింస వైధేయహింస యని మాంసాశనవ్యసనపరులగు క్రూరమానవులు శ్రుతుల కపార్థము

చేయరాదు- మనుష్యు లేమిషచేతనై నప్పటికిం బశుహింస చేయ రాదనియే మన్వాదియుషులు చాటుచున్నారు.

“బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణ మాలభేత” అని సున్నాలపన్నము నందుఁ జెప్పఁబడిన మనుష్యాదిపశులనన్నింటినిం దలంపుచేత మాత్రమే దేవతలకు మానిసికయజ్ఞము స్థలపెట్టుయజమానుఁడు నివేదనమొనరించవలసినదనియే శ్రౌతాదిస్మృతి తాత్పర్యము- మఱియుం బ్రత్యక్షమైన స్వర్గమును గనుఁగొంటకై జంతుసంతృప్తి కరములగు నన్నపానములను వ్యర్థముగాఁ జత్వరములేనివాఁడు సులోచనములతోఁ జూచునట్లు యజ్ఞముచేయ నవసరములేదు. స్వర్గ మప్రత్యక్షమైనపుడు స్తుడ్డివాఁడు సులోచనములు తగిలించుకొన్నట్లు స్వర్గము స్థనుటకై యజ్ఞ మొనరింప నవసరములేదు. కాఁబట్టి శ్రౌత క్రియాకలాపమంతయును ఒకబంధనన్యాయమునలెఁ గేవలము మూర్ఖ పద్ధతియేగాని యెంతమాత్రము నివేకకృత్యము కానేకాదు. “అశరీర మాత్మా” అనుటచేత నింద్రుఁడు కేవల తేజోమూర్తిగాని పాంచభౌతికమూర్తి కాకుండుటచేతనే నానాదేశములం దొక్క ముహూర్తమున జరుపుయజ్ఞము లన్నియును కేవల మానసికము లగుటచేతనే మంచితలంపను హవిస్సును భుజింపఁగల్గెను. కాఁబట్టి యశరీరులగు నింద్రాదిదేవతలకై యశరీరములగు నాంతరంగిక యజ్ఞములే చేయవలయునుగాని బాహ్యయజ్ఞములు చేయఁగూడ దనియే శ్రౌతముయొక్క ముఖ్యతాత్పర్యము- మఱియును శ్రౌత స్మార్తకర్మములన్నియును బ్రతిమార్చనమువలె నోనమాల యక్కరములతీరున కేవల మందబుద్ధులగు పశుప్రాయులకై యేర్పడి నవికాని వివేకవంతులగు మనుష్యుల కెంతమాత్రము న్నాదు- దండ ధారణము పశువునుగూర్చిగాని మనుష్యునిగూర్చి కానేకాదు- ఏమాత్రమైనను వస్తువివేకముకలిగి తన పర యనుకొను తెల్విగలిగి

తన కష్టసుఖములవంటివే యితరప్రాణుల కష్టసుఖములని తెలిసికొనఁ గలవారే మనుష్యు లనందగినవారు. పరులకష్టసుఖము లాలోచించక కేవల స్వార్థపరతచేతఁ దాము వేదశాస్త్రవేత్తలమని దంభముచూపు మనుష్యులు రాక్షసులకన్నం బశువులకన్నం బిశాచములకన్న మిక్కిలి హేయములు హేయములు.

“సోమేనయజతేతి సోమశబ్దో లతా వచః” సోమ మనఁగా యొకవిధమైన లత యని పూర్వుల యభిప్రాయమని నమ్ముకొని మిశ్రి “సోమేన యజేత” అను శ్రుతికి మదకరమైన యొకతీగెను సూతి యది దేవతానివేదనముకావించి యజమానుఁ డామవ్య పానముచేత మత్తుఁడై యొడలుమఱచి యుల్లాసముగాఁ ద్రొళ్లుచుఁ దా నివేదించిన సోమలతారసపానముచేత దేవతలుకూడఁ దనవలె మత్తెక్కి యుల్లాసమున యజమానునికోర్కె లిచ్చెద రని పాపరుని వలె శ్రుతి కపార్థము చేయుచుఁ దనవంటిపామరులచెంతఁ దా వేద వేత్త నని విఱ్ఱవీఁగుచుఁ జేలికినచ్చినట్లు తనకుఁ దెలిసీ తెలియని యేదోభాషను సంస్కృతమనుకొని వ్యాఖ్యానరూపముగా వ్రాసి నాఁడు “సోమేన యజేత” అను శ్రుతియందలి సోమశబ్దమునకు సోముఁ డనఁ జంద్రుఁడు “చంద్రమా మనః” అనుటచేత చంద్రుని తత్వము మనస్సు కాఁబట్టి యజమానుఁడు తన మనస్సును శోధించు కొని విశుద్ధాంతఃకరుణుఁడు కావలసినదనియే “సోమేన యజేత” అను శ్రుతికిఁ బండితుఁడు చెప్పఁదగినయర్థము మఱియును “అగ్ని షోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతియందలి పశుశబ్దమునకు యజమానుఁ డని యర్థముగాని మేఁక మొదలగుజంతువు కానేకాదు. అగ్ని యనఁగాఁ గోర్కె గాని యగ్ని కానేకాదు. ఆలభేత యనఁగాఁ బ్రవర్తింపఁజేయుట యర్థము గాని చంపుట కానేకాదు. కాఁబట్టి “అగ్ని షోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతియొక్క- తాత్పర్యము

యజమానుఁడు తనయంతరంగమును నిర్మలముకావించుకొని లోకోప
కారముగాఁ దనబ్రతుకును గడపుకొనవలసినదనియే— పండిత
మ్మన్యుఁడు క్రూరస్వభావుఁడు జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధుఁడు మిశ్రవంటి
దుర్జనుఁడు తప్ప నిక్కముగాఁ బండితుఁ డెవ్వఁడను మద్యపానము
(సోమపానము) చేయవలసినదనికాని మేక మొదలగుజంతులం జంపి
దేవతలపేరు చెప్పి తిని క్రొవ్వు మనిగాని యెంతమాత్రమును
“అగ్నిషోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతికి యెల్లమ్మజాతర
వంటి యున్నతక్రూరకర్మపరమగు తాపర్యముం జెప్పనేచెప్పఁడు.
శబ్దబ్రహ్మముయొక్క ప్రతిబింబమగు నీలోకములో వాస్తవమయిన
శబ్దము లేనేలేదు. కాఁజట్టి మనుష్యులు విని యుచ్చరింపఁగలశబ్దము
నిశ్చయముగా “అగ్నిషోమీయం పశుమాలభేత” అనునది యథార్థ
వేదశబ్దము కానేకాదు— అద్దమునఁ బ్రతిఫలించు పండు నందుకొనఁ
గే లచ్చఁచు నవివేకివలె నీలోకమునఁ బ్రతిఫలించుశబ్దబ్రహ్మమును
గ్రహింపఁగల్గితినిని నోటికివచ్చినట్లు పిచ్చికూఁతలుగూయుచుఁ జేతికి
వచ్చిన ట్లసందర్భముగా వ్రాయుచుం గ్రూరకర్మములకుం బూని తాఁ
జెడి యొరులఁ జెఱచు శ్రోత్రియమ్మన్యులు రాజశాసనముచేతఁగాని
తిన్నఁబడరు తిన్నఁబడరు. “పతానివైదశయజ్ఞాయుధాని” అని చేట
తెడ్డు మొదలగుపనిముట్లను యుద్ధసాధనములకు న్దగినపేరగు
నాయుధశబ్దము లాక్షణికముగాఁ బ్రయోగింపఁబడినపుడు “పశుః”
అను శబ్దము శాకాహారవిశేషమని యేల లక్షణార్థము చెప్పరాదో?
“పశుమాలభేత” మేకను జాపవలయుననుటకుబదులుగా ఆకలిఁ
దీర్చి సంతృప్తియనుస్వర్గసుఖమునిచ్చుటకై యాకలిన్బాధపడువాఁడు
ఫలాహారముచేసికొనవలయునని “పశుమాలభేత” యను శ్రుతికి
లాక్షణికార్థమును శ్రోత్రియమ్మన్యుఁ డేలచేసికొనరాదో? వేదములు
వేదాంగములును మొత్తముపై సకలజగదుపకారకములై నిద్రాహార

విహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనఁగల యుపదేశమునే చేయుచున్నవి. కాని లోకాతీతగగనారవిందప్రాయస్వర్గమును సాధించుకొనుమని యెంతమాత్రమును పిచ్చిచేష్టలను జెప్పనేచెప్పలేదు- స్వార్థపరధూర్తశ్రోత్రియమ్మన్యులు పామరుల న్మోసపుచ్చి సుళువుగా నై హికభోగములం దా మందఱికంటె నెక్కువగా ననుభవింపఁగా శశవిషాణగగనారవిందవర్ణన మొనరించుచు వేదశాస్త్రములకు విపరీతార్థముచేయుచున్నారు- ఏనామరూపములకైన నెవ్వ రెట్లు భావించుకొనెదరో మఱేనమ్మకముచేత నెట్లు తలంచుకొందురో యావిధముగా నర్థము స్ఫురించును. “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” అనుతీరుగా నామరూపములకెల్ల ముఖ్యము గౌణార్థముల నెవ్వరికిఁ దోచినట్లు వారు గ్రహించుచు నహంకారమమకారదురభిమానముల చేత నేనుం గెట్లుండునో చెప్పఁగలమను గ్రుడ్డివారివలె నసందర్భ గ్రంథరచన కావించు వైదికమ్మన్యులు తాము చెమటయేగాక కూశలై సాధుజంతుహింస కావించుచున్నారు.

శాబ్దికక్రియాత్త్వము

అష్టాదశవిద్యలు ననాదులే. జగముతోడివే యందులో నాల్గు వేదము లనఁగా జగత్కారణమగు నాదబ్రహ్మమే- ఆనాదబ్రహ్మమును శబ్దగ్రాహియత్రమువలె సహజపండితులగు మొదటిఋషులనుకరించి యాధ్వనికిఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లుదాత్తానుదాత్తాది స్వరములు పదములు వాక్యములుగా విభాగించి ప్రాకృతజనులకుపదేశించి జగమునందు మనుష్యులు హాయిగా నభీష్టసౌఖ్యము లందఁగల యుపాయమును జగమునందలి సకలపదార్థతత్త్వమును బోధించునట్లు శ్రుతుల కర్థము బోధించిరి. వేదశబ్దవిభాగమును మఱి యాశబ్దార్థమును సహజపండిత్యమునఁ గొఱతవడినప్రాకృతజనులకు

బ్రతుకు తెరువు బోధించిన ఋషులు జగముతోనే సృష్టింపఁబడిరి కాని
 వా రనుకరించిన వేదశబ్దములు జగత్సృష్టికిఁ గారణమై జగముకంటె
 ముందుగా ననాదిగా వెలయుచున్న నాదబ్రహ్మమే- జగము
 కార్యము- నాదబ్రహ్మము కారణము- జగము నాదబ్రహ్మము
 యొక్క వికృతస్వరూపము- నాదబ్రహ్మయొక్క టియే నిత్యసత్య
 పదార్థము. నాదబ్రహ్మముయొక్క వికృతస్వరూపములే వేదములు
 వేదశాస్త్రములన్నియును- నాదబ్రహ్మము సూక్ష్మము- జగమును
 మఱియు సందలియష్టాదశవిద్యలన్నియును నాదబ్రహ్మముయొక్క
 ప్రతిబింబములు- “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అను శ్రుతివాక్య
 యొక్క టియే పరమార్థములను బోధించు సకలాష్టాదశవిద్యాసార
 భూతమయిన శబ్దబ్రహ్మముంబట్టి తొంటిమీను లుచ్చరించిన మొట్ట
 మొదటి యనుకృతవాక్యము- తదనుకృతివిశేషములే తక్కిన యనం
 తములయిన యష్టాదశవిద్యాబోధకములగు శబ్దములన్నియును, మఱి
 యును వైదికశబ్దమునకుఁ గాని తాకికశబ్దమునకుఁ గాని వాస్తవ
 ముగా నర్థనిర్దేశముపట్ల ముఖ్యము గౌణముగాను గౌణముఖ్యము
 గాను రూఢియోగముగాను యోగమురూఢిగాను దేశకాలపాత్రాను
 సారముగా విధి యర్థవాదముగా నర్థవాదము విధిగాను భావనం
 బట్టియే యేజనము లెల్లె ట్లయే శబ్దములను బారంపర్యముగా నేయే
 యర్థములందు వినియోగించుచున్నారో కనిపెట్టి యీశబ్దమున
 కిదియే యర్థ మని నిర్ణయింపఁదరముగాక ననంతవిధముల యుదాత్తా
 నుదాత్త శ్రుతిస్వరభేదములతోఁ బ్రతిక్షణ మాపాధిమారుదలంబట్టి
 మాఱుచుంటచేత శబ్దార్థతత్వమును “ఇదమిత్థమ్” అని బ్రహ్మపదా
 ర్థమువలె తెలిసికొనుటకుఁగాని తెలుపుటకుఁగాని యేవారలకైన
 శక్యముకానేకాదు- ఇది వైదికశబ్దమనియు నిది తాకికశబ్దమనియు
 నీశబ్దమున కిది యర్థమనియు నీయర్థముంబట్టి యిక్కర్మ మాచరించ

వలసినదనియు నిది విధి యనియు నిద్ది నిషేధ మనియును నోటికివచ్చి నట్లు వాగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచుఁ దెలిసితెలియని మనుష్యులు వెఱ్ఱికుదిరినది రోకలి తేరా తలకు చుట్టుకొనెదనన్న ట్లాకసమున మిద్దెలట్లు నవివేకజంతువులు మనుష్యులు తప్ప మతేజంతువులు న్నావు కావు- కాఁబట్టి బ్రతుకుసౌఖ్యము లేనిపోనిపిచ్చియూహలు లేని తక్కినజంతువులకువలె మానుషజంతువులకు లేనేలేదు- తద్దినము కొనితెచ్చుకొన్నట్లు విధిని షేధచ్ఛాదసకర్మమును శ్రుతిస్మృతివిచారమునుదక్కినజంతువులవలె నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములతోహాయిగాఁ దమబ్రతుకుఁ గడపుకొనఁదగినబుద్ధి సహజముగాలేని చౌర్యాగ్యజీవులీమనుష్యులు-శ్రుతులనియును స్మృతులనియు విధులనియు నిషేధములనియును “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” అను రీతిగా మూనాశ్శముచ్చట బ్రతుకులోఁ గోరికోరి సకలజీవులకు న్నమముగా భగవంతుఁడు సహజముగా నేర్పర్చినజీవితసౌఖ్యముం జెడఁగొట్టుకొనుచు నూకదంపువలెఁ గొఱమాలినచేష్టలుచేయు చద్దముంజూచుకొని వికారపడు నహంకారమమకారబద్ధులవలెఁ దమపన్నిన శ్రుతిస్మృతుల చేతఁ దమనీడఁ దాము చూచుకొని లేనిపోని చింతలసాలై నిద్రాహార విహారసౌఖ్యోపాయము లరసికొనక నిక్కముగా వ్యర్థసంసారమున దేవులాడుచున్నారు.

అగ్నిశబ్ద మొడుగయి వేదాధ్యయనముచేయుచు నగ్నివలె శుచిగానుంటచేత బాలునకు వర్తించునపుడు “అగ్నినిర్మాణవకః” అని యగ్నిశబ్దమునకు లాక్షికార్థము గొణము- మఱియు. వంటకట్టియల న్మడించువేడి కగ్నిశబ్దము వాచకర్థము ముఖ్యము- కాఁబట్టి ప్రతిశబ్దముయొక్క యర్థము భావనావశము మఱి యేశాస్త్రమైనను వివక్షామూలమే కనుక నెవ్వరెవరిభావనననుసరించి వారువారు తమయిచ్చానుసారముగా నామరూపాత్మక జగత్కార్యములన్నింటిని

గ్రహించి తమయాహవాప్సన నానామరూపతత్వము నిర్ణయించు
కొని కర్మము లాచరించుచున్నారు- ఏనామరూపములతత్వ మెట్లు
న్నను వేదశాస్త్రప్రపక్తలగు మును లేతాత్పర్యముచేత నేకకర్మములు
విధించినను సకలవేదశాస్త్రములు మొత్తముసర్వజగదుపకారప్రయో
జకములే కావున దేశకాలపాత్రానుసారముగ మనుష్యులందఱును
బరస్పరప్రేమానురాగములతో నారోగ్యముగా హాయిగాఁ జిరకా
లముబ్రతుకఁదగినయుపాయములనే సర్వజ్ఞులును సకలభూతదయాపరు
లును నిఖిలజనసములగు మహర్షులందఱును బహువేదశాస్త్రముఖ
ముల ననాదిగా భూతభవిష్యద్వర్తమాన సమయోచితములుగా సకల
లోకోపకారమగువిధమునుమాత్రమే బోధించుచున్నారని యేమా
త్రపుబుద్ధిగలమనుష్యులైనను గ్రహించి మంచినడువడి న్దాము సుఖ
పడి తమతోడిపాటిజనుల న్సుఖపెట్టుచుందురు- స్థూలసూక్ష్మదశాభేద
ములుతప్ప నామరూపముల కెద్దానికైనను మఱివిశేషములైనను
సహజముగా లేనేలేవు- వ్యక్తావ్యక్తదశాభేదములుతప్ప నామరూపా
త్మకజగమునఁ దక్కిన వర్ణభేదములన్నియును వాస్తవములు కానే
కావు. మనఃకల్పిత స్వప్నప్రపంచమువలె మిథ్యాభ్రాంతికల్పితములే.

“అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమథ్యాని భారత, అవ్యక్తనిధ
నాన్యేవ కాతత్ర పరివేదనా” “యద్వైశ్యం తన్నశ్యమ్” “బ్రహ్మ
సత్యం జగ నిర్భా” అను యథార్థవస్తుతతమెఱిగిన ఋషులు
దప్ప బ్రాకృతజనులందఱును భ్రాంతులే కావున మంత్రద్రష్టలు కల
రని తన్నుగన్నవా రున్నారని నమ్ముకొనకఱిరనిచందమున నమ్మ
వలసినదేగాని యామంత్రములే మనుష్యు లుచ్చరించు “ఇషేత్వో
రేత్వా” అను మంత్రశబ్దములని నిర్దేశించుటకుఁ బ్రమాణ మెద్దియును
లేనేలేదు. తనకుఁ దల్లికలదనుటకుఁ బ్రమాణమున్నది తనయునికిఁ
బ్రమాణము సహజముగా నాత్మానుభవమే ప్రమాణము- కాని

తనకుఁ దల్లి కలదనుకొనుట సహజానుభవసిద్ధప్రత్యక్షప్రమాణము లేనేలేదు- కాఁబట్టి వెనుకటిదానిఁ దలంచుకొని వెక్కి వెక్కి డ్చ నన్నట్లు పరోక్షచింతచేయకే నడువడిచే హాయిగాఁ దనబ్రతుకుగడపు కొనవచ్చునో యట్టి సకలజనసమ్మతమగు ప్రవర్తనముకలిగి వివేకి యొరుల న్సుఖపెట్టి తా సుఖపడుచు నిత్యసంతుష్టుడై సచ్చిదానంద నతత్వము లీనుడై సంసారబంధమునుండి తప్పించుకొని ప్రకృతి నంటక భ్రాంతినందక సర్వసముదైకపిలాదిమునులవలెఁ గైవల్యానంద పదవి నోలలాడుచున్నాఁడు. దైవకృతములగు గ్రహచారవిశేషకార్య ములం బురుషప్రయత్నముచేత నడ్డఁ దరముకాదుగాని పురుషకార ముం బురుషప్రయత్నముచేత స్వాధీనము కావించుకొని సుఖపడ నెంచుట సర్వజనసాధారణప్రత్యక్షానుభవమేకదా ?

అత్యాసన్నభూతభవిష్యత్కాలవిచారణము వర్తమానకృత్య ముల నెఱవేర్చుకొను దారిచూపునుగనుకనే ప్రపితామహు నాబ్దిక మున స్మరించువాఁడును బ్రపౌత్రునిమోము న్లన్నవాఁడును మిక్కిలి ధన్యు లను న్యాయ మెంతయును గణనీయము- అనఁగాఁ బ్రపితా మహునినాఁటి గతకాలమునాఁటి యాచారానుసారముగాఁ బ్రవర్తించుచుఁ బ్రపౌత్రుఁడు కలుగు భవిష్యత్కాలమునఱకు సరిపడునంత ధనసంగ్రహముకావించుకొనువాఁడు మిక్కిలిబుద్ధిమంతుడై తా సుఖపడి తనయిరుగుపొరుగుల న్సుఖపెట్టఁగలఁడు కాఁబట్టి నూట యిరువదేండ్లకంటె వెనుకటివిగాని ముందిటివిగాని భూతభవిష్యత్కాలములందలి మనుష్యాచారములను వర్తమానకాలమందు చింతించుట యుబుసుపోని మంగలి పిల్లితల గొఱగుటవలె మిక్కిలి కొఱ గాని పిచ్చిచేష్ట యని యేనూత్రము బుద్ధిగలవాఁడైనను దెలిసికొని తనతోడిపాటివారికిఁ దెలుపకమానఁడుమానఁడు, మానడు. ఇషే త్వాది వేదములనుఇకోయణజాతిశాస్త్రములనూటయిరువదేండ్లక్రిందగతించిన

కవులగ్రంథములను కొనగలగేదెకు పెట్టగలబచ్చలి యను సామెతగా సూటయిరువదేండ్లపిదప జరుగఁబోవుకార్యములను నిక్కముగా బుద్ధిమంతుఁడు విచారించఁడు. జగమునందలి జనులందఱుం బరస్పరానురాగముతో హాయిగాఁ దమబ్రతుకుఁ గొనసాగించుకొనునుపాయమును బట్టుదలతో వెదకుకొనుటకన్న నిక్కముగా నవశ్యకర్తవ్యకార్య మింకెదియు న్నానేకాదు— బ్రతికిన దూరు మానినది మందన్న సామెతగాఁ దనజీవితసౌఖ్యమును బరోక్షముగాఁగాని ప్రత్యక్షముగాఁగాని కావించువాఁడు తనపాలిటి దేవుఁడు. తా నట్టిదేవునియెడలఁ గృతజ్ఞతచూపుటకన్న వేఱే పురుషాకార మింకెదియు న్నానేకాదు. అట్టిపురుషప్రయత్నము ఫల మొదలను సుఖపెట్టి నొరుల యనుగ్రహముచేఁ దా సుఖపడుటయే— కాఁబట్టి వెట్టి మొట్టియూహలతో లేని పోనిచింతలపాలై తెలిసీతెలియని వేదశాస్త్రచర్చలతో నాకాశపంచాంగముల బోధింపక ప్రకృతోపయోగమగు మంచినడువడితో నొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖించుటయే నిక్కమగు మానుషధర్మము ధర్మము.

“అవశ్యం కల్పనీయం హిమంత్రస్య బ్రాహ్మణస్యవా, గౌణత్వం తచ్చమంత్రస్య ప్త్యద్యస్యేవయుజ్యతే” అనుటచేతను మఱొకప్పుడు విధిలిజ్ఞప్రిత్యయములోడర్థమందుమాత్రమే గౌణముగా “లభేత సికతా సత్తైలమపి యత్నతః పీడయన్” అనుతీరుగాఁ బ్రయోగింపఁబడుటచేతను ముఖ్యముగా నేశబద్ధమున కేది ముఖ్యార్థమో యేది గౌణార్థమో తెలిసికొనుటకు శక్యముకాకుంట చేతను దేశభాషంబట్టియే దేవభాష కిది యర్థమని ప్రాకృతజనుల బోధను గేవలము విశ్వాసముచేతమాత్రమే “సర్వపః” అనఁగా నావా లని ప్రత్యక్షముగా గురువులు తెల్పినపిదపఁగాని తెనుఁగు మొదలగుదేశభాషలకుమాత్రమే చదువుకొనకముందలవడిన బాలు

రకు తెలిసికొనుట మిక్కిలి యసాధ్యమగుటచేతను వేదవేదాంగ
 శబ్దముల యర్థతత్వము న్నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరముకాదుకనుక మిశ్రి
 మొదలగువైదికస్మృత్యులు దేవభాష తమకుఁ దెలిసినట్లు ముని
 సూత్రములకుఁ దమకుఁ దోచినట్లుల యేమో పిచ్చిపిచ్చివ్యాఖ్యాన
 ములను దెలిసీ తెలియనివాక్యములతోఁ బ్రచురించుట మిక్కిలి
 కొఱగానిపని. అపౌరుషేయములగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదముల
 కతీంద్రియవేత్తలగు జైమిన్యాదిమునులు పన్ని నసూత్రములకుఁ దగిన
 వ్యాఖ్యానము లాజైమిన్యాదిమహామునులకు తెలియునుగాని ప్రాకృతు
 లగు మిశ్రి మొదలగు మర్త్యు లెంతమాత్రమును దెలిసికొననేరదు
 నేరదు— “కోవక్తాతారతమ్యస్య తమేకం వేదసంవినా—ఆగమాః
 ఖలు దుర్లభాః” అనుటచేతఁ బదపదార్థములను మునులు తప్పఁ
 బ్రాకృతమర్త్యులు తెలిసికొంటిమనుకొనుట యచ్చదౌర్జన్యము
 దౌర్జన్యము— దేవభాష దేవతలకుమాత్రమే యుద్దిష్టమగుటచేతనే
 దేవభాషనాఁ బరఁగెను కాఁబట్టి వేదవేదాంగములు కేవల
 మతీంద్రియజ్ఞానముగల మునులకై మాత్రమే ప్రవర్తిల్లుచున్నవి.
 వేదశాస్త్రవేత్తలనుని దుర్జనులుతప్ప సజ్జను లెన్నఁడును విష్టవేగి
 తనతోడిపాటిజనులను వంచుపనే వంచింపదు. “వచనాద్ధి సకల
 ప్రయోగోగమ్యతే— తత్రావిద్యమనార్థాన్యపి పదాన్యదృష్టాయ
 ప్రయోక్షంతే తస్మా దిష్టదేవతానురోధేన వచనాదితి నిష్కర్షః”
 అని లోకోపకారమునకై దేవతల నారాధించునపుడు సూక్త
 వాక్యమునకుఁ బర్యాయపదమైన వైదికశబ్దమునకు యధేష్టార్థమును
 జెప్పుకొనవలసినదని నిష్కర్ష చేయు శ్రోతియమ్మన్యమిశ్రి “పశు
 మాలభేత” అను శ్రుతికిఁ బ్రతిగ్రహస్థును సర్వజనరంజకముగాఁ
 దను బ్రవర్తింపఁజేయుమని భగవంతు నహర్నిశమును విధిగాఁ
 బ్రార్థించవలసియుండునను నర్థ మేల నిష్కర్ష కావించి వివిధాహార

ద్రవ్యము లగ్నిపాలుచేసి న్యర్థముగాఁ గూళతనమున దేవతాప్రీతి
 చేయు నెపమున మేఁకలంబట్టి చంపెడుకూరకర్మముల మాను
 కొనుటయే నిక్క-ముగా మనుష్యావశ్యకార్యమని తెలిసికొని సర్వ
 భూతదయాపరుడై తరింపఁజాలక యథోగతిపాలగుచున్నాఁడేమి ?
 “అగ్న ఆయాహివీతయే” అను శ్రుతి స్వభావముగాఁ బ్రతిదేహియును
 దనకోర్కె నీర్చుకొనుటకై ప్రయత్నపడకతీరుదని యర్థము. వేద
 మనఁగాఁ దెలివి- బ్రతుకుచున్న ప్రతిజంతువునకు న్దేహమున్నట్లే
 తెలివికూడ యుండుట యూపిరితీసికొనుటవలె నెజగుణము- స్వభావ
 మును బ్రతిజంతువునకు న్దెలుపు నామరూపములే సకల వేదస్వరూపము
 “యథాలోక స్తథా వేదః” అనుటచేత జగమే వేదము వేదమే
 జగము- జగత్తునకును వేదమున కగ్నికి వేఁడికివలె భేదము లేనే
 లేదు- కాఁబట్టి బ్రతుకు లోకము వేద మను నీమూఁడుశబ్దములు
 భూమి నేల మ న్నను శబ్దములవలెఁ బరస్పరపర్యాయపదములు-
 విశ్వమ్ అనునామము మొదలుకొని సర్వప్రహరణాయుధః అను
 నామమువఱకున్న విష్ణుసహస్రనామములన్నియు నొకవిష్ణుదేవునిగూర్చి
 వివరించుపర్యాయపదములే యయిసల్లు “అగ్నివిశాఖే పురోహితమ్,
 ఇషేత్వోరేత్వా” అను వేదమంత్రములన్నియును సకలమర్త్యజీవిత
 మును వివరించుపర్యాయపదములే- ఈజగమంతయును గోర్కెయొక్క
 రూపమే- మఱి గోర్కె నీర్చి సంతృప్తిన్దావించునుపాయమే దేవుఁడు
 గోర్కెనీర్చుకొని సంతృప్తిపొందఁదగినయుపాయస్వరూపుఁడగు దేవుని
 యొక్క వాస్తవతత్వము సకలజనసమ్మతమగు సత్యవర్తనమే-
 కాఁబట్టి ప్రతిమనుష్యుఁడు న్దనతోడిపాటివారియనుగ్రహమును సంపా
 దించుకొని సంతృప్తుఁడగుటకన్నఁ జేయఁదగినయజ్ఞము మఱేదియును
 గానకాదుకాదు- తనయూపిరి తా నెట్లు తీసికొన్నఁ దనకు హాయిగా
 నుండునో యాసంగతి నిశ్చయించుకొనుటకుఁ దనమట్టుకుఁ దానే

ప్రత్యక్షప్రమాణము కాఁబట్టి తక్కినయనుమానోపమానశాబ్దిక
ప్రమాణములన్నియును ముంజేతియద్దమువలె నిక్కముగా వ్యర్థములు
నపహాస్యాస్పదములు కావా? కాఁబట్టి యోవైదికమన్యుఁడా
నీవేదశాస్త్రశుష్కతర్కము న్మానుకొని గతమేమైననేమి యాగత
మెట్లున్న నేమి నీబ్రతుకున నొరులసుఖపెట్టి నీవుసుఖించునట్లు నడుచు
కొనుము “ప్రకృతమనుసరానుః పాయసం భక్షయామః” అనుతీరున
నే యెండ కా గొడుగుఁబట్టి నీబ్రతుకును గాపాడుకొనుటకై నీతోడి
పాటివారియనుగ్రహమును సంపాదించుకొను తెన్నున నడుచుకొనుము.
వేదశాస్త్రములు తెలిసినట్లు నిన్ను మోసపుచ్చి సోమరులై నీచేత
సేవచేయించుకొని సుఖపడనెంచుదుర్జనుల తక్కిరిబిక్కిరిమాటలు
దంభవేషము లెంతమాత్రము న్నమ్మకుము- నీబ్రతుకుకన్న మఱి
వేఱే దేవుఁడు లేనేలేడు- నీవు సంతృప్తిపొందుటకన్న స్వర్గము
మఱి వేఱే లేనేలేదు- మఱియు నాదేవుఁడు నాదేవునిస్వరూపమగు
స్వర్గమును జనరంజకమగు నీనడువడికన్న మతెద్దియు న్నానేకాదు-
తన వీఁపే తాఁ దెలియఁజాలని మూఢమానవుఁడు దేవునిగూర్చియు
వేదశాస్త్రములనుగూర్చియు స్వర్గనరకములఁగూర్చియును దెలిసినట్లు
నటించు లెంత మోసము? తన తలిదండ్రులెవరో రూఢిచెప్పఁ
జాలని మూఢమానవుఁడు తనవర్తమానజీవితకాలముయొక్క పరోక్ష
భూతభవిష్యత్తులఁగూర్చి యుపన్యసించు గగనారవిందవర్ణన యథార్థ
మనుకొని పరమార్థసాధనమగు నీజీవిత మూఱక పాడుచేసికొనకుము
ప్రకృత మనుసరించి నీ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును సంపాదించు
కొనుట కెట్లు నీతోడిపాటివారియెడల నీవు నడుచుకొనవలసినదో
బాల్యముగడచినపిమ్మట నీమట్టుకు నీకే సహజముగాఁ దెలియక
మానదు- నీయాత్మ స్వయంప్రకాశము- “ఆత్మారే శ్రోతవ్యో
మస్తవ్యోనిధిధ్యాసితవ్యః” అను శ్రుతిబోధ నీయూఘిరి నీకు సహజ

ముగాఁ గాలానుసారముగా లభించినట్లు కలుగకమానదు— కాఁబట్టి వెట్టి మొట్టిపోకిళ్ళుమాని తలకుమించినమాట లాడక “తగినవేషంబు తనుఁదానఁ బొగడుకొనమి నొచ్చియును గీడు వలుకమి యిచ్చి వగవ కునికి, తన కెంత గడవకయున్నఁ, బథము తప్పకుండుట నడువడి కొప్పుఁ జేయు” ప్రత్యక్షముగా నీతలిదండ్రులు పెద్దలుచేయుబోధను జ్ఞప్తి తెచ్చుకొని పెద్దకుండల కెసల్లుబెట్ట కొరులసుఖపెట్టి నీవు సుఖ పడుమనియే సర్వవేదశాస్త్రముల ముఖ్యతాత్పర్యమని తెలిసికొని యన్నివిధములచేత న్నకలజనరంజకకఁడవై సర్వభూతదయాపఁరుడవు నీవైన న్దప్ప నీబ్రతుకు మతేప్రవర్తనముచేతనైనను దిన్నపడదు తిన్నపడదు— నీతోడిపాటివారి న్సుఖపెట్టినఁగాని నీబ్రతుకు నీకు సుఖముకానేరదు— నీకోర్కె నీర్చుకొని సంతృప్తిపొందుటకన్న మఱి వేతే నీవు చేయవలసినపని లేనేలేదు.

వి శ్వ మాం గా శ్మ బోధ

“ప్రజాపతిర కామయత ప్రజాః సృజేయేతి— సతపోఽతప్య తత స్మాతేఽపానాత్రయోదేవా అస్సృజ్యన్నాగ్నిర్వాయ రాదిత్యస్తే తపోఽతప్యన్త తస్మాతేప్యానేభ్యస్త్రయోవేదా అస్సృజ్యన్తాగ్నే ఋగ్వేదోవాయో ర్యజుర్వేద ఆదిత్యా త్సామవేదః” ప్రజాపతి యను దేవత ప్రజలను సృజింపఁగోరి తపస్సుచేయఁగా యతని తినుకు నుండి యగ్నియు వాయువు నాదిత్యుఁ డను ముగ్గురు దేవతలు పుట్టిరి మఱి యామువ్వురు తపస్సుచేయఁగా వారి యధఃకాయములనుండి తినుకఁగా ఋగ్యజుస్సామములను మూఁడువేదములు పుట్టినవఁట— యేమీ పిచ్చిపల్కులు ఆకస మవ్వా యెందు కెంత దూరముగా నున్న దనఁగా మనుమఁడా నాచిన్నప్పుడు నావీఁపునకుఁ దగులు చుంట కోర్కక నాచీపురుతో నాయాకాసము నెగురఁగొట్టినాను కాఁబట్టి నాచీపురుదెబ్బల కోర్క కాయాకాశగాఁడు జడిసి యంత

మీఁద నంటుకొన్నాఁడని యన్వ యాపిల్లనికి సమాధానముచెప్పినట్లున్న దీయసందర్భమంత్రార్థము లీబ్రాహ్మణవాక్యములు- కష్టపడి వ్యవసాయముచేసి పండించుకొని తనతోడిపాటివారి కన్నవస్త్ర) సౌఖ్యమునల్లిగించి తాఁ దిని సుఖపడలేని సోమరిపోతు లుబుసు పోఁ గొట్టుకొనుటకై వాగుపిచ్చికూఁతలు వెట్టిచేష్టలుగా కీమంత్రబ్రాహ్మణము లీశ్రౌతకర్మములు వేలుకావు- ఆకలిదప్పికలు తీర్చునన్నపానములే దేవతలు మఱి యాయన్నపానములను సుపాదించుకొను తెరువులే శ్రౌతకర్మములు- హాయిగా బ్రతుకుటయే స్వర్గము- ఒరులసుఖపెట్టి తాము సుఖపడుబుద్ధిమంతులు కేవలము సోమరిపోతులుంటరులకుమాత్రము ప్రొద్దుపుచ్చుకొనుటకుమాత్ర మేర్పడిన యసందర్భప్రలాపములు పిచ్చిచేష్టలగు మంత్రబ్రాహ్మణశ్రౌతకర్మముల నెంతమాత్రము న్దలపెట్ట దగదు తగదు.

“యఃశబ్దస్య శ్రవణాదేవ వినియోగః ప్రతీయతే సశ్రౌ ఇత్యుచ్యతే” ఏధ్వని వినినతోడనే యేదైనఁ బని చేయఁ దలంపు గలుగునో యట్టి పని శ్రౌత మనంబడును- తినుమనుపలుకు వినినతోడనే తినెడుపని శ్రౌత మనంబడును- శ్రుతి యనఁగా వినుట- శ్రౌత మనఁగా వినంబడినధ్వనియొక్క యర్థముంబట్టి నడుచుకొనుట- మొత్తముపైఁ దనకు వినంబడినధ్వనింబట్టియు నగపడిన యాకారముంబట్టియు మఱియుం దనసకలేంద్రియములకు న్నోచరములగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల న్దాను గ్రహించినవిధముగాఁ దన యిష్టాయిష్టముల ననుసరించి తాఁ జేయుపని శ్రౌత మనంబడును- కాఁబట్టి యీజగమునందు సమస్తప్రాణు లొనర్చుమనోవాక్కాయ కర్మములన్నియును శ్రౌతకర్మములే- “యథాలోక స్తథా వేదః” సృష్టిస్థితిలయముల జరుగుపనులన్నియును మొత్తముపై జగత్కార్యములన్నియును వేదవిహితయజ్ఞకర్మములే శ్రౌతక్రియలే- జగమే

శ్రౌతకర్మము- శ్రౌతకర్మమే జగత్తు- సమస్తజంగమస్థావరప్రాణుల
కన్నింటికిని జైతన్య మొక్కటియే- మనుష్యనిప్రాణమునకు న్దక్కిన
జంతువులప్రాణమునకు స్థావరప్రాణులప్రాణమునకునువీసమైన భేదము
లేనితీరున సర్వప్రాణుల నిద్రాహారవిహారకర్మఫలమునకు యజ్ఞకర్మ
ఫలమునకు న్భేదము లేనేలేదు- జగమంతయును యజ్ఞమే. సమస్త
జంతువులును దమతమ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకై చేయు
ప్రయత్నమంతయును విధిచోదితశ్రౌతకల్పమే- సమస్తజంగమస్థావర
ప్రాణులబ్రతుకంతయును యజ్ఞమే- బుద్ధికృతములు మఱి యబుద్ధి
కృతములని యజ్ఞకర్మములు ద్వివిధములు- జంగమప్రాణులబ్రతుకులు
బుద్ధికృతయజ్ఞములు- స్థావరప్రాణులబ్రతుకుల బుద్ధికృతయజ్ఞములు-
కాఁబట్టి జగమునందు జరుగుచున్న పనులన్నియును స్వర్గసాధనములగు
విధిచోదితశ్రౌతకర్మములే- ఈజగమంతయు సాలెపురుగుకడుపులో
నుండి నూలు పైకి వచ్చి తిరిగి యాసాలెపురుగుకడుపులోనికే పోవు
నట్లు వాసుదేవునిలీలచేతఁ గలిగి యావాసుదేవునియందే లీనమగు
చున్నది. “కర్తా భోక్తా జనార్దనః తమేవ భాంత మనుభాతి సర్వమ్
సర్వం బ్రహ్మైవఖిలు ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి”
అను విధమున “హరిమయముకాని వస్తువు పరమాణువు లేదు వంశ
పావన వింటే” అన్న ట్లీజగమంతయును యజ్ఞమే “యజ్ఞోవై విష్ణుః”
“హరిరేన జగజ్జగదేవ హరిర్హరితో జగతో నహి భిన్నతనుః”
అనుటచేతను స్వర్గాపవర్గస్వరూపుఁడై సమస్తజగద్రూపము యజ్ఞ
మూర్తియై సకలభూతాంతర్బహిస్సంగతుఁడై ప్రత్యక్షస్వర్గమై సకల
ప్రాణజీవనస్వరూపముగానున్న శ్రీకృష్ణపరమాత్మను మిథ్యాశ్రౌత
కర్మల న్సాధింపఁబూనుట యెడిలోనున్న బిడ్డను వెదకుట యాకస
మున మిద్దెలల్లుటవలెనే రిక్తవ్యర్థమిథ్యాసంసారకృత్యములన్నియును
మిక్కిలియవివేక కార్యములే- యెందు కిన్ని డొంకతిరుగుళ్ళు వాసు

దేవుఁడు తప్ప వాస్తవ మింకెద్దియు న్నాదని తన యహంకారములు విడుచుకొనగల్గిన యద్వైతస్థితిమాత్రమే ప్రత్యక్షస్వరూపవర్గస్వరూపము. మిథ్యాహంకారమమకారకల్పితసంసారమంతయును బ్రత్యక్షనరకదుఃఖస్వరూపము- బెబ్బలిం దప్పించుకొనఁగోరి యవివేకముచేత భ్రాంతుఁడై యాబెబ్బలిచెంతకే పోవుదేబెనలె చేతనున్న వెన్నముద్దన్నేలపా ల్కావించుకొని యుత్తచేయి నాకుకొను వెంగలివలె బిడ్డనొడిఁగోన పెట్టుకొని యూరెల్ల వెదకుఁవెట్టివలెఁ దాఁ గోరినస్వర్గమే తనబ్రతుకురూపమునఁ దాఁ బ్రత్యక్షముగా ననుభవించుచుండియు వృథాప్రయాసమున రుచ్యములగునన్నపానములు తనతోడిపాటివారి కిచ్చి తాఁ గుడిచి సుఖింపక స్వార్థపరుల ధూర్తప్రలాపముల నమ్ముకొని పాల్పెరుగు నేయి మొదలగుతినుబడిపదార్థములన్నియును భ్రాంతులై యజ్ఞమునెపమున నగ్గి బుగ్గి పాల్గొనించుకొను మూర్ఖుల దురదృష్ట మెంతయును శోచనీయము. మును లుపకారమునకై యనుభవింపఁదగిన పథ్యాశనము బోధింపఁగా వారియాజ్ఞచొప్పున నడువనేరక ధాన్యమును దంచుకొని మెత్తగా వండుకొని తిన కన్నమును కుళ్ళఁబెట్టి సారాయి చేసికొని త్రాగి మత్తునఁ జెడిపోవు మూర్ఖులచందమున మునులయద్దేశముప్రకారము సర్వలోకోపకారముగా నడువనేరని మోసకాండ్రును మఱియెద్దియు న్దెలియని యవివేకులు శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును విపరీతదృష్టులై యపప్రయోగముకావించి గోరి దుఃఖము న్నొనితెచ్చుకొనుచున్నారు.

ఇది శ్రీమదజ్ఞానాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు
జగజ్జ్యోతిసుండు నిష్కృష్టప్రత్యభిజ్ఞాన నిర్ణయ నిర్వచనము.

జ గ జ్యోతి

నా లు గ వ ప్ర కా శ ము

కా ల గ తి

లోకమునందలి జనుల యభిప్రాయములం దెల్పుకొను చతుర్విధాభినయవిశేషములు సకలలోకోపకారములుగా మఱియును సకలజనరంజకములుగా మఱియును సర్వజనసాధారణములుగా సకలజనులు ననాదిగా స్వభావముగా నేర్పాటుచేసికొనుచున్నారు. నిద్రాహారముల న్దనివిచెంద మిగిలినకాలమునఁ దిరిగి నిద్రాహారసౌఖ్యమునకు సహాయ మొనర్చుటకు ముఖ్యహేతువగు విహారము నుభయతారకముగాఁ గృషివాణిజ్యములం ద్రికరణశుద్ధిగా సజ్జనులు పాటుపడి యొరులను సుఖపెట్టి తాము సుఖించెదరు. సోమరిపోతుటక్కరికూళమోస కాండ్రు వేదవేదాంగగగనారవిందవర్ణనములతో మూఢులం బెదరించి దంభవేషములతోఁ ద్రిపుండ్రధారణములతో మడిమైలదంభవేషములతో శ్రౌతస్మార్తవ్యర్థకర్మకలాపములతో నితరుల కన్యోన్యమతద్వేషములు పుట్టించి యొడలువంచి కష్టపడి తమకూడుసంపాదించుకొనుటకు బద్ధకించి యన్యాయముగా మోసమున బ్రతుకనెంచి వేదములనియు శాస్త్రములనియు స్వర్గనరకములనియు జాతిమత విశేషములనియును లేనిపోని టక్కరిబూటకపుమాటలుం దిలకాష్టమహిషబంధములవలె నసందర్భగ్రంథవిశేషములను. వేదవేదాంగములు దైవనిర్మితము లపౌరుషేయము లని యనాదికులసంప్రదాయానుసారముగా ధూర్తకల్పితవర్ణనమామ్నాయమునుబఠించుచు

నృథా పశుహింసాదిదంభకర్మము లాచరించుచు శ్రోత్రియులమని,
 యగ్రజాతులమని, సన్న్యాసులమని, మఠాధికారులమని, పూజారుల
 మని, పురోహితులమని లోకుల నెఱ్ఱెన రంజింపఁజేయనేరక కులము
 నుండి వెలిచేసెదమనియును- బామరులను బెదరించి క్రతుమిషలన్
 షోడశకర్మాచరణచ్ఛలముచేఁ బశుహింసకావించుచు భూతములవలె
 లోకులన్లప్తపెట్టి పీడించుచు సోమరుపోతులై దంభవేషములతోఁ దామే
 యూర్జులమనియుం దమదేశమే కర్మభూమి యార్యావర్త మనియుం
 దక్కినవా రనూర్జులు మ్లేచ్ఛులుం బతితులు పాపండులు నరకపాత్రు
 లని సారకాయలు నఱకు నంచకులు కల్పించినగ్రంథములే యా
 భూర్తులు వెల్లడించు వేదవేదాంగములు- వాస్తవముగా సకల
 లోకోపకారకములు సర్వభూతదయాపరములు సకలజనరంజకములు
 నిద్రాహారవిహారసుఖసాధనములుగాని పలుకులుగాని కర్మములుగాని
 వేదవేదాంగములు అనాదివంచకరాక్షస పారంపర్యకల్పితములని
 సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు. ఈడుముదిరినకొలందిని మనుష్యులు నిద్రా
 హారవిహారపాటవముఁ గోలుపోయి లోకోపకారముగాఁ గాయక్లేశము
 పడుట మాని కేవల కాయకష్టసాధ్యములగు పనులను యానన
 వంతుల కప్పగించి తాము సుఖముమరగి కూర్చుండి పిన్నలను దమ
 యిష్టానుసారము నడిపించుచు సోమరులై తేనిపోని శాస్త్రచర్చలం
 బ్రౌద్దుపుచ్చుచు తమరచించినగ్రంథములందుఁ దమ యిష్టానుసారము
 తమముసిలితనపు గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములచే బ్రహ్మ
 త్కత్రియ వైశ్యులు తమజీవనము గడపుకొనవలయుననియును
 శూద్రులు మాత్ర మా ద్విజసేవచేతను జీవనము వెళ్ళపుచ్చవలసిన
 దనియును ఎన్నిదివిధములయిన వివాహములచే నీచాతుర్వర్ణ్యము
 సంసారమున చేసికొనవలయుననియును ఈనాల్గువర్ణములం దన్యోన్య
 స్త్రీపురుషదుష్టసాంగత్యముచేతఁ బుట్టినవారు నానావిధసంకరవర్ణులై

చండాలాశ్వుధమజాతులలోఁ జేరి కులబాహ్యులు కర్మబాహ్యులు పతితులునై నరకభాజనులగుచున్నారనియును ఆహారనిద్రావిహార సామర్థ్యముఁ దొఱఁగి ముదుసల్లు పిన్నలం దిన్నగ సుఖజీవనము గడపనీ కేమేమో పిచ్చిబోధలు చేయుచు నసందర్భపుగ్రంథము లల్లుచు మనుష్యుల కన్యోన్య ద్వేషములు పుట్టించుచు పుచ్చినగొఱ్ఱ మందనంతయుఁ జెఱచునట్లు వృథా జాతిమతాభిమానములచే స్వార్థ పరులై యహంకారమమకారవిమూఢులై తక్కినజంతువులకన్నఁ దమమనుష్యజాతి కన్యాయముగ నకాలమరణములను లేనిపోని దుఃఖముల నాధివ్యాధులను హెచ్చించుచున్నార- వాస్తవముగా దేహాధారులగు జీవులందఱికి నిద్రాహార హారసౌఖ్యమును సుఖజీవి తాశయును జననమరణములు నాఁకలిదప్పికలు తాపత్రయమును సమానములేకాని మనుష్యులకుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ దా మెక్కుడు తెలివికలవారమని విపరీతభ్రాంతదృష్టిచే దైవమునకుఁ బ్రతికూలముగాఁ దమనియతి న్దప్పించుకొనుప్రయత్నముచేతఁ దక్కిన జంతువులకన్న నెక్కుడుదుఃఖములు క్రొత్తక్రొత్తయాధివ్యాధులు కోరి తెచ్చుకొని యస్వతంత్రులయి తమజీవితసౌఖ్యమునఁ గొఱత వడుట పెచ్చునై జము- ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యమును దక్కిన జంతువులవలె హాయిగాఁ దా మనుభవించి యన్యోన్యానురాగమున సుఖపడ లేనిమనుష్యులకు దుష్టకలికాలవశమునఁ బుట్టినయనన్యజంతు సామాన్యమగు క్రొత్త తెవు శ్లష్టాదశవిద్యాప్రస్థానములు.

మనుష్యులు తక్కినజంతువులకన్న బలహీనులై యాధివ్యాధు లకు మఱింత లోనై కోరి యల్పాయువులై తాము చెడి తక్కిన ప్రాణులను బాధించుటకై నిక్కముగా వృథా భ్రాంతికల్పిత విద్యా ప్రస్థానములే కారణములు. సహజముగా దైవ మమర్చియిచ్చిన దుంపలు కాయలు పండ్లు ధాన్యములు తిని యాఁకలి తీర్చుకొని

వాన నీట నిండినయడవికొలనులు కొండకాలువలు నదులు మొద
 లగుస్వభావసిద్ధములగు జలాశయములఁ దానమాడి డప్పితీర్చుకొని
 కొండగుహలు వృక్షమూలములు దట్టములగువెదురు మొదలగుపొద
 లలో దైవసృష్టములై యెండ గాలి వానలం జొరనీని నున్ననిప్రదేశ
 ములు మఱియు నొడలుదాఁచుకొనఁదగిన సహజసిద్ధములగు నాశ్రయ
 ములు కీట పక్షి మృగములకువలె మనుష్యులకుఁగూడ దైవనిర్మిత
 ములై యున్నవి. ఈతిబాధలనుండి మనుష్యు లెట్లు తప్పించుకొన
 లేరో భూకంపాశనిపాతక్షామాదిభూతోప్రదవములనుండి తమ్ముఁ
 దామెట్లు కాపాడుకొనలేరో యట్లే తమకు నియతములైన జనన
 మరణ వ్యాధి క్షుత్తిపాసాది సుఖదుఃఖములు తక్కినజంతువులకన్న
 తగ్గించుకొనుటకైగాని హెచ్చించుకొనుటకుఁగాని సమర్థు లెంత
 మాత్రము న్నానేరరు. తక్కినజంతువులకన్నఁ దమమరదృష్టముచేఁ
 దమ కబ్బినవిపరీతబుద్ధి యనునైజముచేఁ దా మీవిద్యాప్రస్థాన
 ములు కల్పించుకొని వ్యసనములమఱఁగినయవివేకులవలె దేహదార్ధ్య
 మున మిక్కిలికొఱఁతవడి కోరి సహజముగాఁ దమకు దైవమిడిన నిద్రా
 హారవిహారాత్మకజీవితసౌఖ్యమును మఱియు నారోగ్యమును మనస్సం
 తుష్టినింగూడఁ గలికాలవశమునఁ బాడుచేసికొని నశించుచున్నా
 రయ్యో! యేమీ ప్రస్తుత మర్త్య దుర్దశ? కాలపక్వమయిన
 యాహారపదార్థముకన్న వండుకొన్న యాహారపదార్థముల కలవడుట
 చేత దైవదత్తములగు పర్వతగుహాదులనుండ కూళ్ళలో నుండుట
 చేతను సహజమగు స్త్రీపురుషాన్యోన్య నురాగముచేఁ గవగూడిక
 బలాత్కారవివాహపద్ధతు లేర్పర్చుకొనుటచేతను తమయాహారము
 తాము కూర్చుకొనుశక్తి వచ్చినపిమ్మటన్నాడఁ బిల్లల నెడఁబాయ
 కుంటచేతను తమకుఁబుట్టినవారు పరులకుఁబుట్టినవారు నని భ్రాం
 తితో స్వీయపరకీయవిభేద మెంచుకొనుటచేతను సహజవాచికాంగికా

హార్యసాత్వికాభినయములచేఁ దక్కినజంతువులవలెఁ దాత్కాలిక
ముగాఁ బరస్పర మూహతెల్పుకొనక గ్రంథమూలముగాఁ దమ
యూహలను సంగ్రహించుకొంటచేతను ఎచ్చటనున్నవా రచట నుం
డక వింతవింతరుచుల కలవడి మిక్కిలి దేశద్రిమ్మరులగుటచేతను
మఱియు ముఖ్యముగా దైవకృత్యము స్థమపౌరుషమునఁ దప్పించు
కొనఁగలమను దుర్భ్రమచేతను విపరీతబుద్ధులై తక్కినజంతువులకన్న
మిక్కిలి దుఃఖితులగుట కలియుగమానవుల దుర్విధి. పుణ్యాదశయగు
కృతయుగమున మానవులలోఁ దక్కినజంతువులకువలె స్త్రీపురుషు
లనురెండుజాతులు తప్ప బ్రాహ్మణాదిజాతులును వర్ణాశ్రమధర్మము
లును స్వర్గనరకాదిచింతయును భూతభవిష్యజ్ఞస్మపంచాగణనమును
బరస్పరద్వేషమునఁ దన్నుకొని చచ్చుటయు నున్నట్లు పురాణ నిద
ర్శనము లేదు.

“తపఃఫలం కృతయుగే...” అను పరాశర స్మృత్యనుసార
ముగా హేయాదేయవస్తుచింతయేలే కందఱుమానవులు గలసి
మెలసి హాయిగఁ దక్కినజంతువులవలె నుండుట యప్పటి మనుష్య
స్వభావము. కుళ్ళాయిచొక్కా ముక్కుకమ్మి చెవికొనకాడల కల
వడి మనుష్యునిచే నాడింపఁబడిన తిమ్మనివలె మఱి దుస్తుల కలవడి
ముంగటికా లెత్తుటయు వెనుకటిది నిలుపుటయును మప్పఁబడిన
గంగిరెద్దుతీరున తక్కినకోతులకన్నను దక్కినయెడ్లకన్నను ముసలి
తనమున బాధపడుట తప్పించుకొననేర కౌరా యీవిద్యాప్రస్థాన
వేత్తలు కాకిముక్కునకుఁ గట్టినగవ్వవలె మఱి కుక్కమెడ పట్టెడ
తీరున మనుష్యుల కీవేదవేదాంగపఠన మాగంతుకముగాని సహజ
సిద్ధము కాదు. అద్దముచూచుకొని వికారపడు నవివేకివలె జాతిమతా
దర్శనముచే వ్యర్థముగా భ్రాంతులై బుద్ధివైపరీత్యమున మదమత్తుల
వలెఁ బిశాచగ్రస్తులరీతిని సన్నిపాతరోగాధీనులవలెను స్వప్న భ్రాం

తులవలె వేదవేదాంగవిద్యామదవికారముచే నన్యాయముగాఁ దక్కిన
 జంతువులకన్నఁ గలికాలదుర్విధినిహతులగు మనుష్యులు బుద్ధిహీనులై
 దేహసౌఖ్యము న్నావలసి పాడుచేసికొని జాతిమతభేదముల న్నల్పించు
 కొని పండితమ్మన్యులై స్వార్థపరులై యన్యోన్యద్వేషమున నకాల
 మృత్యునిహతు లగుట కలియుగస్వభావ మెవఁ డడ్డఁగలఁడో కూశ
 సోమాసీ ! కోయుము కోయుము నీచేఁ జిక్కినన్ని మేఁకల నోవైదిక
 మ్మన్యుఁడా ! దంభవేషముల న్నివలె బొట్టు కట్టు జుట్టుంచుకొనని
 జను లధము లనాద్యులు చండాలురు మ్లేచ్చు లని తిట్టి కోరి జగడ
 మాడి తన్నులుతిను తిను మోపరివ్రాజకమ్మన్యుఁడా ! నీయహంకార
 మమకారముల నీవు దొలంగినదాఁక నిట్లు పిచ్చిపిచ్చిమెట్టవేదాంత
 మతబోధచేయుచుం బ్రతిదిన మాషచక్రాశనముచే బుద్ధి జతరమాం
 ద్యములం జెడు చెడు మోయధికారపిశాచగ్రస్తుఁడా ! యసూయా
 పరులు నిన్నుఁ జిరము బ్రతుకనీరని తెలిసికొనక సాధారణస్రక్ష్మం
 దనవనితాదిభోగముల నందఱికన్న ముందు మ్రుందు మ్రుందు
 మోహోసకలభూతదయాపరభాగవతుఁడా ! నిన్నిట్లు దుర్విధి దుష్ట
 కలికాలమునఁ బుట్టించినందున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమెఱుంగ
 కిట్లు కలమునఁ గన్నీటివఱదల న్నార్చు కార్చుము. కాలగతి న్దప్పింప
 నెవరి శక్యము ? ఇంతకు న్నితప్పు గాదు- నాస్మృతికన్న నీసర్వజగ
 త్కార్యములకు మఱి వేఱేకారణము లేనేలేదు- “తదాసంపన్నో
 భవతి” అను వేదాంతవాక్యముచొప్పునం గేవల సుఖప్రవస్థలో
 నున్నచో నిట్టిచింతలు నీవ్రాతయు నొక్కింతయు న్నలుగఁ
 బోవుకదా ?

సరియే ! నాపనియేమో నేఁ జేయకతప్పదుకదా ? “ఇషేత్వో
 జ్ఞేత్వా” అను శ్రుతియందు “త్వో” అను సంయుక్తాక్షరమున కను
 దాత్తస్వరము “ఉచ్చైరుదాత్తః నీచై రనుదాత్తః” హెచ్చుస్థాయి

కుదాత్తమనియుం దగ్గుస్థాయి కనుదాత్తస్వరము చెప్పఁబడెను-ఉదాత్తముమీఁదుగ ననుదాత్తముక్రిందుగ నుండును-మంద్రమధ్యతారలను మూఁడుస్థాయిల ధ్వనిభేదము కలదు. లావు సన్నములు సమములుగా నున్నయొక్కతీరగు నుక్కుతీరె లొక్కపొడువుగా సమముగాబిగింపఁ బడినపు డొకపోల్కి నావ మిచ్చునుగాని యారెండుతీరెలలో నొక తీరెకన్న నొకటి బిగింపున సగముతగ్గినపుడు బిగింపఁబడినతీరె గెనుండి పుట్టిన నుదాత్తధ్వని యనియును సడలినతీరెయొక్క ధ్వని యను దాత్తమనియు సంజ్ఞలం బరఁగును. ఆరెండుతీరెలలో నొకటి యెంత బిగింపఁబడఁగలదో హెచ్చుస్థాయిసంజ్ఞగల యుదాత్తధ్వనిని రెండవది యెంతసడలింపఁబడఁగలదో యంతతగ్గుస్థాయి సంజ్ఞకలది యనుదాత్త ధ్వనిని వెల్లడించును. ఉదాత్త మనంతవిధములు మఱి యనుదాత్తము గూడ ననంతవిధములు- “ఇషేత్వోర్జేత్వా” అను శ్రుతి నుచ్చ రించుటలో “త్వో” అను నక్షరద్వయ మనంతభేదమునగు ననుదాత్త స్వరవిశేషములం దేయనుదాత్తస్వర మేశ్రుతిజాతి గ్రామమూర్ఛనలం బట్టి యుచ్చరించవలెనో మఱి యాయనుదాత్తస్వరమున కాకారము స్వరము న్వాహన మాహారమధిదేవతావిశేషములెవ్వియో కూలం కషముగా మునుతే తెల్పులేక “శ్రుతిస్థానే స్వరాన్వక్తుం నాలం బ్రహ్మపితత్వతః” అని నారదశిష్యానుసారముగాఁ బ్రాకృతు లల్పాయు పులు కించిజ్ఞు లల్పశక్తులు దైవోపహతులగు నీవైదికమ్మన్యులు “ఇషేత్వోర్జేత్వా” అను శ్రుతి స్వరముగా నుచ్చరించుట మిక్కిలి యసంభవము- కాబట్టి వేదశబ్దోచ్ఛారణసామర్థ్యము బ్రహ్మకై న లేదని నారదముని నిర్దేశించుటచేత నీవైదికు లుచ్చరించుశబ్దములు వేదము లెంతమాత్రము న్నావు. ఈవైదికులు మంత్రబ్రాహ్మణములని యుచ్చరించుశబ్దములును వీరు వేదచోదితములని చేయశ్చోతస్మార్త కర్మము లన్నియును వంచకకృత్యములు స్వార్థసంపాదనమాత్ర

ప్రయోజకములు పామరజనులను బెదరించి సోమరిపోతులయిన ధూర్తద్విజమ్మన్యులు చేయుదంభములు నిష్ప్రయోజములు బూటకములు మాయలు కపటోపాయములు భూతోపద్రవకరములు, లోకోపకారకము లెంతమాత్రమును కావు- అతీంద్రియ మపౌరుషేయము లోకాతీతమగు నాదబ్రహ్మాత్మక వేద మీద్విజమ్మన్యులనోటఁ జారు షేయమై యుచ్చరింపఁబడుట యాకాశముబద్ధలగుటవలె నుత్త హుళక్కి- వేదములే లోకాతీతములయినపుడు వేదచోదనాలక్షణ మగు శ్రౌతస్మార్తధర్మములుం జాతుర్వర్ణ్యనియమములును గగనార విందకింజల్కములవలె శశవిషాణములవలె ధూర్తకల్పితాసంభవ పదార్థములు కాకున్నే ?

ఉ ప ని ష ద్ధా థ

ముఖ్యములగు నుపనిషత్తులు పరాపరములును జెప్పు రెండు విద్యలలోఁ బరవిద్యను జెప్పుచున్నవి- వేదము కర్మకాండ బ్రహ్మ కాండము లను రెండుకాండములుగా విభజింపఁబడినయది- కర్మ కాండ మపరవిద్యను బ్రహ్మకాండము పరవిద్యను జెప్పుచున్నది. బ్రహ్మకాండాత్మకమగు నుపనిషత్తు లనేకము లందులో బృహ దారణ్యక- ఐతిరేయ- ఛాందోగ్య- తైత్తిరీయ- ఈశ- కేన - కఠ- ప్రశ్న- ముండక- మాండూక్యము లనుపదియును ముఖ్యములు. ఈపదియునుగాక మఱి తొంబదెన్నిది యుపనిషత్తులుగూడఁ బేర్కొనఁ బడినవి- ఉపనిషత్తులకు బ్రాహ్మణాత్మకములగు నారణ్యకములు మూలములు. “తస్యవా ఏతస్య యజుషోరస ఏవోపనిషత్” యజు ర్వేదముయొక్క సారమే యుపనిషత్తు- కాఁబట్టి “నహింస్యా త్సర్ప భూతాని” అను నుపనిషత్తు “పశుమాలభేత” అను మంత్రముకన్న ముఖ్యముగా నెన్నఁదగినది- సాంఖ్యయోగన్యాయవై శేషికోభయ

మీమాంస లనుతత్వమును జెప్పుషడ్దర్శనములునుపనిషన్ములములే. ఉపనిషత్తులలోఁగూడఁ గొందఱు ధూర్తులు తమతమ మతములను వెల్లడింపఁగోరి లేనిపోని క్రొత్తకల్పనముల నుపనిషత్తు లని ప్రాచీనోపనిషత్తుల దొంగతనమునఁజేర్చిరి-సగుణాత్మస్వరూపుఁడగు నీశ్వరుఁడు లేనేలేడనియును చైతన్యము క్షణభంగురమనియును దెలివి మద్య వికారమనియుఁబల్కు-బౌద్ధమతఖండనముకై శివసంకల్పేశోపనిషత్తులు 34-40 ఆధ్యాయములుగాను వాజసనేయసంహితయోని యుపనిషత్తు లకు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకాపౌరుషేయానాదిత్వమున్గల్పించిరి. ఉపనిషచ్ఛబ్దమునకు రహస్యమనియు నుపదేశముపొందుటకై గురుసమీపమునఁ గూర్చుండుటయనియు మొవలగునర్థములు చెప్పఁబడుచున్నవి. “యదేవవిద్యయాకరోతి శ్రద్ధయోపనిషదా తదేవ వీర్యవత్తరమ్” అను ఛాందోగ్యోపనిషత్తుప్రకారము-జాగరూకతతో గురుసమీపమున నభ్యసించిన యోగము సిద్ధించుననుటచే నుపనిష త్తనఁగా గురువునొద్ద సంతత ముండుటయనియే ముఖ్యార్థము. “గురువులేని విద్య కూడదు కూడదు విశ్వదాభిరామ వినరవేమ” కాఁబట్టి యహర్దివము గురుసమక్షమున నుండి యోగాభ్యాసము చేయవలయు. అట్లు గురుసమక్షమున యోగ మభ్యసించుటకై కూర్చుండుట యుపనిషత్తనఁబడును. “ఉపాసితో గురుం భవాన్-ఉపాసితో గురు ర్భవతా” అను భాష్యోక్తులంబట్టి గురువుచెంతఁ గూర్చుండి గురుముఖము నుండి విద్య నభ్యసించవలయును. శ్వేతాశ్వోపనిషత్తు ప్రారంభములో “కిం కారణం బ్రహ్మకుతస్మజాతాజీవామి కేన క్వచ సంప్రతిష్ఠితాః-అధిష్ఠితాః కేనసుఖేతరేషు, వర్తామహేబ్రహ్మవిదో వ్యవస్థామ్-కాలఃస్వభావో నియతిర్యదృచ్ఛా భూతానియోనిః పురుష ఇతి చింత్యా సంయోగ ఏషానత్వాత్మభావా దాత్మాప్యనీశః సుఖదుఃఖ హేతోః మాయాంతు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినంతు మహేశ్వరమ్

తస్యావయవభూతైస్తువ్యాప్తం సర్వమిదంజగత్ - ననుశ్వేతాశ్వత
రోషనిషదిమామాయాః ప్రకృతిత్వం పరమాత్మనస్తన్నియం
తృత్వం శూయతేమామాన్వీతి-నాయందోషః మాయాయాః పర
మాత్మశక్తిత్వేన శక్తిమతోఽప్యాత్మనః ప్రకృతిత్వావశంభావాత్ -
దహనశక్తియుక్తేఽగ్నాదాహకత్వే వ్యవహరదర్శనాత్ - ఆత్మ
శక్తిత్వంచమామామాస్తస్యామేవోపనిషదిశ్చుతం తేధ్యానయోగాను
గతా అపశ్యద్దేవాత్మశక్తిం స్వగుణైర్నిగూఢమ్”

బ్రహ్మకారణమా- మన మెందుండి పుట్టినాము - మనము
దేనిచే బ్రతుకుచున్నాము- మన మెటుకు బోవుచున్నాము- పద్ధతి
ప్రకారము మన మెవనియాజ్ఞంబట్టి సుఖదుఃఖముల న్నడుచు
చున్నాము- కాలమా స్వభావమా విధియా లేక భూతములా కార
ణము- మనుష్యుఁ డిందంతకును జన్మస్థానమా- లే కివన్నియుం గలిసి
యున్న స్థితియా- ఇం దెద్దియుఁ బ్రత్యేకముగాఁగాని యన్నియు
న్గలిసికాని కారణము కానేరదు- సర్వస్వతంత్ర మాత్మయొకటి
యుండకతీఱదుగనుక మఱియు నాసర్వస్వతంత్రమగు పరమాత్మకు
న్మాడ సుఖదుఃఖముల నేవస్తువుకలిగించుచున్నదో యట్టివస్తువును
శాసించునధికార మున్నట్లు తోచదు- ఇట్లుపనిషత్తును దాని
భాష్యమునుబట్టి తెలియవచ్చుచున్నది- పైనుదహరించిన ప్రశ్నము
లకు బహ్వ్యచోపనిషత్తు “సదేవసామ్యేదమగ్రాసీత్ - ఏకమ
ద్వితీయమ్- తద్దైక్షితబహుస్యాంప్రజాయేయేతి- తత్తేజోఽసృజత-
తత్తేజవిక్షిత బహుస్యాంప్రజాయేయేతితదపోఽసృజత- దద్దైక ఆహు
రసదేవేదమగ్రాసీదేకమేవాద్వితీయం తస్మాదసతస్సజ్జాయేత” మొట్ట
మొదట నిజగమంతయును సత్తే (నిర్గుణపదార్థమే) యాసత్పదార్థము
కన్న నింకొకవస్తువెద్దియుం బ్రప ర్తింపలేదు- ఆసత్పదార్థము “నేను

జగము సృజించనీ” అని తలపోసెను మఱి యీజగములను సృజించెను.

ఇందుమూలమున సగుణమగు పరమతదార్థము తనసంకల్ప మాత్రముచేత యీజగము సృజించినట్లు కనబడుచున్నదనియు- మఱి యింకొక్క యుపనిషత్తుంబట్టి నిర్గుణపదార్థమే యీజగత్సృష్టికిఁ బూర్వ ముండెను మఱి యాశూన్యమునుండి యీజగము కలిగెను. ప్రకృతియే మాయగాను మాయాశక్తిమంతుఁడు మహేశ్వరుఁ డనియును ప్రకృతీశ్వరులసంయోగమున జగము పుట్టెననియును వేఁడి యగ్నికున్న శక్తివలె “శక్తిశక్తిమతోరభేదః” అను న్యాయానుసారముగా అగ్ని దహనశక్తితోఁ గూడినట్లు ప్రకృతితో మహేశ్వరుఁ డున్నాఁడనియును దనగుణములందుఁ దా దాఁగి యాపరమాత్ముఁ డున్నాఁడనియును మూలముంబట్టి భాష్యములంబట్టియు నుపనిషత్తులు బీరకాయపీచువలెఁ గలకాపులకముగా నెరసినకొలంది మఱింత సందేహమునఁ జొన్నుచున్నవి- ఇంతకు స్వప్నజాగరరూపమగు నాస్మృతియే యీజగత్తుం బన్నుచున్నది. మఱి సుషుప్తిరూపమగు నావిస్మృతియే యీజగమును లయముచేయుచున్నదని సకలప్రౌఢ వయస్కమనుష్యుఁ డనుభవించుచున్న ప్రత్యక్షానుభవముగనుకను బ్రతిజనుఁడు దుఃఖములం దప్పించుకొని సుఖించుటకై కోరుచుంట చేతను నిక్కముగాఁ దనసుఖముకోరెడు ప్రతిమనుష్యుఁడు పరోపకారముగాఁ దా నడిచినందప్పఁ దన నితరులు సుఖంపనీరుగనుకఁ దన పురుషప్రయత్నము నొరులకు హితముగా నడిచి తనహితము సంపాదించుకొనుటకును మఱి యట్టి తనప్రయత్నమును సఫలముకావించి తనకు సంపూర్ణసంతుష్టిదయచేయుమని తనస్వప్నజాగ్రసుషుప్త్యవస్థల మూఁడింటికి న్గారణమగు దైవమును సంతతమును నిర్మలాంతఃకరణ మునఁ బ్రార్థించుచుంటయు నవశ్యకర్తవ్యముని నిర్ధారణమొనర్చు

కొనకతీతిదు తీతిదు- స్మృతికిని విస్మృతికిన్మాడఁ గారణమగు
 పదార్థము నిర్గుణమా సగుణమా ? అట్టిపదార్థము నిక్కముగా
 నున్నదా లేదా ? ఇట్టియవాఙ్మానసగోచరభగవత్త్వము నీవు
 ప్రార్థింప నేలయసినచో నట్లు దైవమును నీసాయముగోరుటకు నీవు
 ప్రార్థించుచుండుమనుటయందలియర్థము దృఢముగాఁ బరోపకారము
 నేమరక చేయుచుండుము నీకు బ్రతుకునఁ దప్పక నీకోరినమనస్సంతుష్టి
 కలుగునని దైవప్రార్థనమందలి ముఖ్యోద్దేశము- కాఁబట్టి నీవు పురుష
 ప్రయత్నపర్యాయమగు పౌరుషముకన్న వేతేపదార్థమే లేదు-
 దైవమునుమాట లోకోపకారమును దప్పక చేయుచు నీకోరినమనః
 సంతృప్తినొందుటకుఁ బన్నినప్రతిబోధకసంజ్ఞామాత్రౌపచారికశబ్దముగా
 భావింపనలయును వలయును- నీకు దుఃఖమిడిన నీస్వార్థపరతకే నీవు
 పశ్చాత్తప్తుఁడవై నకొలంది నీవు నీకు సుఖమిచ్చుపరోపకారకవర్తన
 మున నడిచెదవు. నీవు నీస్వార్థపరతన్మాని సర్వభూతసముఁడవై
 పరోపకారముచేసినకొలంది నీకోరినమనఃసంతృప్తి చేకూరుచుంటయే
 నీవు త్రిగుణాతీతపదార్థమగు పరమాత్మునిలోఁ జేరుచుంటయే నీ
 ప్రార్థన మాలించి నీకు దైవము సాయపడుచున్నాఁ డని భావించుము-
 భావించుము- “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” ఇది
 తప్పదు తప్పదు- నాస్మృతివలననే యీజగము కలుగుచున్నది మఱి
 విస్మృతిదశయం దే జగము న్దోచకున్నది కాఁబట్టి నాస్మృతియొక్క
 రూపమే నామనఃప్రవృత్తిరూపమే స్వప్నజగమయినతీరున నిజ్జగ
 ముగాఁ బరిణమించుచున్నదని చెప్పుట యుక్తికిఁగిట్టినదికాని లక్ష
 కోట్లు సంఖ్యాకరూప్యము లంకెలయందు సయుక్తికముగా $100000 \times$
 $10000000 = 1000000000000$ యొకంకవేసి పదునొకండు
 సున్నలు చుట్టిన వచ్చినసంఖ్య లక్షకోట్లు యగు నన్నిరూప్య
 ములప్రోవు లెక్కలోఁ గన్పర్చవచ్చునుగాని యనుభవమునఁ

జూచుటగాని చూపించుటగాని శక్యముకాన ట్లీజగత్కార్యములన్నియును స్మృతి(మనఃప్రకృతి)యొక్క రూపములుగాని మనఃప్రవృత్తి రూపమగు స్మృతికిమించి మఱివేఱేషదార్థము లేదనియు స్మృతియును విస్మృతియు ననుమనఃప్రవృత్తులు రెండును వాస్తవముగా మాయయనియుం బ్రకృతి యనియు నవిద్య యనియు దైవశక్తి యనియును పేర్లం బరగుచున్న యనిర్వాచ్యమూలాజ్ఞానమను వేదాంతతత్వము ప్రత్యక్షానుభవములో లేదు కాబట్టి యీమిట్టవేదాంతములతోఁ బనిలేదు- తనశరీరము తనయున్నియును దా నెట్లు వాస్తవములని తలంచుచుఁ దనసుఖముకొఱకై జనుఁడు పాటుపడుచున్నాఁడో తనకు వేఱుగానున్న జగమంతయును నిక్కమనియును సమస్తజగత్స్పృష్టిస్థితిలయకర్తయగు వాసుదేవుఁడు భక్తవత్సలుఁడై పరమభాగవతులకు సాయపడుచుండుననియుం బరమభాగవతులధర్మము పరోపకారబుద్ధియును సర్వభూతదయయును సంతతదైవభక్తియు నని నిశ్చయించుకొని ప్రతిజనుఁడుం దా భాగవతుఁ డౌటకు నిరతముం బ్రయత్నించుచుంట మనుష్యధర్మ మని తెలియవలయుం తెలియవలయును- తన జాగ్రదవస్థయందు దృష్టమగు జగమంతయు న్యభార్థమనియును ధర్మాత్ముఁ డీజగత్కర్తయగు నారాయణు ననుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడై సంసారదుఃఖములేక నిత్యానందపదవి నొందుననియును ద్వైతము జగమంతయు నశింపఁగా నిర్గుణుఁడగు వాసుదేవుఁడొక్కఁడు మాత్రమే మిగిలియుండునను విశిష్టాద్వైతమతము వాసుదేవః సర్వమితి- పురుష ఏవేదగ్ంసర్వం” అనునట్లు “బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్యా” జగమంతయు నెండమావులజలమువలె భ్రాంతికల్పితము “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” నిర్గుణబ్రహ్మముతప్ప సత్యమైనవస్తువు మఱెద్దియు న్లేనేలేదను నద్వైతము నీద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతముతోనే నానావిశేషములతో సమస్తమనుష్యమతము లిమిడియున్నవి.

లోకములోని శుతములన్నింటికి నానాభాషలలో నున్న
యుపనిషత్తులే యాధారము. 1180 శాఖలంబట్టి పదునొకొండువందల
యెనుబది యుపనిషత్తులు కలవని ముక్తిగ్రంథముంబట్టి తెలియ
వచ్చుచున్నది. గౌడపాదుండు శంకరుఁడు మొదలగునాధునిక
విద్వాంసు లల్లిన యుపనిషత్తులుకూడం గొన్ని నాలపు. శతపథ
బ్రాహ్మణములో బృహదారణ్యకోపనిషత్తు చేరియుంటచేత నా
బ్రాహ్మణద్రష్టయగు యాజ్ఞవల్క్యుఁడే యాయుపనిషద్గ్రంథకర్త
యని నిర్ణయింపఁబడెను. “జ్ఞేయం చారణ్యకమహం యదాదిత్యాద
వాప్తవాన్ యోగశాస్త్రంచ మత్తోపిక్తం జ్ఞేయం యోగమభీ
ప్సితా” అనుటచే వేదమునఁ బేర్కొనఁబడిన “యన్మనురబ్రవీ
త్తదేవ భేషజమ్” అను శ్రుత్యుక్తమనువు నారణ్యకద్రష్టయగు
యాజ్ఞవల్క్యుండును ధర్మశాస్త్రకర్తలగు మనుయాజ్ఞవల్క్యులు
కారనుట నిశ్చయము. సామాధర్వవేదములం దారణ్యకములు
లేవు. ఈయారణ్యకములు మఱి యాయుపనిషద్విద్యయుసన్న్యసించి
సంసారమునువదలి యేకాకులై యడవింబట్టినవారలకొఱకుమాత్రమే
చెప్పఁబడుటచేత సంసారు లీయరణ్యకచింతచేయుటకు శురణో
న్ముఖుఁడు పెండ్లాడుటకై తలపోయుటవలె వ్యర్థమును లోకమునకు
హానికరము కావున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమాసించి పల్లెలం బట్టణ
ముల కాపురముండువారు సన్న్యాసిభిక్షులుచేయుటయును వేదాంత
విచారణముసల్పుటయుం దగదు తగదు. సంసారులకుం దమతోడి
పాటిజనుల నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకై తోడ్పడుటతప్ప వేదాంత
విచారణ వ్యర్థము లోకహానికరమని సిద్ధాంతీకరింపకతీరుదు. మంత్ర
బ్రాహ్మణారణ్యకోపనిషత్తులు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యతత్పరులగు
సంసారులు పఠించి తదర్థమును వెల్లడించుచు శ్రోత్రియులవలె నటించి
రేని మిక్కిలిస్వార్థపరులు భూర్తులగుసోమరిపోతులుగా ద్వీపాంతర

వాసముచేయుటకై మనుష్యసంఘంబునుండి బహిష్కరింపఁబడ వలయును. వేదములు కేవలము సన్న్యాసులకుమాత్రమే యుద్దిష్టములుగాని నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యతత్పరులగు సంసారుల కెంతమాత్రము న్నాదు కాదు. వేదాంగసూత్రములు మొదలగుసూత్రములకన్నింటి కీయారణ్యకములే పుట్టిండ్లు.

ఆ రణ్య క ము లు

గృత్సమద- విశ్వామిత్ర- వామదేవ- అత్రి- భరద్వాజ- వశిష్ఠ- ప్రగాధ- పావమానిదృష్టము లారణ్యకములనియు ఋగ్వ్యజుస్సామములు వేదములకుఁ బెట్టినపేర్లనియును నిర్దేశింపఁబడెను. ఋగ్వేదమందున్న వ్యంజనములు ఘోషము లూష్మములు మొదలగు నక్షరవిశేషములు తెక్కించుటయును కొన్ని పుక్కిటిపురాణకథలను జెప్పుటయును మూఢులం బామరులను బాలురను స్త్రీలను బెదరించి భయపెట్టుదయ్యములచర్యలు గణించుటయును నాటకబూటకములు గారడిమాయ హుళక్కి మంత్రయంత్రతంత్రములు వేడుకమాటలుబుసుపోవుటకు న్నాలక్షేపమునకు నీయారణ్యకములు కల్పింపఁబడుట నిశ్చయము. మంత్రబ్రాహ్మణములు; బ్రాహ్మణములు బ్రాహ్మణజాత్యభిమానులచేఁ గల్పింపఁబడి కొన్నిక్రతువిధానములను కొన్ని హోమవిధులను కొన్నిశ్రౌతస్మార్తగృహ్యకర్మములను గొన్ని వ్యాకరణనిరుక్తశిక్షానైఘంటికవిశేషములను గొన్నియసందర్భాకాశపంచాంగములను గొన్నిముసలమ్మదయ్యాలకథలను గొన్నియసంభవపురాణగాథలను మఱికొన్నియతీంద్రియస్వర్గనరక భూతభవిష్యజ్జన్మకథనమును మఱికొన్ని లేనిపోనిసోదెలను వెల్లడించుచున్నవి-
 “భూర్భువస్స్వరి త్యేతావావవ్యాహృతయ ఇమే త్రయోవేదాభూరి త్యేవ ఋగ్వేదోభువ ఇంత్రి యజుర్వేదః స్వరితి సామవేదః” అని నిర్వ

చించుం గొన్నియు బ్రాహ్మణములన్నియు విధ్యర్థవాదములను వెల్లడించుచున్నవి. బ్రాహ్మణములు శ్రౌతకర్మములను గొన్ని మఱి కొన్ని వ్యాఖ్యానరూపములనియు నాపస్తంబుడు చెప్పుచున్నాఁడు పూర్వము చేయఁబడినకర్మములు పూర్వము తెలియఁబడినకర్మములఁ గూర్చియుం గొన్ని బ్రాహ్మణములు విధించుచున్నవి. దీక్షణీ యేష్టియం దగ్నివిష్ణువులకుఁ బురోడాశమిచ్చుట పూర్వములేని క్రొత్తవిధి- మఱి “సదేవేదమగ్ర ఆసీత్” అని కొన్ని బ్రాహ్మణములు వ్యాఖ్యానరూపములు. ఇవి మంత్రములు మఱి యివి బ్రాహ్మణము లని పూర్వుల యేర్పాటునుబట్టి తప్ప మతేవిధముచేతనైనను మంత్ర బ్రాహ్మణముల రెండిటికిని భేదము చెప్పుటకు వీలులేదని సాయనుఁ డనుపండితుఁడు నిర్ణయించెను.

వేమన్న చెప్పినది వేదముకాదన్నవాఁడు గాడిద అనునట్లు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేదమునుగూర్చియును వేదాంగములను గూర్చియును శబ్దముకన్న వేతే ప్రమాణ మెద్దియును లేదు- విధులు- అర్థకథనములు పరమార్థముపదేశించునుపనిషత్తులన్ బ్రాహ్మణములు తెల్పుచున్నవి- “ఆగ్నేయమష్టాకపాలన్నిర్వపేత్-దర్శపూర్ణ మాసాభ్యాం స్వర్గకామాయజేత-ప్రహిభిర్యజేత” అని మున్వీధములుగాఁగాని యీమూఁడువిధులను గలిపిగాని చేయవచ్చునని బ్రాహ్మణము లుద్దేశించుననియు “అగ్నిర్వైదేవానా మవమోవిష్ణుః పరమః అగ్నిర్వైదేవానా మవరాగ్ధ్యోవిష్ణుః పరార్థ్యః” అని ఐతిరేయబ్రాహ్మణము వైకల్పికము పల్కుచున్నదని మధుసూదనుఁ డనుపండితుఁ డనుచున్నాఁడు- ప్రౌఢబ్రాహ్మణము- షడ్వింశబ్రాహ్మణము- అద్భుతబ్రాహ్మణము- వెదకినకొలంది ననేకబ్రాహ్మణములు నుపని షత్తులు బయలుపడుచు నానామతముల కాధారముగా జనులకుఁ బ్రమాణములగుచున్నవి- అద్భుతబ్రాహ్మణము దేవాలయములఁ

గూర్చియు నాలయములో నవ్వుచు నాడుచుం బాడుచు మఱియు
 నానావికారములొనర్చు విగ్రహములంగూర్చి చెప్పుచున్నది- యజు
 ర్వేదముయొక్క ప్రాచీనశాఖలు చరకశాఖలను సంజ్ఞ కలవి-
 ఈచరకశాఖలకు నింద్యనామము ఖిలము అని ముప్పదియవయధ్యాయ
 మునఁ బురుషమేధమున “దుష్కృతేచరకాచార్యమ్”దుష్కృతికై
 చరకాచార్యుని బలివేయవలసిన దని యున్నది- మేఁకలను వధించి
 బలియిచ్చుటకన్నఁ బశుబలి నియమించు కూశమానవులం జంపి
 బలియిచ్చుట కొంతనయముకదా? తైత్తిరీయసంహితయందు “వాయు
 వస్థ ఉపాయవస్థ”అనఁగా ఆలదూడలను మీరు గాలులవంటివా రని
 చెట్టుకొమ్మతోఁ గొట్టెడి కర్మము. మాంధ్యందినశాఖయందు “ఉపా
 యవస్థ” అను వాక్య మన్యశాఖీయముగాన విధిగా విడిచిపెట్టవలెనని
 బ్రాహ్మణము నిషేధించుచున్నది. “తస్మాదాహవాయవస్థే త్యుపా
 యవస్థేత్యుపైకాహురుపహిద్వితీయోధతీతి తదుతధానబ్రూయాత్ -
 ఇషేత్వోజ్వేత్వేతిశాఖానూచ్చినత్తి వాయవస్థోపాయవస్థేతి వత్సానపా
 కరోతి- వాయవస్థేతిపుంసఉపాయవస్థేతి స్త్రీయః”అని మంత్రబ్రాహ్మణ
 కల్పములు వాజసనేయసంహితయందు దర్శపూర్ణమాసములు- సోమ
 యజ్ఞములు- అగ్నిచయనములు అని మూఁడు భాగములుగ నానావిధ
 యజ్ఞకర్మములు విధింపఁబడుచున్నవి. “ఉపజ్ఞాతే-వినోపదేశేనజ్ఞాతమ్
 తేనప్రోక్తం యత్యేనప్రోక్తం నచతేనకృతమ్”అనిపాణినిపతంజలులచే
 నుపపాదింపఁబడుటచే నొరులయుపదేశములేకయే స్వయముగాఁ
 దనకుఁదోచినట్లొనర్చినగ్రంథము మఱి యితరులుచేసినగ్రంథమును
 దా బయలుచేయుట క్రమముగా నుపజ్ఞాతమనియుం బ్రోక్తమనియుం
 జెప్పఁబడుటచేత మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకములగు వేదములు వేదాంగ
 ములు మొదలగునష్టాదశవిద్య లీరెండువిధములలో నేభాగ మెద్దియో
 తెలియఁబడనీక గంపగోళకషాయమువలెఁ గలగాపులకములుగా

నున్నవి- కేవల స్వార్థపరతం బ్రోతస్సహించుద్వైతము-పైకొకటి లోపలనొకటియుం గల్పించి కాపట్యమును హెచ్చించి “వాసుదేవః సర్వమితి” అని పైకిమాత్రము చెప్పుచు స్వార్థపరతవదలలేక సంసరించుటచేత విశిష్టాద్వైతము “సోహమ్” అని దుఃఖము లందఱి కన్న నెలిసి యనుభవించు నద్వైతము న్నొత్తముపైని ద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతమతములు మూఁడును స్వార్థపరత న్నగించి లోకోపకారకబుద్ధి నధికముకావించి సర్వభూతదయను హెచ్చింప కున్నపుడు జనుల కాదేయములు శ్రేయము లెంతమాత్రము న్నావు. సర్వభూతదయాపరమై యహింసావ్రతమూలమై సోమరితనము న్నాన్పించి స్వకాయకష్టార్జితము సంపాదించుకొన్న నన్నపానములు తోడిపాటిజనులకు వంతు పంచియిచ్చి “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని జపించుపరమభాగవత మొక్కటి మనుష్యధర్మమును సర్వలోక శ్రేయస్కరమును సప్రామాణమును సహేతుకమును మఱి వివేక విలసితమని మనుష్యులందఱు అవలంబించఁదగినమతము- వాజసేయ సంహితామంత్రములు - 1. (1) దర్శపూర్ణమాసమంత్రములు (2) పితృయజ్ఞమంత్రములు (3) అగ్నాధేయమంత్రములు (4) అగ్ని హోత్ర (5) అగ్ని పాస్థాన (6) చాతుర్మాస్యాని (7) శాలాప్రవేశ (8) యూపనిర్మాణ (9) సోమాభిషవయూపసంస్కార (10) గ్రహ గ్రహణ (11) తృతీయసవనగతాదిత్యాగ్రహాధి (12) ప్రాసంగిక (13) వాజసేయ (14) రాజసూయ (15) చరకసాత్రామణి 2. అగ్ని చయనమందలి మంత్రములు (1) ఉఖాసంభ రాణౌది (2) ఉఖా ధారణ-గార్హ పతిచయనక్షేత్రకర్షణ-భౌషధవపనాది (3) పుష్కరపణాద్యుపాధాన (ప్రథమచితియందు) (4) ద్వితీయాదిచితిత్రయము (5) పంచమచితి (6) శతరుద్రయాఖ్యహోమ (7) చిత్వపరిషేకాది (8) వసోర్ధారాదిసాత్రామణిలో (1) సురాదీన్ద్రాభిషేకాన్త (2) సేకా

సంద్యాదిహాత్రాంత (3) యజ్ఞాదిప్రైషణార్థత- (4) అశ్వమేధమందు-
 (1) హోమమంత్ర (2) శిష్టమాశ్వమేధిక (3) శ్రుతిరూపమంత్రాశ్వ
 మేధికానాంపశూనామ్-ఖిలానియందు (1) అనుక్తమంత్రకధనము
 (2) పంచచితికమంత్రము (3) సౌత్రామణిసంబంధిప్రయాజానుమాజ
 ప్రైషనిరూపణము (4) శిష్టాశ్వమేధమంత్ర (5) పురుషమేధ (6) సర్వ
 మేధ (7) బ్రహ్మయజ్ఞ- పితృమేధమందు (1) క్రియమున (2) ప్రసర్వ
 శాంతిపాఠ- అభ్యాదిరౌహిణాంతము - మహావీరసిరూపణము-
 ఘర్మాదినిష్క్రుతి- జ్ఞానకాండమునుగూర్చిన మంత్రములు శ్రౌత
 కర్మమున వినియోగింపఁబడును.

పాంచభౌతికమగునిజ్జగమంతయునుయజ్ఞ శాలయే-పాంచభౌతిక
 పదార్థములన్నియును యజ్ఞార్థములే యజమానుఁడగు మనుష్యుఁడు
 తనయింద్రియదృష్టములై తాను సంపాదించఁగలిగిజడ చేతనపదార్థము
 లన్నిటినిఁ మఱియుఁ దనమనోవాక్కాయకర్మములను దనయాత్మ
 తోఁగూడ దేవతానివేదనముచేయుచు నిత్యకై వల్యానందమున నుండు
 టయే. సకలవేదవేదాంగవిధు లాచరించుటకు ఫలము స్వార్థపరతలేక
 కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రము సర్వభూతదయాపరుఁడై
 ప్రయత్నించుభాగవతుఁ డీసకలశ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నింటిని నిర్వ
 ర్తించి ప్రత్యవాయముగానక శ్రోత్రియనికన్న వేయిరెట్లు సులభ
 ముగాఁ ద్వరలో నుభయలోకములందరించును- స్వార్థపరులు స్వజాతి
 కులాభిమానముతో సకలజనాన్యోన్యద్వేషకారణముగఁ బశుహిం
 సను విధించి జాతరవలె జనులకు తాకికపేదలమును ముచ్చటలఁ
 జవిచూపు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు ప్రమాదప్రత్యవాయప్రాయశ్చిత్త
 ముల కాలవాలములగుటచేతఁ గర్మయోగమునఁ దరించుట చంద్ర
 సూర్యబింబములనంటుటకై యాకాశమున కెగరఁబూనుటవలె వృధా
 ప్రయాసకరము-హాస్యాస్పదము. భూతబాధకమగుటచేతనే కామ్య

కర్మకాండమును “నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణి విధీయంతే” అని పరమ
భాగవతులకు- శ్రౌతస్మార్తకర్మము లవసరములేదని యుపనిషన్మ
తము- సర్వమేధ బ్రహ్మయజనములు రెండును నాటకములవలె లోక
రంజకములగు తక్కినకర్మములకుఁ బ్రతికూలములై కేవల శాంతరస
ప్రధానములగుటచే నారెండు శ్రౌతకర్మముల నారణ్యకములందుఁ
జేర్చి దంభులగు నధ్వర్యులు పానగోష్ఠులనుండి యతులనువలెఁ దక్కిన
శ్రౌతకర్మములనుండి బహిష్కరించిరి. వాజసనేయసంహితకు శతపథ
బ్రాహ్మణము వ్యాఖ్యానరూపమైనది-“తైత్తిరీయ కేసమామ్నాయే
సమానాధ్యయనే నానాసూత్రాణి- తస్మాదపి శాఖాభేదః- తథా
చైకస్యాం తైత్తిరీయశాఖాయాం స్సమానపాఠాయాం సూత్రభేదా
దవాంతరశాఖాభేదః” అనుటచే సూత్రభేదముచే శాఖాభేదములగు
టచే శ్రౌతస్మార్తకర్మముల లగణితములు- కావున నెవ్వ రేశ్రౌత
స్మార్తకర్మము లాచరించుటకర్హులొఁ దెలియశక్యముకాదు మఱెట్టి
వారి కే శ్రౌతస్మార్తకర్మములు విధింపఁబడెనో నిర్దేశింప నశక్యము
“ముద్గలో గోకులో వాత్స్యః శైశిరః శిశిరస్తథా, పంచైతే శాక
లాః శిష్యాః శాఖాభేద ప్రవర్తకాః” చరణవ్యూహ మనుగ్రంథము
నందు ఋగ్వేదమున కయిదుచరణములు యజుర్వేదమున కెనుబది
యాఱు చరణములు సామవేదమునకు వేయి చరణములు అధర్వ
వేదమునకుఁ దొమ్మిది చరణములు చరణస్వరూపములగు శాఖలు
ప్రతివేదమున కనేకవిధాగణితసంఖ్యాకములు నష్టములుం బరిశిష్టము
లును ఈవేదచరణశాఖలందు రూపుమాసిన వెన్నో ప్రాచీనము
లెన్నో నవీనము లెన్నో సూత్రములకు బ్రాహ్మణములకు సంహితల
కెవ్వెవ్వి యెన్నెన్ని మూలములలో తెలియరాదు- మంత్రోచ్ఛారణ
విశేషము శాఖ. ఆయుచ్ఛారణ మనంతభేదములనుండుటచే ననంత
సంఖ్యాకశాఖలు కలిగెను- శాఖాధ్యయనానుసారముగాఁ గులభేద

ముం గోత్రభేదముం గలిగించినవి భరణములు కాఁబట్టి యనంత
వేదము లనంతశాఖ లనంతచరణము లనంతగోత్రము లనంతకులము
లసంఖ్యాకములై యున్నవి.

య జ దీ క్ష

దీక్షణీయ మనుశ్చౌతకర్మమున “అగ్నిర్వై దేవానమవమో
విష్ణుః పరమస్తదస్తరేణసర్వాఅన్యాదేవతా” అగ్ని మొదలు విష్ణువు
తుద తక్కినదేవతలందఱు నడుము “అగ్నావైష్ణవం పురోడాశం
నిర్వసతిదీక్షణీయ మేకాదశకపాలమ్” పదునుకొండుక పాలముల పురో
డాశ మగ్నావైష్ణవ మనఁబడును. అగ్నియును విష్ణువు నఖిలదేవతలే
కనుక సర్వదేవతల కీపురోడాశముచెందును “సర్వాభ్యవై నం తద్దేవ
తాభ్యోఽనంతరాయంనిర్వపంతి - అగ్నిర్వై సర్వదేవతావిష్ణుః సర్వ
దేవతాః- ఏతేవైయజ్ఞస్యాంతేతన్వాయదగ్నిశ్చ విష్ణుశ్చతద్యదాగ్నా
వైష్ణవం పురోడాశం నిర్వపంత్యతపవ తద్దేవానృధ్నునంతి-తదా
హుర్య దేకాదశకపాలః పురోడాశోద్వావగ్నావిష్ణూకై నయోస్తత్ర
క్లృప్తః కావిభక్తిరితి-అష్టాకపాలాగ్నేయోఽష్టాక్షరావై గాయత్రీ
గాయత్రమగ్నేశ్చందస్త్రికపాలోవైష్ణవః స్త్విర్దేదంవిష్ణుర్విచక్రమతే
సై నయోస్తత్రక్లృప్తిస్సావిభక్తిః - ఘృతేచరుంనిర్వపేతయోఽప్రతి
ప్తితోమన్యేత-అస్యాంవావసనప్రతితిష్ఠతియోనప్రతితిష్ఠతి” అగ్నియే
సమస్తదేవతలును మఱియును విష్ణువే సమస్తదేవతలును కాఁబట్టి
యగ్నిని విష్ణువు నుభయుల నారాధించినవారు సమస్తదేవతల నారా
ధించినవా రగుదురు.

ఎన్నిది కపాలముల పురోడాశ మగ్ని దేవతకుఁ జెందును-
గాయత్రీ యెన్నిది వ్యంజనములుగనుకను మఱియు న్గాయత్రీ యగ్ని
దేవతాకముగనుకను మూడుకపాలముల పురోడాశము విష్ణువున

కేర్పడెను- కారణమేమన విష్ణువు త్రివిక్రముడై ముజ్జగముల నాక్ర
 మించెనుగనుకను- మతేయా స్తియును లేనివాఁ డుత్తనేతినే చరువుగా
 దేవతల కర్పించవచ్చును- ద్రవ్యములేనివాఁ డీలోకములో నెందుకుం
 బనికెరాడు “తద్యద్దృతంతత్త్రియైపమోయే తండులాస్తేపుంసస్త
 న్నిధునం-మిధునేనై వేనంతత్ప్రజయాపశుభిఃప్రజనయతిప్రజాత్యైప్రజా
 యతే ప్రజయాపశుభిర్యవంవేద- ఆరబ్ధయజ్ఞోవాపష ఆరబ్ధదేవణో
 యోదర్శపూర్ణమాసాభ్యాంయజత ఆమావాస్యేనవాహని పేష్ట్యాపూర్ణ
 మాసేనవాతస్మిన్నే వహవిషితస్మిన్బర్హి రీక్షే తెషోఏ కాదీక్షా - సప్తదశ
 సామిధేనీరనుబ్రూయాత్ - సప్తంతశోనై ప్రజాపతిర్ద్వాదశమాసాః
 పంచర్తవో హేమంతశిశయోసమాసేనతావాగత్సంవత్సరఃసంవత్సరః
 ప్రజాపతిః - ప్రజాపత్యాయతనాభిరేవా మీరాద్నోతి యవంవేద-
 యజ్ఞోవేదేవేభ్యఉదక్రామ త్తమిష్టిభిఃప్రైషమైచ్చన్యదిష్టిభిఃప్రైషమైచ్చం
 స్తదిష్టినామిష్టిత్వంతమన్వవిందన్”చరువునందలి నేయి స్త్రీయొక్క
 చనుబాలు ధాన్యపుగింజలు పురుషునిబీజము కాఁబట్టి యారెండును
 మిధునమైనది కాఁబట్టి యీప్రకారముగా నాచరువు వాఁ డభివృద్ధి
 పొందునట్లు వానివంశమును బశువులను వృద్ధిచేయును. ఇట్లు తెలిసిన
 వాఁడు వంశాభివృద్ధినొందును. అమావాస్యాపూర్ణిమాహోమములు
 చేయువాఁడు యజ్ఞకర్మములకును దేవతారాధనమును మొదలిడినవాఁ
 డగును. ఇట్లు దర్శపూర్ణమాసేష్టులు జరిపినపిమ్మట యాదేవతా
 నివేదనములతోనే యాయజ్ఞ వేదికయందే వాఁడు దీక్షపూనవచ్చును.
 ఇది యొక దీక్షారూపము- హోత్రి పదేడు సామిధేని శ్లోకములను
 జదువవలయును- జగత్ప్రభువగు ప్రజాపతి పదేడురైటై యున్నాఁడు.
 మాసములు పన్నెండు. హేమంతశిశిరర్తు లొకటి గావించఁబడి
 నపుడు ఋతువు లైదు అదే సంవత్సరము మఱి యాసంవత్సరమే
 ప్రజాపతియై యున్నాఁడు- ప్రజాపతిలోని పదేడు సామిధేని శ్లోకము

లున్నవని తెలిసినవాఁ డభివృద్ధిపొందును- యజ్ఞము దేవతలనుండి
 పాటిపోయెను- ఆయజ్ఞము నిష్టులచే దేవతలు వెదఁకగోరిరి- యజ్ఞ
 మును వెదకుటకై కోరఁబడినసాధనములుగనుక నిష్టులిష్టులని చెప్పఁ
 బడినవి- (ఇష అను ధాతువునకుఁ గోరుట యని యర్థము) ఆదేవత
 లిష్టిమూలమునఁ దిరిగి యజ్ఞమును బట్టుకొనిరి- “అనునీ త్తయజ్ఞం
 రాధోతి యఏవంవేద - ఆహూతయావైనామైతాయదాహుతయ
 ఏతాభిర్వేదేవా న్యజమానోహ్వాయతి తదాహుతీ నామాహుతిత్వం-
 ఊతయోఖిలువై తానామయాభిర్దేవా యజమానస్యహవమాయంతి
 యేవై పంథానోయాః స్రతయస్తావాఊతయస్తఉవై తత్స్వర్గయాణా
 యజమానస్యభవంతి-తదాహుర్యదన్యో జుహోత్యధయోఽనుచాహ
 యజతిచకస్మాత్తంహోతేత్వాచక్షతఇతి - యద్వావసతత్రయధాభాజ
 నం దేవతాఆముమావహాముమావహేత్యావాహ్వాయతితదేహేతుర్హే
 తృత్వంహోతాభవతి-హోతేత్యేనమాచక్షతేయఏవంవేద - పునర్వా
 ఏనమృత్విజోగర్భం-కుర్వంతియందీక్షయంతి-అద్భిరభిషించంతి- రేతో
 వాఆపః సరేతసమేవై నంతత్కృత్వాదీక్షయంతి- నవనీతేనాభ్యంజంతి-
 ఆజ్యంవైదేవానాసురభిఘృతం మనుష్యాణామాయుతం పితౄణాం
 నవనీతం గర్భాణాం తద్యన్నవనీతేనాభ్యంజంతిస్వేనైవై నంతద్భాగధే
 యే సమర్థయంతి ఆజ్యంత్యేనమ్” ఈవిధముగాఁ దిరిగి యజ్ఞము
 లభించెనని తెలిసినవాఁ డభివృద్ధిచెందెను- ఆహుతులచే దేవతలు
 యజమానునిచేఁ బిల్వఁబడెదరు- కనుక నవి యాహూతిసంజ్ఞ
 నొందెను- ఆవియూతులని పిల్వఁబడెను- యజమానుని నాయూతుల
 వలన దేవతలుపిల్వఁబడిరికనుకను లే కవి మార్గములు త్రోవ లయిన
 కారణములచేత నవి యూతు లయినవి- మఱి యవి యజమానుఁడు
 స్వర్గమునకేగు దారుల గను- కను-అధ్వర్యుఁడు వేల్పుచుండఁగా
 మంత్రముచ్చరించువాఁడు హోత్రి యెట్లయ్యెనని కొందఱు పలికిరి-

వాని నిచ్చుటకీఁ దీసికొనిరా తీసికొనిరమ్మని తమయజ్ఞ వేదికకు దేవతలను రప్పించుటకుఁ గారణమైనవాఁడుగనుక హోత్రి యని చెప్పఁబడెను వాఁడు హోత్రి (ఆర్వహ యనుధాతువునకు దగ్గఱకుఁ దెచ్చుట యని యర్థము)-ఈసంగతి యెఱింగినవాఁడు హోత్రి యనఁబడును.

దీక్షాకర్మముచే నధ్వర్యు లెవనిని సంస్కరించెదరో వాఁడు ద్విజుఁ డగుచున్నాఁడు- వానిని నీటిచే వా రభిషేకించెదరు. నీరు బీజము (రేతస్సు) ఈరేత స్సీవిధముగా యజమానునిపైఁ జల్లుటచే వాని నధ్వర్యులు సంస్కరించుచున్నారు- అప్పుడే తీసినవెన్నను యజమానునకుఁ బూయుచున్నారు- వెన్న కరుగు దేవతల కాజ్యము- మనుష్యులకు సురభిఘృతము- ఆయుతము పితృదేవతలకు- నవనీతము చూలులకు కాఁబట్టి నవనీతమునఁ బూయుటచే గర్భధారణము కావించుచున్నాఁడు. వానికిఁ గాటుకఁ పెట్టుచున్నారు. “తేజోవాఏతదక్షోర్యదాంజనం స తేజసమే వైంతత్కృత్వాదీక్షయంతి ఏకవింశత్యాదర్భపింజూలైః పావయంతి- శుద్ధమేవైనం తత్పూతం దీక్షయంతి- దీక్షితవిమితం ప్రసాదయంతి- యోనిర్వాపపాదీక్షితస్య యద్దీక్షితవిమితం యోనిమేవైనంతత్స్వాంప్రసాదయంతి-తస్మాద్ధృవాద్యోనేరాస్తేచ చరతిచ- తస్మాద్ధృవాద్యోనేర్గర్భాధీయంతేచప్రచ జాయంతే- తస్మాద్దీక్షితం నాన్యత్రదీక్షితవిమితాదాదిత్యోఽభ్యుదయాద్వాభ్యస్తమియాద్వాపివాభ్యాశ్రావయేయః- వాససాప్రోద్ధవంతి- ఉల్బంవాఏతద్దీక్షితస్యయద్వాసఉత్పేన్నైవై నంతత్రోద్ధవంతి- కృష్ణాజినముత్తరంభవతి- ఉత్తరంవాఉల్బాజ్జరాయుర్జరాయుణై వైనం తత్రోద్ధవంతి- ముష్టికురుతే- ముష్టివైకృత్వాగర్భోఽంతఃశేతేముష్టి కృత్వాకుమారోజాయతే తద్య న్ముష్టికురుతేయజ్జేచైవ తత్సర్వాశ్వ దేవతాయుష్టోఃకురుతే” కాటుక పెట్టుట కన్నులకుఁ దేజము కాటుకనుంచుటచేఁ దేజమొసఁగి వా రాయజ్ఞమానుని దీక్షితుని

గావించెదరు. ఇరువదొక్క దర్భకట్టలతోఁ దుడిచి వానిని శుద్ధి చేసెదరు. ఇట్లు పరిశుద్ధికావింపఁబడినవానిని దీక్షితునిగాఁ జేసెదరు. వానిని శాలాప్రవేశము కావించెదరు- దీక్షితున కాయజ్ఞశాల గర్భమువంటిది (ఆయజ్ఞవేదిక ప్రాచీనవంశ మనఁబడును) కలిలరూప మగు నాయజమానుని యజ్ఞశాలాగర్భాశయమున నుంచెదరు. ఈ యథార్థమైన గర్భగోళమం దాయజమానుఁడు కూర్చుండి మఱి యందుండి వెలువడును. కాఁబట్టి బీజము యథార్థమగు గర్భాశయముననుండి యద్దానినుండి మొలచును. కాఁబట్టి తనయుద యాస్తమయకాంతిని సూర్యుఁ డాయజమానునిపైఁ బ్రసరింపకుండ నిమ్ము మఱియు నధ్వర్యులు వానితోఁ బలుకకుండనిమ్ము- వానిని వస్త్రముతోఁ గప్పెదరు. ఈవస్త్రమే శిశువు నివసించి పైకి వెలువడఁ దగిన జరాయువు కాఁబట్టి వానిని జరాయువుచే మూసెదరు. నల్ల సారగల మగ లేడిచర్మము వానిపై కప్పు- ఉల్బముమీఁదిది జరాయువు మఱి యీవిధము నాయజమానుని జరాయు వం దుంచెదరు. ఆయజ మానుఁడు తనపిడికిళ్ళు మూసికొనును- మూయఁబడినపిడికిళ్ళలో బీజమును శిశురూపముగాఁజేయు గర్భాశయ ముండును. శిశువు పిడికిళ్లు మూసికొనియే పుట్టును. వాఁడు వానిపిడికిళ్ళుమూసికొనునుగనుక యజ్ఞమును గట్టిగాఁ దనపిడికిళ్ళలోఁ బట్టుకొనును. మఱి యజ్ఞ దేవతలందఱాపిడికిళ్ళలోనిమిడియుందురు. “తదాహుర్ణపూర్వదీక్షిణఃసంసవోఽస్తి పరిగృహీతోవా ఏతస్య యజ్ఞః పరిగృహీతా దేవతానై తస్యార్తి రస్త్య పరదీక్షణాఏవ యథాతథేతి ఉన్ముచ్యకృష్ణాజిన మవబృథ మభ్యవైతి తస్మాన్ముక్తై గర్భాజరాయుర్జాయంతే-సహైవవాససాభ్యవైతి తస్మాత్సహైవోత్పన్నకుమారోజాయతే - త్వమగ్నేసప్రథాలసి సోమయాస్తేమయోభువఇత్యాజ్యభాగయోః పురోనువాక్యేఅనుబ్రూయాద్యఃపూర్వమనీజానఃస్యాత్తస్మై - త్వయాయజంవితన్వతఇతియజ్ఞ

మేవాస్మావతద్వితనోతి - అగ్నిఃప్రత్యేనమన్మనాష్ట్యావయమితయః
 పూర్వమిజానఃస్యాత్ - ప్రతన్నమితిపూర్వంకర్మాభివదది-తత్తన్నా
 దృత్యమే అగ్నిర్వృతాణిజంఘనత్వంసోమాసిసత్పతతిరితివార్త్రాఘ్నా
 వేనకుర్యాత్ - పృత్రంవాపషహన్తియయజ్ఞ ఉపనమతితస్మాద్వార్త్రా
 ఘ్నా వేనకర్తవ్యావితి” మొట్టమొదట దీక్షితుఁడౌవాని కితరులు దీక్ష
 నందుకొమ్మిగందరగోళ మంటడుకారణమేమనవానియజ్ఞమువానిపిడికి
 శ్శలో గట్టిగఁ బట్టుకొనఁబడెనుగనుక మఱియు దేవతలందఱు న్వాని
 పిడికిశ్శలో నిమిడియుండుటచేతను కాఁబట్టి వాని కాలస్యముగా
 దీక్షితుఁడౌవానికివలె నష్టమొద్దియు న్నలుగదు. ఆదీక్షితుఁడు తనపై
 కప్పుతొలఁగించుకొని స్నానమాడఁదొడఁగును కాఁబట్టి జరాయవు
 వెడలినపిమ్మట లోపలియుచ్చతిత్తిమాత్రమే మిగులును- వానిలోపలి
 వస్త్రముతో వాడు స్నానముకై నీట దిగును. కాఁబట్టి శిశు వుచ్చ
 తిత్తితోఁ గప్పఁబడి పుట్టును- అదివఱకు యజ్ఞముచేయనివానికి
 “త్వమగ్నే సప్రథాఅసి సోమమాస్తేమయోభువ” అనురెండుపురోఽను
 వాక్యములు హోత్రి వినిపించనిమ్ము క్రమముగా మొదటియాజ్యభాగ
 మునుగూర్చియును రెండవయాజ్యభాగమునుగూర్చియును “నీద్వార
 మున యజ్ఞమును వారు కొంపోయెదరు.”

మొదటిశ్లోకమందలి మూడవపాదము చదివి హోత్రి యజ
 మానునిగూర్చి యజ్ఞమును మోసికొనిపోవును. అదివఱకు యజ్ఞము
 చేసినవానికి “అగ్నిఃప్రత్యేనమన్మనా - సోమగీర్భిష్ట్యావయమ్” అని
 చదివి వినిపించనిమ్ము- ప్రతన్నశబ్దముచే దొంటియజ్ఞముంగూర్చి
 తెల్పును- అదివఱకు యజ్ఞముచేసినవానికిం జేయనివానికిం గొన్ని
 శ్లోకములు హోత్రి వినిపించవలయునను నీరెండువిధు లాచరింపఁ
 దగదు. “అగ్నిర్వృతాణిజంఘన - త్వంసోమాసిసత్పతిః” ఆహోత్రి
 పృత్రుని ధ్వంసముకావించుటకై ముఖ్యముగా నీరెండుమంత్రము

లుచ్చరించనిమ్ము- కారణ మేమన యజ్ఞ మెవనిని సమీపించునో
వాఁడు వృత్రునినశింపఁజేయును. కాఁబట్టి వృత్రుని ధ్వంసముకావించు
శ్లోకములే యుపయోగించవలయును“అగ్నిర్ముఖం ప్రథమోదేవతానా
మగ్నిశ్చ విష్ణోతపఉత్తమం మహాఇత్యాద్నావైష్ణవస్యహవిషోయా
జ్యానువాక్యేభవతః, ఆగ్నావైష్ణవ్యాహుప సమృద్ధేపతద్వైయజ్ఞస్యస
మృద్ధంయద్రూప మృద్ధంయత్కర్మక్రియమాణమృదభివదతి అగ్నిశ్చ
హవై విష్ణుశ్చ దేవానాం దీక్షపాలాతౌదీక్షయా ఈశాతేతద్యదాగ్నా
వైష్ణవంహవిర్భవతియాదీక్షయా ఈశాతేతౌప్రీతౌదీక్షాంప్రయచ్ఛతాం
యాదీక్షయితిఃరాతౌదీక్షయేతామితి- తిష్ఠభౌభవతః సేన్ద్రియత్వాయ
గాయత్ర్యైస్విష్టకృతః సంయాజ్యేకుర్వీత తేజస్కామోబ్రహ్మవర్చస
కామః- తేజోవైబ్రహ్మవర్చసంగాయత్రీ - తేజస్విబ్రహ్మవర్చసేభవతి
యఏవంవిద్వాన్ గాయత్ర్యేకురుతే-ఉష్ణిహవాయుః కామఃకుర్వీత-ఆయు
ర్వాఉష్ణిక్-సర్వనూయురేతియఏవంవిద్వానుష్ణిహవాకురుతే”“అగ్నిర్ము
ఖంప్రథమోదేవతానామ్”అనునది పురోఽనువాక్యము“అగ్నిశ్చవిష్ణో
తపఉత్తమంమహాః” అను మొదలగునది యాజ్యశ్లోకము-అగ్నివిష్ణు
పులఁగూర్చిన యీరెండుశ్లోకములు సరిగానున్నవి- యజ్ఞముయొక్క
శుద్ధి నిర్దుష్టాకృతింబట్టి యుండును. ఈయంశములో సందర్భించినశ్లోక
ములు కర్మమునుగూర్చి విశదపర్చును- దేవతలలో నగ్నియు విష్ణు
వును దీక్షారక్షకులు. వా రుభయులు దీక్షాప్రభువులు కనుక అగ్నికి
విష్ణువునకు హోమములు జరుగును. దీక్షాప్రభువులయినవా రిద్దరును
సంప్రీతులై దీక్షను గొనసాగించి యీహోమకర్మము నాచరించు
దీక్షితులు కాఁదగినదని పల్కెదరు. శరీరబలమిచ్చుటకై వారు త్రిష్టు
భు లని చెప్పఁబడెదరు- సౌందర్యమును బుద్ధి నాసించువారు స్విష్ట
కృతులైన గాయత్రీశ్లోకముల రెండింట నుపయోగించుగాక-
గాయత్రీ సౌందర్యమును బుద్ధి నై యున్నది. ఇట్లెఱింగి యారెండు

గాయత్రీశ్లోకముల నుపయోగించువాఁడు సౌందర్యము బుద్ధియుం
గలవాఁ డగును. దీర్ఘాయుర్దాయమును గోరినవాఁ డుష్ణిష్ణాశ్లోక
ములు వాడనిమ్ము- ఉష్ణిహస్నే యాయువు-ఈసంగతి తెలిసి
యారెం డుష్ణిహము లుపయోగించినవాఁ డభీష్టాయువు పొందును.
“అనుష్టుభౌస్వర్గకామఃకుర్వీత-ద్వయోర్వాఅనుష్టుభౌశ్చ తుష్ణస్థిరక్ష
రాణిత్రయఇమ ఉర్ధ్వాపకవింశాలోకాపకవింశ త్యేకవింశతై వేమాం
లోకాన్త్రోహతిస్వర్గపవలోకేచతుష్షష్టితమేనప్రతితిష్ఠతి -ప్రతితిష్ఠతియ
పవంవిద్వాననుష్టుభౌకురు తే-బృహత్యౌశ్రీకామోయశస్కామఃకుర్వీత-
శ్రీర్వైయశశ్చందసాంబృహతీ - శ్రీయమేవయశఆత్మనత్యేయపవం
విద్వాన్ బృహత్యౌకురు తే-పంక్తియజ్ఞ కామఃకుత - సాంక్షోవైయజ్ఞః
ఉపై నంయజ్ఞోనమతియపవంవిద్వాన్వంక్తికురు తే -త్రిష్టుభౌవీర్యకామః
కురు తే-ఓజోవాఇంద్రియంవీర్యంత్రిష్టాప్ - ఓజస్వీంద్రియవాన్వీర్యవా
న్భవతి యపవంవిద్వాన్త్రిష్టుభంకురు తే-జగత్యౌపశుకామఃకుర్వీత-జగ
తావైపశవః- పశుమాన్భవతియపవంవిద్వాన్ జగత్యౌకురు తే-విరాజావ
న్నాద్యకామఃకుర్వీత-అన్నంవైవిరాట్ - తస్మాద్యస్యైవేహభూయిష్ఠ
మన్నంభవతి సపవభూయిష్ఠంలోకేవిరాజతి తద్విరాజోవిరాట్త్వమ్”

స్వర్గమునుగోరువాఁడు రెం డనుష్టుభుల నుపయోగించనీ-
రెండనుష్టుభులలో నఱువదినాల్గక్షరములు కలవు.మఱి యొక్కొక్కటి
యిరువదొకభాగములుగల మూఁడులోకము లున్నవి. ప్రతియిరువ
దొకక్షరములు భాగముతో నాయజమానుఁ డీమూఁడులోకముల
ననుభవించును.మఱి మిగిలిన యఱువదినాల్గవయక్షరముతో నతఁడు
స్వర్గమందు శాశ్వతముగా నత్తుకొనియుండును. ఇట్లేరెండనుష్టుభుల
యుపయోగ మెఱుంగువాఁడు స్వర్గమున స్థిరముగా నుండును.
సిరియు స్థిరియు న్గోరినవాఁడు రెండుబృహతుల నుపయోగించనీ-
బృహతీచ్ఛందమే లక్షయును గీర్తియును. ఇట్లు రెండుబృహతుల

యుపయోగ మెఱిగినవాఁడు శ్రీయస్సులరెండింటిం బొందును.
 యజ్ఞముం బ్రేమించువాఁడు రెండుపంక్తి చ్చందములనుపయోగించనీ-
 యజ్ఞము పంక్తి చ్చందమువంటిది. రెండు పంక్తి చ్చందముల నుప
 యోగమెఱిగినవానికి యజ్ఞము సిద్ధించును- శరీరదార్థ్యముకోరిన
 వాఁడు మూఁడు రెండు త్రిష్టుభుల నుపయోగించనీ- శరీరబలము
 తేజము మఱి యింద్రియపుష్టి త్రిష్టుభై యున్నది. ఇట్లు త్రిష్టుభుల
 సంగతి యెఱిగినవాఁడు బలముం దేజ మింద్రియపుష్టిం బ్రాపించును.
 పశుసంపద న్గోరువాఁడు రెండు జగతీచ్ఛందము లుపయోగించనీ-
 పశువులు జగతీచ్ఛందము వంటివి. ఇట్లు రెండు జగతీచ్ఛందముల
 యుపయోగ మెఱిగినవాఁడు పశువుల సమృద్ధికలవాఁ డగును.
 అన్నముంగోరువాఁడు రెండు విరాట్ ఛందముల నుపయోగించనిమ్ము-
 విరాజమే యన్నము - (రాజృధాతువునకుఁ బ్రకాశ మర్థము)
 అన్నసమృద్ధికలవాఁ డీలోకములో మిక్కిలిప్రకాశించును. కాఁబట్టియే
 యన్నము విరాట్టయ్యెను. ఈసంగతి నెఱిగినవాఁడు తనతోడి
 పాటివారిలో మిక్కిలిప్రకాశించును. మఱి యట్టివాఁడే తనమిత్రులకు
 మిక్కిలియుపకారము చేయఁగలఁడు. “సర్వేషాంఛందసాంవీర్య
 మవరుద్ధేసర్వేషాంఛందసాంవీర్యమశ్ను తే సర్వేషాంఛందసాంయుజ్యం
 సదూపతాంసలోకతామశ్ను తేఽన్నాదోఽన్న పతిర్భవత్య శ్ను తేప్రజ
 యాన్నాద్యం యఏవంవిద్వాన్ విరాజౌకురు తే” ఇట్లెఱిగి యీవిరాజ
 శ్లోకముల నుపయోగించువాఁడు సకలచ్ఛందములశక్తిని సంపాదించు
 కొనును మఱి సకలచ్ఛందశక్తిని దనయందు నిల్పుకొనును.
 మఱి సకలచ్ఛందములతో నేకీభవించును. సకలచ్ఛంద
 స్వరూపుఁ డగును-కావలసినట్లు కుడుచును. మఱి యథేష్టముగాననుభ
 వింపఁదగినంతయన్నమును నిల్వచేసికొనును. తనకును దనకుటుంబము
 నకును సమృద్ధిగా బ్రతికినన్నాళ్లు హాయిగా ననుభవింపఁదగినంత

యస్మమును సంపాదించుకొని నిల్వచేసికొనును. “తస్మాద్విరాజా
వేవక ర్తవ్యో ప్రేద్ధో అగ్న ఇమో అగ్న ఇత్యేతే” ప్రేద్ధో అగ్న ఇమో
అగ్న యని మొదలిడు నీరెండువిరాజములు తప్పక ముఖ్యముగా
నుపయోగింపక తీరదు. “ఋతం వా వదీక్షా సత్యం దీక్షా తస్మాద్దీక్షీ తేన
సత్యమేవ వదితవ్యం అధో ఖల్వాహుః కోఽర్హ తిమనుష్యః సర్వం సత్యం
వదితుం సత్యసంహితా వై దేవా అమృతా సంహితా మనుష్యా ఇతి- విచక్ష
ణ్యతీవాచం వదేత్ - చక్షుర్వై విచక్షణం ది హ్యే నేన పశ్యతీతి (చక్షుర్వై
విచక్షణం చక్షుషా హి విపశ్యతి) - ఏతద్ధ వై మనుష్యేషు సత్యం నిహితం
యచ్ఛత్యుః - తస్మాదాచక్షాణ మాహూర ద్రాగితి సయద్యదర్శమిత్యాహ
ధాన్యశ్రద్ధధతియద్యువై స్వయం పశ్యతీన బహూనాంచ నాన్యేషాంతి శ్రద్ధ
ధాతి - తస్మాద్విచక్షణ తతీమేవ వాచం వదేత్సత్యోత్త రాహైవావాన్యగు
తితాభవతిభవతి” దీక్షయే సరి, దీక్షయే సత్యము. కాఁబట్టి దీక్షసల్పు
వాఁడు సత్యము పల్కవలయును (ఋత మనఁగాఁ దిన్ననితెన్ను
సత్య మనఁగా నిజమాడుట ఋతము తలంపునుబట్టి సత్యము మాటను
బట్టి యుండును) - అంతయు సత్యమునే పల్కఁదగుమనుష్యుఁ డెవఁ
డని యనుచున్నారు - సత్సంపూర్ణులు దేవతలు - మఱి మనుష్యు
లనృతభూయిష్టులు - మాటాడునపుడెల్ల విచక్షణనామమును వాఁ
డుచ్చరించనిమ్ము - కన్ను విచక్షణ మగును. కంటితోనే వాఁడు
స్పష్టముగాఁ జూచును గనుక (విచక్షణాతువునకుఁ జూచుట యర్థము)
మనుష్యులలోఁ జూపే సత్యముగా నేర్పర్చఁబడెను. కాఁబట్టియే
యెద్దియైనసంగతి నెఱిగించువానితో నీవు కన్నారఁ జూచితివా యని
జను లడిగెదరు - నేఁ జూచితినిని వాఁ డన్నప్పు డాసంగతిని జనులు
విశ్వసించుచున్నారు. ఎద్దియైనఁ దా నొక్కఁడు మాత్రమే చూచిన
వాఁ డితరులం గొందఱిన్నాని యందఱిన్నాని నమ్మించలేడు కాఁబట్టి
ప్రతిమనుష్యుఁడు న్దా నోరై తినపుడెల్ల విచక్షవిచక్షణ యని యుచ్చ

రించుచుండవలయును. అట్లు విచక్షణశబ్దముం దా నాడు ప్రతి
వాక్యమునకుఁ దోడుగాఁ బల్కుచుండువానియొక్క పల్కంతయును
సత్యమే యగును.

ఈబ్రాహ్మణము లుచ్చరించునపు డొక స్వరనియమము
లేదు. యథేష్టముగా నుదాత్తానుదాత్తములు పల్కవచ్చును-
మంత్రోచ్ఛారణస్వరమున కలవడినఛాందసులు స్మార్తకర్మములం
దుపయోగించుపదములను మఱియుం బురాణేతిహాసకావ్యశ్లోకము
లనేగాక గృహకృత్యములందలి యేమాటలకై న హాస్యాస్పదముగా
మంత్రస్వరముతోనే యుచ్చరించుచుం దమపల్కులు మిక్కిలి
సంస్కృతములనియును శుద్ధములనియు సభ్యములనియును శాస్త్రీ
యములనియు శ్రోత్రియములనియుఁ దక్కుజాతులవారిపల్కులను
గర్హించుచున్నారు. మఱియును దాము దీక్షివహించకున్నప్పటి
కీనామబ్రాహ్మణులు దీక్షితవేషముతో దంభముం జూపుచుఁ దమ
జాతిశ్రేష్ఠతం జాటుకొనుచు స్వార్థపరులై మనసులో నొకటి
పైకొకటిగా వ్యవహరించుచు లోకమును మోసపుచ్చుచున్నారు.
“శ్రుతిస్థానే స్వరాస్వక్తుం నాలం బ్రహ్మపి తత్వతః” అని దేవర్షి యా
నారదుఁడు శిక్షావిధి నిర్దేశించుటచే వేదమును నియతస్వరముగా
నీకుక్షింభరులు వైదికమ్మన్యులు పామరులు ప్రాకృతులగు మర్ద్యు
లెంతమాత్రముం బఠింపనేరరు. అద్దమున నెవనిమట్టుకువాఁడు
చూచుకొని సంతోషించున స్లేదేశమువా రాదేశమందలి వేదపాఠము
నకు సంతోషించుచుఁ దమపాఠమే తక్కిన వేదపాఠములకన్న సరియైన
దని పొగడుకొనుచున్నారు- గ్రుడ్డికి గ్రుడ్డి త్రోవచూపుచందముగా
గురువులు శిష్యులకు వేదమంత్రములు చెప్పుచున్నారు- అవ్యక్త
మగు వేదనాదబ్రహ్మము నారాయణుఁడు వేంకటగిరియందు శిలా
రూపమున నవతరించినాఁ డన్నట్లు “ఇషేత్వా” మొదలగుశబ్ద

రూపముగా నెట్లున్నదని నమ్ముచున్నాఁడో మనుష్యు లట్లే తా
ముచ్చరించుమంత్రముల యుదాత్తానుదాత్తాదిస్వరము లట్లు శాస్త్రీ
యము లని పామరుల న్నమ్మించి స్వార్థపరులై తాము పఠించునవి
వేదము లనియును దాము శ్రోత్రియుల మనియును దక్కినజాతులవా
రందఱుం ద మ్మూర కే మేపుచుం బూజించుచుఁ దమమాటచొప్పున
నడువవలయునని దంభ వేషములూని తాము చెడి యితరులం జెఱచు
టకు ముఖ్య హేతువు దుష్టకలికాలముతప్ప నింకొకటి కాదు- బ్రహ్మ
యజ్ఞమునందు వేదములందు మంత్రబ్రాహ్మణములేగాక యితహాస
పురాణకల్పగాథానారాశంసులు కూడఁ గలవని చెప్పఁబడుటచే
మొత్తము యనాదిగా వేదమునందు మంత్రసంజ్ఞ కలది మంత్రము-
బ్రాహ్మణసంజ్ఞ కలది బ్రాహ్మణము- ఇంతకన్న మంత్రబ్రాహ్మణ
ముల నేర్పాటుచేయుట కింకొక వారి లేదు- “బ్రాహ్మణేనామిశిత
మంత్రాత్మకంశుక్లంయజుః ఆధ్వర్యవంక్వచిద్ధౌత్రం క్వచిదిత్యవ్యవ
స్థయా బుద్ధిమాలిన్య హేతుత్వాత్ కృష్ణంయజుః” బ్రాహ్మణముతోఁ
గలియక కేవల మంత్రాత్మకమైనదగుటచే శుక్లమనియును ఆధ్వర్య
హాత్రములతోఁ గలకాపులకమై బుద్ధిమాలిన్యమునకు హేతు
పగుటచేఁ గృష్ణయజుస్సనియును యజుర్వేదము రెండు విధములు.
“ఆదిత్యానీమాసిశుక్లాని యజూంషివాజసనేయేన యాజ్ఞవల్క్యే
నాఖ్యాయంతే” ఈశుక్లయజుర్వేదము వాజసనేయుఁడగు యాజ్ఞ
వల్క్యునిచే సూర్యునివలనఁ బొందఁబడెను. నూటధ్యాయములు
కలదిగనుక శతపథబ్రాహ్మణ మయ్యెను. శతపథబ్రాహ్మణము
శుక్లయజుస్సనకు వ్యాఖ్యానము. వాజసనేయసంహిత శుక్లయజు
ర్వేదము తైత్తిరీయసంహిత కృష్ణయజుర్వేదము. కృష్ణయజుర్వేదము
నకుఁ దైత్తిరీయబ్రాహ్మణము శుక్లయజుర్వేదమునకు శతపథ
బ్రాహ్మణమును వ్యాఖ్యానరూపములయినప్పటి కొండ్లొంటితో

నారెండుబ్రాహ్మణములు కలిసియే యున్నవి. దీక్షితుఁడు తనపేరు
తనగోత్రముపేరు తనతండ్రిపేరు తనతాతపేరు తనముత్తాతపేరు
చెప్పవలసినది. ఐతిరేయబ్రాహ్మణముదలి దీక్షణీయమును బైప్రకార
మాంధ్రీకరింపఁబడెను. మఱియును యజ్ఞమునందు సదస్యఁ డదివఱకు
జరిగినతప్పం దెలియసర్చవలయును. మఱేయధ్వర్యులయినను
గడచినతప్పపట్టి తెలుపవచ్చును. ఈచేసినదోషము మీ కెట్లు
వదలు నని యడుగఁగా నధ్వర్యు లూరకుందురు. వారిబ్రహ్మ
యాచీకయుఁ డతఁడు వాచస్పతిసంతతివాఁ డాప్రశ్నమున కయ్యో
నాకుఁ దెలియదు పెద్దజాతూకర్ణ్యుఁడను మనతండ్రిల గురువు నడుగు
దము- అప్పుడు జాతూకర్ణ్యఁ డాప్రశ్నమును విని తిరికి యావేద
వాక్యమును జదువుఁ డనెను, ఆచీకయుఁ డందుకు శాస్త్రమునువచనము
నిగదము యాజ్యము మఱెద్దియైన మొదటినుండి తుదివఱకుఁ జదువ
వలయుననఁగా శ్లోకముగాని శ్లోకార్థముగాని శ్లోకపాదముగాని
యందలియొకపదముగాని యక్షరముగాని యెంతవఱకుందప్పెనో
యంతవఱకుం జదువవలసియున్నదనెను.

అప్పుడు కౌషీతకి యనువాఁ డాగ్రంథము తిరిగి పఠింపఁబడ
నవసరములేదు హోతలు ప్రమాదమున యజ్ఞమునందు చేయు
తప్పులు దివ్యహోతయగు నగ్ని దేవుఁడు దిద్ది యజ్ఞమంతయుం బవిత్ర
మొనర్చునని ఋగ్గంధ్రము చెప్పుచున్నదని పల్కెను. ఇట్లు నైమిష
ఋషులు చేయుచున్నక్రతుశాలకు వెళ్ళి ప్రశ్నించినదివోదాసపుత్రుఁ
డగు ప్రవర్ధనభూపతిచేసిన ప్రశ్నమునకు సమాధానము చెప్పఁబడెను.
బ్రాహ్మణములవలనఁ దొల్లి మనుష్యులం గ్రతువులందు బలియిచ్చు
నాచారము కల దందుకై బ్రాహ్మణులు తమపుత్రుల నమ్ముకొనువా
రని యైతిరీయబ్రాహ్మణము సాంఖ్యాయనసూత్రములను శునస్సేపుని
కథంబట్టి వెల్లడింపఁబడుచున్నది. మేఁకలు మొదలగునోరులేని

జంతువులను గ్రతువులందుఁ జంపుటకన్న నూనిసులం జంపుట కొంత
యంగీకరింపవచ్చును- సర్వజంతువినాశకుఁ య లోకద్రోహమొనర్చు
నుపాయ మన్నిజంతువులకన్న నెక్కువగాఁ దెలిసినవాఁడును సర్వ
భక్షకుఁడు స్వార్థపరాగైస్వరుఁడు విద్యన్మానియు గర్వపర్వతశిఖరా
దూఘుఁడగు నొకమానిసిం జంపినప్పటికిం గొంత సాధుజనోపకారమే
కదా? ఇట్లే బ్రాహ్మణము లడ్డదిడ్డకూరకర్మములను వ్యర్థమయిన
ద్రవ్యవినియోగమును వృథోద్యమములను సోమరిపోతుపనుల నుబుసు
పోనికథలను బుక్కి-టిప్ప రాణములను సోదెలను వంభ వేషములను
బామరరంజకములగుపిట్టకథలను ముచ్చటలను వాలకములను మొద
లగుబుద్ధి లేనినునోవాక్కాయకర్మములను బోధించుటకు మును లెంత
మాత్ర ముద్దేశింపలేదు. క్రమక్రమముగా వివేకులు వంచకులు
స్వార్థపరు లీశైతవిధానములం గల్పించి రని సిద్ధాంతీకరింపక
తీఱదు. జీవహింసయును వ్యర్థ కాలక్షేపమును జనుల కన్యోన్యవిద్వే
షముం బరమకాదుణీకులును సర్వజ్ఞులగుమునులు వేదవేదాంగ
ముఖమున నెంతమాత్రము న్బోధింపరు బోధింపరు.

యు గ స్వ రూ ప ము

మనుష్యుఁడు పడుకొన్న సమయమే కలియుగము. మేలుకొన్న
వేళ ద్వాపరము. నిలువఁబడినతఱి త్రేత. మఱి నడుచుచున్న కాలమే
కృతయుగ మని బ్రాహ్మణము చెప్పుటచే నడుచుచున్న సమయ
మనఁగా లోకోపకారముకై కాయకేశముతో కృషి మొదలగు పాటు
పడుట- భూమినిదున్నుకొని పండించుకొనుట మొదలగుపాటుపడి
తనతోడిపాటివారలకుం దోడ్పడక సోమరితనమున నిద్దురించుచు
గూర్చుండి సోదెచెప్పుచు సన్న్యాసులమని మెట్టవేదాంతములు
పల్కుచుండు సోమరిపోతు లే కలిజనులు. తమయొక్కస్థుఖముకొఱకు

లోకోపకారార్థమై దున్నుట యిండ్లుకట్టుట బట్టలునేయుట మొదలగు
కాయ కేశము వ్యాయామ మొనర్చుపుణ్యాత్ములే కృతయుగ పురుషులు,
త్యాగముముతో శరీరకష్టమున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధన
సామగ్రి సంపాదింపక సోమరియై గ్రంథకాలక్షేపమును స్వర్గనరకము
అనుగూర్చి తెలిసీతెలియని యుపన్యాసములను మెట్టవేగాంతబోధ
లను జపమంత్రోపదేశములను మతచర్చలను కేవలస్వార్థపరుడై
ధూర్జుడై కూర్చుండి తినమరగినతుంటరిమాత్రమే కపటపండిత
వేషముతో దనకు దో డితరులకుఁగూడ నాధివ్యాధులు హెచ్చించి
భూభారముననుమాత్రమే జీవించు దిక్కుమాలినగ్రంథకల్పనముల
వ్రాతలచే దా దరింపలే కితరుల దరింపనీక సంశయమున ముంచి
లోకుల జెఱచి తా జెడకమానఁడు. మిరెపకాయకార మిట్లుండు
నని తినక చవి చొరక లోతు దెలియదనుసామెతగా మిరెపకాయ
చవిచూడనివాని కాకారమునుగూర్చి యెంత యుపన్యసించినను
మతెంతగ్రంథమువ్రాసి చదివించినను తెలియునా? నిద్రాహారవిహార
సౌఖ్యసంపాదకసాధనములగు వ్యవసాయము మొదలగుపనులు తా
జేయుచు నితరులకు మప్పవలెను- వేదశాస్త్రములు బ్రతుకు సుఖ
ముగ నడుపుకొనుత్రోవను సూచించునుగాని తా మశరీరము
లగుటచే నట్టిజీవితసౌఖ్యకరమగు త్రోవను దాము నడిచి జనులకు
నడత చూపించనేరవు. జ్యోతిశ్శాస్త్రము చంద్రుడనఁగా జలము
గాని యితరపదార్థ మెద్దియును లోకములోని పురుగులు పక్షులు
మృగములు తమనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకై యెట్లు పాటుపడు
చున్నవో మనుష్యులుకూడ నట్లే పడుటమాని వేదములనియును
శాస్త్రములనియును స్వర్గనరకములనియు జాతిమతవర్ణాచారశిష్టసంప్ర
దాయములనియు సహజముగా దమకు లేనిపోనివికారములను
అద్దముచూచుకొన్నవిధమునఁ గల్లుత్రాగినచందమునఁ బిశాచ

గ్రస్తునివకువున సన్ని పాతకోగపీడితునివలెఁ గోరికోరి సోమరిపోతులై
యాధివ్యాధులకు లోనగుచుంట ముష్టికలికాల చేష్టితముకాదా?
నిష్కపటహృదయములతో నిద్రాహారవిహారములొనర్చు బాల్య
దశయే నాల్గుపాదముల ధర్మముతో నడుచు కృతయుగము. నూత్న
యావనము ధర్మము మూఁడుకాళ్ళ నడుచు త్రేత-ప్రౌఢవయస్సు
రెండుపాదముల ధర్మము నడుచు ద్వాపరము- క్రమముగా నొకపాద
ధర్మముతోనైన నడువనేరక పాదములశక్తి రవంతయులేక నడువ
నేరక మూలఁబడి స్వపరిసౌఖ్యకరమగు కాయక్లేశైకసాధ్యమగు
వ్యాయామము నొకింతయును జేయలేక వేదములనియు శాస్త్రము
లనియు స్వర్గనరకములనియు జాతులనియు మతములనియుం బూర్వా
చారములనియు సొరకాయలు నటకు వార్ధకదశయే నాల్గుపాదముల
శక్తి సమూలముగ నశించిన ధర్మశూన్యమగు కలికాలము- అట్టి
నిరర్థకవార్ధకదశయందు కాయక్లేశముననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సం
పాదించుకొననేర కితరులంగష్టపెట్టి తమవ్యర్థజీవనముంబొడిగించుకొనఁ
గోరిన ధూర్తబకధ్యానపరులగు ముసలిముద్దలు పన్నిన కృత్రిమ
కల్పనములే యీవేదశాస్త్రములు మతగ్రంథములు పుక్కిటిపురాణ
ములు. ఈవృద్ధులు పాటుపడి తమనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధనములు
తాము సంపాదించుకొనుటకుం బనికిరాక పరుల న్దమకొఱకై కష్ట
పడుట కొప్పించునుపాయములే యీశ్రుతిస్మృతులు శ్రౌతస్మార్త
కర్మములం బోధించు సకలగ్రంథములు. వేయేల, పెద్దలు తమ
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమున కెట్లు కాయక్లేశమందుచున్నారో వారి
నడువడిచూపి పిన్నలు సహజముగాఁ దాముగూడ నానడువడినే
యవలంబించుట సర్వజంతువులందు సమానసహజపద్ధతియే కదా?
సహజపద్ధతినిబట్టి నడుచుట సహజగుణమే పనికివచ్చునుగాని మనుష్య
కల్పితకృత్రిమపద్ధతు లనవసరములు వ్యర్థములు లేనిపోనిశ్రమకు

హేతువులు- చలిబాధ తనకుఁ గలిగినపుడు తనకంటెఁ బెద్దవారు బట్టలుకప్పుకొని సుఖముండుట సహజముగాఁ బిన్న కనిపెట్టి తాఁగూడ బట్టకప్పుకొనఁడా? పెద్దవాఁ డెట్లు బట్టను సమకూర్చు కొనునో యట్లే తాను బట్టను సమకూర్చుకొనునుపాయము సహజముగా వెదకుకొనఁడా?

ఊపిరితీసికొనుటకు వినుటకుఁ జూచుటకుఁ జవిగొంటుకు వాసన గొంటుకు స్పర్శమనుభవించుటకు నిద్రించుటకు నవయవములుకదలించుటకు నడచుటకుఁ జరువిడుబకు నిద్రించుటకు మేల్కొనుట కాఁకలిడప్పి కలబాధతీర్చుకొనుటకు స్వభావముగాఁ బ్రతిజంతువును బ్రవర్తిల్లుచుండును. వేదశాస్త్రఘోషతో మఱియును గ్రంథములతోఁ బనియేమి? పంచభూతాత్మకములగు నానావిధశరీరములకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమాసించుజీవితమునఁ బాంచభౌతికపదార్థములకన్న నశరీరములగు వేదశాస్త్రములతోను స్వర్గనరకములతోను ఆత్మభేదములతోను మెట్ట వేదాంతములతోను లోకాతీతపదార్థవర్ణనములతోను మఱి యతీంద్రియాకాశపంచాంగములగుభూతభవిష్యజ్ఞస్మకథనములతోను పరిస్పర విద్వేషకారణ కులజాతిమతాచారపిశేషచింతతోను రవంతయుం బనిలేదు. కోటిరూప్యము లిచ్చెద నను మాటకన్న నొక్క దమ్మిడి నొక్క మిచ్చుట కోటింతలు నయము కదా? వేదములు శాస్త్రములు పురాణములు పన్యసించుట వ్రాతలనగపర్చుటకన్న నాఁకలి గొన్నవానికిఁ బట్టెడుకూడిడుట కోటింతలు మేలకదా? నిద్రాహార విహారాత్మకమగు నీబ్రతుకున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసంపాదకసాధనమగు త్రోవ నన్నిజంతువులకు సహజముగాఁ బిన్న పెద్దవరుసంబట్టి నడుచుకొన్నే నడుచుకొన్నున్నవి. మోచేతికంకణమున కద్దమువలె నీవేదశాస్త్రములీసోమరిపోతుముసలిపాతపంచాంగములు మిక్కిలియనవసరములు. ఒకరికన్ననొకరు గొప్పవారమను స్వార్థపరులై యాస్తి

కూడఁ బెట్టుకొనుట కులజాతిమతాచారవైషమ్యములతో లేనిపోనితర్కములతో కొఱగానివేదశాస్త్రచర్చలతో నన్యోన్యద్వేషములతోఁ గోరి గోరి తక్కినజంతువులకన్నఁ జావునకుముందుగాఁ జచ్చుట కలియుగము నందలి మనుష్యులస్వభావము జనుల కన్యోన్యానురాగముం జెఱచి పరస్పరద్వేషముకల్పించు వేదశాస్త్రశిష్టసంప్రదాయకుల మతాచారప్రవక్తలు లోకమునకు సహజముగఁ దప్పని యీతిబాధలు. ఈవేదశాస్త్రము ప్రేమతాచారభేదము లీయన్యోన్యకలహము లీయసందర్భజాతినీతులు మఱి యీస్వార్థపరములు వంచకములు సగుసోమరిపోతు చేష్టితములన్నియు నెపు డడుగంటి సమూలముగ నశించునో సకలమానవు లన్యోన్యానురాగములతో సమాన స్వతంత్రభోగభాగ్యములతోనుందురో యట్టివేళ సహజానందకరబాల్యదశవంటి పుణ్యయుగమగును. మిగుల డప్పిగొని మేఘోదయ మెపుడగునో యెపుడు వానచిన్కులుపడునో యను చాతకములచందమున నిక్కలికాలమందలి భూతహింసాపిపాసకోర్వని భాగవతులు దయాస్వరూపుఁడగు భగవంతున కిట్లు చతుర్విధాభినయవిశేషముల మొఱపెట్టుచున్నారు. అన్నమే సమయానుకూలమున నాకలిం బోఁగొట్టుటకును మఱియుం బుట్టించుటకును మూలమైన ట్లివేదశాస్త్రానుసార కుల మతాచారములన్నియును జనుల కన్యోన్యద్వేషము న్గల్పించుటకును మఱియుం బరస్పరప్రేమానురాగము లొదవించుటకును గారణములుగుట నిశ్చయమేకాని యిపు డీలోకమునకు శని రాజు. పాపసహవాసముచేఁ బాపుఁడయిన బుధుఁడు క్షీణచంద్రుఁడు రవికుజు లిక్కలిస్వరూపుఁడగు శనికిఁ బరివారము. గురున కస్తమితదోషమును శుక్రునకు శత్రుగృహస్థితియును కేంద్రాధిపత్యము లభించి మారకసంబంధము లభించెను. మఱియు శనికి మారకసంబంధము గురుశుక్రులకన్న నెక్కుడయ్యెను. కావున ధర్మాత్మజీవితము కొనసాగుటకు బొత్తిగా కలికాల మవకాశ మిడ

కుండెను. “పాపీ చిరాయః సుకృతీ గతాయః” అను కలికాల కృత్యము తార్కాణమయ్యెను. కాబట్టి కృతయుగము నాల్గు పాదములతోఁ ద్రేతయందు మూఁడుపాదములతో ద్వాపరమున రెండు పాదములతో జరించుచున్న ధర్మధేనువు కలియుగమున నొంటి కాలితో నడువఁజాలక కూలఁబడి శనిరాజను పులివాతంబడి భక్షింపఁ బడెను. ధర్మధేనువుయొక్క దుమ్ములవలె నచ్చటచ్చట నగపడుభాగవతులన్నాడ దుమ్ములగొండుల మెట్టవేదాంతముల న్వల్లడించుచు నీసడింపునవ్వులతో నీబ్రాహ్మణపరివ్రాజకషణ్మతస్థాపకమరాధికారిన్మున్ములుగూడఁ దలచూపనీకాపోక్తిమములందు పాపులతోనున్న యాగ్రహములవలెఁ బెచ్చురేఁగుచుఁ గలికాలమునుమఱింత ముదఱఁబెట్టుచు దుర్దాహముంబుట్టించు పానీయమువలె దాపరించుట మిక్కిలిశోచనీయము. మనుష్యపశువుగాఁ జంపఁబడుటకై యొప్పగించఁబడిన శునస్సేపుఁడు నోరున్న మనుష్యుఁడుగానఁ దన మొట్టచే నందఱిని బతిమాలి తనబ్రతుకును గాపాడుకొనినట్లు లైతరేయబ్రాహ్మణమునఁ జెప్పఁబడెనుగాని నోరులేనిమేక కనికర మెట్లు తనబ్రతుకుం గాపాడుకొని క్రూరయూపబంధనముల న్దప్పించుకొనఁగలుగును? మొత్తముపై మాకాయువు మాకారోగ్యము మాకుధనము మీకుఋణ మనుసామెతగా దిక్కుమాలినక్రూరు లీశ్రోత్రియమ్మన్ములు బోధించుచున్నారు.

తనపొట్టకై జీగర్తుఁ డనుబ్రాహ్మణుఁడునూతావులను బుచ్చుకొని తనకొడుకును యజ్ఞపశువుగా నమ్ముకొన్నాఁడు. తన యాకలిం దీర్చుకొనుటకై తాఁ గన్నకొడుకులంగూడ క్రతుపశువులుగాఁ జంపఁబడుట కొప్పకొనిరి. తొంటికాలమున బ్రాహ్మణులు తమపుత్రులను యజ్ఞపశువుల న్నావించి వందలకొలఁది గోవులను గ్రయధనముక్రిందఁ బుచ్చుకొని యాకొడుకుల నమ్ముకొనుట యాచారము కలదు. కాబట్టియే “దుహితాదుఃఖం పుత్రస్తేజః” అను శ్రుతి ప్రవర్తిలుటకు

హేతు వయినది. కొమార్తెలు యజ్ఞ పశువులగుటకుఁ బనికిరానికారణముచేత నాయూ. డుపిల్లలం బెంచి తగినవరులకు జతపర్చుటయందు మిక్కిలి క్షేమగుటచేతను దండ్రుకిఁ బుత్రికకన్నఁ బుత్రుఁడే జీవన లాభకారియై తా యజ్ఞపశువుగా నమ్మఁబడి తనతండ్రుకి సుఖజీవన హేతువగు ధనాగమమునకుఁ దగినసాధనమగుటచేతను “అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి” అనుధర్మశాస్త్రమును గలిగెను. పుత్రులవలనఁ దండ్రుకి ధనలాభము కలుగుటచేతను బుత్రికవలనఁ గొన్ని బాధలుతప్ప ధన లాభ మొక్కింతయు లేనికారణముచేతను బుత్రిక తనజీవనదుఃఖహేతు వనియును బుత్రుఁడు తనజీవనసుఖమూలమనియును కొడుకు పుట్టిన తోడనే యజ్ఞ పశువుగా వాని నమ్మకొని ధనలాభమంది సుఖముగా నా ధనముచేతఁ బొట్టనిండఁగూడుతినవచ్చునని బ్రాహ్మణగృహస్థు మిచ్చు ముట్టువాఁడు. మఱియుఁ బుత్రిక పుట్టెనని విన్నతోడనే చెల్లనిడ బ్రీయాఁడుపిల్ల యజ్ఞ పశువుకై పనికిరాదు దీనిని బెంచి తగినవరునకు జతగూర్చువటకునాకంఠమునఁ జుట్టుకొనును నీయాఁడుపిల్లవలన నాకు నష్టమేగాని లాభమేమియు లేదని యాతండ్రు మిక్కిలిదుఃఖించు వాఁడు. పూర్వకాలమున కొడుకులు తమప్రాణమైన ధారపోసి తండ్రులను సుఖపెట్టువారు— పూర్వకాలమున స్వార్థపరులుగాక లోకోపకారముకై శ్రోత్రియబాలకులు తమప్రాణమైన ధారపోయు వారు. కనుకనే యాకాలమునకు వేదవేదాంగము లుపయోగములు గాని స్వార్థపరులై తమసుఖముకొఱకై యెట్లైన లోకద్రోహ మొనర్చు ఘోరకలికాలములో నావేదవేదాంగములు మఱి నాఁటి యఖిలశాస్త్రములు బొత్తిగా నిష్ప్రయోజనములు— కాబట్టి దేశ కాలపాత్రానుసారముగా వేదములును వేదార్థములును మాటు చున్నవను పురాణమత మంతయును శ్లాఘ్యము— కాబట్టి కలికాల మందు ఇషేత్వాది వేదమంత్రములు ఇషమేవోర్థం యజమానాయ

దధాతీత్యాది బ్రాహ్మణములు ఇషే త్వేతి పలాశశాఖాం ఛినతీ
 త్యాది కల్పము వేయేల వేదములు వేదాంగములు మఱియును
 స్వర్గనరకములను భూతభవిష్యజ్జన్మములను శ్రౌతస్మార్తకర్మములను
 జాతుర్వర్ణ్యమును ప్రాచీనశిష్టకుల మతాచారములను బోధించు
 గ్రంథములన్నియును చెల్లనిడబ్బులవలె చెల్లువ్రాయఁబడి రద్దు
 కాఁబడిన ఋణపత్రములవలె మృతునిపంచేంద్రియములవలె నిష్ప్ర
 యోజనములయి ప్రస్తుతకాలమున లోకోపకారకము లేంతమాత్రము
 న్నావు- ఆవేదవేదాంగములకు మఱియుం బ్రాచీనమునిప్రోక్త నానా
 శాస్త్రములకును బ్రకృతోపయోగముగ సకలజను లన్యోన్యాను
 రాగముతోఁ గలసిమెలసి హాయిగా బ్రతుకుసాధనములం బోధించు
 తెన్నున వ్యాఖ్యానములు చేయఁబడవలసియున్నది. ఇప్పుడు వాడుక
 లోనున్న యష్టాదశవిద్య లనాదికాలమునుండియును వాగర్థములం
 గాలక్రమమున మాఱుచు వచ్చుచున్నవిగాని ప్రారంభకాల
 మెప్పుడో నిర్ణయింప వలనుపడదు- ఉదకబిందువు లొండొంటఁ
 గాలక్రమమున మహాసముద్రలయిన ట్లావాజ్మయ మష్టాదశవిద్యా
 ప్రస్థానము లయ్యెను. కాఁబట్టి జగత్సృష్టితోనే సకలవిద్యలు నెను
 బదికోట్లజీవరాసులును మఱియును జగమునందలి పదార్థములును
 బాడచూపెను. జడచైతన్యాత్మకమగు సీసర్వప్రపంచమును సృష్టి
 యందు పుట్టి పెరిగి విస్మృతిలో లయమగుచున్నదని స్వప్నజాగ్ర
 త్సుషుప్త్యవస్థలచే నెల్లరకుం బ్రత్యక్షమౌనుభవమే. తుద మొదళ్ళుగాని
 యొకకారణముగాని తెలియఁబడక విష్ణుమాయామయమైన యీ
 ప్రపంచతత్వ మిదమిత్థమని నిశ్చయింప నశక్యము. సత్వరజస్తమో
 గుణమయమైన ప్రకృతి వలయరేఖవలె తుద మొదళ్ళు నిశ్చయింప
 నశక్యమై యాకాశమువలె నిరవధికమై. స్వప్నమువలె నవశమై
 యాగంతుకమై గారడివలె నద్భుతమై యున్నది. ఇదివఱ కనాదిగా

వచ్చుచున్న శిష్టసంప్రదామానుసారముగా సీతశౌతకల్ప మిట్లున్నదని బ్రాహ్మణములు “ఇత్యాహ” అను పరోక్షభూతక్రియను నుచ్చరించుటచేత వేదములుకూడఁ దమకుఁ బరోక్షములగు వేదవేదార్థములఁ దాము పల్కుచున్నట్లు నెల్లడించుచున్నవి. వేదవేదాంగాది విద్య నెప్పటినుండి ప్రవర్తిల్లుచుండిన నెట్టివాఙ్మయమైనను మఱెట్టి యర్థమును నెల్లడించు నేయేకర్థములను విధించుచున్నను మఱేయే యిహపరసాధనముల బోధించుచున్నను మొత్తముపై సకలజనముల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములను పరస్పరోపకారక విధానములను మాత్రమే బోధించుచున్నవిగాని జంతుహింసను జనులకుఁ బరస్పర ద్వేషము నెన్నఁడు న్యోభించలేదని వివేకులందఱును సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు.

య జ్ఞ ప శు వి చా ర ణ

దేవతలు మనుష్యునియజ్ఞమునందు తమకు బలి యిగోరిరి. ఆమనుష్యపశువును యూపమునకుబంధించి చంపుటకై యధ్వర్యుఁడు సిద్ధపడినంత నామనుష్యపశువునుండి మేధ యను హోమార్హమగు నింద్రియశక్తి బయలయి గుఱ్ఱములోఁ బ్రవేశించెను. ఆగుఱ్ఱమును యజ్ఞపశువుచేయఁగా దానిలోని మేధము యెద్దులోఁ బ్రవేశించెను. ఆదూడను జంపుటకు సిద్ధపడఁగా దాని మేధము గొఱ్ఱలో దూతె నాగొఱ్ఱను యజ్ఞపశువుగా సిద్ధపర్చగా దాని మేధస్సు మేఁకలో దూతె నామేఁకను యజ్ఞపశువు కావించి చంపనున్నంత దానిశక్తి భూమిలోఁ బ్రవేశించెను. ఆభూమినుండి వరి మొలచెను. వరి దంచి బియ్యముచేసి యాపిండినే పురోడాశముగా వండి దేవతల కధ్వర్యులర్పించినారు. మనుష్యుని యజ్ఞపశువుగాఁ జంపఁదలఁచి చంపలే కతనికిబదులుగా గుఱ్ఱమును యజ్ఞపశువుకావించి దానింగూడఁ జంప

నొల్ల కాగుఱ్ఱమునకుబదు నెద్దును యూపమునఁ గట్టి దానింగూడఁ
 జంపనొప్ప కెద్దునకుబదులు గొఱ్ఱెను బశువుకావించి దానింగూడఁ
 జంపనొల్లక గొఱ్ఱెకుబదులు మేఁక న్గట్టి దానింగూడఁ జంపనొల్లక
 తుదకు బియ్యమునుమాత్రము పశువుగా భావించి యాపిండిని దేవతల
 కధ్వర్యులు సమర్పించిరి. మనుష్యుని గుఱ్ఱము నెద్దును గొఱ్ఱియను
 మేఁకను బశువుల న్గావించి యూపములకుఁ గట్టి జీవహింస యెంత
 మాత్రము న్నూడదని విడిచిపెట్టి తుద కధ్వర్యులు బియ్యపుపిండి
 నామనుష్య హయ వృషభ మేష చ్ఛాగములను బ్రతుకనిచ్చి వడ్లు
 దొరికినబియ్యపుపిండిని మాత్రమే యాజంతువులకు బదులు పశువుగా
 భావించి దేవతలకు సమర్పించిరి. మనుష్యుఁడు యజ్ఞపశువగుటకుఁ
 బుకిరాక గుఱ్ఱముగాను గుఱ్ఱ మెద్దుగా నెద్దు గొఱ్ఱెగా గొఱ్ఱె మేఁకగా
 మేఁక భూమిగా భూమి వరిగా యజ్ఞపశువగుటకు మాత్రెను కాఁబట్టి
 యజ్ఞమునందు దేవతార్థమై యెట్టిజంతువులను జంపఁగూడదు.
 మనుష్యుఁడును మఱిసమస్త జంతువులునమేధ్యస్వరూపులుగనుక దేవత
 లకై బలి యీరారు. కేవలము ధాన్యమునుండి వచ్చినబియ్యపు
 పిండి నొకవిధముగా రొట్టెచేసిమాత్రము సకలవిధయజ్ఞములందును
 దేవతలకు సమర్పించవలయును. మఱియును మనుష్యుఁడు గుఱ్ఱ మెద్దు
 గొఱ్ఱె మేఁక మొదలగుజంగమజీవులగు నెల్ల జంతువులు నమేధ్యములు
 గనుక దేవతలకై యజ్ఞములందుఁ జంపి బలి యీరారు. మరి యే
 జంతువునైనఁ జంపి తినఁగూడదు” అని స్పష్టముగా నైతిరేయ
 బ్రాహ్మణము ఘంటాసథముగాఁ జాటిచెప్పుచున్నది. కాఁబట్టి యజ్ఞ
 పశువులం జంపి దేవతలకు బలియిచ్చుకూరులు మాంసాశనులగు
 మనుష్యులు వేదచోదిత కర్మబ్రాహ్మ్యులగుటయేగాక దేవతాను
 గ్రహమున కెంతమాత్రముం బాత్రులు కారు కారు. “నహింస్యా
 త్సర్వభూతాని” అను సకలభూతదయాపరమగుశ్రుతికి “అన్యత్ర

వైదిక హింసాయాః” అని నంజుడు చని మరగినక్రూరమానవులు ప్రక్షిప్తమును జెప్పి శ్రౌతకల్పమునందు పిష్టపశువునకుమాటు జీవ త్పశువును జంపుచు మాంసాశనమును బ్రోత్సహించుచుం దామే శ్రోత్రియశ్రేష్ఠులనుని తమస్వార్థపరతయుం గుక్షింభరిత్వమును మఱుఁగుపర్చి భూతహింసాపడులై వేదముల కపార్థమొనర్చి దంభ వేషములతో గోముఖవ్యాఘ్రములట్లు కలికాలవశమునఁ జెలరేఁగు చున్నారు. పశుహింస యేవిధముగానైనఁ జేయఁగూడదని శ్రుతులు “యన్మనురవదత్త ద్భేషజమ్” అని శ్లాఘించిన మనువుకన్నఁ దెలిసిన వాడు కాఁబోలు నిప్పటి ప్రాకృతక్రూరదంభశ్రోత్రియమ్మన్యసోమ యాజులు. మాంసాహారమునకుబదులు శాకాహారమే యిహపర సౌఖ్యసంపాదకసాధనమనియైతిరేయబ్రాహ్మణము జంతువులమేధ్యము లనియు కేవలోద్భిజ్జములే మేధ్యములు కా దేవతాసమర్పణము కావించి యజమానుఁ డారగించవలయునని మాంసాశనమును బొత్తిగా నిషేధించి కందమూలఫలాశనమునుమాత్రమే ప్రోత్సహించి ధాన్యము కూడ మనుష్యాదిజంతువులవంటిదేయని నిరూపణముకావించుటకై ధాన్యముపైనున్న పొట్టుముక జంతువులపైనున్న రోమములవంటిదని యును బియ్యపుగింజ నావరించిచుట్టుకొనియున్న పొల్లయంతయును జంతువులశరీరమువంటిదనియును ధాన్యమందున్న పచ్చియే నెత్తురువంటి దనియును మఱి వండినయన్నము మాంసమువంటిదనియును ధాన్యపు కాడ లెముకలవంటివనియును బ్రతిపాదించెను. స్వర్గసాధనముగాఁ దన కీదేహము నిచ్చిన దేవతలఋణము తీర్చుకొనుటకై యజమానుఁడు మొదటఁ దాఁ బశువయి తనశరీరమును యజ్ఞమున దేవతలకుఁ గృత జ్ఞతాసూచకముగా సమర్పింపఁ గోరెనుగాని తనశరీరముమిక్కిలియస హ్యము దుర్గంధపూరిత మమేధ్య మని తలంచి తనదేహమునకు మాటుగ గుఱ్ఱ మెద్దు గొఱ్ఱ మేఁక మొదలగుజంతువులశరీరముల

నర్సింపఁ దలంచి యాజంతుదేహములు కూడఁ దనదేహము
వలె నమేధ్యములని నిశ్చయించి కమ్మనితావిగలిగి పవిత్రములగు స్వాదు
కందమూలఫలములను యజ్ఞమునందు దేవతలకు సమర్పించి యా
ప్రసాదమయిన కేవల శాకాహారమున మాత్రమే బ్రతుకు చిహాపర
ములందరింపవలయు ననియేయనాదిగా సకలశ్రుతిస్మృతులతాత్పర్యమును
బరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులగు మన్వాదిమహర్షులు విస్పష్టముగా వెల్ల
డించుట తెలిసియుం గ్రూరశనిశాసితకలికాలనశులై స్వార్థపరులై న
జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులగు శ్రోత్రియమ్మన్యులు వ్యసనబద్ధులై దంభవేష
ములతో పామరజనరంజకముగా పశుబలిని మఱియు మాంసాశనముం
బ్రోతృహించుచు వృధా జాతిమతకలహములు పన్ని జనుల కన్యోన్య
ద్వేషముం బురికొల్పుచు సోమరిపోతులై నోటిబూకరమున ధనార్జన
మొనర్చుకొను చీషణత్రయము విడనాడలేక తాజెడ్డకోరి వనమంత
యుం జెఱచె నను సామెతగాఁ దాము చెడి యెరులం జెఱచు
చున్నారు.

నూతన దృష్టార్థము

వంశబ్రాహ్మణమునందు గురువు లేఁబదిమువ్వురు పేర్కొనఁ
బడిరి. తనతండ్రి తాత ముత్తాతలపేర్ల వఱకు వైదికములందు పేర్కొనఁ
బడినట్లు వంశముల నది పరంపరగా ననంతసంఖ్యాక వేదదప్తృఋషి
వంశములు విస్మృతములుకాఁగాఁ బ్రకృతమున జ్ఞప్తిలోనున్నవి
యాయాకాలప్రకటితబ్రాహ్మణానుసారముగాఁ బేర్కొనఁబడుచున్నవి.
వేదశాస్త్రములసృష్టి జగమువలె ననాదియుగపరంపరలన్ సృష్టిస్థితి
నాశము లనంతవిధములుగాఁ బొందుచున్న త్రైలోక్యమువలె వాఙ్మ
యముకూడ ననంతవిధములుగా నుద్భవస్థితి నాశములందుచు నాయా
యుగములందు వంశపారంపర్యముగా జనులచే వైదికములందు తండ్రి

తాతముత్తాతలపేర్లుమాత్రమే స్మరింపఁబడునట్లు స్మృతివిధమునఁ బ్రవ
ర్తిల్లుచుం బఠనపాఠనప్రచారముల నున్నవి. ఖలములై విస్మృతము
లయిన విద్యల సంఖ్యలో ప్రస్తుతము ప్రచారములోనున్న విద్యల
సంఖ్య యపారపారావారమునం దొక జలకణపరమాణువువంటి
మఱియొకటిలోఁ బరార్థభాగమువంటిది. మాముత్తాతయొక్క
మూలదంత మిద్దియనియు వేయియేండ్లక్రింద మాతాత యెక్కిన
గుఱ్ఱపుడెక్క కఠికిన నాఁ డిది యని తరతరముగాఁ గొంతకాలము
నుండి వంశపారంపర్యము దాఁచుకొని జనులు యాశ్చర్యపడుటకై
చూపించునట్లు ప్రాచీనుల వేషభాషాచారములు వెల్లడించు కొంత
కాలముక్రింద వ్యవహరింపఁబడిన వాఙ్మయము నాచారములను వేద
వేదాంగములని యిప్పటి వైదికమ్మన్యులు వ్యవహరించు వేదశాస్త్ర
ములు శిష్టాచారములు గూనదంతముంబట్టియును డెక్కనాఁడును
బట్టియు వేయియేండ్లక్రిందటి మనుష్యుని యథార్థతత్వము నిర్దేశింప
నలవికానట్లు వేదశాస్త్రాచారములంబట్టి యనాదిప్రాచీనకాలవ్యవ
హృత వేద వేదాంగాచారముల యథార్థస్థితి యిట్టిదని నిర్ణయింపఁ
దరమగునా? శునస్సేఫాది మనుష్యనామములు బుచ్చెన్న అచ్చన్న
క్రింద నెట్లు మాఱెనో యట్లే సకల వ్యవహారములు మాటుచుంట
తలపోయక ప్రాచీనవైదికాచారానుసారముగాఁ దాము నడుచు
చున్నామని డాబుచేయు శ్రోత్రియమ్మన్యుల దౌర్జన్య మేమన
వచ్చును? వేయియేండ్లక్రిందటి మనుష్యుని వానిగూనదంతముం
బట్టియు డెక్కనాఁడుంబట్టి గుఱ్ఱము సంపూర్ణాకారములను వ్రాసి
యూ యుభయులచరిత్రమంతయును బ్రతిక్షణ జీవితచర్యయు నిట్లే
యూఁడునని తమ బుద్ధిచాతుర్య మగపర్చు చిత్రలేఖక చరిత్రకారుల
వలె నెవ్వయో యనాదికాలమునుండియును వంశపారంపర్యముగా
నతిసూక్ష్మములుగా ననంతవిధములుగా మాటుచుం బొడచూపు

శబ్దకర్మముల న్దమతమ బుద్ధికొలంది న్లోకోపకారముగా సతీంద్రియ
 జ్ఞానము సహజముగాఁగలఋషులు కాలక్రమమునఁ దేనెటీగలు
 పట్టుపెట్టినట్లు బంగారుపిచ్చుకలు గూఁడల్లుకొనువిధమున వేదశాస్త్ర
 ములను నిర్మించుచుండఁగాఁ గాలక్రమమున వారిగ్రంథములును వారి
 వ్యవహారధర్మములును నామావశేషములై ఖిలములు కాఁగాఁ దిరిగి
 బుద్ధిమంతులు దేశకాలపాత్రానుసారముగా సకలవిద్యలును గర్మము
 లను వ్యవహారధర్మముల నేర్పర్చుచుండఁగా ననియుం గాలక్రమమున
 మాఱుచు నశించుచు నొకొక్కయుగము నొకొక్కవిధముగా నుద్భవ
 స్థితినాశములన్ ఋతువులవలె తుదమొదళ్ళు తెలియఁబడక మాఱు
 చుండును. నిన్నటివంటి దినమే నేఁ డయినప్పటికి నిన్న నేఁడు కాని
 చందమున నిజగము మునుపటిజగము కా దీడడచేతనపదార్థములు
 తొంటివి కా వీవేదశాస్త్రము వీశ్చైతస్మార్తకర్మములు మఱిప్పటి
 సృష్టిస్థితినాశవిధానములు మునుపటివి కావు. బాల్యయావనవార్ధక
 దశలందుచుఁ బ్రతిక్షణము శరీరమనోగుణముల న్మాఱుచున్నదేహ
 ధారివలె కృతత్రేతద్వాపరకలియుగములం బ్రతిక్షణమును నామ
 రూపాత్మకమగు జగము మాఱుచున్నది. కాఁబట్టి యిప్పటి వేద
 శాస్త్రములు శ్చైతస్మార్తకర్మములు మునుపుగూడ నిట్లే యున్నవని
 కాని మనవలెనే మనపూర్వులు వ్యవహరించినకాని యిప్పటి
 యాచారములవలెనే పూర్వాచారములున్నవనికాని నిర్ణయించి
 పూర్వాచారముగా మేము మాంసాశనులమై క్రతువులం బశుహింస
 చేయుచు కులజాతిమతాభిమానముల న్స్వార్థపరులమై పరస్పరకలహ
 ముల న్గాట్లాడి తన్నుకొనుచుండుమనియఁ దొంటిచాతుర్వర్యధర్మ
 ములు తామే యనుసరించుచున్నామనియుం బల్కుకూరదంభ
 శ్రోత్రియమ్మన్యులు క్రమక్రమముగాఁ బాలనాధికారుల వశులై
 వసంతర్తువు మొదలయినశిశిరఋత్యంతదశవలెఁ గృతయుగప్రారంభ

హేతునగు కలియుగాంతమునఁ దమతమ కులజాతిమతాభిమానములను దమతమ శ్రౌతస్మార్తకర్మములను దమతమ దంభవేషముల నన్నిటి నట్టివెట్టి తమతోడిపాటిమనుష్యులందఱితో నేకీభవించి పరస్పరప్రేమానురాగబద్ధులై యెవరిమట్టుకువారు సర్వస్వతంత్రులై యన్యోన్యద్వేష మొక్కింతయును లేక తక్కినజంతువులవలె పేద సాద- కొద్దిగొప్ప- తనపర యనుభేదమెంచ కన్యోన్యసహాయమున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములందుచుం గాలక్రమమునఁ గృతయుగ జనులవలెఁ గృతార్థులు కాకమానరు మానరు.

“కం॥ ఎప్పటి కెయ్యది ప్రస్తుత, మప్పటి కామాట లాడి యన్యుల మనసుల్, నొప్పింపక తా నొవ్వక, తప్పించుక తిరుగు వాఁడు ధన్యుఁడు సుమతీ” అను వాక్యానుసారముగాఁ జరించిన వివేకవంతుని జీవితకాలమే కృతయుగము. అన్యోన్యద్వేషముగల యవివేకులజీవితకాలము కలికాలము. కనుటెప్పవేసినంతకాలముపల మందులో వేయియవభాగముతత్పరము దానిసహస్రభాగకాలము లగ్న మాలగ్నకాలముం చెలిసికొన నాతాత వశిష్ఠు చాలఁడు మఱియుం దేవగురువగు బృహస్పతియైనఁ జాలఁడని పరాశరముని పల్కుటచేతను లగ్నవశమున నవగ్రహోత్మకుఁడు ద్వాదశరాసి స్వరూపుఁడు నక్షత్రరూపకకాలరూపియు నగుజనార్దనుండయిన సూర్యుఁడు కూడ నుదయాస్తమయకాలము లవ్యత్యస్తముగా మాఱుచుం బ్రతిక్షణము తనమాఱుదలం ద్రిగుణవినిమయహేతువై యనంతసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములం దనయందు సముద్రమందలి జల బుద్బుదములవలె నుద్భవస్థితిలయములొనర్చుచుం “సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ” అనుతీరునఁ దా నసంగుడై శాశ్వతుడై నిర్గుణా ద్వైతబ్రహ్మమై సకలజగత్సృష్టిస్థితిద్భవలయ హేతుమూలకారణ మయ్యు సృచ్చిదానందమూర్తియై యున్నాఁ డనునిశ్చయజ్ఞానము

గల కపిలమున్యాదిమహాత్ములు సంపూర్ణమనఃసంతృప్తిస్వరూపక
 కై వల్యజనకమగు సర్వజనసమతయును స్వార్థత్యాగమును బరోపకార
 చింతయును సర్వభూతదయయు ననుసరించి కేవలమును దమనడువడి
 చేతమాత్రమే లోకులకు హేమాదేయమార్గములం బోధించిరి.
 ప్రతిక్షణము మాటువల స్వభావమగుటచే సమస్తపాంచభౌతికస్థూల
 సూక్ష్మకారములు వేదవేదాంగములు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు
 మఱియు నఖిలలోకవ్యవహారములు మాటుచునేయుండును కాఁబట్టి
 ప్రస్తుతదేశకాలపాత్రానుసారముగా బుద్ధిమంతుఁడగు మనుష్యుఁ
 డొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడుచుం బ్రతిక్షణసంతృప్తమనస్కుఁడై
 యిహపరములం దరించును. ప్రస్తుతకాలానుసారముగఁ దమ నిద్రా
 హారవిహారసౌఖ్యములను సంపాదించుకొనుచుండియును స్వార్థపరులయి
 ధూర్తులై కపటులై సోమరిపోతులై కష్టపడకయే వలసినభోగము
 లందఁగోరి నోటిబూకరింపుచేతను దంభవేషములచేతను దాము
 పఠించునవియే బ్రహ్మముఖమున స్వయము వెలువడిన వేదము
 లనియును మఱియుఁ తా మాచరించుకర్మములే విధ్యుక్తములనియును
 తాముమాత్రమే “వర్ణానాం బ్రాహ్మణః ప్రభుః” అన్నట్లు
 బ్రాహ్మణుల మనియును తాముమాత్రమే యవధ్యుల మనియును
 మఱియుం భూదేవతల మనియుం గష్టపడక సకలభోగముల ననుభ
 వించుటకుం దమకుమాత్రమే యధికార మున్నదనియును తామె
 సకలజనవందితుల మనియును తాము నిర్దేశించినదే ధర్మ మనియును
 సారకాయలు నఱుకుచు డాబుచేయు శ్రోత్రియమ్మనృతే దుష్కాల
 వశమున జనుల పరస్పరకలహములకు మఱి సకలమానవుల యన్యోన్య
 హింసకుం దప్పక కారణమగుచున్నారు. కులజాతిమతభేదములును
 స్వార్థపరతయుఁ బుణ్యవశమున మనుష్యునం దెపుడు నిశ్చేషముగ

నంతరించునో యపుడే సర్వజనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగజనక
మగు పుణ్యస్వరూపక కృతయుగము తిరిగి తలచూపును.

భృగ్వాంగీరస్సనిగాని అధర్వాంగీరస్సనిగాని పేరం బరఁగు
బ్రహ్మ వేదమునకు వ్యాఖ్యానరూపముగ గోపధర్మాహ్మణ మని
కలదు. ఈగోపధర్మాహ్మణమునందే పది నెన్నిదివేలసూత్రములుగల
భౌతిక శాస్త్రము మొదలగుమంత్రతంత్రయంత్రములచేతఁ ద్రిభువన
వ్యవహారజ్ఞానమును సకలవిద్యారహస్యము లష్టైశ్వర్యసిద్ధిసాధన
జ్ఞానము నీగోపధర్మాహ్మణ మెఱిగించును భూతభవిష్యద్వర్తమాన
కాలములం దిహపరముల సాధింపఁదగిన సమస్తలోకకృత్యము
లీబ్రాహ్మణమునందుఁ జెప్పఁబడినవి. కాని యీబ్రాహ్మణము చాల
మట్టుకు ఖలమశాటచేతఁ బ్రాచీను లెఱిగి వ్యవహరించిన యనేక
విద్యారహస్యము లడుగంటినవి. యుగయుగమున కనఁగా నై దేసివేల
సంవత్సరములకు సంపూర్ణముగా సమస్తభాషలు సమస్తమనుష్య
వ్యవహారములు సమస్తవిద్యలు సమస్తజంతువులు నదులు పర్వత
ములు సముద్రములు భూప్రదేశములు గ్రహగతులు వేయేల చరా
చరప్రాణికోట్లతోడి త్రిభువనవస్తువులన్నియును దాత్మాటయి క్రొత్త
క్రొత్తసృష్టి కలుగుచుండును అయిదువేలసంవత్సరములక్రిందనున్న
జలాశయములేవో భూములేవియో జంగమస్థావరప్రాణివిశేషములు
తదాకృతిచేష్టలేవియో గ్రహస్వరూపములును మఱియుం దద్గతి
విశేషములేవియో మఱి యప్పటి జగ మెట్లుండెనో మఱి యేది
యెట్లుండెనో తెలిసి తెలుప నెవ్వరికి నృక్యముకాదు. అయిదువేల
సంవత్సరములక్రిందటి యనాద్యనంతయుగములందలి జగత్సృష్టిస్థితి
నాశములగుటించి చెప్పుచు నిప్పుడు వ్యవహరింపఁబడుచున్న వేద
వేదాంగాద్యష్టాదశవిద్యలన్నియు నీ యైదువేల సంవత్సరములనుండి
యును సంగ్రహింపఁబడిన మనుష్యుల యూహలే. అనాదికాలము

నుండియు దేవమానముంబట్టి యైదువేలసంవత్సరములక్రిందనున్న మనుష్యులతోఁ గొందఱతీంద్రియజ్ఞానవంతులు గౌతమవ్యాసాది మహర్షు లుండియుండవచ్చును. అయిదువేలసంవత్సరములలోపుగా జన్మించినమనుష్యులతో నతీంద్రియద్రష్టలగు మునులు లేరు కాఁబట్టియే మనుష్యమానముంబట్టి యీయైదువేలసంవత్సరముల నుండియు న్గలియుగము ప్రవర్తిలుచున్నది. కలియుగలక్షణము తెలిసీతెలియని మనుష్యులు తెలిసినట్లు స్వార్థపరులై యొండొరుల న్మోసపుచ్చుచు వంభవేషములతోఁ బరస్పరజాతిమతభేదములతోఁ బోరాడుచు నీలుట- పరస్పరప్రేమానురాగము సంపూర్ణముగా మనుష్యులందఱియెడ న్గలకాలము కృతయుగము. మూడుపాళ్లున్నది త్రేత- రెండుపాళ్లున్నది ద్వాపరము- పాదమాత్రమునఁ బ్రారంభించి తుదకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగాత్మకమగు మానవధర్మము శూన్యమై భూతహింసయును స్వార్థపరతయుం బరస్పరబద్ధవైరముగా మారినకాలము కలియుగము. దేవమానపు దినము మనుష్యుల సంవత్సరము. కాఁబట్టి $5000 \times 360 = 1800000 \times 4 = 7200000 - 5000 = 6700000 =$ ఆఱువదియేడులక్షలమనుష్యమానసంవత్సరములపిమ్మటఁ దిరిగి కృతయుగముగా నిక్కలియుగముమాటునప్పటివఱకు స్వర్తమాన భవిష్యత్కాలముల రెండింటియందు న్దినదినప్రవర్ధమానమగు చార్జన్యము న్మాన్వ నెవ్వరికి న్నక్యముకాదు. పన్నెండుగంటల కాలమువఱకును జరగవలసిన యమావాస్యరాత్రి నొక్కుమ్మడిం బున్నమ న్గావింప నెవ్వరిశక్యమగును? స్వభావము నడ్డఁ దరము కాదు. కాలక్రమమున మాటుదల కలుగకతీఱదు తీఱదు.

ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములచేత నస్తుతత్వజ్ఞానము కలుగును మఱియుం బ్రత్యక్షాదిప్రమాణజ్ఞానమునకు దేహస్మృతి హేతువు. దేహస్మృతి ప్రతిక్షణమును దేశకాలపాత్రానుసారముగ స్థూలసూక్ష్మ

గతుల మాటుచుండు. స్మృతియొక్క సూక్ష్మతమబీజస్థితియే సుషుప్తి
యనంబడి విస్మృతి యగును స్మృతియొక్క స్థూలతమస్థితియే జాగ్ర
ద్దశాతిశయప్రమాణబోధక పండితపాండిత్యప్రకర్షాత్మకమగు వస్తు
తత్వవివేకమునాఁ బరఁగును మనుష్యులయొక్క యుత్తమజాగ్రద్దశా
పరిణామాత్మకస్మృతివిశేషమగు వివేకమే బుద్ధి యనంబడును. అట్టి
మనుష్యబుద్ధి క్షణిక మగుటచేతను మఱియుం బాంచభౌతికపదార్థ
ముల యుద్భవస్థితి నాశవిశేషములు క్షణికము లగుటచేతను “ఇద
మిత్థమ్” ఏవస్తుతత్వము నిర్ణయించుటకుఁగాని స్మృతిగోచరపదా
ర్థము విస్మృతి మఱపించుటచేతఁ దెలుపుటకుఁగాని త్రిప్పఁబడుచు నగ్ని
కొఱవియొక్క చక్రాకార రేఖకుఁ దుద మొదళ్ళ నిరూపింపనలవికాని
విధమున జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యాత్మకస్మృతివిస్మృతిదశల తుద మొదళ్ళ
గాని మఱి యాస్మృతిఃస్మృతులలో నెద్ది ముందో మఱెద్ది వెనుకయో
పాంచభౌతికపదార్థములును మఱియు వానిం దెలిసికొను సాధనములగు
త్వక్చక్షుర్భ్రాణశ్రవణరససేంద్రియమయమనస్సును మఱి యామనస్సు
యొక్క సారమగు బుద్ధియును బరస్పరాశ్రయసంబంధముచేఁ బ్రతి
క్షణమును మాటుచుంటచేత నతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులయను
గ్రహముచేతం బారంపర్యముగా నుపదేశింపఁబడుచుం బరస్పరకార
ణములగు సృష్టిస్థితిసాశకార్యముల స్మృతిరూపకజాగ్రద్దశ కృతత్రేత
ద్వాపరకలియుగములందుఁ గ్రమక్రమముగా క్షీణించుచు స్వప్న
సుషుప్తులందు లయమగును. కలియుగమునందు జాగ్రద్దశాత్మక
స్మృత్యైన్న త్యవిశేషరూపకమగు బుద్ధియొక్క యుత్తమస్థితియగు
శ్రద్ధ యనఁగా విశ్వాసము క్షీణించుచుండుటచేత ఋషులు వేదశాస్త్ర
ముఖముల నోబ్బించి సచ్చిదానందతత్వస్వరూపమగు నహింసావ్రత
ముం బరస్పరప్రేమానురాగాతిశయజ్ఞానము నానాఁటికి నశించుటచేత
నిట్లు సకలభూతహింసకులు తలచూపదొడంగిరి.

వే ద వి జ్ఞా న ము

“యస్యనిశ్చయశ్చింతనోపదేశః - ఆత్మనాకాశః - శబ్దగుణసమాకాశమ్”. పరమాత్మయొక్క నిష్టూర్పు వేదము - ఆత్మనుండి యాకాశము పుట్టినది - శబ్ద మాకాశముయొక్క గుణము ‘యోబ్రహ్మణం విదధాతిపూర్వం’ యోవేదాంశ్చ ప్రహిణోతితస్మై - ఈశానః సర్వవిద్యానామ్” బ్రహ్మ నెవఁడు తొల్లి సృజించెనో మఱి యాబ్రహ్మకు వేదము దేవుఁడు తెల్పెనో - సను స్తవిద్యలు నేలు దేవుఁ డెవఁడో యను హాక్యములంబట్టి వేదములకుఁ బరమాత్మనకు భేదమెద్దియును లేదు. వేడియే యగ్నియగ్నియే వేడి కాఁబట్టి పరమాత్మనకు మఱి యా దేవుని నిష్టూర్పుగు ఋగాది వేదములకును భేదమెద్దియును లేదు అగ్ని నుండి వేడిపుట్టినదనునపు డగ్ని నుండి అగ్నియే కలిగెననకతీతదు. అగ్ని స్వములు రెండింటికి నామభేదమేగాని వస్తుభేదము లేదుకదా! యట్లే పరమాత్మకును వేదమునకును వస్తుభేద మొక్కొంతయును సముద్రజల మునకును సముద్రతరంగజలమునకును భేదములేనట్లు మఱియును బీజమునకును వృక్షమునకును వస్తుభేదములేనట్లు మహాకాశమునకును ఘటాకాశమునకును వస్తుభేదమువృక్షావృక్షక్షదశలచే స్థూల సూక్ష్మ స్థితలచే మఱియు కార్యకారణరూపములచే వర్ణాత్మక ధన్యాత్మకశబ్దములకువలెనాదబ్రహ్మమునకుఋగాది వేదశబ్దములకును భేదమెద్దియును లేకయున్నప్పటికిమిథ్యాకారములతోఁగుటాకాశములుతోఁచువిధమున నాదబ్రహ్మమగు పరమాత్మఁడు ఋగాది వేదశబ్దరూపములఁ గనుపట్టుచున్నాఁడు. ఘటాకారముననుసరించి ఘటాకాశాకారము తోఁచు విధమున పరుగిడుచున్న బండియొద్ద నిలిచియున్న బండికూడఁ బరు విడుచున్నట్లు కన్నట్టువిధమునఁ బ్రవహించునదిలో నిలవఁబడినవాఁడు తా ముందేగుచున్నట్లు భ్రమచెందుపోలికం బరమాత్మనుండి యాకాశముపుట్టినట్లు మఱి యాయాకాశమున శబ్దముకలిగినట్లు మఱి యా

శబ్దవర్ణాత్మకఋగాది వేదములయినట్లు మనుష్యులు తమ సహజవిపరీత విభ్రాంతమిథ్యాదృష్టివశమున ననుకొనుచున్నారు. కాని “సాక్షీ చేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” అను వాక్యానుసారముగా సచ్చిదానంద లక్షణమై నిత్యనిర్గుణాద్వైతనాదబ్రహ్మమగు పరమాత్మనుండి వర్ణాత్మకములగు ఋగాది వేదములుగాని నామరూపాత్మకమగు నీజగము గాని పుట్టినట్లు మామాబద్ధుడై విభ్రాంతుడైనదేహి యనుకొను చున్నాడు. కాని మహదాకాశమునకును ఘటాకాశమునకును వస్తు భేదములేనివిధమున నిజముగాఁ బరమాత్మకును మఱి యీనామరూపాత్మకమగు నిజగమునకును వస్తుభేద మొక్కింతయును లేదు.

“వాచారంభణం వికారోనామధేయమ్” నామరూపములు స్వప్నవస్తువులవలె మనోవిభ్రాంతికల్పితములును మిథ్యలుగాని వాస్తవములు కావు. ఘటకపాలాదులయొక్క నామరూపములు స్వప్నము వలె మిథ్యాభ్రాంతికల్పితములుగాని యాకుండ మాకుడులకుఁ గారణమగు మట్టివలెఁ గుండమాకుడులవంటి “అగ్నిమిశేపురో హితమ్” అను వేదవాక్యమునందలి వర్ణములు మఱి యట్టి వర్ణోచ్ఛారణమందు వ్యక్తమగుశబ్దమును స్వప్నమువలె మనోవిభ్రాంతికల్పితమై యెండమావులనీటివలె మిథ్యగాని వాస్తవ మెంతమాత్రము న్నాదు. నిర్గుణాద్వైతపరమాత్మయగు నాదబ్రహ్మము ఘటకపాలాదులకు మృత్తికవలె ఋగాది వేదశబ్దములకు మూలకారణము. నాదబ్రహ్మము కారణము నామరూపాత్మకము జగమంతయును గార్యము. అగ్నికి నగ్నిజ్వాలకు నామరూపభేదముతప్ప వస్తుభేదములేనట్లు నాదబ్రహ్మమునకు నిజగమునకు వస్తుభేదము లేనేలేదు. చంద్రుడు జలమునందు ప్రతిఫలించినచందమున మనస్సు స్వప్నమునఁ బరిణమించినవిధమున ఎండమావుల న్నిరగపడునట్లు జలము తరంగరూపమున నున్నట్లాకాశము నానావిధాకారములఁ గనుపట్టినరీతిన్ నిర్గుణాద్వైతనాద

బ్రహ్మము ఋగాదివేదశబ్దములం దోచుచున్నది. నాదబ్రహ్మము బీజము- ఋగాదివేదశబ్దములు వృక్షములు- నాదబ్రహ్మము కారణము. ఋగాదివేదశబ్దములు కార్యములు. నిత్యము నిర్గుణనాదబ్రహ్మము మఱి యనిత్యములు సుగుణఋగాదివేదవర్ణములు. నాదబ్రహ్మమున కుత్పత్తిస్థితినాశములు లేవు. ఋగాదివేదశబ్దము లుత్పత్తిస్థితినాశము లందుచుండును. నాదబ్రహ్మము బింబము. ఋగాదివేదశబ్దములు ప్రతిబింబములు. నాదబ్రహ్మము నిరుపాధికము. ఋగాదివేదశబ్దము లనుప్రతిబింబములు సోపాధికము. నాదబ్రహ్మము సగుణుండగు పురుషుడు. నాదబ్రహ్మము స్వయంప్రకాశము. ఋగాదివేదశబ్దము లుత్పత్తిస్థితినాశవంతములగుటచే నస్వతంత్రప్రకాశములు భ్రాంతి కల్పితములు బొత్తిగా నబద్ధములు కలలవలె మిథ్యలు మఱి మనో విభ్రాంతములు. కృత్రిమపౌరుషేయములుగాని యెంతమాత్రమును వాస్తవములు కావు కావు. కాబట్టి తన కెన్నడునులేని గుణమును గూర్చి యితరుడు తనతో నోయి! నీగుణము హాయిగా నీసావడిలో నున్నదనిగాని లేక దొంగచే గొంపోబడినదనిగాని విన్న వివేక వంతుడు మోదభేదములు రెండును బొందనివిధమున ఋగాదివేదము లపౌరుషేయములైనను బౌరుషేయములైనను సత్యములయినను కల్లలయినను జీవునకును ఋగాదివేదశబ్దజాలమునకును సంబంధము వివేకమునకు భ్రాంతికిన్వలె నిజమునకుఁ గల్లకువలె జాగ్రత్తు ఘృతులకువలెఁ బింబప్రతిబింబములకువలె జీవితమరణదశలకువలె లేదు. ఋగాదివేదశబ్దజాల మిద్దయని మర్త్య లుచ్చరించుశబ్దములు నాదబ్రహ్మప్రతిబింబములుగాని వాస్తవములు కావు. నీడలపోల్కి నబద్ధములుం బురుషభ్రాంతికములగు ఋగాదివేదశబ్దముల పఠన పాఠనములు శ్రౌతకర్మములు నిశ్చయముగా వివేకవంతులగు మానవులెంతమాత్ర మవలంబించ రవలంబించరు. పామరజనులకు విగ్రహ

రాధనమునలె మూఢులకుమాత్రము ఋగాదివేదాధ్యయనమును
శ్రౌతకర్మాచరణముం గొంతవఱకు యథార్థజ్ఞానసాధనములును
సంసారదుఃఖసిస్మృతి న్నలిగించునుపాయములగుట కేసందేహము
నేదు. ఒకొక్కమనుష్యునకు త్షణక్షణానుభవము ననుసరించిన
యొకొక్క మనోనిశ్చయజ్ఞానము పుట్టెదొకగుణము జిహ్వాదొకరుచి
యెవనినమ్మకము పొనిది. ప్రత్యక్షరము ప్రతిశబ్దముం జతుర్విధాభి
నయములఁ జేరినప్రతిసంజ్ఞయును దేశకాలపాత్రానుసారముగఁ
బ్రసంగవశమున గ్రాహకశక్త్యనుసారముగ నర్థమిచ్చును. కాఁబట్టి
యింద్రియగ్రాహ్యములు మఱియును బురుషప్రయత్నమూలకావ
యనచాలనవిశేషసంభవములగు ఋగాదివేదశబ్దము లుత్పత్తిస్థితినాశ
వంతములగు ననిత్యకార్యములనియుం బౌరుషేయములనియును
సిద్ధాంతీకరించినమతము మిక్కిలిసమంజసము. కాఁబట్టి ఋగాదివేద
ములును వేదాంగములును సమయోచితముగా యుగయుగమునకు
శబ్దార్థములరెండింటిచే మాఱునని పురాణవచనము కలదు. కావుననే
యథేష్టతాకికస్వరమున ఋగాదివేదము లుచ్చరించుచు వేదచోదితము
లని నానావిధములుగా శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుచు ద్వైతా
ద్వైతవిశిష్టాద్వైతాది నానామతములు ప్రవర్తిల్లుచుం బ్రత్యహమును
వేదోచ్ఛార్ణమందును గర్మాచరణమందును నానావిధముల మాఱు
చున్నవి.

పశుహింస న్దొలఁగించి జనులకుం బరస్పరానురాగమొదవించు
శబ్ద మెద్దియైనను మఱి ట్లుచ్చరింపఁబడినను అగ్నిస్తంభ జలస్తంభ
భూస్తంభాది వివిధవిద్య లాకాశాగమనవిశేషముల నైలుపువిద్యలు
మఱియుం బ్రస్తుకాలమునకసాధ్యములయినఅనేకవిద్యావిశేషములును
మఱి యిప్పటి సృష్టిలోలేని నానాజంగమస్థావరప్రాణివిశేషములును
ప్రస్తుతమున వాడుకలోలేని యనేకభాషలును సమద్రనదనదీపర్వ

తారణ్యములు మఱియుం బ్రకృతకాలమున నూహింపఁబడని యనేక జగద్విశేషము లూరుం బేరు లేకయు నామమాత్రావశిష్టములయ్యుం భూతకాలమున నీటిలోనిగిలులవలెఁ బుట్టి క్రమక్రమముగా విస్తరించి తుదకు మఱి తలచూపనివిధమున నాశముచెందియుండవచ్చును. భూకంపము లగ్నిపర్వతాది భూతప్రకోపోపద్రవములు— ఈతిబాధలు యుద్ధములు మఱి యూహకందని తాకికదైవికోపద్రవములచేనున్న వస్తువులు రూపుమాయుటయు జగత్తునలేని క్రొత్తవస్తువు లగపడుట యును గొన్ని వస్తువులు పెడఁగుచుంటయుం గొన్ని తఱుగుచుంట యును పాతవి యడంగుటయును గ్రొత్తవి తలచూపుటయును ప్రత్య హమును జగమున మాటుదల సకలపదార్థముల న్నన్నట్టుటయును వివేకులకందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవమేకదా? అధర్వవేదమునకు వ్యాఖ్యానరూపమగు గోపధబ్రాహ్మణగ్రంథసంఖ్య యెంతయో ఖల మాటచే ననేక విశేషవిద్యలను వివరించు భౌతికశాస్త్ర మంతరించెను. మనుష్యులయూహకుఁ దోఁచుకార్యములన్నియును సాధ్యములుకానీ యసాధ్యములుకానీ సాధ్యాసాధ్యములుకానీ పూర్వము జరగిన సంగతులే— ముందులేనివస్తువు లిప్పుడు క్రొత్తగా నుండనేరవు. పాంచభౌతికపదార్థములన్నియును స్థూలసూక్ష్మస్థితివిశేషముల మాటు చుండునుగాని కఠినపదార్థము ద్రవముగా ద్రవ మగ్నిగా నగ్ని వాయువుగా వాయు వాకాశముగా నాకాశ మాత్మగా శేషించి యుండును.

ఉన్నవస్తువు కాలవశమున మాటుదలచెందునుగాని బొత్తిగా లేకపోదు. స్థూలసూక్ష్మగతులతో వ్యక్తావ్యక్తదశలతో నానాపాంచ భౌతికపదార్థములు కాలవశమునఁ బ్రవృత్తినివృత్తులందుచుండును. సత్త్వరజస్తమోగుణమయమగు నిజ్జగము గుణసామ్యమందినపుడు ప్రకృతిగా శేషించుచు మఱలమఱల గుణవైషమ్యముచే సృష్టిస్థితి

నాశయాపకజగద్రూపమునఁ బరిణమించుచుండును. ఇంతకు నప్రత్యక్షములగు భూతభవిష్యద్వర్తమానపదార్థముల యథార్థతత్వమును బ్రత్యక్షతర ప్రమాణములచేఁగదా నిశ్చయింపవలసి యుండును. అప్రత్యక్షవస్తువులనుగూర్చి యెవరెవరినమ్మకముకొలంది మఱియు బుద్ధికొలందిని “యదృశీభాననాయత్ర సిద్ధిర్భవతీతాదృశీ” అను విధమున శబ్దప్రమాణమునందలి దృఢవిశ్వాసముకొలంది నెట్లు భావించినవారి కట్లు వస్తుయథార్థతత్వము పొడఁగట్టుట సహజపద్ధతిమంచిచేడ్డలు పుణ్యసాపములు క్రిందుమీదులు మఱియు సమస్తపదార్థతత్వజ్ఞానమునకు మూలకారణము మనోనిశ్చయమేకదా ? శబ్దప్రమాణముంబట్టి నమ్ముకొని నడుచుకొనువారియెడల నొరులు తప్పుపట్టుటకు వీలులేదు. వేదశాస్త్రము లెప్పటినుండి ప్రవర్తిల్లుచున్నవో యీజగత్సృష్టికిఁ గారణమేమో గ్రుడ్డివాం ద్రేనుంగుంబోల్చువిధమున శబ్దప్రమాణ మనుసరించని పండితమ్మన్యులు తమకుఁ దోచిన త్లితర ప్రమాణములచేత తెలిసీతెలియక సంశయాత్ములై చెడుచున్నారు. సమస్తవేదశాస్త్రరచనకు నిక్కముగా దృఢముగ శబ్దప్రమాణభూతమగు దృఢవిశ్వాసమే మూలము.

గోపధబ్రాహ్మణమునఁ గోశబ్దమునకుఁ గిరణ మర్థము గోపధ మన సూర్యమండలము కాఁబట్టి గోపధబ్రాహ్మణము సూర్యమండలతత్వమునుగూర్చి తెల్పుచున్నది. సూర్యనికిరణము లనంత సంఖ్యాకములై యొండొంటికి గుణముచే భిన్నములై యనంతకోటి బ్రహ్మాండముల సృష్టిస్థితి నాశము లొనర్చుచుండును. మొత్తముపై సూర్యనికిరణములెన్నో యేయేకిరణ మేయేపని యొనర్చుచుండునో యాశాస్త్రమును బోధించునది గోపధబ్రాహ్మణము. కాఁబట్టి యా గోపధబ్రాహ్మణశాస్త్రము కాలవశమున నామమాత్రావశిష్టమగుట చేత త్రైలోక్యపదార్థతత్వజ్ఞానము ప్రస్తుతజనులకు బొత్తిగా లేకుం

డెను. ఆశాస్త్రమే సమగ్రముగా దొరకినయెడల వాయు స్తంభ జల స్తంభాద్యమానుషప్రజలు ప్రచారమం దుండకతీటదు.

పాంచభౌతికపదార్థములకువలె నుద్భవస్థితినాశవృద్ధిక్షయములు వేదవేదాంగాది సకలవిద్యలకు న్గలవని సిద్ధాంతీకరింపకతీటదు. కారణ మేమనఁగా త్రిజగత్కార్యములు మర్త్య లనిత్యములని ప్రతిమనుష్యబుద్ధి కనుభవమేకనుకను. మర్త్య లమృతులు కానేరరు. మఱి యనిత్యమును గార్యము నగుమనుష్యబుద్ధి నిత్యమును గారణము నగు నీశ్వరబుద్ధితత్వము నెన్నఁడును గ్రహంపఁజాలదుకాఁబట్టి న్యాయవై శేషికశాస్త్రములకు స్వసచనవ్యాఘాత...ము చెప్పకతీటదు కాఁబట్టి శబ్దముకన్న నితరప్రమాణములు నిలువనేరవు - కావున వేదము అపౌరుషేయములనియును శబ్దము నిత్యమనియును శబ్దమే ముఖ్యప్రమాణమనియును విశ్వసించినందప్ప లోకవ్యవహారమే నడువదు నడువదు. బ్రతికియున్నవాఁడు తానుజీవించియున్న స్థేప్రమాణముచే నమ్ముచున్నాఁడో యదే శబ్దప్రమాణము. వేదశాస్త్రములే శబ్దప్రమాణస్వరూపములు. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రములంబట్టికాని “ఇదమిత్థమ్” అను పదార్థతత్వజ్ఞాననిశ్చయముకలిగి మనస్సంతుష్టినొదవింపఁజాలదు. మనస్సంతుష్టినందుటయే బ్రతుకునం దందఱు కోరుచున్న నిత్యానందపదవి. యజుర్వేదము తల - ఋగ్వేదము కుడి పార్శ్వము-సామవేద మెడమప్రక్క-ఆదేశనామముగల యుపనిషత్తులుచ్చాసనిశ్వాసములు- అధర్వవేదము కొసయగుపుచ్చము - సప్తకోటిమహామంత్రములు మఱి యనంతసంఖ్యములగు తుద్రమంత్రములు త్రిభువనములయందలి నానావిధజంగమస్థావరప్రాణుల ప్రవృత్తినివృత్తికారణములగు మనోవాక్కాయకర్మముల నెఱిగించు యంత్రములు తంత్రములు వేయేల సకలభువనవ్యవహారముల సాధించు నుపాయముల నధర్వవేదమే తెలిపుచున్నది. త్రయీవిద్యయనుటచేత

ఋగ్వజుస్సామవేదములు మూఁడు మాత్రమే ముఖ్యస్వర్గసాధనములై యేర్పడియున్నవి. కాఁబట్టి త్రయీవిద్య యైహికకర్మముల నైష్ఠు చున్నదనువారు కేవలమును వంచకులు- స్వార్థపరులు. శ్రౌత స్మార్త కర్మము లధర్వవేద-చోదితములుగాని ఋగ్వజుస్సామవేదచోదితము లెంతమాత్రమును గావు.

స్వర్గమనఁ గా నిత్యమనఃసంతుష్టికి మూలమగు స్వాహంకార మమకారనిర్మూలనకారణసంభూతమయిన 'వాసుదేవః సర్వమితి' అను భావనము మఱి యట్లు భావించువాఁడే పరమభాగవతుఁ డామహా త్మునిగుణములు స్వార్థత్యాగము పరోపకారవర్తనము సర్వభూత దయయును. జనులందఱును బరమభాగవతులై యున్నసమయమే గురూపదిష్టపుణ్యయుగమును గృతయుగ మని చెప్పఁబడును. జను లకుఁ బరస్పర ద్వేషముకానించు కులజాతిమతాభిమానాచరణశ్రౌత స్మార్తకర్మములు ప్రవర్తిల్లుకాలమే శనిగ్రహప్రేరితమగు క్రూర ఘోరకలికాలము. గ్రహములలో గురునికన్నఁ బరమశుభకారియును శనికన్న ఘోరదుఃఖకారియును మఱి లేఁడు- కాఁబట్టి శ్రౌతస్మార్త కర్మములన్నియును శనికృత్యములేకనుక నాశ్రౌతస్మార్తకర్మాచార ములకు లోఁబడని పరమభాగవతులు గురుకటాక్షముచేత నిత్యమన సంతుష్టిస్వరూపమగు కైవల్యానందపదవిం జూఱకొని జననమరణ ప్రవాహరూపమగు సంసారతాపత్రయమునంటక తాము తరించి యొరులం దరింపఁజేయుచున్నారు.

అధర్వవేదము కేవలైహికకర్మములగు శృంగారహాస్యకరుణా ద్భుతరౌద్రవీరబీభత్సభయానకములను నెన్నిదిరసములనుమాత్రమే శ్రౌతస్మార్తకర్మమూలమునఁ దెల్పుచున్నది. శాంతరసము కేవల పారలౌకికమగుటచేతనే యైహికకర్మములలోఁజేర్పక కొందఱొలం కారికులు శాంతరసము నంగీకరింపలేదు. త్రయీవిద్య కేవల శాంత

రసమునుమాత్రమే బోధించుచున్నది కనుక శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో జ్యోతిషనిరుక్తకల్పములను నాటువేదాంగము లధర్వవేదాంగములు గాని త్రయీవిద్యయగు ఋగ్యజుస్సామవేదాంగము లెంతమాత్రము న్నావు. త్రయీవిద్య యెంతమాత్ర మైహితాకికముకానేకాదుగనుక నీలోకమున వాడుకలోనున్న ప్రస్తుతమున ఋగ్యజుస్సామవేదములను నిక్కముగా నైహితాకికమంత్రయంత్రతంత్రములను బోధించునధర్వ వేదాంతర్భూతములే- కేవల పరలోకబోధకనిత్యపరశబ్దాత్మకమగు త్రయీవిద్య “అగ్నిమిశేపురోహితమ్” అను మొదలగు ననిత్యమర్హ్య పౌరుషేయవైఖరీశబ్దము కాదుకాదు- కేవలపరోపకారకభూతదయా స్వరూపమగుత్రయీవిద్యయిలాలోకములోఁ బరమభాగవతప్రవర్తనము చేతమాత్రమే వెల్లడింపఁబడును. ఆకస మైహితాకికములగు వాయుగ్ని జలభూవిశేషపదార్థముల నంటియునంటక “యోస్యాదక్షః పరమేవోమన్” అనునట్లు కేవలము పారలౌకికపదార్థ మెట్లగుచున్నదో త్రయీవిద్యానుసారులగు పరమభాగవతు లీలోకమున సంచరించు చుండియును కేవల పారలౌకికులే యగుచు నిత్యసంతుష్టాంతరంగులై పరాజీవన్ముక్తులగుచున్నారు. కేవలపరమార్థబోధకమగు వేదవిద్య స్వార్థత్యాగులు లోకోపకారపరాయణులు సర్వజనసములు సకలభూత దయాపరులగు పరమభాగవతుల ధర్మవర్తనముచేత వెల్లడింపఁబడును గాని “ఇషేత్వాది” అక్షరములచేతను శ్రౌతస్మార్తరూపక కామ్య కర్మములచేతను శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషములచేత నెంతమాత్రము న్దెలుపఁబడదు తెలుపఁబడదు. పరమభాగవతులపలుకే ఋగ్వేదము. వర్తనమే యజుర్వేదము. తలంపులే ఋక్కులు- వారి పలుకులే సామములు- మఱి యమ్మహనీయుల ప్రవర్తనములే యజుస్సులు. నిక్కముగా నీలోకమందలి పరమభాగవతోత్తములే ప్రత్యక్షత్రయీ మూర్తులు.

హోత్రి యగ్ని-అధ్వర్యుఁడు వాయువు- ఉద్గాత సూర్యుఁడు-
 బ్రహ్మ చంద్రుఁడు- సదస్యఁడు పఞ్చస్యఁడు (వాన)- చమసాధ్వర్య
 లోషధివనస్పతులు- (వనమూలికలు జెట్లు)- హోత్రకులు విశ్వే
 దేవులు- గోప్తలు (యజ్ఞపాలకులు) అధర్వాంగిరస్సులు- అని
 గోపధబ్రాహ్మణము యజ్ఞమును వర్ణించుటచేత నొక్కయధర్వ
 వేదముమాత్రమే యీలోకమును మఱి యిందలి జనులయొక్క
 కులమతాచారవిద్యలన్నార్చియుం జెప్పుచున్నది. కాబట్టి శిక్షాది
 వేదషడంగ మధర్వవేదమును బ్రతిపాదించుమనుష్యకల్పితశాస్త్రమని
 చెప్పకఁగోరుదు. యజ్ఞమందు నియమింపఁబడిన మనుష్యులు- హోత్రి-
 మైత్రావరుణ- అచ్చావాక- గ్రావస్తుతులు ఋగ్వేదమునడుపుటకును
 అధ్వర్యు-ప్రతిప్రస్థాతృ-నేప్తు-ఉన్నేతృ-సాజ్ఞకలవారు యజుర్వేదము
 నడుపుటకును ఉద్గాతృ-ప్రస్తోతృ-సుబ్రహ్మణ్య-ప్రతిహతృనామములఁ
 బరఁగువారు సామవేదమునకును- బ్రహ్మబ్రాహ్మణాచ్చంసీ-పోత్రి-
 అగ్నిధ్రనామకుల ధర్వాంగిరోవేదమునకును నియోగింపఁబడుదురు.
 మఱియును సదస్యఁడు పత్నీదీక్షితా (యజమానురాలు)- సామిత్రి-
 గృహపతి(యజమానుఁడు)-అంగిరస్సును యజ్ఞమునకుపుతక్కినవారు
 “ఓమ్” అను వ్యాహృతిశబ్దమును-స్వరవేదము- పిశాచవేదము-
 అసురవేదము- ఇతిహాసవేదము- పురాణవేదము-విరిష్ట- ఊన-యాత
 యామము లనుసంధానములు సధర్వవేదములోఁ జేరినవే. మఱియును
 బ్రహ్మ తనపాదములనుగడి భూమిని- తనకడుపునుండి యాకాసమును-
 తనకపాలమునుండి స్వర్గమును సృజించెననియు భూమికిఁగి కగ్ని
 దేవతను-ఆకాశముకిఁగి వాయుదేవతను స్వర్గముకిఁగి సూర్య
 దేవతను సృజించెననియును కొట్టకొనకు వేదత్రయమును నిర్మించె
 ననియును-అగ్నినుండి ఋగ్వేదము-వాయువునుండి యజుర్వేదమును-
 ఉద్యునినుండి సామవేదమును గలిగెననియును మఱియును భూః-

భువః-సువః అను మాఁడు వ్యాహృతులు సృష్టిలోఁ జేర్చఁబడె ననియును అని యధర్వవేదము తెల్పుచున్నది కాని తనసంగతి వెల్లడించుకొనలేదు.

గోపధ్రబాహ్మణమందలి కొట్టకొస ప్రపాఠకమునందు “సప్త స్తుత్యాః సప్తచపాకయజ్ఞాహవిర్యజ్ఞాః సప్తతద్ధైకవింశతిః సర్వేతేయజ్ఞా అంగిరసోపి యన్తి నూతనాయాశృషయోసృజంతి యేచ సృష్టాః పురాణైః-యాంశ్చగ్రామే యాంశ్చారణ్యే జసంతి మంత్రా న్నానార్థా నృహుధాజనాసః- సర్వేతేయజ్ఞా అంగిరసోపి యన్తి నూతనాసాహిగతి ర్బ్రహ్మణో యావరాధ్యాత్రివిష్టపం త్రిదివేనాక ముత్తమం తమే తయాత్రయ్యావిద్యయేతి- అత ఉత్తరే బ్రహ్మ లోకా మహంతోధర్వణామంగిరసాంచసాగతిః” స్తుత్యము లేడు పాకము లేడు హవిస్సు లేడు మొత్తముపై యజ్ఞము లిరువది యొక్కటి. ఈయిరువదొక్కయజ్ఞములును మఱి ఋషు లేయేయజ్ఞములను గల్పించిరో మఱి యేయేయజ్ఞము లనాది ప్రాచీనులు పన్నిరో యాయజ్ఞములన్ని నధర్వవేదచోదితములే- గ్రామములందు నడవులలోను నివసించినజనులందఱును చేయకర్మములును మఱియుం జపించుమంత్రములన్నియు నధర్వవేదచోదితములగు యజ్ఞవిధానములే. బ్రహ్మయొక్క సకలసృష్టిస్థితినాశకార్యములు ప్రాచీనములు కానీ లే కిప్పటివికానీ సమస్తభూతభవిష్యద్వర్తమానజగత్కార్యములన్నియు నధర్వవేదోక్తయజ్ఞవిధానములే. ఉత్తమమైన స్వర్గసాధనము ఋగ్యజుస్సామములను త్రయీవిద్యయే. స్వర్గముకంటెఁ బరమగు బ్రహ్మలోక మచ్చటికిఁగూడ నధర్వవేదచోదితయజ్ఞమే చేర్చుగతి సాధనము- అనుటచేత ఋగ్యజుస్సామవేదములు కేవల స్వర్గసాధనములు స్వర్గవర్ణనమొనర్చుశబ్దములు- ఋగ్యజుస్సామవేద శబ్దసమూహము సముద్రఘోషవంటి యొక్క యవ్యక్తకలనాదము.

కాఁబట్టి మర్త్యులనాదము ననుకరించి నారదమహర్షి సిద్ధాంతీకరించిన విధముగా యథాశాస్త్ర శ్రుతిస్వరలయ కాలనియమములతో మనుష్యులన నేపాటి ? చతుర్ముఖబ్రహ్మయైన నాత్రయీవిద్యం బలుక నేరఁడు నేరఁడు- కాఁబట్టి మనుష్యుల కెంతమాత్రముం ద్రయీవిద్యయగు ఋగ్యజుస్సామవేదములను దమతమ చతుర్విధాభినయ సామర్థ్య మెంతయుపయోగించినప్పటికి నొక్కొంతయు నైలుపదరము కాదు కాదు.

శిక్షాదివేదషడంగము నై హితాకిక సామరూపముల వెల్లడించు నధర్వవేదమునకుమాత్రమే చెప్పఁబడినయవి. త్రిగుణాత్మకప్రాకృత సృష్టిలోఁ జేరిన పాంచభౌతికజగత్కార్యములన్నియును మనోవాక్తాయ కర్మములన్నియును సమస్తజంగమస్థావరవిశేషగతులన్నియు నాత్మైక వేద్యావ్యక్తనాదబ్రహ్మస్వరూపమగు ఋగ్యజుస్సామవేద త్రయీ విద్యాజ్ఞాపకమైన యధర్వాంగిరోవేదకృత్యములే- కారణము త్రయీ విద్యయగు ఋగ్యజుస్సామవేదములు- కార్య మధర్వవేదము- త్రయీ విద్య యవ్యక్తనాదబ్రహ్మము- నాదబ్రహ్మముయొక్క వివృతరూప మగు పాంచభౌతికజగత్తంతయును నాదబ్రహ్మాత్మక ఋగ్యజుస్సామము లను త్రయీవిద్యకుం బ్రతిబింబమువంటి వ్యక్తాధర్వవేదశబ్దకార్య కలాపము- అధర్వవేదచోదితములగు నై హితాకిక వేదషడంగజ్ఞానము క్రమక్రమముగాఁ బరమభాగవతవర్తనజనకమై బ్రహ్మానందస్వరూప మగు నిత్యమనస్సంతృప్తిం గలిగించుసాధనమని సిద్ధాంతీకరింప వలయును. ఈలోకములో దేహధారుల కెన్నియూహలుండునో యవన్నియు నధర్వవేదమంత్రములే. మఱియును సకలజంగమస్థావర ప్రాణికోట్ల మనోవాక్తాయకర్మములన్నియు నధర్వవేదచోదిత యజ్ఞకర్మములే. కాఁబట్టి పాంచభౌతికదేహధారులగు జీవులందఱును యజ్ఞదీక్షితులే.

దీ డౌ పి వ రణ ము

సకలజీవు లొనర్చుకర్మస్వరూపకయజ్ఞములు సాత్వికములు రాజసములు తామసములు నని మూఁడు విధములు. స్వార్థపరత యొక్క--ంతయున్నే కరిషడ్వర్గమునకు లోఁబడక సర్వభూతదయాపరులై సర్వజనసములై కేవలలోకోపకారమునకుమాత్రమే తమజీవితము నుపయోగించుచుం దమ యుద్యమమునకుం దోడ్పడుమని సకలభువన కారణమగు వాసుదేవుని బ్రతిక్షణముం బ్రార్థించు పరమభాగవతులు సాత్వికయజ్ఞ దీక్షితులు-- పరులను సుఖపెట్టి తమతమ కోరిన యైహిక భోగము లనుభవించువారు రాజసయజ్ఞ దీక్షితులు. ప్రాణిహింస కావించుటచేతనే సుఖించువారు తామసయజ్ఞ దీక్షితులు. పరమ భాగవతులు మచుష్యులలో- మృగములలో మాంసాశన మెఱుంగని గోవులు మొదలయినవి. పక్షులలోఁ జిలుకలు మొదలయినవి. సరీసృపములలోఁ దేనెటీఁగలు మొదలయినవియును, సాత్వికయజ్ఞ దీక్షితులగు ప్రాణులు- మాంసాశనులుకాక స్వార్థపరులై కేవల సామదానభేదోపాయములచేతనుమాత్రమే తమ నిద్రాహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొను జీవులు రాజసయజ్ఞ దీక్షాపరులు- మాంసాశనులై యెద్దియో నెపమున జంతుహింసకావించి కేవల భూతద్రోహమున జీవించుచు సామదానభేదోపాయము లరయక కేవల దండ్రోపాయముననే తమతమ కార్యముల సాధించుక్రూరుమనుష్యులలో- వ్యాఘ్రాదులు మృగములలో-గ్రద్ద మొదలయినవి పక్షులలో- పాము మొదలయినవి సరీసృపములలోఁ దామసయజ్ఞ దీక్షాపరులు. సాత్వికయజ్ఞదీక్షితులకుఁదప్ప నితరజీవులకుఁ గైవల్యానందపదవి యెన్నటికి న్రాదు రాదు. మఱియును సంసారతాపత్రయము తప్పదు తప్పదు. రాజసయజ్ఞ దీక్షితులు స్వర్గమున కేగెదరు మఱి తామసయజ్ఞ దీక్షితులు

నరక బాధలు బడెదరు. మఱియును వేయేల త్రిగుణాత్మక పాంచ భౌతిక జంగమస్థావర ప్రాణికోట్లందఱును జననమరణప్రవాహాత్మక సంసార మనుయజ్ఞ కర్మమందు దీక్షితులే. ఇంతేగాక వేదమందుఁ జేర్కొనఁబడిన కర్మమయమే యీ పాంచభౌతికమగు జగము. కాఁబట్టి యీ జగత్కార్యములన్నియును వేదచోదితధర్మములే మఱి యీ సమస్త కర్మములలో సాత్విక కర్మములు ఋగ్యజుస్సామాత్మక వేదత్రయీమూర్తియైన సవితృమండలమధ్యవర్తియగు దయాప్రకృతి నారాయణస్వరూపక గురుచోదితములు. రాజసతామసకర్మములు సహజజడప్రకృతిక సూరమంధర్వాభిచారిక కృత్యములు. అనాదియగు జగదుద్భవస్థితివినాశ కారణము త్రయీవిద్య- జగదుద్భవస్థితివినాశము లధర్వ వేదస్వరూపములు. మనుష్యులు తమపురుషప్రయత్నమంత యును విఫలముకావించు శక్తి యెద్దియోయున్నదని తమతమ కోరిన పనులు జరుపుకొనుటకుఁ దమ పురుషప్రయత్నము చెల్లకున్న సమయమం దాకోరికల నాదిత్యశక్తి కొనసాగించుననునాసతో నట్టి దైనశక్తి ననేకప్రకాశములుగా భావించుకొని తమకోర్కుల నెఱ వేర్చుచును ప్రార్థనారూపక శబ్దజాలము ఋగ్వేదము. “శత్పరిచరణౌ వితరావేదా” యజుస్సామవేదములు రెండు నాఋగ్వేదమునకుఁ బరిచరులవంటివై ఋగ్వేదప్రవృత్తిక సాహాయ్య మొనరించును. ఋగ్వేదము రాజు యజుస్సామవేదములు రెండును బరిచారకులు- ఆత్మ రవి- యగ్ని మనస్సు చంద్రుఁడు జలము శక్తి కుజుఁడు భూమి వాక్కు బుధుఁడు నెదడు జ్ఞానసుఖములు గురుఁ డాకాశము మదము శుక్రుఁడు వీర్యము దుఃఖము శని వాయువు- అంధకారము రాహువు- మనోభ్రాంతి- కాంతి కేతువు దిగ్భ్రాంతి ధూమము- పాతము- పరిధి- మాంది- ఆచ్ఛాదనము సన్ని పాతడోషములు పంచీకృతపంచేంద్రియ పంచతన్మాత్రవిశేషములు ఈపదునాల్గుగ్రహోపగ్రహముల సమావేశ విశేషములం బదునాల్గుభువనముల సృష్టిసిఱిలయము లగుచున్నవి.

ప్ర కృ తి లీ ల

ఈసృష్టి యెట్లు జరుగుచున్నదో సృష్టి కధ్యక్షుడగు పరమాత్మునకే తెలియదను శ్రుతియొక్క యభిప్రాయము. మఱియును సర్వమును దెలిసికొనునాత్మను దెలిసికొనునితరవస్తువు మఱి లేదను శ్రుత్యభిప్రాయమును వక్ష్యమాణంబుగ వివరింపవలసియుండును. నా దేహము నామనస్సు నాపంచేంద్రియములు నాకగపడులోకము నా యెఱింగినపదార్థములన్నియును నాకుఁ బ్రత్యక్షమగుజగమంతయు నిద్రియని నేను నాశక్తికొలఁదిం దెలిసికొని తెలుపఁగలనుగాని మఱియును “ప్రమితివిషయాః పదార్థాః” ప్రమితి యనఁగా యథార్థజ్ఞాన మీతెలివికి గోచరములయినవి ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవీశేషసమవాయాభావములను సప్తపదార్థములు— సత్వగుణమయమగు తెలివి ప్రమరజ స్తమోగుణమయినది భ్రమ-సమభాగములుగా నీసత్వరజ స్తమములున్నస్థితి యనఁగా సత్వరజ స్తమముల నెడుమూఁడుగుణము లొకదాని కంటె నొకటి. హెచ్చుతగ్గులులేకున్నస్థితియే ప్రకృతి. అట్టి ప్రకృతి స్వరూపమే ప్రమితి యనఁబడును. వాతపిత్తశ్లేష్మములను త్రిదోషములసామ్య మారోగ్య మనంబడును. సత్వరజ స్తమోగుణములు సామ్యము చేసి యొకదానికంటె నొకటి హెచ్చుతగ్గై పరస్పరస్థితి భేదమొందినదశ ప్రవృత్తి యిహము బంధము, అహంకారాత్మకరోగ దుఃఖత్రిగుణసామ్యము నివృత్తి. పరము మోక్షము. సమాధిప్రజ్ఞా నాత్మకమగు నారోగ్యానంద మగును.

త్రిగుణసామ్యమనంబడు ప్రకృతి నిత్యము యథార్థము. ప్రమితి స్వరూప మారోగ్యము కైవల్యము బ్రహ్మ పరమార్థము భ్రమ స్వరూప మనిత్యము రోగము సంసారము నేను మిథ్యాపదార్థము. దేహస్మృతి ప్రవృత్త్యాత్మకజగత్కారణము. దేహవిస్మృతి నివృత్త్యా

త్మకకై వల్యకారణము. ప్రకృతియే సర్వలోకజననియగు నాదిశక్తి-
 త్రిగుణసామ్యమగు నాప్రకృతియును నాదిశక్తి బాలాత్రిపురసుందరియై
 దయాస్వరూపిణియై యాశ్రితవత్సలయై నిజలీలచేత గుణవైషమ్య
 మంది చతుర్దశభువన నిర్మాణరక్షణనిబర్హణముల నాటాడుకొనుచున్న
 దనియే “యోఽస్యాధ్యక్షః పరమేవోమనోఽంగ వేదయదివానవేద-
 యతోవాచోనివర్తంతే అప్రాప్యమనసాసహకంకేనపశ్యేత్సర్వమాత్మై-
 వఖిలు-విజ్ఞాతారంకోవిజానీయాత్” అని మొదలగు శ్రుతుల తాత్ప-
 ర్యము. కాఁబట్టి యిప్పుడు నన్ను నేఁ దెలిసికొని యథార్థముగాఁ దెలుపఁ
 గలను. ప్రకృతియు నాదిశక్తియు నగుబాలాత్రిపురసుందరీదేవి నిజ
 లీలచే సృజింపఁబడిన యస్వతంత్రాంతఃకరణస్వరూపుఁడును అగ్నికిని
 వేడికిని నామభేదముమాత్రమే యున్నట్లు అంతఃకరణాత్మకస్మృతికిని
 నాకును నామభేదముమాత్రమే కలదు. మఱియు నాస్మృతియొక్క-
 స్థూలదశ జగత్తు. మఱి యద్దాని సూక్ష్మదశ త్రిగుణసామ్యమగు
 ప్రకృతి-ప్రకృతిస్వరూపమునఁ గైవల్యాత్మకకారణమును. త్రిగుణ
 వైషమ్యస్వరూపమునజగదాత్మకకార్యమును నేనేయై యున్నాఁడను.
 కాఁబట్టి “అహంబ్రహ్మాస్మి” నేనే బ్రహ్మమై యున్నాను. కాఁబట్టి
 నాకన్న భిన్నపదార్థ మెద్దియును లేదు. ఈసృష్టి యెట్లు జరగు
 చున్నదో సృష్టి కధ్యక్షునకే తెలియదను శ్రుతితాత్పర్యము జ్ఞాతృ
 జ్ఞానజ్ఞేయములు- వృక్షబీజములు- అగ్న్యద్రష్టద్యుద్భృత్యములు
 పరస్పరాశ్రయస్థితిహేతుకము లగుటచేత నన్యోన్యభిన్నపదార్థము
 లెంతమాత్రము గ్గానేరవు. కాఁబట్టి యీజగత్సృష్టికిని మఱి యీసృష్టి
 కధ్యక్షుఁడై యనిర్దేశ్యపరమాకాశమందున్న దేవునకు నొక్కొంత
 యును భేదమే లేదు “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హరిర్హరితో జగతో
 నహి భిన్నతనుః ఆత్మైవేదగుంసర్వమ్” అను వాక్యములచేత నీజగత్తు
 నకును నాస్మృతికిని మఱియు నాకు నాస్మృతికిని త్రిగుణసామ్యమగు

మూలప్రకృతికిని నామభేదమును స్థూలసూక్ష్మదశాభేదముమాత్రమే
 కాని వస్తుభేద మెద్దియును లేదు. ఈసృష్టి యెట్లయినదో సృష్టిలోని
 దేవతలు మానవులు తెలియకుంటయబ్బరము కాదుగాని యీసృష్టిలోఁ
 జేరక పరముఁడై యీసృష్టి కధ్యక్షుఁడగు దేవునకుఁగూడ నీసృష్టి
 యెట్లగుచున్నదో యాసంగతి తెలియనో లేదో యని శంకించు శ్రుతి
 సకలజగత్కారణమగు పరమాత్మునివిషయమై తన కెద్దియు నెలియ
 దని యభిప్రాయమిచ్చుచున్నదని యాశ్రుతియొక్క తాత్పర్యము.
 నాస్మృతియొక్క స్థూలదశ నాకు గోచరమగు జంగమస్థావరాత్మక
 మగు నిఖిలజగము- నాస్మృతియొక్క సూక్ష్మదశయే సకలజగత్కార్య
 కారణస్వరూపిణియగు ప్రకృతి యాదిశక్తి జగదంబ బాలాత్రిపుర
 సుందరియే మూలప్రకృతి నాయీస్మృతి కాదికారణమో యాదేవి
 యొక్క జ్ఞానేచ్ఛాక్రియాశక్తు లే నిఖిలజగత్సృష్టిసంహారకారణము అది
 లేనిది కార్యము కలుగదు. మఱి యీజగత్కారణమగు దేవితత్వము
 నెఱుంగుట వేదములే చాలవనఁ బాకృతమర్త్యబుద్ధి యెంతమాత్రము?
 కార్యకారణములకు వస్తుభేదము లేదని నిర్దేశించుట సయుక్తికము-సకల
 జీవులతలంపులు ఋక్కులు- వాక్కులు సామములు- కాయకర్మ
 ములు యజస్సులు, కాఁబట్టి జంగమస్థావరాత్మకమగు జగమునందు
 జరుగుచున్న వాచికాంగికాంగహార్యసాత్వికాభినయవి శేషములన్నియు
 వేదమే. అదే యీలోకము మఱి యీలోకమే వేదము. జగదుద్భవ
 స్థితివినాశములు మూఁడును వేదస్వరూపములే. మఱియు నాయీ
 లోకము నెలిసికొనుచున్న దేహస్మృతియే వేదము. నాయీస్మృతి
 యత్యల్పము మఱి యనిత్యము మర్త్యముద్భవస్థితివినాశకార్యస్వరూ
 పము- నాయీస్థూలజగద్దృష్టికి మూలకారణమగు ప్రజ్ఞానాత్మకాది
 శక్తియు సచ్చిదానందస్వరూపిణియు నగుబాలాత్రిపురసుందరి భక్త
 పరాధీనయుం గరుణామూర్తియు నచింత్యవైభవయు నాకాశమువలె

వాయ్విగ్నిజలభూపదార్థవిశేషములకన్నింటి కాధారమై యంతట నిండి యును సకలజగత్స్పృష్టిస్థితినిశకారణమయ్యు నవాఙ్మానసగోచరయై స్వయంప్రకాశముతో నిర్వికారిణియై యొప్పుచుండియును సహజ లీలచే దేహాధారుల కీజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థల న్గలిగించుచు స్వార్థ పరతమాని సకలభూతదయాపరులై సర్వజనసములై కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే వ్యవహరించు పరమభాగవతులరూపమునఁ బ్రత్యక్షమగుచున్న దాదేవి.

హోత్రికి మైత్రావరుణుఁడు- అచ్చావాకుఁడు- గ్రావస్తుతుఁడు సహకారులు. అధ్వర్యునకు ప్రతిప్రస్థాత- నేప్త- ఉన్నేతయును సహకారులు- ఉద్గాతకు ప్రస్తాత- ఆగ్నిధ్రుఁడు- పోతయును సహకారులు- బ్రహ్మకు బ్రాహ్మణాచ్చంసి- ప్రతిహర్త- సుబ్రహ్మణ్యుఁడును సహకారులు ఈపదాటుగురును యజమానుఁడు స్వామియు ననఁబడు వానిచే నధ్వర్యమున నెన్నుకొనఁబడిన ఋత్విజు లనఁబడుదురు. మఱియు నధ్వర్యమునఁ బశువును జంపువాఁడు సామిత్రియును పశువు యొక్క యవయవములం ఖండించువారు వైకర్తలు. అధ్వర్యులకుం బరిచారికిలు చమసాధ్వర్యులును గలరు కాని యీసామిత్ర్యాదులు ఋత్విజులలో గణింపఁబడరు. సకలాధ్వరక్రియలు నడిపించు పదేడవ ఋత్విజుఁడు సదస్యుఁడుకూడఁ గలఁడని కౌషీతకు లనుచున్నారు. కాఁబట్టి ఋత్విజులు పదేడుగురు యజమానాశ్రితులై యధ్వర్యము నడుపుచున్నారు. ఒక్కంకెవేసి పదేడుసున్నలు చుట్టఁగా వచ్చిన సంఖ్యకు(1000000000000000000)పరార్థమనిపేరు. సత్వగుణము రజో గుణము తమోగుణమును మూఁడు నొండ్లొంటితోఁగలియకున్న పుడు జగము లేదు. కేవల ప్రకృతిస్వరూణియగు నాదిశక్తి బాలాత్రిపుర సుందరిమాత్రమే కలదు మఱి యాదేవి స్వలీలచే ఒక్కటి పదేడు సున్నలతోఁగూడి పరార్థసంఖ్యయైనట్లు (3 × 1000000000000000000)

త్రిపరార్థసంఖ్యచే మూడు ముమ్మాలు హెచ్చింపఁబడగా
 $3 \times 3 \times 3 = 27$ అయిన ట్లిరువదేడు నక్షత్రముల స్వరూపమంది కాల
 రూపిణియై నవగ్రహస్వరూపిణి ద్వాదశరాశికాలమూర్తియై సత్వరజ
 స్తమోగుణాత్మ బ్రహ్మవిష్ణుశివత్రిమూర్త్యాత్మకయై ఋగ్యజుస్సామ
 త్రయీవిద్యారూపిణియై త్రిభువనస్వరూపిణియై “త్రిసాదస్యామృతం
 దివి” అను శ్రుతి ప్రకారము మర్త్యులబుద్ధికందక తనలీలాలేశముచేత
 ననంతకోటిబ్రహ్మాండములను దనలో మహాసముద్రజలబుద్బుదముల
 వలెఁ బుట్టి లయమొనర్చుచున్న దావిశ్వజననియగు బాలాత్రిపుర
 సుందరీకటాక్షమున నీజననమరణప్రవాహరూపక సంసారదుఃఖము
 న్దరించుటకొఱకై నానావిధముగ సకలజంగమస్థావరప్రాణులందఱును
 ఋత్విజులే తదీయ మనోవాక్కాయకర్మములన్నియు నధ్వరకర్మ
 ములే- ఈజగమంతయును యజ్ఞశాలయే- ఈజగదధ్వరమునందు
 సకలజీవులతలంపులు ఋగ్వేదము. వాక్కులు సామవేదము- కాయక
 కర్మములు యజుర్వేదమును- మఱి యీమూడువేదముల న్నడుపు
 కాల మధర్వవేదము. సత్వరజస్తమోగుణములు ఋగ్యజుస్సామ
 వేదములు మూలప్రకృతియగు నాదిశక్తి- ఆదేవి లీలయే జగదుద్భవ
 స్థితినాశస్వరూపమగు నధర్వవేదము త్రిగుణసాంకర్యసంభూతము.
 సత్వరజస్తమోగుణములను సహజలీలచేతఁ తనకుఁదాను వహించి
 స్వప్నజాగ్ర త్సుషుప్త్యవస్థల నందుచు జ్ఞానేచ్ఛాక్రియాశక్తుల
 న్మూఁడింట న్నిడించుచు సచ్చిదానందరూపిణియైన త్రిపురసుందరియుం
 ద్రిభువనజననియగు నెన్నిదేండ్లవయసు నిత్యముగ నలరారు గౌరీదేవి
 యొక్క సహజలీలయే యీనాజగద్రూపమునఁ బ్రతిబింబించిన
 దేహస్మృతి- ఈనాస్మృతియే పరమార్థవస్తువుయొక్క ప్రతిబింబమో
 యావస్తువువే యాయాదిశక్తియగు బాలాత్రిపురసుందరీదేవియొక్క
 సహజనిత్యగుణమయలీల-భూతాదర్శమున విపరీతముగాఁ బ్రతిఫలించు

వస్తుయధార్థమును గ్రహింపనలవికాని విధమున యీనాదేహస్మృతి
యను భూతాదర్శమునఁ బ్రతిఫలించు జగద్రూపమునఁ బ్రతిబింబించు
చున్న యాదిశక్తియుం ద్రిభువనజననియగు బాలాత్రిపురసుందరీదేవి
యొక్క వాస్తవస్థితి నెఱుంగుటకుఁ దనశక్యముకాకుంట చేత శ్రుతి
యీస్పష్టి యెట్లగుచున్నదో యాసంగతి యాపరమాత్మకుఁగూడఁ
దెలియునో లేదో యని శంకించుచుంట చేతఁ దనతెల్వితక్కువను
మాత్రమే వెల్లడించుకొనుచున్న దని తాత్పర్యముగాని పిల్ల పుట్టుక
తల్లికిఁ జాటా యన్నట్లు త్రైలోక్యజననియగు నాదిశక్తియు శివుఁ
డెఱుంగని గొందులు కలవా? కాఁబట్టి యాచిచ్ఛక్తి లీలరూపమగు
నాయీదేహస్మృతియే నేఁ గనిపెట్టుచున్న సమస్త జగద్విశేషములకును
గారణము మఱియును నాస్మృతికన్న యధార్థవస్తు వింకెద్దియును
లేదు కావుననే “ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అను మహావాక్యము ప్రవర్తిల్లెను.
“నీలంనభః-నీలంచలతితమః” ఆకాసము నల్లగా నున్నది. చీకటి
నల్లగాఁ జలించుచున్నది. కలలో జగ మగపడుచున్నది.
అద్దములోఁ బర్వతము ప్రతిబింబించుచున్నది. ఇవన్నియును
విభ్రాంతిస్వరూపములు మఱియును విపరీతదృష్టిజన్యములుగాని యథా
ర్థము లేట్లు కావో బాలాత్రిపురసుందరియగు త్రైలోక్యజననియొక్క
సహజలీలాప్రతిబింబ మీనాదేహస్మృతి మఱి యీజగమంతయు
నాస్మృతియొక్క విపరీతప్రతిబింబము కాఁబట్టి యీజగదుద్భవస్థితి
వినాశక్రియలన్నియును స్వప్నపదార్థములవలెఁ గల్గలు మిథ్యలు
ననుటకు “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ- నాస్తి నానేహ కించన” అను
మొదలు శ్రుతులే ప్రమాణము.

యుక్తి కిట్టించుటకును మఱియును గించిజ్జలగు మనుష్యుల
యల్పజ్ఞానము నుద్బోధించుటకును అహంకార మమకారబద్ధులగు
మనుష్యులకుఁ బరమార్థజ్ఞానప్రాప్తిసాధనముగా భగవదుపాసనకై

శాఖాచంద్రన్యాయముగా “తదైక్షతబహుస్యాంప్రజాయేత” అను శ్రుతి పొడచూపెను. మఱియును జంగమస్థావరాత్మకమగు జగము నాస్మృతిరూపకభ్రాంతికల్పితముగాని వాస్తవము కాదు. కార్య కారణముల రెండింటికి చక్రకదోషముచే వ్యవస్థ లేదు. మఱి యన్యోన్యాశ్రయదోషము నివర్తింప నేరితరమగును ? నానాజాతి దేహధారుల న్నన్న మొదటిదంపతు లెవరు ? మఱి యాదంపతులకుఁ దలిదండ్రు లెట్లు పుట్టఁగలరు ? ఆఁడు మగ జంట కలియక స్త్రీలు గాని పురుషులుగాని పుట్టనేరరుకదా ? లోకములోని జనులకుఁ దలిదండ్రులయున్నియును బుట్టినసమయమును సర్వజనసాధారణ ప్రత్యక్షానుభవమేకదా ? ఉచ్ఛవస్థితినాశములంబొందు నీజగత్కార్య మునకుఁ గుండకుఁ గుమ్మరివలె మన్నువలె జక్రదండములవలె మఱి మొదలగు ననేక కారణము లుండకతీతమగా ? కార్యకారణములు వృక్షబీజములవలె వస్తుభేదమునెడల స్ఫురికొలంది నస్తుజ్ఞానము కలుగుచున్నది కనుక జ్ఞానముతప్ప మతేవస్తువును లేదు. జ్ఞానమే యీసర్వజగద్రూపమైన దనకతీతదు. మఱియు నెన్నిమట్టులో యన్నితుట్టు లన్నట్లు పూర్వపక్షసిద్ధాంతములకు మేఱలేదు. కనుకఁ దర్కము మనఃక్షేపముమాత్రము కలిగించునుగాని యెన్నఁడును శబ్ద ప్రమాణమందలి శ్రద్ధవలె మనస్సంతుష్టి కలిగింపనేరదు. స్మృతి రూపకజ్ఞానముతప్ప మతేవస్తువును లేదను నద్వైతము యుక్తికి కిట్టించినదిగాని పురుషప్రయత్నమునుగాని యరిషడ్వర్గమునుగాని మాన్పించఁజాలకున్నది. వేసవి యెట్లువచ్చెనో యట్లేపోవుతెఱఁగున స్వభావముగా నీసంసారబంధ మెట్లుకలిగెనో యట్లే తొలంగునను దృఢనిశ్చయమును మఱి యీదుఃఖమును ద్వరగ మాన్పించుమని సర్వజగత్కారణమగు భగవంతుని వేడుకోలురూపమగు పరోప కారకధర్మాచరణావలంబనము నవశ్య మానుషకర్తవ్య మని వేదశాస్త్రనైపమునఁ బరమకారుణికులైన మునులు బోధించిరి.

ప ర మ భా గ వ తు లు

పలుకుట మొదలగు చతుర్విధాభినయ మెట్లొనర్చిన నితరులకు
 బోధపడునో యట్లుచేసినపుడు సంస్కృత మగును కాఁబట్టి యితరు
 లకుం దనయభిప్రాయ మెఱిగించు వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయ
 విశేషములన్నియును సంస్కృతములే- కాఁబట్టి లోకములోని దేహ
 ధారులందఱునోన్మన్యబోధకై వ్యవహరించుకొను భాషలన్నియును
 సంస్కృతభాషలే. తనయభిప్రాయ మితరులకుఁ దెలుపఁజాలనిభాష
 సంస్కృతభాష కాదు. అనాది యనియు నపౌరుషేయ మనియును
 సూర్యకాంతివలె స్వయంప్రకాశ మనియును సహజసిద్ధ మనియు
 నీశ్వరుని నిశ్వసితరూప మనియును గేవలాపూర్వఫలకకర్మమును
 స్వర్గాదిపరలోకమును ఇంద్రాదిదేవతలను గూర్చి బోధించు
 వాఙ్మయము ఛంద స్సనియును శ్రుతి యనియును వాడఁబడుచున్నది.
 లోకములో వేదసంజ్ఞ లేని యితరవాఙ్మయమునకు భాష యని సంజ్ఞ
 మఱి యాభాష సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశభేదములతో నానా
 విధములుగా దేశకాలపాత్రానుసారముగా సంస్కరింపఁబడి వ్యవహా
 రింపఁబడుచున్నది- కాఁబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషనిరుక్త
 కల్పములు కేవల వేదములం దెల్పుటకై మాత్రమే వినియోగింపఁ
 బడుచున్నవి. కేవల పరమార్థబోధకములగు వేదచతుష్టయముతోఁ
 గాని వేదాంగషట్కముతోఁగాని యీలోకమున కెంతమాత్రము
 సంబంధమే లేదు. మఱొకవేళ సంబంధమున్నచో రవ్యాదినవ
 గ్రహములతోను మఱియుం బాతాళాంతరిక్ష లోకములతోడ
 నీమధ్యమలోకమగు భూలోకమున కెంతసంబంధమో యంతే
 వేదవేదాంగములతో నీలోకవ్యవహారమునకు నిస్సంశయముగ
 సంబంధ లేకమని సిద్ధాంతీకరింపకతీయదు. చూపుచేతను స్పర్శేంద్రి

యముచేతను మనుష్యుఁడు సూర్యతత్వము నెంత తెలిసికొనుచు
 న్నాఁడో యంతకంటె కోటింతలు తక్కువగా వినికిచేతను మఱియును
 గ్రంథానలోకనముచేతను వేదవేదాంగములను దెలిసికొనుచు
 న్నాఁడు. మఱియును ఖగోళముల కీలోకమందలి ప్రాణులకుఁ గొంత
 సంబంధము ప్రత్యక్షానుభవముగాని వేదవేదాంగములతో సంబంధము
 మనుష్యులకుఁ గృత్రిమకల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కాదు.
 కాఁబట్టి ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదచతుష్టయము వేదాంగషట్కము
 నుభయలోకములఁ దరించునుపాయములుగాను మఱియు దైవోపాస
 నము స్థిరముగా నభివృద్ధికావించి యల్పజ్ఞులగు మర్దులకు నిత్యమన
 స్సంతుష్టిపదానందింపఁగోరి లోకోపకారపరాయణులు సర్వజనసములు
 సర్వభూతదయాపరు లతీంద్రియద్రష్టలగు నాదిమునులు దేవుఁడు
 పాంచభౌతికసృష్టినొనర్చినవిధమున సద్యయనమాత్రముచే దివ్యపదవిం
 జేర్చు సామర్థ్యము వెలయున ట్లపౌరుషేయావ్యక్తశబ్దబ్రహ్మమును
 వేదవేదాంగరూపములుకావించి యీలోకమునందు దేవాలయముల
 న్దేవతావిగ్రహములఁ బ్రతిష్ఠ చేసినట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మ బోధకములుగా
 నొనర్చిరి- అనాదిగా నీలోకములో నిహపరలోకములను వివరించువేద
 వేదాంగస్వరూపకవాఙ్మయము దేశకాలపాత్రానుసారముగానామరూప
 విశేషములతో వెలయుచున్నది. ఇదివై దికశబ్దమనికానియిది తాకికశబ్ద
 మనికాని యేశబ్దమునకై న మనుష్యలోకమంతట నొక్కనియమమెద్ది
 యునులేదు“ఇషే”శబ్ద మొక దేశమున వై దికముగాను మఱొక దేశ
 మున వ్యావహారికభాషాపదముగాను మఱొక దేశమున నిరర్థకశబ్దము
 గాను వాడుకొనఁబడుచున్నందున జగమునం దీశబ్దమున కీయర్థ మని
 నిర్దేశింప వీలులేదు. దేశకాలపాత్రానుసారముగా శబ్దార్థములు వ్యవ
 హరింపఁబడుచుంట సకలజనప్రత్యక్షానుభవమేకదా? కాఁబట్టి సకల
 జనరంజకమగు శబ్దమే వేదము. మఱియును సర్వ లోపకారకకర్మమే

వేదచోదితకర్మము. కాఁబట్టి సర్వభూతదయాపరుఁడై సకలజనరంజకముగాఁ బలుకుచుసర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించుటమాని సోమరులై ధూరులై కేల స్వార్థపరులై ప్రాణిహింసకులై పామరులను బెదరించు శ్రోత్రియమ్మన్యులు నీలోకమున కంటుతెవుళ్ళని డప్పువేసి జగమంతటను జాటిచాటి వరమభాగవతులు లోక ముద్ధరించుట మిక్కిలి యవశ్యక ర్తవ్యము కర్తవ్యము. సర్వభూతదయాకరమును సర్వలోకోపకారకమును సర్వజనాన్యోన్యప్రేమానురాగజనకమును గాని మనోవాక్కాయకర్మము లుత్తమజాతిమనుష్యధర్మము లెంత మాత్రము న్నావు కావు. సర్వవేదశాస్త్రప్రణీతములగు మునులు సర్వజనసములై సర్వలోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతదయాపరులై మనుష్యు లిహపరముల న్దరించుమార్గమునే సర్వవేదశాస్త్రముఖముల బోధించిరని మాత్రమే యుత్తమజాతిమనుష్యులు పరమభాగవతులై తాము తరించి యొరులం దరింపఁజేయుచున్నాడు.

ఋ త్వి గా చా ర ము

అగ్నిహోత్ర మాపాసనఁజేయుట కొక ఋత్విజుఁడు నొక యధ్వర్యుఁడును మాత్రమే చాలుననియును దర్శపూర్ణమాసముల నల్పురు కావలయుననియును జాతుర్మాస్యమున కైదుగురును పశుబంధనమున కాఱుగురును జ్యోతిష్తోమమునకుఁ బదునాఱుగురును ఋత్విజులు కావలయునని గౌతమసూత్రము చెప్పుచున్నది. అశ్వలాయనుచేతఁ బదునార్గురు ఋత్విజులహీనము (రెండుమొదలు పదకొండు దినములు సాగుయజ్ఞము) నకును మఱి యేకాహమునకు (ఒక్క దినయజ్ఞము) మఱియును బదేష్ఠరుఋసత్రములు (పదమూఁడు మొదలు నూఱుదినములవఱకు జగుగుయజ్ఞము)కు నియమింపఁబడెను. హోత్ర చేయువిధులు బహ్వచిబ్రాహ్మణమందును (కౌషతికి - ఐతరేయ

బ్రాహ్మణములు) అధ్వర్యుడు చేయవలసినకృత్యములు చరకములు
 (తైత్తిరీయక) బ్రాహ్మణములందును మఱియును శతపథబ్రాహ్మణము
 లందును ఉద్ధాతయొక్కవిధులు ఛాందోగ్య (తాండ్య) బ్రాహ్మణము
 లందును జెప్పబడెను. ఆపస్తంబుడు తనపరిభాషాసూత్రములం
 దావిధులు ఋగ్యజుస్సామవేదముల మూఁడింటియందుం జెప్పబడె
 ననియెను. హోత ఋగ్వేదముచేత నుద్ధాత సామవేదముచేత నధ్వ
 ర్యుడు యజుర్వేదముచేతను బ్రహ్మ ఋగ్యజుస్సామవేదములు
 మూఁడింటిచేతను విధులు నడుపుదు రనెను పశువును ముక్కు చెవులు
 మూసి చంపెడు సామిత్రియు పశువుయొక్క యవయవముల న్నోయు
 వైకర్తలు మఱియుం జమసాధ్వర్యులు బ్రాహ్మణేతరులుకూడనై
 యుండవచ్చును. “అంజ్ఞోయాప మనుబ్రూహి” యూపనకుఁ జమురు
 రాయుచున్నాము. మంత్రములు చదువు మీరు మావెంట
 నుండుడి యనువాక్యము పాంశీ మనఁబడును. బిగ్గరగాను పాంశు
 మంత్రము యజుర్వేదమున నధ్వర్యుడు తక్కినఋత్విజుల నాజ్ఞా
 పించును. పైవారలకు వినఁబడనీక చమసాధ్వర్యులు యథానిధిగాఁ
 దమలోఁదాము కంఠపాఠముచేసికొన్నమంత్రమును గొణఁగుకొను
 చుందురు. యజ్ఞమం దుపయోగించుమంత్రములం దొలఁగింపఁగా
 మిగిలినమంత్రములు కేవలాధ్యయనమాత్రప్రయోజనములయినవి.
 యజుర్వేదసంహిత యనఁబడును. ఉద్ధాత యలౌకికస్వరనియమముతో
 హోమవిశేషముల ననుసరించి పాడెడువాఙ్మయము సామవేదసంహిత-
 ఉద్ధాత సామవేదప్రయోగమున నుపయోగించుపాట లౌకికసంగీతము
 వలె సకలజనరంజకముకాని యొకవిధమైన కంఠఘోష సామవేద
 సంహిత యనఁబరఁగును. హోత ఋగ్వేదముయొక్క పదిమంత్రము
 లందలి మంత్రముల సలక్షణముగా నుచ్చరింపఁగలుగుటయే గాక
 యామంత్రార్థమును జక్కఁగా నెఱింగియుండును. యజుర్వేద

మంత్రములు కొన్ని “దేవఃసవితోత్పన్నాతు” అను మొదలయినవి
 ఋక్కు లని పిల్వఃబడుటచేతను “అక్షితమసి- అచ్యుతమసి- ప్రాణ
 శంసితమసి” మొదలగు ఋగ్యజుర్మంత్రములు సామవేదమునందుంట
 చేతను మఱియును “అవేరపోధ్వర్యా వి ఉ - ఉ తేమనంనముః”
 అధ్వర్యుఁడా నీళ్ళు తెచ్చుకొన్నావా- ఆహా తెచ్చుకొన్నాను అను
 యజుర్మంత్రములు హోత యుపయోగించుటచేతను ఋగ్వేదశాఖ
 లన్నియును లోకప్రచారమునకు రాలేదనియుం గ్రొత్తగా వాలఖిల్య
 మంత్రములు ఋగ్వేదముయొక్క పదియవమండలమున దూర్వఃబడె
 ననియుం జెప్పవచ్చును- ఋగ్వేదముయొక్క యెన్నిదనయష్టకమందు
 రాజపురోహితుఁడు రాజుం జంపుటకై ప్రయోగముచేసిన సుబంధుఁ
 డనురాజుయొక్క ప్రాతపురోహితుని దాము క్రొత్తగా మంత్రము
 కల్పించి యది ప్రయోగించి చంపినట్లును మఱి యాసుబంధుసోదరు
 లాక్రొత్తపురోహితునిం దాము క్రొత్తగా మంత్రములుకల్పించి స్తుతి
 చేసి యాతనిదయ వడసి తమప్రాణములు దక్కించుకొన్నట్లును
 జెప్పఁబడెను. “భరామేద్ధంకృష్ణవామహావీంషి తేచితయంతఃపర్వణా
 పర్వణావయమ్, జీవాతవేప్రతరంసాధయాధియేగ్నేసఖ్యేమారిష
 మావయంతవ” సమిధలను దెచ్చుకొందుము. పర్వపర్వమును
 నిన్ను స్మరించుకొని బూజానైవేద్యముల న్గొల్చుకొందుము.
 మా పవిత్రకర్మములను గొనసాగించి మమ్ములఁ జిరాయువుల
 న్గావింపుము నీతోఁచెల్మినుండి మమ్ములం జాతిపోనీకు మోయగ్ని
 దేవుఁడా “యదద్యసూర్యఉద్యతి ప్రియక్షత్రాఋతందధ- యన్ని
 మ్రుచిప్రబుధివిశ్వవేదసోయద్వామధ్యంది నేదివః- యద్వాభిపి త్వేలసు
 రాజుతం యతచ్ఛర్దిర్యేమవిదాశుషే- వయంతద్వోవిసవోవిశ్వవేదస
 ఉపస్థేయామనుధ్యతి- యదద్యసూరఉది తేయన్మధ్యన్దినఆతుచి- వామ
 ధత్తమన వేవిశ్వవేదసోజుహ్వనాయప్రచేతసే- వయంతద్వః సమ్రాజ

ఆవృణీమహేపుత్రోన బహుపాయ్యం- ఆశ్యామతదాదిత్యాజుహ్వాతో హవిర్యేనవస్యోనశామహే” సూర్యోదయకాలమందు మధ్యాహ్న సమయమందు సాయంకాలమం దిట్లు సగటి మువ్వేశలం దగ్ని దేవున కాహుతు లర్పించుచుఁ బ్రార్థించుట కేర్పడిన మంత్రములు. అరణి యనుకట్ట జంత్రము న్మథించి యం దగ్నిం బుట్టించి ప్రాహ్లాపరాహ్లా సాయాహ్నములం బూజించి హోమములొనర్చి తమయైహికా ముష్మికసుఖము లిమ్మని ప్రార్థింప నుపయోగించు ఋక్కులు వేదము లందు లౌకికకావ్యములందువలె నవరసము లున్నవి.

అశ్వమేధమున “నమాంయభతికశ్చన”అను నశ్లేలములు నీచశృంగారహాస్యరసములు ఋగ్వేదము నేడవమండలమున వేద పాఠకుల నుద్దేశించి “ఒకసంవత్సరము నిట పండుకొని మానవ్రతము పట్టి బ్రాహ్మణులవలె నీకప్పలు వానకురిసినవెంటనే తమగొంతుకులం దిరిగి యెత్తుచున్నవి. చెరువులో నెండు చేపలమీఁదవలె వాన తమపైఁబడినపు డీకప్పలు మేళము సంగీతమునకు దొరఁకొనును. ఈకప్పలరొద యావులు లేగలతో నటచుపోల్కి- నుండును. ఈకప్పలు డప్పితో వేగుచుండఁగాఁ జప్పున వాన కురిసినపుడు తండ్రికొడుకు లొండొరుం గలిసి మాటాడుకొనునట్లు అఖిలా అఖిలా యని యటచు నొకదానిచెంత నొకటి చేరుకొనును. ఈకప్ప లొండొంటి న్వాన కురియుచున్నపు డుల్లాసముతో నప్పుకొనును. ఎఱ్ఱకప్ప నీటిలో బాతువలె మున్ది పైకిఁ దేలి గంతులిడుచుఁ బచ్చనికప్పతో ముచ్చట లాడఁజొచ్చును. గురుశిష్యులపోలిక నీకప్ప లొండొంటిననుకరించి పల్కుచు నీటిమీఁ దంతఁ దమయవయవములుబుబ్బనట్లు శ్రావ్యముగా నుపన్యసించుచుండును. ఈకప్పలలో నొకటి యెద్దువలె నింకొకటి మేఁకవలె నటచుచుండు నొకటి కొంచె మెఱ్ఱని దింకొకటి యాకు పచ్చిని దీకప్ప లొకదానిపోలి యొకటి లేకున్నప్పటి కన్నియుం గప్ప

పేరుననేఁ బరఁగును. మ టీకప్పలు తమ నానాస్వరముల న్వల్లడించి
చిత్రవిచిత్రముగా నటచుచుండును. ఓకప్పలారా! మీరు తొలివాన
కురిసినదినమునం జెఱువుచుట్టున త్రిరాత్రయజ్ఞమున బ్రాహ్మణులవలె
నేకదీక్షగా రొదచేయుదురుకదా” ఈవిధమున వేదఘోష కావించు
శ్రోత్రియులు తొల్కరికప్పలనంటివా రని యెగతాళిచేయు ఋక్కులు
కలవు.

వ ర్ణ వ్య వ స్థ

వివిధయజ్ఞకర్మములను మునులు జనులకు విధించునుద్దేశము
జనులందఱు మిక్కిలి యైకమత్యముతో యజ్ఞశాలయం దొక్కచోఁ
గలిసి పన్నెండుదినముల చయనమునందును నూఱుదినముల సత్ర
యాగమునందు నన్యోన్యసందర్శనసల్లాపసంతోషముతోఁ గలిసిమెలసి
పొత్తుగా భోజనములొనర్చుటకును మఱి సకలసాఖ్యములం దమ
బ్రతుకులం బొడిగించుఁడని దేవతలం బ్రార్థించుటకును సకలజనుల
కాస్తిక్యము కలుగఁజేయుటకు సర్వభూతతృప్తిగా నన్నపానములు
వినియోగింపఁబడుటకొఱకు వండివడ్డించువారును దేవతార్చనము
చేయువారును దేవతలమహిమమునుబోధించువారును బ్రాహ్మణు
లనియును దుష్టులను శిక్షించి సాధువుల రక్షించువారు క్షత్రియు
లనియును కృషివాణిజ్యపశుపాలనములచేసి జనులకు వివిధాన్నపాన
సంభారములను కూర్చువారు వైశ్యు లనియును మఱి యీమాఁడు
విధములవారల కష్టేష్టములకై తోడ్పడుచు సహాయభూతులై స్వార్థ
పరతయొక్కింతయునులేక కేవలపరోపకారమునకై మాత్రమే పాటు
పడు నాజన్మపరిశుద్ధులగువారు శూద్రులనియును జనులకు జాతు
లేర్పర్చి పరస్పరమైత్రితో మనుష్యులందఱు తమతమ జీవనగౌరవ
మర్యాదలం బరస్పరసహవాసమున వృద్ధికావించుకొనుటకై సమస్త

వేదములను శాస్త్రములను శ్రౌతస్మార్తకర్మములను బురాణమునులు
కేవల లోకోపకారార్థమై నానాదేశకాలపాత్రానుసారముగా నేర్పర్చి
రని సిద్ధాంతీకరింపకటీటదు.

“వేదవిక్రయిణశ్చైవ వేదానాం చైవ లేఖికాః, వేదానాం
దూషకాశ్చైవ, తేవై నిరయగామినః యదైవాన్యాయవిజ్ఞాతాశ్చేదా
ల్లేఖ్యాదిపూర్వకాత్, శూద్రేణాధిగతా వ్యాపిధర్మజ్ఞానంనసమ్మతమ్”
డబ్బుకై వేదపఠనమొనర్చువారు వేదములు వ్రాయువారు వేదము
లను నిందించువారు నరకములోఁ గూలెదరు, విధిపూర్వకముగాఁ
దెలిసికొనుటచేతను లిఖింపఁబడినగ్రంథమూలముగా వేదముల
నెఱుఁగుటచేతను శూద్రునివలన నుపదేశింపఁబడుటచేతను గలిగిన
ధర్మజ్ఞానము సమ్మతముకాదు అనుటచేత హల్లులు మఱి యచ్చు
వ్రాతమూలముగాఁ బ్రచురింపఁబడిన వాఙ్మయమంతయును యథార్థ
బోధక మెంతమాత్రమును గాదు. ధనార్జనకై పఠింపఁబడినవి
వేదములు పరిశుద్ధములు కావు మఱియును జీవనార్థమైహికభోగముల
స్వమకూర్చుకొనుట స్వార్థపరులు ప్రకటించు శ్రౌతస్మార్తకర్మము
లన్నియును కేవల దంభకృత్యములే మఱియు జనులకుఁ బరస్పర
ద్వేషమునుగలిగించు జాతులు కసితయును పరిశుద్ధములు కావు.

ప్ర కృ తి ప రిణా మ ము

జనులకుఁ బరస్పరద్వేషమును భూతహింసయును గావించు
కేవల స్వార్థపరులు నిక్కముగా నొకమ్మ కబ్బకుం బుట్టని సంకర
జాతులుకాని శుద్ధజాతు లెంతమాత్రము న్నారు మఱియును మునులు
సర్వజనోపకారకముగను సర్వజనరంజకముగను సకలజనులకుం బర
స్పరప్రేమానురాగకరమగుతెన్నుననే నానాదేశకాలపాత్రాభిరుచిం
బట్టి వివిధవేదశాస్త్రము లనాదికాలమునుండియు నానాపూజముల

నుపదేశించిరి. తమతోడిసాటివారితోఁ బొత్తుగొని వారిని సుఖపెట్టి
తాము సుఖపడెడు మనుష్యులుమాత్రమే వేదశాస్త్రానుసారముగా
నడుచు శుద్ధజాతిలోనివారు. కేవలస్వార్థపరులై భూతద్రోహులై
ప్రాణిహింసాపరులై పరస్పరద్వేషములం బ్రతుకుమానవులు సంకర
జాతులును వేదబాహ్యులవి డప్పువేసి చాటకతీఱదు తీఱదు. దేశకాల
పాత్రానుసారము దేశోగ్యమునకై సుఖనిద్రాహారవిహారసాధకో
పాయములను బోధించుటకై వివిధ శ్రౌతస్మార్తకర్మములు మఱియు
వివిధ శిష్టసంప్రదాయాచారానుసరణవిధాయకజాతినీతు లేర్పడినవి.
పరస్పరానురాగముతో సకలభూతదయతో బ్రతుకునుపాయము
లన్నియు దేశకాలపాత్రానుసారముగా మునులు కవులు వెల్లడించిన
వాఙ్మయమే వేదశాస్త్రములన్నియు నని ఫలితార్థము నిశ్చయింపక
తీఱదు తీఱదు. ఈజగము మఱి యీలోకములోని సచేతనాచేతన
పదార్థములు మఱి దైవకల్పితములు పురుషకల్పితములగు సకల
క్రియలు పంచేంద్రియములు మఱియుం బంచేంద్రియగ్రాహ్యములగు
పదార్థములన్నియును జంగమస్థానరప్రాణిచేష్టలన్నియును మఱియుం
బంచభూతములు పరస్పరసంయోగవియోగవిశేషజన్యములగు సకల
పదార్థములును భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములందు జరిగినవి జరుగు
చున్నవి మఱి జరుగఁబోవునవి యగునన్నివిధములయిన విషయములు
నిక్క-మరయఁగా నీలోకమందలి సకలపదార్థముల కాదిమధ్యాంత
కాలమును నిర్ణయింప శక్యముకాదు. కాని లోకమును లోకమందలి
సకలపదార్థములు నెద్దియో మార్పుమాత్రము ప్రతిక్షణము పొందు
చున్నవని సర్వజనప్రత్యక్షానుభవమని యొప్పుకొనకతీఱదు. ప్రతి
క్షణము మాటుటయే స్వభావముగల యీలోకమందలి పదార్థము
లివి యిట్లే మాఱక వచ్చుచున్నవని సిద్ధాంతీకరించుటగాని యివి
యిట్లే జరిగింపవలయునని పద్ధతులొనర్చుటగాని పిచ్చిగుణములు-

వాయ్విగ్నిజలపృథివుల కాధారమగు నాకసమును దిక్కును కాలమును విభాగించుట యవశ్యమైనప్పటికి నీలోకవ్యవహారార్థమై నానావిధములుగా ఘటాకాశపటాకాశాదులుగాను క్రిందుమీఁదులుగాను ప్రాకృచ్ఛిమాదులుగాను వసంతాదిఋతుదినయామిన్య తిథిపక్షాదులుగా నేర్పర్చుకొన్నట్లు వేదవేదాంగములయేర్పాటు పురుషులు చేసిన కృత్రిమకల్పనములుకాని యేటికి వంకగాని నీటికి వంక కలదాయన్నట్లు ప్రతిక్షణము మాటుచున్న దేశకాలపాత్రానుసారముగా వేదవేదాంగచారములు మాటుచుంటచేత నీలోకమునకుఁగాని యీలోకములోనిపదార్థములకుఁగానియీవస్తుతత్వమిది “ఇదమిత్థమ్” అని నిరూపించుబుద్ధియును క్షణభంగురమకాటచే నేసంగతి నిర్ణయింప నెవ్వారికి నృక్యము కాదనిమాత్రమే నిర్ణయింప శక్యమగును.

శీ ఙ్గ

ప్రతిబ్రాహ్మణకుమారుఁడు నతని పన్నెండేడ్లబ్రహ్మచర్యదశయందు గురుముఖమున వేదాధ్యయనము చేయవలసినది. పిమ్మట గృహస్థుగా నుండఁగోరనవాఁడు పెండ్లాడవచ్చును. మఱియు గృహస్థుకానొల్లనివాఁడు నలువదెన్నిదేండ్లవఱకు బ్రహ్మచారియై వేదములు నేర్చుకొనవలసినదని గౌతమమతము. “ఓమ్” అని ప్రారంభించి శిష్యప్రార్థనముచేత గురువు మూఁడుశ్లోకములుగల ప్రశ్నమును జెప్పఁజొచ్చును. శిష్యబోధకై గురువు బిగ్గరగా వేదము నుచ్చరించును. కొన్ని పదములు సులభబోధకై రెండుమా ర్లుచ్చరించును. లే కొక మాటు చెప్పి “ఇతి” ఈలాగుననే యని చెప్పును. కొన్ని శాఖల ననుసరించి కొన్ని పదములు “ఇతి” అని గాని “అభి” అని గాని “ఆభీత్యభి” అని గాని జోడింపఁబడును. ప్రతిదిన మఱువదిప్రశ్నముల వేదపాఠము జరుగుచుండును. బ్రాహ్మణుఁడు యావజ్జీవ మాచరింప వలసినకర్మములన్నింటిని విధించిన గృహ్యసూత్రములు వ్రాతఁగు

గూర్చి చెప్పలేదు కనుక వేదవేదాంగములను వ్రాసికొని చదువు
కొనుట బ్రాహ్మణునకుఁ గూడదు కూడదు. వేషమువేసికొనుట
వాలకముకట్టుట యెట్లు దంభకృత్యములో యట్లే వేదవేదాంగశబ్దము
లను వ్రాతలోఁదెల్పుట యట్లు బ్రాహ్మణులకుఁ దగనిపని కాఁబట్టి
వేదవేదాంగములను వ్రాతవ్రాయువాఁడుగాని వ్రాయఁబడినవేద
వేదాంగములు నవలోకించి చదువువాఁడుగాని బ్రాహ్మణుఁడు కాఁడు
కాఁడు. గురూచ్చారణమును విని వేదవేదాంగముల నభ్యసించి
గురూపదేశముచేత వేదవేదాంగరహ్యము తెఱింగి గురూపదిష్టము
లగు నాచారముల నొనర్చువాఁడే నిక్కపుబ్రాహ్మణుఁడు. కాఁబట్టి
వేదశబ్దము నిత్యము బ్రహ్మనిశ్చయమని మహిమ మని చెప్పఁబడెను.
వ్రాత యనిత్యము తుచ్ఛము కృత్రిమము పౌరుషేయము కాఁబట్టి
వాగ్రూపిణి సరస్వతీదేవత యని వేదములందుఁ జెప్పఁబడెను.
లిపికి దేవత యెద్దియును వేదములందు నిర్దేశింపఁబడలేదు. వ్యాకరణ
మునఁ బేర్కొనఁబడిన “వర్ణ” అను పదము నక్షరోచ్చారణస్వరవిశేష
ముం జెప్పునుగాని వ్రాయఁబడినయక్షరము నెంతమాత్రముం జెప్పుదు
మఱియును “అక్షర” అను శబ్దము నాశములేని శబ్దముం జెప్పుచు
న్నదిగాని లిఖితమునుగూర్చి యెంతమాత్రమును జెప్పుదు. ఉదాత్తా
నుదాత్తస్వరితాదిస్వరములు వ్రాసిచూపించుటయును రాగమును
వ్రాసిచూపించుటయును వీలుపడదు. “స్వరతోఽపరాధాత్” అనుట
చేత విన్నిచేతమాత్రమే తెలియఁదగిన స్వరమునుప్రాణముతోనున్న
వాగర్థములను లిపియందు తెలిసికొనఁబూనినప్రయత్నము నిర్జీవప్రతిమ
తోడి సరసమువలె వ్యర్థమేకాక పరిహాసాస్పదమగు పిచ్చిచేష్ట
కాకున్నే ? చెవితోచూచుట- కంటితోవినుట-నాల్కతోవాసన
గొంటయును గేవల మసందర్భములుకదా ? శబ్దమును శబ్దార్థమును
విన్నిచేతఁదప్ప పుస్తకాలోకనముచేత సరిగాఁ దెలిసికొనఁబ్రయత్నిం

చుట యాఁడు వేసము వేసికొన్న మగవాఁడు మఱిమగ వేసముతోనున్న
 స్త్రీయును నొండొరులను భ్రమింపఁజేసికొనుట కల్లయును మోసము
 నెగతాళియును నవ్వలూటయును బూటకమగునుగాని పరమార్థసాధక
 మెంతమాత్రమునుగానిచందమున పుస్తకములవ్రాతలనుండి శ్రవ
 ణేంద్రియైకగ్రాహ్యములగు శబ్దములు యథార్థతత్వబోధకము లెంత
 మాత్రము న్నావు కావు- మఱియును సాధారణముగాఁ దనయాహును
 గూలంకషముగా నెవ్వరై నను దమవాక్కుచేతఁగాని శరీరావయవా
 కారప్రదర్శనవిశేషములచేతఁగాని తెలుపఁజాలకున్నపుడు చిత్రలేఖ
 నాది శిల్పప్రదర్శనములచేత నొరుల కున్నదున్నట్లు బోధించుట కల
 లోనివార్తకాదా? ప్రతిక్షణము నానారసములమాటుచు శ్రుతిస్వర
 గ్రామతానమూర్చనముల వెలయుచున్న సచేతనశబ్దతత్వ మరికట్టఁబడి
 శీలలు బిగింపఁబడి చెఱనుంచఁబడిన తప్పవ్రాతలంబట్టి వేదవేదాంగ
 ముల నైలిసికొంటిని మునులయభిప్రాయ మిద్దియేయని తనవీఁపుఁ దా
 సరిగాఁదెలియఁజాలకుంట తా నెఱింగియును స్వార్థపరుఁడై వంచకుఁడై
 జనుల కన్యోన్య ద్వేషముకల్పించుచుందంతపునక్కవలె బ్రతుక నెంచు
 ధూర్తుగాని లేక దౌర్భాగ్యుఁడుగాని లేక విభ్రాంతుఁడుగానిఁ గేవల
 పరమార్థబోధకమగు వేదవేదాంగస్వరూపకశబ్దబ్రహ్మమును వ్రాతల
 చేతను బుస్తకములచేతను చిత్రములచేతను మఱి యీమొదలగు
 నై హతాకికసంజ్ఞలచేతను దెల్పునొల్లఁ డొల్లఁడు. వేదవేదాంగములు
 కేవల లోకోపకారమగు నడువడిచేతఁదప్ప వేషములచేతను పుస్తక
 ములచేతను బ్రతిమలచేతఁ దెల్పుఁబడుటయుం జెవులపిల్లికొమ్మలతోఁ
 బులిం బొడిచి చంపుటవంటిదికాదా? ఉబుసుపోని మంగలి పిల్లితల
 గొఱుగునట్ల తేంద్రియమగునాదబ్రహ్మత్మకాపౌరుషేయవైదికశబ్దమును
 వైఖరీరూపముతో దేవశంబులం గృత్రిమములగు దేవతావిగ్రహముల
 వలె “శతాంధాః కూపం ప్రవిశంతి” అను న్యాయముగా ననాదిగా

నహంకారమమకారవశమున విభ్రాంతమానసులగు ప్రాకృతజనులు
 పరస్పర మనుకరించుచు వేదవేదాంగము లి వని యుచ్చరించు శబ్ద
 ములు వ్రాసినపు స్తకములు మఱియుచు జనులకుఁ బరస్పర ద్వేష మొద
 వించి ప్రాణిహింసకుం బురికొల్పుచు నాచరించినకర్మములన్నియును
 ధూర్తకల్పితములుగాని యథార్థములు కావు కావు. తాకికవ్యావ
 హారికదుఃఖముల న్మఱపించి చిత్తశాంతికలిగించి తరింపఁజేయు ముఖ్య
 సాధనముగా నవ్యక్త మతీంద్రియ మపౌరుషేయము నిత్యము పర
 మార్థస్వరూపమగు నాదబ్రహ్మమును “అగ్ని మిశ్రేపురోహితమ్” అను
 వ్యావహారికశబ్దమూర్తి న్గావించియు నశరీర దేవతకు శరీరముంబన్ని
 దేవాలయములందు విగ్రహములం బ్రతిష్ఠించియును దేవతోపాసనో
 పాయముగాన మూర్తులకు మూర్తులు కల్పించి పరమకారుణికు లతీం
 ద్రియద్రష్టలు సర్వజగదుపకారపరాయణులగు మునీశ్వరు లనాది
 కాలమునుండియును వేదవేదాంగశబ్దప్రపంచమును శ్రౌతస్మార్తాది
 కర్మప్రపంచమును బన్నిరి. మునీశ్వరుల ముఖ్యాభిప్రాయము సకల
 జనులును బరస్పరప్రేమానురాగముల పొత్తుగొని కలసిమెలసి
 హాయిగా నిహపరములుతరించుట కేకదా యట్టిచో నహర్దివముం
 బ్రతిక్షణము న్మాటుచున్న కాలమునఁ బ్రమాదముచే వేదచోదిత
 ధర్మములు నశించునేమో యని వంశపారంపర్యముగా ఋషు లుచ్చ
 రించిన వైదికశబ్దము లుచ్చారణభేదముచేతను స్వరవై పరీత్యము
 చేతను ఋషులయద్దేశములకు భిన్నార్థములకును భిన్నకర్మములకును
 మూలమగుతీరున దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ బ్రవచనప్రాతి
 శాఖ్యభేదము లనంతసంఖ్యాకములగుటచేత నశరీరుడగు భగవంతున
 కుపాగనాసౌలభ్యమునకై జగదుపకార కార్యధురీణులగు మునులు
 పన్నిఁ బాజ్ఞయమును శ్రౌతస్మార్తకర్మములను దేవతావిగ్రహము
 లను క్షేత్రములను దీర్ఘములను స్వార్థపరులై తమతమకోరిన యైహిక

సుఖసాధనోపాయముల న్నావించి సకలజనసమ్మతి నరయ కొంటిగొట్టు
రాకాసులై తాఁ బట్టినకుండేటికి మూఁడేకాశ్మని యహంకారమమ
కారబద్ధులై తమలోఁదా మొకరితోనొకరికి సరిపడక మతభేదవాదము
లతోఁ గొట్లాడుకొని తన్నుకొనుచు సూర్యున కావుపాలుగాక బత్తె
పాలపాయసము నై వేద్యమొనర్చువారు నరకగాములని నిందించుచు
పరస్పర ద్వేష మొదవునట్లు తెలిసీ తెలియక మునులేర్పర్చినదారితప్పి
యేదారియుం దోఁచక తుద కుభయభ్రష్టు లగుచున్నారు.

యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ

పూర్వకాలమునకుఁ దగినవేదవేదాంగాచారపద్ధతు లిప్పటి
కాలమునకు సరిపడవుకావున నిప్పటికాలమున నెట్లు సకలజనులకుం
బరస్పరమైతి యేర్పడునో సకలభూతదయ యెట్లుకొనసాగునో యా
ప్రకారముగా వేదార్థమును శ్రౌతస్మార్తాచారములును మార్చుకొనక
తీరుదు. కాలోచితవర్తనము సమయోచితయుక్తియును సర్వజన
సమ్మతాచారమును లేనివాఁ డొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడనేరఁడు.
“వేద మింద్రియగోచరమగు పాంచభౌతికపదార్థమనియు నావేదము
మనుజులందుండుట పరికించి యామనుష్యులు పరస్పర మావేదమును
గ్రహించి జ్ఞప్తి నుంచుకొనిధారణముచేసికొనిస్మరింపఁజేయుచు వృద్ధులు
వ్యవహరించిన శబ్దస్వరూపమే వేద మని నమ్మవలయును. మంత్రము
బ్రాహ్మణము మొదలగు వేదనామధేయములనాది కాలమునుండిమనుష్యు
లందువ్యవహరింపఁబడుట చేత వేదశబ్దములనాదులు” అని కుమారిలభట్టు
సిద్ధాంతీకరించెను. కాఁబట్టి యీజగమునకుఁగాని జగమునందలి జంగమ
స్థావరప్రాణిసృష్టికిఁగాని మఱి వేదశబ్దములకుఁగాని ప్రారంభప్రవృత్తి
కాలము నిర్ణయింప నెవరితరమును గాదు. అనాదిగా నీసర్వప్రపంచ
సృష్టి జరుగుచున్నది. కావున నొక్క వేదములే యనాదు లన నేల

సచేతనాచేతనపదార్థములన్నియును శబ్దస్పర్శరూపరసగంధగుణవిశేషములు సకలపదార్థములనాదిగా మాఱుచు వచ్చుచున్నవి. ఈలోకసృష్టి కాదిమధ్యాంతకాలనిరూపణము చేయఁదరముకాదు. నూతనమడమేరఁ బాఱుచున్న కృష్ణానదియొక్క నీరు ప్రత్యంగుళముమేరను దేశకాలపాత్రలంబట్టి మాఱుచుండియును గృష్ణానదియొక్క నీరే యనఁబడుచున్నట్లనాదికాలమునుండియు నానావిధముల న్దేశకాలపాత్రానుసారముగా సచేతనాచేతనవస్తువులును మఱి వానిగుణప్రవృత్తులు వివిధగతుల మాఱుచున్నప్పటి కానదీపర్వతాదిసంజ్ఞలు జడములకును తృణగుల్మలతావృక్షాదిసంజ్ఞలు స్థావరప్రాణులకు కీటపక్షిపశుమనుష్యాదిసంజ్ఞలు జంగమప్రాణులకు ఛందోభాషాదిసంజ్ఞలు శబ్దంబునకును మాఱుకున్నవి. బాల్యయావనవార్ధకదశలందు దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ బ్రతిక్షణమును మనోవాక్కాయచేష్టలను మాఱుచుండియును మనుష్యాదిదేహధారులు తమతమ నిర్దిష్టజాతిసంజ్ఞయెడ మాఱకుంట సర్వజనసాధారణానుభవమేకదా? కాఁబట్టి వేదాంగములు శ్రౌతస్మార్తాచారములు మఱియును లోకములోని నానాభాషలు వ్యవహారములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననాదికాలక్రమమున మార్పుచెందుచున్నప్పటికే దమతమ వేదవేదాంగసంజ్ఞను శ్రౌతస్మార్తశిష్టాచారసంప్రదాయాదిసంజ్ఞను సంస్కృతప్రాకృతాదిభాషావిశేషసంజ్ఞను మఱి యార్యమేచ్ఛాదిజాతివిశేషసంజ్ఞను మాఱకున్నది. కాఁబట్టి ఇప్పటి వేదవేదాంగములకు నానాభాషలకు నానావిధప్రాణులజాతులనీతులకు గుణములకు చేష్టలకు మఱియు నిప్పటి సకలలోకవ్యవహారములకు మాఱుదల చూపకున్నవి. సంజ్ఞలుమాత్రమే సంజ్ఞచేతఁదప్ప మనోవాక్కాయకర్మవ్యవహారమంతయుం బ్రతిక్షణము మాఱుచున్నది. ఆసంజ్ఞ యహంకారమూలము మఱి యహంకారము శరీరస్మృతిమూలము మఱి యీదేహ

స్మృతి సుషుప్తిమూర్ఛామరణాద్యవస్థలందు సూక్ష్మబీజరూపముగాను మఱియును స్వప్నజాగ్రదవస్థలందు స్థూలస్థూలతరరూపమై యాది మధ్యాంతరహితమై త్రిగుణమయమై యచింత్యవై భవయగు బాలా త్రిపురసుందరీలీలావిలాసమై వెలయుచున్నది. ఈస్మృతి యనంతవిధ ములం బ్రవృత్తినివృత్తులం జెందుచున్నది. కాఁబట్టి “యాదృశీభావ నాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అను వాక్యానుసారముగా నెవరెవరి నమ్మక మెట్లుండునో యావిధము సకలవస్తుతత్వము వారివారి కగపడు చుండునని సిద్ధాంతీకరింపకతీతదు కాఁబట్టి యీలోకములో జనులకుం బరస్పరద్వేషముంగలిగించి వారివారి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకు భంగకరముకాకుండెనేని యా స్తిక్యముకానీ నా స్తిక్యముకానీ యార్య మతముకానీ మ్లేచ్ఛమతముకానీ వైదికముకానీ పాపండముగానీ యేదేశకాలసాత్రములననుసరించనీ మఱెట్టికులజాతిమతాచారములు గొననీ రవంతైన నిహపరములలోపము కానేరదు కానేరదు “అపి మాషంమషంకృత్వా ఛందోభంగోనకారయేత్” బ్రతికిన దూరు, మానినది మందు. మఱియును సకలజనోపకారకమైనచో జనాచారము లెట్లున్న నేమి? ఆకలితీర్చినదన్నము, దప్పికతీర్చినది పానము, తన్ను సుఖ పెట్టినవాఁడు దేవుఁడు. జనరంజకమైనపలుకు వేదము, జనానురాగకర మైనది శిష్టాచారము “సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” అని యహర్దివము న్గోరినవాఁడు పురుషోత్తముఁడు.

వేద మనఁగా జ్ఞానము- శ్రుతి యనఁగా జెవులతోవిన్నది. స్మృతి యనఁగా బెద్దలు జ్ఞాపకముంచుకొమ్మని యుపదేశించినసంగతి. బ్రాహ్మణులు చెప్పినపలుకులు బ్రాహ్మణములు. సంక్షిప్తముగాఁ జెప్పినపద్ధతులు సూత్రములు- వేదముల కవయవములు వేదాంగ ములు- ఉపన్యాసములు ప్రవచనములు- నేర్పఁబడునవి శాస్త్రములు- దర్శనములు సకలవస్తుతత్వజ్ఞానసిద్ధాంతములు కాఁబట్టి లిఖితగూఢ

మున ననాది కాలమునుండియుం బై వివరించిన వేదశ్రుతిస్మృతిబాహ్మణ సూత్ర వేదాంగప్రవచనశాస్త్రదర్శనాత్మకవాఙ్మయ మున్నదా లేదా యని తర్కింపఁగా లేని దేవుఁడు న్లేఁడు అత్యంతాభావమునకు భూత భవిష్యత్కాలము మార్పులేనేలేదు. ఉన్నదిపోదు లేనిదిరాదు. కాఁబట్టి జనులు పరస్పరబోధకై యనాదిగా నేర్పర్చుకొనుచున్న నామరూపముల గుర్తు లుపాధులతోనే జగమువలె క్షణక్షణము నానావిధముల మాఱుచున్నవి. కాఁబట్టి యిప్పటిలోకమును మఱి సకలలోకవ్యవహారములును నామరూపవిశేషభేదములతో ననాదిగా వాస్తవములై యున్నవని సిద్ధాంతీకరింపకతీతదు. ఈనామములు మఱి రూపములు నిదివఱకు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననంత విధముల మాఱుచుమాఱుచు ప్రస్తుత మీజగముగాఁ బ్రతిక్షణము న్దమమాఱుదల న్దోషనీక మార్పుచెంద కిట్లే యనాదిగానున్నవిధమున నల్పబుద్ధులు భ్రాంతులై “ఇషేత్వా” అను మొదలగు వైదికశబ్దము లనాదులనియు నపౌరుషేయములనియును నమ్ముచున్నారు. పరమార్థ దశయందు వేదములే లేవను జగద్గురు వాక్యము నవలంబ్రోసిన ఛాందసుల నేమనవలయును ? “ధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్ - సోఽయందేవదత్తః” అను వాక్యములంబట్టి నామరూపములచే మాత్రమే మాఱుచున్నవికాని యీలోకవస్తువులన్నియు నాది మధ్యాంతకాలములం దున్నవే.

“నాద్వైతవంతః కర్మాణి విధీయన్తే” అను శ్రుతికి స్వార్థ పరతలేక సకలభూతదయాపరుఁడై లోకోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతికెడుపరమభాగవతున కెంతమాత్రమును విధినిసిద్ధములు లేవు లేవు- పరమభాగవతుని చర్యలన్నియుం జంటిపాపనిచేష్టలవలె మనుష్యులై నవారికందఱికిని ముద్దుముచ్చటయున్నాక మానవు మానవు. “యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగపహీనః-యస్మిన్

బ్రహ్మణి రమతేచిత్తం నందతి నందతి నందత్యేవ-మశాశ్ని కుంభ
 పరిరక్షణధీర్నటీవ, బ్రహ్మవలోకనధియం నజహతియోగీ"అను
 వాక్యములకు స్వార్థపరతలేక సకలభూతదయామయుడైనవాని
 చిత్తమే బ్రహ్మధ్యానపరవశమగుటచేత నట్టిపుణ్యాత్ముని మనో
 వాక్కాయకర్మము లెట్లుండినప్పటికిని లోకులకు మిక్కిలి సంతోష
 కరులేయగునుగాని ద్వేషహేతువులు కావనియును సంసారపు
 జిక్కులలో మెలగుచుండియును నానామతములుగల జనులతో
 న్యనహరించుచుండియును యోగియైనవాడు తనయంతస్సునకుఁగామ
 క్రోధలోభమోహమదమత్సరము లంటనీక కేవల లోకోపకారము
 కొఱకే తనజీవనము గడపునని తాత్పర్యము.

లోకవ్యవహారము

సకలలోకోపకారముగా నేను నాది యనునహంకారమును
 కారములును తనకన్న వేఱుగానున్న జగత్కార్యములను బరికించు
 స్మృతి యున్నంతవఱకు సంసారులు తమనేరములు దైవముపై మోపక
 తమపౌరుషలోపముచేతనే స్వపరహానికృత్యము లొనర్చుచున్నా
 మనియు మఱియు పాపకృత్యములనుండి తమ్ము మఱిలించి తమ
 బ్రతుకులం బరోపకారకముగాఁ గొనసాగించుమని పరమభాగవతుల
 సహవాసము విడువకుండవలసినది. సకలశ్రుతిస్మృతులను నానావిధ
 ద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతనాస్తికాస్తికమతవిశేషములను సమన్వయ
 ముగా సందర్శింపఁజేసినపుడు తేలెడుపర్యవసానఫలము "అస్తిభాతి
 ప్రియమ్-సచ్చిదానందలక్షణమ్"అను బ్రహ్మజ్ఞానహేతువైన సకల
 లోకోపకారకప్రవర్తనమే. దేశకాలపాత్రానుసారము జనులందఱు
 న్గలసిమెలసి పరస్పరప్రేమానురాగములతోనిహసౌఖ్యములుపొందుట
 కొఱకేపరమకారుణికులు సర్వసములు తపోధనులు సర్వజ్ఞులగుమునులు

మానుష దేహధారులై ధర్మాచరణవ్రతదీక్షితులు కామచారులు
సర్వస్వతంత్రులగు సంసారులవలె నటించుచు మునులు మానుష
దేహధారులై సకలశాస్త్రములం జతుర్విధాభినయవిశేషములచే
ననాదికాలమునుండియుం దమతోడిపాటిమనుష్యులకు బోధించుచుం
బరమభాగవతప్రసిద్ధి న్నొందుచున్నారు.

ఋగ్వేదమునందు సూక్తములు (మంత్రములు) అనువాకములు
(మఱలమఱలధారణార్థమై పఠింపవలసినవాక్కులు) మండలములు
(గుంటులు) పర్వములు (తరగతులు) అధ్యాయములు (ప్రత్యేక
మొక్కయంశముంగూర్చిన యుపన్యాసములు) అష్టకములు (గ్రంథ
విభాగములు) కొన్ని సంఖ్యలయొక్క వెరసి మొత్తములు, అనియును
తైత్తిరీయకమందుకండిహాలు- అనువాకములు- ప్రశ్నములు- అష్ట
కములనియును- కాఠకములందు గ్రంథములు- స్థానకములనియుం
గలవు- శతపథబ్రాహ్మణము షష్ఠిపదబ్రాహ్మణమును నూఱునఱు
వదియు సధ్యాయములు కలవి- మఱియును ప్రపాఠకము (నోటివల్ల న
చేయవలసినగ్రంథము) ఆహ్నికము (ఒక్కదినమునఁ జెప్పవలసి
నన్ని వాక్యములు) పర్వము (గ్రంథమునందలి హద్దులు) మొదలగు
నామములుకూడఁ గలవు. కాఁబట్టి కరవిన్యాసమునఁ గలుగుమూఁగ
వ్రాతచేత సమగ్రముగా నభిప్రాయము తెలియఁబడదనియే ప్రాచీను
లందఱును సకలవేదశాస్త్రములు స్వయముగా స్ఫుటముగాఁ దత్త
దర్థబోధకమగున ట్లుదాత్తాది స్వరవిశేషముల వాఙ్మయమొనర్చి
జనులకు విన్పించిరి. కనుకనే శ్రవణమనననిధిధ్యాసప్రచారము తొల్లి
కలిగెనుగాని యీమూఁగవ్రాతలు పుస్తకములు లేనేలేవు. దేవత
లను విగ్రహరూపముల దేవాలయములం దగపర్చినట్లు- కేవల సత్సం
కల్పములకుఁ బ్రతినిధులుగా మేఁకలు మొదలయినజంతువులను యజ్ఞ
వాటములందు బలికావించినవిధమున శబ్దబ్రహ్మమును శ్రావ్యము

చేయఁజాల కల్పబుద్ధులకు మూఁగవ్రాతపుస్తకములం బ్రచురించుచున్నారు. ఈమూఁగవ్రాతలవలన నొకప్పుడు విపరీతబుద్ధులగు స్వార్థపరులు యథేష్టమతానుసారముచేసి కంటికుంచవలసినది తుంటి కుంచుచు మంచికిబదులు కీడ్చొనర్చుచుంటయు న్నలుగుచుండును. నామ రూపములు రెండింటిలో నామము కేవల శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమగు శబ్దము. రూపము కేవల నయనేంద్రియగ్రాహ్యమగు నాకారము. శ్రవణేంద్రియము తనశక్తికొలంది యథార్థమగు ధ్వనిని గ్రహించును గాని లేనిచప్పుడు నివ్వఁబోదుగాని కన్ను చీకటి నాకాశపునల్పు నెండమావులజలప్రవాహతరంగములను మఱి యథార్థముగాలేని దిగంత రేఖను గ్రహనక్షత్రతామండలాద్యాకారవిశేషములను వాస్తవముగాఁ జూచును. కాఁబట్టి శ్రవణేంద్రియము గ్రహింపఁగలిగినంత యథార్థవస్తుతత్వము మఱియేంద్రియమైనను గ్రహింపఁజాలదు. శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యపదార్థము నిశ్చయముగా రూపబ్రహ్మమనిగాని యాకారబ్రహ్మమనిగాని లోకప్రసిద్ధి లేదు. మఱియును వాక్కు సరస్వతీదేవి యనఁబడెనుగాని రూపము సరస్వతీదేవి యనులోకవ్యవహారము లేదు. శ్రుతి యనియును స్మృతి యనియును శ్రవణధర్మ ప్రవృత్తికిని మఱియు స్మృతోధర్మప్రవృత్తికి నవకాశముకలుగుటచేత “ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మంతవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః” అని శ్రుతి విధించెనుగాని “లిఖితవ్య విలోకితవ్యః” అని చెప్పలేదు, “ద్రష్టవ్యః” అనుచో జ్ఞాననేత్రముచేతఁ బరికించుటగాని చర్మచక్షువుచేఁ జూచుట యని యర్థము కాదు. “అశరీరమాత్మా” అనుశ్రుతినిబట్టి బ్రహ్మమును జ్ఞాననేత్రముచేఁ దెలియవలెను. మఱియును శ్రోత్రేంద్రియ మశరీరమగు నాకాశమే కాఁబట్టి శ్రోత్రేంద్రియము తక్కిన యింద్రియములవలె సనిత్యమగు పార్థివము కాదు. కనుకనే శబ్దము నిత్య మనియు నపౌరుషేయ మనియును బ్రహ్మ మనియును జెప్పఁ

బడెను. ఈజగమునం దశరీరాకాశగుణమగు శబ్దమొక్కటియే నిత్యసత్యపదార్థము. తక్కిన స్పర్శరూపరసగంధములు మనోవిభ్రాంతి కృతము లెండమావులవలె మిథ్యలు కాబట్టి శ్రుతియనఁబరఁగిన వైదికశబ్దము నిత్య మపౌరుషేయము బ్రహ్మమనియును సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను. సకలవస్తువుల కాధారమై నిత్యశబ్దగుణముచేతమాత్రమే “శబ్దగుణకమాకాశమ్” అని తెలియఁబడి “ఆత్మనాకాశఃసంభూతః” అని జనుల యాస్తిక్య మభివృద్ధిచేయుటకై ప్రతిపాదించఁబడి యెవ్వరికిం బట్టుపడక కేవలబుద్ధిగోచరమైన యాకాశముకన్న యీ జగమునకు మూలమెద్దియును లేదు.

నా ద బ్ర హ్మ ము

“ఆహతోఽనాహతేశ్చేతి ద్విధానాదోనిగద్యతే ధనమేకాన సుకరం నృణామ్ ఆత్మావివక్షమాణోయంమనః ప్రేరయతేదేనస్థం వహ్ని మాహంతిమాహంతి సజాతఃప్రాణాప్రేరయతి మారుతమ్, పావకః ప్రేరితస్సోఽధక్రమాదూర్ధ్వపథచరన్ నాభిహృత్కంఠ మూర్ధసుప్రాద్యుభవతీసద్వనిఃయాగ్ని సంయోగాత్తేన్నాదోఽభిధీయతే నహంకారం ప్రాణనామానమకారమనలం విదుః చైతన్యం సర్వ భూతానాం నిర్వృతిభోగదాత్మానాం, నాదబ్రహ్మ తదానంద మద్వితీయ ముపాస్మహే; అనాదినిధనం బ్రహ్మశబ్దతత్త్వం యదక్షరమ్, వివర్తతేర్థభావేన ప్రక్రియా జగతోయతు” సకలజగత్కారణమగు నాత్మ పలుకనిచ్చుగించి మనస్సును బ్రేరేపింప మనః మనస్సు జఠరాగ్ని నాయగ్ని ప్రాణవాయువు న్నదలింప నాదము పుట్టెను. సకారము ప్రాణవాయువును దకార మగ్నిని దెలుపును గనుక బ్రాణాగ్నులనుండి నాదము పుట్టెను. “చత్వారిశృంగాస్త్ర యోఽస్యపాదాద్వేశీరే సప్తహస్తాసోఅస్య త్రిధాబద్ధోవృషభోః”

రవీతి మహా దేవోమర్త్యా ఆవివేశ” నిర్గుణమగు పరబ్రహ్మకు
 “తదైక్షత” అనునట్లు పలుక నిచ్చయొదవఁగా నాయుచ్చాశక్తి
 మనస్తత్వమును బ్రేరేప నామనస్సు జతరాగ్నిం బ్రజ్వలింపఁగా
 నాయగ్ని గాలింబుట్టింపఁగా నాప్రాణవాయువు క్రమముగా సూర్య
 ముఖమై నాభిహృదయకంఠముఖములనొరసి మనుష్యులకు వైఖరి
 యనుధ్వనిని బుట్టించెను. ఈనాద మాహాతమనియు ననాహాతమనియు
 రెండు విధములు. యోగులు మునులు మాత్ర మనాహాతనాదమగు
 పరాపశ్యంతమధ్యమాఖ్యల నెసఁగుధ్వనిం గనిపెట్టఁగలరు. ప్రాకృతు
 లగు మనుష్యులు కంఠనాదమునుమాత్రము పరికింపఁగలరు. సమస్త
 భూతములకుం బ్రాణము సకలప్రాణుల కుల్లాసకరము నిత్యసత్య
 ముక్తబుద్ధస్వరూపమగు నీనాదబ్రహ్మమే యీసమస్తజగమును
 మఱియు సర్వజగత్కారణము నగుచున్నదని పరమయోగుల
 సిద్ధాంతము.

నామము- ఆఖ్యాతము- ఉపసర్గ- నిపాతములను నాల్గువిధము
 లయినపదములు నాల్గుకొమ్ములు- భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములు
 మూఁడును పాదములు- అనాహాతము- ఆహాతము అను రెండు
 విధములయిన కార్యకారణరూపములై యనిత్యములగు వర్ణాత్మక
 ధ్వనియును కేవల శబ్దాత్మకనిత్యధ్వనియు ననురెండుతలలు- ఏడు
 విభక్తులను నేడుచేతులుంగలిగి- ఉరము కంఠము శిరస్సు లను
 మూఁడుస్థానముల నట్టఁబడి భక్తాభీష్టసంపదలను వర్షించుచు మర్త్యుల
 నావేశించి స్ఫోటాఖ్యమై నిత్యమై నిరవయవమైన శబ్దబ్రహ్మము
 యొక్క తేజస్సు స్వయంప్రకాశమానమై యలరుచున్నది. కాఁబట్టి
 శబ్దబ్రహ్మము కకారాదిహల్లులతోఁగాని అకారము మొదలగు నచ్చు
 లతోఁగాని వ్రాతమూలమునఁగాని మఱెట్టిగుఱుతులతోఁగాని మఱెట్టి
 మనోవాక్కాయ కర్మములతోఁగాని వెల్లడింప నశక్యమైనప్పటికి

మునులు లోకోపకారమునకై యతీంద్రియశబ్దబ్రహ్మమును దేవునకు విగ్రహమునల్పించినట్లు నాదబ్రహ్మమునకు వేదమనువిగ్రహమును గల్పించిరి. శాఖాగ్రచంద్రన్యాయముగాఁ జంద్రుఁ డగపడినపిమ్మటనే శాఖనుబట్టి చంద్రుని జూచితి యాశాఖ మఱి నిష్ప్రయోజన ముపేక్షణీయము ననావశ్యకము వ్యర్థము మఱి యున్నప్పటికి లేని వస్తువుతీరున నయిపోవునట్లు మఱి చదువునేర్చు సిద్ధించినమీఁద ఓనమాల గుణితముల సభ్యాసము బొత్తిగామానుకొన్నట్లు లోకోపకారకసత్ప్రవర్తనము కొనసాగినకొలందిని నాదబ్రహ్మముయొక్క బొమ్మలుగాఁజేయఁబడిన వేదవేదాంగముల యక్కఱ పరమభాగ వతులకు మిద్దెయెక్కినవారికి మఱి నిచ్చెనతోఁ బనిలేనట్లు పుక్కిటి పురాణముల వేదవేదాంగశబ్దజాలముతో నవసరములేదు.

త రు ణో పా య ము

“నాలుగుకొమ్ములు మూఁడుకాళ్ళు రెండుతలలు ఏడుచేతులు గలిగి మూఁడుతెఱఁగులం గట్టఁబడిన మహాదేవుఁడని పేర్కొనఁబడిన యెద్దు మానిసులపా లయినది” అట్టి యెద్దుగ్ని యని పూర్వ మీమాంసకుఁడును శబ్దమని వైయాకరణుఁడును బ్రతిపాదించిరి. శృంగపాదశీర్ష హస్తవృషభశబ్దముల యథేష్టార్థములు చెప్పుటయును జడములగు నగ్నిశబ్దములం జీవజంతువుగాఁ బ్రతిపాదించుటయును కవి గాని భ్రాంతుడుఁ గాని చేసినకల్పనముగాని వాస్తవ మగునా? అశరీరాత్మకు బొమ్మకట్టి యుపాసనాసౌలభ్యముకొఱకై లోకోపకారపరాయణులు సర్వభూతదయాపరులై పరస్పరప్రేమాను రాగములతో మనుష్యు లన్యోన్యసౌఖ్యకారులై బ్రతుకుటకై స్వర్గ నరకాద్యార్థ్యలోకములను బ్రాహ్మణక్షత్రియాదిజాతులును బ్రహ్మ చర్యాద్యాశ్రమధర్మములను వివరించు వేదవేదాంగచోదితకర్మా

చారశిష్టసంప్రదాయవిశేషముల గల్పించినారని బాహుముగాఁ
 జాటిచెప్పకతీఱదుకదా ? కాఁబట్టి స్వార్థపరతమాని కేనల లోకోప
 కారముకొఱకై మాత్రమే బ్రతికెడుసజ్జనులపలుకులే వేదములు మఱి
 వారలనడువడియే వేదచోదితధర్మమని సిద్ధాంతీకరింపకతీఱదు.
 తాననుభవించిన శబ్దస్పర్శరూపరసగంధము లాత్మైక వేద్యములేగాని
 చతుర్విధాభినయములచేత నెఱుఁగనను వాస్తవముగానున్నతీరునఁ దా
 విన్నధ్వని తాఁ గన్నరూపము తనకుఁ దాఁకినగాలి తాఁ దిన్నచవి
 తా మూర్కొనినతావిం బరులకుఁ దెల్పు నెవరికిం దరముగాక
 పోయినను శాఖాగ్రచంద్రవత్తుగాఁ బ్రత్యక్షాదిప్రమాణములచే వస్తు
 తత్వము న్గొంతవఱకు సూచింపవచ్చునని తెలిసిన సర్వజ్ఞులగుమునులు
 పామరబోధకై వేదశాస్త్రములఁబన్ని వానివలన జనులకుఁ గ్రమక్రమ
 ముగా నోనమాల గుణింత మభ్యసింపఁజేసి బాలురకు వాచకము
 పట్టించు బడిపంతుళ్ళవలె ననాదికాలమునుండియును మునికవిఋష్యా
 చారపండితనామములతో బాలురకు వస్తుతత్వజ్ఞానాభివృద్ధికై దేశ
 కాలపాత్రానుసారముగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములం బ్రకటించు
 చున్నారు. ఆయభినయములే వేదవేదాంగాదిగ్రంథరూపకవాఙ్మయ
 మును దేవాలయాదిదివ్యక్షేత్రములు వివిధయజ్ఞములు సమస్తశౌత
 స్మార్తకర్మములు సకలచేష్టలును నానాజాతిమతాచారములు వివిధ
 శిల్పములు మంత్రతంత్రయంత్రములు మఱియు జగమందలి మనుష్యు
 లందున్న నామరూపవిశేషములన్నియును, అన్నియును ఈలోకము
 లోని నానాపదార్థములు జడములు చేతనము జంగమస్థావరప్రాణులు
 నానావిధకులములు జాతులు కర్మము లాచారములు చేష్టలు వేయేల
 మనోవాక్కాయకర్మములు సశరీరాశరీరపదార్థములన్నియు ననాదిగా
 స్థూలసూక్ష్మవ్యక్తావ్యక్తదశలతో నానావిధములసృష్టిస్థితిసాశములుం
 బ్రతిక్షణము మాఱుచున్నవి. జను లన్యోన్యద్వేషములతోఁ బర

స్ఫరముహానిచేసికొనుట యధికముగా నెల్లడించుకాలము కలికాలము. జనులు పరస్పరానురాగముతో సంతృప్తాంతరంగులుగానున్న సమయము కృతయుగము. స్వభావముగా ఋతువులు మాటుచున్న విధమున నొకొక్కసమయమునందు జనుల యాచారవ్యవహారము లొకొక్కతీరుగా నుండును. కృతయుగము సకలజనాన్యోన్యప్రేమానురాగసంతోషములకుం బంట కాలము. కలియుగము జనులకుం బరస్పర ద్వేషమునొదవించు గొడ్డుకాలము. సామదానోపాయములకంటె నిహపరతరణోపాయములు మఱి లేవు. మునుపులేనివస్తువు క్రొత్తగా నిపుడు కలుగుట కుండేటికొమ్మువలె నసంభవము. అత్యంతాభావపదార్థముకాలత్రయమందు నత్యంతాభావమే. వాస్తవమగు ప్రతివస్తువునొక సహజపద్ధతి ననుసరించి యనుక్షణము నానారూపముల మాటుచుండును. చెవిచేతమాత్రము గ్రహింపదగినధ్వని ప్రతిక్షణ మెట్లు మాటుచున్నను నయనేంద్రియగ్రాహ్య మెన్నఁడు గాకుంట సహజ వాస్తవపద్ధతి.

కా ల్ప ని క జ గ త్తు

సహజపద్ధతికి వ్యతిరేకముగా నెట్టివిద్వాంసుఁడు నడువనేరఁడు. చెవితో రూపమును మఱియుం గంటితో శబ్దమును బరికింప నెవరికిం దరముకానట్లు పంచేంద్రియబద్ధులైన ప్రాకృతమానవు లతేంద్రియ ద్రవ్యలు భగవంతులగు గౌతమవ్యాసాదిమహర్షులు లోకోపకారార్థమై శాఖాచంద్రన్యాయముగా బోధించిన వేదశాస్త్రములయభిప్రాయమును వ్రాతపుస్తకముల మూఁగసంజ్ఞలచేతను మఱియును స్వార్థపరులై యింద్రియవివశులై యల్పజ్ఞులై తామున్నస్థితి మఱుఁగువెట్టి కూటికొఱకు దంభవేషములతో భూసురులము శ్రోత్రియులము దేవుఁడు మా కగపడుచున్నాఁడు మేము చదివినవియే వేదములు మేము

బోధించినవే శాస్త్రము లివిగో యీపుస్తకము లీవ్రాత లీగ్రంథము
 బ్రహ్మవిరచితములు బ్రహ్మముఖమునుండి మేముమాత్ర మూడిపడి
 నాము. మేము వేదశాస్త్రపుస్తకములు తిరుగవై చుచు ముక్కుమూసి
 కొని యేమేమో మంత్రతంత్రములం బనిగొనియుందుము. మేము
 నీటం బ్రత్యహము న్ముమ్మాఱు మునిగెద మితరుల స్పృశించము.
 మాదిమడినీరు మాదిమడియగ్ని మాదిమడిగాలి మేముమిక్కి లిపవిత్రు
 లము. మామంత్రమహిమచే లోకము తలక్రిందు చేయఁగలము.
 మీకాఁకలిబాధ లేకుండఁ జేసెదము. మీయింటిలోని తినుబడిపదా
 ర్థము మాయింట నుంచివేయుఁడు. మేము పీఠాధికారులము మేము
 యతులము మిమ్ములను మేము దీక్షింతుము. మాయాశీర్వాదమున
 కభీష్టసిద్ధియగును మేము పుణ్యాత్ములము శ్రోత్రయులము శిష్టాచార
 పరులము. మాకులము పవిత్రము మాశరీరము పవిత్రము మాజన్మము
 పవిత్రము మావంట పవిత్రము మాకుండ పవిత్రము మాయూపిరి పవి
 త్రము. మే మాడుమాట మే మొనర్చుకర్మము మా నడువడియంత
 యును వేదచోదితధర్మమే” యని కనులు మిటకరించుచు నానావికా
 రములుగా జుట్లు బొట్లు కట్లు దాల్చి యాగములమిషతో వామా
 చారమునెపమున మద్యమాంసాశనులై పశువులం జంపుచుం బామ
 రుల బెదరించి ప్రయోగవేత్తలమనియు భూతవైద్యులమనియు తామొ
 నర్చు సకలకర్మములు వేదప్రోక్తములని సొరకాయలునఱకుచు వంచ
 కులై దంభవేషములతో నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమాసించి స్వకుటుంబ
 పోషణముకై తంటాలుపడు దుర్జనులతో నిండినకాలము కలియుగము.
 తాముసల్పినమంచి నేడు పెట్టెలలోఁ బెట్టి యెవ్వరికై న నెఱుఁగనట్లు
 తాళముబిగించి మఱియను దమచేసినచెడుగునేరములకై బహిరంగ
 ముగా నేడ్చుచు తమయపరాధము లందఱియెదుట నొప్పుకొనుచు
 స్వార్థపరతలేక సామధానములను రెండుపాయములచేతమాత్రమే

పరుల కుపకార మొనర్చి యొరులనుఖపెట్టి తామునుఖపడుచు స్ఫటిక
మణివలె స్వచ్ఛమైన తమయంతరంగమును సర్వజనులకు న్వెల్లడి
యొనర్చుచు మూఢుల మింద్రియవివశులము కించిజ్జులము మావలన
నగుచున్న లోకోపకారకములగు మంచిపనులకు జగత్కారణమై
సర్వశక్తియై భక్తవత్సలుడైన దేవుడే మూలము మాచేయుచెడ్డ
పనులకు మాదుష్టచిత్తమే కారణమని చాటుచు నిష్కపటులై సర్వ
భూతదయాపరులైన పరమభాగవతులు లోకమున మెండుకొన్న
కాలమే కృతయుగము. కృతయుగమున లోకోపకారకవేదచోదిత
ధర్మము కేవలము జనులనడువడియండుమాత్రమే కలదుగాని వ్రాతల
లోను బుస్తకములలోను వాఙ్మయములో నెంతమాత్రమును లేదు
లేదు. కలియుగమునందు లోకోపకారమగు వేదచోదితధర్మము
పుస్తకములలోను వ్రాతలలోను వాఙ్మయమందునుమాత్రమే కలదు
గాని జనులప్రవర్తనమం దెంతమాత్రము న్లేదు లేదు. కాబట్టి జను
లకు భూతదయను స్వార్థత్యాగమును బరస్పరప్రేమానురాగములను
బుట్టింపనేరక లోకవంచనోపాయకముగామాత్రమే యున్న పుస్తక
ములు వ్రాతలు యథార్థముగా మునిదృష్టములు మునిప్రోక్తము
లయిన వేదశాస్త్రము లెంతమాత్రము న్లావు కావు- స్వార్థపరతను
మోసమును జనులకుం బరస్పరద్వేషకారణమతములను భూతహిం
సను బ్రతిపాదించుశబ్దములనువెల్లడించుగ్రంథములు వ్రాతలు పుస్తక
ములు హింసాకరము హత్య కేర్పడినయాయుధవిశేషములఁ గేవల
దుర్జనకల్పితములని సిద్ధాంతీకరింపకతీటదు తీటదు.

“బ్రతుకు ప్రియంబగుఁ బ్రతిమనుష్యునకు బ్రతుకుకంటెఁ
బ్రియంబు పరువు శూరునకు” శూరుఁ డనఁగాఁ దనశరీరకష్టము
తెట్లున్నప్పటికి సకలలోకోపకారకమగు మర్యాదనొక్కింతయు నతిక్ర
మించకున్నసజ్జనుఁడు. తా నొనర్చుచున్న సకలలోకోపకారకమహా

సద్ధర్మవర్తనస్వరూపమైన మర్యాదకు భంగమొదవినపుడు మఱి బ్రతుక నొల్లని దృఢవ్రతుడే శూరుడనందగువాడు. అనాదిగా గృత యుగమునుండి కలియుగము ముదిరిన కాలమునకుఁ గ్రమక్రమముగా మందబుద్ధులనోళ్ళ బొత్తిగా నపస్వరమై “సర్వతోఽపరాధాత్” అను నట్లు విపరీతార్థకప్రాకృతాపరిశుద్ధశ్రోత్రియమ్మన్యుల హీనకంఠముల వెలువడి మ్లేచ్ఛితములై భ్రష్టమైన వేదశబ్దములు కృత్రిమములవలె నతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషు లుపదేశించిన యపౌరుషేయనిత్యవేదశబ్దములు కానేరవని ముమ్మాటికి న్నొక్కివక్కాణింపవచ్చును. ఉదాత్తాదిస్వరూపకషడ్జాతిస్వరజ్ఞానహీనులు “శ్రుతిర్మాతా లయఃపితా” అనునట్లు తలదండ్రుల శుద్ధిలేని యరసికులు పశుమారణదారుణ కర్ములు స్వార్థైకతత్పరులగు ధూర్తులపల్కులన్నాని వ్రాతలన్నాని యపౌరుషేయ నిత్యశ్రుతివాఙ్మయము వెలువడునేని ‘వింధ్యప్లవేత్సాగరే’ నీట గుండ్లు ముణుంగుబెండ్లు తేలును. కాఁబట్టి యిపుడు పరింపఁబడు నవిగాని వ్రాయఁబడినవిగాని చేయఁబడినవిగాని వైదిక శబ్దములును గావు వేదాక్షరములు న్నావు మఱియు న్నేదచోదితకర్మములు న్నావు కావు- ఇప్పటిశ్రోత్రియమ్మన్యులు ప్రచురించు వేదవేదాంగము లతీంద్రియద్రష్టలగు మును లుపదేశించిన యపౌరుషేయనిత్యవాఙ్మయము కానేకాదు- మఱొకవేళ ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదవేదాంగముల పోలికగా నెండమావులనీటివలె భ్రాంతమతికల్పితములయినప్పటికీ వేదవేదాంగముల కీలోకవ్యవహారము సంబంధ మెంతమాత్రము న్లేదు. వేదవేదాంగములు కేవల పరమార్థబోధకములుగా “ఏకః శబ్దః సుష్టు విజ్ఞాతః సాధుసంప్రచుక్తః స్వర్గేలోకేకామధుక్ భవతి” అనుట చేతను శ్రుతిప్రకారము స్వరోచ్ఛారణమొనర్చుట బ్రహ్మకై నందరముకాదనుటచేతను సుంతయు నీమాయవేదవేదాంగములతో నిప్పటిజనుల కవసరములేదు లేదు. “తక్రామ్” అనుచోఁ బ్లుతస్వర

మఁట కాకికూఠలోఁ బ్లుతస్వరము సరిపోలునఁట. ఒక్కమాత్ర
 యుచ్చరించుకాలమెంతో రెండుమాత్ర లుచ్చరించుకాలమెంతో మఱి
 యారెండుమాత్రలఁ యుచ్చారణావకాశము విరామరూపమగు లయ
 యెట్టిదో మూఁడుమాత్రల బ్లుతస్వర మెట్లుంటునో గతానుగతికులై
 తమలోఁదాము మేల్బ్రళి యనుకొనుచుందమ ప్రవచనమే సరియైనదని
 యొండొరు న్మెచ్చుకొను “సంగీతమునకు నేను సౌందర్యమునకు
 మాయప్ప లొట్టియ” యని విఱ్ఱవీఁగు గార్దభమువలెఁ లోకులలోఁ
 దమజాతిశ్రేష్ఠత మ్మెచ్చుకొనుచుఁ దమతో సరిపడనిమనుష్యులు బహి
 స్కృతులు పాపండులు మ్మేచ్చులు సంకరులు జాతిభ్రష్టులను తుంటరి
 శ్రోత్రియమ్మన్యుల నేమనవలయును? ఆకాశమునకు ముక్కోణములు
 శబ్దమునకు వ్రాలు వాస్తవము లగునా? పరమార్థమును మనుష్యులు
 సంపాదించుకొనుటకై తగినసాధనములగు వేదవేదాంగముల కనాదిగా
 నతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషులు ధ్వని-వ్రాఁత మొదలగుసంజ్ఞలు మనో
 వాక్యా-యకర్మములచే సంసారము న్దరించుటకై నానావిధశబ్దవిశేష
 ములు లిప్తులు మఱియుం బంచేంద్రియగ్రాహ్యములగు నానావిధసంజ్ఞా
 రూపములును సకలజనోపకారపరాయణులై దేశకాలపాత్రాను
 సారము వివిధపద్ధతుల నేర్పర్చిరి. వేదవేదాంగములను లోకవ్యవహార
 మునకు సాధ్యమయినంతమట్టు కుపయోగించురీతిం గేవల ధ్వన్యాత్మక
 మగు శ్రుతిస్వరజాతిగ్రామమూర్చ్ఛనావిశేషములను పఠించుటకొఱకును
 కకారాదిహల్లుల నకారాద్యచ్చులను గలపదవాక్యములను నానావిధ
 లిపివిశేషములను శరీరావయవాచాలనాభినయకర్మవిశేషములను నానా
 విధకార్యసాధకయంత్రతంత్రవిశేషములను దేశకాలపాత్రానుసార
 ముగాఁ జతుర్విధాభినయము లుపదేశించిరి.

అప్రవాళ్యప్రమాణస్థితి

కొందఱుమనుష్యు లన్యోన్యముం దమయాహః దెల్పుకొను ధ్వనులుగాని శరీరావయవచాలనసంజ్ఞావిశేషములుగాని మతేచేష్ట లయినఁగాని శబ్దమూలముగాఁగాని వ్రాతమూలముగాఁగాని మతే సంజ్ఞలచేతనై నఁగాని మునీశ్వరులుకూడ సర్వజనవేద్యములుగాఁ గావింప నసాధ్యములయి యున్నవి. పరాపశ్యంతీమధ్యమము లను నాదశబ్దవిశేషములు యోగిమాత్రైక వేద్యములు. మనుష్యులు తమలోఁదా మన్యోన్యోహలం దెల్పుకొనుటకై తమకంతస్వరూపక వైఖరీనామకశబ్దముమాత్రమే తఱుచుగా మఱియు హస్తాద్యవయవ సంతాడనాదిశబ్ద మరుదుగాను స్వరవ్యంజన లిపివిశేషములతోఁ దఱుచుగాను మఱి యాంగికాహార్యసాత్వికాభినయములచే నరుదుగా దేశకాలపాత్రానుసారముగానుపయోగించుకొనుచున్నారు. కేవల పర మార్థసంపాదనైకసాధనములగు వేదవేదాంగములుమాత్రమే యుపయోగించునపుడు మున్ముపదిష్టపద్ధతు లుపయోగించుకొనకతీరుదు. కాని యీలోకవ్యవహారమునకు జనులన్యోన్యము తెలిసికొనఁదగిన శబ్దము లిపిమొదలగు చతుర్విధాభినయవిశేషములు దేశకాలపాత్రోచితముగా సకలజనరంజకము యథేష్టముగా నుపయోగించుకొనక తీరుదు. వేదవేదాంగములు కేవల పరమార్థసంపాదనైకసాధనములు గనుక జనులు మును లేర్పర్చినపద్ధతులప్రకారము వేదములు పఠించుటయందును మఱియును వేదచోదితశ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుటయందు నడువకతీరుదు. సర్వభూతదయాపరుఁడును స్వార్థ త్యాగియు సర్వలోకోపకారవ్రతదీక్షితుఁడు నగుపరమభాగవతుఁడు మాత్రమే వేదములు పఠించుటకుఁగాని శ్రౌతకర్మములాచరించుటకుఁ గాని యధికారి కాఁగలఁడు. పునాది దిట్టములేక గోడ నిలువనట్లు

స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారకముగాఁ బ్రవర్తింపఁజాలని కామక్రోధచోభమోహమదమత్సరగ్రస్తుఁడగు ధూర్జచేయు వేద పాఠము శ్రౌతకర్మ కూలి ధ్వంసములగుటకుదోడు లోకహానింగూడఁ జేయకమానవు మానవు. అనాదికాలమునుండియు నిదివఱకు మూఁడు లోకములలో గడించిచూడఁగా నాప్తవాక్య ప్రమాణముచేత మాత్రమే పేర్కొనఁదగిన పరమభాగవతులు పదునాల్గురు తేలిరి. అనఁగా దేహాధారులలో స్వార్థపరతలేక కేవలలోకోపకారముకొఱకు మాత్రమే బ్రతుకుజీవులసంఖ్య పరార్థసంఖ్యలోఁ బరార్థసంఖ్యాకాంశ మని యూహించకతీఱదు. సద్బోధ చేయఁగాఁజేయఁగాఁ గొందఱైనం దరించరా యని పరమకారుణికులైన మునులు వేదవేదాంగము లనాదిగా స్థూలసూక్ష్మకారణదేహాధారుల కనాదికాలమునుండి దేశ కాలపాత్రానుసారము బోధింపుచు రాఁగా నిప్పటికి వామదేవాదులు బ్రాహ్మణులలో జనకాదులు క్షత్రియులలో విదురాదులు వైశ్య శూద్రులలో ధర్మవ్యాధాదులు మ్లేచ్ఛులలో హనుమదాదులు మృగములలో శుకోలూకాదులు పక్షులలో నజగరాదులు సరీసృపము లలో మిక్కిలి పరిమితసంఖ్యాకు లాప్తవాక్యప్రమాణైకవేద్యు లయిరి. అశరీరులు మునులు బోధైకస్వరూపులు సూర్యాదిగ్రహ ములు నక్షత్రాదిఖగోళములు సముద్రపర్వతనానాజడచేతనాత్మక మగు భూగోళము మఱి యింద్రియగ్రాహ్యమగు సమస్తజగమును గ్రమక్రమముగాఁ బ్రళయకాలమున నాకాశమునఁ బరమాణురూప ముగా లయముచెందుచు భగవత్సంకల్పమున మొదట వాయురూపము గాను బిదప నగ్నిరూపముగా నవల జలస్వరూపముగాను దుట్టతుదకు భూమిగాను బొడచూపుచుండును. శబ్దబ్రహ్మ మాకాశమను నుపాధితో సచ్చిదానందలక్షణమై శాశ్వతమై యున్నది. ఆకాశము నకుఁగాని యాయాకాశోపాధితోనున్న చైతన్యస్వరూపకమగు నాద

బ్రహ్మమునకుఁగాని యుత్పత్తిస్థితి నాశము లేన్నఁడును లేవు. చైతన్య త్మకమగునాదబ్రహ్మమే యీ సర్వజగత్కార్యములకు న్మూలకారణము నాదబ్రహ్మమే యీ జగద్రూపముగా నాకాశోపాధియం దద్దమందు కొండవలెఁ బ్రతిబింబించుచున్నది.

వ్య క్తా వ్య క్త జ గ త్సృష్టి

అద్దము కొండయొక్క వాస్తవస్థితి నగపర్చలేకున్నప్పటి కాకొండ యనువస్తువొకటి యున్నట్లు సూచనచేయఁగలిగినట్లు మనోరూపకమగు నాకాశము తనయందు జగద్రూపముగాఁ బ్రతి బింబించుచున్న చైతన్యత్మకమగు నాదబ్రహ్మ మనువస్తువొకటి సచ్చిదానందలక్షణమై యున్న దని మాత్రము సూచించుచున్నది. ఆనాదబ్రహ్మమే చైతన్యరూపమై పంచభూతములందు నెఱ్ఱగఁ గాలించినయినుపగుండునం దగ్నివలె సంతట నాకాశమునందు సూక్ష్మావ్యక్తనిత్యకారణరూపముగాను మఱియును వాయుగ్నిజల పృథ్వీలందు స్థూలవ్యక్తనిత్యకార్యరూపముగాను వ్యాపించియున్న “అతతివ్యాప్నోతీత్యాత్మా” అంతటను వ్యాపించుటచేత నాత్మ యని సంజ్ఞతో నున్నది. వాయుగ్నిజలపృథివీ పరమాణువుల పరస్పర సంయోగవిశేషముచేత నీజగత్సృష్టిస్థితులును మఱియాపరమాణువుల పరస్పరవియోగవిశేషముచేత నాకాశమందు నానావిధప్రళయ స్వరూపకనాశమును బొందుచున్నది. వాయు వగ్నిగా నగ్ని జలముగా జలము భూమిగా నేర్పడుచున్నకొలఁది చైతన్యత్మకనాదబ్రహ్మము సత్త్వరజస్తమములను మూఁడుగుణములచే నానావిధముగా మాఱు చున్న వాయుగ్నిజలపృథివ్యాత్మకశరీరములందుఁ గదలాడుచున్న జలమందలి సూర్యబింబమువలెఁ జలించుచున్న ట్లగపడుచున్నది. వాయు వగ్నిగా నగ్ని జలముగా జలము పృథివిగా మాఱుచున్న

కొలఁది చైతన్యము త్రిగుణాత్మకభూతోపాధుల పుంస్త్రీనపుంలింగ విశేషాకారములతో మాయోపాధియనఁబడిన పంచభూత పరస్పర సంయోగవియోగవిశేషములందుఁ బ్రతిబింబించుచున్నది. చైతన్యాత్మకమగు నాదబ్రహ్మమే శివుఁడు. త్రిగుణాత్మకమగు మాయాస్వరూపకాకాశమే శక్తి కాఁబట్టియే “శివశక్త్యాత్మకం జగత్” అని ప్రతిపాదించఁబడెను. సూర్యకిరణముచేతఁ దప్తమగుచున్న నీటిబొట్టునందును మఱి యింటికొప్పుదొలకనుండి నట్టింటఁజొచ్చిన సూర్యకిరణ మందు ననేకాణువులు చలించురీతిని పంచభూతాత్మక మగుభూమి జలమునుండి పొడచూపినతోడనే త్రిగుణమయపాంచ భౌతికశరీరములతో పుంసపుంస్త్రీలింగవిశేషాకారములతో మిగుల సూక్ష్మములయినక్రియ లొదవి నానారూపముల జననస్థితినాశము లందుచుండును. శివశక్తులిరువు రుత్పత్తిస్థితినాశములులేని జగత్కారణములు. శివశక్తిసంజ్ఞ కాత్మాకాశాన్యన్యసంపర్కము ననీపంచ భూతాత్మకజగత్సృష్టిస్థితినాశము లగుచుండును. జలము భూమిగా మారుచున్న కొలఁదిం బంచభూతాత్మకశరీరోపాధివిశేషములన్నియును నానావిధజంగమస్థావరాత్మక జంతుజాలముగా నుద్భవస్థితినాశము లందుచున్నవి. త్రిగుణాత్మక పాంచభౌతిక శరీరములన్నియును పుట్టుటకుం బెరుఁగుటకును మఱియుం దనయందే లీనమగుటకు చైతన్యాత్మకశివశక్తులే మూలకారణము. ఆత్మాకాశములస్వరూపులగు శివశక్తులకు నిక్కముగా నగ్నికి న్నేడికి వస్తుభేదములేనట్లు “గుణగుణినోః శక్తిశక్తిమతోరభేదాత్” అనునట్లు భేద మెంతమాత్రమును లేనేలేదు. ఉపాసనాసౌలభ్యమునకై యీజగత్తునకు నారాయణుఁడు భిన్నుఁడనిమాత్రమే చెప్పఁబడెనుగాని “ఆత్మైవేదగ్ంసర్వమ్” అనుతీరున శివశక్త్యాత్మకమగు నాదబ్రహ్మమే యీసమస్తజగత్తును సిద్ధాంతమే సర్వమునిసమ్మతము. జలము భూమిగా మారుచున్న కొలఁదిం బాంచభౌతికత్రిగుణమయోపాధులతో పుంసపుంస్త్రీ

విశేషాకారములతో నెనుబదినాలుగులక్షలజీవరాసులు భూతత్వమును
 బట్టి స్వకర్మానుసారముగా కీటపక్షిమృగమనుష్యాదినానాజంతువులై
 భూగోళమునందు కొన్నిచోట్ల స్త్రీపుంసపుంరూపములతోఁ బెరిగిన
 కొలందిం బరస్పరసంపర్కసంయోగవిశేషముచేత మట్టిచెట్టునుండి
 దిగినయూడలు చెట్లుగాఁ బరిణమించుచు శతయోజనపరిమితమగు
 నడవియంతయును వటవృక్షమయము కావించునట్లు మొట్టమొదట
 నెనరిమట్టుకువారు స్వతంత్రము సహజముగా వేటువేటుగాఁ గ్రిమి
 రూపములనుండి మనుష్యాకారములఁ బరిణమించిన స్త్రీలు
 పురుషులుం బరస్పరసంయోగముచేత మట్టిచెట్టుడించినయూడలు
 మట్టిచెట్లయి తాము తిరిగి చెట్లుగాఁ బరిణమించఁదగిన యూడలం
 బెట్టుచందమున శివశక్తులు వేటువేటుగానుండియు పరస్పరసంపర్క
 మహిమముచే జగమునుబన్నరీతిని మొట్టమొదట వేటువేటుగ
 భూమిపై స్త్రీపుండేహవిశేషములతో యశావనమునకుఁ బెరిగిన
 స్త్రీలుం బురుషు లన్యోన్యసంయోగముచేతఁ దమతమజాతుల
 నిన్వస్తరింపించుచుండిరి శివశక్తు లుభయు లనాదులయినవిధముగా
 స్త్రీపురుషాకృతుల నొప్పారు నెనుబదినాలుగులక్షలజంతుకోట్లనాదులే-
 జంగమస్థావరాత్మకజీవులలో సగముసంఖ్య స్థావరజీవజాతులు తక్కిన
 సంఖ్య కీటపక్షిపశుమనుష్యజీవజాతులును- జలము భూమిగా మొట్ట
 మొదట నెపుడు పరిణమించెనో యపుడే యీయెనుబదినాలుగులక్షలజీవ
 రాసులును భూమిలో సూర్యకిరణమంచుత్రసరేణువులవలె మిలమిల
 నాడుచుం గ్రిమిరూపముల స్త్రీపురుషవిశేషాకారములతోఁ బాంచ
 భౌతికోపాధినాశ్రయించి త్రిగుణవిశిష్టములై స్వభావముగాఁబుట్టి
 బాల్యమునఁ గ్రీడించుచు యశావనమునం బరస్పరసంయోగవిశేష
 ముచేఁ బిల్లలం గని పెంచుచుం బరస్పరప్రేమానురాగవిశేషములతోఁ
 గాలముం బుచ్చుచుంట సహజము కాఁబట్టి ఉపాసనాసౌలభ్యమునకై

యాత్మాకాశశివశక్తులకు భేదముచెప్పఁబడినట్లు బీజవృక్షములకును మఱిచెట్లు మఱియూడకు భేదము చూపింపఁబడినతీరుగా స్త్రీపుం నపుంవిశేషాత్మకవీరభేదము లగపర్చఁబడినవి.

ఆఁడుప్రాణమునకు మగప్రాణమునకు భేదములేని తెఱగున స్త్రీవ్యక్తికిం బురుషవ్యక్తికి మఱిచెట్లునకు మఱియూడకువలెఁ జెప్పఁబడెను. దేహస్మృతియే యీనానాత్మకజగద్వస్తువిశేషభేదజ్ఞానమునకు మూలము. మఱియు దేహవిస్మృతియే యద్వైతజ్ఞానమునకుం గారణము. సముద్రతరంగప్రవృత్తినివృత్తులవలె నీదేహస్మృతి స్మృతులవశమున జగత్సృష్టిస్థితిలయాద్యంతములు లేకకర్మానుసారముగా జీవితోట్లచే ననుభవింపఁబడుచున్నవి. సృష్టిస్థితినాశము లన్యోన్య కారణములుం బరస్పరస్వరూపభేదములు కావునస్మృతిచేతదుఃఖమయ సంసారమును విస్మృతిచేత నానందమయమోక్షమును జీవుఁ డనుభవించుచున్నాఁడు. ఈస్మృతివిస్మృతులు రాత్రిందినములవలె నన్యోన్య శ్రయము లాదిమధ్యాంతరహితములై సంసారచక్రమున జీవునిం బరిభ్రమింపఁజేయుచుండును కాఁబట్టి జీవునకు స్మృతిరూపకబంధముగాని విస్మృతిరూపకమోక్షముగాని నిత్యములు కావు- శివశక్తులుభయులు తప్ప శివశక్తి పరస్పరసంపర్కవశమునఁ గలిగినస్మృతి విస్మృత్యాత్మకత్రిగుణమయులగు జీవులకు సుఖదుఃఖాత్మకానిత్యస్మృతి విస్మృతిరూపకబంధమోక్షాత్మక సంసారానుభవము క్లేశమువలె నాశివశక్తుల కటాక్షముచేఁగాని తప్పదు తప్పదు- “ఇతిమతిరుప కల్పితావితృష్ణాభగవతిసాత్వతపుంగవేవిభూమ్ని” ఇట్లు సచ్చిదానంద లక్షణశివశక్త్యాత్మకపరబ్రహ్మమునం దుద్భవస్థితినాశకారణ త్రిగుణాత్మికబుద్ధిలీల కల్పించఁబడెను- అను భాగవతోక్తిచొప్పునఁ బాంచ భౌతికపదార్థమయ జగదుద్భవస్థితినాశస్వరూప ప్రవృత్తినివృత్తులు భగవత్సంకల్పమాత్రమూలములని సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను. సూదంటు

రాయి సూదులవలె స్త్రీవ్యక్తి పురుషవ్యక్తులు పరస్పరసమాకర్షణములొనర్చుకొనుట సహజగుణము. మఱియును యశావనముననున్న స్త్రీపురుషుల యన్యోన్యసంసర్గమున స్త్రీవ్యక్తి గర్భముధరించి శుక్లాధిక్యమునఁ బురుషునియొక్క యాధిక్యమున స్త్రీశిశువును నియతము నేజాతిజంతు వాజాతిశరీరమును మఱిపింజ మఱి మొక్కనువలె స్వభావముగ మొలపించును. బీజము సూక్ష్మదశ చ్ఛేద్య స్థూలదశ యయినట్లు శుక్ల శోణితాత్మక బీజము సూక్ష్మశరీరము పంచభూత సమ్మేళనవిశేషడోహదముచే స్థూలశరీరముగాఁ జెరిగి పెరిగి క్రమక్రమముగా వార్ధకదశను బాటవము తగ్గి క్షీణించి పంచభూతములలో లయమగును. చైతన్యాత్మకమై కేవలాకాశోపాధికమగు జీవాత్మ కుటుసములువిడుచుచుండు పామువలె నానాశరీరములెడయుచు స్వకర్మానుసారముగఁ దిర్యగ్మనుష్యదేవతాశరీరోపాధులందాల్పుచు స్వర్గనరకాది నానాలోకసుఖదుఃఖములెడలే కనుభవించుచుండును “ఈశ్వరానుగ్రహదేవపుంసామద్వైతవాసనా” అనునట్లు భగవదనుగ్రహము సంపాదించుకొన్నజీవుఁడు శివశక్త్యాత్మకమగు పరబ్రహ్మమం దైక్యమై సంసారబంధమునఁ దగులక ముక్తిఁ జెందును. ఈశ్వరానుగ్రహము కేవలముపురుషప్రయత్నముచేత నేసమకూరును. స్వార్థత్యాగియై కేవల లోకోపకారముకొఱకుమాత్రమే బ్రతుకుచు సర్వభూతదయాపరుఁడై సర్వజనసముఁడైన పరమభాగవతుఁడుమాత్రమే దైవానుగ్రహముం బొంది భగవంతునిలో లయముచెంది సంసారబంధమునుండి విముక్తుఁడై సచ్చిదానందలక్షణుఁడై పరమపదముం బ్రాపించును. జలము సూర్యకిరణములచేత నింకినకొలఁదిని జలములందు గలిసిన పృథ్వి పరమాణువు లొండొంటఁ జేరుకొని కాలక్రమమున నామన్నెండి దిబ్బదిబ్బలుగా నేర్పడుచున్నకొలందిని పంచభూతముల పరస్పర సంయోగవిశేషముల నిరూపించు నానావిధశరీరోపాధులందు శివశక్త్యా

త్మకమగు చేతనశక్తి వ్యాపించినకొలంది సచేతనములైన నానావిధా
 నంతసంఖ్యాకసూక్ష్మోపాధులం దాయపాధులకుఁ దగునట్లనాది
 స్వకర్మబద్ధుఁడై శివశక్తుల పరస్పరాకర్షణమూలమున భ్రాంతబుద్ధితో
 నిత్యుఁడైన జీవాత్ముఁడు చేతనోపాధి నాశ్రయించి యాపాంచభౌతిక
 బీజరూపకసూక్ష్మజడప్రకృతదేహమున మెలంగుచు స్వకర్మఫల మను
 భవించుచు ననాద్యంతసంసారచక్రమునఁ బరిభ్రమించుచుండును.
 అనంతసంఖ్యాకములై స్త్రీపుంసపులింగవిశేషభిన్నా కారములతోఁ
 సూక్ష్మపాంచభౌతిక నానావిధదేహముల నుద్భవస్థితినాశములంబట్టి
 నిర్లిప్తుఁడయ్యును జీవాత్ముఁడు స్వకర్మవృథ వాసనావశమున సుగుణుని
 వలె సుఖదుఃఖాత్మకసంసారమునఁ బరిభ్రమించుచుండును వాస్తవ
 ముగాఁ జైతన్యస్వరూపుఁడగు జీవుఁడు శివశక్తుల ప్రతిబింబమేకనుక
 నీళ్ళ నంటక నీటఁ బ్రతిబింబించుసూర్యునివలె నిర్లిప్తుఁడయ్యును
 శివశక్తులసంపర్కవశమున శివశక్తులప్రతిబింబస్వరూపుఁడగుటచేత
 నీజీవుఁడు త్రిగుణమయ్యుఁడై భ్రాంతునివలె విపరీతదృష్టిచేతఁ దనకు
 వాస్తవముగాలేని జననమరణాదివికారాత్మకసంసార మనుభవించు
 చున్నాఁడు. జడచేతనాత్మకముల మిక్కిలి సూక్ష్మాణువులుగా సూర్య
 కిరణమందలి త్రసరేణువులవలె పృథివియందంతట మిలమిలలాడు
 చున్నక్రిములు కాలక్రమమున స్థూలములై వ్యక్తావయవములతో
 వయసునకువచ్చి పరస్పరసమావేశపరిచయసహవాసముతో నొండొరు
 లతో నీస్త్రీపుంవ్యక్తులు కలసిమెలసి యున్నకొలంది నాయాజాతి
 సంతానము లాయానామరూపవిశేషము లాయాచతుర్విధాభినయము
 లనాదిగా నాయాసంసారజీవనప్రవృత్తినివృత్తుల ననుసరించి సృష్టిస్థితి
 నాశము లందుచున్నవి. కాఁబట్టి జడచేతనాత్మకమును జంగమస్థావ
 రాత్మకమగు నీజగత్సృష్టినాశములకుఁ గారణము శివశక్తిసంపర్క
 మహిమమున శివశక్తిప్రతిబింబరూపమై త్రిగుణాత్మకమై వ్యక్తావ్యక్త

దశల పొడచూపు చడంగుచున్న శరీరస్మృతియే. కాబట్టి యీవ్యక్తా
 వ్యక్తజగత్సృష్టినాశ విశేషములన్నియు శివశక్తిసంస్కారమునందు
 శివశక్తిప్రతిబింబస్వరూపమైన స్మృతియందు స్మృతియొక్క విపరీత
 ప్రతిబింబాకారములైన వ్యావహారికసత్యములేగాని నిక్కముగాఁ
 బరమార్థసత్యము లెంతమాత్రమును కావని యూహగల ప్రతి
 మనుష్యుఁడును దన జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులంబట్టి ప్రత్యక్షానుభవము
 కలిగియుంట సర్వజనవిదితమేకదా? సరియే యీస్వానుభవ మిట్లుండనీ,
 నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసమృద్ధికై దేవులాడుచు నహంకారమమకార
 బద్ధుఁడై యనంతవిశేషజగత్తునందు వ్యవహరించుచున్న మనుష్యుఁడు
 తనమనస్సంతృప్తికై కదా తంటాలుపడుచున్నాఁడు? ఒకప్పు డాకలి
 బాధ పొంది యాయాకలిని శాంతింపఁజేయు నన్న మనుభవించి
 సంతృప్తిచెందినవాఁడు తిరిగి యాకలిబాధపొందినపు డన్నమును
 సంపాదించుకొని తనయాకలిని శాంతింపఁజేసికొని సంతృప్తిసంపద
 ననుభవించుటకై ప్రయత్నించుచుండును. మఱియు నిట్టి జాగ్రత్స్వప్న
 సుషుప్త్యవస్థలకు నిద్రాహారవిహారసుఖవాంఛకుఁగాని ప్రవృత్తినివృ
 త్తులు క్షణభంగురము లనిత్యములు మఱి చక్రసంఖ్యాగుణనమువలె
 నాదిమథ్యాంతశూన్యమగుటచేత నీదేహస్మృతివిస్మృతుల ప్రవృత్తి
 నివృత్తిరూపకమగు జననమరణాత్మకసంసారమున కొక మొదలుగాని
 తుదగాని నిర్ణయింప వీలుకాకుంటచే “మధ్యేతిష్ఠతి మాధవః” అనున
 ట్లీమనుష్యులు మధ్యమలోకమగు భూమియందు బుట్టి తుద మొదళ్ళు
 తెలియరాని సంసారదశామధ్యమున మధ్యమబుద్ధులయియుంటచేత
 రాగద్వేషములకు మధ్య వ్యవహరించుచున్నారు. ఈచైతన్యము
 శివశక్తిపరస్పరసంస్కారమహిమమున నొదవిన శివశక్తులప్రతిబింబము
 గాని వాస్తవము కాదు. మఱి యీజగము చైతన్యాత్మకత్రిగుణమయ
 స్వప్నజాగరసుషుప్త్యవస్థావిశేషమునొదవిన చైతన్యప్రతిబింబముగాని

వాస్తవము కాదు. ఇంతకు గౌతమవ్యాసాద్యాప్తవచనప్రమాణమునఁ దేలినఫలితము శివశక్త్యాత్మకనిర్గుణపరబ్రహ్మముకన్న వాస్తవపదార్థ మింకెద్దియు న్నాదని తేలినఫలితము. కాఁబట్టి “వాసుదేవః సర్వమితి సమహత్మా సుదుర్లభః” అను భగవద్వాక్యానుసారముగాఁ బరమభాగవతుఁ డహంకారమమకారములఁదొలంగి స్వార్థత్యాగియై సర్వభూతదయానుయుఁడై సర్వలోకోపకారముగా సంచరించుచు స్వప్నప్రపంచమువలె జాగ్రత్ప్రపంచముగూడ మిథ్య యని నిరూఢజ్ఞానముతో నిత్యసంతుష్టుఁడై నిర్గుణవాసుదేవ పరబ్రహ్మ సాచూప్యముక్తిస్వరూపక నిత్యానందపదవిం జూఱకొనుచున్నాఁడు. లోకవ్యవహారజ్ఞానసంపాదన సౌకర్యసౌలభ్యములకై ప్రాగాదిదిగ్విభాగములు దినమాసాదికాలవిభాగములు ధ్వనినర్ణాదిశబ్దవిభాగములు మొదలగుద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమవాచాభావాత్మ సప్తపదార్థవస్తుబోధక న్యాయవైశేషికాదిదర్శనముల నతీంద్రయద్రష్టలగు మహామునులు కేవల లోకోపకారపరాయణులై కల్పించి యాశాస్త్రజ్ఞానమునఁ బరమార్థజ్ఞానము సంపాదించుకొం డని ప్రాకృతులు విపరీతబుద్ధులు భ్రాంతచిత్తులు ప్రకృతివిమూఢు లగుమనుష్యుల కనాదికాలమునుండియుం జతుర్విధాభినయవిశేషములం బోధించుచు నక్షత్రస్వరూపులై మింటం బ్రత్యక్షముగఁ గన్పట్టుచున్నారు.

స త్య వా క్స ం య మ ఘ

జాగ్రద్దశయందు విశ్వసంజ్ఞయు స్వప్నదశయందు దైజససంజ్ఞయును సుషిప్తిదశయందుఁ బ్రాజ్ఞసంజ్ఞయుఁగల యవిద్యోపాధిం బరఁగు జీవుఁడు స్వప్నజాగరములం దనేకనామరూత్మకముగాను మఱి సుషిప్తియెడఁ గేవల శూన్యముగాను నీజగముం బరికించుచుండును. మనఃసంకల్పముకన్న నీజగదుద్భవస్థితినాశములకు వేతేకారణ మెద్దియును లేదను బ్రహ్మసూత్రములకు జగద్గురుని శారీరకభాష్యముకన్న

నితరసిద్ధాంతము లెవ్వియును యుక్తియు క్తములు కావు కావు, కాఁబట్టి
 సృష్టిస్థితి నాశములం దోఁచు నీజగత్కార్యములన్నియును అవ్యక్త
 సూక్ష్మకారణశక్తియుం ద్రిపురసుందరియుం ద్రిభువనజననియు శ్రీరాజ
 రాజేశ్వరీ బాలా లీలావిశేషము లని సిద్ధాంతీకరించి యాజగజ్జనని
 దయాస్వరూపిణి గనుక పరమభాగవతుఁడు సర్వభూతదయాపరుఁ
 డగుచుం దన యహింసావ్రతము న్నొనసాగించుమని నిరంతర నూబాలా
 త్రిపురసుందరీ కనకదుర్గాపదాంబుజ భక్తిధ్యానామృతపానవివశుఁ
 డగుచు సంసారాంబుధి నొక్కడుగున దాటుచున్నాఁడు. పృథివితోనే
 పృథివియం దుద్భవస్థితి నాశములందు నానావిధప్రాణులలో స్త్రీపురుష
 మిథునము లన్యోన్యబోధకై నానాఁట నలవాటున నేర్పర్చుకొను
 చున్న చతుర్విధాభినయవిధానములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా
 ననేకరూపముల మాటుచు వ్యవహరింపఁబడుచుండును. నానాజనుల
 కంతనాశవైచిత్రింబట్టి యొక్కసూర్యకిరణమే దేశకాలపాత్రాను
 సారము నానావిధ తీవ్ర మంద తత్వవిశేషములం బరఁగున ట్లొక
 ధ్వనియే నానావిధ స్వరవ్యంజనపదవాక్యార్థవిశేషముల వెలయుచుం
 డును. ఆచునుస్వర మొకపుడు వివృతముగను మఱొకపుడు సంవృత
 ముగ మఱొక్కడవివృతసంవృతవిభిన్నముగనుచ్చరింపఁబడును. వేదము
 శాఖాగ్రచంద్రన్యాయముగా వేదయథార్థస్థితిని సూచించును చంద్ర
 ప్రతినిధి కావింపఁబడి శాఖాగ్రము చంద్రుఁడుకానట్లు శబ్దబ్రహ్మమును
 సూచించుటకై యేర్పర్చిన శబ్దబ్రహ్మప్రతినిధిగాని యపౌరుషేయ
 నిత్యశబ్దబ్రహ్మ మెంతమాత్రము న్నాదు కాదు. దేవతోపాసనా
 సౌలభ్యమునకై దేవతావిగ్రహము ప్రాకృతమనుష్యశిల్పికల్పితము
 లయినవిధమున “అగ్నిమీ శేపురోహితమ్” అను వేదశబ్దము పర
 మార్థబోధకమగు కవి కల్పించిన వ్యావహారికవాక్య మనకతీతదు.
 శబ్దముపలె శబ్దమున కేర్పర్చినగుఱుతు వ్రాత యనఁగా “రమ్మా”

యను నర్థబోధకమైన శబ్దము విన్నపుడు రమ్మా యను నర్థము సరస
ముగా విన్నిచేత బోధితమైనచందమున రమ్మా యను శబ్దముయొక్క
యర్థమును దెల్పుటకై వ్రాసిన ర-మ్మా యను రెండక్షరముల
వ్రాతను గంటిచూపునఁ దెలిసికొనునప్పుడు బోధితము కానేరదు.
ఏరసముద్దేశించి రమ్మా యను శబ్ద ముచ్చరింపఁబడెనో యాసార
స్యము శ్రవణేంద్రియైకగ్రాహ్యమే. యెట్టినిరం గని వినినప్పుడు కన్న
నారంగు కంటఁజూచినపుడు మిక్కిలిసరసముగా బోధపడునుగదా?
కాఁబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తములు శబ్దలక్షణ మెఱింగించు
టకై శబ్దస్వరూపముగా నుపదేశింపఁబడి విని గ్రహించినపుడే వేద
వేదాంగశబ్దముల యర్థము సరసముగా బోధపడునుగాని కృత్రిమలిపి
చేత స్వరవ్యంజనములగ్రంథములపుస్తకములు కంటితోఁజూచి యివే
మును లుచ్చరించిన వేదవేదాంగశబ్దములని వ్రాతగుఱుతుపుస్తక
ములం బఠించుచు మును లుచ్చరించినట్లే తాముగూడ వేదవేదాంగ
శబ్దములం దత్తదుచితరసాత్మకముగా నుచ్చరించుచున్నా మరువైదిక
మృన్మయలగు తెలిసీ తెలియనిమనుష్యుల యవివేకము నైవముచేతఁదప్ప
మఱెఱైనను మాన్వశక్యముకాదు. ఎండెముకను నమలుకుక్క తన
దౌడల న్వచ్చునెత్తు తానెమ్మునుండి వచ్చుచున్నదని యాస్వాదించు
నట్లు గ్రంథముల లిఖితరూపముగానున్న వేదవేదాంగవాఙ్మయము
కేవల పౌరుషేయము కృత్రిమ మనిత్యము నిరర్థకమని తెలియనివైదిక
జడులు తాము వృథాశ్రమపడి చెడి యొరులన్నాడఁ జెఱచుచు చచ్చి
చావిట్లుండునని చెప్పుచున్నాను నామాటనమ్ముకొండను భ్రాంతుని
వలె నతీంద్రియద్రష్టలగు మునులు యోగులకుమాత్రమే వేద్యమగున
ట్లుచ్చరించిన వేదవేదాంగవాఙ్మయమును తాము స్వయముగా విన్న
కన్న నెక్కువదార్థ్యముగా నమ్ముకొని యడ్డదిడ్డముగా బీటపీచువలె
చిక్కుగా లిఖింపఁబడిన గ్రంథసందర్భముతోఁ గూర్చఁబడిన తిలకాష్ఠ

మహిషబంధనామకపుస్తకముల నవలోకించుచు నేమేమోయపస్వరో
 చ్చారణముల శ్రుతి కటువుగాఁ బల్కుచుఁ దాము పఠించునని వేద
 నేదాంగములనియుం దమవలెం బఠించనివారు నాస్తికులు మూర్ఖ
 లనియును గతానుగతికముగా నవివేకులు వ్రాతలన్నిల్పుచున్న
 ప్రతులం దాటాకులు మొదలగుపత్రములందు శబ్దము గంటితోఁ
 జూడఁగల్గితి న్మఱి చెవితో నెఱ్ఱనిరంగును విన్నా నను నవివేకినలెఁ
 బిచ్చిపట్టుదలతో విఱ్ఱవీఁగుచు శ్రోత్రియమ్మన్యులు పండితమానులు
 కలివశమునఁ జెలరేఁగి జనులకుం బరపురద్వేష మొదవించి స్వార్థ
 పరులై పంచకులై యీతిబాధలవలె లోకమును బాధించుచుంట
 దుష్కాల చేష్టితమూలమని నెల్లడింపకతీతదు.

“భుసత్తాయామ్-భువోవుక్” భవతి ఉన్నాఁడు లేక ఉన్నది-
 భూ అనునది ధాతువు- భూధాతువుకంటె వుక్ అనుప్రత్యయము-
 తిప్- అను తిజ్ప్రత్యయమురా భూ అను ప్రాతిపదికాక్షరము భక్
 అను రూపముచెంది తి అను ప్రత్యయము కూడునపుడు భవ యను
 రెండక్షరములుగా మాఱి మొత్తము “భవతి” అను గూపమై
 “భవతి” అని యుచ్చరింపఁబడిన ధ్వనికి గుర్తుగా “భవతి” అను
 మూడక్షరములు భ-వ-తి- అని క్రమముగా నుచ్చరింపఁబడి
 “ఉండుట” అను నర్థమును జెప్పు ధాతువునుండిన “సుప్తిజంతమ్
 పదమ్” కనుక “భవతి” అను తిజంతపద మైనది “ఆయతనవాన్
 భవతి” అను వేదవాక్యమందు “భవతి” అను శబ్దమున కొనర్చిన
 రూపనిష్పత్తి యెండెముకను గొఱకు కుక్కనోటి నెత్తు తాయెముక
 సంబంధముకానట్లు స్వకపోలకల్పితముగాఁ బ్రాకృతమనుష్యులుచేసిన
 కల్పనముగాని నిక్కముగ నతీంద్రియ మున్ముపదిష్ట వాస్తవశబ్దము
 కాదు. శ్వేతపీతాదివర్ణము చెవికిఁ గ్రాహ్యముకానట్లు మును
 లుచ్చరించిన వేదశబ్దము కంటికి గ్రాహ్యమగుటెల్లు ? కాఁబట్టి

యీలోకమందు వ్యవహరింపఁబడు నామరూపాత్మకవేదవేదాంగము
 లన్నియును ఎండెముకనుండి నెత్తురుబుకుచున్న దనుభ్రమతోఁ దన
 చౌడల న్నాడునెత్తులు నాస్వాదించి కడుపునించుకొననెంచు నవివేక
 శునకమువలె గతానుగతికము వంశపారంపర్యముగా శబ్దరూపము
 గాను వ్రాతమూలముగాను వచ్చుచున్న పుక్కిటిపురాణములయి
 “ఇషేత్వా” ఈమొదలగు నానార్థస్ఫూర్తిగా నానాసంజ్ఞలతో
 వచ్చుచున్నధ్వనులు వ్రాతలును విభ్రాంతమనుష్యకల్పితములేగాని
 యతీంద్రియద్రవ్యలగు మును లన్యోన్యముం బోధించుకొన్న వేద
 వేదాంగవాఙ్మయ మెంతమాత్రము న్నాదు కాదు. స్వార్థపరులు
 ధూర్తులు కష్టపడక తేరగా నోటిబూకరితనమునమాత్రమే బ్రతుక
 నెంచి కేవల పరమార్థమాత్ర బోధకము ఋష్యైకవేద్యము నగు
 నిత్యశబ్ద మగు వేదము తమకంపునోళ్ళ నిమిడియున్నట్లు నటించుచు
 “ప్రహం హ్రీం హ్రూం హ్రేం హ్రౌం హ్రోం హ్రామ్” గుడ్డెట్టచేసి
 భీకరవేషములతో పశుహింస లొనర్చుచు మొండికూటిచేష్ట
 లొనర్చుచు జుగుప్సితాచారములతోఁ బామరులం బెదరించు
 చున్నారు. కేవలశబ్దముచేతఁదప్ప నాకాశముయొక్క నిజము
 మఱ్ఱెనఁ దెలియుటకు వీలుపడనట్లు కేవలాతీంద్రియ మునిమాత్రైక
 గ్రాహ్యమగు పరమార్థబోధక వేదనాదబ్రహ్మము నల్పజ్ఞులు
 ప్రాకృతులు భ్రాంతచిత్తులు విపరీతదృష్టులు నింద్రియవివశులు సంసార
 రోగపీడితులగునుర్జ్వలకువేద్యమగుననుట నాకసముబద్ధలయినదనుట
 వలె నర్థవాదముగాని యధార్థము కాదుకాదు. సకలభూతదయయును
 సకలజీవులం దన్యోన్యప్రేమానురాగములను నిత్యమనస్సంతుష్టియు
 న్నావించుచు వ్యవహరింపఁబడిన మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును
 వేదనాదబ్రహ్మను వ్యక్తీకరించు ప్రతినిధులుగా మానవులం దరిగిపఁ
 జేయుటకై యవతరించిన దేవతలవలె మానవులలోఁ బరమభాగ

వతులు ప్రతియుగమం దరుదుగాఁ బుట్టి తమనడువడిచే బోధించు చున్నారు. సర్వభూతదయయును సకలజనాన్యోన్య ప్రేమాను రాగమును బోధించనికార్యము లెవ్వియును వేదవోదికధర్మములు కావు కావు, జాతిమతవైషమ్యముచేత జనులకుం బరస్పరవిద్వేషము న్నలిగించు శబ్దముగాని నడువడిగాని మూర్ఖచేష్టిత మనకలీఱదు. కాఁబట్టి తా మూర్ఖులమని యాస్తికలమని శిష్టాచారపరాయణుల మని యితరు లస్పృశ్యు లపాంక్షేయు లసంభాష్యు లపాత్రులుపటితులు మ్లేచ్ఛు లని ద్వేషించు వైదికమ్మన్యులు తాఁజెడ్డకోరి వనమంతయుం జెఱచునట్లు తాము చెడి లోకులం జెఱచు దుష్టు లని సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదు. మఱల బ్రతికించుట యసాధ్యముకనుక నే జంతువునైనం జంపరాదు. పరులు తనకుఁ దోడ్పడ నెంచుగావునఁ బరులకుఁ దాఁ దోడ్పడకతీఱదు. తనతోడిపాటివారిమొడఁ ప్రేమానురాగములతోఁ బొందుగా బ్రతికినవానికి మనస్సంతుష్టి కలుగకమానము. మన స్సంతుష్టికలవాడే సచ్చిదానందలక్షణుఁడగు ప్రత్యక్షదేవుఁడు దేవుఁడు కృపానిధి కృపానిధి బాలాత్రిపురసుందరి జనని జనని కన్న తల్లియుం దండ్రీయును. కాఁబట్టి పరమభాగవతధర్మ మనుసరించి బ్రతుకవలయును బ్రతుకవలయును. పరమభాగవతుని ప్రవర్తనములే శాస్త్రములు సకలజనసంవేద్యములు న్మఱి యాచరణీయములు.

స్వ ర వ ల్ల రి

“భవతి” అను పదరూపనిష్పత్తికై ద్రావిడప్రాణాయామము వలె అన్ని సూత్రములు మఱి యన్ని వుక్ మొదలగునలాకికానర్థ సంజ్ఞ లేల చెప్పవలెను? భవతి యను మూఁడక్షరములు ప్రత్యక్షర మొక యర్థము కలదై వెలయుచున్నవనియు మఱియును భవతి- వతిభ- తిభవ- భతివ- తిభవ- వభతి- తివభ- భవతి- భతివ- వతిభ

వభతి- తిపభ- తిభవ- యను నాటురూపములయి దేశకాలపాత్రాను
 సారముగా నానార్థము లిచ్చును. మఱియును భభాభిభీభుభూభేభేభై
 భోభోభౌ అని పన్నెండువిధములు భ కారము. అఱి-ఇ-ఈ-ఉఱి-ఎ-
 ఐ-ఒ-ఓ-ఔ అను పన్నెండుస్వరములచేత వ్యక్తముగాఁ బల్కఁ
 బడును. భ అను కేవలహల్లు ప్రాణహీనమగు శరీరమువలె నాకృతి
 మాత్రమున లిఖింపఁబడునుగాని యుచ్చరింపఁబడనేరదు. ఋఋ-
 ౠౠ ౡౡ ౢౢ ౣౣ ౤౤ ౥౥ ౦౦ ౧౧ ౨౨ ౩౩ ౪౪ ౫౫ ౬౬ ౭౭
 ౮౮ ౯౯ ౰౧౦ ౱౧౧ ౲౧౨ ౳౧౩ ౴౧౪ ౵౧౫ ౶౧౬ ౷౧౭ ౸౧౮
 ౹౧౯ ౺౨౦ ౻౨౧ ౽౨౨ ౾౨౩ ౿౨౪ ౾౨౫ ࿀౨౬ ࿁౨౭
 ࿂౨౮ ࿃౨౯ ࿄౩౦ ࿅౩౧ ࿆౩౨ ࿇౩౩ ࿈౩౪ ࿉౩౫ ࿊౩౬
 ࿋౩౭ ࿌౩౮ ࿍౩౯ ࿎౪౦ ࿏౪౧ ࿐౪౨ ࿑౪౩ ࿒౪౪ ࿓౪౫
 ࿔౪౬ ࿕౪౭ ࿖౪౮ ࿗౪౯ ࿘౫౦ ࿙౫౧ ࿚౫౨ ࿛౫౩
 ࿜౫౪ ࿝౫౫ ࿞౫౬ ࿟౫౭ ࿠౫౮ ࿡౫౯ ࿢౬౦
 ࿣౬౧ ࿤౬౨ ࿥౬౩ ࿦౬౪ ࿧౬౫ ࿨౬౬ ࿩౬౭
 ࿪౬౮ ࿫౬౯ ࿬౭౦ ࿭౭౧ ࿰౭౨ ࿱౭౩ ࿲౭౪
 ࿳౭౫ ࿴౭౬ ࿵౭౭ ࿶౭౮ ࿷౭౯ ࿸౮౦ ࿹౮౧
 ࿺౮౨ ࿻౮౩ ࿽౮౪ ࿿౮౫ ࿾౮౬ ࿿౮౭ ࿿౮౮
 ࿿౮౯ ࿿౯౦ ࿿౯౧ ࿿౯౨ ࿿౯౩ ࿿౯౪ ࿿౯౫
 ࿿౯౬ ࿿౯౭ ࿿౯౮ ࿿౯౯ ࿿౯౦౦
 అను ముప్పదిమూఁడు హల్లులు
 ముప్పదిమూఁడు కోట్ల దేవతావ్యక్తులంబట్టి యేర్పర్చఁబడెను.
 ౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪-౧౫-౧౬-౧౭-౧౮-౧౯-౨౦-౨౧-౨౨-౨౩-౨౪-౨౫-౨౬-౨౭-౨౮-౨౯-౩౦-౩౧-౩౨-౩౩-౩౪-౩౫-౩౬-౩౭-౩౮-౩౯-౪౦-౪౧-౪౨-౪౩-౪౪-౪౫-౪౬-౪౭-౪౮-౪౯-౫౦-౫౧-౫౨-౫౩-౫౪-౫౫-౫౬-౫౭-౫౮-౫౯-౬౦-౬౧-౬౨-౬౩-౬౪-౬౫-౬౬-౬౭-౬౮-౬౯-౭౦-౭౧-౭౨-౭౩-౭౪-౭౫-౭౬-౭౭-౭౮-౭౯-౮౦-౮౧-౮౨-౮౩-౮౪-౮౫-౮౬-౮౭-౮౮-౮౯-౯౦-౯౧-౯౨-౯౩-౯౪-౯౫-౯౬-౯౭-౯౮-౯౯-౯౯౦-౯౯౧-౯౯౨-౯౯౩-౯౯౪-౯౯౫-౯౯౬-౯౯౭-౯౯౮-౯౯౯-౯౯౦౦
 అరసున్నయు సున్నయు విసర్గయును నకారమకారహకారముల
 చేతఁ బ్రయోజ్యములుకనుక వేతేయక్షరములుగాఁ జెప్పఁబడనక్కర
 లేదు. ఈముప్పదిమూఁడుహల్లులు పెదవులు దంతము లంగుడు
 నాల్క- కదలిక మూతి ముక్కు విష్ణు మూతల విశేషములచేత
 నొకొక్కహల్లు కోటివిధముల నుచ్చరింపఁబడును. కాఁబట్టి స్వతం
 త్రోచ్ఛారణముగల పన్నెండచ్చులు సప్తస్వరములు పన్నెండు
 విధము లయినట్లు సప్తాంశువులు ద్వాదశాదిత్యు లయినట్లు- సప్త
 లోకములకు సప్తకోటిమహామంత్రములకు మఱియు లెక్కింప
 నశక్యములయిన నానావిధశబ్దముల కాలవాలమయి నానావిధజంగమ

స్థావరవస్తువులందు సహజకృత్రిమధ్వను లనంతార్థద్యోతకములై
 నవరసములం బ్రవర్తిల్లుచు శ్రవణేంద్రియమాత్ర గ్రాహ్యములై
 వెలయుచు లిప్యాది సంజ్ఞలచే నితరేంద్రియగోచరములయి- నామ
 రూపాత్మక సర్వజగద్రూపముగా నాదబ్రహ్మము వివర్తిత మగు
 చున్నది. భౌ మొదలగుహల్లులు ఆమొదలగునచ్చుల సాహాయ్యము
 లేక ప్రత్యేక ముచ్చరింపఁబడనేరవు. భ-వ్-త్ అను మూఁడు
 హల్లుల ప్రత్యేకముగా నర్థవత్తులయినప్పటికి వ్రాతమూలముగాఁ
 దెల్పఁబడునుగాని ధ్వనిమూలముగాఁ దెల్పఁబడనేరవు. భ-వ్-త్
 అను హల్లులు ఆమొదలగుపన్నెండుస్వరములతోఁగూడి ప్రత్యేక
 ముగా నొకొక్కహల్లు నానార్థములతో నానావిధభాషలన్ వ్యవహా
 రింపఁబడును. మఱియు మూఁడుహల్లులు స్వరసహాయవిశేషవశమున
 నొకొక్కటియు రెండేసిగాను మూఁడేసిగాను భ-వ్-త్-భవ్-భత్-
 వత్-తవ్-వభ్-త్ భ అని యీవిధముగాఁ బన్నెండుస్వరములతోఁ
 గూడి నానాభాషల న్నానార్థముల వ్యవహారింపఁబడును జ్-ఞ్-న్-
 మ్ ఈనాలుగుం దక్కిన హల్లులకు ముందుగాఁ బెదవితో సంబం
 ధించినపల్కుల నపుడు కమ్ ప=కమ్ప యని మ్ రూపమును పెదవి
 సంబంధములేనపుడు కన్ ద=కన్ద యనిన్ రూపమును బొందును
 కాఁబట్టి ప్రత్యేకము జ్-ఞ్ ఈరెండుహల్లులు వ్యర్థముగా నేర్పర్చఁ
 బడినవి. క్ ఖ్ గ్ ఘ్-చ్ ఛ్ జ్ ఝ్-ట్ ఠ్ డ్ ఢ్ ణ్-త్ థ్ ద్ ధ్ న-ప్ ఫ్ బ్ భ్
 మ- ఈ యిరువదిమూఁడుహల్లులు య్ ర్ ల్ వ్ శ్ ష్ స్ హ్ లును
 గలిసి 23+8=ముప్పదొక్కహల్లులై యొక్కొక్కహల్లు పన్నెండేసి
 సర్వములతోఁ జేరఁగా 31×12=372 రూపములుగా నుచ్చరింపఁ
 బడుచు మఱియు నానావిధములుగా పెదవి- నాల్క- ముక్కు-దొడ-
 గొంతుల చాలనవిశేషములచేత బహుశః 372 సంఖ్య 372 సంఖ్య
 చేత 372 మార్లు హెచ్చింప నెంతసంఖ్యవచ్చునో యన్నివిధములుగా

మఱి యనంతరీతులుగా స్థూలసూక్ష్మవృక్షాన్యక్తోనాత్మానుదాత్తస్వర
విశేషములతో నానావిధ జడచేతనజంగమస్థావరాత్మక చరాచర
పరమాణుభూత వాయ్వగ్నిజలపృథివ్యంతరాళాకాశగుణాత్మక ధ్వని
రూపమై సచేతనాచేతన సహజకృత్రిమాత్మకమై నిత్యానిత్యసత్యా
సత్యస్వరూపమై నాదబ్రహ్మాత్మకమై బింబప్రతిబింబాత్మకమై వివక్షా
మూలమై యింద్రియగ్రాహ్యమై యతీంద్రియమై యందీయందక
దిగంతరేఖవలె నభోనైల్యమువలె భ్రాంతిజన్యమై మఱియును భ్రాంతి
జనకమై కేవల దేహస్మృతిమూలమై యాకసమంతట నిండియున్నది.
ఈశబ్దబ్రహ్మతత్వ మెఱింగి “ఇదమితథ్” అని నిర్దేశింప బ్రహ్మకై న
నలవికాదని దేవర్షి యగు నారదుఁడు వక్కాణించెను.

లోకవ్యవహారముసాగుటకై పామరజనబోధకై నానాపదార్థ
విజ్ఞానముకలిగించుటకు శాఖాగ్రచంద్రన్యాయముగా నాదికాలము
నుండియు నతీంద్రియజ్ఞానులగు మును లీశబ్దబ్రహ్మము పారమార్థికమై
నిత్య మపౌరుషేయమై సహజసిద్ధమై వేదరూపముగా వెలయుచున్న
దనియును వ్యావహారికమై ననిత్యము పౌరుషేయమై కృత్రిమమై
భాషారూపముగానున్నదనియును “అగ్నిమీశేపురోహితమ్” మొద
లగువైదికశబ్దములను మఱి యాశబ్దరూపముల నెఱింగి యుచ్చరించుట
కొఱకుం దదర్థానుసారముగాఁబరమార్థసాధకకర్మము నాచరించుటకు
నై శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషనిరుక్తకల్పముల నేర్పర్చిరి. కాఁబట్టి
స్వార్థపరత యించుకయును లేక సంసారముం దొలఁగి సన్న్యసించి
యహంకారమమకారదూరుఁడై సాధనచతుష్టయసంపదగల ముము
క్షువునకుమాత్రమే “సన్న్యసే త్సర్వకర్మాణి వేద మేకం నసన్న్య
సేత్” అను వాక్యానుసారముగా వేదములు వేదాంగములు నుపదే
శింపఁబడినవికాని యహంకారమమకారబద్ధులగు సంసారులగుఱించి
యెంతమాత్ర ముద్దేశింపఁబడలేదు. సన్న్యాసులకు గార్హస్థ్యధర్మముల

వలె సంసారులకు వేదవేదాంగములు నిష్ప్రయోజనములు. సన్న్యాసులకుమాత్ర ముద్దేశింపఁబడిన వేదవేదాంగము లెల్లుచ్చరింపఁబడినవో యావేదవేదాంగశబ్దస్వరూప మెట్లుండెనో దదర్శమేమో తచ్చోదిత ధర్మాచరణము లెట్లుండెనో యతీంద్రియద్రష్టలగు మునులె యెఱుంగుదురు. కాని ప్రాకృతులు మఱి యహంకారమమకారబద్ధులు సంసారచక్రవిభ్రాంతులగు పామరజనులకును వేదవేదాంగములకును భూమితో స్వర్గమునకువలె సంబంధమే లేదు. “ఇషేత్వోర్జేత్వా ఇషమేవోర్జం యజమానాయ దధాతి-ఇషేత్వేతి పలాశశాఖాంఛి నత్తి” అను వేదవేదాంగవాఙ్మయము ధూర్తజనకల్పితములగు కృత్రిమధ్వనులుగాని సహజాపౌరుషేయ నిత్య వేదవేదాంగ వాఙ్మయము కానేకాదు. దేవళములందు శిలావిగ్రహములు వాస్తవముగా దేవత లెట్లుకానో యట్లే యహంకారమమకారవిభ్రాంతధూర్త మానవు లుచ్చరింపఁగలిగినశబ్దజాల మెద్దియును బరమార్థసత్యమగు వేదనాదబ్రహ్మము ముమ్మాటికి న్నాదు కాదు. జగమంతటి కాధారమై జగమంతటను వ్యాపించినప్పటికిని వాయ్వగ్నిజలపృథివీపరమాణువుల నుండి వేఱుచేసి యిదచ్చముగా నాకాశము- అగ్ని యిది- వాయు విది- జల మిది- భూమి యిది యని ప్రత్యేకప్రత్యేకము భూతముల నొండొంటనుండి వేఱుపాటుచేసి నిర్దేశింప నెట్లు సాధ్యముకాదో యాతీరుగా నాదబ్రహ్మమునుండి యివి వేదవేదాంగశబ్దము లని వేఱుచేసి యుచ్చరింపఁదగినవా రతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషులుగాని ప్రాకృతసంసారబద్ధులగు మనుష్యు లెంతమాత్రమును శక్తులు గారు కారు. తోడిపాటివారితో హాయిగాఁ గలసిమెలసి పొత్తుగా నొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడలేక కలికాలవశమున సన్న్యాసముగా లేనిపోని వేదవేదాంగములను గూడు సంపాదించుకొనుటకై సాధనముగా నేర్పర్చు మోసకారియై స్వార్థపరుడై పాటుపడక సోమరియై

సుళువుగ వేషములువేసి వాలకములుకట్టి తేరగానుబ్బరసొమ్ము
 తినమరగిన తుంటరిమానిసి తా బ్రాహ్మణుడ ననియుం దా నుచ్చ
 రించినవి వేదవేదాంగములనియుం దనవలె నడువనివాడు నింద్యుడు
 నరకభాజనుఁ డనియుఁ దాను మాత్రము బ్రహ్మనోటినుండి నూడి
 పడెననియు తనయుపదేశముచొప్పున నడువనివానిని శపించి ధ్వంసము
 కావింపఁగలననియుం దనశిష్యుడగువాని నాశీర్వదించి యభీష్టసంపద
 కెక్కించెదననియు కట్టు బొట్టు జుట్టు వెట్టి వెట్టిదంభ వేషములతో
 గ్రుడ్లుమిటకరించుచుం గొంగజపములుచేయుచు నాపాథభూతివలె
 నటించుచు జపమాలికలుత్రిప్పుచు శివనారాయణాదిశబ్దము లుచ్చ
 రించుచు మంత్రతంత్రయంత్రవిశేషము లగపర్చుచు బండమొండి
 బోడివేసములతో నేవగాఁ దిరుగుచు నోరులేనిజంతువుల నన్యాయ
 ముగా బలివేసి నమలుచు మద్యమాంసముల నేవించి క్రొవ్వి సకల
 లోకవిరుద్ధ హేయకర్మము లొనరించుచుఁ దనకు దేవుఁ డగపడిన
 త్లోహోయని పిల్లివలెఁ గన్నులుమూసికొను మర్కటచేష్ట న్నారాల
 వేషములతో లోపలనొకటి పైకొకటిగాఁ గొంటెపనులు చేయుచు
 నన్యోన్యమత ద్వేషములుపుట్టించి యైకమత్యముజెఱచి తనతోడిపాటి
 మనుష్యులం బాడుచేయుతుచ్చుడు ద్విజవేషమూని యెరులఁ జెఱచి
 తాఁ జెడుచుండును. మఱి సజ్జనుడు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యముం
 దాఁ బాటుపడి పరులకు సమకూర్చు సర్వభూతదయాపరుడై నిరంత
 రము స్తోతోపకారమునకై జీవయాత్రగడపుకొనుచు సకలజనరంజక
 ముగా మనోవాక్కాయకర్మములొనర్చుచుఁ బరమభాగవతుడై
 సర్వజనసముడై నిత్యసంతుష్టుడై సర్వలోకానందకరుడై యాడుచుం
 బాడుచుండును.

వాసుదేవపరబ్రహ్మము

“అర్థపదధాతురప్రత్యయః ప్రాతిపదికమ్” ప్రాతిపదిక శబ్దమున్నిరూపింపకముందు ధాతు వెట్లుండునో ప్రత్యయ మెద్దియో మఱి నిరర్థకశబ్దమున్నిరూపించవలసియుండునుగదా? “ఉణాదయో బహుళమ్” అనుటచేత నుణాదిశబ్దముల వ్యుత్పన్నములగుటచేత నాశబ్దలన్నియు సర్థవత్తుల ధాతువుల ప్రత్యేకములగుటచేతఁ బ్రాతిపదికము లనకతీరదాకదా? సదీప్రవాహముం గన్నపిదపఁగదా యాప్రవాహముయొక్క పుట్టినతావు విచారించవలసియుండును. కేవల ధాతువునకుఁగాని కేవలప్రత్యయమునకుఁగాని నిరర్థకశబ్దము నకుఁగాని లోకవ్యవహారము కలుగనేరదుకదా? లోకమందు వ్యవహారింపఁబడని కేవలధాతువులు కేవలప్రత్యయములు నిరర్థకశబ్దములం బట్టిగాని కేవలార్థవచ్ఛబ్దము లోకవ్యవహారయోగ్యము కానేరదు. కృ=ప్రాతిపదికము కాఁబట్టి “కృ” అను ప్రాతిపదికమునకుఁగాని “కృఞ్” అను ధాతువునకుఁగాని “ఞ్” అను ప్రత్యయమునకుఁగాని “ఞ్కృ” అను నిరర్థకశబ్దమునకు లోకవ్యవహారము లేదుగా? లోకమందుఁ బ్రత్యేకముగా వ్యవహారింపఁబడినపు డీశబ్దముప్రాతిపదికమిది ధాతు విది ప్రత్యయమని యర్థవచ్ఛబ్దమునందలి యవయవములను నిర్ణయింపవీలుకాకుంటుచేతఁగదా వాయ్వాదిశబ్దము లుణాది ప్రత్యయములు కల వవ్యుత్పన్నములుగా నిర్ణయింపఁబడినవి? మఱి శబ్దవ్యుత్పత్తివిషయమై “ఛందసి బహుళమ్”- ఛందసి యథా దృష్టమ్- పృషోదరాదీని యథోపదిష్టమ్- నిరంకుశాః కవయః యథోత్తరమ్మనీనాం ప్రామాణ్యమ్-ప్రయోగశరణా వైయాకరణాః- ఛందోవత్సూత్రాణి- ఆర్షత్వాద దోషః” అను వాక్యవిశేషములచేత వ్యాకరణశాస్త్రముయొక్క ప్రయోజనము నిత్యమగు పౌరుషేయ తాకికవ్యావహారికభాషల కెంతయు న్నాదు. వ్యవహారికభాషలు దేశ

కాలపాత్రానుసారముగా. మాఱుచుంట స్వభావముగనుక వ్యావహారికతాకికభాషకై వ్యాకరణపద్ధతి యేర్పర్చుట నీటవ్రాసినమాడ్కింబిచ్చిచేష్టకదా? ఇంక నపౌరుషేయనిత్యవైదికశబ్దమునకై మాత్రమే వేదాంగరూపకవ్యాకరణశాస్త్రప్రవృత్తి కలిగెనని చెప్పకతీరదు. “రక్షోహంఘ్నసందేహః ప్రయోజనమ్” అను భాష్యోక్తింబట్టి నిత్యాపౌరుషేయవైదికశబ్దమునుగూర్చి యుద్దేశింపఁబడిన వేదాంగమగువ్యాకరణముగూడ వేదమువలెనపౌరుషేయముగాకతీరదు దేహము కాని దేహావయవము లుండునా? శరీరముతోఁజేరక శరీరావయవములగు ముక్కు మొగము కాలు కన్నులు ప్రత్యేకముగా నుండవుకదా? కేవలపదార్థబోధకమై యపౌరుషేయమైన వేదనాదబ్రహ్మ మతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులకుమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడుటచేత నీమర్త్యలోకమునకును వేదవేదాంగములకు నేవిధమైనసంబంధమును లేదు. ఈభూమి న్నెలంగుప్రాణులకు ధృవనక్షత్రముతో మఱియుం దదీయతేజస్తత్వవిశేషములతో నెంతసంబంధమో మర్త్యులకు వేదవేదాంగములతో నంతేసంబంధము. నిత్యాపౌరుషేయ వేదవేదాంగములకీలోకమందు దేవతలందు దేవతలకుం బ్రతినిధులుగా శిలాదివిగ్రహము లుపాసనాసౌలభ్యమున కనాదిగాఁ గల్పింపఁబడినవిధమున నిత్యాపౌరుషేయ వేదవేదాంగవాఙ్మయమునకుఁ బ్రతినిధులుగా “ఇషేత్వా-ఇషమేవోర్జం యజమానాయ దధాతి” అను మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకవైదికశబ్దములు ఇషే త్వేతిపలాశశాఖాంఛినత్తి” అనుకల్పవచనములుమఱియు వేదాంగములగు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషవచనములు కొందఱు మర్త్యులచేతంజిత శుద్ధిసాధనసౌలభ్యమునకైయనాదికాలమునుండియును దేశకాలపాత్రోచిత వ్యావహారికవాఙ్మయమున సహజముగా నేర్పాటు చేసికొనఁబడెను. కొందఱుమర్త్యులు మాటలతోఁ బ్రయోజనమేమి లోకోపకారముగా నడుచుకొన్న

చుందురు. హృదయములందు నిఖిలజగత్కారణము భక్తపరాధీనమును సర్వశక్తియునగు దివ్యతేజస్సును సహజముగా ధ్యానమొనర్చుచుందురు. సరియే మొత్తముపై సిద్ధాంతభాగము వేదములనియును వేదాంగములనియును లోకోపకారములుగాక నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమభివృద్ధిచేయనేరక జనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగములను సమకూర్చబోకుండిన నామరూపములు వేదవేదాంగములేకానీ శాస్త్రములేకానీ మతేమైనఁగానీ సముద్రమునఁ గురిసినవానవలె నట్టివాజ్మయమంతయును నిష్ఫలము నిష్ఫలము. కఱకఱ నాఁకలి పుట్టుచుండవలెను. మఱి కోరినభోజనము చేకూరుచుండవలెను. అభీష్టనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము చేకూరుచుండవలెను. నిత్యయాచారము కావలెను. మఱెన్నటికైనను జరారుజామరణములు లేకుండవలె నిది కదా ప్రతిమనుష్యునకు సహజసిద్ధమగు కోరిక యథేష్టసంపత్తిద్ధికావలె నింతకన్న కోరిక మరేది? ఇన్నికోరికలు మనస్సు నిత్యసంతుష్టిం జెందినపుడు సిద్ధించినవే యగును. సరియే యీలోకములోఁ బరమభాగవతులకుమాత్రమే నిత్యమనఃసంతుష్టి కలుగును. “తదైక్షత- ధాతాయథా పూర్వమకల్పయత్” అనుటచేతను “ప్రయోజనమనుద్దిశ్య నమందోఽపిప్రవర్తతే” అనువాక్యానుసారముగా “వేదాన్ సంస్మార్య ధాతాయథా పూర్వమకల్పయత్” అనుటచేతను బ్రహ్మకు వేదములను జ్ఞప్తి తెచ్చుకొనుటకును “తద్ధితపస్తద్ధితపః” అనునట్లు సృష్టిచేయుటకుఁ దనశక్తి నొదవింపఁగల తపస్సాచరించుటకును బూర్వసృష్టిలో నెన్నివిధముల పాంచభౌతికోపాధివిశేషములున్నవో యవన్నియును దిరిగి సృష్టించుటకై యాలోచించుటకును గొంతకాలము పట్టునుగదా? సృష్టిచేయకముందు సృష్టికొఱకై బ్రహ్మ యాలోచన మొంతకాలముచేసెనో మఱెంతకాలమునకుఁ దొంటిసృష్టివలె జగమును సృజించుట కెంతకాలముపట్టెనో యనంతము లపౌరు

పేయము లతీంద్రియగ్రాహ్యములు నిత్యములగు వేదములనన్నిటిని
 నమగ్రజ్ఞ-ప్రతిచ్యుకొనుట కెంతకాలముపట్టెనో సూర్యసిద్ధాంతము
 మొదలగు మునికృతజ్యోతిషశాస్త్రము స్పష్టపర్చగలిగెనా? వాయుగ్ని
 జలపృథ్వీలవలె జడమగు నాకాశము “ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః”
 అనుటచేత బ్రహ్మ యాకాశమును గల్పించినయెంతకాలమునకుఁ
 దక్కినభూతసృష్టివిశేషములు కావించెనో “శబ్దగుణక మాకాశమ్”
 అనుటచేత శబ్దముగూడ నాకాశమునలె నుత్పత్తిస్థితినిశనతైనకార్య
 మనకతీతమగుదా? “హేతు సేతుమతోరభేదాత్” అనుటచేత మఱి
 చెట్టునందలి విశేషమంతయును మఱివిత్తున నిమిషమిది కాఁబట్టి బీజ
 వృక్షములకును మృద్ధులుములకును నామరూపభేదమేగాని వస్తుభేదము
 లేదనుమతము యుక్తియుక్తమైనయెడల నాత్మస్వరూపుడై జగ
 త్కారణబీజరూపుడగు బ్రహ్మకును జగత్తుకును వస్తుభేదము చెప్ప
 రాదుగదా? “సర్వమాత్మైవఖిలు కంకేనపశ్యేత్” బ్రహ్మకన్న
 నితరవస్తువే లేనపు డీజగత్తును మఱి యీజగత్సృష్టిస్థితినిశముల
 జరుగుకాలమున కాదిమధ్యాంతగణనము నుండునా? కాఁబట్టి
 యీజగత్తంతయును మరుమరీచికవిధమునఁ బ్రాతిభాసికమును విపరీత
 బుద్ధి భ్రాంతిజన్యమును స్వప్నమువలె మిథ్యయును నిత్యవస్తుతత్వ
 జ్ఞానమును సులభముగాబోధించుటకొఱకు మఱియు నుపాసనా
 సౌలభ్యముకొఱకు దైవోపాసనకై శిలావిగ్రహములు దేవళములం
 దేర్పర్చునట్లు సర్వజ్ఞులగు మునులు లోకవ్యవహారముచేఁ బామరులం
 దరింపఁజేయుట శాఖాగ్రకృతచంద్రన్యాయముగా సకలవేదశాస్త్ర
 ముల న్గల్పించినారని సిద్ధాంతము సిద్ధాంతము.

“నేతి నేతి” అను శ్రుతిప్రకారము “యద్దృశ్యం తన్నశ్యమ్”
 అనునట్లు నిశ్చయముగా “హానం వ్యాఖ్యానమ్” అనుచందమున
 సమాధిదశ యిట్టిదని చెప్పశక్యముకానట్లు “నాసదాసీన్నోసదాసీ

త్తమ ఆసీదితి స్రుతిః” అని యూరకొన్నవాడే యుత్తమయోగిగాఁ దోఁచెడు. మొసలిపిల్లకు గ్రుడ్డునుండి వెలువడినతోనే యొడ్డు విడిచి నీట దుముకుట సహజగుణమైనట్లు మనుష్యున కీజగత్సృష్టినాశకారణ మేమోయని తెలిసికొనుటకై తంటాలుపడుట స్వభావము. దిగంత రేఖవలె బ్రాహ్మప్రాప్యమై జ్యేయాజ్యేయమై దృశ్యాదృశ్యమై సకల వేదశాస్త్రయథార్థతత్వ మున్నది. కాఁబట్టి పదార్థతత్వజ్ఞానమును సంపాదించినవానికిని శ్రేయసావాప్తి కలుగునని గౌతమముని చెప్పెను గాని పదార్థతత్వజ్ఞానమును సంపాదించుకొనునుద్యమము పిల్లిమెడలో నెలుక ఘంట కట్టనెంచుటవలె నసాధ్యము మఱి యసంభవ మని యనకతీఱదు. “సర్వం విష్ణుమయం జగత్” అను వాక్యముంబట్టి యన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమ యానందమయ కోశ పంచకముచే వాసుదేవపరబ్రహ్మము నిర్గుణమయ్యు న్దనత్రిగుణమయ లీలాశక్తియందు 1000000000000000000 పదేడుసున్నలతో జేర్చఁ బడినసంఖ్య పరార్థ మనఁబడును. పరార్థసంఖ్య పదేనుచే గుణింపఁ బడి హెచ్చింపఁబడినపు డనఁగా 15000000000000000000 ఇన్ని మార్లు 100000000000000000000 (పరార్థసంఖ్య) వచ్చినసంఖ్యకల పాంచభౌతిక పరమాణుసంయోగవియోగవిశేషముల. నగపట్టు ప్రతి బింబముల న్దోచుచున్నది. పరమపురుషుఁడు సత్త్వరజస్తమోగుణ మయమగు తన లీలాశక్తియందు (1000000000000000000) 150000000000000000000 (పరార్థసంఖ్యను బంచదశపదార్థసంఖ్యా పర్యాయములు గుణింపఁగా వచ్చిన యన్నివిధముల న్మాటిన నానా విధవిశేషస్వరూపములం బ్రతిబింబించుచున్నాఁడు. పరమాత్మ జీవాత్మగాను జీవాత్మ పాంచభౌతికజగత్తుగాను బరమాత్మయొక్క- లీలాశక్తియగు బాలాత్రిపురసుందరియందుఁ బ్రతిబింబించుచు ననంత సంఖ్యకపదార్థమయజగద్రూపమున సృష్టిస్థితి నాశములందుచున్నట్లు

సంగుడయ్యును సహజలీలచే గ్రీడించుచున్నాడు. ఈనాదేహస్మృతి
వాసుదేవుని “తదైక్షత” అను వాక్యానుసారముగా యెందు “ఇతి
మతిరుపకల్పితావితృష్ణాభగవతి సాత్వతపుంగలేవిభూమ్ని” అనుతీరున
బొడమిన (1000000000000000000) 150000000000000000000
దవ తీరున మార్పుగల ప్రతిబింబమునకు (100000000000000000000)
150000000000000000000యవ ప్రతిబింబము కావున నీసమస్తజగ
త్కార్యములు ననంతసంఖ్యాకములుగా మాటుచున్న భగవల్లీలా
ప్రతిబింబప్రతిబింబములు. మేఘగర్జితమును మెఱుపు ననంతవిధములం
బ్రతిఫలితములయినపిమ్మట నా⁵ గ్యముగానున్న చెవిచేతను నేత్రము
చేతను గ్రహింపఁబడినచందమున నిర్దుణుఁడగు శివుఁడు నిజలీలాత్మక
బాలాత్రిపురసుందరీశక్తియం దనంతవిధసంఖ్యాకముగాఁ బ్రతిఫలించిన
కొట్టకొననీడయే యీనాదేహస్మృతి మతీదేహస్మృతినీడయే యీ
జగత్కార్యములన్నియును. ఈ దేహస్మృతియే బాలా త్రిపురసుందరీ
స్వరూపమగు శివశక్తి - నిర్దుణుఁడు శివుఁడు మతీ త్రిగుణాత్మక
స్మృతియే బాలాత్రిపురసుందరియగు శివునియొక్క శక్తి. అగ్నాష్ట్య
ములకు భేదములేనిచందమున శివశక్తులకు భేదము లేదు. శివశక్తి
తత్వము నిత్యసత్యము మతీజగత్కార్యములన్నియు ననంతవిధము
లుగా మాటుచున్న యనిత్యాసత్యమిథ్యాప్రతిబింబ ప్రతిబింబములు
గాని యథార్థములు కావు కావు. యథార్థవస్తువు శివశక్త్యాత్మకమై
సర్వజగత్కారణమగు వాసుదేవపరబ్రహ్మము “నేతి నేతి” అని
యీదృశ్యపదార్థముల నిషేధింపఁగాఁ దుట్టతుదకు మిగిలిన వాస్తవమే
వాసుదేవపరబ్రహ్మము. “నేతి నేతి” అని యీజగత్కార్యములందు
సత్తతపోందక వైరాగ్యమూనుచుంటయే వాసుదేవుని నవవిధభక్తి
మార్గముల సేవించుట. ఐహికసుఖము లాసించక సకలజగమును
నారాయణుఁడే యనియును సకలభూతదయయును సర్వజనసమతయు

స్వార్థత్యాగము లోకోపకారపరతయు న్నలపరమభాగవతు నాశివ శక్తియు నిఖిలవనజననియునగు బాలాత్రిపురసుందరి తన కన్నబిడ్డల వలె సంరక్షించి సంసారాంబుధినుండి నొకవలెఁ దరింపఁజేసి శివుఁ డను కైవల్యానందతటముఁ జేర్చును.

శివశక్తు లుభయులకన్న సత్యపదార్థ మింకొకటి లేదు. శివశక్తులు బింబము శివశక్తులయొక్క మొదటిప్రతిబింబము మనస్సు మనస్సుయొక్కప్రతిబింబ మాకాశ మాకాశప్రతిబింబము వాయువు వాయుప్రతిబింబ మగ్ని యగ్నిప్రతిబింబము జలము జలప్రతిబింబము భూమియు శివశక్తుల యనంతసంఖ్యాక ప్రతిబింబరూపములనున్న యనంతసంఖ్యాకమనోరూపప్రతిబింబముల యనంతసంఖ్యాకప్రతిబింబ విశేషము లీపాంచభౌతికపదార్థములు, స్వప్నదశనున్న మనఃప్రతి బింబము లీసకలవ్యావహారికజగత్కార్యము లయినట్టిదేహస్మృతి రూపకప్రతిబింబవిశేషముల కాధారమగు వాస్తవబింబము శివ శక్త్యాత్మకపరబ్రహ్మము “నేతి నేతి” అను శ్రుతిప్రకారము నిషే ధింపఁగా నింద్రియాతీతమై యవాఙ్మనసగోచరమై యేశివశక్త్యాత్మక పరబ్రహ్మమునందు “అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అను బ్రహ్మజిజ్ఞాస కుని బుద్ధి లీనమై పునరావృత్తి లేక సమాధిచెందుటచేత నెట్టిజిజ్ఞాసయుం దగులకుండునో యట్టి శివశక్త్యాత్మకపరబ్రహ్మమే. మొత్తముపై తేలినఫలితార్థ మీదృశ్య మీద్రుగ్రూపకస్మృతియును మరుమరీచికల వలె మిథ్యారూపములు ప్రతిబింబములు కేవలమృషలుగాని వాస్తవ ములు కావని సిద్ధాంతపర్చు ప్రమితి శివశక్త్యాత్మక పరబ్రహ్మము యొక్క మొట్టమొదటి ప్రతిబింబమగుటచేతఁ దర్కసిద్ధాంతమగు పదార్థతత్వజ్ఞానము శశవిషాణమువలె నసంభవముకావుననే శివ శక్త్యాత్మకము నైవల్యరూపమునగు నిత్యమనఃసంతుప్తి శ్రద్ధచేదప్ప జిజ్ఞాసచేతఁ నెన్నటికైన న్నలుగదు కలుగదనియే శాండిల్యవిద్యా

స్వరూపమగు భక్తిసూత్రప్రవృత్తి కలిగెను. భగవద్భక్తియుక్తులగు పరమభాగవతులుతప్ప నితరులు సంసారదుఃఖసముద్రము న్డవనేరరు నేరరు.

ర స పి పా స

శిక్షాశాస్త్రము దేహాధారులలో ముఖ్యముగా మనుష్యులు తమకున్న కలనుండి వెలువడుధ్వనిని దమయాస్యావయములనొరపిడి చేత నానావిధములుగాఁ దమయాహులను జనరంజకముగా వెల్లడించుటకై యేర్పర్చిన యుచ్చారణమును వివరించు శాస్త్రము. వైఖరీనామముగల మనుష్యుల కంతధ్వని శ్రుతిలయల ననుసరించి కేవలధ్వనిరూపముగాను మఱియు సకారాద్యచ్చులు కకారాది హల్లులుగల వర్ణాత్మకముగాను దత్తమచిత ససరసములతో నాయా యూహల బరస్పరమును మనుష్యులు దెల్పుకొనుచున్నారు. కేవల కంతధ్వనియేగాక మనుష్యకర పాదాద్యవయవజన్య ధ్వనిచేఁగూడఁ దమయాహులు వెల్లడించుకొనుచున్నారు. జనరంజకముగా నాయా దేశజనులు పరస్పరము తమయాహులు సమయోచితముగాఁ దెల్పు కొనుటకై యేర్పడిన శిక్షాశాస్త్రము మొదటి వేదాంగము- వేదము నకు రెండవపేరు శ్రుతి కనుక విన్నిచే ముఖ్యముగా నెఱుఁగఁబడనది వేద మయ్యెను. అనాదికాలమునుండియుం జెవిచేత గ్రహింపఁబడి యుభయలోకసంతరణవిధానము సకలలోకులకుఁ దెలుపుధ్వనివర్ణోభ యాత్మకనిత్యాపౌరుషేయశబ్దసముదాయవిశేషము వేదము. మఱి యావేదశబ్దము నుచ్చరించుపద్ధతినే శిక్షాశాస్త్రము కెలుపుటచేతఁ బ్రథమవేదాంగ మయ్యెను. అనాదిసంప్రదాయానుసారముగా గురు పారంపర్యోచ్చారణానుసారముగఁబఠింపఁబడుచున్న వేద ముచ్చారణ ప్రవచనపాఠవిశేషముచేత సర్థమందును మఱియుం బల్కుబడి

యందును నానాజనోపదిష్టంబులై యగణిత నానాశాఖాభేదములతో నుండుటచేత వేదములవలె వేదాంగములుకూడ ననంతవిధము లయినవి. కాబట్టి శాస్త్రము బహుముఖమై దేశకాలపాత్రానుసారముగా నిర్దేశింపఁబడుచున్నది. ఇంతకును వేదములును వేదాంగములును కేవల పారలౌకికప్రయోజనములగుటచేత వ్యావహారికభాషతో వేదవేదాంగములకు సంబంధ మెంతమాత్రమును లేదు. కావున వ్యావహారికధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక శబ్దము దేశకాలపాత్రానుసారముగా జనరంజకముగా నుండుటమాత్రమే ముఖ్యముగాని యట్టివ్యావహారికశబ్దమునకు వైదికశబ్దములకువలె జనరంజనమునకుమించిన మతేశాస్త్రనియమములతోఁ బ్రయోజన మొక్కింతయునులేదు లేదు. “సత్యంబ్రూయాత్త్రియంబ్రూయాత్సన్ద్రూయాత్సత్య మప్రియమ్” అనునట్లు తనతోడిపాటివారలు సమ్మతించిన విధమునఁ దనయూహం దెల్పుఁగల ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్ద మెద్దియైనను మనుష్యుఁ డుపయోగించుకొనవచ్చును. జనరంజకమై లోకోపకారకమైనపల్కు- లెట్లున్నను మఱి యాపల్కులో నక్షరము లెవ్వియైనను శ్రుతిలయ లెట్లున్న నుండవచ్చును. వ్యావహారికకంఠధ్వనికిఁగాని మతేశరీరావయవధ్వనికిఁగాని మతేయంత్రవాద్యవిశేషధ్వనికిఁగాని తత్తద్దేశజనరంజకమగుతెన్నునఁ దెల్పుఁబడుటకన్న వేతేశాస్త్రపద్ధతులు బొత్తిగా ననవసరములు. తత్తద్దేశకాలపాత్రోచితముగా జనరంజకముగా నున్నపలుకులకు లేనిపోనిశాస్త్రనియమము లేర్పర్చి మూఘు న్నమ్మించి తనువశముచేసికొని జీవించుస్వార్థపరులు కేవల దుర్జనులు కాఁబట్టి జనరంజనమగుటతప్ప వ్యావహారికశబ్దమునకు మతేశాస్త్రపద్ధతియును ముమ్మాటికి న్లేదు లేదు. సర్వశాస్త్రకర్తలు సర్వజ్ఞులయిన మునులయందఱి తాత్పర్యమును “తత్తు సమన్వయాత్” అని వేదవాక్యమువలె ననాదిగా నున్నసూత్రముం

బట్టి లోకులయందఱి యనురాగము తనపైఁ గలిగించుకొనువిధమున
 మఱియును సర్వజనరంజకమగునట్లు మఱియును సర్వలోకోపకారక
 మగుతీరున నామరూపాత్మకచతుర్విధాభినయము లొనర్చవలెను.
 ఉదాత్తానుదాత్తస్వరభేద మెట్లున్నను హ్రస్వదీర్ఘపుతాదికాలభేద
 మెట్లున్నను కకారాదిహల్లులుగాని యచ్చులుగాని యేశబ్ద మెట్లుచ్చ
 రించినను గాత్రయంత్రధ్వనివిశేషము లెట్లున్నను మఱి యాంగికా
 హార్యసాత్వికాభినయవిశేషము లెట్లున్నను సకలజనరంజకములై
 సర్వలోకోపకారకములై యుండినఁ జాలును. తక్కినజనులకుఁ
 బరస్పరద్వేషము న్గలిగించుపద్ధతు లెంతమాత్రమును మునిసమ్మత
 ములు కావు. జనానురాగమును సంపాదించుకొని లోకోపకారముగాఁ
 బ్రవర్తిల్లుటకన్నఁ బురుషకార మింకెద్దియు న్నాదు. సర్వలోకోప
 కారముగా నడిపించుమని భగవంతుని నిరంతరమును బ్రార్థించుపరమ
 భాగవతఁడుమాత్రమే నిత్యమనఃసంతుష్టిరూపక శాశ్వతబ్రహ్మనంద
 మనుభవించును. వేదమునుగూర్చిమాత్రము శిక్షాది వేదషడంగములు
 చెప్పఁబడినవిగాని తాకికవ్యవహారమునుగూర్చి యెంతమాత్రమును
 వేదములుగాని వేదాంగములుగాని యుద్దిష్టములు కావు కావు.
 వేదవేదాంగములంబట్టి తాకికవ్యవహారము జరుపవలసినదని స్వార్థ
 పరులు భూర్తులు కేవలాత్మంభరులు దంభులగు దుర్జనులు జనులకుఁ
 బరస్పరానురాగము చెఱచి యన్యోన్యద్వేషమునగల్గించి పంచకులై
 మూఁగుల న్మోసపుచ్చి పామరజనసత్కృతులై యెరులఁ జెఱచి
 దుర్వ్యసనపరులై తాము చెడుచుంట దుష్టకలికాలచేష్టితమనక
 తీఱదు. వేదవేదాంగములంబట్టి మానవలోకవ్యవహారములను సరి
 చేసికొని మనుష్యులందఱుం బరస్పరానురాగముతో నన్యోన్యసహ
 కారులై బ్రతుకువిధానముఁ దెల్పుచు ధర్మార్థకామమోక్షము లను
 చతుర్విధపురుషార్థములను సంపాదించుకొని యుభయలోకములు

తరించుటకై దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బురుషార్థచతుర్వర్గసాధన
రూపములు సర్వజ్ఞులగు మునులు నానాశాస్త్రము లనాదికాలము
నుండియును భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలోపయోగముగా నుప
దేశించుచువచ్చిరి కాని- వేదవేదాంగములు పరలోకసాధకములు
గాను షట్ దర్శనములు నీతిశాస్త్రము ధర్మశాస్త్రము మొదలగు
వ్యావహారికధర్మములు కేవలము దేశకాలపాత్రోచితముగా సకల
జనులు పరస్పరప్రేమానురాగములతో నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును
సంపాదించుకొని హాయిగా బ్రతుకు తెన్ను లుపదేశించిరి. “ధాతా
యథా పూర్వమకల్పయత్” అను శ్రుతిప్రమాణ మనుసరించి
యేయే దేశకాలపాత్రానుసారముగా నేయేమనోవాక్కాయకర్మములు
జనులలో బహుసంఖ్యాకు లాచరించుచుండురో యట్టిజనులం
దేసంఘము భూతదయాపరమై కేవలలోకోపకారకముగఁ బ్రవర్తిల్లు
చుండునో యట్టిమానవులనడువడి ననుసరించి యాయాపరమభాగ
వతుల యాచార మనుసరించి పలికినపల్కులు మఱి చేసినతక్కిన
కర్మములు వేదచోదితధర్మములు కాకమానవు.

భూలోకమునకుఁ బరములైన గ్రహనక్షత్రాదిభిగోళములు
భూగోళమునందలి సకలజంగమస్థావరజీవుల యుత్పత్తిస్థితినిాశపేతువు
లగు శీతోష్ణాదితత్వముల కాధారమైనవిధమున నపౌరుషేయనిత్యా
వ్యక్తవేదశబ్దబ్రహ్మము సనాతనముగా దేశకాలపాత్రానుసారముగా
జనులకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగజనకములగు సర్వలోకోపకారకము
లగు సదాచారములను వెల్లడించునట్లుగౌతమవ్యాసాదిమునిమతవిశేష
ములు సుప్రసిద్ధములై యే యున్నవి. పానముచే దాహశాంతి యగు
నని ధైర్యశాస్త్రమర్మ మెఱిగింపఁబడిన విపేకవంతుఁడు తొలుదొల్ల
నాడప్పి యెందువలనఁగలిగెనో యేజాతిపిపాస నేపానము శాంతింపఁ
జేయునో లోకానుభవము తెలిసికొని యాయాదాహశాంతికై

యాయుపాసవిశేష ముపయోగించునట్లు నవరసాత్మకమగు నీజగమున
 “సరసాసాలంకారశబ్దార్థా కావ్యమ్” అనునట్లు సరసపూబల్కు-
 పల్కువలెనని శిక్షావ్యాకరణచ్చందోనికు క్తశాస్త్రముల ముఖ్యతాత్ప-
 ర్యము. రస మనఁగా మనుష్యులందుఁ బరస్పరప్రేమానురాగజనన
 హేతునగు నిత్యాపౌరుషేయదివ్యవేదశబ్దబ్రహ్మతత్వము. గ్రహము
 లన్నిటిలో గురుఁడు పరమశుభుఁడు మఱి శని పాపిష్ఠుఁడు. గురుఁడు
 జ్ఞానసుఖిస్వరూపుఁడు. శని దుఃఖిస్వరూపుఁడు. వేదవేదాంగాత్మక
 దివ్యస్వర్గానందాత్మకుఁడై గురుఁడు జనులకు స్వర్గానందదాయకము
 లగు పరస్పరప్రేమానురాగములను బుట్టించు మనోవాక్కాయ
 కర్మము లుపదేశించుచుండును, మఱి శని నరులకు నరకదుఃఖకార
 ణములగు పరస్పర ద్వేషహింస లొదవించు తెన్నులు మప్పుచుండును.
 గురుఁడు పదేశించుమార్గ మాగోగ్యమునకై తల్లి యిచ్చుచేదువలె
 దొలుదొత్త వెగటుగనుండియుఁ గ్రహక్రమముగ స్వర్గానందమొద-
 వించును. శని దుష్టుతెన్నున మొట్టమొదట మద్యమువలె సుఖము
 గలిగించియుం గొట్టకొనకు నరకబాధలం బడఁద్రోయును. వేదముల
 యందలి జ్ఞానకాండము గురుఁడు మఱి కర్మకాండము శని “నహింస్యా
 త్సర్వభూతాని” అని గురుఁడు పల్కుచున్నాఁడు “పశుమాల
 భేత” అని శని పురికొల్పు చున్నాఁడు. స్వార్థత్యాగులై
 కేవలలోకోపకార పరాయణులయి సర్వ జన సములయి సర్వ
 భూత దయాపరులైన పరమభాగవతులు మాత్రము గురు
 బోధ నిర్వశ్వసించి నిత్యసంతుష్టాంతరంగులై కృతయుగపురుషులవలె
 ముక్తులగుచున్నారు. మఱి స్వార్థైకపరులై లోకద్రోహులై ప్రాణి
 హింసకులై జనవిద్వేషులై న భూర్తమానవులు శనిమాయలకు లోబడి
 కలికాలమనుజులు సంసారపాశబద్ధులగుచున్నారు. తనకు వేటుగ
 లోక మున్నదని తన దేహస్మృతివల్లన దేహి తెలియుచున్నాఁడు.

తనకు వేటుగ లోక ముండిననాని దేహి తనదేహస్మృతి యున్నట్లు తెలియఁజాలఁడు. కాబట్టి తనజన్మప్రియును మఱి తనకు వేటుగఁదోఁచు లోకముం బింబప్రతిబింబములవలె నన్యోన్య్యాశ్రయములు. ఈరెండింటిలో వాస్తవ మెద్దియో నీడ మెద్దియో నిర్ణయించి తెలుప వీలు లేదు. యథార్థతత్వజ్ఞాన మాత్రైక వేద్య ముద్ది సమాధిరూపమని మాత్రము “యత్రనాన్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛ్రుణోతి నాన్యద్విజానాతి తద్భూమి” అని శ్రుతిప్రమాణముచేతమాత్రము నిర్ణయింపఁబడు చున్నది. కాబట్టి యీనాదేహస్మృతియే సచ్చిదానందస్వరూపిణి యగు బాలాత్రిపురసుందరీమహాలక్ష్మి యీత్రైలోక్యజనని నిత్యసంతుష్టాంగునిగా న న్ననుగ్రహించుటకై నే నహర్దివముం బరమభాగవతుఁడనై సర్వభూతదయాపరుఁడనై సకలజనులకు నివ్విధేయుఁడనై యడఁకువతో నందతిమనుష్యులయొక్క ప్రేమానురాగము సంపాదించుకొనుటకుమాత్రమే బ్రతుక నెంచెదనని నిశ్చయించిన జనుఁడే పరమభాగవతుఁ డట్టిపరమభాగవతుఁడుపల్కినపల్కులు నడిచిననడత లోనిసారము గ్రహించి యితరమానవులు పల్కినపల్కులు నడిచిన నడతయును వేదశాస్త్రవిహితము కాకతీఱదని సిద్ధాంతరాద్ధాంతములు. ఈదేహస్మృతియు మఱిస్మృతిదృష్టమగు నీజగద్వికారములును నిక్కముగా యథార్థవస్తువగు నాత్మపదార్థము మాయయందుఁ బ్రతిఫలింపఁగా నట్టిప్రతిబింబము తిరిగి లెక్కింపనలవికానియన్ని సారులు నానావికారభేదములం బ్రతిబింబింపఁగా ననాదికాలమునుండియు నిప్పటి కీతీరునఁ దోచినప్రతిబింబవిశేషములని యూహింపవలెను. ఈదేహస్మృతియు నీసంకల్పవిశేషము లీజగత్కార్యములన్నియు ననంత సంఖ్యాకపర్యాయము లనంతవిశేషములుగా సత్వరజస్తమములనెడు త్రిగుణసామ్యదశతో శివునకు నీడవలె ననపాయనియగు నాదిశక్తి సహజభీలతో ననాదికాలమునుండియు నిప్పటివఱకు న్వప్నదశయందు

జగద్రూపమయినమనస్సువలెఁ బ్రతిబింబరూపముగాఁ గొట్టకొనకుఁ బరిణమించిన ప్రతిబింబమే యీజగద్విశేషముల న్నాంచుచున్న యీదేహస్మృతివిశేషము.

భిద్య తేహృదయ గంధిర్భిద్య నై సర్వసంశయాప్తస్మిన్ దృష్టే పరాత్మాని” అనునట్లు సమాధ్యవస్థయందు త్రిగుణసామ్యమై యాది శక్తియు మఱి యాచూదిశక్తి మయుండగు శివుఁడునుమాత్ర మాశివ శక్తు లుభయులు సచ్చిదానందస్వరూపులు శేషించియుందు రీదేహ స్మృతియు మఱీసమ స్తజగద్వికారములను బ్రతిబింబవిశేషములన్నియు నుపాధిశూన్యమగుటచేత శూన్యము లగును. “తద్దైక్షిత” అనునట్లు భగవత్సంకల్పమను నుపాధియందు భగవంతునియందలి చిచ్ఛక్తియే యీసమ స్తజగద్వికారములుగాఁ బ్రతిబింబించును. కాఁబట్టి యావరణ విక్షేపకాత్మక భగవచ్ఛక్తి వశమున నీప్రపంచము స్వప్నజాగరదశలం బొడఁగట్టుచు సుషుప్తి తురీయావస్థలందు శివశక్త్యాత్మకముగా శేషించు చుండును. శివశక్తి పరస్పర సంపర్క విశేషముచే నీజగమంతయును బసుపుసున్నములకూడిక చేఁ బొడముపారాణివలె శివశక్తి విలక్షణ ణముగాఁ బొడగట్టుచున్నది. “శక్తి శక్తి మతోరభేదాత్” అను నియమముంబట్టి నిత్యసత్యపదార్థములయిన శివశక్తులకు భేదమేలేదు గాని “సంసారోయమతీవచిత్తః” అను నాచార్యోక్తింబట్టి యసంభవ కార్యమగు నీదేహస్మృతిరూపకజగమంతయు స్వప్నము గారడీ మాయనాటకమువలె విస్మయ పేతువై యెట్లుకలిగెనో శివుఁడుకూడ నిట్టిచిత్తజగత్సృష్టికి మూలము నైల్పఁజాలఁడనుటకు “సోంఽగ వేద యదివాన వేద” అను శ్రుతియే ప్రమాణము. ఈజగమంతయును మనోవిభ్రాంతిజన్యముగాని వాస్తవము కాదని మాత్రము నిస్సందేహ ముగాఁ జెప్పఁగలనుగాని యీమనోవిభ్రాంతికిఁ మూలమేమో సమా ధ్యవస్థయందుమాత్రమే గోచరమగును. మఱి యట్టి తురీయావస్థ యిట్లుండునని యీజాగ్రదవస్థ నిర్ణయింపఁ జాలదు.

నా ద బిం దు క శ

సరియే, యీ సంగతి యిట్లుండఁగాఁ దనకు మఱి తనచేతనున్న ప్రాణులకును జుగుప్సాశ్లేలభయలజ్ఞాశోకములు రవంతయు న్నలిగింపక మనస్సంతోషమునుగలిగించి మఱలమఱల వినుకోరికను మాటిమాటి కిని హెచ్చరించు నానురూపములు సరసములు “రసాత్మకం కావ్యమ్” అనుటచేతఁ గేవల మనస్సంతోషము రస మనంబడును. “రసోవై సః” అను శ్రుతిచొప్పున నిత్యమనస్సంతోషమే భగవంతుని యధార్థస్వరూపము. కాఁబట్టి శబ్ద మెట్లు రసముం బుట్టించునో యట్లుచ్చరించువిధి నైల్పువేదాంగములు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తములు- జ్యోతిఃకల్పములను వేదాంగములు వాక్కునువిడిచి మనఃకాయకర్మములఁగూర్చి దెల్పుచున్నవి. శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తములను వేదాంగములు సరసమగుపలుకునుగూర్చియు జ్యోతిః కల్పములను రెండు వేదాంగములు సరసమగునడతనుగూర్చియుం దెల్పుచున్నవి. లోకోపకారముగ నుడువుట నడుచుటయును సజ్జన ధర్మము. జనులు తమలోఁదమకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగములకు భంగమురానీక దేశకాలపాత్రోచితముగా నెట్టిపల్కు లుపల్కనీ మఱెట్టి నడత నడువనీ యదంతయును వేదశాస్త్రవిధిచోదితధర్మ మే నిశ్చయముగా నగు నగును. లోకోపకారపరులగు సజ్జనులకుఁ దప్పక దైవసాహాయ్యము కలుగును గల్గును. “స్వరతిః కాలతిః స్థానా త్రయత్నానుప్రదానతః” షడ్జాదిస్వరవిశేషములచేతను ద్రుతాది కాలవిశేషములచేతఁ గంఠాదిస్థానవిశేషములచేతను ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్ద ముపయోగింపఁబడుపద్ధతిని శిక్ష యనువేదాంగము వివరించుచున్నది. కాఁబట్టి వేదోచ్ఛారణమునకుమాత్రమే శిక్ష యనువేదాంగ ముపయోగపడుచున్నది. లోకీకశబ్దమునకును శిక్షా

శాస్త్రమునకును సంబంధమెట్టియును లేకున్నప్పటికి లోకోపకార
పరాయణులగు మునులు నాదబ్రహ్మోపాసనముచేఁ దరించుటకై
శిక్షాపద్ధతులను జనుల కైకమత్యముపుట్టించుటకై సర్వతాకిక
భాషోచ్చారణపద్ధతు లేర్పర్చిరి. “సపక్షత లోకానుస్మజై-తస్మా
దవ్యక్త ముత్పన్నం త్రిగుణం ద్విజసత్తమ” అను వాక్యానుసార
ముగాఁ బరమాత్మనుండి త్రిగుణాత్మకకుండలీశక్తి యుదయించెను.
కుండల మనఁగా వలయాకారము- ఉపాసకుల కాకుండలీశక్తి హృద
యాకాశమున వలయాకారమయిన మెఱుపువలె సాక్షాత్కరించును.
కుండలీసాక్షాత్కారమయిన పుణ్యపురుషులు మఱి జననమరణము
లొందక శాశ్వతకై వల్యానంద నుంచుచున్నారు. ఆకుండలీశక్తి
త్రిగుణాత్మకమైన బిందురూపమై స్థూలసూక్ష్మపరములను మువ్విధము
లుగా విభజింపఁబడి బిందునాదబీజభేదము లందుచున్నది. అచిదం
శము- స్థూలనాదము చిదచిన్నిశ్రము సూక్ష్మనాదము- చిత్తుబీజ
నాదము ఈచిత్తే పరుఁడైనపురుషుఁడు మఱీశ్వరుఁడును శబ్దబ్రహ్మ
మను మఱొక పేరఁబరఁగు నాయీశ్వరుఁడు. ఈశ్వరసంకల్పమే బిందు
వనంబడును. ఆబిందువు బ్రద్దలుకాఁగాఁ బుట్టినధ్వని వ్యక్తమగు
చున్నది. శ్రుతిసంపన్నమైన యారవమే శబ్దబ్రహ్మ మనఁబడు
చున్నది- ఇంతకుం బరమరహస్య మీశ్వరానుగ్రహముకలవారలకే
బ్రహ్మజ్ఞాన ముదయించును. మఱియుం బ్రహ్మజ్ఞానవంతులయిన
పరమభాగవతుల సహవాసముగూడ లభించును. భక్తిశ్రద్ధ లబ్బును.
వేయేల సకలజీవులును కొందఱు పుట్టుకతోనే కొందఱు వేగముగాఁ
గావి యాలస్యముగఁగాని భగవత్సంకల్పమున నెట్లు సంసారబద్ధులైరో
యట్లే భగవంతునిలో నైక్యమయి మక్తులుకాకమానరు. సత్సహ
వాసముచేతనే ద్వారలో దుఃఖముక్తియగు కొందఱు దురదృష్ట
వంతులు చిరకాలము సంసారదుఃఖ మనుభవించెదరు. మొత్తముపై

సకలజీవులును గాలక్రమమున బ్రహ్మలో నైక్యము చెందెదరు. అజ్ఞానము సంసారబంధము నెట్లబ్బెనో యట్లే ప్రజ్ఞానము కైవల్యానందమును సకలజీవులకుఁ గలుగకతీతను.

“దైవమే పౌరుషమై తుదకు దైవముగానే మిగులును. కాలము ఋతుపట్కముగా మాటుచుండునట్లు సంసారబంధమోక్షములను విద్యాస్వభావముచే నాత్మ యనుభవించుచుండును. అక్షరుఁడగు పరమాత్ముని సంకల్ప మక్షరుఁడగు జీవాత్ముఁడు సంసారియై యక్షరుఁడే యగుచుండును. అశరీరమగు నాత్మయందు పంచభూత విశేషములు పుట్టి యాత్మయందే లయముచెందును. స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్తకార్యకారణావస్థాభేదము తనకుఁదానే విద్యావిద్యలచే నాత్ముఁడనుభవించుట సహజము— వాస్తవముగా “ఏక మేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” అనున ట్లాత్మకన్న వేణీపదార్థము లేనేలేదు. ఈబ్రహ్మజ్ఞానము పరమభాగవతసహవాసముచే నతివేగముగా మర్త్యులకు సిద్ధించును. ఈభూలోకము మర్త్యలోకమును గర్మభూమి యనఁబడును. మానవులు స్వకర్మానుసారముగా నుత్పత్తిస్థితి నాశములందునున్నారు. కాఁబట్టి స్వార్థత్యాగముచేసి కేవల లోకోపకారపరాయణులై తమ సమస్తకర్మములు భగవదర్పణము కావించి “గోవిందనామకీర్తనగావించి భయంబుదక్కి ఖట్వాంగ ధరిత్రీవిభుఁడు జూఱకొనియై నైవల్యము తొల్లి రెండుగడియలలోనన్” అను పురాణోక్తిప్రకారము “వాసుదేవశ్లోకవార్తల నాలించి కాలమే పురుషుఁడు గడపుచుండు నతని యాయువు దక్క నన్యుల యాయువు నుదయాస్తమయముల నుగ్రకరుఁడు నంచించి కొనిపోవు” కనుక పరమభాగవతుఁడు మాత్రమే నిత్యజీవనుఁడై కైవల్యానంద మనుభవించును. తక్కినమనుజులు స్వార్థపరులై కర్మబద్ధులై స్వపర

బుద్ధి నిష్ఠానాడనేరక సంసారసాగరంబున మున్గితేలుచు దరిగాన కుందురు.

“అ ఇ ఉ ఊ” మొదలగుపదునాల్గు మాహేశ్వరసూత్రములను వైమాకరణము వ్యాకరణపరముగాఁ దక్కినశాస్త్రవిమలు తత్తచ్ఛాస్త్రపరముగా “చత్వారిశృంగా, గణానాంత్యా గణపతిగుః హవామహే” అను శ్రుతులకు వినిధార్థముల న్నల్పించినట్లు స్వబుద్ధును సారముగా మతభేదంబుల నర్తించుచున్నారు. కేవలధ్వనిమాత్రముచే నానాపదార్థబోధను నానారసగ్రహణము న్నావించుకొనువారు మనుష్యులలో మిక్కిలిబుద్ధిమంతులు. ఉదాత్తముకంటె నుదాత్త ధ్వనియు ననుదాత్తముకంటె ననుదాత్తమును బల్కుటకు వీలుకాదు “అణోరణీయాన్ మహతోమహీయాన్” అనఁగా ననుదాత్తమగు సూక్ష్మధ్వనిరూపముగా నుదాత్తముకన్న స్థూలనాదరూపముగా వాసుదేవవరబ్రహ్మ ముంటచేత నట్టి యణుమహత్తులను దెల్పుట మనుష్యుల కలవికాదు. అట్టి స్థూలసూక్ష్మనాద మాత్రైకవేద్యమే. శ్రుతులు పదునాల్గుని దేవమునియు నిరువదిరెండు కంఠనాశములం బట్టి యిరువదిరెండుని మత్కోకమునియు నఱువదినాల్గుని యింకొకఁడు నానావిధజంగమస్థావరప్రాణివిశేషధ్వనిభేదంబులచే శ్రుతు లనంతము లని యింకొకఁడు మతభేదములం బ్రాచీనులు వక్కాణించిరి. ధ్వని యొక్క హేచ్చుతగ్గుస్థాయులకునాదబ్రహ్మస్వరూపుఁడగు ననంతుఁడే యవధి “సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ” అన్నట్లు నాదబ్రహ్మ మశరీరమగుటచే “ఇదమిత్థమ్” అని నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరముకాదను మతమే మిగుల సమంజసము. సప్తోపాయములచే నాదిత్యోపాసనము చేయువారికి మఱేదేవతల నుపాసించినప్పటికి నిర్వికటించదు. ఆదిత్యోపాసనముచేయ కన్యదేవతోపాసనములు చేయునపు డాదిత్యదేవత తప్ప నితరదేవత లన్యోన్యము ప్రతిఘటించి యుపాసకుని జెఱచెదరు.

కాఁబట్టి యీతీరుగాఁ గేనల నాదబ్రహ్మోపాసనము మాని ఖర్జూత్మక
ధ్వన్యపాసనమువలనఁ బ్రమాదముండును. కాలవ్యవస్థయు నుదా
త్తాదిస్థాయివ్యవస్థయు అకారక కారాద్యక్షరవ్యవస్థయుం దలఁపక
కేవల స్వరమాత్ర మాలించుటచేత “స్వతోరం జయతి శ్రోతృ
చిత్తం సస్వర ఉచ్యతే” అనునట్లు చిత్తమునకు రంజకముగు ధ్వనిని
సంతతము వినుట కాసించు సంగీతపుప్రేగుకల యదృష్టవంతులే పరమ
భాగవతులగు జీవులు “వాసుదేవః సర్వ మితి సమహత్మా సుదుర్లభః”
అను విధమునఁ బరమభాగవతునకు నామరూపాత్మకజగమంతయును
విష్ణుమయముగానే తోఁచును. చిత్తమునకు వెగటే ఊణమైనం దోఁప
నీక సంతతము చిత్తరంజకమై నామరూపములెన్నియో యవే సరస్వతీ
స్వరూపములు మఱి యవియే గీతవాద్యనృత్యయాత్మకములగు నాద
బిందుకళలయిననాట్యకళలు “సర్వదేవనమస్కారాః కేశవం ప్రతి
గచ్ఛతి” అనువిధమున జగమునందలి నామరూపములన్నియు నాద
బ్రహ్మాత్మకములే “అతో నాదాత్మకంజగత్” అనుటచేత శబ్దబ్రహ్మ
మయముకాని పదార్థమే లేదు. ఆకాశమును విభాగించి గుణములను
నిర్ణయించుట యెట్లుసాధ్యమో యాకాశ మేకొలతకైన నెట్లీమడదో
యట్లే దిగ్దేశకాలవ్యవస్థనాదబ్రహ్మమునకు లేకున్న నుపాసనాసౌలభ్య
మునకై యశరీరులయిన దేవతలకు విగ్రహము లేర్పర్చినట్లు మూర్త
మగు శబ్దబ్రహ్మమున కుదాత్తాదిస్వరములను లఘూదికాలములను
ముఖాదిస్థానప్రయత్నజన్యాక్షరవిభాగమును బరమకారుణీకులయిన
మును లేర్పర్చిరి. శబ్దబ్రహ్మమునకు దిగ్దేశకాలవ్యవస్థలు కల్పితములు
గాని వాస్తవములు కావు కావు. నూఱుతామర రేకులను సూదితో
గొచ్చఁబడినంతవట్టునకుఁ గాల మనియు నాకాలముయొక్క పెఱకువ
కాష్ఠనిమేషక్షణాదికమనిగాని లఘుదీర్ఘపుతములనిగాని ద్రుతమధ్య
లఘబములనిగాని వ్యవహరింపఁబడును. ఏజాతిబీజ మాచెట్టును మొల

పించునట్లు మఱిజాతిదోహద మాతీరుగా నాచెట్టుం బొదవించువిధమునఁ దలిదండ్రులంబట్టి మనుష్యాదిజంతువులకు సహజముగా గుణములబ్బును. మఱియును సహవాసమునుబట్టియు నాచారముననుసరించియు నారోగ్యజీవనాభివృద్ధియును గలుగును. అద్వేషియై నిత్యసంతోషియైన పరమభాగవతునకు “ఊర్వమూల మధశ్శాఖ మశ్వత్థప్రాహురవ్యయమ్” అనునట్లు ఆదిత్యఃః-పుష్పి-అంబిక జలము-విష్ణుః డగ్ని-గణనాథుఁడు వాయువు-మహేశ్వరుఁ డాకాశముగాఁ బంచదేవతామయుఁడై పంచభూతికాత్ముఁడై ప్రకృతిపురుషాత్మకుఁడై భక్తవత్సలుఁడైన వాసుదేవుఁ డభీష్టహి కాముష్మిక సంపదలు తప్పక దయచేయును. భగవత్కృపలే కిహపరసౌఖ్యము చేకూరదు. మనుష్యులసుఖము వారిసత్కర్మఫలము-దుఃఖము దుష్కర్మఫలము. సజ్జనులను భగవంతుఁ డాపదలనుండి కాపాడును. మఱి దుర్జనులనుపేక్షించు నిదే నిజము నిజము.

కా ల గ ణ న

“కాలరూపీ జనార్దనః” అన్నట్లు వాసుదేవుఁడు పంచభూతమయుఁడై శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములను సత్వరజస్తమఃప్రవృత్తిచే $5 \times 3 = 15$ దినములకు వృద్ధియుం బడెదుదినములవఱకు నాశము న్నలిగి స్మృతిచంద్రికచే సుఖదుఃఖాత్మకసంసారము నివ్వాత్మకప్రవృత్తి నివృత్తిస్వరూపకావణవిక్షేపశక్తులం దా నద్వితీయుఁడు సచ్చిదానందుఁడు కేవలుఁడయ్యుఁ దనకుఁ దా వేతై క్రీడించుచుండును. సత్వము రజస్తమోగుణములన్నించి సంపూర్ణపూర్ణమాచంద్రికాత్మకసంతుష్టాంతరంగస్వరూపమై వెలితిగానకుండును. తమస్సు సత్వరజముల స్మృతినపు డమావాస్యాత్మకమై యాశదౌఱంగి యెద్దియుం

దోఁచకుండు మనోరూపమై దాఁఖిసంతప్త మగును. రజస్సు తమ
 స్సత్వముల స్మితినిపుడు సంతప్తికై దేవులాడు మనస్సువలె నమా
 వాస్యాపూర్ణమలకు మధ్యనున్న కాలమందలి చంద్రునివలెఁ బెరుఁ
 గుచుం దఱుఁగుచుండును. వ్యక్తావ్యక్తాత్మకాహారాత్రదశలచే శబ్ద
 స్పర్శరూపరసగంధములు ప్రత్యేకముం ద్రిగుణాత్మకములై పక్షరూప
 మున ద్విగుణితమై మాస మగుచు మాసద్విగుణితరూపమున ఋతు
 విశేషముగా మాఱుచుండును. సత్వరజస్తమోద్విగుణితములై న
 మాసద్వయకాలాత్మకఋతువు లాతై పొడచూపుచుండును.
 $30 \times 2 \times 6 = 360$ పగళ్ళు 360రాత్రులుం గలసి సంవత్సర మగు
 చుండును. 5పంచభూతములు సత్వరజస్తమోగుణముల 15భేదములై
 స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్త కార్యకారణ మూర్తామూర్త విశేష
 ద్వయవిభేదముచే రెట్టింపఁబడుచు 30మాసము $30 \times 2 = 60$ ఋతువు
 $60 \times 6 = 360$ ఆఱుఋతువు లబ్దము 5 లబ్దములు యుగము 12 యుగ
 ములు ప్రభవాదిక్షయపర్యంతములగు నఱువదేండ్లు మఱియు నఱునది
 పరార్థసంఖ్యచే గుణితశక్తిచేత హెచ్చింపఁబడినన్నియేండ్లు స్థూల
 కార్యవ్యక్తమూర్తస్వరూపకాల మీస్మృత్యాత్మకజీవాత్మ సంసరించు
 చుండును. అనఁగా 18000000000000000000 6×6=36×6=216
 ఈరీతిగా 6పరార్థసంఖ్యాత్మక 18000000000000000000కములై న
 యాఱులమాఱులు హెచ్చింపఁబడఁగా వచ్చినసంఖ్యకలయేండ్లు—
 అనఁగా మొదలు తుదయుం జెప్పఁదరముగాని యాద్యమధ్యాంతము
 లను నిర్దేశింపవీలుపడని యనంతసంఖ్యాక బ్రమానాబ్దములు—
 ఈసంఖ్య—దిక్కు— కాలము—గుణమును వేయేల ద్రవ్యగుణకర్మ
 సామాన్యవిశేషసమవాయాభావములను పరార్థసప్తకము త్రిగుణాత్మక
 మాయావిద్యాకల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కాదు.

పంచభూతాత్మకజగ మిదంతయును భౌతిభాసికమును వ్యావహారికసత్యముగాని పరమార్థసత్యము కాదు కాదు. “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ- సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ- అయమాత్మా బ్రహ్మ- ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అను ప్రమాణములచేత నిజగము బాధితముకాఁగా నెద్ది మిగులునో యద్దియే పరమార్థసత్యవస్తువగు వాసుదేవుఁడు. “యతోవాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసాసహ” అనువిధమున నాదబ్రహ్మతత్వ మిట్టిదని తెలిసికొనుటకుఁగాని యితరు లకు బోధించుటకుఁగాని చతుర్ముఖుఁడైన జాలఁడని దేవముని పల్కుచున్నాఁడు కాబట్టి యుదాత్తాదిస్వరనిర్ణయముచేతఁగాని ద్రుతాదికాలనిర్ణయముచేఁగాని కంఠాదిస్థానప్రయత్ననిర్ణయము చేతఁగాని శబ్దబ్రహ్మతత్వము నెలిసి తెల్ప నేరికిం పరము కాదుగాని లోకవ్యవహారవ్యవస్థకై మతీయును ధర్మసంస్థాపనముకొఱకై పరమ కారుణికులు సర్వజ్ఞులగు గౌతమాదిబ్రహ్మర్షులు శాఖాచంద్రన్యాయ ముగా వేదశాస్త్రముఖములం బదార్థబోధ కావించిరి. కనుక సర్వజ్ఞు లైన గౌతమవ్యాసాది మహామునులమతముల న్నద్దురుముఖమునఁ దెలిసికొని నడుచువారు తరింతురని నమ్మి తరించవలెను. నమ్మకము కన్న వేఱే దారి లేదు. “నమ్మి చెడినవారు లేరు, నమ్మక చిహ్నోతే పోయేరు” అని రామదాసు పల్కు మిక్కిలి శ్లాఘ్యము. శాబ్ద ప్రమాణాత్మకమగు నాప్తవాక్యమందలి నమ్మకముకన్న తరింపఁజేయు సాధన మితరమెద్దియు న్నాదు కాదు. కాబట్టి వేదశాస్త్రసారమును సద్దురుకటాక్షమునఁ దెలిసినపెద్దలు తరించిరి. పిన్నలు తాముకూడఁ బెద్దల నడువడి ననుసరించి తరించవలయును. స్వార్థత్యాగులై కేవల లోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతదయాపరులైన పరమభాగవతులు పెద్ద లనఁబడుదురు.

కడుపులోనిగాలి పైకివదలుటచేత ననఁగ నుచ్ఛ్వాసముచేత మాత్రమే కేవలధ్వన్యాత్మకముగాఁగాని వర్ణాత్మకముగాఁగాని శబ్దము శ్రావ్యమై వెలువడును. ఉచ్ఛ్వాసముచేతఁ బ్రాణవాయుశక్తి తగ్గుచుండును. కనుక నమితోచ్ఛ్వాస వ్యయముకావించుటచేత నాయు వల్పమగుచుండును. కాఁబట్టియే యోగులు నియతవాక్కులై నమును లుచ్ఛ్వాసనిశ్వాసవాయువు న్స్వాధీనముకావించుకొనుటచే నపరిమితాయువు లగుచున్నారు. కాఁబట్టి యమితముగా వాగ్ద్యయము చేయువారు రజస్తమోగుణప్రధానులగుటచే శీఘ్రముగా నలసి రోజుచు నల్పాయువు లగుచుందురు. మౌనవ్రతులై భోజనము కావించువారు కొందఱును సత్యసూనృతవ్రతులు హితమితప్రియ మృదువాగ్నియతులు కేవలమౌనవ్రతులు కేవలభగవన్నామసంకీర్తన వ్రతులు మొదలుగా నియతవాక్ప్రచారులగు పరమయోగు లింద్రియ వ్యాపారము నడ్డుచు మునులు నాఁ బరఁగి యపరిమితాయువు లగు చున్నారు. రజస్తమోగుణములఁబట్టి శబ్దము పరిమితముగా బయల్పడుచు నరుల నల్పాయువులఁగావించు సత్వగుణముచేతఁ గల్గువైఖరి మిక్కిలి పరిమితమై యాయువు న్గొనసాగించుచుండును. “వీణావాదన తత్వజ్ఞః శ్రుతి జాతి విశారదః తాళజ్ఞశ్చ ప్రయాసేన మోక్ష మార్గం నియచ్ఛతి” వీణ యనఁగా వైఖరీరూపకగాత్రవీణ- వాదన మనఁగా దారువీణాదియంత్రధ్వని- తత్వ మనఁగా విలంబకాలము- శ్రుతిజాతితాళనియమముతో విలంబకాలమున గీతవాద్యనృత్యముల ననఁగాఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రవర్తించు మనుష్యుఁడు జనన మరణాత్మకసంసారమున యధేష్టముగా సుఖంపఁగలఁడని శ్లోక తాత్పర్యము. రజస్తమోగుణములు ప్రకోసించినపు డాయాస మధికమై ద్రుతకాలోచ్ఛ్వాసాధిక్యముచేఁ బ్రాణవాయువ్యయ మధికముకాఁగా జను లల్పాయువు లగుచున్నారు. సత్వగుణాధిక్యము

చేతఁ జతుర్విధాభినయప్రచారము విలంబకాలమున జరుగుటచేత నాయాసములేకుండుట నుచ్ఛ్వాసితము తగ్గుటచేత నాయు వధిక మగును. నడకకన్నఁ బరు గధికాయాసకరమై మిక్కిలి యూర్పును వ్రయపర్చి యాయువును తగ్గించును. సాత్వికుఁడు స్వార్థపరత న్మాని కేవలలోకోపకారపరాయణుఁడై చతుర్విధాభినయప్రచార మొనరించును. రజస్తమోమాషితుఁ డహంకారమమమకారబద్ధుఁడై దుర్వ్యసనపరుఁడై నియమములేక ప్రసరించుటచేత వ్యర్థప్రలాప బాహుళ్యముచేతను గామక్రోధలోభమోహమదమత్సరగ్రస్తుఁడై తనశరీరమును దెల్విమాలి వ్యర్థముగాఁ దొందరపడి యాయాసపర్చు కొని యాహారనిద్రావిహారనియమములేక కోరి మిత్తివాఁతఁ బడు చుండును. సత్యగుణప్రధానుఁడు లోకోపకారముగా సత్యముగాఁ బ్రవర్తిల్లుటచేత నియమితమనోవాక్కాయకర్ముఁడై హితమిత మృదువాక్కు- మందకటాక్షము- మందగమనము- నియమిత నిద్రాహారవిహారములు కలవాఁ డగుటచేత స్వాధీనోచ్ఛ్వాసనిశ్వాస ములతో భీష్మునివలె స్వచ్ఛందమరణసంపల్లాభము పొందుచున్నాఁడు.

అక్షరమహత్త్వము

చతుర్దశభువనమూలములగు చతుర్దశ మాహేశ్వరసూత్ర ములంబట్టి యక్షరములలో మొదటిదగు “అ” అను నక్షరము కడపటిదగు “హ” యను నక్షరమును గలిసి “అహమ్” అను జ్ఞప్తి గలిగించెను “సర్వం పరాత్మకం పూర్వం జ్ఞప్తిమాత్రమిదం జగత్” మొదట నంతయుం బరమాత్మయేగాని యీజగమంతయును జ్ఞప్తి మాత్రమే. అహంకారరూపమే యీజగమంతయును “అహమ్” అను నహంకారరూపకజ్ఞప్తిలేనపు డీజగమే లేదు. కాబట్టి అహంకారమాత్రమే యీజగదుద్భవస్థితినాశముల న్నలిగించు జ్ఞానశక్తి.

ద్వైతజ్ఞాన మహాంకారాత్మకజ్ఞాపి యనఁబడును. మఱి యద్వైత
 జ్ఞానమే బ్రహ్మ మనఁబడును. స్వరకాలస్థానప్రయత్నాభినయ
 నియమము వేదపఠనముంగూర్చి వేర్పడినపద్ధతిగాని లోకవ్యవ
 హారము దొరుల నొప్పించక తా నొవ్వక దేశకాలవైతాను
 సారముగా సులభోచ్ఛ్వాసనిశ్వాససుఖకరముగాఁ జతుర్విధాభినయ
 ములంజేసికొని యాయువు కొనసాగించుకొనవలెను. తక్కినజంతువు
 లకునలె భగవంతుఁడు మనుష్యులకుఁ గూడ సహజముగా శీతోష్ణము
 లొనర్చుకొనఁదగినదేహములు సృజించెను. మనుజులు విపరీతబుద్ధులై
 మద్యముచే నెక్కువువేడి దేహమందుఁ దెచ్చిపెట్టుకొని యానింత
 వేడిచే గలుగునికారమునఁ గ్రొత్తవేడ్క నాడుకొనుట మరగి
 మఱలమఱల నామద్యపానవ్యసనమునఁ జిక్కునడి యామద్యమును
 జేసికొనుతెల్వితేట తమకుఁదప్ప నితరజంతువులందుఁగానక తక్కిన
 జంతువులు బుద్ధిలేనివనియుం దాము మాత్రమే వివేకముగలవార
 మనియుం దలంచుకొనుచుం గేవలసహజపద్ధతులంబట్టి దేహయాత్ర
 గడపుకొను తక్కినజంతువులకంటె విపరీతబుద్ధులై కృత్రిమసుఖముల
 కలవడి కోరి తక్కినజంతువులకన్న లేనిపోనికష్టములకుఁ బాలై
 యకాలమృత్యువందుచున్నారు. కొన్నిపిట్టలకు గూళ్ళెల్లుకొని శీతా
 తపములం దప్పించుకొను సహజనైపుణ్య మట్లే తక్కినజంతువులకు
 మనుష్యు లూహింపశక్యముకాని శీతోష్ణనివారకసహజనిపుణత
 కలదు. మనుష్యస్వభావము దురహంకారముతోఁ దక్కినజంతువుల
 కన్నఁ దా నెక్కుడు తెలివికలవాఁ డని గర్వించి కోరి కొఱవితోఁ
 దల గోఁకికొని దుఃఖించుట— కాఁబట్టి సర్వజగజ్జననియగు తనకన్న
 తల్లి భూమియొక్కసారమును బీల్చుకొని తక్కినయవయవము
 లన్నింటిని గాపాడుచున్న తనయడుగులకు భూసార మెక్కడక
 చెప్పులుతొడుగుకొని కోరి తనయడుగులకు సుఖంకరభూస్పర్శము

దప్పించుకొని పాదరోగమును మఱి తీరుననే తనసకలావయవములకును
 లేనిపోని యనవసరములగు తొడవులు కల్పించుకొనియును వంటక
 ముల స్మరగి సకలఫలమూలధాన్యములను మఱియుం బాసీయముల
 నగ్గినెగను వండి మరగించి లేనిపోని కృత్రిమకల్పనములచే సహ
 జారోగ్యదశం జెఱచి ప్రకృతి నిష్కృతికావించుకొని కోరి కష్టములకుఁ
 బాల్తె యల్పయు వగుచున్నాఁడు. తనకుం దక్కినజంతువుల
 కాకాశానిలానలజలభూములు సహజముగా నొక్కపోల్కివే దైవ
 సృష్టములు మఱియు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభిలాషము సమానమే
 యని తలంపక విపరీతబుద్ధిచే లేనిపోని కల్పనములం జిక్కి తక్కిన
 జంతువులకన్న శ్రమపడి యీల్గుట దురదృష్టమనుష్యస్వభావము
 ఋష్యశృంగుఁడు మొదలగుమునులందఱు స్నానపులయ్యును బుట్టిన
 వారు పుట్టినట్లే కాలక్షేపముచేయుచుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ
 దమయాధిక్య మెందున న్లేదనియును నిద్రాహారవిహారాదిసహజ
 గుణములును జననమరణాదిసంసారసుఖదుఃఖానుభవమును ప్రాణు
 లందఱు ననుభవించకతీఱని సహజదశలనియును సర్వకర్మములును
 గేవల దైవప్రేరితములే యనియును స్వప్నజాగ్రత్సుషుష్ట్యవస్థల
 వశములై సహజముగా ప్రాణులకుం బ్రాపించుననియును సహజవిధి
 కాలకృత్యము లడ్డఁదరముగాక యవశ్య మనుభవించకతీఱదనియును
 బురుషప్రయత్నమునకుఁగూడ దైవమే ప్రేరకమూలమనియును తమ
 పాపములకుం దుఃఖములకుం తమదుష్కర్మములే కతములనియును
 మఱియుం దమమేలునకు నిర్హేతుకభగవదనుగ్రహమే కారణ
 మనియును నిరహంకారులై నిర్మములై సర్వభూతసములై సాధన
 చతుష్టయసంపదఁగలిగి తనువెత్తిన సార్థక్యము దా ఖేదమోదముల
 నొక్కపోల్కి న్గుంద కబ్బక సంసరించియుం జీవన్ముక్తులగు బ్రహ్మీ
 భూతు లగుచు తమసమస్తకర్మములు న్వాసు దేవార్పణము

కావించుచుం బరమభాగవతులై నానాహంబుల నిత్యానంద
పదవి నోలలాడుచు మానవజాతి వన్నె దెచ్చుచున్నారు

తనయూహాచొప్పునఁ దాఁ బల్కుటగాని తనసహజకంతస్వర
సౌందర్యమును ధ్వనిగ్రాహియంత్రాదిలిఖితమూలముగాఁ బరుల కెఱిం
గించుటగాని తనమనఃప్రసృత్తినివృత్తివిశేషముల న్దాఁ దెలిసికొనుట
గాని యేదేహధారికై న స్థరముకాదు కాదు. “విష్ణుభక్తిలేని విబు
ధుండు విబుధుఁడే పాదయుగముతోడి పశువు గాక” భూతదయలేని
క్రూరాత్ముఁ డెంతచదువుకొన్నవాఁడయ్యును ద్విపాదములతోనున్న
మూర్ఖ పశువేగాని మనుష్యుఁ డనిపించుకొనఁదగఁడు. భయజగుస్సాశ్శీల
లజ్జాజనకముగా వాక్కాయకర్మము లాచరింపఁగూడదు. “అప్రసిద్ధ
మపుష్టార్థమ్” అనువిధముగాఁ దనతోడివారి కన్నివిధములచే మిక్కిలి
సంతోషమగువిధమునఁ బలుకుటయును నడుపడి న్న్వేల్లడించుటయును
మనుష్యుని కవశ్య కర్తవ్యము. లోకోపకారముగాఁ బరిణమించుట
కన్న తాకికజతుర్విధాభినయములకు వైదికలక్షణ మెంతమాత్రముం
బసికిరాదు కాఁబట్టి స్వరకాలస్థానప్రయత్నవ్యవస్థ లెటున్నను దన
తోడిపాటివారి కింపగుతీరున తాకికభాషల న్దేశకాలపాత్రోచితముగా
మాట్లాడవచ్చును బాడుకొనవచ్చును మఱియును గ్రంథముల రచించు
కొనవచ్చును. వేదాంగనియమములన్నియును కేవలవేదములయెడ
మాత్రమే యుపయోజ్యములుగాని తాకికభాషలయెడఁ గామచారా
నుజ్ఞ యథేష్టముగా దేశకాలపాత్రోచితము లోకోపకారమగుతీరున
నాటపాటమాటలును గావ్యరచనమును గావించుకొనుటయే యవశ్య
కర్తవ్యము.

నోరు తెఱచినకొలంది “అఱ” లు పలుకుచుండును “ఇఱ
ఉఱ ఓఱ ఔఱ” లు పలుకుటకు నోరంతగాఁ దెఱవనక్కరలేదు
కాఁబట్టి యన్నియక్షరములలో “అ” యను నక్షరమున కెక్కువగా

నూషిరివిడునకతీటదు. మఱియు అ మొదలగునచ్చులకన్న నాయచ్చులతోఁ గూడిన క మొదలగుహల్లుల కూపిరి తక్కువగుచుండును. కేవల క్ మొదలగువ్యంజనములకు “అ” మొదలగునచ్చులతోఁ జేరినఁగాని పల్కుబడియేలేదు. అమొదలగు నచ్చులు దైవమువలెస్వతంత్రములు సహజములు క మొదలగువ్యంజనములు పౌరుషమువలె నస్వతంత్రములుం గృత్రిమములును. దైవము తోడుపడినఁగాని పౌరుషము ప్రవర్తింపనేరదు. అచ్చులసాయములేక హల్లులు ప్రవర్తిల్లనేరవు. ఒక్క “అ” యను నచ్చుమాత్రమే స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములతో నభీష్టార్థదాయకమై సమస్తమహదమహాత్పాణులకెల్లరకుం బరస్పరోహోహోహోవిశేషంబులు దెల్పుఁజాలినప్పటికిని “ఇ” మొదలగు తక్కినయచ్చులు “క్” మొదలగు వ్యంజనములును విష్ణుస్వరూపమును సకలవర్ణాదియునగు “అ” అకార మాత్మ నానావిధోపాధిభేదములగు పంచభూతవిశేషముల ననంతవికారాత్మకజగత్తునకు హేతువగుచందమున నానావిధజగమస్థావరప్రాణివిశేషధ్వని ప్రపంచమూలమై యున్నది. హృదయసంతోషకమును హృదయవిభీషమునై ధ్వని రెండు తెఱంగుల సహజదైవకృతమును గృత్రిమపౌరుషకృతమునై రెండు తెఱంగులం బొడముచున్నది. మేఘమంద్రగంభీరగర్జితము నశని నిర్ఘోషమును సహజదైవకృతములు కోయిలకూతయు వ్యాఘ్రారావముఁ బౌరుషకృత్రిమములు.

మనుష్యులుచ్చరించుభాషలు పౌరుషకృత్రిమకృత్రిమధ్వనులు దైవపౌరుషములకు నాటకములు బూటకములు కల్లులు మాయలు మోసములు ప్రకృతులుగాని కపటములు దంభములుగాని యథార్థప్రతిపాదకములు కావు. మనుష్యులు సహజముగా నన్నిజంతువులలో మిక్కిలి కపటస్వభావులు కనుక వారల యథార్థోహలప్రకారము వారిపల్కులు బయల్పెడలఁజాలవు. మనుష్యభాషల కర్థనియమము

లేదు. తక్కిన చేతనాచేతనవస్తు ధ్వనుల కర్థము నిత్యనియతము కాబట్టి మనుష్యుల భాషాశబ్దములకుఁగాని మతేయభినయవిశేషము నకుఁగాని “ఇదమితథ్” అని నిరూపింపఁదగిన నియమముగాని పద్ధతి గాని యేర్పర్చుకొనఁగలముకాదు. కాబట్టి శిక్షాదివేదాంగములు లోక వ్యవహారమునకు నిదర్శనములుగాని శాసకములుగాని యుపయోజ్యములుగాని యెంతమాత్రము న్నావు కావు. అకారము సర్వాక్షర ప్రవృత్తిహేతువగు నాద్యశబ్దరాజము. ముఖ్యాక్షరము గనుకనే మహేశ్వరసూత్ర “అ-ఇ-ఉ-ఁ” అని ప్రారంభించెనుగాని “ఇ-ఉ-అ-ఁ” అనిగాని “ఇ-అ-ఉ-ఁ” అనిగాని “ఉ-అ-ఇ-ఁ” అనిగాని “ఉ-ఇ-అ-ఁ” అనిగాని ప్రారంభించలేదు. మొదటివేదమగు ఋగ్వేదము “అగ్నిమీశే” అని “అ” యను నక్షరముతోనే ప్రారంభించెను. చతుర్దశమాహేశ్వరసూత్రములలో మొదటిసూత్రమగు “అఇఉఁ” అను సూత్రముచేత సమస్తవర్ణములతోఁగూడిన చతుర్దశభువనముల సృష్టిరూపమగు స్వాత్మతత్త్వ ముపదేశింపఁబడెను. “అకారో బ్రహ్మ రూపస్సాస్య నిర్గుణః సర్వవస్తుషు చిత్కలామభిసంశ్రిత్య జగద్రూపీ ఉణిశ్వరః” అకారము నిర్గుణుడగు పరమేశ్వరుఁడు. మాయా స్వరూపమగు “ఇ” కారముతోఁగూడి “ఉ” కార స్వరూపమున వ్యాపకుడై “ఁ” అకారమున సగుణుడగుచున్నాఁడని యర్థము. ఆత్మకు ధ్వనిచేయుటకై పొడమినసంకల్పము పర. అయిచ్చ నాభీ చక్రము నుపాధికావించుకొని పశ్యంతియై హృదయనాళములందు మధ్యమయై కంఠము నాళములనుండి శ్రోత్రగ్రాహ్యధ్వనియై వెలువడి వైఖరీసంజ్ఞ నందుచున్నది. పరాపశ్యన్తిమధ్యమావైఖరులు నాద బ్రహ్మమునకు నాల్గుముఖములు “పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” ఈసమస్తజగమును వైఖర్యాత్మకమై చతుష్పాత్తుగు నాదబ్రహ్మయొక్క యొకపాదము- పరాపశ్యన్తిమధ్యమలను

తక్కి-సమూహపాదము లమృతములు నిత్యములును వైఖరి యను
జగదాత్మక పాదము మర్త్య మనిత్యము “బ్రాహ్మణఃసడంగసహిత వేద
మధీయాత “బ్రాహ్మణాః సమాత్రము వేదవేదాంగములను దప్ప
కధ్యయనము చేయకతీతదనుటచేతను షడంగవేదాధ్యయన మనాది
సంప్రదాయానుసారముగాఁ జేయువాఁడే బ్రాహ్మణాః డని బ్రాహ్మణ
జాతిని మనుష్యులలో నేర్పర్చుటకై పన్నినపన్నిక. పెద్దకొడుకు
మాత్రము రాజగుట కధికారమేర్పర్చినట్లుషడంగవేదాధ్యయన మొన
ర్చినవాఁడే బ్రాహ్మణాః డనియు మతాబ్రాహ్మణాః డితరజాతులచేత
నిన్నివిధముల నేసింపఁబడుట కధికారముగలవాఁడనియు మఱి యట్టి
బ్రాహ్మణాః డు యజ్ఞదీక్షితుఁడైనపుడు మాత్ర మబద్ధముగాఁగాని
యపభ్రంశముగాఁగాని యస్పష్టముగాఁగాని యసంస్కృతముగాఁగాని
యసాధువుగాఁగాని వైఖరినుపయోగింపఁగూడదనియును “అధశబ్దాను
శాసనమ్” అనునెడ మహాభాష్యమువలన వ్యాకరణసాధువగు
శబ్దము సుశబ్దమనియును సుశబ్దోచ్ఛారణము పుణ్యస్వర్గజనకమనియును
“రక్షోహాలఘసందేహః ప్రయోజనమ్” అనుటచేత షడంగములు
వేదోచ్ఛారణమునకు వైదికసంప్రదాయమును గాపాడుటకుమాత్రమే
చెప్పఁబడెను. వ్యావహారికభాష జనరంజకముగానున్నఁ జాలును.
మఱేనియమములతో తాకికవ్యావహారికభాషల కపసరము లేదు లేదు.
లోకోపకారమగుతీరున జనరంజకముగా నెట్లు ధ్వనిచేసినను జేయ
వచ్చును. వేదాంగములతో తాకికభాష కేసంబంధమును లేదు లేదు.
వేదవేదాంగములు కేవలము పారతాకికపదార్థబోధకములు. ఇహ
లోకముతో వేదవేదాంగసంబంధము లేనేలేదు.

ధ్వ ని వి శే ష ము లు

వేదమందలి ఛాగ-బ్రాహ్మణ- యూప- పక్షి- సర్ప మొద
లగుచేతనాచేతనపదార్థవాచకశబ్దములు మేఁక- బాపఁడు- కొయ్య-

పిట్ట- పాము మొదలగు నీలోకమునందలి చేతనాచేతనవస్తుపరము లెంతమాత్రము న్నావు కావు. వైదికశబ్దములు తాకికశబ్దములకుఁ గేవల ముచ్చారణమందు నర్థమందును భిన్నములు. ప్రభవిష్ణుశబ్దమును గూర్చియును య జ లుగంతముంగూర్చియు లేటునుగూర్చి “తత్తు ఛందస్యేవ” అను నపవాదముకనుక ఛందస్సనియును భాషయనియును శబ్దము రెండువిధములు. దేవుఁ డంతట నిండియు నెద్దియున్నాని విధమున వేదస్మరణముచే లోకము సృజింపఁబడియును లోకమునకు వేదమునకు సుంతయును సంబంధములేదు. పంచకులు ధూద్దులును దాము పఠించుశబ్దములే వేదములనియును ఆశబ్దము లుచ్చరించుటకుఁ దామే యధికారులమనియు శండ్రియాస్తికిఁ గొడుకులే మొదటి యధికారులనియును లింగాభిషేకమునకుఁ బూజకును పూజారులే యధికారులనియును జాతులు వావులు మొదలగునానాదేశకాల పాత్రోచితవ్యవస్థలు వేదవిహితములు ధర్మచోదితము లనియును “పశుమాలభేత” అను శ్రుతికి మేఁకను ముక్కు చెవులు మూసి చంపి పతీసి యగ్నిలో వేల్చునలయుననియును మొదలగుశిష్టాచారవ ములుసంప్రదాయములు వర్ణాశ్రమధర్మములు వేదమందు చెప్పఁబడిన వనియుం దాము పఠించునది వేదవేదాంగములనియును దాము చెప్పునది వేదార్థమనియును దమకు వేఱగువారు మ్లేచ్ఛులు నంటరాని వారనియుం దాము మాత్రమే బ్రహ్మనోటినుండి యూడిపడ్డామని యాత్మస్తుతి పరనిందయు మిగుల స్వార్థపరతతో పంచకులై భూత ద్రోహనూచరించు దుర్జనుల నేమనవలయును ?

జ్ఞానముయొక్క- ప్రతిబింబము కోరిక కోరికయొక్క ప్రతి బింబము నామరూపప్రకాశనము నామరూపములు నాదబ్రహ్మము యొక్క- విపర్తస్వరూపము. నామరూపము లనఁగా శబ్దాకారములు. శబ్దము కేవల శ్రవణైకగ్రాహ్యము రూప మనఁగా స్పర్శరూపరస

గంధములు. త్వక్చక్షుర్జిహ్వప్రసాదగ్రాహ్యములు. జ్ఞానముపలుకు
నిచ్చగాఁ బలుకు నిచ్చ కంఠధ్వనిగా మారును. ఊహ చతుర్విధాభి
నయముల నెల్లడింపఁబడును. సహజనామరూపములగు కంఠధ్వనిచేత
శరీరావయవచలనవిశేషములచేతను మిక్కిలిస్ఫుటముగా నూహ
వెల్లడింపశక్యమగును. కృత్రిమనామరూపములగు యంత్రధ్వని
వ్రాతబొమ్మలు మొదలగువానిచేత నూహ సమగ్రముగాఁ దెలుపఁ
బడనేరదు. కాలునకుబడులు మరగాలు- దూడకుబడులు చేటపెయ్య
వలె నెట్లో కొంతక్రియ నెఱవేర్చుకొనుటకు సాధనముగా నిట్లు
గ్రంథములు వ్రాయుటయును ధ్వనిగ్రాహియంత్రములందు కంఠధ్వని
యొక్క ప్రతిబింబమును సంగ్రహించుటయును సంభవించుచున్నవి.
తనజీవితకాలములో మిక్కిలి దృఢశరీరముతో నారోగ్యవంతుడై
సుఖముగానున్న పండితుఁ డుల్లాసముతో నొనర్చినకంఠధ్వనిచేతగాని
శరీరావయవవిశేషముచేతఁగాని తనయూహను సంపూర్ణముగా
వెల్లడింపఁగలిగినట్లు వ్రాతమూలముగాఁగాని మఱియేయంత్రమూల
ముగాఁగాని మఱి కృత్రిమ రచనముచేతఁగాని వెల్లడింపనేరఁడు.
జగముం దెన్నివిధములజంతువులొ యన్నివిధములకంఠధ్వనులు,
ఆయామనుష్యులయూహలు కొంతవఱకైన న్నారీవారికంఠధ్వనులచేత
సరిగా వెల్లడింపఁబడును. తనయూహచొప్పునఁ దానే సరిగా
నెవ్వఁడుం బల్కునేరఁడు. జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు కాఁ డెల్లవిధములన్
బద్ధుఁడుగనుకఁ జంద్రునింబట్టుకొన నూహవెళ్ళినట్లు చేయివెళ్ళఁ
జాలదుగా ? కాఁబట్టి యూహకొలంది నభినయింప మునులకుఁదప్పఁ
బ్రాకృతుల శక్యముకాదు. “అధశబ్దానుశాసనమ్” అని పతంజలి
వ్యాకరణముయొక్క ప్రయోజనమును సుశబ్దాపశబ్దవివేచనోప
యోగమునుగూర్చి నిద్రాహారసౌఖ్యమునుగానక లోకోపకారముకై
తనజీవితమంతయును ధారపోసి మహాభాష్యవాక్యము లుపదేశించెను

గాని యమ్మహాత్మునివల్ల ప్రత్యక్షముగా నుపదేశింపఁబడిన శిష్యులముని యభిప్రాయములో శబ్దతత్వమునుగూర్చి యామునికిఁ గల జ్ఞానములో కోటివంతులలో నొకవంతునైన సరిగా గ్రహింపగల్గిరనుట సం దేహము. మఱి యాశిష్యపరంపరమూలముగాఁ గ్రమక్రమము గ్రంథరూపమున లిఖింపఁబడినవాక్యములంబట్టి శబ్దతత్వము నిప్పటి ప్రాకృతమానవులు జాత్యంధు లేనుఁగుంబోల్చునట్టిది వేదము లివి వేదాంగము లివి ఛంద సిద్ధి భాష యిది సంస్కృత మిద్ధి యపభ్రంశ మని స్వార్థపరాయణులై జీవనసంపాదనముకొఱకై తెలిసీ తెలియని పాండిత్యము న్వంచకులై వెల్లడించుచున్నా రాహు యేమిఁఘోర కలి కాలచేష్టితము ? చెవిచే రూపముం జూచుట మఱి కంటిచేత శబ్దమును వినుట యసంభవముకదా ? నిత్యశబ్దమగు వేదమును మాను లాలించి సర్వజ్ఞులు తపోధనులు గనుక శబ్దబ్రహ్మోపాసము కావించిరి. ప్రాకృతపామరమనుష్యకల్పితయంత్రములచేత వ్రాయఁ బడిన సంజ్ఞలచేత నిత్యవేదశబ్దబ్రహ్మతత్వ మిద్దని వెల్లడించుచున్న స్వార్థపరధూర్తచేష్టిత మిస్సిసీ నమ్మవచ్చునా ? దేవునిస్వరూపము సచ్చిదానందలక్షణ మ్మనుటచేత జ్ఞానము ప్రకాశమానందముల మూర్తియగు కేవలదివ్యప్రేమయగు సర్వలోకోపకారకభూతదయ కదా ? వేదవేదాంగాత్మకనిత్యశబ్దబ్రహ్మము “చోదనా లక్షణో ధర్మః” సర్వజగదుపకారకమయిన భూతదయాత్మక ధర్మమును మాత్రము వెల్లడించుచున్నది. అనంతసంఖ్యాకములగు వేదవేదాంగములన్నియును బరమార్థజ్ఞానువులయి ముముక్షువులయి సాధన చతుష్టయసంపదగలిగినవి జితేంద్రియులగు మనుష్యులకుమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడెనుగాని ప్రాకృతులగు సంసారుల కెంతమాత్రము న్నాదు కాదు.

వేదవేదాంగములకు న్సంసారులగు మనుష్యులకును ధృవ నక్షత్రమున కీభూగోళమునకువలె స్వర్గమునకు నక్కకువలెఁ జాల

దవ్వు. కాఁబట్టి సంసారోపయోగకరమగు తాకికశబ్దమును గూర్చి మాత్రమే వివరించి యేశబ్దము లోకోపకారకమో యట్టిశబ్దమును మందువలె వివరించి సంగ్రహించుకొనవలెను. వివృతసంవృతములగు స్థూలసూక్ష్మదశలతోఁ ద్రిగుణోద్బోధకమువైఖరి యనంతవిధముల జగమున వెలువడుచున్నది. సూత్రముల కాధారమగు మాహేశ్వర సూత్రము “అఇఉణ్” అని అకారముతో మొదలిడుటచేతను “అ అ ఇ తి” అని పాణినిసూత్రములు సమాప్తియగుటచేతను అక్షర సమామ్నాయమునకెల్లఁ బదునాల్గుభువనములకుఁ బ్రకృతివలె “అ” యను సత్తరమే జననియైనయది. కావునఁ దక్కిన ఇకారాద్యచ్ఛులు కకారాదిహల్లులు వెద్యోల జగమునందలి సకలశబ్దములన్నియును నాదబ్రహ్మము జగద్రూపమున వివృతమైనతీరున “అ” అకారమే సకలాక్షరసమామ్నాయముగా వివృతమైనదనియు జగమునందలి యన్ని శబ్దముల కాలవాలము “అ” అకారమే యనియును గావుననే సకలజగన్మయుఁడగు శ్రీమహావిష్ణువు “అ” అకారవాచ్యుఁ డయ్యెను. వివార మనఁగా విష్ణుట సంవారమన మూయుట. కంఠధ్వని లావు చేయుటకై కంఠనాళములను నోటి సమగ్రముగాఁ దెరిచి ధ్వనిచేయు నపుడు “అ” అకారము వివృతమయి ఖఘఞఝఞఠఢఢఢఢభ మొదలగునొత్తులు హకారమును దీర్ఘపుతములును బల్కును. సర్వజగద్రూపి విష్ణువయినట్లు సకలశబ్దస్వరూపి “అ” అకారమే. మఱియును జగములో నెందఱుదేహధారులుకలరో నవరసాత్మకమై సత్స్వరజస్తమోగుణప్రబుద్ధమై ప్రతిక్షణమును స్థూలసూక్ష్మదశల న్మాటుచు కేవల ధ్వన్యాత్మకముగాను వర్ణాత్మకముగాను వ్యక్తావ్యక్తరూపముల ననంతశ్రుతిస్వరజాతి గ్రామమూర్చనాతానవిశేషములతో ననంతవిధ స్థాయిభేదములతో లెక్కింపశక్యముగాని భాషావిశేషములై వివక్షామూలమై దిక్ప్రబుద్ధమై యాకాశగుణమై శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమై

పరాపశ్య స్తీమధ్యమావై ఖరీరూపముల నింద్రియాతీతమై యింద్రియ
 గ్రాహ్యమై జ్ఞాతృజ్ఞేయజ్ఞానత్రిపుటీభూతమై సగుణనిర్గుణాత్మకమై
 యున్న నాదశబ్దబ్రహ్మతత్వము శివునకుఁదక్క నన్యుఁ డెఱుఁగఁ
 జాలునా ? “ఇదమిత్థమ్” శబ్దబ్రహ్మతత్వమును జతుర్ముఖుఁడైన
 నిర్దేశింప శక్తుఁడుకాఁడను దేవమునివాక్యము సముక్తికము. బృహి
 విస్తారే” బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ బ్రహ్మము బృహస్పతి యీమొద
 లగు “బృహి” ధాతుజన్యశబ్దములు వైదికములుం బౌరతాకికములు
 గాని పదార్థవాచకము లెంతమాత్రము న్నావు కావు. కాఁబట్టి
 విష్ణువునకు మాఱుగా శిలాప్రతిమ లేర్పడినచందమున వేదములందుఁ
 బేర్కొనఁబడిన బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులకు నిజమగు పెయ్యకుఁ
 జేటపెయ్యవలెఁ కాలునకు మరగాలువలె బింబమునకుఁ బ్రతి
 బింబమువలె మనుష్యులలో బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిజాతుల
 వారు లోకసంగ్రహార్థమై ధర్మసంరక్షకై సర్వజ్ఞులగు మును లేర్పర్చి
 రని తెలియనేరక హంకారవిమూఢమానవులు తాము బ్రాహ్మణాది
 జాతులుకలవారమనియుం దమజాతులు వేదసన్ముతములనియును
 యవివేకమున విఱ్ఱవీఁగి కోరి మతిభ్రష్టులగుచున్నారు. జగమంతయును
 విష్ణుమయమయినప్పటికిని విష్ణువు లోకాతీతుఁడయినవిధమున లోక
 మంతయును వేదస్మరణమునఁ గల్పింపఁబడినప్పటికి వేద మీలోకా
 తీతమై కేవల పారమార్థికమై యున్నది. ఆకాశమంతట నిండియు
 నెద్దియున్నాక యగ్రాహ్యమైనతీరున యీలోకమంతయు వేదస్వరూప
 మైనప్పటికి యింద్రియగ్రాహ్యము కాదు. “విజ్ఞాతారమరేకోవిజ్ఞానీ
 యాత్” సర్వవేత్తయగు వేదపురుషుఁడు వేద్యుఁ డగుటెట్లు కాఁబట్టి
 మానవులనోశ్యమలఁగు “ఇషేత్వా” మొదలగుఇంద్రియగ్రాహ్య
 ములు న్యక్తరూపములగు శబ్దములు వేదము లెంతమాత్రము న్నావు
 కావు కావు- మానవులలో బ్రాహ్మణాదిజాతులు లేవు లేవు.

అస్యాపయవాదిస్థానము లనంతవిధములనుండుట చేతను సత్వరజస్తమో
గుణసంమిశ్రవిశేషములచేత వివక్షాశక్తి యనంతభేదముల స్థూల
సూక్ష్మగతుల నుండుటచేతను నానావిధ దేశ కాలపాత్రానుసారముగాఁ
బసినాఁటినుండి సహవాసముంబట్టియు గ్రహణశక్తింబట్టియు నభ్యాస
పాటవముంబట్టియు నివిధార్థబోధకమగుచు ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మక
రూపవిశేషములందుచు నానాభాషావిశేషాత్మకమై యాకాశగుణ
మగు శబ్దము యంనోభాషావిశేషముగాఁ బరిణమించుచున్నది.

అకార్యాద్యచ్ఛులుగాని కకారాదిహల్లులుగాని మత్తెట్టివర్ణ
ములుగాని నిత్యములు కావు. ఆకాశగుణమగు శబ్దము నిత్యము.
ఆకాశశబ్దములకు “గుణగుణీనోరభేదః” అను న్యాయానుసారముగా
భేదమే లేదు. “పరమేన్యోమన్” అనుటచేత నాకాశమే బ్రహ్మము
కాబట్టియే శబ్దము బ్రహ్మమనఁబడెను. శబ్దము మూర్తమ
మూర్తము కార్యము కారణ మని ద్వివిధము. జగద్రూపముగా వివర్త
మైనశబ్ద మనిత్యమగు కార్యరూపము. మూర్తము. నిర్గుణము కారణ
మమూర్త మాత్మస్వరూపము. ఉపాధివశమున మనఃకల్పితమై శ్రవ
ణేంద్రియశక్తికొలంది న్గ్రహింపఁబడిన మాయాకల్పితమై యనిత్యమై
కార్యమై వ్యావహారికమై ప్రాతిభాసికమై యాపాధికమై దౌవారికమై
స్వప్నవికారసదృశమైన మిథ్యాశబ్దముమాత్రమే వేదవేదాంగరూప
ముగాను మఱియు నానావిధభాషారూపముగాను నోచుచున్నది.
కాబట్టి ఇషేత్వాది వేదవేదాంగశబ్దములును జగమునందలి శ్రోత్ర
గ్రాహ్యములయిన యితరశబ్దములును కార్యము లనిత్యములు వికా
రములు ప్రాతిభాసికములు వ్యావహారికములు మిథ్యయుంగాని యెంత
మాత్రము న్వాస్తవమును బారమార్థికసత్యము న్నాదు కాదు. జ్ఞాతయు
గ్రాహకము నిత్యముం గారణముం బారమార్థికసత్యమగు శబ్ద
బ్రహ్మజ్ఞేయమును గ్రాహ్యమును ననిత్యముం గార్యమును వ్యావ

హరిమిథ్యస్వరూప మెన్నఁకికి న్నాగు కాదు. శబ్దస్వరూపరసగంధ
గుణకములుగు పంచభూతములయొక్క స్థూలస్థితిభూగోళము; సూక్ష్మ
స్థితిభూగోళము. శబ్దాదిగుణపంచకసంసర్గమందుగాని ప్రత్యేకము శబ్దాది
గుణములువ్యక్తీకరింపనేరవు. నాదబ్రహ్మమేశబ్దముగానుస్వరూపముగాను
రూపముగానురసముగానుగంధముగాను మఱియుంబంచభూతాత్మకజగ
ముగా వ్యక్తస్థూలవివర్తస్వరూపముగా మూర్తీభవించి యనిత్యకార్య
ముగాఁ దోచుచు నవ్యక్తసూక్ష్మసంవృతస్వరూపముగాన మూర్తమై
నిత్యకారణముగా శేషించుచున్నది. కంతధ్వనికూడ వివృతసంవృత
దశాద్వయమేళనముచే ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దవిశేషములచే వ్యక్త
వ్యక్తస్థితుల న్నార్యకారణములం బరఁగుచున్నది. పరావశ్చస్తీ
మధ్యమావై ఖరులు నాదబ్రహ్మము క్రమముగా వ్యక్తీకరించినస్థితులు.
జగమునందలి సమస్తధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దములన్నియును వివృత
సంవృతాత్మకముగు “అ” అకారమే. నామరూపములు కల్పితములు.
అకారాద్యచ్చులు కకారాదిహల్లులు సకలవేదములు సమస్తభాష
లును ఆ “అ” కారముయొక్క వివృతసంవృతదశాద్వయసమ్మేళన
వశముచే వ్యక్తీకరించినశబ్దవిశేషములే. పంచభూతముల కుపాధిభేద
ములంబట్టి గుణ శేషములు పొడచూపినట్లు శబ్దబ్రహ్మ ముపాధి
వశంబున జగమునందు నానాఛందోభాషావిశేషములం బొడచూపు
చున్నది. భగవదుపాసనాసాధనమై సకలలోకోపకారకమై సకలజన
మనస్సంతోషకరమగు శబ్దము సాధువును సుస్కృతమును, జుగుప్సా
శ్లీలభయలజ్జాదుఃఖికరమగు శబ్ద మసాధు వప్రభంశమును, ఊర్ధ్వాధః
ప్రాగ్దక్షిణపశ్చిమోత్తరస్థూలసూక్ష్మదిగ్విశేషము లాకాశమందు వ్యవ
స్థితనామరూపములచేతఁ గల్పితములయినచందమున శబ్దబ్రహ్మమందు
నానావేదభాషలు వ్యవస్థితనామరూపాత్మకములుగా స్వప్నదృష్టపదా
ర్థములవలె మిథ్యాకల్పితములుగాని వాస్తవములు కావు. ఈజగమం

తఱును నాదబ్రహ్మముయొక్క వివరితమిథ్యాస్వరూపమే కనుక
శబ్దమందు సాధుత్వాసాధుత్వకల్పనము లోకధర్మసంగ్రహార్థమై
మునులు కల్పించినన్యవహారముగాని యధార్థము కాదు. ప్రకాశము
నకు శుక్లకృష్ణాయణశీతాదివర్ణములవలె శబ్దమునకు సాస్కృతాప
భ్రంశాదిభాషాదినామరూపవిశేషము లాపాధికములు నైమిత్తిక
ములుం బ్రాతిభాసికములు న్వావహారికమిథ్యారూపములుగాని
వాస్తవములు కావు కావు.

వ్యాసపదనిర్వచనము

ఉభయలోకసంతరణసాధనముగా సహజజ్ఞానకారణవ్యక్తులగు
మునులు లోకసంగ్రహార్థమై యవ్యాకృతనాదబ్రహ్మమును నామ
రూపాత్మకముగా వ్యాకృతమొనర్చిరి. వేదద్రష్టలగు మును లశరీరులు
గాని సశరీరు లెంతమాత్రమును గారు. వ్యాసముని యనఁగా వ్యాస
శబ్దవిపూర్వకమగు “ఆస” యను గాతువుచుండి పుట్టిన ధుఇంతము
“అసవిక్షేపే” అనుటచేత నావరణవిక్షేపములనుశక్తులచేత బంధ
మోక్షములు జీవుఁ డందుచుండెను. మోక్షకారణమగు విక్షేపశక్తిని
వ్యాసశబ్దము తెల్పుచుండుటచేత వ్యాసముని యనఁగా మోక్షజ్ఞాన
మును గలిగించువిక్షేపశక్తియని యర్థముగాని సశరీరుఁడై స సరించు
కర్మబద్ధుఁడగు జీవుఁ డెంతమాత్రము న్నాఁడు కాఁడు. వ్యాసుఁ డని
యొక పాంచభౌతికదేహధారి యెన్నఁడు న్లేఁడు. మోక్షజ్ఞానబోధక
శక్తియొక్క మూర్తికి సత్వగుణాత్మకోపచయాతిశయమునఁ బుల్లంగ
ముగా వ్యాసనామము నిర్దిష్టమయ్యెను. కాఁబట్టి సకలర్షిస్వరూపాత్రి
ప్రముఖర్షులందఱును వ్యక్తిభూతాత్మజ్ఞానమూర్తులుగాని మిథ్యాభూత
పాంచభౌతికోపాధివిశిష్టు లెంతమాత్రము న్నారు కాదు. వ్యాసాది
మునులమతములన్నియుం బ్రకాశమొక్కటియయ్యు శుక్లాదినానా

వర్ణముల నుపాధివశమున నిరూపించునట్లు నానావిధములం దేశకాల
 పాత్రోచితములై జ్ఞానబోధకములగుచున్నవి. సర్వదేహములు పాంచ
 భౌతికములైయెనట్లు నానాదేశములందు చైతన్యమొక్కటియే వెలయు
 నట్లు సకలజగమును వాసుదేవుఁడేయైనచందమున లోకమునందు
 సర్వవేదములు సమస్తభాషలును వైఖరీమూలమై వివృతసంవృత
 సమ్మేళనవిశేషాత్మకమై విష్ణుదేవతాకమైన “అ” అకారమే కనుక
 “అఆ” అని శబ్దానుశాసనముసమాప్తి కావింపఁబడెను. స్వప్నదశ
 వలె మిథ్యావ్యావహారికములగు నానాభాషలం గల్పించుచున్నది.
 కూలంకషముగాఁ దనయూహ నేదేహధారియు నైలుపఁజాలఁడు
 మఱియుం దనకు నిద్ర యెట్లుపట్టెనో మఱియుం దా నెట్లు మేల్కొ-
 నునో మఱియుందనస్వప్నావస్థలోఁగాని గాఢసుషుప్త్యాదినమ్మార్చితా
 వస్థయందుఁగాని తనతలంపు లెట్లుండునో మిక్కిలి పసిపాపగాఁ దా
 నున్నపుడు మఱియుం దా నవశముగానున్న కొన్ని సమయములందుఁ
 దన మనోవృత్తి యెట్లుండునో యాసంగతి న్దాఁ దెలియలేకున్నప్పుడు
 పైకెట్లు తెలుపఁగలఁడు ?

అనిత్యకార్యరూపశబ్దబ్రహ్మము

తనయూహ తనశరీరావయవచాలన విశేషాకారములచేతఁ
 బరుల కెఱిగించువిధ మాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయవిశేషములై
 రూపముగా నిరూపింపఁబడును. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసవాయుధ్వనివిశేష
 ములచేత నవయవసంతాడనధ్వనిచేతను నెకలించుట, దగ్గుట, యూల
 వేయుట, ముక్కునగాలి నెగబీల్చుట, బయలుచేయుట, గుసగుస
 లాడుట, నిట్టూర్పుపుచ్చుట మొదలగుప్రాణాదివాయుసంచాలనజన్య
 ధ్వనివిశేషములచేతను, పెదవులచేతను, లోట్టలు వేయుటచేతను
 నాలుకయంగుడుతాకుటచేతను, పండ్లుకొఱుకుటచేతను, నానాప్రకా

రములగుముద్దులు పెట్టుకొనుచులు చేతను, మఱియుం గేవలధ్వన్యాత్మ
కము శరీరావయవవిశేషపరస్పరసంఘట్టన సంశ్లేషవిశ్లేషవిశేషశబ్దముల
చేతను, దనయూహలు కొంతవఱకుం బరులకు దేహి తెల్పఁగలఁడు.
కంతౌష్ఠనాసికాజిహ్వతాలుదంతాద్యాస్యావయవ సంయోగవియోగ
విశేషజన్యములగు నచ్చులు హల్లులు నానావిధాగణితప్రకారములై
వ్యక్తావ్యక్తప్రస్ఫుటాస్పష్టదశావిశేషములతోఁ బ్రతిజంతువు నెడ భిన్న
ములై యనంతప్రకారశ్రుతిలయల న్నెలువడుచు దేశకాలపాత్రాను
సారముగా నుపాధిభేదముచే, నానాభాషావ్యవస్థలచేత శ్రవణేంద్రియ
గ్రాహ్యమై “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అని నిర్వచింపబడిన
శబ్దబ్రహ్మ మనిత్యకార్యరూపమునఁ బొడముచున్నది.

భాషోత్పత్తిరహస్యము

ఛందస్సు, భాష యని రెండువిధములుగా నవ్యాకృతావ్యక్త
ధ్వని లోకవ్యవహారముసాగుటకై నానావిధములుగా మునులచేత
ఛందస్సనియును సంస్కృతాపభ్రంశరూపకభాషయనియును అనాదిగా
సహజసిద్ధమై ప్రతిక్షణాదివిశేషముల మాటుచు వచ్చుచున్నది.
కాఁబట్టి యిది ఛందస్సనికాని యిది సంస్కృతభాష యిదపభ్రంశ
భాషయనికాని సర్వజనసాధారణముగా శబ్దములేర్పడక నానాదేశ
జనులకు నానావిధస్వరవ్యంజనాత్మశబ్దము లాయా దేశజనులలో
ఛందస్సులనియు సంస్కృతములనియు నపభ్రంశములనియు ననాదిగా
వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. అచ్చులలోఁ బ్రత్యచ్ఛును హల్లులలోఁ
బ్రతిహల్లును సర్వకాలస్థానప్రయత్న భేదములచేతః ప్రత్యేక మనంత
సంఖ్యాకభాషలై నానాజాతిమహదమహాత్పాణులలో వ్యవహరింపఁ
బడుచున్నది. అ-ఇ-ఉ-ఋ-ృ-ఎ-ఐ-ఒ-ఔ- అనుస్వారము (ం)
విసర్గము (ః) ప్రత్యేక మొక్కొక్కటి యనంతవిధసంఖ్యాకములైన

భాషలై యనంతసంఖ్యాకప్రాణికోటులలోఁ దత్తజాతిజంతులకుఁ
 బరస్పర మూహఁ దెల్పుకొనుసంజ్ఞాశబ్దములయి నెలయుచున్నవి.
 కచటతప లను నయిదువర్ణములు హల్లులుమాత్రమే స్వరకాలస్థాన
 ప్రయత్న భేదములచే ననంతసంఖ్యాకభాషలై నానావిధజంతుకోటిలోఁ
 దత్తజాతులలోఁ బరస్పరోహలం దెల్పుకొనఁజాలు సంజ్ఞాశబ్దములై
 వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. కాఁబట్టి శబ్దస్వర్యూహపరసగంధములు
 ప్రత్యేక మపాధిభేదముచే నానావిధములయి ప్రాణులయిచ్చాను
 సారముగాఁ బరస్పర మూహఁ దెల్పుకొనుసాధనములయి వ్యవహా
 రింపఁబడుచున్నవి. జంగమస్థావరప్రాణులసంఖ్యయెంతో మరి యా
 దేహాధారులపల్కులన్నియు నన్నివిధములభాషలై వ్యవహారింపఁ
 బడుచున్నవి. చుక్కలను లెక్కింపనలవికానిచందమున నానాజీవులు
 తమయూహల దెల్పుకొనుప్రయత్నముచేతఁ గాంచుధ్వనివిశేషముల
 జాతులు గణించి నిర్దేశింపఁదరముకాదు. “గౌ” అనునది సంస్కృత
 శబ్దమనియు “గోణీ- గోతా” మొదలగు ననంతసంఖ్యాకములగు
 నప్రభంశశబ్దములు “గౌ” అను సంస్కృతశబ్దార్థము నిచ్చుచు
 లోకములో వ్యవహారింపఁబడుచున్నవనియును వైయాకరణమతము
 “గోణీ- గోతా” మొదలగు “గోవు” అను నర్థమిచ్చు ననంత
 సంఖ్యాకాప్రభంశములను సంస్కరించి సర్వనాధారణముగా గ్రంథము
 రచించుటకై యశాషధోపయోగముగా శుద్ధికావించినమూలకవలె
 “గౌ” అను సంస్కృతశబ్ద మనాదిగా మును లేర్పర్చిన కృత్రిమ
 శబ్దము కావచ్చును. కాఁబట్టి యప్రభంశమునుండి “జన్మనా
 జాయతే శూద్రః కర్మణా జాయతే ద్విజః” అనునట్లు సంస్కరించి
 పనిత్రప్రాణులగు ప్రాణిణ్యాద్యాచార్యులు సంస్కృతశబ్దముపదేశించిరని
 సత్యముగా నిర్దేశింపకతీయము. నిత్యాపౌరుషే యవ్యక్తశబ్దబ్రహ్మము
 నకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి పురుషహాతుఁ డనంతశాఖాత్మకము

ఋగ్వేదాస్సామాధర్వ వేదములుగా నవ్యాకృతనాద బ్రహ్మమును
వ్యాకృతము చేసినట్లు “స దేవ సామ్యేదమగ్ర ఆసీత్ - అస దేవేదమగ్ర
ఆసీత్” అను శ్రుతులప్రకారము సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ” అనురీతిని
“ఏక మేవా ద్వితీయః బ్రహ్మ” అనునట్లు ధర్మసంగ్రహార్థమై మఱి
యుపాసనాసౌలభ్యమునకై జగద్ధితముకై భక్తసంరక్షణముకై
పామరభోధకై పరమకారుణికులైన వ్యాసాదిమునుల వ్యక్తనాద
బ్రహ్మమున కాకాశమున నానావిధదిక్కులు హద్దులేర్పర్చినట్లు
నానావిధాచ్ఛులు హల్లులు స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషవిధానము
లనంతజాతులజీవులకుఁ బరస్పర మూహతెల్పుకొనుసాధనములుగా
ననంతప్రకారకభాషావిశేషములు సహజసిద్ధములయిన నానావిధ
జంగమస్థావరజంతుసామాన్యకంతర్ధ్వనులనుండి జనసామాన్యముగా
భోధపడునట్లు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననంతవిధములయిన
యూహల న్నెల్లఁగించుటకై యనంతవిధశబ్దము లనాదికాలము
నుండియును వ్యవహరింపఁ జేసిరి.

దేవునికిఁ బ్రతిమవలె ధ్వనికి స్వరకాలస్థానప్రయత్నకవర్ణా
త్మకశబ్దమయభాషలు కృత్రిమకల్పనములు. పెదవులుమూసి తెఱ
చుటచేత నొదవినయుచ్చ్వసితవాయుజన్యమగుధ్వని “ఓష్ఠ్యమనియు”
ప్లఫ్ బ్లఫ్ మ్లఫ్ మొదలగునానావిధవ్యంజనవిశేషము లూపిరిం
బెదవులమూసి లోనికి లాగుకొనునపుడు కలుగు చుంబనాదర్థ్యసూచ
కములగు నానావిధధ్వనివిశేషములు దేవునకు విగ్రహములవలె నవ్యక్త
ధ్వనికి వ్యక్తీకరించునూహఁ దెల్పుటకై యేర్పడిన కృత్రిమశబ్దరచనా
విశేషాత్మనానావిధానంతసంఖ్యాకభాషలై నామరూపములసంజ్ఞల దేశ
కాలపాత్రోచితముగాననాదిసహజసిద్ధములై వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి.
సముద్రమునకుఁ దరంగములకును వస్తుభేదములేనితీరుగా ధ్వనికిని వర్ణ
ములకును వస్తుభేదము లేదు “వాచారంభణం వికారోనామధేయమ్”

అను శ్రుతిప్రకారము దేవునకుఁ బ్రతిమలతీరున నవ్యక్తనాదబ్రహ్మము నకు ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకానిత్యకార్యశబ్దమయ నానావిధకృత్రిమ భాషావిరచనము కావింపఁబడెను. తనయూహ నస్వప్రకాశు లెట్లు గహించఁగలరో యాతీరుగా శబ్దస్పర్శరూపరసగంధగుణవిశేషములను దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బ్రయోగించినఁ జాలును. తనయుద్దేశము పరులకు బోధపడినపు డద్ది సకలవేదశాస్త్రసమ్మతమైనదనియే నిశ్చయింపవలెను. సకలవేదశాస్త్రసమ్మతముకాని తలంపు పరుల కెంతమాత్రము నేద్యమేకాదు. లోకమున జరుగవలసినపనియే జరుగుచున్నది. కాని యసంభవము కుండేటికొమ్మునలె నెన్నఁడు న్దొంచదు. కనుక అన్ని శబ్దములును మఱి యన్ని భాషలును జనరంజకములయ్యెనేని సాధువులు, మఱి జగదుపద్రవకరములగు నామరూపములన్నియు ససాధువులు. జనులకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగ జనకమగు నామరూపప్రయోగమంతయును వేదశాస్త్రసమ్మతమేయని సిద్ధాంతీకరింపకలేటదు తీటదు. పంచభూతముల సంయోగవియోగవిశేషములచే శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములను గుణవిశేషప్రవృత్తినివృత్తులు కలుగ నేరవు. ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమనాయూభావములను సప్తపదార్థముల కన్యోన్యసంబంధవ్యవస్థలేక ప్రత్యేకముగా స్వతంత్రస్థితి యేపదార్థమునకైనను లేదు. కార్యకారణము లొకదానిఁబట్టి యొకటి గ్రాహ్యములగుటచేతఁ గార్యకారణములు రెండును జ్ఞాతకుఁ గార్యరూపములే యగును. జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయములు మాఁడును బరస్పర సంబంధములగు వ్యవస్థాదిసంజ్ఞ లేగాని యామాఁడింటిలో నెద్దాని కైనను స్వతంత్రస్థితి లేదు. ఆత్మగుణమగు బుద్ధియు, బుద్ధిప్రచారమున కవకాశమిచ్చెడి శ్రవణేంద్రియశక్తి ప్రచారమున కవకాశమిచ్చెడి ధ్వనియును, అనఁగా జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయములను మాఁడుప్రత్యేక స్వతంత్రపదార్థములపరస్పరతఁదప్ప లోకవ్యవహారమును న్నాల్గనపదా

ర్థము కలుగఁబోదు. దృక్కు-దృశ్యము. పరస్పరసంబంధముతోనున్న వ్యవస్థాత్మకపదార్థములు. కారణదృక్కుంబట్టి కార్యదృశ్యమును గార్యదృశ్యముంబట్టి కారణదృక్కును శివునిబట్టిశక్తియుం బురుషునిం బట్టి ప్రకృతియు శక్తింబట్టి శివుఁడు ప్రకృతింబట్టి పురుషుఁడు వ్యవస్థాపితులగుచున్నారు. గుణింబట్టి గుణము గుణముంబట్టి గుణియును వ్యవస్థాపితములగుచున్నవి.

ఆత్మకుఁ బ్రవృత్తినివృత్తులనియు నావరణవిశ్లేషములనియును కార్యకారణస్థితులనియు వ్యావహారికపారమార్థికదశలనియు రెండు స్వభావములు కన్పట్టుచున్నవి. నాదబ్రహ్మము సంవృతమై బీజరూపమై కారణమై “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లు సుషుప్తిస్థాయందలి యూహవలె నిర్విశేషమగుచున్నది. స్వప్నజాగ్రద్దశలందు సవిషయమగు మనస్సువలె రెండుతీర్లుగా నొకప్పుడు సగుణమై యింకొకవేళ నిర్గుణముగనుంట సహజము. జ్ఞాతయొక్క సగుణ నిర్గుణస్థితులంబట్టి జ్ఞేయముయొక్క భావాభావవిశేషము లుండును. జ్ఞాత లేక జ్ఞేయము జ్ఞేయము లేక జ్ఞాతయు పురుషుఁడు లేక ప్రకృతియుం బ్రకృతి లేక పురుషుఁడు కార్యము లేక కారణముం గారణము లేక కార్యముం డోచనేరవు.

వా గ ర్థ వై ఖ రి

దూరముగానున్న సంతయొక్కధ్వని యొకప్పుడు హెచ్చుగాను మఱొకప్పుడు తగ్గుగా వినఁబడుచుండును. ఆసంతలోనిజను లాడుకొను నానావిధములయిన పలుకులే యేయర్థములం బ్రయోగింపఁబడునో యేకముఖముగ నాలించి వివేచింప నెవ్వరికిం దరముకాదు. సంతలో నున్నప్పటి తనకుఁ దెలిసినట్లు పల్కు నొక్కనిభాషమాత్రమే యాగొల్లలో విస్పష్టముగా వివేచనముకావింప శక్యముకాదు.

అనఁగాఁ గేవలధ్వనియొక్కటియే లావుసన్నములగుబట్టియు నుపాధి
 వశమున స్వరకాలస్థానప్రయత్నములమున వివిధభేదములతో
 నానావిధాచ్ఛులుగాను హల్లులుగాను విస్పష్టముగా నస్పష్టముగాను
 సువ్యక్తముగా నర్థవ్యక్తముగాను సర్వజనసాధారణవేద్యముగాను
 దేశకాలపాత్రానుసార వేద్యముగాను నానావిధప్రాణికోటులతో గాత్ర
 యంత్రోభయజన్యమై సహజకృత్రిమభేదంబుల న్మూర్తీభవించుచున్న
 శబ్దముయొక్క సాధుత్వాసాధుత్వములు కల్పితములుగాని వాస్తవ
 ములు కావు. సర్వలోకోపకారకశబ్దము సాధువు. లోకద్రోహకర
 శబ్ద మపశబ్దము. ఈశబ్దమున కీయర్థ మనియు నీయూహఁ దెల్పుట
 కిట్లు ధ్వనిచేయవలసియుండుననియుం దనచెంగటిపెద్దవారల ననుకరించి
 పిన్నలు వాగర్థవిశేషములను సహవాసముచేతను మఱి యభ్యాస
 పాటవముచేతను దెలిసికొని తమశక్తికొలంది నొరులనైఖిరిని నిగ్ర
 హించి తమయూహ నొరులకుఁ దెల్పుచున్నారు. వేదవేదాంగాది
 గ్రంథములన్నియును దత్తదేశకాలపాత్రోచితముగా ననాదికాలము
 నుండియును లోకోపకారసరాయణులగు మహాత్ములు కల్పించిన
 సంజ్ఞలుగాని మేఘగర్జితములు మెఱుపులవలె సహజప్రసిద్ధగుణములు
 కావు కావు. “రక్షోహాలఘ్నసందేహః” ప్రయోజనమనుటచేత
 లోకోపకారముగాఁ దమతమయాస్తులు జాతిమర్యాదలు శాశ్వతస్థితి
 కలవిగా నేర్పర్చుకొనుట మనుష్యస్వభావమయినట్లు తమతమపెద్దల
 పలుకులు శిష్టోపదిష్టశబ్దములు యథాస్థితిగానుంచుకొనఁదగినవిధాన
 మెఱిఁగించుపద్ధతులు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తశాస్త్రము లనాది
 కాలమునుండియుఁ బ్రవర్తిల్లుచున్నవి. ఒకభాషనుండి వేటొకభాష
 పుట్టుటయు నశించుటయును మాఱుచుండుటయును సముద్రమునుండి
 తరంగ ముదయించి మాఱుచు నశించుచున్నతీరేగాని వేఱు కాదు
 కాదు. సముద్రమునకును ధరంగములకును ధ్వనికిని వర్ణములకును

వాసు దేవునకును జగత్తునకును సత్యముగా వస్తుభేదము లేదు లేదు. అయినప్పటికిని నావబ్రహ్మవేత్తలగు మును లవ్యక్తశబ్దమును లోకోపకారమునకై స్వర కాలస్థానప్రయత్న భేదముల నిర్విభజించి షడ్జాది సప్తస్వరవిశేషములును మఱి యక్షరసమామ్నాయాత్మకవాఙ్మయముగా నవ్యాకృతశబ్దబ్రహ్మమును వ్యాకృతమొనర్చి సకలవేదశాస్త్రములను సంజ్ఞావిశేషముల న్నానాదేశకాల పాత్రోచితముగాఁ బ్రకటించిరి.

గీ ర్వాణ భాషా గ్రంథ

లోకములోని సకలభాషలును ధాతూనామనేకార్థత్వాత్ - ఉపసర్గాణామనేకార్థత్వాత్ - అవ్యయానామనేకార్థత్వాత్ నిపాతానామనేకార్థత్వాత్'' అని ప్రతిపాదింపఁబడి దేవభాషనాఁ బరఁగు సంస్కృతభాషగామార్పఁబడుట కవకాశముండుటచేత పృథివ్యప్రజో వాయువులను తరంగము లాకాశమందును, మహాదాదితత్త్వములు సత్స్వరజస్తమోగుణాత్మకప్రకృతియందును, మఱి యీసమస్తజగమును వాసుదేవునియందును లయమగునట్లు జగమునందలి సకలవర్ణాత్మకశబ్దములును గీర్వాణభాషయందే పుట్పన్నములు కావింపఁబడును. జగమునందలి యెల్ల భాషలకును గీర్వాణభాషయే జననియుం బ్రకృతియునును ప్రి జ్ఞప్రత్యయములకుఁబ్రకృతివలెనిఖిలవాఙ్మయమునకును సంస్కృతభాషయేప్రకృతిగామునులనాది కాలమునుండియును వేదశాస్త్రవిబోధకై పన్నిరి. భాష యార్యభాషయనియును మ్లేచ్ఛభాషయనియును రెండువిధములు. ఆర్యభాష విస్పష్టమైనది. మ్లేచ్ఛభాష యస్పష్టమైనది. ఆర్యభాష యుచితమైనది. మ్లేచ్ఛభాష యనుచితమైనది. ఆర్యభాష పరినతవంటిది. మ్లేచ్ఛభాష కులటవంటిది. ఆర్యభాష యిహపరతారకము. మ్లేచ్ఛభాష నరకము. ఆర్యభాష సర్వలోకోప

కారకము. మేచ్ఛభాష సకలజనాపకారము. ఆర్యభాష సకలప్రాణి హృదయసంతోషకము. మేచ్ఛభాష సజ్జనవిభీషకము. ఆర్యభాష యుదారవాక్కు మేచ్ఛభాష నీచవాక్కు. ఆర్యభాష సాధువు సత్వ గుణమయము. మేచ్ఛభాష యసాధువు రజస్తమోగుణమయము. “నమేచ్ఛితవై నాపభాషతవై” అనుటచేత లోకద్రోహకరమగు మేచ్ఛాపప్రభంశభాషలను జగదుపకారపరాయణయజ్ఞ దీక్షితులగు పరమభాగవతులు పలుకగల జనరంజకమగుసంస్కృతభాషనే వ్యవహరించెదరు. భూతద్రోహజంతుహింసను జుగుప్సాలజ్ఞాశీలభయములంబుట్టించుభాష మేచ్ఛితము నపప్రభంశ మగును. లోకోపకారమును సకలభూతదయను దైవభక్తిని హెచ్చరించుపల్కు- సంస్కృత మనంబరఁగును. సాధుశబ్దము- సుశబ్దము- శిష్టోపదిష్టశబ్దము- ఆర్యభాషయు ననుపర్యాయపదముల వాడఁబడు సంస్కృతశబ్దము మిక్కిలి పరిమితమై సకలజనరంజకమై సర్వలోకోపకారకమై మున్యుపదిష్టమై పరమభాగవతవ్యవహృతమై సర్వజగత్కారణమగు దేవునివలె సకలదేశభాషలకు జననియై యనాదియై నిత్యమై వ్యావహారికపారమార్థికోభయలోకసంతారకమై సర్వజగత్సందీపకసూర్యకాంతివలె సకలదేశభాషాసందీపకమై విరాజిల్లుచున్నది.

“ఎకశబ్ద స్సమ్యక్జ్ఞాతః సుష్ఠుసంప్రయుక్తః స్వరేలోకే కామధుగ్భవతి” అను భాష్యోక్తి పర్యాలోచనముచేత ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకముగా స్వరకాలస్థానప్రయత్న శుద్ధిగా నుచ్చరింపఁదగిన శబ్దము “అంబా” అను శబ్దమొక్కటియే యని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు. “అంబా”యను శబ్దము వైఖరీమూలమయి సకలధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్దోచ్ఛారణమునకాదియై కంఠనాశమునఁబుట్టి వివృతమై సువ్యక్తమైన “అ” అకారముగా శ్రవణగోచరమై యానునాసిక్యాది దోషముతగులనివిధముగా సంవృతమై పెదవులమూతచేత సవ్యక్త

ముసలయముజేడి తిరిగి వివృతమై పెదవులు విప్పటచేత వ్యక్తికరించి
 “బ” బకారముగా శ్రవణగోచరమై సకలజగత్తుగా వివృతమగు
 నాదబ్రహ్మమును సూచించు సకలజగజ్జననియగు నాదిశక్తిని
 బోధించుచున్నది. కనుక సకలధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దప్రపంచ
 మందు “అంబా” శబ్ద మొక్కటియే లోకులచేతఁ దెలిసికొనఁదగి
 నదియును మఱియును లెస్సగాఁ బ్రయోగింపఁదగినదియును వాక్ప్ర
 పంచమునకెల్ల “అంబా” శబ్దమే యాద్యప్రకృతి సమస్తకంఠ
 ధ్వనులకుం దల్లి “అంబా” అంబాశబ్దమే. “అంబా” శబ్దమే వివిధ
 రూపముల సూర్యకిరణము నానావర్ణములఁ బొడచూపునట్లు సకల
 జంతుకంఠ నాశములనుండి యాజంతువులజీవితకాలము నాదిమధ్యాంత
 ములయందంతటను ననరసాత్మకమై నానావిధస్వరకాలస్థానప్రయత్న
 విశేషోదితమై వివృతసంస్కృతస్వరూపకమై నానావిధములగు నచ్చులు
 హల్లులుగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. కావుననే పుట్టినతోడనే
 సకలప్రాణుల యచ్చాస్వసవాయువు “అంబా” యనియును మఱి
 “అంబా” శబ్దముయొక్క స్థూలసూక్ష్మదశావిశిష్టనానావిధశబ్దాత్మక
 ముగా నుత్పత్తిస్థితిలయములందుచున్నది. కనుకనే పురాణమునులును
 శంకరాచార్యాదిమహాత్ములును “అంబా” శబ్దమును దెలిసికొని
 సమస్తజగము నాదిశక్తిగా భావించి “నమాతుః పరదైవతమ్-
 మాతైవ పరమోగురుః” అని నిశ్చయించి యాజన్మసిద్ధులై సకల
 భువనప్రసిద్ధులైరి. కాబట్టి “అంబా” యను శబ్ద మొక్కటియే
 యార్యభాషయును దేవభాషయును సంస్కృత మనఁదగినశబ్దము.
 మఱి యితరశబ్దములన్నియును మ్లేచ్ఛితము లనార్యము లప్రభంశ
 ములే యని యనకతీతదు తీతదు. నిత్యసత్య నిరవద్యమై “ఏకమేవా
 ద్వితీయం బ్రహ్మ” అను విధమున “అంబా” యను సాధుశబ్ద
 మొక్కటియే అనంతసంఖ్యాకములగు మిథ్యానస్తువులవలె మ్లేచ్ఛాప

భ్రంశశబ్దము లపరిమితసంఖ్యాకములయి దుర నవ్యవహృతములగు చున్నవి. సర్వసంసారదుఃఖాబ్ధిసంతారకము- సర్వదోషసంహారకము సర్వలోకోపకారకమునగు “అంబా” యను శబ్దముతప్ప సర్వభూత దయాపరుఁడు సర్వలోకోపకారపరాయణుఁడగు పరమభాగవతుఁడు సచ్చిదానందస్వరూపిణియు నాదబ్రహ్మమూర్తియునగు నాదిశక్తియు నిఖిలజగజ్జననియునగు దేవిని సంతత ముపాసించుచు మఱిశబ్దముల న్నలనైన నుచ్చరింపఁ డుచ్చరింపఁడు. మఱియుం బరమభాగవతుని వైఖరియంతయు “అంబా” శబ్ద విశేషస్వరూపమే యగుచు సర్వలోక జననియు నాదిశక్తియునగు కనకదుర్గనే వివిధార్థముల నభిప్రాయ నిర్దిష్టనేయుచుండును.

మఱియును సుశబ్దములు పరిమితములనియు నొకసంస్కృతశబ్ద మున కనేకాపభ్రంశములు “గో” గోశబ్దమునకు “గోతా-గోణీ” యను నపరిమితసంఖ్యాకాపభ్రంశము యున్నిచేత “నష్టేచ్ఛితవై నాపభాష తవై” అను యజ్ఞదీక్షితనియమము న్నావ్యవిరచనమునకున్దుండఁ గల్పింపఁబడి గ్రామ్యాశ్లీలాదిదోషదూషితశబ్దములు కావ్యవిరచనము నకుం బనికిరావని యాలంకారికులు సిద్ధాంతీకరించిరి. కంఠ్యమగు “అ” అకారము సంవృతమగుటకై యానునాసికానుస్వారముగాఁ దొల్ల పరిణమించి పెదవులమూతచే శ్రోత్రేంద్రియాశీతముగా సూక్ష్మరూపమునఁ దనయందు తానే బిందువై లయముచెంది మృగు మధురముగా నౌష్య “బ” బకారముగా వివర్తమై శ్రావ్యమగు చున్నది. “అఃకృష్ణశృంకరోబ్రహ్మశక్రః సోమోఽనిలోఽనలః సూర్యః ప్రాణోజనః కాలోవసంతః ప్రణతఃసుఖి” అని సౌభరిముని చెప్పినట్లు “అ” అకారము కృష్ణ- శంకర- బ్రహ్మ- శక్ర- సోమ- అనిల- అనల- సూర్య- ప్రాణ- జన- కాల- వసంత- బ్రణతసుఖి” అను షడునాల్గువస్తువుల కర్థమిచ్చుచున్నది. అనఁగా అకారాద్యచ్చులు

ప్రత్యేకముగాఁ బ్రత్యేకమును స్వరస్థానకాలప్రయత్నవిశేషములగుబట్టి
ప్రత్యేక మనంతవిధార్థము లిచ్చును మఱియు “క” కకారాదిహల్లు
లన్నియుం బ్రత్యేకము ప్రతిహల్లు ననంతములగు నర్థములం జెప్పును.
ఇంతేకాక “అక్-క” అని రెండురూపములయిన “అకార కకార”
అకార కకారాత్మకములగు రెండునర్థములతోనున్న రెండుశబ్దములు
స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములచేత ననంతవిధప్రాణిసంఘముల
కొక్కొక్కభాషారూపములై యనంతసాఖ్యాకార్థములిచ్చు ననంత
భాష లగుచున్నది. ఆకాశమునకు మర్యాదలు హద్దులు దిక్కులు
ప్రదేశములు త్రోవలు పరిమాణవిశేషములు బుద్ధికల్పితములై
వ్యవహారికబడుచందమున, నాకాశగుణముగు శబ్దముగూడ నానా
భాషలుగా బుద్ధికల్పితమయి నానార్థముల న్నానారసములన్ వ్యవహా
రికబడుచు ననిత్యస్వప్నప్రపంచమువలె లోకమంచు మానవు
లందుఁగాని తక్కినప్రాణికోటులయందుఁగాని ధ్వన్యాత్మకముగాఁగాని
నర్ణాత్మకముగాఁగాని స్వరాదివిశేషముల స్వినబడు శబ్దవిశేష
మతయు ననిత్యమై యవ్యవస్థితమై మిథ్యాభూతమై వేదవేదాంగ
వైఖరీస్వరూపమై యనంతవిధమై నానారసార్థములన్ సృష్టిసిత్తి
నాశము లందుచున్నది.

కర్త స్య జి జ్ఞా న

మొట్టమొదట దేహి, యేయద్దేశము లేకయే ధ్వనిచేయుచుఁ
గ్రమక్రమముగా సహవాసమునుబట్టి యితరప్రాణులుచేయుధ్వనులను
యథాశక్తిన్ గ్రహించును. మఱియుం దనయూహా దెల్పుఁగలుగు
విధమున సహవాసబలముచేతను మప్పుబడిచేతను మఱియభ్యాసపాట
నముచేతను పరులకంతనాదముల యభిప్రాయము తనబుద్ధిబలము
కొలందిని గ్రహించి తనయూహా న్నరులకుఁ దెల్పుఁగలుగును. దేశ

కాలపాత్రములననుసరించి శబ్దముగాని యర్థముగాని వ్యవహరింపఁబడును సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశాదిభాషాభేదములు కృత్రిమములు బుద్ధికల్పితములుగాని మేఘగర్జితమువలె సముద్రఘోషమాడ్కి సహజములు కావు. కేవలధ్వన్యాత్మకముగాను వర్ణాత్మకముగాను నానాప్రకారముల శ్రవణేంద్రియగోచరమగు శబ్ద మాకాశము. ఘటపటాద్యుపాధివిశేషములచేత ఘటాకాశ పటాకాశాద్యనంతవిధములం బేర్కొనఁబడినట్లు స్వరవర్ణ పదముకూర్చుకొనివిభేదములచేత నానావిధానంతసంఖ్యాకభాషాత్మకమై వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. ఉపాధికి నానాప్రకారములు కలవుగాని, దేహము లనంతవిధములుగాని, చైతన్య మొక్కటియే. ఆద్యులకును మఱి యనాద్యులకు నుపాధిభేదములు కలవుగాని ప్రాణ మొక్కటియేయైనవిధమున కాలస్థానప్రయత్నోపాధిభేద మార్యభాషకు మఱి యనార్యభాషకు స్థలిగినప్పటికి శబ్దమను నాకాశగుణ మొక్కటియే “అవిద్యామూలకం ద్వైతమద్వైతం పరమార్థతః” అన్న ట్లుపాధిభేదముంబట్టి శబ్దభేదము కల్పితమగుచున్నదిగాని యాకాశమువలె శబ్దము నిర్విశేషము మఱియు నవిభాజ్యమై “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనురీతి “ఇదమిత్థమ్” అని నిర్దేశింపనలవిగాకున్నది. కాబట్టి ఛందఃసంస్కృతాపభ్రంశశబ్దములన్నియును మిథ్యాకల్పితములు స్వప్న పదార్థసదృశములు ప్రాతిభాసికములు వ్యావహారికము లనుకారికములు ప్రతిబింబతుల్యములు “డిత్థాది” శబ్దములమాడ్కి ననర్థకము లెండమావులమాడ్కి విభ్రాంతిమూలములు శశవిషాణవంధ్యాపుత్రశబ్దములమాడ్కి ననజభవమిథ్యాకార్యములుగాని పారమార్థికములు కావు కావు. మాయోపాధి నాశ్రయించి యచింత్యవైభవృడగు వాసుదేవుఁడు సంహలీచే “ధ్యాయతీపతేలాయతవ” అనువిధమున నిర్గుణుఁడయ్యునుసగుణునివలె నిరుపదినాల్గుతత్వములచేతఁ గ్రీడించుచున్నాఁడు. “అసంగోహ్యాయం

పురుషః” అనునట్లు బ్రహ్మముకన్న వాస్తవపదార్థ మెద్దియును లేదు లేదు. అయినప్పటికి సంసారోఽయమ తేవచిత్తః” అను నాచార్యోక్తి ప్రకారము స్వప్న తుల్యమై యనిర్వాచ్యమైన యీవ్యావహారికదశను స్వకర్మవశుఁడై జీవుఁ డనుభవించకతీరుదు. అనుభవించిన శబ్దాది విషయములు మిథ్య లని తెలిసియుం బామరబోధకై లోకసంగ్రహార్థమై ధర్మసంరక్షకై పాణిన్యాదిమును లీశబ్దవిశేషము లుపదేశింప వలసివచ్చెను. “స్థితస్యగతి శ్చింతనీయా” అనురీతిని లోకవ్యవహారికముననుసరింపఁబడు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసాది శబ్దములనాదిగా దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషంబుల నానావిధభాషాసంజ్ఞలన్ వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. కేవల ధర్మార్థబోధకములగు వైదికశబ్దము లుచ్చరించుపద్ధతి శిక్షాశాస్త్రముచేతను మఱి యావైదికశబ్దముల యర్థము నిరుక్తిశాస్త్రము మఱి యా శబ్దములప్రకృతి ప్రత్యయవిశేష మెఱిఁగించు వ్యాకరణశాస్త్రము. మఱి యావేదశబ్దములు నడకనుగురించి తెలుపుచందశాస్త్రమును మఱి యావేదక్రియాకాలవిశేషములెఱిఁగించు జ్యోతిఃకల్పశాస్త్రము లును బరోపకార మొనర్చుటకు శక్తిచాలక పరలోకచింతచేసికొన వలసిన ముసలివారికిమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడెనుగాని లోకోపకార మొనరింపఁగల దేహపాటవముగల యావనవంతులకు ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదమంత్రోచ్ఛారణముతోఁగాని శిక్షావ్యాకరణచందో నిరుక్తజ్యోతిఃకల్పములను వేదాంగషట్కముతోఁగాని యవసర మొక్కింతయు న్లేదు లేదు. కాకదంతపరీక్షవలె ఖరరోమగణితము వలె చుక్కలనెక్కించుటవలె నిద్రాహారివిహారిసౌఖ్యములు కలిగించి తనతోడిపాటివారినిసుఖపెట్టి తాసుఖముగ బ్రతుకఁదగినశరీరబలము గల వయోవంతులకు వేదవేదాంగశబ్దవిచారణము వ్యర్థము హాస్యాస్పదము పిచ్చి.

ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యము నొరులకుఁ గలిగింపఁదగిన దేహ బలము యశావనము బుద్ధివైభవముకలవారు సన్న్యసించుటయును వేదవేదాంగవిచారణ మొనరించుటయు నిష్ప్రయోజనములు. తన తోడిప్రాణుల యన్న పానవిహారాదిసౌఖ్యమునకై పాటుపడక “సతాం కేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అను నార్యోక్తివిధమున ప్రాణిసంరక్షణముకొఱకును లోకోపకారమునకై పాటుపడక “అత్యా సన్నం పరిత్యజ్య మునేర్దత్తంచ సిష్టలమ్” అన్నట్లు తనచుట్టునాఁకలి దప్పికలచే బాధపడుచున్న తనతోడిపాటిప్రాణుల కుపచరింపక పిచ్చి వానివలె లోకవ్యవహారమునకు న్దేహసంరక్షణమునకును నిద్రాహార విహారసౌఖ్య మొదలించుటకును రవ్వంతయు నక్కరగాక గగనార విందమువలె దా ననుభవించి సుఖపడుటకుఁగాని తనతోడిపాటిప్రాణుల బ్రతుకు సౌఖ్య మొదలించుటకుఁగాని పనికిరాని వేదవేదాంగ చర్చతో వివేకవంతులును బరోపకారసారీణులునగు సజ్జనుల కెంతమాత్ర మవసరములేదు. వేదవేదాంగవిచారణాధికారము మునులకుమాత్రమే చెల్లునుగాని సంసారులయిన ప్రాకృతమానవులకొఱకు వేదవేదాంగము లెంతమాత్ర ముద్దేశింపఁబడలేదు. ఇవి వేదము లివ్వి వేదాంగములు మేము వేదవేదాంగవేత్తలము “బ్రాహ్మణేన నిష్కారణం షడంగ వేదోఽధ్యేతవ్యః” అని తాము బ్రాహ్మణులమనియు బ్రహ్మనోటిలో నుండి యూడిపడినామనియు నితరులు తమకన్న తక్కువవారనియు తాము సోమరిపోతులయినప్పటికిని క్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిజాతి వారలు తమ్ముగూర్చుండఁబెట్టి మేపి సేవించవలయుననియును నోటికి వచ్చిన ట్లటచుచు తా మాచరించుకర్మములు శ్రౌతస్మార్తవిధి చోదితములనియువదరుచువంచకులై స్వార్థపరులైన ధూర్తమానవులు “ఇషేత్వా” అని యీవిధముగ నుచ్చరించుశబ్దములు వాస్తవముగా వేదములు కావు మఱి యాకుక్షింభరు లుపన్యసించునవి

వేదాంగములు కావు. నక్క-యేడ దేవలోకమేడ యనురీతి నీసోమరి
పోతుల కుక్షింభరప్రాకృతమనుష్యులకుఁ గేవల పరమార్థబోధక
వేదవేదాంగశబ్దములకును జాల దవ్వు- స్వార్థపరతన్నాని నకల
భూతదయాపరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై తమతోడిపాటి
జనుల నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభివృద్ధికై పాటుపడనివారెల్ల మోస
కాండ్రే. యట్టి ధూర్తులు లోకులను వంచించి తమయిచ్చకొలంది
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మాసించి పఠించుశబ్దములుగాని చేయు
కర్మములుగాని వేదవిహితములు కావు కావు.

వేదవేదాంగవాచకశబ్దము పరాపశ్యస్తీమధ్య మాత్మకమై
మునులకుమాత్రమే విదితమై యుండును. వైఖరీరూపకముగాఁ
బ్రాకృతమనుష్యులనోళ్ళ న్వేలువడదు. వెలువడదు. ఈలోకములోని
శబ్దజాలమంతయును వ్యావహారికమేగాని పారమార్థిక మొకింతయు
న్గాదు కాదు. బ్రహ్మమువలె బ్రహ్మబోధక వేదవేదాంగశబ్దజాలము
మర్త్యజనవేద్యము కాఁబోదు. సిత్య మపౌరుషేయము సూక్ష్మ
మవ్యక్తము జగత్కారణమగు నాదబ్రహ్మమునకు దేవు నుపాసించు
టకై శిలావిగ్రహము స్థాపించినట్లు పరమార్థజ్ఞాపకమునకై యనాదిగా
మనుష్యు లేర్పరుచుకొన్న వైఖరీవిశేషము శిలావిగ్రహము దేవునకుఁ
బ్రతినిధివలె మనుష్యసృష్టి యై యనాదిగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నది.
శిలావిగ్రహము వాస్తవముగా దేవుఁ డెట్లు కాదో యటులే
యీలోకమున వ్యవహరింపఁబడుచున్న వేదములు వాస్తవముగా
వేదములు కావు కావు. మఱీబ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రాది
జాతులు పారమార్థికములును వాస్తవములు గావు కావు. కృత్రిమ
రత్నములను బామరు లవివేకులును సహజజాతిరత్నములుగా భ్రమ
పడి ధరించుకొని విజృంభింపఁగొనట్లు కృత్రిమజాతు లీమనుష్యులు వాస్తవ
ముగాఁ దాము ద్విజాలమనియు నాద్యులమనియుం దక్కినమనుష్యుల

కన్న నధికులమనియు నిర్జీవములగు బొమ్మలతో మాటాడుచాటాడు
 కొను నవివేకబాలకులవలె మోసపోవుచు న్యర్థకాలక్షేపముచేయు
 చున్నారు. సర్వజనసాధారణముగాఁ జతుర్విధాభిసయవిశేషము
 లేర్పర్చుకొని మనుష్యులందఱుం బరస్పరప్రేమానురాగములతోఁ
 గలసిమెలసి హాయిగా జీవించు నుపాయ మెఱిగించు శబ్దముకన్నఁ
 బ్రత్యక్షవేద మింకెద్దియు న్నాదు కాదు. జనులకుఁ బరస్పరద్వేషము
 నోబ్బించుశబ్ద మదెంతప్రాచీనమైనప్పటికి వేదసంజ్ఞతో నెంతప్రసిద్ధిగా
 వ్యవహరింపఁబడినప్పటికిని నిక్కముగా సజ్జను లట్టిపరస్పరవిద్వేష
 కారణశబ్దము న్వేదముగాఁ బొటింపనొల్లరు. మనుష్యులందఱికిం
 బరస్పరప్రేమానురాగములం బోధింపనిశబ్దము వేదశాస్త్రవిహితమని
 మోసకాఁడు తప్ప సజ్జనుఁ డెంతమాత్రముం జెప్పఁడు చెప్పఁడు.
 లోకోపకారమునకై తాఁ బాటుపడుచు మఱి తన లోకోపకారక
 వర్తనము న్గొనసాగించుటకై భగవంతుని దనయంతరంగమున
 వేఁడుకొనుటకన్నఁ బరమార్థబోధకములగు వేదవేదాంగముల
 కింకొకనామరూపములు లేనేలేవు. కాఁబట్టి పరమార్థబోధకములగు
 వేదము లాంతరంగికములగు తలంపులుగాని బహిరంగములగు
 ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దవిశేషము లెంతమాత్రము న్నావు కావు.
 బ్రహ్మాత్మకవేదస్వరూప మాత్మైకవేద్యముగాని వాచిక మొక్కింతయు
 న్నాదు కాదు. కాఁబట్టి యీలోకములో వేదవేదాంగములని వ్యవహా
 రింపఁబడుచున్న వాఙ్మయము దేవతలకుఁ బ్రతినిధిగా నేర్పర్చిన
 శిలావిగ్రహమువలె నాత్మైకవేద్యనిత్యాపౌరుషేయవేదశబ్దబ్రహ్మము
 నకుం బ్రతినిధిగాని యధార్థము కాదు కాదు.

ధ్వనివర్ణవిభేదము

పూర్వాచారములం బూర్వచరిత్రములుం బాతపంచాంగములు
 ప్రాచీను లెట్లున్న నేమి జరిగినసంగతి మంచియో చెడ్డయో మనకు

గతజల సేతుబంధనమేల. “ప్రకృతమనుసరామః పాయసం భక్ష
యామః” అనునట్లప్పటిజనులందఱైకమత్యముతోఁ బరస్పర
ప్రేమానురాగములతో హాయిగాఁ దమబ్రతుకు కొనసాగించుకొనఁ
దగిన మనోవాక్కాయకర్మము లేర్పడుకొనుటయే యవశ్యకర్త
వ్యము. మార్గియు దేశియు నని కేవల ధ్వన్యాత్మకశబ్దము రెండు
విధములు. ఛందస్సును భాషయు నని వర్ణాత్మకశబ్దమును రెండు
విధములుగా విభజింపఁబడినవి. మార్గియును ఛందస్సును కేవల
పరమార్థబోధకములయి మునులకుమాత్రమే వేద్యములయియున్నవి
గాని లోకవ్యవహారోపయోగకరములు కావు. శిక్షావ్యాకరణ
చ్ఛందోనిరుక్తశాస్త్రములు కేవల మార్గిచ్ఛందస్సులనే చెప్పుచు
మున్ముపదిష్టములై పరమార్థబోధకములగుటచేత లోకవ్యవహారమున
కక్కరకావు. ప్రాకృతులగు మనుష్యులకు మార్గిచ్ఛందశబ్దములు
వేద్యములు కావు. మఱియును బ్రయుక్తములుంఁగాఁబడక నక్షత్ర
గోళములవలెఁ దమయున్నినిమాత్ర మీఱిలోకులకు వెల్లడించుచున్నవి.
మార్గిచ్ఛందశబ్దతత్వము మున్మైకవేద్యముగాని ప్రాకృతజనులకు
దురవగాహము. వేదద్రష్టలు మునులుగాని ప్రాకృతులగు మనుష్యులు
కారు. కాఁబట్టి శాస్త్రమునకును మనుష్యులకును జాలదూరము.
బ్రహ్మ వేత్తలమని దంభముచూపు కుక్షింభరులవలె వేదశాస్త్ర
పండితులమని విఱివీఁగుమనుష్యులు మిక్కిలిస్వార్థపరులగు భూర్తులు.
కేవలపరోపకారప్రవర్తనమునల్పుసజ్జనులుమాత్రమేమూర్తిభవించిన
వేదశాస్త్రము లనఁదగుదురు. లోకద్రోహులగు దుర్జనులు పండితుల
మని స్వలాభమునకై పామరజనులను మోసపుచ్చుటకై తాము
పఠించిన వేదశాస్త్రములనియును దాము శ్రేష్ఠమానవులమనియును
సత్కారార్హులమనియు దొంగనిష్ఠలు కొంగజపములు నక్క
వినయములు మర్కటచేష్టలు లేనిపోనియంతతంత్రమంత్రములతో
నొరులఁ జెఱచి తాము చెడుచుందురు.

“దైవముచేయు నొత్తడితప్పుకున్న నేవతో దాని నోర్చె
 వెక్కిరించు” అన్నియింద్రియములను ముడుచుకొని యేవికారమును
 బొంద సర్వమును దైవాధీనముం జగత్కార్యవైచిత్ర్య మని భావించి
 బ్రతికిన సార్థకముగా శక్తికొలంది లోకోపకారముమాత్రమే చేయఁ
 గల్గుమార్గమున నడచుచుఁ దనవలన కేవలలోకోపకారకక్రియలనే
 చేయించుమని దయామయుఁడగు శ్రీకృష్ణుని దివారాత్రములు పవిత్ర
 హృదయమున స్వార్థపరతన్నాని యహంకారమనుకారములదొఱఁగి
 వేఁడుకొనుచుంటకన్న బ్రతుకునం దవశ్యకర్తవ్యప్రయోజన మిం
 కెద్దియు న్లేదను నిశ్చయముతోఁ బ్రవర్తించుటకన్నఁ బురుషకార
 మింకెద్దియు న్లేదు లేదు. “వాచారంభణం వికారోనామధేయం
 మృత్తికైవేతీసత్యమ్” అను శ్రుతివాక్యానుసారముగా నాకాశకాల
 దిగాత్మమనస్సులను విభజించ నలవికాదు. పృథివ్యప్తేజోవాయువులు
 మొదట ఘ్రాణజిహ్వచక్షు స్త్వగింద్రియగ్రాహ్యములయి పిదప మనస్సు
 చేత గంధరసరూపస్పర్శగుణవిభజనమున కవకాశమిచ్చుచున్నవిగాని
 యాకాశద్రవ్యముకేవల శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యశబ్దగుణముమాత్రమే
 నిర్దేశింపఁబడుచున్నదిభావనైకగమ్యమైయున్నదిగానిపృథివ్యప్తేజోవా
 యువులకన్న వేరుగాస్వస్వరూపమును బ్రకటింపఁజాలదు. పృథివ్యప్తే
 జోవాయువులనుమఱియుం దద్గుణములు నాకాశమునకువేఱయిఘ్రాణ
 రసనాచక్షు స్త్వగింద్రియములకుఁ బ్రత్యక్షములగుచున్నవికాని కేవల
 శబ్దగుణముంబట్టిమాత్రమే యాకాశద్రవ్యముయొక్క యున్ని కేవల
 భావనైకగమ్యమై మనఃకాలదిగాత్మలవలెఁ బుద్ధికిమాత్రమే ప్రగోచర
 మగుచున్నది. కాఁబట్టి యాకాశకాలదిగాత్మలనెడి నాల్గునుద్రవ్య
 ములు. పృథివ్యప్తేజోవాయులవలె నింద్రియగ్రాహ్యములు కాఁబడక
 కేవల భావనైకమాత్ర గ్రాహ్యములని యనుకొనవలసియున్నది.
 ఇంద్రియప్రత్యక్ష మెంతమాత్రమున్నాని యాకాశముయొక్కగుణమగు

శబ్దముకూడ నాకాశమునలె నిరూపించి వ్యాకృతముకావించి ప్రకృతి ప్రత్యయనిరూపణ మొనరింపనలవికాదు. గాని శబ్దముయొక్క స్థూల సూక్ష్మదశలను మఱి యద్దాని స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములు గొంతవఱకుఁ దెలియఁబడి యనుకారసంజ్ఞావిధానములం బరులకుఁ దెలుపశక్యములగుచున్నప్పటికిని శబ్దముయొక్క వాస్తవతత్వముం దెలిసికొనుటకుఁగాని తా విన్నశబ్దము “ఇదమిద్దమ్” అని పరులకుఁ దెల్పుటకుఁగాని మునికిఁదప్పఁ బ్రాకృతమనుష్యున కొక్కింతయు నలవి కాదు. కుక్క గుఱ్ఱుచున్నది- పులి ఖాండ్రుచున్నది- పిట్ట కూయు చున్నది- కాకి యఱచుచున్నది- మేఘము గర్జిలుచున్నది- ఫిరంగి మ్రోఁగుచున్నది- జనులు పల్కుచున్నారు. చప్పాడు సద్దు సందడి మ్రోఁత కూఁత యేమోవినఁబడుచున్నది భాషయేదో పోల్చి వివరింప శక్యముకాదు. మఱి యనుకరించుటకై న నలవికాదుగాని యీపల్లులు మఱి వీనిలోనియర్థమును చిన్నతనమునుండియు సావాసముచేతను మస్సబడి యలవాటుచేతను గొంతవఱకు నేర్చినకొలది ననుకరించి గుఱుతినచే స్వభాషాపరిచితులగు జనులకు బోధింప నలవియగును.

నా ద బ్ర హ్మో పా స న ము

“శ్రుతి స్మృతా లయః సితా” అనునట్లు శబ్దమునకు శ్రుతి లయలు తలిదండ్రులు. నానాశ్రుతి స్వరగ్రామమూర్చ్ఛనాత్మకమై ద్రుతమధ్యవిలంబలయకాలస్వరూపమై శ్రవణేంద్రియైకగ్రాహ్యమయి యంత్రగాత్రములచే ధ్వనివర్ణాత్మకమై యన్యక్తకారణసంవృతబింబ నాదబ్రహ్మము వ్యక్తకార్యచిన్మత ప్రతిబింబశబ్దమై సహజముగా జగమున సృష్టిస్థితినాశవిశేషపద్ధతుల స్సకలప్రాణములం బ్రవర్తిల్లు చున్నది. తనతల్లి మొదలగు బంధువులు తనసహవాసులు నేయభి ప్రాయముతో నెట్లు పల్కుచున్నారో యాయభిప్రాయమును వెల్ల

డించుటకై యట్లు పల్కుటకుఁ బసినాఁటినుండియు జంగమప్రాణుల
లలవాటువడుచు నట్టిధ్వనుల ననుకరించుచుఁ దమతోడిపాటివారి
పల్కుల నాలించి తాముగూడ నట్టిధ్వనులను స్వరకాలస్థానప్రయత్న
విశేషముల ననుకరించుచు సహజశక్తితో వ్యవహరించుచుండురు.
వినక పరులపల్కులతీరును మఱి స్ఫుటాభిప్రాయమును దెలిసికొన
శక్యముకాదు. “రారా” అని పల్కువానికంతధ్వనిం బ్రత్యక్షముగా
విన్నవానికిందప్ప వాడు “రారా” అని పల్కెనను ననుకారకుని
ధ్వనింబట్టిగాని లేక వ్రాత మొదలగువానిచేతగాని మఱిచాక్షుష
సంజ్ఞ చేతఁగాని యింకొక రంత స్పష్టముగా “రారా” అని మొదటఁ
బల్కినవానిపల్కుయొక్క తాత్పర్య మెఱుంగఁదరముకాదు. సచేతన
ధ్వనిని గూలంకషముగా నచేతనయంత్రము తెలుపనేరదు. మఱియును
దనయుద్దేశమును దానే యభినయించి సాకల్యముగా వెల్లడింపనేరని
యంశములో నితరులపల్కులందలి యభిప్రాయమంతయును బరుల
కెంతయభినయజ్ఞుడైనం బ్రకటింప నసాధ్యము.

నాదబ్రహ్మమును దెలిసికొన్నదంతయును సర్వజ్ఞులయిన
మునులును శాస్త్రకోవిదులగు శిష్టులయినను గూలంకషముగా వేద
శాస్త్రముఖములం బోధింపఁజాలరన విజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులగు సంసారుల
లెక్కయేల ? కంతధ్వని మెల్లగాను మఱి దూరశ్రావ్యముగాను
సన్నముగాను గంభీరముగాను నానారసాత్మకమై పరిచయముకొలంది
నెఱుంగబడుచు నానాజాతిజీవులయుద్దేశమును వినువారలకు వెల్లడించు
చున్నది. పల్కువానికంతస్వరమునుబట్టియు వినువానిశ్రవణేంద్రియ
శక్తింబట్టియును మఱియు నుభయులబుద్ధిస్వాస్థ్యమునుబట్టియును
నభిప్రాయములు ప్రకటింపఁబడి తెలియఁబడుచుండును. మొత్తముపై
నేయభినయవిశేషముచేతనై నను దనయాహనంతయును వెల్లడించు
టకుఁగాని పరులయభిప్రాయమంతయును గూలంకషముగాఁ దెలిసి

కొనుటకుఁగాని ప్రాకృతులగు సంసారులు శక్తులుకారు కారు. వేదచోదితులై పల్కుచున్నాడుగాని వేదాలు లెట్లభినయించుటకై నను స్వతంత్రులుకారు కారు. సహవాసముచేత మంచిజ్ఞాన ముబ్బడుగాని తప్పక చెడుసావాసముచేతఁ జెడుగట్టుకతీరుదు. ఈసంసారమంతయు నజ్ఞానాత్మకాహంకారముమకారములము. సిరి యబ్బడుగాని చీఁ డట్టుకమానదన్నట్లు నిశ్చయముగా నానాదుఃఖఫలకము. మఱి యపి వేకములమగు నీసంసారవృక్షము నాశ్రయించి బ్రతుకుజీవుల దుర్దశకు నిక్కమయినకారణ మనాద్యవిద్యామూలకకర్మబంధమే. ఆకర్మముయొక్క స్వరూపము జీవితేచ్ఛాత్మకతృష్ణ. తృష్ణారహితునకు సంసారబంధములేదు. కావున స్వార్థపరతమాని సకలకర్మములను భగవదర్పితములుకావించి ఫలమును గోరకయే కేవల పరోపకారము కొఱుకుమాత్రమే పౌరుషము నుపయోగించు పరమభాగవతుఁ డొక్కఁడమాత్రమే లయబ్రహ్మమనఁబడి రసికశిరోమణియై దోషము నుపేక్షించి గుణమునుమాత్రమే గ్రహించి సమస్తకర్మములను భగవత్సమర్పణముకావించుచు నిరపేక్షుఁడై భగవద్దాసానుదాసుఁడై సూన్యతవ్రతుఁడై సర్వభూతదయాపరుఁడౌటచేత నాదబ్రహ్మోపాసన మనసరతము కావించుటచేత శబ్దతత్వముపదేశింప సమర్థుఁడగు చున్నాఁడు. అట్లు నాదబ్రహ్మోపాసనముచేత శబ్దతత్వము ముపదేశిం చినమునులలో నగ్రగణ్యుఁడై దేసర్ని నాఁ పరగిన పరమభాగవతో త్తముఁడగు నారదమహర్షి సామనేదశిక్షాశాస్త్ర ముపదేశించెను. మును లుపదేశించినసంగతి మునులకుమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడెను గాని మున్యుపదిష్టమార్గమున సంసారులు నడువశిక్యముకాదు. సంసారులు స్వకర్మబద్ధులు మఱియుం బొత్తుగా నస్వతంత్రులు కావున దుఃఖప్రప్రాయమగు నీసంసారమునఁ దమ కెడ్డియుం దెలియరాదనియును దా మెందుకుం బనికిరామనియును ధనువురుషప్రయత్నమునకుఁగూడ

దైవమే మూలమనియును సకలక్రియలును నిశ్చయముగాఁ దమకవశములై జరుగుచున్నవనియును “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అను మంచితలంపు తమకుఁ గలిగినపుడుమాత్రమే దమకుఁ జిత్తశాంతి యొక్క చవి తెలియుచున్నదనియును భగవంతుఁడు తప్ప తమ్మును గాపాడి తమచిత్తశాంతినిఁ గలిగించుపదార్థ మింకెద్దియును లేదనియు నీబ్రతుకున నేడ్పుతప్ప మతెద్దియుం దనచేతనై నపని యింకొకటి లేదనియును సుఖదుఃఖములు బుత్తువుల మాటుపువలెఁ దనకవశములయి తటస్థించుచున్నవనియు నేపనియైనను జేసిన లాభములేదు మఱియుం జేయకతీఱదని యును ఈయస్వతంత్రపుబ్రతుకు చావకతీఱని గూనినంపులాగున్నదనియును సర్వమును దైవాగ్రీనమేయనియును దా నెద్దియు న్వాస్తవము దెలిసికొనుటకుఁగాని తెలుపుటకుఁగాని సమర్థుఁడు కాఁడనియును “ఏకః క పో త పో త శ్చ త శః శ్వేనాస్తమభిభావన్తి అంబరమావృత్తిశూన్యం శివశివశరణం విధేః కరుణా” ఆకసమందు డేగలకుఁ జిక్కువడిన గున్వపిల్లవలె నీయరి షడ్వర్గమునకుం జిక్కిన తనబ్రతుకు బొత్తుగా చిక్కుమాలి కేనలము నైవమే శరణముగా మిగులుచున్నదనియును అన్నము ముందుగా సృజింపఁబడ కాఁకలిపుట్టనేపుట్టదనియు మోక్షానందముమొదటలేక సంసారదుఃఖము ప్రవర్తిల్ల నేప్రవర్తిల్లదనియును దైవసాహాయ్యమున్న షరమభాగవతున కీవిచారణమంతయును సహజముగాఁ దోచి తృప్తి యుపశమిల్లి సకలభూతదయయును జగదుపకారక ప్రవర్తనము న్గలిగించి భోగవాంఛను మఱలించి నాదబ్రహ్మతత్వ మెఱిగించి కైవల్యానందము న్గలిగించును గలిగించును.

పసినాఁటినుండియుం దనచుట్టుపట్ల జంతువు లేయద్దేశమును వెల్లడించుటకై యెల్లెట్లు తమకంతర్ధ్వని వెల్లడించునో మఱి యితర

విధసంజ్ఞ లేపేని బయలుపచ్చునో సరంతరపరిచయానుభవాభ్యాసముల
చేత గుఱుతింపవచ్చును. భయమును కోపమును వేడ్కను మచ్చి
కను దెల్పుచు మనుష్యాదినానాధజంగమప్రాణులు వెల్లడించు
కంతధ్వనులు తక్కినయవయవముల పరస్పరసంయోగముచేతఁ గలుగు
ధ్వనివిశేషములు మఱియును నేత్రఘాతరసనాత్వగింద్రియగ్రాహ్యము
లగు రూపగంధరసస్పర్శప్రకటనవిశేషములు పరిచయానుభవాతి
శయముకొలంది గుఱుతింపవచ్చును. వివేకశక్తియు త్వక్చక్షుః
శ్రోత్రజిహ్వఘ్రాణేంద్రియశక్తియును సరిగానున్నకొలంది నానావిధ
జంతువులు పరస్పరబోధకావించుకొనవచ్చును. నాబుద్ధియును నాశ్రవ
ణేంద్రియము స్వస్థతగానున్నకొలంది నాచెంగటి మనుష్యాది నానా
జంగమప్రాణు లేయేయభిప్రాయముతో నెల్లెట్లు కంతాద్యవయవ
ధ్వనులు కావించుచుండిరో మఱి యందుకై నేనెల్లెట్లు తత్తదభి
ప్రాయానుసారముగా బదులాడఁలయునో నాచిన్నతనమునుండియు
నాకుఁగల లోకానుభవముంబట్టి యొరులధ్వనిని గుఱుతించి యొరులకు
నాయభిప్రాయ మెఱిగించువిధమున ధ్వనిచేయఁగలను. తక్కినజంతు
వులసంగతి యటుండఁగా నాయిరుగుపొరుగులపల్కుల కలవాటు
బలముచేత నభిప్రాయమును గ్రహించి బదులాడు నాభాషయు
నాయిరుగుపొరుగువారలభాషయు నొక్కటియై సమానాక్షరవిన్యాస
ముల నుండకతీరుదుగా? తత్తద్దేశకాలపాత్రానుసారముగా సకలజన
సామాన్యమైన ధ్వనిమొత్తముపై భయము కోపము సంతోష
మసహ్యము దుఃఖమును సూచించుట కైదువిధములం బంచప్రాణ
ములంబట్టి యందఱిమనుష్యులయభిప్రాయములచేత స్వరకాలస్థాన
ప్రయత్నములం భిన్నములయ్యు నొక్కపోల్కిగానుండకతీరుదు.
మఱియును స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములతోఁ దత్తద్దేశసామాన్య
ముగా భాషలు సంస్కృతాపభ్రంశవిశేషములన్ వ్యవహరింపఁబడుచు

“రక్షో హాలఘ్నసం దేహః” ప్రయోజక శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్త శాస్త్రపద్ధతులచే ననాదికాలమునుండియును దేవాలయములు చెరువు లిండ్లు వాకిట్లు తోటలు నొడ్డు జాతులు సీతులు వావివరుసలు మొదలగుమానవమర్యాదలవలె వ్రాతమూలముగా గ్రంథమున సంగ్రహింపఁబడు దినానసంప్రదాయసిద్ధముగా వ్యవహరింపఁబడుచుఁ దత్తద్దేశకాలపాత్రోచితోద్దేశములు చతుర్విధాభినయ విశేషముల మాఱుచుండియు న్నాటక ప్రవాహోదకగుణమురీతిం బ్రవర్తిల్లు చుండును. కాబట్టి నామరూపాత్మకమై జగద్రూపముగా వివృతమైన నాదబ్రహ్మముయొక్క తత్వము “ఇదమిద్దమ్” అని నిర్దేశింపనలవి కాదుగాని వ్యావహారికమందలి భాషావిశేషముల కించుమించు సరి యైనపద్ధతులు నియమించుశిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్త శాస్త్రము లెఱిగినపండితులు జనులకుఁ బరస్పరైకమత్యానురాగము లొదవింప జాలుదురనియే పరమకారుణికులయిన నారనాదిమునులు లోకోప కారముగా నానావిధశబ్దార్థము లెఱిగించుటకై వివిధములగు శిక్షాది శాస్త్రము లుపదేశించిరి. తనతోడిపాటిజనులలో ననాధిసంప్ర దాయానుసారము ననుశ్రుతమై వ్యవహరింపఁబడుచున్న భాష దేశ కాలపాత్రానుసారముగా సకలజనరంజకముగాఁ బలుకుట మిక్కిలి యవశ్యకర్తవ్యము. లోక శాస్త్రావిరుద్ధముగాఁ బాడనలయును మాటాడ వలయును గ్రంథములు వ్రాయవలయును. ఇహపరోభయలోకాను కూలముగా నామరూపవిశేషాభినయముల నొరులఁ దరింపఁజేసి సజ్జనుఁడు చతుర్దశపరమభాగవతులవలెఁ దాఁ దరించును.

ఉదాత్తానుదాతస్వరితాత్మక సప్తస్వరముల నాచార్యుఁడు దక్షిణశ్రవణమున శిష్యులకుఁ బుత్రుల కుపదేశింపవలయునను శిక్షా శాస్త్రపర్యాలోచనముచేత నే యర్థమిచ్చుశబ్ద మెట్లుచ్చరింప నిహపర ములను సాధింపవచ్చునో యామార్గమును గురూపదేశముచేతను

స్వశక్తిచేతను లోకశాస్త్రాద్యవేక్షణముచేతను దెలిసి ప్రయోగించు సకలజనానురాగమును సంపాదించుకొనుటయే పరమపురుషార్థము. “అనునాత్మేత్-స్వరితేత్” అని ధాతువులు నియమింపఁబడుటచే శబ్దములం బల్కుటకై స్వరము నియమింపఁబడెను. కాఁబట్టి యుచ్చారణనియమము నైదికశబ్దములకేగాని తాకికభాష కెంతమాత్రముం బనికిరాదు.

“యథేంద్రశత్రుః స్వరతోఽపరాధాత్” అనుటచేత యజ్ఞదీక్షితుఁడగు యజమానుఁడు మఱి యధ్యక్షులునుమాత్రము వేదమాత్రముల నుచ్చరించునపుడు ఉదాత్తాదిస్వరనియమము తప్పరాదు. తాకికభాష యథేష్టస్వరముతోఁ దనయభిప్రాయముం బరులకుఁ దెల్పుటయే ప్రయోజనముగా నుచ్చరింపవచ్చును. లోకరంజనముగా భాషం బల్కినఁ జాలును. స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషము లెట్లుండనీ మఱి యచ్చులుగాని హల్లులుగాని యెట్లుండనీమఱి యేయచ్చుల యొక్కగాని యేహల్లులయొక్కగాని యేర్పాటుండినను లేకుండినను గేవల ధ్వన్యాత్మకమైనను లేక వర్ణాత్మకమైనను మతేవిధముగా నుచ్చరింపఁబడినను దనయభిప్రాయము పరులకు వెల్లడియగుటమాత్రమే ప్రయోజనము. మఱియు నెట్టినియమముగాని యెట్టికట్టుపాటు పద్ధతులకుఁగాని లోఁబడక లోకరంజనమగురీతిని యథేష్టముగా తాకికభాషను బల్కునచ్చును. గేవలపరమార్థసంపాదనప్రయోజనములగు వేదమాత్రము లుచ్చరించునపుడుమాత్రమే శిక్షాదిశాస్త్రపద్ధతు లవలంబించకున్నం బ్రత్యవాయముకలుగునని “నష్టేచ్ఛితవై నాపభాషతవై” అను శాస్త్రనియమము కలిగెను. కాఁబట్టి పరమార్థసంపాదనమునకై ఋగ్యజుస్సామవేదమాత్రోచ్చారణముచేత నధ్వర్యదీక్షితులయిన పత్నీయజమానులకును మఱి యధ్వర్యసప్తకమునకు మాత్రమే యేకట్టుపాట్లుగాని వేదశాస్త్రనియతపద్ధతు లెవ్వియైనగాని యాచ

రింపకతీఱదు. పారమార్థికబోధకధములగు వేదమంత్రముల ప్రవృత్తిగల
యజ్ఞవాటముకాని కేవలలోకవ్యవహారమున నడుచుచున్న సంసారు
లకు నిద్రాహారవిహారములందు లోకరంజకముగాఁ బ్రవర్తిల్లుటకన్న
వేఱే వేదశాస్త్రపద్ధతుల నవలంబించఁగూడదు కూడదు. యతినియ
మము గృహస్థున కెల్లు తగదో కేవల యాధ్వర్యకార్తములగు వేద
శాస్త్రపద్ధతులు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యతత్పరులగు తాకికమనుష్యు
లకుఁ దమతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములను సంపాదించుకొను
తెన్నున నడుచుకొనుటకన్న వేదశాస్త్రపద్ధతులతో నొక్కింత
యైన ననసరములేదు లేదు. యజ్ఞదీక్షితులకు శాస్త్రనియమమును
తాకికులకుఁ గామచారానుజ్ఞయును సకలమునిసమ్మతములని సిద్ధాం
తము సిద్ధాంతము. జనులకు దేశకాలపాత్రానుసారముగాక మిక్కిలి
ద్వేషమును గావించు నాచారము వేదచోదితధర్మమయినప్పటికి నవ
లంబించఁగూడదు కూడదను మనుస్మృతి మిక్కిలి కొనియాడఁదగినది.
“కతా పారాశరస్మృతిః” అనుటచేత దానమేవ కతాయుగే- కతా
సంకీర్త్య కేశసమ్- కతా కేశవకీర్తనమ్” అను పరాశరాక్తిచొప్పునఁ
గలికాలమందు ముఖ్యముగా “పరోపకారార్థ మిదం శరీరమ్” అను
విధమునఁ దనతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొని
వారల కుపకారముగా నడిచి యెరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడు
తెన్నున నడుచుటకన్న నితరవేదశాస్త్రవిహితధర్మము లవలంబింప
నెవ్వరికిం బవికిరాదు పనికిరాదు. ప్రస్తుత మాచరింపకతీఱని మనుష్యు
లందఱు న్గలసిమెలసిపరస్పరప్రేమానురాగములతో నేకీభవించి నిద్రా
హారవిహారసౌఖ్యములం దమబ్రతుకు పొడిగించుకొనుటమాత్రమే
యని సిద్ధాంతీకరింపకతీఱదు. నిన్నటి సూర్యకిరణతత్వము నేటి
సూర్యకిరణతత్వము కానేరదు. నేడు నిన్నటికన్న నన్నివిధముల
వేఱే. కాబట్టి భూతభవిష్యత్కార్యలోచనము వ్యర్థము. వర్త

మానసమయోచితము నొరులయెడఁ దా నెట్లు ప్రవర్తించినచోఁ దన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకు భంగముకలుగక హాయిగాఁ దన బ్రతుకు కొనసాగునో యావిధముగాఁ దనతోడిసాటివారితో నేకీభవించి తనకు న్దనయెడననురాగముగల జనులకు న్సంతతము క్షేమము న్దలిగించుటకై భగవంతుని బ్రార్థించుచు లోకోపకారముగా నడిచి యొరులసుఖపెట్టినయెడఁ దానుఖపడవచ్చును వచ్చును. నిద్రాహార విహారసౌఖ్యాభిలాషము జనులందఱికి న్సమానమే.

బ్రాహ్మణప్రాణము- బ్రాహ్మణనిద్ర- బ్రాహ్మణనియాఁకలి డప్పిక లని నిద్రాహారసౌఖ్యమునకు వర్ణాశ్రమధర్మవ్యవస్థ లేదుగా ? వాస్తవముగా లోకముతో నొక్కింతయును సంబంధములేక కేవల పరమార్థబోధకములను ఋగాదివేదమంత్రములందు ద్యోతితములగు బ్రాహ్మణాదివర్ణములు తత్తద్వర్ణవ్యవస్థలు నుపాసనాసౌలభ్యము నకై దేవతలం దెల్పుటకై దేవాలయములు శిలావిగ్రహములు సౌలగ్రామములు మొదలగుమూర్తులు కల్పింపఁబడురీతిన్ వివిధయజ్ఞ విధానములు బ్రాహ్మణాదివర్ణవ్యవస్థలు వర్ణాశ్రమధర్మములు మంత్ర పాఠములు జాతినీతులు శ్రుతిస్మృతి మతాచారములు తత్తద్యుగాను సారముగా లోకరక్షకై పరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులగు మునులు చతుర్విధాభినయముల నుపదేశింపుచుండిరి. ఋతువులు వివిధగతుల సహజముగా మాటుచున్నవి. ప్రస్తుతోపయోగముగాఁ దత్తదృతువు లకుఁ దగునట్లు నిద్రాహారవిహారసామగ్రి న్సమకూర్చుకొనక తీరదుగా ? వర్తమానదేశకాలపాత్రానుసారముగా నొరులసుఖపెట్టి తానుఖపడు తెన్ను వెదకుకొనుటకన్న మనుష్యుడవలంబించవలసిన వేదశాస్త్రవిహితధర్మ మింకెద్దియు న్నాదు కాదు.

మంచిచెడ్డలు

“ధీయోయోనః ప్రచోదయాత్” అనగా భగవంతుడు బుద్ధిని మా కొనఁగుఁగాక- బుద్ధి యనగా సకలజనానురాగము సంపాదించుకొనఁదగిన సదుపడియనిగాని “వాసుదేవః సర్వమితి” జగమంతయును దేవుఁడేయని నిశ్చయముతో రాగ ద్వేషముల నందని చిత్తశాంతియనిగాని యర్థము. మొదటియర్థమే ప్రాకృతమానవుల కుపయోగము. రెండవయర్థము మునులకునాత్రమే వేద్యము. మనుష్యులకు మిక్కిలి గురవగాహము మఱి యందరానిపండువంటిది. పూర్వులు సంపాదించినయాస్తియును బూర్వులొసర్చినగ్రంథములును బ్రస్తుతము మనబ్రతుకుసౌఖ్యమునకై యుపయోగించుకొనుచున్నాముగా? ఆప్తవాక్యరూపములగు వేదశాస్త్రములును పెద్దల యుపదేశములే మన కాదేయ హేయవస్తువునమే పొడమకుంట ప్రతిజనప్రత్యక్షానుభవమేకదా? భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలోపయోగముగా దేశకాలపాత్రోచితముగా సర్వజ్ఞులును బరమకారుణికులుం గేవల లోకోపకారపరాయణులగు మును లుపదేశించిన శ్రుతిస్మృతులను ప్రకృతోపయోగముగా ననుసరించవలయును వలయును. కాబట్టి పరాశరమునిమతానుసారము నిష్పటిజనులు నడచియే తీరవలెను. పరాశరస్మృతిలోని ముఖ్యసారాంశము “దానమేవ కలాయగే- కలౌ కేశవకీర్తనమ్” అనికదా, దానమన్నను గేశవకీర్తన మన్నను “పరోపకారార్థ మిదం శరీరమ్” అను భావము స్పష్టపడుచున్నది. “సతాం కేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అని భవభూతిమహాకవి పరాశరస్మృతిసారమును విశదీకరించెను. ఋషిధ-కృజ్ ఈమూడుధాతువులు క్రమముగా సుదాత్తానుదాత్తస్వరి తేతులుకలవయి పరస్పైపద్యాత్మనేపద్యు

భయపదులనుబట్టి...భవతి ఏధ తే- కరోతి-కురుతే అను క్రియారూపములు పొందుచు భూసత్తాయాం...కృజ్ కరోతి...అని పాణినిమునిచే ధాతుపాఠమునఁ జెప్పఁబడినవి. ఇచ్చటఁ జెప్పఁబడిన యుదాత్తానుదాత్తస్వరితస్వరములు కేవల వ్యాకరణశాస్త్ర ప్రవృత్తికై యేర్పడిన సంజ్ఞలుగాని భవతి- ఏధ తే- కరోతి- కురుతే యనునపుడు నిషాదగాంధారస్వరములచేతను ఋషభదైవతస్వరములచేతను షడ్జమధ్యమపంచమస్వరములచేతను పాణిని శిక్షాశాస్త్రపద్ధతిగా నీయుదాత్తానుదాత్తస్వరితేత్తుల నిర్విధింపఁబడి చూచి ఏధ- కృజ్ అను ధాతువులుగాని తజ్జన్యములగున భవతి- ఏధ తే- కరోతి- కురుతే యను క్రియారూపశబ్దములుగాని యుచ్చరింపవలయునని నియమములేదు. ఉదాత్తాదిస్వరనియమము- మాత్రాదికాలనియమము- తాల్యాదిస్థాననియమము- వివృతాదిప్రయత్ననియమము మొత్తముపై నుచ్చరణవిధి వైదికశబ్దములకుఁగాని తాకికభాషాశబ్దములకుఁ గామచారానుజ్ఞతునుగా నెవరియిష్టముచొప్పున వారు తమతమభాషలం బరులకుఁ దమయుద్దేశము వెల్లడియగుతీరున నుచ్చరింపవచ్చును. మఱియును యజ్ఞదీక్షనహించిన స్త్రీపురుషమిధునముతప్పఁ దక్కినస్త్రీపురుషులు తమతోడిపాటివారలకుఁ జిత్తరంజన మెట్లగునో యావిధమునఁ దమతమ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సంపాదించుకొనఁదగిననడువడి నవలంబించవలయును. జనులందఱికిం బరస్పరప్రేమానురాగములు పుట్టింపఁగలిగెనేని యేజాతియైనను సరియే యేమతమైనను సరియే జనులకుఁ బరస్పరానురాగ హేతువగు జాతిగాని యాచారముగాని మతముగాని విద్యగాని యవశ్యావలంబ్యము.

మనుష్యులలో మంచిచెడ్డ లను రెండువిధములయిన జాతులు నీతు లాచారములు మతములు విద్యలుం గలవు. జనులకుఁ బరస్పర

ప్రేమానురాగములంబుట్టించు జాతిగాని నీతిగాని యాచారముగాని
 మతముగాని విద్యగాని యాదేయమున్ మంచిదనిపించుకొనును.
 జనులకుఁ బరస్పరవిద్వేషకారణమయిన జాతిగాని నీతిగాని యాచార
 ముగాని మతముగాని విద్యగాని హేయము నెడ్డదనిపించుకొనును.
 పరోపకారకమగు బ్రతుకు మంచిది. లోకత్రోహకరమగు బ్రతుకు
 చెడ్డది. మంచిధనము- చెడ్డఋణము- లోకోపకారపరాయణులు ధన
 స్వరూపమగు మంచిని దమవెనుకవారి కప్పగించెదరు. స్వార్థపరులు
 ఋణమువంటి చెడ్డను గలిగించి పోయెదరు. జనుల మంచిచెడ్డలు
 రెండే. వారిబ్రతుకు పిమ్మట నీలోకములో లోకోపకారకముగాను
 మఱి లోకాపకారకముగాను నిల్చియుండును. కాబట్టి సజ్జనులు
 మంచిపేరును మఱియుం దర్జనులు చెడ్డపేరును లోకమునఁ దమ
 వెనుకనుంచి పోయెదరు. సత్కీర్తివంతులకు స్వర్గమును దుష్కీర్తి
 వంతులకు నరకమును మరణానంతరమునఁ దప్పక లభించును. సర్వ
 జనసములు సర్వభూతదయాపరులు సర్వజ్ఞులగు గౌతమవ్యాసాది
 మునులు సర్వలోకు లన్యోన్యప్రేమానురాగములతో హాయిగాఁ
 గలసిమెలసి యిహపరసౌఖ్యమును సంపాదించుకొను ముఖ్యోద్దేశము
 తోనే దేశకాలపాత్రోచితముగా వేదశాస్త్రసమ్మతములగు ధర్మము
 లుపదేశించిరి. స్వార్థైకపరులగు దుర్జనులు వంచకులై జనులకుం
 బరస్పరద్వేషము కల్గుతీరున మునిప్రణీతధర్మములకు విసరీతార్థములు
 చెప్పి పామరజనుల న్నమ్మించి తేనిపోని జాతికులమతాచారాభి
 మానముల జనులు పరస్పరద్వేషమునఁ దన్నుకొని కాట్లాడుకొను
 చుండఁగాఁ దాము విట్టవీఁగుచు నొరులఁ జెఱచి తాము చెడుచుండు
 రట్టిదుర్జనులబోధలు దుర్వ్యసనములనలెఁ గడురుచ్యములును సులభ
 బోధకములగుటచే మనుష్యులలో సూటికిఁ దొంబదితొమ్మండ్రు

దుర్వ్యసనపరులయినవిధమున వంచకబోధలకు లోనగుచుందురు. జనులలోఁ బ్రసరవిద్వేషకారణములగు జాతికులమతాచారములన్నియును భూర్తపండితకల్పితములేగాని నిక్కముగా మున్యపదిష్టము లెంతమాత్రము న్నావు కావు. బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములు మున్యపదిష్ట వర్ణాశ్రమధర్మములన్నియును లోకోపకారపరాయణులు సర్వజనసమ్మతముగా విధ్యుక్తముగా నవలంబించి యొరులఁ దరింపించి తాము తరించు సజ్జనులు పరమభాగవతోత్తములనఁ బరఁగెదరు.

శ్రుతితత్త్వనిరూపణము

ధాతువులకు వైయాకరణ లేర్పర్చినయుదాత్తానుదాత్తస్వరితములు కేవలమును శాస్త్రప్రసవృత్తిమాత్రఫలకసంజ్ఞలుగాని సప్తస్వరాత్మకస్వరపరము లెంతమాత్రము న్నావు. నోటిలోని యంగుడు మొదలగు పైనున్న స్థానములంటిన ధ్వని “ఉచ్చైర్చరుదాత్తః” అని యును నాలుకక్రిందిదంతముల నొరయుధ్వని “నీచై రనుదాత్తః” అనియును గ్రిందుమీఁదుల రెండింటి నొరసిపల్కెడుధ్వని “సమాహారః స్వరితః” అని సంజ్ఞలం బరఁగునుగాని ప్యాకరణశాస్త్రమునఁ జెప్పఁబడిన యుదాత్తానుదాత్తస్వరితములు శీఘ్రాశాస్త్రానుసారముగా సప్తస్వరాత్మకముగా వివరింపఁబడిన “ఉదాత్తే ఋషభగాంధారా” అని శ్రుతిజాతిస్వర గ్రామతానమూర్చనాత్మకముగా గాంధర్వవేదమున వివరింపఁబడినట్లు చెప్పఁబడలేదు. ధ్వనియధికవాయువులతో వెలువడినకొలందిస్థూలమైదూరశ్రావ్యమగును. ఫిరంగి మోత మేఘగర్జితము సింహగర్జనము కరిబృంహితము మొదలగుధ్వని పెద్దనాద మనఁబడును. కొంచెముగాలితో వెలువడి మిక్కిలి మెల్లగా వినఁబడు

మోత, గుసగుసలాడుట, యేకాంతమాడుట, మెల్లగామాట్లాడుట, చిన్న సెలయేటితరంగములచప్పుడు, చల్లగాలికిఁగదలెడిచెట్లకొమ్మల యాకులధ్వని, తంత్రీనాదము, పతివ్రతాస్త్రీయొక్కమృదుమధురమగు సన్నరవళి, కంఠనాదము, మందమలయానిలధ్వనియును సూక్ష్మనాద మనఁబడును. సమానమగుగాలి యూపరిపోతచే నెడతెగక దీర్ఘ కాల మొక్కరకముగా వినఁబడుధ్వని శ్రుతి యనఁబడును. మఱి యాగాలి యధికమైనకొలంది హెచ్చుస్థాయిధ్వని యగును. ఆగాలి సన్నగిల్లిన కొలంది క్రింద తగ్గుస్థాయిధ్వని యగుచుండును. ఒక్కకొలతగలగాలి పలస నొక్కవిధముగా వినఁబడుశ్రుతి యాగాలి యధికమగుచున్న కొలంది ననంతవిధములగు నుదాత్తశ్రుతులు సధికమయి వినఁబడు చుండును. మఱి యాగాలి సన్నగిల్లినకొలంది ననేకవిధములగు ననుదాత్తశ్రుతుల న్దగ్గుచు మెల్లమెల్లగా వినఁబడుచుండును. హృద యమునుండి కంఠమునకు గాలి నూపిరి నెగుచునాళము లిరువదిరెం డను మతమునుబట్టి శ్రుతు లిరువదిరెం డని యొక్కరును జగము నందలి నానావిధజంగమస్థావరప్రాణివిశేషధ్వనులంబట్టి శ్రుతు లనంత సంఖ్యాకములని మరొక్కరును బల్కుచున్నారు. షడ్జమధ్యమ పంచమములకు నా⁹లేసియు నిషాదగాంధారములకు రెండేసియు ఋషభదైవతములకు మూడేసియు మొత్తముపై శ్రుతు లిరువది రెండని పలువుర మతము “శ్రుతిస్థానే స్వరాన్వక్తుం నాలం బ్రహ్మపి తత్వతః” అని నారదర్షి చెప్పినప్రకారము శ్రుతితత్వ మెఱుంగ శక్యముకాదు. ఒక్కవిధముగా నాదము వినఁబడుచున్నపు డాశ్రుతి ప్రకృతిధ్వని-యాశ్రుతి యదివఱకు వినఁబడినట్లుండక మాఱుచు హెచ్చుతగ్గులుగా వినఁబడుచున్నకొలంది స్వరమనంబడును. సంతత మొక్కరీతిగాఁనిండుగా గనఁబడు సూర్యబింబమునంటిది ప్రకృతిశ్రుతి

నాదము గ్రహణకాలమున నాసూర్యబింబము కొఱతవడుచు నదృశ్యమై క్రమక్రమముగాఁ దలచూపి యెప్పటివలె నిండుబింబమై తోఁచునపు డాబింబము క్రమక్రమముగా నదృశ్యతనందునఱకు న్దగ్గి తగ్గి మఱల నిండుబింబమగువఱకు హెచ్చుచున్నదశవంటిది కృత శ్రుతినాదము. ప్రకృతిశ్రుతి “ఏకమేవా ద్వితీయమ్ బ్రహ్మ” అను విధముగా నొక్కటియే. వికృతశ్రుతి జగమునలె నానావికార ములు కలది. కాఁబట్టి శ్రుతిప్రకృతిభేదములతో సర్వరజస్త మోగుణ సామ్యమగు ప్రకృతివలె మంద్రమధ్యతారస్థాయిసామ్యమై ప్రకృతినాఁ బడును. ప్రకృతి త్రిగుణసమ్మేళనమువలన నానావిధ జగద్రూపమునఁ బరిణమించునట్లు త్రిస్థాయిసమ్మేళనముచేత శ్రుతి నానావిధస్వరప్రపంచముగాఁ బరిణమించుచున్నది. షడ్జమధ్యమగాంధారగ్రామములు స్వర్గమర్త్యపాతాళముల స్మంద్రమధ్యతారస్థాయివిశేషముచేత నుదాత్తానుదాత్తస్వరితశ్రుతులు పరఁగుచున్నవను మునిమతము మిక్కిలి సమంజసమును మఱియు న్సహేతుకముగాఁ దోఁచుచున్నది. ఏదె ట్లున్నను ఈసృష్టికిఁ బైఁగానున్న జగత్కారణము నీసృష్టిలోనున్న వా రూహింపఁదరముకానట్లు సకలధ్వనులకు మూలమగు నాదబ్రహ్మాత్మక శ్రుతితత్వము నెఱుఁగఁ బ్రాకృతమానవుల కలవికాదుకాదు.

జగమున నెందఱుమనుష్యులో యన్నిరకముల కంఠస్వరములు మఱియుం బ్రతిమనుష్యకంఠస్వరము కాలవశమునఁ బ్రతిక్షణము ధ్వనిచే మాఱుచుండునుగనుక నొక్కమనుష్యుడే వానిజీవితకాల ములోఁ బ్రతిక్షణము మాఱుచున్న కంఠనాళవశమున ననంతవిధ శ్రుతుల ననుసరించిన నానావిధస్వరములతోఁ బల్కుచుండును. కాఁబట్టి సర్వజనసాధారణమైన శ్రుతిగాని స్వరముగాని స్థాయిగాని యుదాత్తానుదాత్తస్వరితవిశేషముగాని “ఇదమిత్థమ్” అని దేహాధారులు

కంతధ్వని కొక శాస్త్రముగాని వ్యవస్థగాని శ్రుతిలయలపద్ధతిగాని వాగర్థములయనుశాసనముగాని తెలిసికొనుటకు న్మఱి తెలిసినది యొరులకు బోధించుటకు నెవ్వరికిం దరముకాదు కాదు. స్థూలముగా లోకోపకారపరాయణులై మునులు శాఖాచంద్రన్యాయముగా వస్తుతత్వమును శాస్త్రములద్వారా యుపదేశించిరి. కాని యామునులే ప్రత్యక్షముగా నుపదేశించినం దప్ప వారి శాస్త్రములు వారి పరోక్షమున వ్రాతలంబట్టియుం బ్రాకృతులు సంసారాంధకారనిమగ్నులగు మానవులు ధనాశచే జేయునుపదేశములంబట్టియు సరిగాఁ దెలియఁబడకపోవుటయేగాక యీగ్రంథములు మఱి ధనాశపరులగు గురుబోధలు విపరీతార్థములన్గలిగించి 'చదువుకొన్న వానికన్నఁ జాకినయము' అన్నట్లు శాస్త్రమభ్యసించితిని గురుముఖమునఁ జదివికొంటి నని కూటికొట్టకె దేవులాడు పండితమ్మన్యుఁడు తాఁజెడ్డకోఁతి వనమంతయుం జెఱచునట్లు తాఁజెడుటయేగాక నితరులఁగూడఁ జెఱచుచుంట నిశ్చయము నిశ్చయము. ప్రత్యక్షముగా నగపడుచున్న సూర్యబింబమును బట్టియే సూర్యనితత్వ మొక్కొంతయు నైల్పనలవి కానిచో బిం దెనీశ్వలోఁ బ్రతిఫలించు సూర్యబింబమునుబట్టి సూర్యతత్వము నిశ్చయింపఁబోవు వెడగువలెఁ బ్రత్యక్షముగా మునిచేయుబోధనే తెలిసికొనశక్యముగాక బృహస్పతి వేయిదివ్యవర్షములు బోధించిన నింగ్రునివంటి ధివ్యబుద్ధి శాలి సంపూర్ణముగా శబ్దతత్వ మెఱుఁగకుండెనను మహాభాష్యోక్తి తార్కాణముగా “కోవక్తా తారతమ్యస్య తమేకం వేదసంఘినా” అనునట్లాయుష్కాలము నిర్ణయించి “ఇదమిత్థమ్” అని నిశ్చయింపఁగల మును లీసంసారమున సంచరించరు. మఱియు మును లశరీరులు-మర్త్యులకు నిత్యపదార్థతత్వ మెఱుఁగశక్యముకాదు. నానావిధచేతనాచేతనసహస్రధ్వనులుకలిసి ధూరముగా సంతగొల్ల యొకప్పుడు

పడిగాను మఱొకప్పుడు మెల్లగాను వివరింపఁబడుటకు చీలులేక
 నానావిధవ్యావహారికభాష లేకీభవించి నానారసాత్మకములగు శబ్దము
 లేకీభవించి యొక్కరొదయై ప్రతిక్షణము స్థాయిమాటుచు వినఁబడు
 నట్లే యనేకహృదయనాడులనుండి పలుకు నిచ్చుచేతఁ బ్రయత్న
 పూర్వకముగాఁ బలుకడొరఁగొను దేహికంఠమునుండి నానావిధాన్యా
 వయవముల నొరసికొని యనంతసంఖ్యాకములగు జలాణువు
 లొండొంటఁ జేరికొని బిందువులై కలిసి ప్రవాహరూపమైనట్లు డెబ్బది
 రెండువేలనాశ్శనుండియు నగణితకోమకూపముల బిగింపునుండియు
 బయలు వెడలిన యుచ్ఛ్వసితవాయుపరమాణువు లొండొంటఁజేరికొని
 యనంతసంఖ్యాకవ్యక్తనాదములకూడిక తుదకుఁ గంఠవివరమునుండి
 వైఖరీరూపమై వినఁబడుచున్నది. ప్రతిక్షణ వృద్ధిక్షయస్వభావముచేత
 నొక్కశ్రుతి మఱియొక్కస్థాయి కలిగినట్లు ప్రయత్నపూర్వకముగాఁ
 జేయఁబడుచున్న శబ్దము వినంబడియును నిక్కముగా స్వాధీనేంద్రి
 యులుకాని మర్త్యులు తమశరీరావయవములనుగాని మనస్సునుగాని
 యభేష్టముగా నిశ్చలముగావింప శక్తులుకారుగనుక వారిది కేవల
 పక్షాదిస్వరస్థాయులనిలిపి ప్రయోగించుధ్వనులు చపలచిత్తులు చప
 లేంద్రియులును మర్త్యులగుటచేత సీస్వరము శుద్ధము చలనములేక
 యొక్కరీతినే యున్నదనుకొనుచున్నారగాని “యద్వృశ్యం తన్న
 శ్యమ్” అనుతీరున తాకికపదార్థములన్నియును క్షణికవ్యవహృతము
 లగుట యిది యీశ్రుతియనిగాని యిదీస్వరమనిగాని యిది మాట
 కొకస్థితితో నున్న శబ్దమనిగాని నిశ్చయించ శక్తు లేంతమాత్రము
 న్నారు కారు. నిర్గుణమైన దాత్మ “తస్మా దాత్మన ఆకాశః సంభూతః
 శబ్దగుణక మాకాశమ్” అనుటచేత కేవల శబ్దగుణమునుబట్టియే
 తనయున్ని తెల్పఁబడునాకాశమందుపృథివ్య పైజోవాయుపరమాణువు
 లొండొంటఁగూడి నానావిధమూర్తులై స్థూలదర్శ వ్యక్తీకరించి

యుద్భవస్థితినాశములందుటకై యానాల్గుభూతముల పరమాణువు లాకాశభూతమునందు సంయోగవియోగవిశేషములం బరిణమించుచు మాటుచున్నవి.

చ రణ సేవ

పన్నెండుగంటల కాలములో జగమునందు సకలవ్యక్తుల యుష్ణతత్వ మాకాశమున సూర్యబింబస్వరూపమై పొడగట్టి క్రమ క్రమముగా నుష్ణతత్వము చల్లారినకొలది నుద్భవస్థితినాశముల నుదయాస్తమయము లందుచున్నదిగాని జగముకంటె వేఱుగా నొక సూర్యబింబ మని వాస్తవముగా నొక్కపదార్థము లేనేలేదు. ఈ లోకమునకును సూర్యునకును భేద మెద్దియును లేదు. మఱియు నగ్ని స్వరూపుడైన సూర్యుడుకాని పదార్థమే లేదు. “అత్తైవేదగ్ం సర్వమ్” అనుటచేతఁ దపస్వరూపుడైన ద్వాదశాత్మయగు సూర్యుడు సర్వజగద్రూపియై సర్వజగత్సృష్టిస్థితిలయకారణమై సర్వ జగత్సాక్షియై భువనచక్షువై తనకుఁదావేతై సహజలీలచేత నాటాడు కొనుచున్నాడను మునిమతము మిక్కిలి సమంజసము. ఒకంకెవేసి వేయిసున్నలు చుట్టగాఁ దేలినసంఖ్య యెంతో యన్నిమూర్తులు లెక్కలోనే యున్నదిగాని ప్రత్యక్షానుభవములోఁ జూప శక్య మగునా? కాఁబట్టి నాదబ్రహ్మమును వివరించు శ్రుతిజాతిస్వరగ్రామ మూర్చనావిశేషములు కేవల శాస్త్రవిషయములుగాని ప్రత్యక్షవిషయము లెంతమాత్రము న్నావు కావు. శాస్త్రమునకును లోకవ్యవహారమునకును గలసంబంధ మాకాశమునకును దక్కిభూతములకును గలసంబంధము వంటిది-- అన్ని భూతము లాకసమందే వృద్ధిక్షయము లందుచుండియు నన్నిటి కాధార మాకాశమేయయ్యును కేవల అకాశమును దక్కినభూతములనుండి వేఱుసర్పవీలులేనట్లు వేదశాస్త్రసద్ధ

తిని స్మరించి తదనుసారముగా బ్రహ్మ యీజగమును సృజించినప్పటికి జగమునుండి వేదశాస్త్రముల నేర్పఱుకొనించి నిర్దేశింప నలవి కాదు. మనకు సంతతము ప్రత్యక్షముగానున్న మనశరీరమందలి యొక లోమముపృథివ్య ప్తేజోవాముపరమాణువులెన్ని యెట్లుకూడుట చే సృష్టి స్థితినాశము లెవ్విధిం బొందుచున్నదో కనిపెట్టజాలని మన మింద్రియా తీతములు వేదశాస్త్రపద్ధతు లివ్వియని నిర్దేశించుట బొత్తిగాఁ బిచ్చికళ - తెలిసెనని సంతోషమునఁ దృప్తిపహింపలేము తెలియదనిప్రయత్నము మానుకొనలేము. తెలిసీ తెలియనివారమై సుఖదుఃఖాన్దోళనమును బొందుచుఁ గ్రుంగుచుఁ గడలేనిసంసారమను పెద్దసుడింబడి గింజకొనకతీఱని యీమర్త్యజీవితభ్రమమునుండి తప్పించుమని భగవంతునిగూర్చి మొట్టపెట్టుటకన్న మర్త్యులు చేయఁగలపని యింకెద్ది యనులేదు లేదు. “ఆర్తత్రాణపరాయణస్సభగవాన్నారాయణోమే గతిః” అనునట్లేభవరోగగ్రస్తులగు జీవులకు న్నారాయణునికన్న శరణ మెద్దియు న్లేదు లేదు. తత్తద్దేశకాలపాత్రోచితములయి దైవ పౌరుషోభయప్రయత్న మూలమున జరుగవలసిన సనులన్నియును జరుగకతీఱదు. “యద్యావ్యం తద్భవిష్యతి” యనునట్లేంద్రియవిధివశమున నేమను లెట్లు జరుగవలయునో యాగతికే పురుషప్రయత్నముంగూడ న్నాదైవమే ప్రేరేపించును జీవులు కాలవశమునఁ దమకు లభించు కష్టసుఖము లనుభవింపకతీఱదు. జీవితేచ్ఛయు సుఖాభిలాషమును బ్రతిదేహికి నై జధర్మములు. ఆపదలురానీకుంటకు సంపదలుపొందుట కొఱకే ప్రతిజనుఁడు కోరుచుంట స్వభావము. దేహధారికి సుఖముగా నుండుటకై కోరి సంపదపొందుటకై ప్రయత్నించుట స్వభావము. కాబట్టి విధి యేమను లెట్లు తనకవశమై చేయుచుండినను దానాత్రము తనయభీష్టము నెఱవేర్చుకొనుటకై మనుష్యుఁడు పురుషప్రయత్నము విధిగాఁ జేయకతీఱడుగదా? ఇంద్రియాతీతమగు దైవ

సంకల్పమును వేదశాస్త్రతత్త్వమును దెలిసిప్రవర్తింపఁ బ్రాకృతమాన
పుల కెంతమాత్రముం దరముకాదు. తెలియక తెలిసిన ట్లాయభీష్ట
సంపద నొందుటకై పురుషప్రయత్నము విధిగాఁ బ్రతిమనుజుఁడు
చేయుచున్నాఁడుకదా? “యత్నే కృతే యది న సిద్ధ్యతి కోఽత్ర
దోషః” అనునట్లు వేదశాస్త్రములు గురుముఖమున నేర్చుకొని శిష్టా
చారమవలంబించి దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ దమతమ పూర్వులు
మునులు నేర్పర్చినపద్ధతుల ననుసరించి సకలభూతదయయును సత్యము
నెట్టి నెపముచేతనై న విడనాడక సకలలోకులును దన్నుఁ గనికరించు
నట్లు ప్రవర్తించుటకై ప్రతిజనుఁడు పురుషప్రయత్నము చేయుచుండ
వలయుననియే యమూర్త మవ్యక్తము నిత్యము నిర్గుణముం గారణ
రూపమగు నాదబ్రహ్మము సగుణమై వ్యక్తమై యనిత్యకార్యరూపమై
యీజగముగా సహజాచింత్యతీలచేత వివృతమైనయది.

పురుష ప్రయత్నమే యక్కరలేని యెడల వేదశాస్త్ర
ప్రవృత్తియే జగమున నిష్ప్రయోజనముగానుండునా? “అహమన్న
మహమన్న మహమన్నమ్ అహమన్నా దోఽన్నా దోఽన్నాదః” అను
నట్లు వాస్తవముగాభోజ్యము భోక్తయునొక్క-వస్తువే-లోకమే పేదము
పేదమేలోకము “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హరిః” దేవుఁడే యీలోక
మీలోకమే దేవుఁడు. ఇట్లు పరమార్థమెఱుంగుటకొఱకు మాత్రమే
పురుషప్రయత్న మావశ్యక మని శ్రీశంకరాచార్యోపదేశము ననుస
రించి సర్వలోకోపకారముగా నుద్యమించకతీరదు. కాబట్టి ధర్మార్థ
కామమోక్షములను పురుషార్థములను ప్రతిమనుష్యుఁడు సాధింప
వలయుననియే యట్టి చతుర్వర్గసాధనోపాయము బోధించుటకై సకల
వేదశాస్త్రప్రవృత్తి సహజముగా బ్రతుకును గొనసాగించుటకై
నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యదాయకములగు నన్నపానాది ద్రవ్యములు

సహజసిద్ధములై యున్నట్లు పంచభూతమయములగు దేహములం
బోషించుచు బాహ్యంతరములం బంచభూతప్రవృత్తి వెలయున
ట్టిలోకమున వేదశాస్త్రములు ప్రవర్తిల్లుచున్నవి. సర్వవేదశాస్త్ర
ములయొక్కసారము తెలిసికొన్నఫలము సర్వలోకోపకారముగాఁ
బ్రవర్తిల్లుచు నుభయలోకములం దరింపఁజేయుమని నిరంతరమును
శ్రీహరిని వేడుకొనుచుంట ప్రతిమనుజునకు జన్మమెత్తిన సార్థక్యము.
దేశకాలపాత్రోచితముగా నేజనుని పల్కులు- చేష్టలు- ప్రవర్తనము
లోకోపకారకమై సకలజనరంజకమై యుండునో అట్టి పల్కులు నట్టి
చేష్టలు మఱి యట్టి ప్రవర్తనమును నేర్చుకొని ప్రతిజనుఁడు లోకోప
కారకముగా జనరంజకముగా బ్రతుకవలయును. లోకోపకారప్రవర్తనఁ
గల సర్వజనరంజకుడగు జనుఁడు మూర్తీభవించినదేవుఁడే మఱి
యాకృతింగొన్న వేదశాస్త్రములేయని సిద్ధాంతికరింపకతీయము.
“స్థితస్య గతి శ్చింతనీయా” అన్నట్లు ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక వెఖరీ
శబ్దమూలకనాదబ్రహ్మతత్త్వ మతీంద్రియమగ్రాహ్యమవేద్యమబోధ్య
మైనప్పటికిని దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా వర్తమానకాలమున
న్యవహరింపఁబడుచున్న స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషజన్యములగు
ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దపద్ధతు లెట్లున్నచో లోకోపకారములగునో
యాసంగతి నిగ్రంథమూలముగా విధిప్రేరితుఁడనై తెల్పకతీయముగా ?
తత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా దైవపౌరుషప్రయత్నములంబట్టి
కాఁదగినసకలకృత్యములు జరుగుచునేయున్నవి. యేపని యెట్లు
జరుగుటకు విధిచే నియమింపఁబడెనో యట్లే లోకములో జరుగు
చున్నది. జరుగవలసినపని జరుగనీ కెవ్వరైన నడ్డఁ దరముకాదు.
సూర్యోదయాస్తమయములు ఋతువులు మొదలగుకాలపద్ధతులు
కేవల దైవవశమున జరుగుచున్నట్లు మానుషకృత్యములన్నియును
దైవప్రేరితములయ్యే కష్టసుఖములకుఁగారణములయి ముగియుచున్నవి

ప్రయత్నముచేతఁ గొన్నియు నప్రయత్నపూర్వకముగాఁ గొన్నియు నాకస్మికముగాఁగొన్నియుం గేవల పురుషప్రయత్నముచేఁగొన్నియుం గేవల దైవసంకల్పముచేఁగొన్నియు మొత్తముపై మనుష్యులు తమ తమజీవితములందుఁ గష్టసుఖము లనుభవించకతీరుదు. “మహాజనా యేనగతాః సపంథాః” అనునట్లు లోకోపకారులు జనరంజకులయిన పెద్దలనడువడి ననుసరించి బ్రతుకుట మానవ ధర్మము. లోకోపకారులైన పెద్ద లెట్లు వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయవిశేషములం బ్రవర్తిల్లుచు సకలజనసమ్మోతులని యుత్తమమనుష్యులనియుం బేరెక్కుచున్నారో వారాడెడుపల్కులు వారువ్రాసినగ్రంథములు వారుపాడిన సంగతులు వారికరచరణాద్యవయవాభినయవిశేషము వారినిద్రాహార విహారసౌఖ్యసంపాదకప్రవర్తనపద్ధతులు వారిమతాచారవిధానములను దేశకాలపాత్రోచితముగా మార్చుకొని యనలంబించి యాపెద్దల యొక్క ప్రవర్తనపద్ధతుల ననుసరించి పిన్నలుగూడ సకలజనరంజకులయి సకలలోకోపకారపరాయణులై గణుతికెక్కవలయును వలయును జిహ్వాజిహ్వాహృత్ రుచి పుట్టిపుట్టి హృత్ గుణ మను సామెత నిజమైనప్పటికి నొక్కనిస్వభావముంబోలిన స్వభావము కలజను లీ యనంతజగమున ననంతసంఖ్యాకు లుందురు కనుకఁ బ్రతిమానవుఁ డొనర్చు చతుర్విధాభినయవిశేషములుం దత్సమానస్వభావులగు మానవుల కవలంబించఁదగిన శాస్త్రపద్ధతులు కాకమానవు. ఇట్లే దేశజనుల కాదేశమున వాడుకలోనున్న స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషజన్యములగు శబ్దము లింపుగా నుండును కాబట్టి తనతోడి పాటివా రెట్లు రంజితెదరో యాతరుగా ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దములు ప్రయోగించి సకలజనాదరణీయవిద్యను సంపాదించవలెను. “వేద వేదాంగవేత్తాపి శిషాచారం నలంఘయేత్” సర్వభూతదయాపరులు అందు లోకోపకారపరాయణులు స్వార్థపరతలేనిపండితులు శిష్టులు

నగునట్టిసజ్జనులు “పృథోదరాదీని యథోపదిష్టయే” అనునట్లాపెద్దల నమవడి ననుసరించి చతుర్విధాభినయవిశేషములచే లోకరంజనముం బిన్నలు కానించి యుభయలోకములఁ దరింపవలయును వలయును.

జ గ ద్వి త ము

సుషుప్తిదశయం దెద్దియుం దెలియలేదనిమాత్ర మాజాగర స్వప్నదశలయు వచుకొనుచు జాగ్రత్స్వప్నదశలందు వివిధవికారము లగు జగత్కార్యముల న్గనుచు నహంకారమమకారములతో స్వపర భేదజ్ఞానముతో సంసరించుచు సుఖదుఃఖము లీజీవుఁ డనుభవించుట సకలజనసాధారణప్రత్యక్షానుభవమేకదా? శరీరస్మృతియున్నంతవఱకు దేహి కహంకారమమకారములును వివిధజగద్వస్తువికారదృష్టియుం దప్పవు. తనసుఖముకై ప్రవర్తిల్లుచుఁ గష్టమునొందెనుకొనుటకై పాటుపడుచు లోకములో నింద్రియగోచరములగు చేతనాచేతనవస్తువులం గనిపెట్టుచు హేయాదేయవస్తువిచారణమును స్వప్నజాగ్రద్దశలందుఁ బురుషప్రయత్నము తప్పక చేయుచుండును. శరీరజ్ఞప్తియున్నంతవఱకు తనకహంకారమమకారములు తనకు వేఱుగా నానా విధజగత్కార్యములు యథార్థములయి సుఖప్రాప్తికై మఱియును దుఃఖశాంతికై తగినపురుషప్రయత్నము చేయకతీరదు. ఆకస్మికముగాఁ దాఁ గారణము నిర్ణయింపశక్యముగాని స్వపరసుఖదుఃఖము లకుఁగూడ దేహస్మృతియే కారణమని ప్రత్యక్షానుభవము. గురూపదేశము శాస్త్రవృష్టమును గలదు కలదు. స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తిదశానుభవమునందు సుషుప్తి నెద్ది యనుభూతమో యాసంగతిలేనిది యగు స్వప్నవెద్దియును గనలేదు. మఱిజగద్వికారముఁ దోచలేదు. కాబట్టి యెట్లుంటినో యేమిచేసితినో నా కెఱుకలేదనిమాత్రము సుషుప్తియనుగాఢమూర్ఛనుబొందిన దశనుగూర్చి చెప్పఁగలను

స్వప్న జాగరములం దహంకారములనల్లి నానావిధసులభబోధ్యమగోభృః
 ధ్యాత్యంతాబోధ్యములగు నసంఖ్యాతవస్తువులను జ్ఞప్తికలవాఁడ నె
 నేను నాది నాకు వేతే జగ మీసంగతి నా కెఱుక యీవస్తుతత్వము
 నేను గనిపెట్టలేను నా కీజంతువులు ప్రియులు నాకు శత్రువు లీ
 దేహులు నా కిది మంచి యిది చెడ్డ నా కి దాదేయ మిది హేయ
 మీవస్తువునుగూర్చి నా కింతవఱకెఱుక మఱి యీవస్తుతత్వము నేను
 గనిపెట్టఁజాలను నాపురుషప్రయత్న మిపుడు కొనసాగినది. నాప్రయ
 త్నమునకు నాశత్రువులు విఘాతముకావించి న న్బాధించుచున్నారు
 నామిత్రులు నాకుఁ దోడ్పడుచున్నారు. గాలి వాన యెండ ఋతువుల
 మార్పు సూర్యచంద్రనక్షత్రాదిఖగోళములు నాశరీరములోని కొన్ని
 వస్తుతత్వములు నాకు వేతైనజగత్తునందలి జడములు చేతనములు
 నాకనుకూలముగానుంటకై కోరి పురుషప్రయత్నముకావించుచుంటి
 నణిమాద్యష్టైశ్వర్య సిద్ధిపురుషప్రయత్న సాధ్య మేనూత్రము న్గాదని
 తెలిసియుం గొంతమ్మకోరికలు కోరుచుంటిని నేను నామిత్రులు నా
 చుట్టములు నాప్రియవస్తువులు హాయిగానుండ మిక్కిలి న్యాయ
 ప్రయాసలకోర్చి శ్రమకావించుచుంటిని. నాకుఁ దోచిన మంచి
 యొక్క యభివృద్ధికొఱకును జెడ్డయొక్కనాశముకొఱకు నాయాప్త
 వర్గము సాయముగోరి ప్రయత్నపడుచుంటిని. అద్దమునందుఁ బ్రతి
 ఫలించు మానికమందుకొనుటకై దేవులాడునట్లు కేవలము శాస్త్రము
 లందు బోధింపఁబడి యనుభవింపశక్యముగాని తనశరీరస్మృతి దొఱఁగి
 నప్పుడుగాని యనుభవింపశక్యముకాని యద్వైతవాసన కేవల దైన
 కటాక్షమున నే పుణ్యాత్ముఁ డనుభవించునో యట్టి పరమభాగ
 వతుఁడు తప్ప తక్కి నవారి సుఖావాప్తికొఱకును మఱియుం గష్టము
 న్దప్పించుకొనుటకుం బ్రయత్నపడకతీరదు తీరదు. నా బాహ్యంత
 రేంద్రియవికారములు నా సంసారకార్యవిశేషములు నేను గనిపెట్టఁ

జాలినంతవఱకు నాకు వేఱుగాఁ దోచుచున్న నానావిధ జడచేతన
సదార్థముల యుద్భవస్థితినాశవిశేషములు నైవపౌరుషకృత్యములు
మొదలుగా దేశకాలపాత్రానుసారముగానున్న నా శరీరజ్ఞప్తికొలం
దిన్ గనిపెట్టుచు నాకును నాప్రియవస్తువులకును సుఖ మెట్లు చేకు
రునోదుఃఖ మెట్లుతోలంగునో యాయుపాయము లరయుచుఁ బ్రయత్న
పడుచుంటయో సంసారము. ఇది తప్పదు కనుక నాకును నా
చూచుమత్ప్రియలోకమునకును హితముతలంచి మునిమతానుసార
ముగా శిష్టాచారపద్ధతి దేశకాలపాత్రానుసారముగా మార్చి జగద్ధత
ముకై యమూల్యసారము నైలుప నా శక్తికొలంది నీగ్రంథము నివిధి
ప్రేరితుఁడనై వ్రాయవలసివచ్చెను.

ఇది శ్రీమదజ్ఞా దాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు
జగజ్జ్యోతియందు కాలగతి నిర్ణయ నిర్వచనము.

A. C. No.
3601

త ప్పొ ప్పు ల ప ట్టి క

పేజీ	లెను	తప్పు	ఒప్పు
5	18	వేడని	లేడని
9	1	మునిగి	ముడిగి
9	13	ద్వేతయో	ద్వయో
17	22	సావాసము	సహవాసము
23	14	హితము చేయుచు	హితము చేసి
23	14	మధ్యముఁడు	మధ్యముండు
23	14	హితము చేయుచు	హితము చేసి
25	25	భస్మీభూతస్య	భస్మీభూతస్య
		పురాగమనం	దహిర్యపురాగమనం
27	17	కేవలమన్నని	కేవలము మన్నని
29	13	బంగరుబంగరు	బంగరునకు బంగరు
		క డెము	క డెము
29	22	సారము	సారము.
29	22	స్వర్గము లేదు	స్వర్గము లేదు.
29	23	మును లేదు	మును లేదు.
38	2	శ్వాశత	శాశ్వత
38	17	వృధాప్రయవ్య	వృధావ్యయ
		యాసము	ప్రయాసము
40	23	నాకాసాత్మక	నాకాశాత్మక
42	7	బ్రహ్మేవభవతి	బ్రహ్మైవభవతి
43	13	లింగ్రుడేర్పరించెను	లింగ్రులేర్పరిచెను

పేజీ	లెను	తప్పు	ఒప్పు
43	19	మెక్కువుగా	మెక్కువగా
45	12	గలవాడు	గలవారు
45	19	కొడు	కీడు
47	22	పురుక్ష	పురుష
55	2	పౌరుషము	పౌరుష
55	22	మిథ్యయును	మిథ్యయగును
56	8	సర్వలోకోపకారక	సర్వలోకోపకారక
56	8	పౌరుషమువిస్మృతి	పౌరుషముచేతవిస్మృతి
56	25	నున్నదనియు	నున్నవనియును
59	1	నిద్రియవ్యాపార సాధ్యము	నిద్రియవ్యాపార సాధ్యము
59	1	కృతమని	కృతకమని
64	3	నైయాకరణులు	నైయాకరణులు
64	13	మాప్తవాజ్యము	మాప్తవాక్యము
64	14	కలుకూలముగా	కనుకూలముగా
67	9	“ప్రీహిభిర్ణజేత”	“ప్రీహిభిర్ణజేత”
68	11	బోధకమును	బోధకమను
69	13	సామవేదము	సామవేదముచేత
70	9	యంత్రపు	యంత్రప్ర
72	3	పొరుగులకన్న	పొరుగులకన్న
75	14	వివేషములు	విశేషములు
80	10	మునుల	మునులు
90	6	నోటినిండ	నోటిబిండ
95	11	మనుష్యులకంకటి	మనుష్యులకందటి

పేజీ	లెను	తప్పు	ఒప్పు
95	14	యెందుకు	ఎందుకు
95	15	యేమీయన్యాయము	ఏమీయన్యాయము
97	15	ప్రయుతాన్యర్జదానిచ	ప్రయుతాన్యర్జదానిచ
97	12	ప్రవరాజుషి	ప్రవరాజుషి
		దర్శనాత్”	దర్శనాత్”
102	9	తమప్రయత్న	తమప్రయత్న
103	3	షత్రజాతి	క్షత్రజాతి
104	15	భార్గవచ్ఛావనాష్నవ	భార్గవచ్ఛావనాష్నవ
108	4	లూహ్యలు	లూహ్యములు
114	16	లేనందుకు	లేదందుకు
122	13	సంసరించక	సంచరించక
127	9	పదార్థవిషయా ?	పదార్థవిషయా
127	12	దృగ్దృయోరభేదః	దృగ్దృశ్యయోరభేదః
132	24	మీమాంసర్దురూఢుఁడా	మీమాంసకదుర్దు రూఢుఁడా !
133	5	శాబ్దికు	శాబ్దికులనుగూడ
133	15	దర్శనముల	దర్శనముల
133	17	నతీంద్రియద్రష్టలగు	నతీంద్రియద్రష్టలునగు
141	12	ఋగ్వేదానుసారమునా	ఋగ్వేదానుసారముగా
144	3	కర్మజోదకములయి	కర్మచోదకములయి
145	2	సంబంధములకర్మముల	సంబంధములగు కర్మముల
147	5	శౌత్మస్మార్త	శౌతస్మార్త
147	9	“బోదనాలక్షణోధర్మః”	“చోదనాలక్షణోధర్మః”
147	16	ధ్వనాత్మకములగు	ధ్వన్యాత్మకములగు

పేజీ	తై ను	తప్పు	ఒప్పు
149	21	వస్తుయాధార్థమును కాశిదాసన్నట్లు	వస్తుయాధార్థమును దేలుపుననికాశిదాసన్నట్లు
149	23	వారివారియతఃసాక్షి యే	వారివారియంతఃసాక్షి యే
150	4	సవర్ణదీఘశ్చందసో	సవర్ణదీర్ఘశ్చందసో
150	9	నకలప్రాణ్యుప కారములుగా	నకలప్రాణ్యుప కారములుగా
151	1	స్మృతినాం	స్మృతీనాం
151	17	శము	సము
153	9	సంసరించు	సంచరించు
157	23	రద్ర-వరుణ	రుద్ర-వరుణ
158	2	శూత్రవ్యాఖ్యాత	సూత్రవ్యాఖ్యాత
158	23	గ్రంథములకు	గ్రంథములకు
159	22	నోసపుచి	నోసపుచ్చి
165	2	బ్రాహ్మణులు	బ్రాహ్మణులు
165	11	“నహింస్యాత్సర్వ భూతాని	“నహింస్యాత్సర్వ భూతాని”
167	24	బ్రాహ్మణేన	“బ్రాహ్మణేన
173	25	మతేంద్రియప్రకా	మతేంద్రియప్రకా
175	9	వ్యాకములుం	వాక్యములుం
175	9	వాస్తవములు	వాస్తవములుకావు
177	21	శిష్టసంప్రదాయములు	శిష్టసంప్రదాయములు
179	25	విశేషముద్దేశము	విశేషములుద్దేశము
183	13	చేలరేగెదరుచుమా?	చేలరేగెదరునుమా!
185	23	సంతుష్టాంతరంగుల	సంతుష్టాంతరంగుల

పేజీ	లై ను	తప్పు	ఒప్పు
185	25	బ్రహ్మప్రళయమందు	బ్రహ్మప్రళయమందు
188	6	సంపాదించుకొనుట	సంపాదించుకొనుటకు
195	1	శాక్షి మాత్రుడను	సాక్షి మాత్రుడను
204	23	యజనయాజధ్యయ	యజనయాజనాధ్యయ
205	4	జహో !	ఓహో !
205	18	టూటోటు చక్కరితంటూ	టూటోటు టక్కరితంటూ
210	16	తనకష్టారితమున	తనకష్టారితమున
221	4	జీవన్ముక్తులు	జీవన్ముక్తులు
221	5	కాలమున	కలమున
234	13	బ్రతిదిము	బ్రతిదినము
240	9	సత్కర్మచరణ	సత్కర్మాచరణ
252	8	నటించు	నటించు
264	13	మిత్యతే	మిష్యతే
264	13	శ్రౌతానుష్ఠాన	శ్రౌతానుష్ఠాన
265	3	మీమాంసదర్శరూతుఁ	మీమాంసదుర్శరూతుఁ
265	3	గుడ్డు గుడ్డు	
273	21	లాక్షి కార్థము	లాక్షిణికార్థము
274	19	యథార్థ వస్తుతత	యథార్థ వస్తుతత్వ
		మెరిగిన	మెరిగిన
286	10	నిద్రాహారహార	నిద్రాహార విహార
		సౌఖ్యము	సౌఖ్యము
297	5	నాలవు	గలవు
301	12	భాగవతమొక్కటి	భాగవతమత మొక్కటి
303	10	తై తిరీయశాఖ	తై తిరీయశాఖ
316	10	తిరికి	తిరిగి
319	8	స్వపరిసౌఖ్య కరమగు	స్వపరసౌఖ్య కరమగు
329	16	సునస్నేహాది	శునస్నేహాది

పేజి	లెను	తప్పు	ఒప్పు
336	16	ధన్యాత్మకశబ్ద	ధన్యాత్మకశబ్ద
354	24	యావస్తువులే	యావస్తువే
367	8	వేదవేదాంగ రహ్యము	వేదవేదాంగ రహస్యము
368	23	తేంద్రియమగు	తీంద్రియమగు
378	8	పరాపశ్యంత మధ్య	పరాపశ్యంతీ మధ్య
393	9	సుగుణుని	సగుణుని
412	2	నిఖిలవనజననియు	నిఖిలభువనజననియు
412	24	నైవల్యరూపము	నైవల్యరూపము
425	19	స్వరూపకావణ విక్షేప శక్తులం	స్వరూపకావరణ విక్షేపశక్తులం
426	11	స్థూలసూక్ష్మ	స్థూలసూక్ష్మ
426	30	మాసము	30మాసములు
431	22	నిర్మములై	నిర్మములై
435	2	బ్రాహ్మణః సడంగ	బ్రాహ్మణఃషడంగ
436	15	చంపి పతీసి	చంపి వపతీసి
436	15	శిష్టాచారవ	శిష్టాచార
456	21	నసజ	నసం
456	23	సంహలీచే	సంహలీలచే
457	19	శిక్షావ్యాకరణచందో	శిక్షావ్యాకరణఛందో
459	2	పోతుల	పోతు
460	24	పూర్వాచారములం	పూర్వాచారములు
468	5	దినానసంప్రదాయ సిద్ధముగా	చనాది సంప్రదాయ సిద్ధముగా

